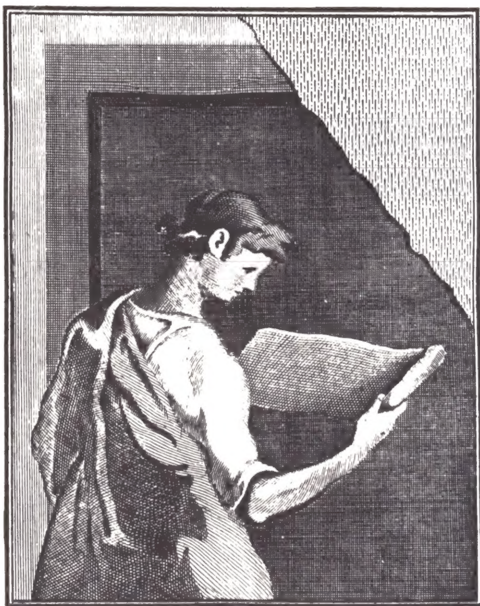

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD

UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

F. Jos. van den Branden, Archivaris.

DRIE-EN-TWINTIGSTE DEEL.

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS

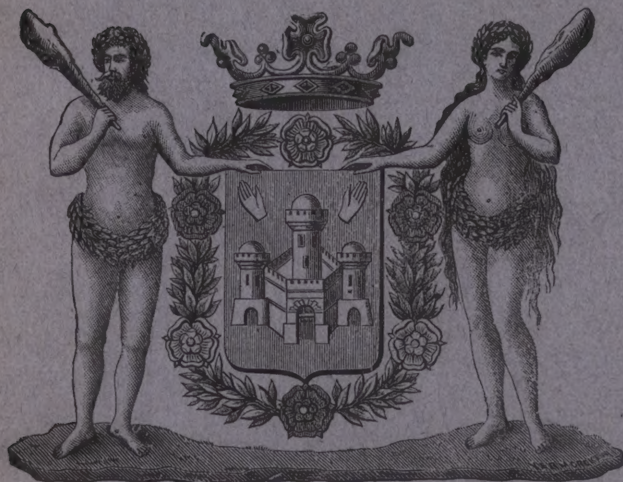
PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

F. Jos. van den Branden, Archiviste.

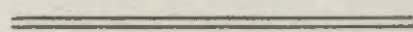
TOME VINGT-TROISIÈME.

ANTWERPEN
DRUKKERIJ F. WAUTERS
St-Jansstraat, 56.

ANVERS
IMPRIMERIE F. WAUTERS
Rue St-Jean, 56.

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD.

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS.

ANTWERPSCH

ARCHIEVENBLAD

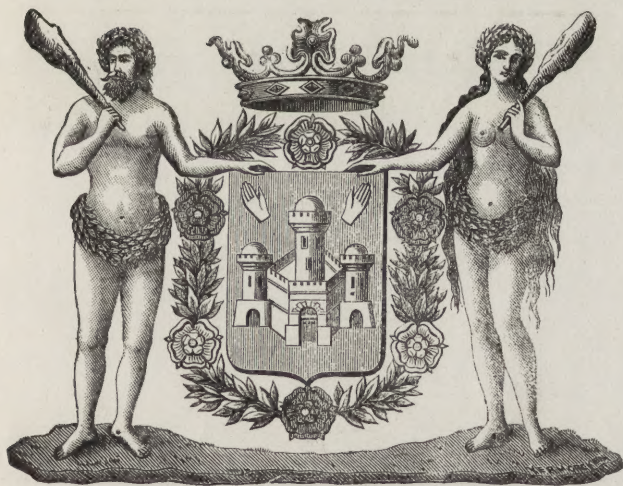
UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

F. Jos. VAN DEN BRANDEN, Archivaris

DRIE-EN-TWINTIGSTE DEEL

ANTWERPEN

DRUKKERIJ F. WAUTERS, ST-JANSSTRAAT, 56.

BULLETIN

DES ARCHIVES

D'ANVERS

PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

F. Jos. VAN DEN BRANDEN, Archiviste.

TOME VINGT-TROISIÈME.

ANVERS

IMPRIMERIE F. WAUTERS, RUE ST-JEAN, 56.

INHOUDSTAFEL.

TABLE DES MATIÈRES.

HET

ARCHIEVENBLAD

VAN ANTWERPEN.

De Spaansche Furie.

De Spaansche Muiterij van 1574, zoo schadelijk voor onze stadsfinantiën, was slechts het voorspel van het schrikkelijk drama waarvan Antwerpen het tooneel en het slachtoffer werd op den noodlottigen 4n November 1576 en de volgende dagen.

Wijlen de archivaris P. GÉNARD *heeft deze akelige gebeurtenis beschreven in een bijzonder werk, dat in het* **Bulletin de l'Académie d'Archéologie de Belgique** *van 1876 verschenen is. Het ware overbodig de bewijsstukken te herhalen, door den schrijver in deze nare bladzijden opgenomen. Wij bepalen ons bij de bescheeden, sinds dien aangetroffen in het Stadsarchief. De naamlijst van slachtoffers, met aanduiding van woonst en kortbondige melding van den aanslag, wordt vervangen door de stukken waaraan dezelve is ontleend en die veelal merkwaardige en kenschetsende bijzonderheden bevatten.*

BULLETIN

DES ARCHIVES

D'ANVERS.

La Furie Espagnole.

La Mutinerie Espagnole de 1574, qui jeta le désarroi dans les finances communales, n'était que le prélude du drame terrifiant dont Anvers fut le théâtre et la victime dans la journée néfaste du 4 Novembre 1576 et les jours suivants.

Feu l'archiviste P. GÉNARD, *a consacré à cet événement tragique un travail spécial, qui a paru dans le* **Bulletin de l'Académie d'Archéologie de Belgique** *de 1876. Il serait superflu de reproduire les documents insérés par l'auteur dans ces sinistres pages. Nous nous bornons à publier les actes trouvés depuis lors au dépôt de nos archives. Aux noms de victimes, rangés en tableau, avec indication de demeure et mention sommaire de l'attentat, nous substituons les pièces mêmes qui les ont fournis et dont bon nombre renferment des particularités intéressantes et caractéristiques.*

I.

15 Maart 1576.

A Messeigneurs
Messeigneurs les Bourgmestres et Eschevins
de la ville d'Anvers.

MESSEIGNEURS,

J'ay receu ce jour d'huy les vostres du Ve de ce mois, que sont les premières que j'ay heu de vous aultres, depuis que je suis party d'Anvers, nonobstant que je n'ay délaissé de faire, avecq feu Monseigneur le Grand Commandeur, cependant tous les offices que j'ay entendu convenir tant à l'estat de vostre ville que au bénéfice de vos particuliers mannans, aiant tousjours tenu le soing de vostre repos et de vostre pays tout tel que si ce fût esté lieu de ma naissance, qu'ha esté aussi l'occasion de ma venue par-deçà, non sans grand péril et beaucoup d'incommoditez, là où les occurrences à ceste fin ont causé ma demeure plus longue que je ne présumois. Et si bien je suis tous les jours sur mon partement, toutesfoys en estant incertain, mesmes pour ce nouvel incident du décès de Monseigneur le Grand Commandeur. Comme j'en entendis la nouvelle, encoires que peu arrestée, je escrivis premièrement à Son Excellence, en tout événement, supposant sa maladie périlleuse, ce qu'il vous convenoit, et depuis ay-je fait le mesmes au Conseil d'Estat, passé trois jours. Auquel, pour le présent, il fault que vous vous adressez soingneusement et que vous vous comporties fort discrètement avec les trois ausquelz vous avez parlé. Car, estant la disette si grande que vous scavez pour l'entretien des gens de guerre et le dangier de leur désordre tant à la porte, sans faulte je ne voys point que vous puissies faire autre chose que, pour éviter ung sacq, vous taichez de donner le meilleur

contentement que vous pourrez aux gens que le Conte Hannibal hat en vostre ville, et à ceulx du chasteau encoires, procurant que le dict Conte ne mecte point plus de compaignies en vostre ville qu'il n'y a de présent, et que de cecy vous facies grande instance vers ceulx du Conseil d'Estat. Car vous avez veu ce que autrefois vous est advenu per le chasteau. Et de la part du Conte je croy bien que vous n'avez que craindre, fors qu'il vous charge de ses quinze compaignies, d'aultant qu'il ne vouldra souffrir (comme je pense) que autres coronelz entrent à la part avec luy et qu'ilz luy diminuent sa commodité et son proffit. De moy, j'euz mieulx aymé que vous heussies heu quelques compaignies du mestre de champ Julian, comme j'ay escrit, pour ce que la foule ne vous heust pas esté si grande, et l'asseurance fût bien esté aussi bonne. L'on ha veu aussi à Bruxelles naguières le bon debvoir qu'il y ha fait, et je scay qu'il tient ses gens de plus près que nul aultre, oultre ce que je suis asseuré de l'affection qu'il vous porte et à moy. Je ne puis faire davantaige pour le présent. Autresfois vous scavez que j'ay levé gens à grandz frais miens, dont je suis encoires en arrière de quatre ou cincq mille escus pour le moings, seul pour vostre soulaigement et bonne garde, et pour la tuition de voz villaiges et pays circonvoisins, pour lesquelz j'avois trassé ung entretien que vous fût esté de peu de foule au pris de celle que de tant d'endroictz vous avez souffert, et avec cela, sans faulte, jamais la trahison que fut en vostre ville, n'heust heu lieu, laquelle encoires ha faict tomber en faulte beaucoup de pouvres personnes. Et quant les amutinez entrèrent (combien que je ne le veulx imputer à personne) si est-ce que je me fuz esvertué de l'empescher davantaige, si l'on n'heust treuvé mauvais les moiens que je y voulois employer. Et je me fuz possible contenté de retenir la charge de l'armée, le tout, non pour mon particulier (pour lequel je ne fis oncques chose, dois que je suis entré en vostre ville) mais pour vostre bien, auquel j'ay disposé toutes mes actions; néantmoings que je scay qu'il en y ha, et de vostre corps propre, qui ne m'en ont pas sceu le gré que je mérite. Contre lesquelz je n'ay voulu porfier, quant il leur a semblé qu'ilz seroient

mieulx gardez d'aultres soldats que des miens, nonobstant que, à mon regret, je préveois assez tous les inconvéniens que de main à main vous sont advenuz. Et Dieu veulle qu'ilz finissent. A tant, comme je l'en prie d'aussi bon cœur que je feray jamais de chose, Messeigneurs, il vous doint beaucoup de bonheur et vous tienne en sa garde, me recommandant à tant bien affectueusement à voz bonnes grâces. De Londres, ce XVe de Mars 1576. Soubzcript : Vostre bien bon ami, PERRENOT.

---

24 Maart 1576.

Monseigneur de Champaigney.

MONSEIGNEUR,

Celle que receupmes hier de Vostre Seigneurie, nous a esté très agréable, combien qu'il nous a despleu que la nostre luy a esté délivrée si tardt, ayant esté escripte au mesme jour que le feu Grand Commandeur morut, de sorte que la faulte n'est nostre, mais du messaigier, qui a tant tardé devant que la délivrer. Comme aussi, nous en doubtans de ce qu'est advenu, avons depuis despesché lettres itératives, lesquelles espérons que pour ceste heure Vostre Seigneurie aura receu. N'est aussi advenu par faulte de bonne volunté que paravant n'avons escript à Vostre Seigneurie, ains pour ce que pensions qu'icelle se seroit mise au chemin pour retourner, devant que les nostres y eussent sceu arriver. Pour le brieff espace qu'en partant d'icy, elle nous déclaira y debvoir séjourner, et aussi que la matière ne se représentoyt digne et convenable à estre advertye à Vostre Seigneurie, ce qu'espérons debvoir servir vers icelle pour juste excuse, n'avons sceu délaisser pour

respondre à la dicte Vostre Seigneurie de gratitude requise, de la remercier très affectueussement, tant au nom publicq de la ville que le nostre particulier, du bon soing, debvoir et office dont tousjours elle s'est employée, mesmes depuis naguerres, tant devant qu'après le trespas du dict feu Grand Commandeur, en la direction des affaires de ceste ville, signament de tout ce que pourroit servir pour la tranquillité, conservation et redressement, dont demourerons obligez à jamais, pour luy approuver de faict la deue recoignoissance en toutes occurrences que luy plaira se servir de noz aultres. Dont comme Vostre Seigneurie semble avoir conceu ne scavons quelle doubte au regard d'aulcuns dentre nous, l'avons bien volu, par cestes, asseurer de nostre bien prompte et affectionnée volunté, et la requérir d'oster la mavaise impression dont elle vouldroit aulcuns culper, veu que tous avons une mesme et égal zèle et affection au service de Vostre Seigneurie, et avecques icelle tendons à ung mesme bout et intention, d'avancer le service de Sa Majesté, en conservant ungne des meillieures villes de par-dechà, qui soubz la conduicte de Vostre Seigneurie nous est commise, estantz bien maryz de la despence et charge qu'icelle à l'occasion de ceste ville a soubstenu. Laquelle ores que, pour la poverté et misère où qu'elle présentement se retreuve, n'aye le moyen de le recognoistre comme il convient, sy espérons que Sa Majesté, en temps et lieu, ne laissera de récompenser libéralement les travaulx, paines et despens que, pour son service et la conservation de ceste ville, Vostre Seigneurie a enduré, oultre ce que nous aultres et tous les bourgeois et habitans luy demourerons obligez à jamais. Quant aux affaires publicques, il n'y a aultres sinon que Messeigneurs du Conseil d'Estat ont envoyé en Espaigne, pour scavoir la volunté du Roy sur le gouvernement général des pays de par-dechà. Et entretant, toutes choses s'administrent sur le nom et tiltre des dictz Seigneurs du Conseil d'Estat, avecques bonne satisfaction de tous, où qu'entreviennent, avecques les aultres, le Ducq d'Aerschot, le Conte de Mansfeldt, qui passé cincq ou six jours est arrivé icy, et par ceulx de Bruxelles est choisy pour leur gouverneur particulier durant ce interrègne, à cause que quatre cent cevaulx-légiers, estantz

amutinez, s'estoint venuz présenter devant la dicte ville, et depuis se sont retirez vers le chemin de Thielemont. Le mestre du champ Julien a charge de les suivre et réduire à l'obéissance, par voye amiable ou celle des armes. Au reste, grâce à Dieu, les affaires sont assez tranquilles, mesmes au regardt de ceste ville, où que tâchons, conformément à l'advis de Vostre Seigneurie, tenir la meilleure correspondence que povons avecques le coronel Hanibal et le chastelain Sancio d'Avila, lesquelz aussi assez bien nous secondent, ayantz leur gens par le moyen des Estatz payez. Avecques ce, attendans le bon et brief retour de Vostre Seigneurie Illustre, prions Dieu le Créateur la conserver en longue et heureuse vie. Escript le XXIIIIe de Mars 1576.

BORGMESTRES, ESCHEVINS.

---

24 Maart 1576.

Het landbestuur voorloopig toevertrouwd aan den Raad van State.

LE ROY.

A Révérendz Pères en Dieu, Vénérables, Chiers et Féaulx, chiers et bien-aymez les Prélatz, Nobles et Villes de nostre pays et duché de Brabant, représentans les Estatz d'icelluy pays, ou à leurs députez.

RÉVÉRENDZ PÈRES EN DIEU, VÉNÉRABLES, CHIERS ET FÉAULX, CHIERS ET BIEN-AMEZ, Comme naguères avons esté adverty qu'il auroit pleu à Dieu appeller à sa part, le Ve de ce moys, le Grand Commandeur de Castille, Lieutenant, Gouverneur et Capitaine général de noz Pays-Bas et de Bourgoingne,

en sommes esté très mary, pour estre mort en la conjuncture qu'estions achevans la résolution des vrays remèdes pour la pacification de nos dicts pays. Mais confians et estans certaines que ceulx de nostre Conseil d'Estat feront en tout et partout selon que pour le service de Dieu, la Saincte Foy Catholicque Romayne et le nostre et le bien de nos dicts pays convient, Nous a samblé et avons selon ce déterminé de leur commectre le gouvernement de nos dicts pays de par-delà, en la manière que l'avoit le dict Grand Commandeur de Castille. A quoy les avons authorisé tant et jusques à ce que, avecq toute briefveté possible, aurons pourveu absolutement de gouverneur, que sommes déterminez d'envoyer de nostre sang, vous priant et ordonnant très expressément que cependant obéissez au dict Conseil d'Estat, en la qualité susdicte, comme à nostre propre personne, et tenez tous la main à la conservation et défence de la Religion et Foy Catholique Romaine et la pays et tranquillité de nos dicts pays, comme confions entièrement en vous et en vostre grande léaulté que ferez sans aulcune doubte, et en recepvrons très grand contentement et service. A tant, Révérendz Pères en Dieu, Vénérables, Chiers et Féaulx, chiers et bien-aymez, Nostre-Seigneur vous ait en sa saincte guarde. De Madrid, ce XXIIIIe de Mars 1576. Soubssigné : PHILIPPE. Et plus bas: A. D'ENNETIÈRES.

Verzameling GERARDI, *D. I nr 52.*

1576.

A Messeigneurs du Conseil d'Estat du Roy, commis au gouvernement général des Pays-Bas.

Remonstrent bien humblement les trois Estatz de la duché et pays de Brabant, comme les affaires de ses pays sont

en telle extrémité et en tel povre et misérable estat, à cause de la calamiteuse, longue et continuelle guerre intestine, ayant duré environ dix ans, à l'occasion de laquelle les bons subjectz ont esté et sont tellement pillez, vexez et travaillez sans aulcune relaxe, que leur ne reste sinon aus dictz Estatz déclarer et exposer leur oppressions, misères et grandz calamitez, estants si très excessives et très exorbitantes et tant lamentables, voires indicibles, que n'est possible les povoir plus longuement supporter, à quoy ilz ne voyent qu'il sera possible d'y remédier sans le moyen de la pacification. Et puisque Sa Majesté a commis à Voz Excellences et Seigneuries le gouvernement général des dictz pays et la maniance totalle, en conformité des instructions données au feu le Grand Commandeur de Castille, et qu'ilz entendent le dict feu Grand Commandeur avoir eu charge de Sa Majesté d'entendre à la dicte pacification, comme sera trouvé en certaine boîte ou entre les pièches qu'il en at délaissé, et que, selon le commun bruict, en sa maladie il auroit regretté de n'avoir accomply la mesme charge si nécessaire, et que les dictz remonstrans sont par lettres de Sa Majesté requis de tenir la main à la paix et tranquillité du pays, à quoy ilz ont tousjours esté prestz à faire tout leur possible, Sy n'ont les dictz remonstrans sceu délaisser supplier Voz Excellences et Seigneuries de ne vouloir négliger en ceste conjoincture le moyen que à icelles est enchargé par Sa Majesté pour le bénéfice de ses pays, suyvant les enseignemens que at eu le dict Grand Commandeur, et que le bon plaisir d'icelles soit sans aulcun dilay vouloir effectuer la dicte charge de la dicte pacification, puisqu'icelle est le seul et unicq remède pour mectre fin aus dictes calamitez et misères des bons subjectz et pour préserver les dictz pays de l'enthière ruyne et désolation.

Verzameling GERARDI, *D. I nr 53.*

---

9 April 1576.

A Messeigneurs
Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté.

Remonstrent en deue révérence les Bourgmestres, Eschevins et Conseil de la ville d'Anvers, comment plusieurs marchans et bourgeois de la dicte ville se plaindent de jour à autre aux remonstrantz que, nonobstant que la Court s'est retiré de la dicte ville, plusieurs couronnelz et aultres courtisans, non estans et garnison illecq, se sont fourez dedans leur maisons, ne veullant quicter icelles, que grand instance ilz font tant envers des dictz logeantz que aussy envers les remonstrants. Ce que tourne au grand préjudice, charge et despense des bons marchans et bourgeois, lesquelz, ayants esté continuellement travaillez par les logementz des courtisans (cependant que la Court y at esté) ne peulvent encoires à présent en estre affranchiz ny librement joyr de leurs maisons, ores que, par aultres respectz, ilz en debvroient du tout estre libérez. Comme, entre aultres, la maison et comptoir de Christoffel Welzer, estant de la nation des Allemans, ayant faict par cy-devant et continuellement faict si notables services tant à Sa Majesté, les Estatz de Brabant que à la ville d'Anvers, sont encoires à présentement travallez du couronnel Fronsberch. Semblablement le secrétaire de la dicte ville Maistre Jean van Asseliers, ayant puis naguères achapté certain maison gisant à la Mere, de fort hault pris, ne peult joyr de la plainaire possession d'icelle, à cause du logement du couronnel Focker. (1) Comme aussy ung Aert Borremans, Vieu-Aulmosnier, fort est travailé en sa propre maison de Jan

(1) *Ten versuecke van Meester Jan van Asseliers, Secretaris deser stadt.*

Joncker Cornelis Sterck, Heer Godevaertssone, des Ridders, oudt 30 jaren, *juravit et affirmavit* hem kenlyk ende zeer wel indachtich te zyne

Osorio, carme Espaignol. Pareillement la vefve de feu Daniel Rogiers, en son temps aussy Aulmoisnier, est fort travaillé d'un courtisan Espaignol, nommé Furio, occupant la principale partie de la dicte maison, et Jacques Hoefnagel, aussy Vieu-Aulmosnier, at abandonné son logis pour l'empeschement continuel eu et encoires at à présent du logement de Jehan Disonza, comme aussy Jan van Santvoort et Pierre Hellemans, ayant esté Aulmosnier, estans des plus apparans bourgeois de la dicte ville, sont en intention (délaissant leur maisons) se retirer hors d'icelle, ayant une infinité de aultres inhabitans en faict pareilles doléances. Lesquelz les remonstrants ny l'Officier de la dicte ville ne peulvent assister

---

dat, geduerende den tyde dat Kaerle Focker bewoont heeft de huysinge vanden voirgenoempden producent, gestaen inde Mere alhier, naest zyns deponents huys, tot diverse reysen gehoort heeft ende by ende aen is geweest, dat de voirs. Focker (des vermaent ende gebeden zynde van Signor Godevaerde voirs. ende syne huysvrouw dat hy de huere van synen huyse soude betalen) seyde ende vercleerde tegens de voirs. synen vader ende moeder dat hy den voirgenoempden Asseliers soude wel contenteren, ende vuyt deser stadt nyet scheyden, hy en soude syne voirs. huere betalen. Seggende ook hy, deponent, hoe dat hy selfs vermanende den voirgenoempden Focker ter zaken als vore, ende dat egeene redene en was dat hy andere luyden huyse soude bewonnen sonder de huere daeraff te betalen, dat de voirs. Focker seyde oftet nyet alle eens en was wyt bewoonde, als hy de huere betaelde als een vreempde, want hy nyet vertrecken en soude vuyt deser stadt, hy soude den voirgenoempden Asseliers ten volle betalene.

Joos vander Beken, cassier ende doende de affairen van Pedro Francisco Cigala, woonende bynnen deser stadt, oudt XXXVI jaren, *juravit et affirmavit* hem indachtich te syne dat, des is geleden bat dan twee jaren, hy, affirmant, synen voirscreven meester Cigala last hebbende van Bartholomeo Servetto (die doen ter tyt proprietaris was vande huysen genaempt *den Keescorf*, inde Mere, ende bewoont by Gregorio Buys, Spaignaert, ende, naer tverhuysen vanden voirgenoempden Gregorio, byden colonel Kaerle Focker, die daer in huys bleeff woonen) heeft hooren seggen, dat hy versocht was van wegen des voirgenoempten Caerle Focker om tvoirs. huys te mogen inhueren, dwelck de voirs. Cigala nyet wel en wilde doene, dan siende dat hy qualyck middel sach om voerseyden Focker daervuyt te doen gaen, heeft ten leste, deur vervolch van sekeren persoon, die hy, deponent, verstont te wesene den hoffmeester vanden voorgenoempden Focker, hem tvoirs. huys geaccordeerdt, mits daervore betalende voor tgroot huys alleen naer advenant van drye hondert guldenen tsjaers.

VIII Octobris 1577.

Scab. prot. 1577, *sub Martini et Kieffelt, D. II f.* 535 *en* 548.

par leur auctorité, d'aultant qu'ilz ne veullent obéyr, tout au grand intérest et dommaige tant des particuliers bourgeois que de la dicte ville en ses accyses et impostz, dont ilz prétendent estre francx, logeant sur les bourgeois. Supplient pourtant en toute révérence les dictz remonstrantz que le noble plaisir de Voz Excellences et Seigneuries soit ordonner et commander, soit par édict général ou particulier, que les susdictz et aultres bourgeois puissent estre déchargez des coronelz et aultres courtisans n'estant de la garnison de la dicte ville, et enjoinct à iceulx de sortir et quiter les dictz maisons sans aulcun dilay, et se retirer aux hostelleries ou aultre part, sur telles paines que Voz Excellences et Seigneuries trouveront convenir. Si ferez bien etc.

L'appostille estoit :

Ceulx du Conseil, désirant descharger les bourgeois et inhabitans d'Anvers des logementz que plusieurs ont détenu et occupé, à couleur de la suyte de la Court et aultrement, déclairent que nul ne peult ny doibt avoir logis sans le bon gré et consentement de son hoste, n'est les gens de guerre ordonnez en garnison illecq ou y estans par commission et charge expresse de Sa Majesté. Et en ceste conformité sera escript au Marcgrave et ceulx du Magistrat d'Anvers, pour le faire ainsy commander, publier et l'exécuter. Faict au Conseil d'Estat tenu à Bruxelles le IXme jour d'Apvril 1576. Par ordonnance de ceulx du Conseil d'Estat du Roy, et signé : Berty.

Spaansch Privilegieboek 1574-97, f. 115.

12 April 1576.

A noz très chers et bons amis les Marcgrave Escoutette, Burgermestres, Eschevins et Conseil de la ville d'Anvers.

Très chers et bons amis,

Comme nous viennent plainctes de jour à aultre de plusieurs marchants et bourgeois de la ville d'Anvers, que, nonobstant la retraicte de la Court d'illecq, plusieurs occupent et retiennent les logis ès quelz ils estoient logez quand la Cour y estoit, y demeurants, et que aultres y vont et viennent comme auparavant, à très grande subjection et discommodité des dicts marchants et bourgeois, qui nous ont supplié y vouloir pourveoir à l'affranchissement de leurs maisons, afin qu'elles ne soyent mises ny tenues au rang des hostelleries publicques, comme elles ne doibvent selon droict, raison et toute bonne police, ce que avons trouvé bien raisonnable, A ceste cause vous enchargeons et néantmoins de par le Roy nostre Sire mandons et ordonnons très expressément et à certes que, ceste veue, ayez à faire publier partout en la ville d'Anvers où trouverez appartenir, que nul ne peult ny doibt avoir logis en icelle sans le bon gré et consentement de son hoste, n'est les gens de guerre ordonnez en garnison illecq ou y estants par commission et charge expresse de Sa Majesté, et que touts ceulx estants aultrement logez, ayent à en sortir incontinent sans attendre aultre ordonnance, sur peine que y sera pourveu comme se trouvera appartenir, vous ordonnant de ainsy le faire exécuter, si que les dicts marchants et bourgeois soyent soulaigez de telle charge et subjection, comme au nom de Sa dicte Majesté est nostre intention qu'ilz le soyent. Et où, pour l'exécution ce de que dessus, fust besoing d'ultérieure autorité de la

part d'icelle Sa Majesté, en advertissant, y ferons pourveoir comme trouverons convenir. A tant,

TRÈS CHERS ET BONS AMIS,

Nostre-Seigneur soit garde de vous. De Bruxelles, le XIIe jour d'Apvril 1576.

Dessoubz estoit escript : Ceulx du Conseil d'Estat commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-dechà. Soubsigné : BERTY.

Spaansch Privilegieboek 1574-97, f. 116.

---

18 *Mei 1576.*

Eerweerdighen, Edelen, Wysen, seer Voersienighen Heeren, besundere goede medebruederen den Gedeputeerden der stadt van Antwerpen, wesende nu ter tyt tot Brussel.

EERWEERDIGHE, EDELE, WYSE, SEER VOERSIENIGHE HEEREN, BESUNDERE GOEDE MEDEBRUEDERS,

Den brengher van desen is Steven van Vissenaken, geweest hebbende fourier deser stadt, dewelcke met hem is brengende de specificatie van dimposten die de Grave Hanibal, seyne capiteynen ende bevelshebberen, soowel deser stadt als den borgermeesteren ende inwoonderen derselver, syn aendoende, om tselve te leveren in handen van mynen Heere Gouverneur der stadt van Antwerpen, seyndende hiermede Uw. Eerw. copye vande selve specificatie, om die by haer te moghen houden, in welcke specificatie niet en syn geinsereert doncosten vande wyn ende bierkelders, midts

dyen deselve (soot schynt) denselven soldaten qualyc selen connen op huere soldee afgetrocken worden. Niettemin, sooverre Uw. Eerw. die oock souden begeeren, sullen die moghen vinden by den commis Abraham de Hertoghe, die daeraff, metten secretaris de Moy daer wesende, eens heeft seker memoriael ende sommier taxatie aff gemaect. Selen insgelycx Uw. Eerw. vuyter voers. specificatie cunnen verstaen tgene men den coronel, capiteynen ende andere officiers sal cunnen afgetrecken ende dwelck niet, want de borgers ende innegesetene deser stadt vele oncosten hebben gedraghen die, soe te beduchten is, niet gevuechlyken en selen cunnen gerecouvreert worden, als namentlyck de twee leste articulen. Niettemin syn ons refererende tot tgene gevuechlycken daeraff sal cunnen gescieden. Ende hiermede syn Uw. Eerw. den Almogende bevelende, denselven biddende Uw. Eerw. te gesparen in gesontheyt ende lanck leven. Vuyt Antwerpen, desen XVIII[sten] Maii 1576.

Uw. Eerw. goetwillighe,

Borgemeester, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen.

Briefwisseling van het Magistraat 1571-76.

---

25 Mei 1576.

A noz très chiers Seigneurs et espéciaulx amys, les Marcgrave, Bourgmestres, Eschevins, et Conseil de la ville d'Anvers.

Très chers Seigneurs et espéciaulx amys,

Comme désirons grandement schavoir ce que peult avoir

esté presté et furny au régiment du Conte Hannibal de Haltemps, tant en argent comptant, vivres, que aultres livrisons, et que la plus grande partye d'icelluy a grand espace de temps esté logé en la ville d'Anvers, (1) à ceste cause fusmes esté meuz vous requérir et ordonner néantmoins, de la part de Sa Majesté, incontinent et en toute diligence nous advertir bien particulièrement de tout ce que, pendant leur séjour illecq, vous ou les bourgeois de la dicte ville peuvent avoir furny au dit régiment, soit en argent, vivres, ou aultres despens par vous et eulx soustenus à ceste cause, pour après en estre fait et ordonné au plus grand prouffit de Sa Majesté et le vostre que se pourra adviser. Par où n'y veuillez faire faulte, ou laisser entrevenir aucun dilay. A tant,

Très chiers Seigneurs et espéciaulx amys,

Dieu soit garde de vous. Escript à Bruxelles, au bureau des finances, le XXVe de May 1576.

Les Chiefz, Trésorier
et Commis des finances du Roy.

P. Croonendaele.

---

(1) In het huis van Mevrouw weduwe Robrecht Hallers, dat nadien betrokken werd door den colonel Graaf Otto von Eberstein.

31 Mei 1576.

Aenden wysen, discreten ende zeer voersienighen Meester Heyndrick de Moy, Secretaris der stadt van Antwerpen, nu ter tyt wesende tot Brussel.

DOMINE SECRETARIE,

Naerdyen dat Uwer Eersaemheyt van hier is vertrocken geweest, zoo hebbe ic alle diligentie gedaen om my nader te informeren wat last ende oncosten de stadt gehadt heeft vanden Grave Hanibal, sedert dat hy binnen der stadt met zyn volck geleghen heeft, midtsgaders de omliggende dorpen. Ende hebbe tot dyen eynde by my ontboden de commissarissen oft de gedeputeerde tot het forieren, dye my verclaert hebben onder eedt dat sy anders nyet en weeten dan sy ons overgegeven hebben, ten ware dat eenighe particuliere soldaten oft hopluden onder de borgers yet schuldich waren, tsy aen backers, herbergiers oft hunne werden daer sy gelogeert syn, van geleenden ghelde, ghehaelden broode oft andere ware, waeraff dat nyet moghelyck en soude wesen pertinente specificatie te gheven. Maer dyenaengaende is men gewoonlycken met de trommelen omme te slaghen ende publicatie te doen, als men eenich regiment afdanckt oft licentieert, dat alle degene dye aen eenighe hopluden oft soldaten ten achtere oft in gebreke syn, te compareren aenden corronel oft synen gedeputeerden, ten eynde dat sy overbrenghen henne tachterheyt van elcx schult, omme daeraff betaelt te worden voer alle betalinghe vanden soldaten. Voorts nopende domliggende dorpen, en can ic nyet bevinden dat zy int particulier den voors. Grave yet gegeven oft geleent hebben gehadt,

nyettegenstaende dat ic groote diligentie gedaen hebbe om tselve te vernemen, ende ben tot dyen eynde al meest omme gereden. Dan dye van Doerne hebben eertyden seer geclaecht dat zy den Grave hebben gegeven zeeckere voederen hoeys ende houts, maer en hebben heden, my daer gevonden hebbende, niet willen verclaren hoeveel, seggende dat tselve al betaelt was ende datter nyemant mede te doen en hadde, noch eenighe recompensie daeraff en verwachten. Dye vanden Kiele hebben verclaert den Grave gesonden gehadt te hebben twee voederen houwts, doen daer een vendel van syne knechten laghen sesse weken lanck, sonder hopman, hetwelck vendel de corronel, *nempe* de Grave, voer syn vendel hiel, ende dat deselve noch alsdoen gehouden hebben neghen van des Graven peerden, ten tyt van vierthien daghen, opde hoeven, sonder dat daer pertinente rekeninghe aff gehouden is, en is alle tselve over langhe gebuert. Aengaende Hoboken, Merxem, Berchem, Borgerhout, Wilryck, Oorderen ende Wilmerdonck, en weten hen nyet te beclaghen. Ghy sult den Heeren hieraff rapport moghen doen, want ic anders nyet en hebbe connen becommen. Wat devoir ic daertoe gedaen hebbe gehadt, dat kenne den Almoghende, dye Uwer Eer. gespare in salicheit ende voerspoet, ende ons allen. Ic sende tuwer versoeck mede den brieff vande Heeren vande Finantie aen ons gescreven. tAntwerpen, opden 31^{en} Maii 1576.

Dye al u goede vrient,

Jan De Pape.

wat ic vermach.

---

24 Juni 1576.

LE ROY.

A Révérendz Pères en Dieu, Vénérables, Chiers et Féaulx, chiers et bien-amez les Prélats, Nobles et Villes de nostre pays et duché de Brabant, représentans les Estatz d'icelluy pays, ou à leurs députez.

RÉVÉRENDZ PÈRES EN DIEU, VÉNÉRABLES, CHIERS ET FÉAULX, CHIERS ET BIEN-AMEZ, Comme escripvons présentement par le Marquis de Haverez, expressément pour ce dépesché à ceulx de nostre Conseil d'Estat, par Nous commis au gouvernement de noz pays de par-delà et de Bourgoingne, de nostre bonne intention, que par la grâce de Dieu avons, d'avecq toutte brieffveté procurer la générale pacification de noz bons pays de par-delà, tant par l'envoy d'ung gouverneur de nostre sang illecq, comme des vrays remèdes universelz, Nous avons bien volu escripre ceste et requérir par icelle que veullez cependant tenir la bonne main aux affaires, tant que en vous est, afin que nul inconvénient n'adviengne, comme par ceulx de nostre dict Conseil d'Estat plus amplement vous sera déclairé. Et selon le grand amour que Nous portons à nos dicts pays, et sommes bien asseurez que Nous portent réciprocquement, confions entièrement sans aulcune doubte que ferez très volontiers le mieulx en tout et partout, tant que vous sera possible. A tant, Révérendz Pères en Dieu, Vénérables, Chiers et Féaulx, chiers et bien-amez, Nostre-Seigneur vous ait en sa saincte garde.

De Madrid, le 24 de Juing 1576. Soubzsigné : PHILIPPE, et plus bas signé : A. D'ENNETIÈRES.

4 Juli 1576.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michiels, Onderschouteth, Borgemeester, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vierden Julii a° 1576.

Men condicht ende laet weten eenenyegelycken dat op huyden affgedanct worden de negen vendelen vanden regimente van Grave Hannibal van Altaempst, tot noch toe hier in garnisoene geleght hebbende, ende dat deselve morghen wel vroech buyten der stadt vertrecken sullen. Ende alsoo men verstaet dat de crygsluyden, soeteleers ende andere vande selve vendelen aen vele ende diversche borgheren ende inwoonderen deser stadt diversche sommen van penninghen schuldich ende ten achtere syn, van leveringe van broot, bier, vleesch ende anderssints, dewelcke, midts hunnen vertrecke, nademael van hunne duechdelycke schult ende tachterheyt souden gefrustreert blyven, Zoe gebiedt men ende ordonneert men van weghen des Heeren ende vander stadt, dat eenyegelyck borgere oft inwoondere die vuyt oirsaecke voors. aenden voors. vendelen yedt ten achtere is, tselve, van stonden ane sonder eenich vertreck, desen voernoene brenghe, by goede specificatie, op het Stadthuys, in handen vanden ghenen die, vander Wets weghen gecommitteert zynde, aldaer inde stadtcamere sitten sullen om tselve op te teeckenen ende daeraff de specificatie te ontfanghene, ten eynde, tselve gedaen zynde, men aende penninghen van hunne solt ende gaigen, die tegenwoirdelyck hun betaelt worden, zoevele mach doen innehouden als tselve bevonden sal worden te bedraghene.

Gebodboek C, fol. 256.

6 Juli 1576.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onderschouteth, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden VI[en] Julii XV$_c$ LXXVI.

Alsoe diversche borgers, tot stofferinghe vande ydel huysen daer soldaten gelogeert zyn gheweest, bedden ende anderen huysraet gedaen ende gelevert hebben, ende mits denwelcke vanden soldaten onder het regiment vanden Grave Hanibal hier in garnisoen geleghen hebbende, deselve huysen nu geydelt sullen woirden, Soe eest dat men cundicht ende adverteert alle ende eenenyeghelycken van borghers eenighe bedden oft anderen huysraet tot gebruycke vande voors. soldaten in ydele huysen gedaen oft geleent hebbende, denselven huysraet wederomme halen ende naer hun nemen. Ende inghevalle den voirs. borgeren daer eenich obstakel oft zwaricheyt inne gedaen wordt, tware byden soldaten oft andere, tselfde mynen Heeren Borghemeesteren ende Schepenen te kennen gegeven, sullen daerinne versien gelyck zy sullen in rechte ende redene vinden te behoiren.

Gebodboek C. f. 256[v].

24 Juli 1576.

MONSEIGNEUR LE CHANCELLIER,

Par la proposition que dernièrement vous avons faict mettre entre mains, aurez entendu ce que debvez proposer aux gens des trois Estatz du pays et duché de Brabant, à leur assemblée en ceste ville. Et comme depuis, plusieurs gens de guerre, tant Espaignolz que Walons du régiment de Montdragon, se soyent mutinez par faulte de payement, nous avons treuvé convenable que, oultre le contenu de la proposition susdicte, vous ayez aussy à remonstrer aus dictz Estatz de Brabant que, depuis l'envoy de la proposition susdicte, plusieurs grosses trouspes des dictz gens de guerre de nations susdictes se sont eslevées, — dont les ungz tiennent la ville de Ziricxzee et l'isle de Schouwen et Duvelant en leur povoir, et faict à doulter qu'ilz ne facent ung grand désordre ultérieur et tel déservice qu'il sera mal remédiable, qui ne se peult éviter que en leur faisant quelque prompt payement, — et les aultres si avant venuz en ce ducé de Brabant, mangeant le pays et sommant villes pour leur faire ouverture à parfaire leur voyage, qu'est d'extorquer le payement par force, que sommes esté contrainctz mander aux chiefz et capitaines des bendes d'ordonnance de par-decà de les mectre sus et faire marcer ce qu'ilz ont de prest pour se pouvir asseurer contre les dictes mutineries, et aussy asseurer le pays de tous dangiers. Par où sera force donner aulx hommes d'armes des dictes bendes d'ordonnance quelque argent sur main, pour cependant se pouver nourir et entretenir, et aussy faire quelque payement aux garnisons ordinaires de la frontière pour se nourrer sans escourir sur le bonhomme. Et peult aussy ung chascun considérer ce qu'il importe que les dictz hommes d'armes soyent en bon ordre et esquippaige, pour s'en servir à toutes occurrences, comme les Estatz de par-dechà l'ont mesmes souvent requiz, ce que toutesfois ne se peult faire que par le moyen d'iceulx Estatz et l'adsistence de

payement. Et au surplus leur représenterez non seullement les inconvéniens apparens, très évidens et certains, mais aussy la calamité et ruyne et destruction de pays et estatz, si avant que, par le moyen de quelque bonne somme de deniers, n'y soit pourveu promptement et sans ultérieure dilation, tant pour payer le mois passé que continuer le présent à tout la gendarmerie estant présentement au pays, cependant que viendra la provision que sommes attendans d'heure à aultre de Sa dicte Majesté, faisant tout ce que dessus bien particulièrement et incontinent entendre aus dicts. Et à l'effect de ce, userez de toutes bonnes persuasions que trouverez convenir selon le bon zèle et affection que portez à l'advancement du service de Sa Majesté et au bien publicq, dont nous confions entièrement en vous. A tant, Monseigneur Chancellier, Nostre-Seigneur vous at en sa garde. De Bruxelles, le XXIIIIe jour de Juillet 1576.

Soubz estoit escript : Par ordonnance de Messeigneurs du Conseil d'Estat du Roy, commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-dechà, et signé : D'OVERLOOPE.

---

26 Juli 1576.

De weerspannige Spaanjaarden, na de verovering van Aalst, vogelvrij verklaard door den Raad van State.

PAR LE ROY.

Comme certaine trouppe de gens de piedt soldatz Espaignolz, estans en nostre service se sont levée, mutinée et si avant desmanée que, abandonnant les fortz et lieux de leurs

garnisons, soyent entrez en cestuy nostre pays de Brabant, à couleur de prétendre forcément leur payement, faisant démonstration d'occuper villes pour y loger et vivre à discrétion, jusques à là que, jour d'hier, soyent entrez par force dedens nostre ville d'Alost en nostre conté de Flandres, pendant qu'ils faisoyent semblant de se vouloir réduire en nostre obéyssance et s'accommoder à la raison, Pour ce est-il que, ne veullans ce désordre demeurer impuny et sans chastoy, avons, par l'advis de gens de nostre Conseil d'Estat, commis au gouvernement de nos pays de par-dechà, déclairé et déclairons les dicts amutinez, occupateurs de nostre dicte ville d'Alost, rebelles, désobéyssans et ennemis de Nous et de nos dicts pays, et comme telz, permectons à tous de les traicter et offenser, deffendant à tous, sur paine de la vie, de leur porter, directement ou indirectement, faveur et assistence, ny aulcuns biens, vivres, munitions ou chose quelconque, mesmes de converser avecq eulx. Ordonnant que ce soit publié partout, affin que nulz en prétendent cause d'ignorance. Donné en nostre ville de Bruselles, soubz nostre cachet secret y mis en placcart, le XXVIe jour de Juillet l'an XV^c^ soixante-seize.

Ainsy soubzescript : Par ordonnance de mes dictz Seigneurs du Conseil d'Estat, et soubsigné : D'OVERLOOPE.

Collationné contre l'original placcart soubzescript et signé comme dessus, et publié en présence de Messeigneurs les Amptman, Bourgmestres, Eschevins, Recepveurs et Conseil de la ville de Bruxelles, au dict jour, est ceste copie trouvée concorder par moy,

VAN ASBROECK.

26 Juli 1576.

Lichting van een verdedigingsleger.

A Messeigneurs
Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté, commis au gouvernement général des pays de par-dechà.

MESSEIGNEURS,

Comme par trop longtemps enchà l'on a souffert en ce pays et duché de Brabant tel desroy, déshonneur, honte et blasme devant Dieu et du Roy, nostre Sire, et de son pays, ensemble telle force, mengerie, pillerie, oultraige, dégast et menaches des Espaignolz et aultres mutinez et rebelles, faictz et attentez sur le bon, fidel et pouvre peuple et subject de Sa Majesté en Brabant, que l'on ne doibt ou ne scet plus longuement endurer ou en avoir la pacience ou connivence, de tant moings que ces délictz tant exécrables et abominables ont esté perpétrez par les dictz ou de leur adhérentz, non seullement une fois à Harlem, mais aussi en la ville d'Anvers, bien principale de tous les dictz pays de par-dechà, et après par les chevaulx légiers principallement au dict Brabant, et quartement, par ceulx venuz du quartier de Ziericxzee, ayans délaissé le service de Sa Majesté et la bonne entreprinse qu'il estoit advisé par Sa dicte Majesté contre ceulx d'Hollande et Zeelande, semblablement au dict Brabant, Par où, et que Voz Seigneuries, représentans la personne de Sa dicte Majesté, comme Ducq de Brabant, saichantz tout ce que dict est, n'ont mis jusques ores aulcun remède ou résistence, nonobstant que le premier et principal que le Ducq de Brabant doibt à ses subjectz est que de les préserver et sublever de touttes forces, injures, violences et oppressions des dictz mutinez, ennemis de Dieu, du Roy, nostre Sire, et de sa patrie tant anchienne

patrimoniale, pour plusieurs respectz des délictz notoirs dont chascun à part mérite le dernier supplice, si avant que l'on veulle observer loix, droictz, raison et police cristienne, tant parce qu'ilz sont vrays déserteurs de milice, ayans de faict et de leur propre témérité abandonné leur chieff et capitaine, et pour ce dignes de la mort, que pour ce qu'ilz ayent faulsé leur serment faict à leur chieff et capitaine, et par ainsi rebellé, comme parjures, méritent-ilz, selon les loys militaires, de perdre la vie; davantaige qu'ilz ont usurpé l'authorité de Sa Majesté pour avoir chosi tel chieff ou élect que bon leur a samblé, et dessoubz icelluy exercé milice violente à leur fantasie, non pas contre les ennemis de Sa Majesté et de son pays, mais contre les bons et fidelz subjectz d'icelle, et qu'ilz affoullent, oultragent et mengent le dict bon pays et inhabitans d'iceluy jusques aux os, et par ce, à plus forte raison, leur doibt suyvre la paine capitale, statué par édict perpétuel contre les vrays soldalts militans dessoubz capitaines et chieffs de Sa dicte Majesté, qui feroient le semblable; que pareillement, au regard qu'ilz ont menaché et menachent journellement de surprendre villes et villaiges, (comme desjà ilz ont de faict surprins la ville de Herenthals et plusieurs villaiges au dict Brabant, tant au quartier d'Anvers que Bruxelles) et entre aultres aussi au dict Brabant ont menaché et juré, voires menachent encoires surprendre et saccaiger la ville de Bruxelles, résidence et court de Sa Majesté, et dont les bons bourgeois sont esté contraintz se mectre en armes et au guet pour la tuition d'icelle, y a desjà quatre ou cinq jours, attendans d'heure en heure leurs invasions, oultre ce qu'ilz blessent et bastent les pouvres paysans et exercent vers eulx telle cruaulté comme bon leur samble, sur la confidence de l'impunité qu'ilz ont obtenu au dict Harlem, Anvers et aultre part, comme dict est, dont touttesfois les dictes oppressions du peuple crient vengeance devant Dieu, Sy n'ont les dictz trois Estatz du dict Brabant, estans présentement icy assamblez, sceu délaisser à déclarer à Voz Seigneuries ce que dict est, et qu'il leur déplaist le désordre et impunité susdict tant que chose au monde. Et comme ilz se tiennent asseurez que ce n'est l'intention de Sa dicte Majesté, comme ne estant

aulcunement conforme à la raison, droict, promesses et serment par icelle faictz, ains que justice contre toutte force aye lieu comme convient, tant contre les estraingiers que naturelz des dictz Pays-Bas, ont bien volu advertir Voz Seigneuries qu'ils ont résolu de incontinent lever et faire lever gens de guerre, tant à cheval que de pied, pour la défence et seurté du dict Brabant contre touttes foulles et oppressions, et pour, en repoulsant la force avecque force, (comme de droict de nature il est permis faire) déchasser et tenir les dictz mutinez ennemiz hors de Brabant, affin de éviter plus grands inconvéniens aparens, non estans iceulx Estats aulcunement d'intention, en parlant ouvertement, de plus veoir, admectre ou souffrir en Brabant aulcuns gens de guerre mutinez pour chose quelconcque, mais de les faire poursuyvre par force d'armes, tant qu'ilz seront trouvez au dict Brabant, soient réconciliez ou non, pour les raisons susdictes plus que souffisantes. Supplians de prendre le tout que dessus de bonne part par la nécessité que les a ad ce contrainctz, comme procédant de l'affection bonne et obligation qu'ilz ont à Sa Majesté et au pays.

Exhibé et faict la lecture de ceste remonstrance et déclaration au Conseil d'Estat de Sa Majesté, à Bruxelles, le XXVIe de Juillet, vers le soir. Présent : Messeigneurs les Prélatz de Vlierbeke, Vileers, Grimbergen, Perck, Heylighen, et Diligem ; les Seigneurs de Gemblours et de Hèse ; les bourgmestre et pensionaire de Lovain ; bourgmestre, eschevin Sire de Goyck, trésorier vander Hert et pensionaire de Bruxelles ; le Seigneur Messire Jehan de Schoonhoven, Chevalier, eschevin, et pensionaire d'Anvers Et at la lecture et exhibition esté faict par le greffier Weellemans.

---

27 Juli 1576.

Messeigneurs du Conseil d'Estat du Roy, commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-dechà,

ayant oy la lecture de la remonstrance des Estatz de Brabant et bien considéré le contenu, déclairent qu'il leur desplait indiciblement de tous ces mutineries, foulles et désordres reprins en icelle, et trouvent plus que juste et raisonnable d'y pourveoir, comme ilz sont bien d'intention faire par toutes voyes et moyens en tel cas accoustumez, mesmement à l'assistence des Estatz du pays, et entre aultres de ceulx du dict Brabant, comme aussi ont commencé amasser forces pour renger iceulx rebelles ; mais ne sçauroient trouver convenir que cecy se feist par la voye et charge des dicts Estatz, en tant que seroit contre l'auctorité de Sa Majesté, à laquelle seulle appertient le faict des armes et la défence de ses subjectz par l'assistence d'iceulx. Et néantmoings, afin que cecy se puist tant mieulx accommoder comme il appertient pour le service de Sa dicte Majesté et bénéfice du pays, mes dicts Seigneurs sont contens d'entrer en communication et conférence avec les dicts Estatz ou leur députez, pour veoir comment cecy se fera par meilleur ordre, en y gardant l'auctorité de Sa dicte Majesté et le repos publicq.

Faict à Bruxelles, le XXVIIe de Juillet 1576. Desoubz estoit escript : Par ordonnance de mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat, signé : d'Overloope.

---

27 Juli 1576.

Eerweerdigen Edelen, Wysen, Voirsinnige Heeren, besundere goede medebruederen, de Gedeputeerde der stadt van Antwerpen, wesende tot Brussel.

Eerweerdige, Edele, Wyse, Voirsinnige Heeren,
besundere goede medebroederen,

Wy hebben te noenent naer den twelf uren Uwe Eer.

brieven, op gister avont gescreven, ontfangen. Ende alsoe wye vuyt Uwe Eer. brieve verstaen dat den Raedt van Staten, opde remonstrantie byden Staten van Brabant overgegeven, zoude denselven Staten van Brabant voir antwoirde gegeven hebben, dat het remedie dat byden Staten soude woirden gestelt, soude moeten gescieden met conservatie vande authoriteyt van Zyne Majesteyt, ende dat den Raedt van Staten daertoe soude committeren eenige commissarisen die metten Staten van Brabant dyenaengaende souden communiceren, Soe dunct ons oyck goedt dat Uwe Eer. mette gene die vanden Raede van Staten daertoe sullen woirden gecommitteert met conservatie vande authothoriteyt vande Majesteyt, voirts procederen tot effectuatie vande straffinge vande gemutineerde Spaignarden, die nu verclaert zyn byden voirs. Raedt van Staten voir rebel, ende op het opnemen vanden volcke van wapenen ende oplichten vanden gelde, adviseren gelyckerhant, te weten mette voirs. commissarissen vanden Raede van Staten ende de Staten van Brabant, zoe zy sullen bevinden bequaemste ende gevoechlycxste te wesene, Uwe Eerw. hen van dyer stadtswegen metten selven conformerende. Eerweerdige, Edele, Wyse, Voirsinnige Heeren, alsoe niet anders nu ter tyt en occureert te scryvene ende de saecke haest eyscht, hiermede desen eyndende, bidden Godt Almachtich Uwe Eer. te nemen in zyn hoede. Gescreven den XXVII[en] Julii 1576.

Uwer Eerw. goede medebroederen,

Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen.

Briefwisseling van het Magistraat 1571-76.

27 Juli 1576.

Opden XXVII[en] dach Julii XV[c] LXXVI, na den vyf uren, syn die Prelaten Vlierbeke, Villeers, Grimberghen, Perck, Heylighen, ende Weledelen die Heere van Gemblours, die borgemeestere ende pensionaris Rycke van Loven, die borgemeester die Heere van Seldenslach, die Heere van Goyter, secretaris ende tresorier vanden Hove, ende die pensionnaris van Brussel, Heer Jan van Schoonhoven, Ridder, Scepene, ende de pensionnaris Gillis van Antwerpen, geweest ten Hove neffens den Raedt van Staten, metten griffier Weellemans. Ende alsoo den voors. Staten gevraeght wordden wat sy begeerden, is deur den griffier Weellemans verclaert dat de Staten daer waeren gecomen om te communiceren metten Heeren vanden Raedt van Staten, volgende dantwoorde ende verclaren vanden selven Raedt, op tgene sy by haer remonstrantie hadden te kennen gegeven. Tselve hoorende, syn die vanden Raide van Staten, weesende inden cleyn camere neffens der camere vanden Raede van Staten, vertrocken inde camere vanden Raede van Staten ende ontboden den Heere van Barlamont, die oick quam. Ende waeren daer die Grave van Mansfelt, die Heere van Rassenghem, die president Sassebout, die raedsheere d'Assonville, ende mede oick die tresorier de Heere van Grobbendonck ende secretaris Berty. Ende heeft die raedtsheere d'Assonville den Staten, daer tegenwoordich, verhaelt de clachten die deselve Staten hadden aengegeven over die gemutineerde Spangnaerden, ende voorts het debvoir dat den Raedt van State, deur den Heere van Mansfelt ende anderssindts, van daghe tot daghe gedaen om die tot gehoersaemheyt ende tot redelickheyt te brenghen, met presentatie van sekere betalinghe als anderssindts, ende dat nyettegenstaende sy hadden verclaert van Assche nyet te vertrecken, wesende in train om hen tot redene te begeven, hadden die stadt van Aelst met assault

---

28 Juli 1576.

Les Seigneurs des troys Estatz de Brabant, estans en communication avecq Messeigneurs Messeigneurs du Conseil d'Estat du Roy, nostre Sire, commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-dechà, ont dict en premier lieu que leur intention a esté, par l'exhibition de leur remonstrance de devant hier, et encoires est, que la levée des gens de guerre naturelz du dict Brabant et aultres des Pays-Bas par eulx requise, se feroit par adveu et auctorisation des dictz Messeigneurs, représentans la personne de Sa dicte Majesté, soubz serment qu'ilz feroient à icelle Majesté et aus dictz Estatz. Et ayantz lettres patentes d'auctorisation, ilz en pourroient dénommer les chiefz, corronnelz et capitaines, tant pour les gens de cheval que de pied, en nombre de quattre où cincq cens chevaulx et de deux ou troys mille gens de pied, ou en tel aultre nombre comme la nécessité requéroit et les dictz Estats trouveront convenir. Et ce, pour la tuition du dict Brabant contre touttes oppressions, foulles, oultraiges et mutineries et aultrement, selon que plus amplement est contenu en la dicte remonstrance.

---

28 Juli 1576.

Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-dechà, ayans oy la remonstrance et déclaration des Estatz de Brabant d'estre résoluz de lever pour la défence et tuition du dict pays à l'encontre de si fréquentes levées et émotions des gens de guerre Espaignolz et aultres mutinez, incursion et invasion des rebelles et ennemis du Roy (dont le dict pays a esté

quasi destruict et accablé) le nombre de quattre à six cens chevaux et de deux à trois mille hommes de pied du dict pays, du moings des pays de par-dechà, et s'il est besoing de plus grand nombre, il en sera pourveu par mes dictz Seigneurs sur la remonstrance des dictz Estatz, comme de raison, de sorte que la force demeure à Sa Majesté, aux despens d'icelluy Brabant, à charge qu'ilz seroient tenus prester serment à Sa Majesté et aus dictz Estatz, et ce, comme dict est, pour la tuition du dict Brabant contre touttes oppressions, foulles, oultraiges et mutineries. Après bonne et meure délibération du Conseil, considéré l'estat des affaires, ensemble la présente nécessité, et mesmement pour éviter aultres levées et mutineries apparentes, par où le tout (sans prompt remède) pourroit venir à une confusion et ruine générale, ont esté contens que, à la réquisition des dictz Estatz, soyent levés le nombre des dictz gens de chevaulx et pied susdictz pour le service de Sa dicte Majesté, seureté et repos du dict pays de Brabant, pour tel temps qu'il sera trouvé nécessaire, dont les dictz Estats advertiront mes dictz Seigneurs, et que à ces fins seront données lettres patentes de commissions, tant aux chieffz que capitaines, si avant qu'ilz soient trouvez idoines, sur la nomination et présentation que en feront les dictz Estatz, considéré qu'ilz les payent et que c'est à l'effect que dessus, lesquelz capitaines et gens de guerre ne seront tirez hors du dict pays de Brabant, sinon que Sa Majesté ou ses lieutenantz généraulx l'ordonnent et que les dictz Estatz ou leurs députez le trouveront bon de faire ainsi, accordans aussi aus dictz Estatz de povoir lever les deniers pour ce nécessaires, par forme d'octroy qui leur sera expédié. Représentant les dictz Seigneurs aus dictz Estatz que, pour ne charger dadvantaige le pays de gens de guerre plus de ce qu'il est, que leur semble quelcques bandes d'ordonnance seroient bien à propos. Aussi les gens de pied qui sont jà présentement levez pour ces derniers émotions et mutineries, et que le surplus se pourra lever comme on trouvera mieulx convenir pour le service de Sa dicte Majesté, bien, repos et sceureté du dict pays, si comme de mil testes de Bruxelles, et d'Anvers, Louvain, Bois-le-Ducq et pays à l'environ quelcque aultre nombre, comme jà le Grand Bailly de Brabant

a commencé faire par ordonnance de mes dictz Seigneurs, le tout par provision, soubz le bon plaisir du Roy, et tant que aultrement par Sa Majesté en sera ordonné.

Faict à Bruxelles, le XXVIIIe jour de Juillet 1576. Dessoubz estoit escript : Par ordonnance de mes dictz Seigneurs du Conseil d'Estat, soubsigné : Berty.

Collationné avec l'acte originele soubsigné comme dessus, par moy,

Cornelius Weellemans.

---

30 Juli 1576.

Comme, pour pourveoir à la seurté et défence du pays et inhabitans de la duché de Brabant, il a pleu à Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté au gouvernement des pays de par-dechà, à la réquisition des Estatz du dict pays, leur accorder et consentir pour lever, mectre sus et entretenir certain nombre des gens de guerre, tant à cheval que de pied, comme plus à plain apert par l'acte sur ce dépesché et signé par le secrétaire Berty, en date le XXVIIIe de ce moys de Juillet 1576, Sy ont ceulx du Conseil d'Estat avecq les dicts Estatz, pour l'effectuation du dict accord, conceu et ordonné les poinctz et articles que s'ensuyt.

Premièrement, que les chieffz, capitaines et gens de guerre receux par les dictz Estatz, seront tenuz servir montez et armez comme il appartient, là et ainsi que par ceulx du Conseil d'Estat et les députez des dictz Estatz ou la pluspart d'iceulx sera ordonné. Et à cest effect auront à se assembler endedans tel temps convenable, selon que

leur sera dict, et tousjours se avoir et tenir prestz pour les faire marcher et tirer celle part que leur sera par les députez des Estatz commandé, et en ce feront si bon debvoir que le dict pays de Brabant, par leur faulte et négligence, ne tombe en inconvénient.

Bien entendu que, si en aulcun endroict au quartier de Brabant advient quelcque notable inconvénient ou intérest, seront les dictz chiefz, capitaines et gens de guerre estans de ce quartier, tenuz s'employer à la réquisition et ordonnance de ceulx du Magistrat de la chieff-ville.

Que les dictz gens de guerre, en passant monstre devant les commissaires du Roy et des Estatz, seront tenuz jurer ce que s'ensuyt : Vous jurez Dieu, nostre Créateur, et sur la dampnation de vostre âme, que servirez fidèlement et léaulment le Roy et les dictz Estatz de Brabant envers et contre tous, et obéirez au commandement de vostre chieff et capitaine, et suyvrez l'enseigne, et que ne partirez d'icelluy ou de vostre bende sans le sceu, gré et passeport de vostre capitaine et de son lieutenant, à paine que, si estez trouvé en aulcune désobéissance, d'estre puny comme parjure, et si jurez aussi que chevaulx et harnais sont à vous et que n'avez riens emprunté, par voye directe ou indirecte. — Suyvant lequel serment les dictz gens de guerre seront tenuz d'obéir leur chieff et capitaines, et, en leur absence, à leurs lieutenans, porteurs d'enseigne et guidon, tant pour tenir guet et garde que aultrement, ce que leur commanderont et que touche leur charge.

Et quant on fera marcher les dictz gens de guerre d'ung lieu en aultre, seront tenuz aller ensemble soubz leur enseignes sans eulx escarter, mais loger selon que leur sera ordonné.

Et que ne pourront les capitaines, lieutenans, enseignes, fourriers et aultres prendre argent ou aultres bienfaictz, pour supporter ung lieu, maison ou personnaige, et faire loger les gens de guerre en aultre lieu, sur paine de

punition arbitraire, saulff que les maisons des curez, coustres, moisniers et maraschaulx seront francqz au plat pays.

Que les dictz gens de guerre, allans par les champs ou estans en garnison, ne pilleront ou ne feront foulle, dommaige et oultraige aux subjectz du pays, à paine que les capitaines en debvront respondre, et si pourra la foulle ou l'oppressé requérir le commissaire de monstres ou le trésorier, affin qu'il luy facent payer sa perte, dommaige ou intérest, pour en faire défalcquer au capitaine.

Que le dict commissaire de monstre ou trésorier, ayantz deu certification, contenant le dict dommaige ou intérest avecq désignation de la bende, compaignie ou enseigne soubz lequel les dictz oppresseurs sont réséantz, ensamble description ou démonstration par signes extérieures des oppresseurs, sans aultrement estre tenu à la précise déclaration des noms ou surnoms d'iceulx oppresseurs, seront tenuz défalcquer la dicte perte ou dommaige au capitaine, lieutenant, enseigne et guidon d'icelle bende, compaignie ou enseigne, au premier payement ensuyvant, et que néantmoings l'oppresseur sera cassé.

Que les capitaines ne pourront recepvoir aulcunes homicides, bancqueroutiers ou aultres estans enchassé de justice, et que, si les recoipvent, ne seront exemptz, ains poursuyvables par-devant la justice ordinaire, comme s'ilz n'estoient à soulte, actendu que le délict auroit esté commis auparavant leur réception.

Que tous les dictz gens de guerre seront poursuyvables par-devant les juges ordinaires pour tous contractz, obligations et debtes contractés pour leur negociation non concernante le faict de leur vacation de guerre.

Que iceulx se contenteront du logement, lictz et estables, sans que leur ostes seront tenuz leur furnir boys, chandelles, ny aultres choses ou service quelconcque.

Que les dictz capitaines ou leurs lieutenans regarderont de donner ordre et règle que nulz varletz vagebondz suyvent

leurs bendes, compaignies et enseignes, si non seullement les varletz et paiges nécessaires et ayantz maistres.

Que tous officiers et justiciers du pays pourront apréhender tous gens de guerre trouvez en mesfaictz ou actuellement mengeans ou affoullans les pouvres subjectz, et en faire la justice, si sont sans chieff et enseigne, et si le chieff, capitaine ou enseigne y est, les livront à leurs capitaines, pour en user de la punition condigne, à paine d'en prendre sur eulx.

En oultre, auront les dictz capitaines la cognoissance de tous débatz et aultres cas non importans criem capital, commis par les dictz gens de guerre ès lieux ès quelz leur sera ordonné tenir garnison. Et quant aux cas capitaux, donneront ordre faire appréhender les délinquans, pour justice en estre faicte selon l'exigence de leurs mésuz. Et s'ilz fussent appréhendez par la justice aux officiers ou juges ordinaires du lieu, ce que faire se pourra, ilz pourront estre exécutez par telz juges ordinaires, ou pourront estre délivrez aus dictz capitaines, pour par iceulx, par advis du courronnel, estre mis ès mains du prévost des marischaulx ou du camp, affin par luy, à l'ordonnance du dict marischal, s'il est présent, ou en son absence, de ceulx de la loy, justice en estre faict selon l'exigence de leurs mésuz.

Que les dictz gens de guerre seront tenuz contribuer et payer impostz, assises, maltotes et semblables charges comme les aultres inhabitans du dict pays, sans user ou en povoir joyr aulcune exemption.

En bas estoit escript : Par ordonnance de Messeigneurs les troys Estatz de Brabant. Signé : CORNELIUS WEELLEMANS.

---

30 Juli 1576.

Traictement vanden volck van orloge dwelck de Staten van Brabant souden aennemen.

Te weten, elck vaendele van IIᶜ hooffden, die men soude mogen geven VII gulden ter maent, beloopt ter maent . . . . g.	1400	
Ende voer den capiteyn, IX payen, tegen 7 gulden de paye	61	
Die vaendrager, VI payen . . .	42	
Die voerdere, twee payen . . .	14	
Fiffre ende trommeler, elck X gulden, compt	20	
Fourier, II payen	14	
Die clercq, II payen	14	
Bedragen die soldee vande voirs., ter maent	165	
Ende den paye vanden voirscreven capiteyn ende officieren, begrepen inde voirs. somme van 1400 gulden, beloopt . .	48	
Die welcke afgetrocken vande voirscreven 165 gulden, rest.	117	
Die welcke 117 gulden gevueght totte voirscreven 1400 gulden, compt elcken vendelen te costen ter maent . . . . g.		1517
Tot elcken vendele te vuegen XXV lichte peerden, hacquebusiers *alias* garbasins, elck peert tegen XV gulden ter maent, bedraeght tsamen . . .		375

Item ende elck vendele een veltgeschut, voer den wagene ende synen peerde, ter maent	25	
Den busschieter	12	
Die twee pionniers, elck 6 gulden .	12	
		49
		1.941
Voor poeyer ende clooten		59
Compt tsamen.		2.000
Sulcx dat die thien vendelen mitten peerden, als voere, ter maent souden beloopen tsamen tot .		20.000
Ende een bende van II^c peerden, tegen XV gulden elck peert, ter maent, compt		3.000
Traictement vanden capiteyn ende andere oncosten die daer noch zullen vallen van cappellaen, tresorier ende andere		1.000
Compt tsamen ter maent dat tvoers. oirlochsvolck soude costen . . .		24.000

31 Juli 1576.

De drye Staten slandts van Brabant hebben gecommitteert ende committeren midts desen, den Eerweerde Heere ende Vader in Gode myn Heere den Prelaet van Villeers, Meesteren

Rolanden de Rycke, Pensionaris vander stadt van Loven, ende den Heere van Rumpst, mit oyck Abraham sHertogen, als adjoinct, om terstont te negocieren ende te resolveren, van wegen den Staten van Brabant, mit ennige coopluyden tot Antwerpen, tot oplichtinge van sekere merckelycke sommen van penningen tot hondert duysent ponden Artois eens, opte obligatien vanden voerscreven drye Staten, voer een jaer, op sulck gracelyk interest oft fret gelyck sy ten minsten laste vanden gemeynen lande sullen bevinden te behoorene, ende van deselve coopluyden te beloven obligatien der Staten voerscreven in behoorlycke ende gewoonlycke formen, ende onder andere mit clausule van altyt te mogen by anticipatien betalinge doen, in geheel oft in deele, dewelcke heeren gecommitteerde zullen tot alle daigen ende occurrentien den voirnoemden drye Staten overscryven ende adverteren wat zy sullen, in tgene des voirscreven is ende tgene daeraff dependeert, hebben genegocieert. Aldus gedaen tot Bruessele, opten lesten Julii 1576.

Onder stont gescreven : Ter ordinantie vanden voirs. drye Staten.

---

1 Augustus 1576.

Aen myne Eerweerde Heeren de drye Staten slandts van Brabant.

Verthoonen in alder reverentie de gedeputeerde der stadt van Antwerpen, hoedat de voerscreven stadt is in groote perplexiteyt, eerst vuyt oirsaecke van diversche quade roepen die tAntwerpen gestroyt wordden, onder ander, dat, ingevalle men die gemutineerde Spaengnaerden soude in meyninge zyn mit gewelt te invaderen, dat dander Spaengnaerden wezende in Hollant ende elders in garnisoen, herweerts zouden commen tot assistentie vande selve gemutineerde.

Ten tweeden, dat omtrent der stadt liggen diversche compaignien Duytschen vanden regimente vanden coronnel Focker, qualyck betaelt wesende, ende leven op hen discretie.

Ten derden, dat inde stadt syn diversche coronnellen, capitainen, officiers ende soldaten, zoe Spaengnarden als andere, nyet wezende vanden garnisoene aldaer.

Ten vierden, dat int casteel dagelycx commen veel soldaten nyet wesende vanden ordinarise garnisoenen, ende andere huer bagaigen aldaer zyn doende, soedat men daervuyt presumeert ende oyck den roep gaet dat se allegader, zoe de gemutineerde als andere, huere toevlucht zouden nemen twaere onder het casteel oft inde stadt, om aldaer eenen rugge te hebbene ende duer middel vanden casteel bescermpt te worddene, te meer hebbende nu Liere genoech tot huerder devotien.

Ende alsoe tot noch toe, nyettegenstaende alle behoorlycke remonstrantien aenden Raedt van Staten gedaen, ten eynde sy souden willen, tot meerder versekerheyt vander stadt, in tgene voers. is versien, ende, dat doende, terstont de ommeliggende compaignien te doene van daer vertrecken op de frontiere oft elders in huer garnisoenen etc., de coronnellen, capitainen ende soldaten nyet wezende vanden garnisoene vander stadt, by edicte terstont te delogeren, ende is tselfde nyet gedaen geweest, ende die vander stadt, by huer brieven aenden voors. Raedt van Staten, anderwerven van meyninge syn tselfde te versuecken, ende daerenboven dat geordineert wordde den Spaengnaerden in Hollandt ende elders in garnisoen liggende van daer nyet te vertrecken, ende oyck dat den Castelleyn geordineert wordde wel expresselyck egeen vrempde soldaten van synen ordinarise garnisoene nyet wezende, in synen casteele tontfangene, ende dyen vande stadt, ingevalle de gemutineerde oft andere vanden quartiere vanden slote wilden omtrent der stadt commen, dyen van daer te hulpen weren, ende der stadt alle assistentie te doen mogelyck zynde, op pene van tincurreren dindignatie vander Majesteyt,

Soe eest dat se Uwe Eerw. syn biddende dat se van wegen den Staten van Brabant tgene inden voers. versuecke, mit die vander stadt willen neffens den Raide van Staten vuegen, als grootelyck importerende tot conservatie van heel Brabant dat deselve stadt van der invasie vanden voers. gemutineerde gepreserveert wordde. Dwelck doende etc.

A Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis au gouvernement de ces Pays-Bas.

Il plaira à Messeigneurs, ensuyvant les lettres closes hier à Leurs Excellences de la part de la ville d'Anvers présentées, pour les raisons y contenues,

Incontinent faire esloigner les compaignies du couronnel Focker, estans prez de la dicte ville.

D'ordonner que tous coulonnelz, capitaines et soldatz, tant Espaignolz que aultres, estans en la ville d'Anvers, n'y tenant garnison, se retirent incontinent de là.

Que soit ordonné par lettres bien expressément au chastellain de ne recepvoir en son chasteau aultres soldatz que ceulx de sa garnison ordinaire, et qu'en cas que les Espaignolz approchent la ville de ce costé-là, qu'il donne tel ordre entre ses soldatz qu'ilz assistent la ville contre les dicts mutinez, et ne les permectent approcher.

Que leurs Excellences veuillent résouldre s'ilz ne treuvent expédient se servir des guldes et bourgeois (selon l'ordre que le gouverneur de la ville leur pourra donner) en cas que les mutinez Espaignolz approchent la dicte ville.

Op den bladrand :

Il est pourveu de prest d'un mois à ces enseignes, moyennant quoy est jà ordonné qu'elles se retirent ès lieux des logements et garnisons qui leur sont ordonnez.

Il s'entend que chascun se retire avec ses enseignes et aux lieux préfigez pour y loger ; partant sera mandé aux gouverneur, officier et magistrat d'Anvers d'ainsy le faire et exécuter, sur les peines qu'ilz adviseront.

Il s'escript au dict chastellain en ceste conformité, suyvant mesmes ce que dois le jour d'hier luy fust mandé.

Il est raisonnable que, pour le service du Roy, défense et tuition de ceste ville, les gouverneur, magistrat, bourgeois et inhabitans tiennent bonne correspondence et intelligence parensemble avec les coulonnelz, capitaines et gens de guerre y tenans garnison. Et partant, si le gouverneur d'Anvers, chef de la dicte ville, trouve bon de faire mettre en ordre les guldes, bourgeois et inhabitans, pour se deffendre tant contre les mutinez que ennemis qui vouldroient accommettre ou approcher la dicte ville par mutuelle intelligence avec les dicts soldatz, ne peult estre que bien bon et pour le service de Sa Majesté et seureté d'icelle ville.

Faict à Bruxelles, le troisième jour d'Aougst 1576.

Berty.

2 Augustus 1576.

Myn Heere de Cancellier van Brabant sal den Staten vanden selven lande voerhouden ende verthoonen dat, om meerder ende peryckeleuser commotie ende oproerte te verhueden, dwelck dagelycx lancx zoe meer apparent is te augmenteren, gelyck sy oock wel verstaen mogen hebben, ende zunderlinge om te versien tot tgene des die Overlantsche voetknechten gesolliciteert wordden mit hen te mutineren, by gebreke van betalinge die men hen schuldich is, men gantzelycken van noode bevonden heeft by alle middelen te besien om deselve Overlensche voetknechten ennich contentement oft versekerheyt van betalinge te geven, om te beletten dat zy hen mit andere gemutineerde nyet en vuegen, ende dat mitten eersten, gemerct dat de sake haeste verheyst, midts welcken men hen versuect dat zy aengaende huere quote ende contingent hen woordt ende beloefte willen geven dat de voerscreven Overlensche voetknechten vernueght ende betaelt sullen wordden, ende versekerheyt te geven dengenen die in Brabant in garnisoen oft besettinge liggen, ende datter geen gebreck van betalinge vallen en sal, gelyck men tselve wel verhoopt te vercryghen van de andere Staten voer hunne quote ende portie, ende dat midlertyt aen huere leeninge, secours ende onderhout geen faulte en zy. Gedaen te Bruessele, den tweeden dach van Augusto 1576.

---

2 *Augustus* 1576.

Waerachtich verhael van tgene dwelck aengaet die rebellie ende opruericheyt vande ghemutineerde Spaeignaerden in Zeelant, terstont nae dinnemen van Ziericxzee den tweeden van Julio anno XV^{c} LXXVI.

Ter tyt als men alnoch was voir de stadt van Ziericxzee, die Spaensche soldaten aldaer wesende inden legere hebben vercleert int openbaer dat, terstont nae dovergeven vande selve stadt, zy wilden vertrecken ende hen rusten ende hernemen in Brabant, ende sunderlinge inde stadt van Bruessele, daer zy zeyden qualick getracteert geweest te zyne, gebruyckende verscheyden hooge ende dreygelycke propoesten.

Waeraff geadverteert zynde myne Heeren vanden Raede van State, ghecommitteert zynde by Zynder Majesteyt totten gouvernemente generael vanden landen van hertwersovere, ende merckende dat daerdeure die victorie die men mochte verhopen over den vyant (die zeer was benaut) mits gebruyckende die jegenwoordige occasie, zoude wordden verachtert, hebben by alle middelen gearbeyt te beletten dit voirnemen vande voors. soldaten, ende gesocht hen ende ooc den Waelen ende andere gedient hebbende int voirscreven beleggen van Ziericxzee, contentement te geven.

Inder vuegen dat de voorscreven Heeren vanden Raede, om voir te commen die voirscreven muterye, zouden vercleert hebben te vreden te zyne dat die hondert duysent guldens gegeven by die van Ziericxzee souden, int geheel ende sonder yet daeraff te reserveren, verdeylt wordden tusschen die voirscreven soldaten gedient hebbende int voorscreven beleggen, ende dat daerenboven zoude geprocedeert worden tot affrekeninge vande selve soldaten met sulcken behelp als in heure macht zoude wesen, daermede deselve soldaten hen hadden met redene behoeren te contenteren.

Desen nietjeghenstaende souden de voorscreven gemutineerde Spaeignaerts van hun gejaecht hebben hen capiteyns ende officiers, verlatende die plaetsen van heure wachte ende sterckten, ende zouden met seer groote furie getrocken zyn in Brabant, ende hebbende gecontinueert heure conjuratie opden wech onder het Sacrament vander missen, zyn gecommen tot Herentals, ter welcker plaetsen is, ter ordonancie vanden voorscreven Heeren vanden Raede, by hen gecompareert in persoone myn Heere die Grave van Mansfelt met commissie ende instructie, ende heeft van wegen der voirscreven Heeren hen geoffereert allet ghene dwelck zy met redene hadden mogen heysschen, ende dwelck was inde macht vanden voirscreven Heeren, te wetene, pardoen van heuren misuse, hun paert inde hondert duysent gulden van Ziericxzee, drie payen vanden eersten penningen die commen souden van Spaignien oft die anderssins souden wesen inde macht van die vanden voorscreven Raede, met monster generael.

Dwelck weygerende taccepteren de voorscreven soldaten, hebben geheyscht vele andere impertinente ende nietdoenlycke saken, als te wetene, boven heure geheele betalinge, augmentatie van heure soldee, oyck ennige goede stadt in heur gewelt, tot dat men hen soude affgerekent hebben ende dat zy van alles souden vernuecht zyn, ende andere impertinente dingen.

Ende hoewel zy hadden beloeft, wesende in een stadt, hen te stillen, verwachtende dantwoorde van myne voorscreven Heeren, soo en hebben zy nochtans niet gelaten heuren hoochmoet, willende altyt occuperen de voorscreven stadt van Bruesselle, ende metter daet souden brieven gheschreven hebben aen het Magistraet van Mechelen, begeerende aldaer passagie ende logement van eender nacht, segghende sulcx hun nootelyck te wesen om te volbringen heur voyagie, dwelck hen by die voirscreven van Mechelen, geassisteert zynde met een vendel soldaten die tot heurluyden hulpe waren gesonden, is geweygert geweest.

Dwelck siende de voirscreven soldaten, souden van buyten de voirscreven stadt zyn gepasseert ende commen logeren

tot Grimbergen, twee mylen van Bruessel voirseyt, aldaer hun zyn gesonden geweest brieven vanden voirscreven Grave van Mansfelt, wesende antwoorde op heure voirscreven pretensien, die gedragen zyn gheweest byden capiteyn Montesdocca aen hen gesonden, denwelcken zy hebben gegeven ennige antwoorde, ende maniere gemaect dat zy hen wilden vuegen nae redelicheyt, belovende van daer niet te vertrecken maer te verwachten die resolutie vanden voirscreven Raede.

In plaetse van nae te gaene dese heure geloefte, zyn terstont van daer vertrocken naer Assche ende andere plaetsen omtrent Bruessel, met dreygementen van daerinne te comen met fortsen ende te doene groote wrake, dwelc heeft verwect de borgers die wapenen aen te nemen ende hen te prepareren tot defencie tegens heure fortse ende violencie.

Ende daernae heeft totte voirscreven gemutineerde wederomme gesonden gheweest de voorscreven Montesdocca, denwelcken zy hebben wederomme furieuselyck ghedreven met schieten van harquebousen sonder denselven te willen hooren. Niettemin hebben denselven daernae met brieven ontboden, ten eynde hy hem soude vinden by hen, soo hy des anderen daghs heeft gedaen tot Assche, ende beloefden hem dat sy aldaer souden vergaderen om terstont te seynden alle antwoordde ende resolutie, daeraff gevende groote versekerheyt.

Ter contrarien vanden welcken, ende in plaetse van te seynden heure antwoorde, zyn ten selven dage van daer vertrocken, ende hebben onversienlyck bestormt van verscheyden zyden die stadt van Aelst, doende aldaer alderhande hostiliteyt, ende doodende verscheyden persoonen, soo buytenluyden als borgers, ende merckelyck hebben aldaer voir die poorte vander stadt gehangen eenen sergeant ende officier van Zynder Majesteyt, sulx dat sy des snachts souden met fortsen ende hostilick binnen de voirscreven stadt ghecommen zyn met affgrysselyck gecrysch, dryvende alle insolentie die hen heeft belieft.

Dwelck heeft zeer rechtveerdighe occasie ghegeven den voirscreven Heeren vanden Raede, siende heure geobstineerde onghehoorsaemheyt keerende tot affneminge vanden dienst Godts ende vanden Coninck, deselve, mits heure voirs. mesusen ende acten, ende merckelyck dat zy waren alnoch continuerende heure dreygementen over die stadt van Bruessele, Antwerpen ende Mechelen, te declareren ongehoirzaem, rebellen ende vyanden vanden Coninck ende vanden lande, van meyninge te procederen tot sulcke straffinge als soude bevonden wordden te behooren om die wederomme te bringhen inde gehoorsaemheyt vande Majesteyt ende vanden hoofden die deselve Majesteyt hen hadde gestelt, ende oyck te doen cesseren meerdere revolten vanden ondersaten, die hen vonden so onredelyck ende sonder heure verdienste getracteert van deygen volck van wapenen van Zynder Majesteyt die hen behoiren te defenderen.

Ende daeromme, alsoo dese declaratie heur niet en extendeert voirdere noch tot anderen fyne dan tegens de voirs. ghemutineerde, hebbende zoo violentelyck ghetracteert dondersaten van Zynder Majesteyt, hebben myne voirscreven Heeren tselve wel willen doen verstaen overal, opdat eenyegelyck zoude weten tgroot ongelyck vande voirs. gemutineerde, ende met wat fondament de voirs. Heeren zyn bedwongen gheweest te doene de voirs. declaratie, ende te procederen tegen hun inder vuegen zoo zy van meyninghe zyn te doene tot conservatie vanden landen, ende om te bringen de voirs. gemutineerde totte redelicheyt ende gehoorsaemheyt die sy schuldich zyn ten dienste van Zynder Majesteyt, ende niet om te frustreren (gelyck de voirs. gemutineerde hun vervoerderen te persuaderen den anderen soldaten) tvolck van wapene van heure behoirlycke voldoenninge, tzy Spaignaerden, Walen, Duytschen, Overlanders, oft Nederlanders, oft andere van wat natie die mogen zyn, denwelcken men is van meyninge te voldoene, met versekerheyt dat de voirs. Heeren sullen stellen alle ordene dat binnen middelen tyde sal versien wordden opde leeninge ende secours, tot dat, die affrekeninge gemaect ende die provisie van Zynder Majesteyt gecommen, ende dassistentie vanden Staten gehadt, sy souden middel hebben

eenenyegelycken te voldoene soo de voors. Zyne Majesteyt ende oyck zy van meyninge waren te doene.

Verbiedende wel expresselyck van weghen Zynder Majesteyt, om desen brant niet te laten voirder ontsteken, dat niemant wie hy zy, onder tvolck van wapene oft andere, hem en vuege totte voirscreven gherebelleerde soldaten, oft yet attenttere op de steden, fortressen, dorpen oft ondersaten in eeniger manieren.

Bevelende insgelycx allen hooffden ende capiteynen van orloghe te houden heure soldaten in goede ordene ende discipline, sonder die te laten gaen vut heure garnisoenen oft te doene eenich desordre, ende allen gouverneurs, officiers ende magistraten vanden landen ende steden en oyck den ondersaten dat zy niet en rueren noch en raecken het volck van orloge liggende in heure garnisoenen ende niet wesende gerebelleert oft gemutineert, opdat men tsamen mach leven in goeden vrede ende eenicheyt, gelyck het betaemt den ondersaten ende persoonen wesende inden eedt ende dienst van Zyne Majesteyt. Ghedaen te Bruessele, den tweeden dach vander maent van Augusto XV^c LXXVI.

Ter ordinantie van myne voirscreven Heeren vanden Raede van State.

Onderteeckent : BERTI.

Gheprint inde princelycke stadt van Bruessele, by my, Michiel van Hamont, gezworen drucker der Co. Majesteyt, anno M. D. LXXVI.

---

3 Augustus 1576.

De Heeren vande drye Staten slandts ende hertochdoms van Brabant hebben last gegeven ende geven last midts

desen, den vier rentmeesters vanden beden, om te vercoopen erffelycke renten, te quytene den penninck XVIII, XVI, XIIII oft XII, ende lyfrenten op een lyff den penninck zeven, ende op twee lyven den penninck IX oft X, ende om gelt op obligatien vanden Staten te lichtene tot redelycken interest van VII, VIII, IX oft X ten hondert, alles totter somme toe van C^m^ ℔ Artois eens, ende van den goeden lieden te gelovene rentbrieven ende obligatien respective binnen sulcken bequamen tyt als behoort, sonder hueren cost, mit vrydom, aengaende de renten, van C, X, XX^en^, mindere oft meerdere penningen, ende van alle andere gedachte oft ongedachte lasten. Gedaen tot Bruessel, opten III^en^ Augusti 1576, my daerby wesende, onderteeckent : CORNELIUS WEELLEMANS.

---

4 Augustus 1576.

Comme pour la défence et tuition de cestuy pays et duché de Brabant à l'encontre de si fréquentes émotions et séditions de gens de guerre Espaignolz mutinez et auctres qui se pourroient joindre et mutiner avecq eulx, incursion et invasion des rebelles et ennemis du Roy, nostre Sire, et contre touttes oppressions et oultraiges, les troys Estatz d'icelluy pays font présentement, du sceu et congié de Sa Mejesté, lever et retenir en service le nombre de six cent hommes à cheval, naturelz du dict pays, du moings des pays de par-dechà, A ceste cause, Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté, commis par icelle au gouvernement général des pays de par-dechà, ont, au nom et de la part d'icelle, commis et ordonné, commectent et ordonnent par cestes Andrien de Rubenpré, Baron de Renez, Seigneur de Bièvre, chieff des dicts six cent hommes à cheval, en luy donnant plain povoir, auctorité et mandement espécial de retenir, mener et employer au service

de Sa dicte Majesté et des dicts troys Estatz de Brabant, soubz sa charge et conduicte, iceulx six cent hommes à cheval, selon et ensuyvant la charge qu'il en aura de Sa dicte Majesté ou de mes dicts Seigneurs de son Conseil d'Estat et des dicts troys Estatz de Brabant, au traictement de sa personne de troys cent livres, du pris de quarante groz monnoye de Flandres la livre, par moys, le moys compté à trente jours, à commencer avoir cours doiz la première monstre des dicts six cent hommes à cheval, et dès là en avant, tant et si longuement qu'il plaira à Sa dicte Majesté ou à mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat et aus dicts troys Estatz de Brabant, selon que sera trouvé nécessaire, à en estre payé de la part des dicts Estatz de Brabant selon leur offre.

Faict à Bruxelles, le IIIIe jour d'Aoust mil cincq cent soixante-seize. A V.

Ainsi estoit escript dessoubz : Par ordonnance de mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat, et soubzsigné : D'OVERLOEPE.

---

4 Augustus 1576.

PAR LE ROY.

Nostre amé et féal Guillamme de Hornes, Seigneur de Heze, Leende, Geldorp etc., Salut. Comme pour la défence et tuition de cestuy nostre pays et duché de Brabant à l'encontre de si fréquentes émotions et séditions des gens de guerre Espaignolz mutinez et aultres qui se pourroient joindre et mutiner avecq eulx, incursion et invasion de noz rebelles et ennemiz, et contre touttes oppressions et oultraiges, les troys Estatz d'icelluy pays font présentement, de nostre sceu et congié, lever et retenir en nostre service le nombre de deux mil hommes de gens de guerre à pied, naturelz du dict pays, du moings de noz pays de par-dechà,

et ce soubz vostre charge et conduicte, par où soit besoing vous en faire dépescher noz lettres patentes en tel cas pertinentes, Pour ce est-il que, ce considéré, et Nous confians entierrement et à plain de voz prudence, vaillance, vertuz, léautez et bonne diligence, vous avons commis et commectons par cestes, chieff et corronnel de dix enseignes, chascune de deux cent testes, faisans deux mille hommes de pied, en vous donnant plain povoir, auctorité et mandement espécial de prendre et avoir soingneux regard sur leur conduicte, les tenir et faire tenir en bon ordre, justice et discipline millitaire, deffendre et interdire aux capitaines et à leurs lieutenans de donner congié à aulcuns sans nostre sceu, et au surplus avoir commandement sur eulx et leurs gens, et les mener, conduire et employer en nostre service selon et ensuyvant la charge qu'en aurez de Nous ou de noz très chiers et féaulx les gens de nostre Conseil d'Estat, par Nous commis au gouvernement général de noz dicts pays de par-dechà, et de ceulx de nos dicts troys Estatz de Brabant, au traictement pour vostre personne de troys cent livres, à vostre lieutenant cent livres, à huict hallebardiers pour la garde de vostre personne, oultre la paye qu'ilz ont au rolle, chascune demy surpaye, font vingt livres, au sergant-major ou chieff du guet, oultre sa paye au rolle, cincq surpayes, font vingt-cinq livres, au quartier-maistre ou marischal du logis six payes, font trente livres, au pourvoyeur des vivres ou proviant-maistre aussi six payes, font semblables trente livres, au fiffre et tambourin, oultre leur paye au rolle, chascun une surpaye, dix livres, au prévost, oultre sa paye au rolle, cinq surpayes, vingt-cinq livres, à son lieutenant, oultre sa paye au rolle, une surpaye, cinq livres, au clercq du dict prévost demy surpaye, cinquant solz, à deux hallebardiers au dict prévost, oultre leur paye au rolle, chascun demye surpaye, cinq livres, à deux stecknechts ou varlez pour appréhender, chascun une paye, dix livres, au chapplain du dict prévost, paye et demye, sept livres dix solz, et au maistre des haultes œuvres, troys payes, quinze livres, le tout du prix de quarante groz nostre monnoye de Flandres la livre, par chascun moys, le moys compté à trente jours. Revenans les dicts gaiges et traictement à la somme de cinq cens quatre-vingt-cinq

livres du dict pris par moys, à commencer avoir cours du jour de la première monstre et déplacement, tant qu'il nous plaira et à nos dicts troys Estatz de Brabant, selon que sera trouvé nécessaire, à en estre payez de la part des dicts Estatz de Brabant selon leur offre, car ainsi nous plaist-il.

Donné en nostre ville de Bruxelles, soubz nostre contre-séel cy mis en placart, le IIII[e] d'Aoust XV[c] soixante-seize.

Dessoubz estoit escript : Par le Roy. Signé : D'OVERLOEPE.

---

5 Augustus 1576.

Messeigneurs du Conseil d'Estat du Roy, commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-deçà, ayans oy le rapport de l'escript exhibé de la part des Prélatz et Nobles de Brabant, présentement convocquez et assemblez en ceste ville, par lequel ilz requirent estre renforcez tant du nombre des Prélatz que des Nobles, et que ordre fût mis que les Espaignolz, amutinez et aultres, estans en Alost et à l'entour de ceste ville, eussent à se retirer, afin que la dicte ville puist estre asseurée contre les journelles menaches, et tellement aussy que les dicts Estatz puissent estre asseurez pour y entrer et sortir et paisiblement opiner, Sont en préallable contens que le renfort des dicts Estatz se face, si desjà fait ne l'est, mais, quant à la seureté d'entrer et sortir ceste dicte ville, l'on s'esbahit que les dicts Prélats et Nobles demandent cela, veu que en ce n'y a aucune difficulté pour personne, et moins pour les dicts Estatz, car il est libre à chascun subject de Sa Majesté d'y venir et en partir à son bon plaisir, et donneront ordre mes dicts Seigneurs que ainsi se continue de faire. Et au regard des Espaignolz amutinez estans en Alost et à l'entour, mes dicts Seigneurs ne scavent présentement Espaignolz mutinez que au dict Alost, lesquelz toutesfois ne peuvent donner obstacle ny empeschement à aulcuns

des dicts Estatz entrans et sortans ceste ville, et encores se pourvoyera contre eulx par telle voye que l'assemblée et délibération des dicts Estatz ne sera aulcunement préjudiciée ny empeschée. Par quoy ne doibvent refuser de communicquer et résouldre tant sur la première demande et proposition, pour secours et ayde à l'entretènement des gens de guerre pour quelque temps, que sur ceste dernière proposition, afin d'avoir plus grande asseurance des Allemans.

Fait à Bruxelles, au dict Conseil d'Estat, le Vme jour d'Aoust XVe soixante-seize.

---

5 Augustus 1576.

Messeigneurs,

Comme le Roy, nostre Seigneur, ait escript à Messeigneurs de son Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté au gouvernement général de ses pays de par-deça, encores par ses lettres du XIIe jour du mois de Juing dernier, apportées par Baptiste du Bois, que, par l'ayde de Dieu, et après meure délibération, elle avoit présentement achevé de trouver le vray remède et redressement des affaires de ses bons pays de par-deçà, qu'elle aymoit et estimoit tant, dont elle avoit bien volu advertir mes dicts Seigneurs par ses dictes lettres en termes généraulx, dépeschant pour ce expressément le dict du Bois, afin qu'ilz sceussent ce que s'en passait, et que par le Marquiz de Havrech (qui peu de jours après debvoit partir) icelle les advertiroit bien particulièrement de sa résolution et intention sur tout ce qu'ilz luy avoyent proposé, et meismes quant à l'envoy d'ung gouverneur général estant de son sang, ensemble des dicts vrayz remèdes, dont par diverses foiz elle avoit escript, et de ce que en dépend à l'endroit de l'assemblée des Estatz-Généraux, traitté avec ceulx de Hollande et Zeelande, payement et licenciement des soldatz superfluz,

avec diverses aultres choses que mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat luy avoyent bien et particulièrement proposé par diverses leurs lettres, leur enchargeant et commandant de tenir cependant bon soing que nul inconvénient survînt et que l'on feist entendre à ceulx du dict Hollande et Zeelande (qui sont séparez de son obéyssance) que Sa dicte Majesté ne désiroit aultre chose plus au monde que leur bien, et s'ilz veullent retourner à la deue obéyssance de la Saincte Eglise Catholicque Romaine et de Sa dicte Majesté, leur prince naturel et souverain seigneur, son intention estoit de les traitter avec toute bénignité et clémence, comme à ung bon seigneur et prince appertient, requérant en oultre à ses bons Estatz de par-deçà, chascun endroit soy (ausquelz icelle escripvoit par le dict Marquiz de Havrech) que cependant ilz voulsissent faire tout bon office d'administrer et furnir deniers, afin que, par faulte d'iceulx, quelcque émotion militaire ou populaire n'adviengne, comme icelle Sa Majesté faisoit de sa part tout ce qu'estoit possible et se confioit aussi de la leur qu'ilz le seroyent très voluntiers tant qu'ilz pourroyent, estant entièrement son intention de les traitter avec toute bénignité et amour, comme par feu l'empereur Charles de très haulte mémoire, son père, et luy avoit esté faict, dont elle enchargea à mes dicts Seigneurs en asseurer les dicts Estatz, A raison de quoy a semblé entièrement convenir de les faire convocquer, chascun en sa province, et leur faire entendre ce que dessus, et les requérir de quelcque gratieulx secours pour la présente nécessité, de tant plus que l'on voit présentement partie de l'infanterie Espaignole amutinée par faulte de payement, et que tout le meisme est grandement apparent advenir en brief de tous les aultres, tant Haulx-que Bas-Allemans, Wallons et cavallerye legière, si ce n'est que promptement leur soit secouru de quelcque somme de deniers, du moins pour le prest et secours des dicts gens de guerre, pendant que argent et remède viendra de la part de Sa dicte Majesté. Par où mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat vous requirent bien justamment que, pour le service de Dieu et de Sa dicte Majesté, meismes pour vostre propre bien et le repoz, tuition et tranquillité du pays, vous veullez accorder pour ce coup, pour vostre

contingent, la somme de cent mil livres, du pris de quarante groz monnoye de Flandres la livre, nonobstant vostre aultre prest précédent, pour respect duquel on vous demande présentement moingz que vostre contingent ordinaire, et que, sans nul renvoy, délay ou refuz, il y soit furny incontinent, attendu que ce que l'on vous demande présentement n'est pas grande chose en une telle conjuncture, en attendant ce que sa Majesté sera servye leur envoyer, vous veullant bien déclairer que, pour l'heure présente, n'y a nul aultre moyen de povoir trouver argent sans vostre ayde, ayans esté recherchez tous aultres moyens, et par ainsi conséquament cecy est du tout nécessaire pour éviter confusion et désordre général, que Dieu par sa grâce ne veulle permettre, espérant que d'icy en avant les choses yront en méliorans et s'amendans, puisque Sa dicte Majesté promet si arrestéement ce que dessus.

Op den rug eener Vlaamsche kopij : Overbracht by mynen Heere den Cancellier van Brabant V^a Augusti 1576, nae noen.

---

7 Augustus 1576.

Eerweerdighen, Edelen, Wysen, seer Voersienighen Heeren, besundere goede medebrueders den Gedeputeerden der stadt van Antwerpen, wesende nu ter tyt tot Brussel.

EERWEERDIGHE, EDELE, WYSE ENDE SEER VOERSIENIGHE HEEREN, BESUNDERE GOEDE MEDEBRUEDERS,

Wy hebben, desen voernoene ten VII uren, Uw Eerw. brieven ontfanghen op gisteren aen ons gescreven, ende

daervuyt verstaen tgene aldaer opte Staten passeert, bevindende Uw. Eerw. presentie aldaer, midts de diversiteyt vande saecken van groote importantie dagelycx occurrerende, meer dan nootsakelyck, sulcx dat onwaerachtig is dat wy ofte eenich vanden onsen (emmers des wy weten) souden gesecht hebben dat Uw. Eerw. daer niet en souden te doene hebben, ende, dat meer is, sooverre de Heer van Berchem eenichsins hadde van hier gecunnen, dwelck niet mogelycken en is geweest (midts de menichfuldicheyt vande saecken van seer swaeren gewichte ende importantien huer daghelycx hier offerrerende) waeren in meyninghen Uw. Eerw. aldaer met synder coempste te verstercken.

Nopende de saecke van XXXVI^{m} guldenen daerom de secretaris Asseliers aen ons hadde gescreven, hebben op gisteren daeraff Uw. Eerw. geantwoordt, ende sal deselve, achtervolgende onsen scryven, deselve saecke vervolgen ende benerstighen, ende besundere de assignatie van XVI^{m} guldenen, ende niet terugge comen voer deselve en is gedepescheert. Ende om Uw. Eerw. te adverteren van tgene alhier passeert, selen verstaen dat de dorpen hier int ronde noch vol soldaten syn, soowel van ruyters als voetvolck, daer deselve grooten cost ende last aff hebben, ende verstaen dat de compaignie van lichte perden onder den capiteyn Nicolaes Basta, die te Grave gelegen hebben, op gisteren alhier ontrent oock syn gearriveert.

Wy syn hier daghelycx ons beste doende om de stadt ende borgers te houden in tranquilliteyt ende versekertheyt, hebbende tot dyen eynde alhier doen vernieuwen diversche geboden ende ordonnantien, als achter straten niet te gaen sonder licht nae de 9 uren, egeen vergaderinghen van dansen ofte vechteryen opter straten te doene.

Hebben insgelycx op heden begost de visitatie vande wycken naer ouder costuymen te doene, om de stadt te badt te moghen versekeren.

Ende alsoo wy verstaen dat die ghene die het graen ende coren van Heer Jan Wolfaert voor de schulden deser stadt

hebben in arreste doen leggen, alnoch het arrest niet en hebben afgedaen ende hetselve noch pretenderen te voorderen ende vervolgen, selen Uw. Eerw. soovele doen neffens mynen Heer den Canchelier dat tselve soude moghen worden afgedaen ende de voordere procedure beleth, achtervolghende het vonnisse daeraff gegeven.

Eerweerdige, Edele, Wyse ende Seer Voersienighe Heeren,

Hiermede syn Uw. Eerw. den Almogende bevelende. Vuyt Antwerpen, desen VII dach Augusti 1576.

Uw. Eerw. goetwillige medebrueders,

Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt
der stadt van Antwerpen.

Briefwisseling van het Magistraat 1571-76.

---

13 Augustus 1576.

Comme il a pleu à Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté au gouvernement général des pays de par-dechà, à la réquisition des Estatz de Brabant, pour la seurté, défence et repos d'icelluy pays, accorder et consentir povoir lever certain nombre de gens de guerre, tant à cheval que de pied, apparant par l'acte sur ce dépesché et signé par le secrétaire Berty, en date le XVIIIe de Juillet 1576, et que par ainsi convient que iceulx Estatz soient serviez d'aulcuns commissaires des monstres des dicts gens de guerre, Sy est que, pour le bon rapport à eulx faict

de la personne de..... [1] vander Beken, Drossart de Grimberges, ont commis et commectent par cestes icelluy van der Beken commissaire de monstres des dicts gens de guerre, ensamble de troys bendes d'ordonnance, scavoir, de Monseigneur le Ducq d'Arschot, Monseigneur le Marquiz de Havrez et de Monseigneur le Comte de Bossut, pour icelluy estat exercer et soy acquicter selon les articles brieffz, comme les commissaires de monstres de Sa Majesté font et faire doibvent, dont il sera tenu de faire le serment pertinent à Sa dicte Majesté et aus dicts Estatz.

Ainsi faict à Bruxelles, le XIIIe d'Aoust.

---

13 Augustus 1576.

Au jour d'huy, le XIIIe jour d'Aoust 1576, a... [1] vander Beken, Drossart de Grimberges, faict ès mains des troys Estatz de Brabant le serment pertinent, comme commissaire des monstres, suyvant la commission escripte au blancq de cestes, scavoir, entre aultres, d'estre et demourer fidel au Roy, nostre Sire, et aux dicts troys Estaz, de faire tout ce que ung bon fidel et vray commissaire de monstres des gens de guerre peult, doibt et est obligé ou tenu de faire, en faisant le plus grand prouffict des dicts Estatz à luy possible et n'aceptant ou n'admectant aultres que ceulx quy sont qualifiez à servir, et se réglant selon les articles brieffz qui luy sont délivrez.

Faict en l'an, moys et jour que dessus.

---

(1) Pierre.

20 Augustus 1576.

Messeigneurs,
Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis au gouvernement des pays de par-dechà.

Remonstrent en toutte humilité les troys Estatz de Brabant que, combien que le maintiennement de la Saincte Religion Catholicque Romaine, conservation de l'auctorité de Sa Majesté et du bien et repoz publicque, leur a esté tousjours tant à cœur que nulle aultre chose au monde, comme en ce ilz ne mancqueront à jamais, ce néantmoings ilz ont trouvé et treuvent journellement que Samson d'Avila, tenant le chasteau d'Anvers, s'est avancé de se monstrer le plus grand turbateur de la républicque, principallement au dict Brabant, que oncques auroit esté ou se pourroit imaginer, d'aultant qu'il avoit vilipendé les commandemens et placcartz de Sa dicte Majesté faictz et publiez par Voz Seigneuries, comme représentans la personne de Sa dicte Majesté, contre les soldartz mutinez soubz leur *Electo* Lucas de Pomosa en la ville d'Alost, Et que pis est, combien que par le dict placcart estoit entre aultres défendu et interdict bien expressément que nulz les pourroit assister en vivres, moings d'ammunitions, sy a-il, de sa propre témérité, usurpant l'auctorité de Sa dicte Majesté, faict aus dictz amutinez toutte assistence de pouldre, meschez, artillerie et aultres munitions, soubstenu leur querelle, désobéissance et mutinerie, voires faict tirer, de sa dicte témérité propre, hors les lieux de leurs garnisons tant soldartz Espaignolz, Allemans que aultres, faisant tout son effort et possible pour attirer à son déseing telz coronnelz des gens de guerre que bon luy a samblé et d'iceulx environnant la ville d'Anvers, Et de ce non content, nonobstant les admonitions de la part de Vos dictes Seigneuries à luy faictes et envoyés au contraire, a exercé telle hostillité, oultre la rivière du dict Anvers en Flandres, de l'artillerie du dict chasteau sur les paisans contre les oppressions d'aulcuns

soldartz Espaignolz chevaulx-légiers et par envoy d'aulcuns soldartz à pied, que les ennemiz de Sa dicte Majesté et de la patrie ne pourroient ou scauroient faire aultre ou dadvantaige, et se ne cesse encoires menacer estatz, villes et bons subjectz, de bouche et de faict, non plus ou moings qu'il fusse luy-mesmes constitué gouverneur général des Pays-Bas de Sa dicte Majesté, tant au contraire de la volenté d'icelle Sa Majesté, voires semant le bruict que les dictz remonstrans et les inhabitans de Bruxelles auroient détenu Voz Seigneuries en prison et auroient levé gens de guerre contre Sa Majesté, avecq aultres semblables calumnies et mensoenges controvées, d'aultant que les dictz remonstrans n'ont faict chose quelconcque que par advis et consentement de Voz dictes Seigneuries, à la conservation de la dicte auctorité et deue obéissance de Sa dicte Majesté contre les rebelles et oppresseurs de la patrie, Par où et que ces choses ne sont nullement souffrables, ains à remédier par remonstrances amiables, si faire ce peult, et aultrement par chastoys exemplayres tant contre les dictz ammutinez et rebelles que le dict Samson, et tous ses adhérens et complices, par ayde et assistence de Voz Seigneuries et Estatz et tous les pays de par-dechà pour le maintiennement de l'auctorité de Sa dicte Majesté et de l'obéissance d'icelle deue tant et plus par les estraingiers que les naturelz, Sy supplient les dictz remonstrans que Voz Seigneuries soient servies que le dict grand tort, la grandissime désobéissance et hostillité du dict Sampson et ses complices luy soient par l'amiable remonstré et les cognoistre et cesser d'ores en avant faire le semblable, ains se régler suyvant les commandemens de Vos dictes Seigneuries, et que aultrement Voz Seigneuries veullent résister à tous ses effortz indeues et desraisonnables, par ayde de tous les Estatz des dicts pays de par-dechà. A quoy les dictz de Brabant offrent s'employer de leur cousté selon leur possible, sans esparner corps ou biens, comme n'estant aulcunement d'intention en leur regard de laisser perdre l'auctorité et obéissance deue à Sa dicte Majesté.

Op den bladrand :
Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté

au gouvernement général des pays de par-dechà, respondans à ceste remonstrance et requeste des Estatz de Brabant, déclairent que non seullement ilz ont trouvé mauvais le faict du dict Sancho d'Avila et ses assistens, (comme leur ont bien donné à entendre par lettres et aultrement) mais aussi en ont escript à Sa Majesté, pour en faire la raison comme icelle trouvera convenir. Néantmoings, oultre tout cela, sur ceste nouvelle pétition des dictz Estatz, leur en feront faire encoires amiable remonstrance (comme ilz requirent) affin que les susdictz cessent leurs emprinses et fachon de faire. Et au regard de l'assistence que les suppliants offrent donner avecq les aultres Estatz pour soubstenir l'auctorité de Sa Majesté, ne peuvent mes dictz Seigneurs sinon remercier grandement iceulx Estatz de leurs bons debvoirs et offices. Et en cas de besoing (comme on les a tousjours cogneu bons et léaux vassaulx, serviteurs et subjectz de Sa Majesté) on les requerra de leur assistence, espérant touttesfoys que, pour ce coup, ce malentendu se pourra quiéter et pacifier amiablement, selon que requièrent les dictz Estatz. Faict à Bruxelles, le XXIIIe jour d'Aoust 1576.

Dessoubz estoit escript : Par ordonnance de mes dictz Seigneurs du Conseil d'Estat. Signé : BERTY.

Aenteekening op den rug : Overgegeven byden greffier vanden Staten, sonder dat die van Antwerpen dyenaengaende hen opinie hebben verclaert gehadt, den XX^en Augusti 1576.

---

23 Augustus 1576.

Verbal d'hier, XXIIIe d'Aoust 1576, de ce qu'est passé au Conseil d'Estat de la part des commis des Estatz de Brabant.

Messeigneurs les Prélatz et Nobles de Brabant ont commis les seigneurs cy-présens, requérans bien humblement, avecq

les députez des chief-villes aussi présens, qu'il plaise à Voz Seigneuries entrer en communication à l'endroict des gens de guerre, tant à cheval que de pied, levez par les dictz Estatz avecq préalable consentement et ottroy de Voz Seigneuries, et qu'elles veullent adviser le lieu où que plus seurement on les pourroit mettre, fust pour empescher que les ammutinez Espaignolz en Alost ne se puissent joindre avecq ceulx qui sont en Anvers ou au chasteau ou là entour, ou en quelcque aultre place, au plus grand repos et tranquillité de ce pays, d'aultant que aulcuns auroient advertences secrètes que les dictz ammutinez en Allost aussi seroient d'intention de faire, mesmement qu'ilz vouldroient à cest effect fortifier le monastère de St.-Bernard pour leur advantaige.

Il plaira à Voz Seigneuries faire mectre appostille correspondante ce que dict est, de la date que dessus, d'aultant que l'escript sur lequel l'appostille donnée, allant avecq cestes, n'est le vray verbal qui fut faict le XXIIIe de ce moys d'Aoust, ains celluy cy-dessus escript.

---

23 Augustus 1576,

Il plaira à Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté prendre regard que, pour donner empeschement aux Espaignolz estans en la ville d'Alost de se joingdre avecq les Espaignolz estans au chasteau d'Anvers et en la ville de Lière, il seroit bien requis d'envoyer en diligence garnison de gens de pied à Bouchout, Cantecroo, St-Bernard et à Schelde, laquelle, estant aux dictes places, les défendront de touttes incursions et invasions. Il plairat doncques à mes dictz Seigneurs en ordonner comme ilz trouveront convenir pour le bien du pays.

Op den bladrand : Comme ces ammutinez estans en Alost sont receuz en grâce du Roy, moyennant le pardon qui

leur a esté donné, et qu'ilz doibvent sortir la dicte ville pour faire le service de Sa Majesté (selon que leur sera commandé) n'y a cause doubter qu'ilz facent aulcunes incursions ny invasions au pays de Brabant ny ailleurs. Par quoy ne semble présentement requis mettre les gens de guerre ès lieux mentionnez en cestuy escript. Mais après s'advisera ce qu'il conviendra de faire.

Faict à Bruxelles, le XXIIIe jour d'Aoust 1576.

Dessoubz estoit escript: Par ordonnance de Messeigneurs du Conseil d'Estat. Signé : BERTY.

Justificatie vanden aentast ende bewaringe van eenige Heeren vanden Raet van State, ende andere int Nederlant. (1)

Inden iersten, het is eenenyegelycken bekent voir warachtich ende notoir dat die Spaignarts, wesende gemeynlyck arm, ende merckende den rycdom ende voirspoet vanden Nederlanden, hebben begeert ende geconvoiteert aldaer neder te slaene, ende gouvernementen, staten ende officien te hebben ende aliancien te maecken. Maer alzoo hen tselve nyet en heeft mogen geschieden naer heuren wille ende voirnemen, mits dat hen daerinne obsteerden die privilegien (vuytsluytende vremdelingen) ende oyck de natuere ende complexie vande Nederlantsche natie, Soe hebben de voirs. Spaignarts deselve Nederlantsche natie genomen in grooten

(1) Deze aanslag had plaats den 4^en September. — Het meeste deel der gevangenen, op aandringen van den Graaf van Aerschot, Heer de Champaigney en andere, in vrijheid gesteld zijnde, kon de Raad van State, reeds den 17^en dier maand, het beheer der zaken hernemen.

Het werk van heer P. Génard geeft den Franschen tekst, getrokken uit de *Verzameling* GERARDI (D. I nr 56).

haet. Denwelcken metter tyt hen is gewordden bynae natuerlyck.

Ende onder tdexele dat (by ongelucke) hen hebben in dese landen verthoont die troublen inden jaere. XV^{c} zessentsestich (dewelcke nochtans binnen denselven jaere zyn ghestilt ende in heuren iersten state gebrocht gheweest byde Hertoginne van Parma, doen ter tyt Regente, ende den ingeboren Heeren vanden landen) zoo hebben die vanden Rade van Zynder Majesteyt ende vander Inquisitien in Spaignen ende andere, (gestimuleert zynde byden voirs. haet ende begeerlyckheyt) in dese Nederlanden doen commen den Hertoge van Alven met een armee van Spaensche soldaten.

Welcken Hertoge van Alven (gefondeert zynde inde leeringe van Machiavelle) heeft verscheyden groote heeren ende andere vanden Edeldom doen onthalsen (onder tdexel dat zy int begintsel vande voors. troublen nyet en souden hebben resistentie gedaen) casteelen ende fortressen doen stichten oft maecken, den volcke willen belasten met onverdraechlycke impositien, als vanden thienden ende twintichsten penninck ende andere, die staten ende officien versien van onbequame ende onweerdige persoonen, onderhouden ontallycke verraders ende heymelycke aenbringers, gebroken ende te nyete gedaen die privilegien, belet de vergaderingen vande Generale Staten ende den voirs. Spaenschen ende andere zyne soldaten gegeven liberteyt, stoutheyt ende vryen wille te leven naer heuren zinne ende discretie, te rooven, toverschatten, toverdadigen, te vermoorden dondersaten, te vercrachten ende violeren vrouwen ende jonge dochters, ende ten lesten te volbringen jae te boven te gaene alle maniere van execrable boosheyt, zonder daerop te stellen eenige ordene, discipline oft straff.

In welcke maniere van doene, hebben die Gouverneurs generael, deen voir dander na, ende oyck de voirs. soldaten blyven continuerende den tyt van IX oft X jaren, dat men alle de eere, welvaert ende ryckdom vande voirs. Nederlanden heeft sien gaen ende keeren in desolatie, armoede ende vuyterlicke bederffenisse.

Dat de voirs. soldaten, egheen zoo grooten middel meer hebbende om te rooven, hen hebben tot verscheyden reysen gekeert ende begeven tot rebellie ende muterye, onder tdexel dat zy qualyck werdden betaelt, fortserende steden ende deselve dreygende te pilleren ende te rooven, daerinne hen altyt heeft ghesterckt den voirs. ouden haet dien zy hebben gehadt ende gedragen tegens dingeboren ondersaten van desen landen.

Merckelyck hebben die voirs. Spaensche soldaten hen overal ende int openbaer beroemt dat zy, wederomme keerende vuyt den leger van Ziricxzee in Zeelant, zouden commen nae Bruessel, eene princelycke stadt van Brabant (ende daer die Princen vanden Nederlanden hebben altyt heur hoff ende residentie gehouden) om deselve te plonderen, zoo zy oyck tot sulcker meyninge naer ende ontrent deselve stadt zyn gecommen.

Maer wetende oft ghewaerschout zynde de voirs. soldaten, dat de borgers derselver stadt van Bruessele hen stelden ter weren tegen hen, zoo zyn zy deur getrocken, ende hebben vyandelyck ende met fortsen innegenomen die stadt van Aelst in Vlaenderen, zoo dit al breedere wordt verhaelt by zekere discours van wegen des voirs. Raedts van State vuytgegaen ende gedivulgeert, by printe gevuecht aen deynde van dese justificatie. Ende hebben de voirs. gerebelleerde deselve stadt van Aelst blyven houden nu alreede geleden ontrent VII weken, tot geheele bederffenisse vanden ingesetene derselver.

Nyet latende oyck deselve soldaten te seggen, met execrable ende vreesselycke dreygementen, dat zy de voirs. stadt van Bruessele sullen stellen in brande ende bloet ende deselve vuytroeyen ende vernielen totten kinderen toe, ende den eenen steen opden anderen aldaer nyet laten.

Allet welck bevindende die Staten van Brabant onverdrachlyck te wesen ende te moghen verwecken groote ende onverwinnelycke peryckelen, hebben tselve gheclaecht ende verthoont den Heeren vanden voirs. Raedt van State. Die

welcke, siende de voirs. acten van rebellie ende hostiliteyt te zeer groot te wesen, hebben de voirs. Spaensche soldaten vercleert rebellen ende vyanden van Zyne Majesteyt ende vanden lande, ende dat zy voir zulcx souden moghen wordden getracteert, verbiedende eenenyegelyck hen te geven eenige assistentie van victuaille oft munitie van orloge, op pene van oyck gehouden, getracteert ende gepunieert te wordden als rebel, Consenterende voirts de voirs. Staten te mogen aennemen volck van orloge tot dienst van Zynder Majesteyt ende tot defensie vanden voirseyden lande ende ondersaten vanden selven tegen de voirs. gerebelleerde ende opruerige soldaten.

Maer, in plaetse van deselve gerebelleerde soldaten te straffen ende die placcaten oft edicten tegen deselve by authoriteyt ende bevel van die vanden voirs. Raede van State gepubliceert uit te voeren, hebben deselve vanden Raede oft eenighe van hen gebruyckt goede gunste, ooghluyckinge ende secreet verstant metten selven gerebelleerden Spaenschen soldaten, ende gewilt dat men met hen soude maken een accoordt, hen doende presenteren betalinghe ende pardoen van heure rebellie ende vyandelyck innemen der stadt van Aelst.

Synde oyck een gemeyn fame ende gesech (nyet sonder groote ende merckelycke indicien) dat de voirs. gerebelleerde soldaten souden gecommen syn naer Bruessel vuyt voirgaenden last ende voirweten vanden voirs. Raede, ende met dreygementen van deselve stadt van Bruessele te plonderen, om daerdeure deselve te composeren tot groote sommen, ende dat die vanden voirs. Raet van State oft ennige van hen souden, zoo int secreet als anderssins, hebben willen beletten het oplichten vanden volcke van orlogen by hen te voiren den Staten van Brabant geaccordeert.

Dat meer is, souden die vanden voirs. Raede hebben doen aennemen ende gereet houden volck van wapenen, zoo

te peerde als te voete, tot grooter macht, om daermede de voirs. gerebelleerde soldaten te assisteren, emmers om te wederstaen der rechtveerdiger defensie vanden voirs. Staten, arbeydende oyck by verscheyden manieren te verminderen ende aff te keeren de macht, sorchvuldicheyt ende neerstieheyt vanden selven Staten ende vanden goeden ondersaten met bedriechelycke persuasien, latende nyettemin de voirseyde gerebelleerde soldaten in heure cracht ende sterckte.

Ende, in somma, hebben die vanden voirs. Raede laten mercken dat zy luttel affectie hebben gehadt totte ruste ende defensie vanden lande, maer hebben daerinne willen houden ende onderhouden de vremde gerebelleerde soldaten soe lange ende totter tyt toe dat hier te lande souden innegebrocht wordden nyeuwe hercrachten vuyt Spaignen. Waeraff eenyegelyck van goeden verstande heeft gehadt een affgryselycke detestatie, met zeer groote redene, aengesien datter egeen oirsake noch ennich misdaet en was om andermael qualyck te tracteren dese landen. Hebbende hem oyck geopenbaert dat men, deur ambitieuse begeerlicheyt ende ouden haet, wilde in dese landen (al oft die hadden geconquesteert geweest tegen vyanden) onderhouden een tirannyck regiment ende opden volcke stellen een eewige servituyt metter Inquisitie van Spaignen, ende wederomme ter doot bringen verscheyden vanden principalen edeldom, daertoe alreede gedestineert byden eygen woirden ende beroemingen vanden voirscreven Spaengiaerts.

Siende alzoo eenige (zeer geaffectioneert zynde totte welvaert vanden landen) duyterlyck peryckel daerinne deselve landen waren gebrocht ende gestelt, ende oyck sorgende dat het gemeyn volck hem soude mogen worpen in eenige furie tegen den voirs. Raedt van State, ende dat in dese confusie verscheyden andere hen souden moghen vuegen ende daertoe worpen, dwelck soude mogen verwecken een vierige, subyte ende zeer wreede veranderinge, zoo inde Catholycke Religie ende de gehoorsaemheyt die men Syne Majesteyt schuldich is, als inden geheele landen, Hebben voir een nootelyck ende eenich remedie gehouden te saiseren ende bewaren, voir eenen tyt, ennighe vanden voirs. Raedt

van State ende andere, om daerby hen te benemen het middel van voirder te doene zoo quade officie, tot geheele ende vuyterlycke bederffenisse ende devastatie van zoo schoone ende goede landen, ende dat die defensie (die God ende de natuere eenenyegelycken heeft gegeven ende toegelaten) soude zoo veel te meer vry wesen den geoppresseerden ondersaten, nyet alleenlyck van Brabant maer oyck van andere landen ende provincien die hun dyenaengaende mochten houden geinteresseert oft geinjurieert.

Verclerende ende protesterende de voirs. Justifianten, by der trouwen die zy den Oppersten Heere schuldich zyn, dat zy nyet en willen noch en verstaen, by tgene des voire verhaelt is, yet te doen oft tattenteren dwelck soude mogen contrarieren oft hinderen die oude Catholycke Roomsche Religie noch die hoocheyt van Zynder Majesteyt, noch hen te trecken vuyter gehoorsaemheyt derselver toebehoirende, Maer dat zy alleenlyck by desen middele begeren het lant te versekeren tegen allen bedriechelycken aenslach ende onwettigen regimente, ende dat het lant soude mogen wederomme gebrocht wordden in zynen ouden staet ende tranquilliteyt by het vertreck ende vuytgaen vande voirs. gerebelleerde Spaengnarts, denwelcken zy egeen fortse en willen aendoen, ten zy dat zy het lant willen blyven houden met fortsen, Verhopende dat Zyne Majesteyt, geinformeert zynde vander waerheyt, niet en sal willen ghedoogen in dese landen eenige tirannye oft ombehoorlyck gouvernement, Aensueckende eenenyegelycken dien dese zake mach aengaen, tzy deur dinterest alreede geleden oft te lyden byder consequentie, hen te willen stellen int debvoir van natuerlycke defentie tegens de fortsen vande voorscreven gherebelleerde ende alle villeyne ende onminschelycke servituyt oft slavernye, dewelcke alle vrye ende genereuse natien meer behoiren tontsien ende te detesteren dan die doot.

Verhoudende de voirscreven Justifianten tot hun dese jegenwoirdige te augmenteren, ende daeraff die redenen ende circunstancien naerdere te particularizeren, zooverre

zy bevinden oft cunnen verstaen dat eenygelyck by desen niet en zoude zyn voldaen.

Gheprent inde princelycke stadt van Bruessele, by my, Michiel van Hamont, gezworen drucker der Co. Majesteyt, anno M. D. LXXVI.

---

8 September 1576.

By de drye Staeten des lantz.

Aenmerckende dat, in desen periculousen teghenwoordigen tyt, geen bequamer middel noch remedie en is dan donderhouden ende mainteneren unie en eendrachticheyt vanden lande ende ondersaeten van herwaertzovere, gemaeckt en opgericht by lofflycker gedachten Keyser Kaerl, int jaer Ons Heeren 1548, Soo eest dat die voers. Staeten begeren een vergaderinghe vande gouverneurs mette gedeputeerde vanden Staten van allen den lande, omme te ramene ende aviserene bequaem middel ten welvaeren vanden lande van herwaertsovere. Ende om niet geargueert te wordene van eenighe versuymenisse, hebben die voors. Staeten van Brabant gelicht ende noch tegenwoerdelick doen lichten crysvolck, te peerde ende te voete, omme die selve te gebruycken ende temployeren daert gevonden sal worden by gemeene resolucie te behouven ende te behooren ter eeren Gods ende conservacie vanden Religie Catolycke Romaine, dienste van Syne Majesteyt, beschermenisse ende bewaernisse van ons verdorven ende gedesoleert vaderlant, ende pacificacie van allen die voors. Nederlanden, verclarende dat de lichtinge ende vergaderinghe vande voors. crychvolck tot anders geen eynde en dient, hebbende tot voerderinge vande selve oock

versocht die Staeten van anderen landen ende provincien, dat sy willen van gelycken doen ende seinden binnen deser stadt van Brussele heure gedeputeerde, om met hen te communiceren ende resolveren ende dienvolgende tsamen in gemeyn accort te publiceren de justificatie van tgene dat tot noch noch toe geschiet is, met ander punten ende articlen dienende te directien vanden saecken ende conservacie vanden ruste ende welvaeren vanden lande, requirerende middelertyt alle cappiteynen, magistraten, te willen alle saecken houden in goeder rusten, gehoorsaemheyt, eendrachticheyt ende vredecorrespondencie onder maelcanderen. Gedaen tot Brussel, den 8en September 1576.

A Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté.

Les trois Estatz de Brabant prient Voz Seigneuries accorder lettres de commission sur les Seigneurs Berkel et Angelis, pour parensemble induire tous les gentilzhommes et villaiges de la mayrie de Bois-le-Duc et là entour à servir voluntairement, à leurs fraiz, à Sa Majesté et pays de Brabant, en ceste nécessité si grande et extrême, contre les outraiges et hostilitez des Espaignolz amutinez, et ce jusques au nombre de quatre ou cincq mil piétons, les plus adroictz, et de quatre cens chevaulx, et que la reste des paysans et inhabitans soyent prestz à son de cloche à leurs églises avec leur armes, pour en besoing s'employer aux empeschemens des passaiges, rompemens des pons, et autres services requises.

Et qu'il soit ordonné à chascun officier, qu'il ayt à faire de ses inhabitans et les faire pourveoir de telles armes, chascun selon sa condition et qualité, comme il vouldroit

défendre son corps et sa ville ou villaige, et pour les employer à telles places que leur seront désignez ou ordonnez par les dictz commis ou autres ad ce ayans pouvoir, et que chascun des dictz officiers et villaiges ayt à recevoir et traicter en toute raison les dictz deux commissaires à l'effect que dessus.

Et que semblable commission soit donnée aus dictz . . pour faire le pareil debvoir au quartier d'Anvers, Turnhout, Herenthals, Hoochstraten, Breda et semblables lieux.

Que en oultre soit faict ung placcart bien solemnel et incontinent publié partout, que tout ce que s'est de faict attenté par le Seigneur de Roda, (1) en tiltre de gouverneur général ou principal de ceulx du Conseil d'Estat de Sa Majesté, en faict de police, justice ou guerre, est nul et de nulle valeur, sans qu'il doibt avoir ou sortir aucun effect, d'aultant qu'il est procédé comme d'une personne privée, sans aucune jurisdiction, pouvoir ou authorité.

Que publication soit faicte en Anvers, à la Bourse, par laquelle soit signifié à tous marchans qu'ilz ne facent difficulté ou ayent craincte de négocier avec les Estatz de Brabant ou leur commissaires députez pour contracter, veu que les gens de guerre que les dictz Estatz ont levé et lèveront a esté faict par adveu et authorization de Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis par le Roy au gouvernement du Pays-Bas.

---

(1) Hij bevond zich te Antwerpen in het kasteel, dat hij noemde: *het koninklijk huis Zijner Majesteit.*

22 September 1576.

Placcart sur la rébellion des Espaignolz et leurs adhérens et la résistence à l'encontre d'iceulx, et ce qu'en dépend. (1)

PAR LE ROY.

A Noz amez et féaulx les Chancellier et gens de nostre Conseil de Brabant, Salut et dilection. Comme il nous soit remonstré, que les souldatz Espaignolz avecq leurs complices, se tenans encores présentement en nostre ville d'Alost et ailleurs, ayent, pour leurs emprinses hostillement faictes sur noz pays et villes, de nostre part esté déclairez, par édict publicq, rebelles et ennemiz de Nous et de noz pays, et que iceulx, avecq plusieurs aultres, continuent en la mesme rébellion, et s'avancent journellement de tirer à leur conjuration aulcuns autres souldatz Espaignolz, Italiens, Walons, Baz et Haultz-Allemans, tant de pied que de cheval, s'estans vanté, avecq menaces exécrables, de se ruer de toute force sur nostre ville de Bruxelles, et traicter hostilement tous les habitans d'icelle, ensemble ceulx des villaiges et lieux circumvoisins, comme desjà ilz ont faict en plusieurs lieux, ayans basty et érigé fortresses, le tout contre nostre haulteur, et à la destruction de noz pays et bons subjectz, sans toutesfois en avoir quelque cause ou raison légitime, s'estans aussy les dictz souldatz voulu faire seigneurs ou gouverneurs de nostre pays, et se vantent encores de traicter noz subjectz, tant ecclésiasticques que séculiers, hommes, femmes, et enfans si tyrannicquement qu'ilz laveront leurs mains en leur sang,

Pour ce est-il que, ces choses considérées, et trouvans requiz et nécessaire de déclairer iceulx souldatz rebellez et aultres leurs adhérens, ennemiz de Nous et de noz pays de Brabant et Oultre-Meuze, les avons, par la délibération de noz très chiers et féaulx les gens de nostre Conseil d'Estat, par Nous commis au gouvernement général de noz pays de par-deçà, derechief déclairé et déclairons pour telz, par

(1) Van dit en het volgende stuk geeft de Heer P. Génard den Vlaamschen tekst.

ces présentes, Commandant partant à tous noz subjectz, et requérans à ceulx des pays, villes et villaiges des lieux circumvoisins, de tenir tous les dicts souldatz rebelles et adhérens, pour telz, et les traicter et offenser en corps et en biens, Veullans aussy que noz subjectz de nos dicts pays de Brabant et Oultre-Meuze, se pourvoyent incontinent d'armes à cest effect, à peine d'ung Réal d'or à forfaire par chascun qui sera trouvé en faulte de ce faire, à applicquer pour la défense commune. Et affin que telle faulte se puist descouvrir, ordonnons aux officiers des lieux que, au plutost que faire se pourra, ilz facent faire une monstre particulière des subjectz, chascun ès limites de son office, et Nous envoyer, ou à vous, par escript, par noms et surnoms, le nombre des hommes de défence, et le double d'iceluy à la plus prochaine ville, Permettans à ceste fin, à tous nos dicts subjects, d'user du son de la cloche, tambourin et aultres moyens pour offenser les dictz rebelles en corps et en biens, sans pour ce mesprendre aulcunement. Et pour éviter tous inconvéniens, désirons que nos dicts subjects, à leur plus grande seureté, ayent de bonne heure et avant le son de la cloche, à requérir et prendre assistence de noz gens de guerre, ou de la plus prochaine ville illecq, si avant qu'ilz ne se cognoissent fortz assez pour résister aux dicts ennemiz et rebelles, Commandant aussy que tous capitaines, lieutenans, porteurs d'enseignes, et aultres gens d'armes et souldatz, tant par terre, que de nostre armée de mer, maronniers, navieurs, matelotz, canonniers et aultres, de quelque qualité ou nation qu'ilz puissent estre, que endéans huict jours après la publication de cestes, ilz ayent de se retirer des dicts gens d'armes et souldatz rebelles, à peine de forfaire corps et biens, comme estans ennemiz et rebelles de Nous et de noz pays, Bien entendu que tous ceulx qui se viendront enroller et renger soubz le serment et soulde de Nous et de noz Estatz de Brabant ou d'aultres pays alliez, seront receuz en service, et contentez, tant de ce que se trouvera leur estre deu, que aussy de la soulde sur laquelle ilz seront enrollez, Défendant semblablement à tous, de quelque qualité qu'ils soyent, de monstrer aux dicts rebelles ou à leurs adhérens quelque faveur, leur furnir ou prester, faire furnir ou prester, en manière que ce soit, aulcuns deniers, or ou argent, ou leur donner assistence,

ou ammener quelques victuailles, amonitions, ou aultrement, dont ilz pouroient aulcunement affoiblir Nous, noz pays, ou subjectz, à peine de forfaire corps et biens, comme dessus, à appliquer le dict bien, l'ung tiers à nostre prouffit, l'aultre tiers au prouffit de l'accusateur ou dénunciateur, et le troisiesme tiers au prouffit de l'officier qui en fera l'exécution. Et affin que de nostre présente ordonnance et défence nul ne puist prétendre cause d'ignorance, vous mandons et commandons que incontinent et sans dilay, ayez à faire publier ces mesmes présentes par toutes les villes et lieux de nos dicts pays de Brabant et Oultre-Meuze, où l'on est accoustumé faire criz et publications, et à l'entretènement et observance d'icelles procédez et faictes procéder contre les transgresseurs et désobéyssantz, par l'exécution des peines dessus mentionnées, sans aulcune faveur, port ou dissimulation. De faire ce que dict est et qui en dépend, vous donnons et aux officiers susdicts, plain povoir, auctorité et mandement espécial. Mandons et commandons à tous, que à vous et eulx, ce faisant, ilz obéyssent et entendent diligamment. Car ainsy Nous plaist-il.

Donné en nostre ville de Bruxelles, soubz nostre contre-séel cy mis en placcart, le vingt-deuxiesme jour de Septembre l'an XVe soixante-seize.

Par le Roy,
En son Conseil.

d'Overloepe.

Semblables placcarts ont este dépeschez en langue Françoise, pour Artois, Haynnau, Namur, Lille, Douay et Orchies, Tournay et Tournesiz, et Valenciennes.

Publié en Thiois en la ville de Bruxelles, le XXIII de Septembre anno 1576.

Imprimé en la ville de Bruxelles, par Michiel de Hamont, imprimeur juré de Sa Majesté, l'an 1576.

---

23 September 1576.

Placcart sur l'indeue usurpation de Hieronimo de Roda, au faict du gouvernement des pays de par-deçà.

PAR LE ROY.

A nostre Maieur de Nivelle et Bailly de nostre roman pays de Brabant, ou à son Lieutenant, Salut et dilection. Comme noz biens amez les trois Estatz de nostre pays et duché de Brabant, nous ayent remonstré, que Hieronimo de Roda, estant de nostre Conseil d'Estat, et présentement retiré en nostre chasteau d'Anvers, se seroit avancé d'usurper le gouvernement général de noz pays de par-deça, soubz umbre que aulcuns d'icelluy Conseil auroient esté détenuz prisonniers, ayant (entre aultres) par ses lettres du VIIIme jour de ce présent mois de Septembre [1], par luy soubsignées,

---

(1) *Lettre de Géronimo de Roda aux gouverneur, margrave, amman, bourgmestres et échevins de la ville d'Anvers, écrite du chasteau d'Anvers, le 8 Septembre* 1576.

« Monsieur, très-chiers et bien-aymez, comme jà aurés entendu la téméraire et impermissible audace perpétrée par les estatz de Brabant contre Sa Majesté, ayans (sans aulcun respect qu'ilz doibvent et sont redebvables à son aucthorité royalle, et en se oubliant si avant de leur obligation, hommage et léaulté), par grande violence de main armée, entrez en sa maison royalle à Bruxelles, et de faict rompues les portes d'icelle, et en la chambre du conseil d'Estat prins prisoniers les seigneurs d'icelluy conseil qu'alors s'y trouvarent assistans, leur quictant les espées et armes qu'ilz avoient sur eulx, et ignominieusement, et comme s'ilz heussent estez mailfaicteurs, les firent (en garde des gens armez) marcher à pied, publicq et scandaleusement, sur la maison de la dicte ville *het Broothuys*, où que de présent les détiennent en estroicte

et cachettées de nostre séel, pour ce contrefaict, escript aux Gouverneur, Marcgrave, Amman, Bourgmaistres et Eschevins de nostre dicte ville d'Anvers, leur enchargeant et ordonnant que, comme tel, ilz eussent à luy venir demander et communiquer toutes choses que leur pouroient occurrir, et qu'ilz sont accoustumez et obligez à demander et communicquer à nostre dict Conseil d'Estat, par Nous commis au gouvernement général de noz dicts pays de par-deçà, pour y pourveoir comm'il trouveroit convenir, et semblablement qu'ilz eussent à obéyr, accomplir et exécuter tous mandemens et ordonnances que de sa part, en la qualité susdicte, leur seroyent envoyées, signées de son nom, et séellées de nostre séel, selon leur teneur, comme mandemens et ordonnances émanées de nostre dict Conseil d'Estat, Requérans les dicts Estatz de Brabant que, par noz lettres patentes de placcart, il Nous pleust faire publier que tout ce que par le dict Hieronimo de Roda

---

prison : par où, et attendu que Sa Majesté (comme vous est notoire) avoit commis le gouvernement général de ses pays de par deçà audict conseil d'Estat, duquel à présent n'est demouré en liberté aultre conseillier que moy seul, en quoi par ainsy, selon droict et raison, se conserve, comme doibt estre conservé, ledict gouvernement général et l'auctorité que y en deppendt, vous ay bien vouluz advertir par cestes que, pour certaines bonnes considérations, ay prins mon logis en ce chasteau, qu'est la maison royale de Sa Majesté, pour d'icy pourveoir, mander et ordonner toutes les choses et affaires de son service, du bien publicq et tranquillité de ses dicts pays de par dechà, jusques à ce que lesdicts seigneurs dudict conseil soyent remis en leur entière liberté, ou que Sa Majesté y en ayt aultrement pourveu. Et partant vous encharge, et néantmoins au nom et de la part d'icelle ordonne, que toutes les choses que vous pourront occurrir et que estes accoustumiers et obligez à demander ou communicquer audict conseil d'Estat, me lez venez à demander et communicquer, affin que j'en puisse sur le tout pourveoir comme pour le service de Dieu, nostre seigneur, de Sa Majesté et du bien commung et repos de ceste ville, plus se trouverat convenir; et de mesmes, que tous les mandemens et ordonnances que de ma part (en icelle qualité) vous seront envoyez, signez de mon nom et seellez du seel de Sa Majesté, obéissez, accomplissez et exécutez, et les faictes obéyr, accomplir et exécuter, selon leur contenu, comme mandemens et ordonnances dudict conseil d'Estat, sans y faire ou mectre obstacle, excuse ny contradiction aulcune, pour convenir ainsi au service de Sa Majesté, nonobstant

a esté attenté, sur tiltre de gouverneur général ou principal de nostre Conseil d'Estat, tant en faict de police et justice que de la guerre, ne sorte effect, comme ayant usurpé le dict gouvernement, sans en avoir aulcun povoir ou auctorité de Nous,

Pour ce est-il que, ce considéré, et à la délibération des dictz de nostre dict Conseil d'Estat, vous mandons et commandons bien expressément par cestes, que incontinent et sans dilay, ayez à faire publier de nostre part en la dicte ville de Nivelle et ailleurs par tout nostre dict roman pays de Brabant, où l'on est accoustumé faire criz et publications et le trouverez convenir, que tout

---

que ne se vont dépeschez par les secrétaires dudict conseil d'Estat, puisque aussi les sçavez estre en ladicte prison.

« A tant, monsieur, très-chiers et bien-aymez, Nostre Seigneur soit garde de vous. Au chasteau d'Anvers, ce VIIIe de Septembre 1576.

« Gerónimo de Roda. »

Arch. du royaume : reg. des états de Brab. n° 330, f° 127.

Den 17[en] September schreef de Roda in denzelfden zin aan de Staten der provinciën, met het volgende bijvoegsel :

« Vous advertissant bien acertes que n'ayés à obéyr aultres mandemens ou ordonnanees que iceulx qui seront (comme dict est) signez de ma main, jaçoit qu'ilz pourriont estre intitulez « dépeschez au conseil d'Estat, » signez par aulcungs desdicts secrétaires, et seellez du seel de Sa Majesté, d'aultant que seavez lesdicts seigneurs en la prison : par où se doibt clairement entendre qu'ung tel despeche auroient fait par pure force et contraincte. Et combien aussy qu'aulcuns seigneurs dudict conseil estans en Bruxelles ne sont en ladicte prison, sy ne se peut-on toutesfois dire qu'ilz soient en liberté, mais bien, au contraire (ainsy que notoirement l'on sçait) en la subjection desdicts estatz, souldartz et commung peuple illecq. » (Analectes belgiques, 1830, p. 210.)

Gachard. *Correspondance de Philippe II, T. IV. p.* 357.

ce que le dict Hieronimo de Roda a attenté, sur tiltre de gouverneur général ou principal de nostre dict Conseil d'Estat, ne sorte aulcun effect, comme ayant usurpé le dict gouvernement, sans en avoir de nous povoir ou auctorité particulière, Ordonnant à tous selon ce si rigler et conduire. De ce faire et qui en dépend, vous donnons plain povoir, auctorité et mandement espécial. Mandons et commandons à tous, que à vous, ce faisant, ilz obéyssent et entendent diligamment. Car ainsy Nous plaist-il.

Donné en nostre ville de Bruxelles, soubz nostre contre-séel cy mis en placcart, le XXIII jour de Septembre XV^c soixante-seize.

Par le Roy,
En son Conseil.

Boudewyns.

Semblables placcarts ont este dépeschez en langue Françoise, pour Artois, Haynnau, Namur, Lille, Douay et Orchies, Tournay et Tournesiz, et Valenciennes.

Publié en Thiois en la ville de Bruxelles, au dict XXIII de Septembre anno 1576.

Imprimé en la ville de Bruxelles, par Michiel de Hamont, imprimeur juré de Sa Majesté, l'an 1576.

---

31 October 1576.

Eene cladde van eenen breen raet die gehouden is anno 1576, den lesten October, waeraff die propositie was gedaen by Borgmeestere ende Scepenen, om te synden 150 duysent guldenen, om daermede te betalen die Duytse knechten, waeraff capitayn Euversteyn haeren coronel was, die doen ter tyt gemuteneert waeren, die doen ter tyt de poorten vande stadt 3 dagen gesloten hielden, waerop de Heeren Borgmeester en Scepenen de gemeynte voorhielden deselffde geheyste penninghen te vinden op den hondertsten penninc op huysen en renten ende gronde van erven, oft op den thienden oft den 20sten, den thienden voor proprietarius ende den 20sten voer den heurlinc, oft op sulcken middel als die gemeynte beter soude connen gevinden, ten besten orboer ende minste quetsinge vander gemeynte. Waerop de leden gaven voer antwoerde op achterraet te nemen tot den 3den November. Ende tuschen dyen tyde syn alhier inde stadt gecoemen de Staten vanden lande met veel crysvolc, soo te peerde als te voete.

Alsoo dat opden geconsypierden dach om te houden den breeden raet, om te coemen vercleren onse opinie, was alsulcken beroerte inde stadt dat den breeden raet doen ende daeraff niet en is vergaert geweest. Maer den vierden dach daernaer van November, wesende op eenen Sondach, syn Spanyaerts van vuten kasteele gecoemen inde stadt, met meer andere Duytsen, ende ooc met veel Duytse alsdoen liggende inde stadt, namelycken Hopman Cornelis met 4 vendelen, ende meer andere. Inde plaetse dat se inde stadt lagen om de stadt te bewaeren, syn sy ter contrarien ons ter ruyne geweest ende alsoo met de Spanyaerts samen de stadt te veel plaetsen in brande gesteken ende veel duysent borgeren, mannen, vrouwen ende kinderen vermoort, berooft, verbrant, ende alsoo de stadt wel 8 oft 10 dagen blyven borooven, moorden ende branden dat dat Godt inden hoogen hemel moet geclaecht worden.

2 November 1576.

A Monseigneur
Monseigneur le Prince d'Oranges.

Monseigneur,

Nous avons communicqué parensemble celles que Vostre Excellence nous escript du pénultiesme d'Octobre sur le saulff-conduit que désirent les Espaignolz de Goux pour se retirer, et nous semble, veu que ne prétendons aultre chose que leur retraicte à la descharge de ces pays, que Vostre Excellence leur poulroit bien donner quelque saulff-conduict et les faire conduire vers l'Espaigne, prenant leur serment préallablement de ne servir contre les Estatz et Pays-Bas, remerchiant Vostre Excellence très affectueusement de tant de bons debvoirs qu'elle faict pour nostre secours. Et sur ce,

Monseigneur,

Aprez noz humbles recommandations à la bonne grâce de Vostre Excellence, prions Dieu donner à icelle heureuse et longue vie. De Bruxelles, ce second jour de Novembre 1576.

De Vostre Excellence,

Très affectionnez en service,

Les Estatz du Pays-Bas assemblez au dict Bruxelles.

Par charge expresse des dicts Seigneurs des Etatz,
Signé : Cornelius Weellemans.

Post data.

Nous avons à cest instant entendu que le Seigneur de Floyon, se venant joindre aux nostres avecq cincq compaignies de son régiment, a esté rencontré des chevaulx-légiers et quelque infanterie Espaignolz, desquelz, après avoir longuement et vaillamment combattu, a esté finablement prins et retenu. Qui nous faict vous prier bien instamment

vouloir retenir le capitaine de Goux, Don Philippe de Beaumont, prisonnier illecq, pour en faire eschange et rethirer le dict Seigneur de Floyon. La perte que y aurons receu est de environ C.L. hommes, à quoy celle des ennemis se pœult bien esgaller, si encores elle n'excède.

---

2 November 1576.

A Monsieur

Monsieur le Marcquis de Havrech, Général de la cavaillerie de l'armée de Sa Majesté.

MONSIEUR,

Nous vous envoyons, par charge de Monseigneur le Duc, la copie de deux lettres de Monsieur le Prince d'Oranges, pour, selon le contenu, dresser voz affaires, signamment, de tenir et avoir bonne et prompte correspondence avecq le dict Seigneur Prince sur le secours qu'il désire faire pour la ville d'Anvers. Nous recommandans à tant bien humblement à la bonne grâce de Vostre Seigneurie, prions Dieu donner à icelle,

MONSIEUR,

heureuse et longue vie. De Bruxelles, ce second jour de Novembre 1576.

De Vostre Seigneurie,

Très affectionnez en service,

LES ESTATS-GÉNÉRAULX ASSEMBLEZ A BRUXELLES.

Par charge expresse d'iceulx Estatz,

Signé : CORNELIUS WEELLEMANS.

---

4 November 1576.

Ayans ceulx du Conseil d'Estat veu les poinctz et articles conceuz sur la pacification, de laquelle les Estatz icy assemblez ont demandé par leurs députez ratification et aggréation des dictz du Conseil d'Estat, iceulx requirent que préallablement les dictz Estatz veullent déclairer par escript s'ilz treuvent les dictz poinctz et articles bons et raisonnables, pour après procéder à la aggréation comme l'on trouvera appertenir. Faict à Bruxelles, le IIIIe de Novembre 1576.

Dessoubz estoit escript : Par ordonnance de mes dictz Seigneurs du Conseil d'Estat. Signé : BERTY.

II.

TVERNYEUWEN VANDER WETH
den XIII[en] Meye 1576.

Heer Goswyn van Varick, Ridder, Marcgrave slants van Ryen ende Schouteth van Antwerpen, *bleeff inde Furie.*

BURGERMEESTEREN.

Heer Henrick van Berchem, Ridder, Buyten,
Obiit inde Furie. Jan vander Meeren, Binnen. (1)

SCEPENEN.

	Nicolaes Rococx,	Ridders.
Obiit inde Furie.	Jan vanden Werve, (2)	Ridders.
	Jan van Schoonhoven,	Ridders.
	Jan Wolffaert,	Ridders.
Obiit inde Furie vander quetsueren.	Gheeraerdt Despommereaulx,	
Obiit.	Jan vander Meeren voors., (4)	
	Meester Jan de Pape,	

(1) *loco ejus* Heer Jan Wolffaert, Riddere.

(2) Vrouwe Maria vander Elst, weduwe wylen Jans vanden Werve, des Ridders... voor vacatien by haren voors. manne aender stadt poorten gedaen zedert halff Meerte LXXVI tot in Novembri daernaer.

Stadsrekening der domeinen 1577, *f°* 177.

(3) *loco ejus* Rogier van Leefdale.

(4) » » Cornelis de Wyse.

Gielis Happaert,
Joncker Adriaen van Heyl-weghen,
Willem Borrewater,
Blasius de Bejar,
Meester Philips Vuesels,
Obiit inde Furie. » Nicolaes van Bouchout, (1)
» Michiel Knobbaert,
Jan Damant,
Baltazar van Vlierden,
Cornelis Pruynen.

Wethoudersboek.

GREFFIERS.

Meester Adriaen Dyck,
» Willem Martini,
» Dominicus de Waghemakere, (2)
» Franchois Despommereaulx.

---

(1) *loco ejus* Adolff Blyleven.

Hij was gehuwd met Anna Resius en liet vijf kinderen achter: Hendrik, Jacob, Lambrecht, Catharina en Anna. — De inventaris zijner goederen werd opgemaakt, 2 December 1576, ten bijwezen van Heeren Diederik Cuylen, priester, en Adriaan Adriaensen.

Prot. van den Notaris D. van Cauwenberghe 1576, *nr* 70.

(2) Hij overleed, 4 November, in zijn woonhuis gestaan op de Steenhouwersvest, nevens het hoekhuis *den Dondercloot*. Uit zijn huwelijk met Margareta Gillis sproten vier kinderen: Margareta, Catharina, Herman en Elisabeth. — De inventaris zijner goederen werd begonnen 26 November, ten verzoeke en bijwezen van Adriaan Dyck, greffier, oud oom en testamentelijken voogd der kinderen, en Anthonio Gardino (in vervanging van wijlen Herman Wagemaker, des aflijvigen vader, testamentelijken ondervoogd).

Ibid., nr 65.

December 1576.

A Son Altèze. [1]

Les députez de la ville d'Anvers qui sont présentement aux Estatz en la ville de Bruxelles, remonstrent en toute révérence, au nom et pour la généralité de la ville d'Anvers, et espéciallement Messire Henry de Berchem, Seigneur du dict lieu, premier Bourgmestre de la dicte ville, l'un des députez, que, pendant que les dicts députez ont esté, par ordonnance du Conseil d'Estat, commis au gouvernement général des Pays-Bas pour Sa Majesté, à raison de leurs charges par celle de leur ville, au dict Bruxelles, s'estans loyallement et fidèlement conduictz comme tousjours, le calamiteux et déplorable accident est advenu en leur dicte ville, que Vostre Altèze a peu entendre que s'est exécuté et se continue encores avec si grande inhumanité que l'on a meurdriz grand nombre de bourgeois, encores à sang-froid, pour ce qu'ilz n'ont sceu fournir les rançons exigées oultre leurs possibilitez, et cela tant par les Espaignolz que ceulx de leur suytte, qui encores à présent ne cessent de continuer sur eulx toutes énormitez, après avoir bruslé grande partye de la ville, et mesmes la Maison Eschevinale, où estoient les archives de la ville, sans espargner nulle sorte ny qualité de personnes, jusques là que, ayans treuvé le Margrave malade, premier Officier du Roy après le Gouverneur, en la maison du dict Seigneur de Berchem, qui est son beau-père, tellement que dois plusieurs jours il n'en estoit sorty, ayant néantmoings servy en tout ce que par sa charge il hat peu le Conseillier Roda et Sancho d'Avila, ilz l'ont blessé de plusieurs playes le jour qu'ilz entrèrent en Anvers, et ont le lendemain sacqué de la dicte maison d'ung à ung ses hallebardiers, officiers du Roy, et meúrdry malheureusement jusques à sept, et après avoir laissé le

(1) Don Juan d'Autriche.

dict Margrave pour mort plusieurs heures et saccagé toute la maison, l'ont taillé à la somme de quatre mil florins, oultre plusieurs eschevins et officiers du Magistrat et de la dicte ville tuez et mis à mort, par-dessus le sacq et rantsonnement. Sur quoy et pour toute la généralité de la ville, considéré l'indignité et mespris des mesmes officiers du Roy et le sacrilège commis contre l'auctorité de Sa Majesté, les dicts remonstrans supplient à Vostre Altèze qu'il soit commandé à tous ceulx qui sont entrevenuz à cecy, ou à ceulx par l'ordonnance et conduicte desquelz il est advenu tant énorme et injuste faict, qu'ilz restituent les biens ravis, rançons receuz, et que les poursuyttes cessent, que Vostre Altèze aussi face faire de tout justice pour la raison. Si fera bien.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de XIIIe *hellebardiers* by Uwen E. geordonneert in dienste van mynen Heere de Marckgrave, hoedat men hen, ter zaken van hueren voors. dienste, respective schuldich is henne gagien, te weeten elcken 4 stuyvers sdaechs, vanden XII Augusti lestleden aff totten dage van heden toe, zonder dat zy daerop ennige betalinge hebben gehadt. Ende aengezien zy, supplianten, schamel gesellen zyn ende datter inde Furie deser stadt vier vande voors. hellebardiers deur de soldaten zyn dootgeslegen, die weduwen ende veel cleyne kinderen hebben achtergelaten, Bidden daeromme hen, supplianten, vande voors. achterstellige gagien te doen betalen. Dwelck doende, etc.

Is by Myne Heeren geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere vuyt te reycken ende te betalen henne vacatien hierinne geruert. Actum III[a] Decembris LXXVI. A. Dyck.

Requestboek 1569-1577, f° 169.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft in alder ootmoet te kennen Jacques van Male, innegesetene poortere ende coopman deser stadt, hoedat hy, suppliant, respective den II[en] ende derden Novembris lestleden, duer last ende bevel van mynen Heere den Gouverneur, soe ten huyse desselfs als int cloostere van Sinte Michiels, opt Schermershoff ende elders, aen diverse *busschieters*, tot behoeve deser stadt, heeft gelevert sekere merckelycke quantiteyt van buspoedere, nae vuytwysen vander specificatien daeraff zynde, hiermede geexhibeert, beloopende den prys van dyen (tegens viertich guldenen elck hondert) 360 guldenen ende 16 stuyvers. Ende al eest soe dat hy, suppliant, van elcke partye by hem gelevert egeene verificatie en soude connen gedoen by bescheede oft getuygen, vuyt dyen dat degene die tvoors. buspoedere hebben gehaelt *syn meestendeel inde Furie gebleven*, ende dandere die tlyff mogen ontdragen hebben en heeft hy, suppliant, nyet connen becommen, Soe is nochtans hy, suppliant, bereet ende te vreden, met syne huysvrouwe, alle ende elcke partyen (daer egeene certificatie aff en is) by eede te gewarigen, waermede zy wel behoorden te gestane, midts dyen dat zy zyn lieden met eeren, die omme alle tgoet vande weerelt egeenen quaden eedt en souden willen doen, Biddende seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven willen den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt tordonnerene dat zy den suppliant tvoors. buspoedere ten voors. pryse betaelen, midts by hem, suppliant, ende by zynder huysvrouwe by eede verificerende ende gewarigende tselve poedere tot alsulcke quantiteyt gelevert te hebbene gelyck inde voors. specificatie gestelt is. Dwelck doende etc. A. Borcouts.

Sy gestelt in handen vanden Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, omme hen te informerene opt innehoudt van deser, omme, derselver advys gehadt, voorts geordonneert

te worddene nae behooren, auctoriserende de voors. gecommitteerde omme desen aengaende alle eeden aff te nemene. Actum XXVII[a] Martii anno 1577. A. DYCK.

Op den bladrand :

Daernae, opden XXVIII Martii LXXVII, soe heeft de voors. suppliant gedaen den eet dat hy allet poeder inde specificatie hieraene gehecht begrepen, deuchdelyck gelevert heeft. Actum ten voors. dage, ter presentien van P. Gillis Happaert ende Meester vander Neesen.

Is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen geordonneert den Heeren Tresoriers ende Rentmeestere, de somme van dry hondert LXXVII guldenen X stuyvers, ter causen vanden poedere, volgende de specificatie by desen gevuecht, aenden remonstrant te betaelen. Actum XVII[a] Maii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 103.

De seven weduwen respective van wylen Meester Christiaen Lambrechts, *conestabel* was, Cornelis Raes, Jan de Colenaer, Willem van Rumpst, Herman Geertsen, Gillis Soeter ende Andries Engelssen, alle ses *busschieters* in dienste deser stadt geweest zynde.....

Stadsrekening der domeinen 1577, f° 175. (1)

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft in alder ootmoet te kennen Augustyn de Pannemakere, *busschietere*, dat hy, inden troubelen tyt, dese stadt, by bevele ende ordonnantie derselver stadt, heeft gedient opde bollewercken der stadt als busschietere, vanden XV[en]

(1) Zie ook *Requestboek* 1569-77, *f°* 175v.

dach Septembris totten IIII^en Novembris lestleden, welcken tyt zyns dienst men den suppliant noch schuldich is. Ende want, duer de invasie ende pillagie gedaen in dese stadt by de Spaenssche soldaten, hy, suppliant, affhendicht gemaect is van alle zyne goeden, ende gecommen is tot extreme ruyne, bederffenisse ende miserie, ende geen andere middele en heeft omme hem, zyne arme huysvrouwe ende kynderen te onderhouden ende alimenteren, dan tgene dat de stadt hem ten achtere is vanden voors. zynen dienst, Bidt daeromme Uwen Eerw. seer ootmoedelyck dat, respecterende ende compassie hebbende met zyne miserable armoede ende noot, hun gelieve den suppliant te hulpe te willen commen, ende te ordonneren dat men hem gunne ende betaele tgene dat men hem sulcx schuldich ende ten achtere is vanden voors. zynen dienst. Dwelck doende, etc.

Is by myne Heeren den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt geordonneert, den suppliant van zyne tachterheyt te contenterene ten eersten mogelyck wesende. Actum XXVI Martii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 97.

Gheven in alder ootmoet te kennen Jacob vanden Velde, Jooris Pieters, Gheerardt Bosch ende Dierick Luers, *busschieters*, dat zy in desen troubelen tyt dese stadt, by bevele ende ordonnantie derselver stadt, hebben gedient als busschieters, endat dat ter causen vanden selven hunlieden dienst men hun schuldich ende ten achtere is ses maenden dienst. Ende want deur de invasie enz., *als in voorgaende rekwest.*

Tresory. Collegiaal actenboek, 1576-78, f° 2v.

De weduwe wylen Lodewycx de Deckere, *clerck vanden fouriers* was,.... ter zaecken van hondert XXVII dagen vacatien by hem gevaceert zedert prima Julii LXXVII tot IIII[a] Novembris daernaer incluz.

Alonzo de Sainct Jean, als erffgenaem van wylen Jan de Sainct Jean, de somme... den voors. Jan gecompeteert hebbende over drye hondert tachtentich vacatiedagen by hem als *gecommitteerde totten fourieren* gevaceert hebbende... zedert XXI[a] Octobris LXXV totten vierden Novembris LXXVI.

Stadsrekening der domeinen 1577, f. 209 en 211v. (1)

Ten versuecke van Barbara Goris, weduwe wylen Cornelis vanden Oudenhuyse.

Guillamme Buyens, cleermaeckere, out 38 jaren, ende Anthonis Smans, schildere, out oock 38 jaren, beyde *opidani, juraverunt* etc. dat zy wel kennen de voers. producente ende over sekere jaren wel gekent hebben den voers. wylen Cornelis vanden Oudenhuyse, wesende *gesworen colffdragere* deser stadt, ende dat zy wel weten ende waerachtich is dat deselve Cornelis, inde leste Furie van deser stadt, doen de Spaegnaerden hierinne quamen, te wetene den vierden Novembris lestleden, dootgesmeten is in zyn huys daer hy woonachtich was, te wetene inde Baghynestraete int *Out Huys*, hebbende tselve huys de Spaegnaerden alsdoen gespolieert ende geplundert. Redene van wetentheyt verclarende, want zy, deponenten, woonende zyn inde gebuerte vande voers. producente ende ten selven tyde den voers. Cornelis voer zyne deure doot gesien hebben. Affirmerende voorts de voers. deponenten dat, mits den redenen voers., zy wel weten ende hen kennelyck is dat de voers. producente vanden voers. Cornelis behouden heeft vyff kinderen ende zy nyet anders daertoe en heeft dan hetghene wes zy met haren handen is verdienende.

IIII[a] Julii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II., f° 163v.

---

(1) Zie ook *Requestboek* 1569-77, *f°* 176.

Aen myne Eerweerde Heeren, Burgemeestren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelycken te kennen Uwer Eerw. onderdanige Arnoult de Bont hoedat, nu onlancx geleden, ten tyde van dinnemen deser stadt, van levende lyve ter doot gecommen is Jennyn, van Gendt, een vanden gesworen vyff *stadtspeellieden* alhier, duer wyens afflyvicheyt dofficie is vacerende. Ende alsoe Uwer Eerw , opten XXIII[en] Novembris anno LXXV, hem toegelaeten ende ontfangen hebben als expectant, blyckende byder appostille opte hierane gehechte requeste gestelt, zedert welcken tyt hy hem int bedienen van zynen dienste (sonder jactantie gesproken) altyts eerlycken gedragen heeft ende soe gequeten dat hem dies nyemanden en soude connen beclagen, Bidt daeromme dat Uwer Eerw. gelieve hem tvoors. vacerende offitie te gunnen ende daertoe, als tselve over jaer ende dach bedient hebbende, soe voors. staet, te ontfangen. Dwelck doende, etc.

Gesien by myne Heeren het appoinctement byden suppliant opten XXIII[en] dach Novembris anno LXXV verworven ende hem gegunt, is de suppliant geordineert, ontfanghen ende inde plaetse van Jennyn Verhoeven, afflyvige, gesurrogeert, omme te wesen gesworen stadttromper ende speelman deser stadt, midts by hem doende den eedt daertoe staende. Actum Lune, ultima Decembris 1576. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 185.

Verthoont ootmoedelyck de weduwe wylen Jenyn Verhoeven, *stadtspeelman*, die int sacq van Antwerpen is leelyck vermoort geweest, hoedat zy, suppliante, int saccagement van hueren huyse heeft, met perickel huers levens, constantelyck verborgen gehouden dat se in een secreet plaetsken hadde versteken der stadt bruecke die de speelluyden op henne eerlycke dagen gewoon zyn te draghen, daertoe huer oick heeft

getrouwelyck, met gelycken peryckel zyns levens, behulpich geweest Adriaen Bammelroye, huers mans leerjongen, zynde omtrent XX jaeren. Voer welcken getrouwen dienst ende salvament vande voors. costelycke schoone silvere bruecke de suppliante anders nyet en begeert dan dat se midts desen is biddende dat Uwen E. gelieve eene cleyne gratuiteyt den voors. hueren jongen, genaempt Adriaen Bammelroye, te gunnen de poorterye deser stadt. Dwelck doende, etc. C. GABRI.

Sy gestelt in handen vanden Tresoriers ende Rentmeestere, die den remonstranten in desen zelen mogen versien van de poorterye in desen geruert, ingevalle zy de verdienste des remonstrants zulcx zelen bevinden te behoorene. Actum XVª Januarii LXXVIII. MARTINI.

Requestboek 1577-78, f° 162ᵛ.

Ten versuecke van Margriete van Hove, weduwe wylen Godevaerts Leemans.

Jan Remeeus, coopman, woonende opden hoeck vande Sint Annenstrate alhier, *juravit* waerachtich ende hem wel kennelyck te syne, alsoe hy, de voirgenoempde Godevaert Leemans ende Godevaert ombegrepen syns toenaems, wesende een hovenier, opten vierden dach van Novembri lestleden, doen de Spaensche soldaten dese stadt overvielen ende vele menschen ter doot brochten, waren opte Groote Merct alhier hen defenderende *(met vele andere borgeren deser stadt)* tegens de Spaensche soldaten, Soe is gebeurt dat de voirgenoempde wylen Godevaert Leemans vanden selven soldaten by ende neffens hem doerschoten is geweest, sulcx dat hy daeraff opter straten van stonden ane gestorven ende deser weerelt overleden is.

XXVI Martii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 211.

STADHUIS.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Vertoont in alder oodmoedt ende reverentie Peeter Fabry, clerck in *de Secretarye* alhier, hoedat, des Maendaechs smorgens, opden vyfden November anno XV^{c} sessentseventich, alsoo dese stadt, ingenomen synde, berooft wert, ende het stadthuys, onder andere, in brande stont, hy, remonstrant, aenmerckende hoeveele gelegen was aende prothocollen, registers ende andere boecken en pampieren doen ter tyt wesende inder secretarye opten voors. stadthuyse, is deur syn eygene beweegheyt ende sonder daertoe van imandt vermaent oft versocht te syne, niettegenstaende oock de groote peryckelen ende dangieren alsdoen wesende van opter straeten oft elders by de tirannige soldaeten vermoort oft gevanghen te worden, in alder vierichevt ende neersticheyt geloopen nae den voorschreven stadthuyse. Ende siende, deur de ysere breme vanden trappe tegensover *d'Eycke*, dat de voers. secretarye alsdoen noch niet en brande, heeft soovele gedaen dat hy deselve ysere breme, alsoo geenen anderen inganck totte voors. secretarye en was, mits de groote vanden brande, open creegh, alsoo die doch gegrendelt, maer den grendel niet gesloten en was. Ende commende voorts inder voors. secretarye, ende eenighe boecken ende pampieren daervuyt gedraeghen hebbende ten huyse van Janne Heusch, int *Exterken*, ende siende dattet syns wercx alleene niet en was, soo om den aanstaenden brant als oock om de soldaeten wille, die hem inder voors. secretarye telcken overvielen ende van den lyve evelen wilden, is geloopen ten huyse van Jannè Heusch int *Exterken*, meynende aldaer hulpe te vinden. Maer vindende tselve huys teenemael verlaeten ende geabandonneert, is voorts gegaen ten huyse van Jacques de Kimpe, inde Happartstraete, hem te kennen gevende hoedat men de pampieren

vande secretarye alnoch soude moghen salveren, ende dat daeromme hy hem derwaerts wilde haesten om tselve te helpen doene, soodat, deur syns remonstrants vermaninghe, deselve de Kimpe, verselschapt met eenen Spaenschen soldaet, derwaerts is gegaen ende eenighe boecken oock daervuyt geruympt heeft. Gaende voorts deselve de Kimpe wederom t'huyswaerts ende verre den meestendeel van alle de boecken ende pampieren inder voors. secretarye alnoch laetende, ende synde hy, remonstrant, daerentusschen tsynen woonhuyse geweest, ende aldaer verwillicht ende gehuert hebbende de Spaignaerden die tselve syn woonhuys hadden gerantsoent, om met hem te gaene ende hem van injurie te beschermen, esset noot hadde geweest, is wederom gecommen inde voors. secretarye ende heeft, deur hulpe van drye arbeyders, die hy daertoe huerde, daervuyt gelicht en gedaen ten huyse van Joseph Verrast, naest *d'Eycke*, alle de protocollen, registers ende andere boecken ende pampieren van importantien, tot groote menichte toe, oock mede alle de Schepenesegels, soo oude als nieuwe, die men nu dagelycx moet gebruycken int besegelen van vele verscheyde Schepenebrieven, die men voor de goede borgers ende andere die henne oude brieven, soo deur den brant als anderssints, quyt geworden syn, hermaeckende is. Tgene voors. is gedaen synde, ende hy, remonstrant, verstaende dat eenighe Heeren vande Weth waeren ten huyse van den Amptman, is derwaerts gegaen, ende, aldaer sprekende denselven Heer Amptman ende Heeren Janne Wolffaerts, heeft henlieden te kennen gegeven hoe dattet opt stadthuys gestelt was, ende dat, sooverre men aerbeyders oft andere persoonen crygen conste om den brant te blusschen, men noch veele van denselven brant soude weiren ende behouden. Maer alsoo de voornoemde Heeren hen opter straeten niet begeven en dorsten om selve ten stadthuyse waerts te comen, hebben hem, suppliant, ernstelyck vermaent dat hy wederom derrewaerts loopen soude, cryghen soovele persoonen als hy conste, ende de gebueren ontrent den stadthuyse vermaenen tot blussinge vanden voors. brant. Dwelck hy soo gedaen heeft, inder vueghen dat alsdoen by hen ende andere geblust wert den brant die was boven de *Secreet oft Privilegiecamer*, die alreede was begonst deur te branden, ende syn

alsoo van den brande bewaert ende gesalveert alle de originale privileghien ende andere papieren der stadt aengaende ende grootelyck importerende, die opte selve camer waeren. ([1]) Daernaer is hy, remonstrant, ende met hem Jan de Witte, oock clerck in de voors. secretarye, denwelcken om aldaer te comen hy, remonstrant, oock vermaent ende gehaelt hadde, wederom gegaen inde voors. secretarye, ende hebben aldaer voort vuytgedraeghen alle de boecken ende pampieren die daer alnoch gebleven waeren, als daechceelboecken, procuratie ende certificatieboecken ende diergelycke, oock mede der secretarisen ende andere stucken ende papieren die inde kisten waeren liggende, soo dattet doncker avont was eer sy van daer scheyden. Synde al 't gene voors. is ten voors. Maendaeghe inde Furie, in sonderling groot peryckel van hem, remonstrant, niet alleenelyck van opter straeten byden soldaeten gevanghen oft vermoort te worden, alsoo vele ten selven daeghe geschiede, ende hy, remonstrant, oock int affdraeghen der voors. boecken, inde deure van Joseph Verrast huyse, by eenen Duytschen soldaet by den halst gevat wert, die hem de kele, daerop hy hem het mes zette, affsteken wilde, oft hy moest hem eenen daelder geven, maer oock van opt stadhuys inden brant ende deur tgrouwelyck vallen vande steenen ende balcken te blyven ende versmooren, gemerckt oock *de Weescamer* daer recht onder, daer hy den meesten deel vande prothocollen vuythaelen moeste, soo grouwelyck brande dat hy, deur de groote hitte ende roock die daeraff was, inder secretarye nauwelycx gedueren noch synen asem verhaelen en conste, soodat hy sulcx als voorschreven is niet anderwerff en soude willen aventueren oft bestaen om geen goet wille ter weirelt. Bidt ende suppleert daeromme seer oodtmoedelyck dat Uwer E., overwegende ende considererende tgene voors. is ende donsprekelycke beneficie, proffyt ende weldaet by hem, suppliant, deur tselve deser stadt ende den borgeren ende ingesetenen ende eeneniegelycken anders, ende de groote irreparable schade, verlies ende interest die denselven daerdeure is geweirt ende verhuet, gelieve hem, suppliant, te doen remboursseren van tgene hy aende soldaten ende aerbeyders die hem in

(1) De *Privilegiekom* bleef ongeschonden.

tgene voors. is assisteerden ende hy daertoe huerde ende daeraff van synen eyghen gelde vernueghde, betaelt heeft, ende hem voorts toe te stellen ende te gunnen alsulcke recompense ende remuneratie als Uwer E. bevinden sullen de saecken voors. vuyt te heyschen ende te meriteren. Dwelck doende, etc.

Naer het maecken van dese is noch gemaeckt ende overgegeven eene andere requeste opden name van de drye clercken der Secretarye hiervooren genoempt, dię gestelt is in handen van commissarissen by apostille vanden IX Maii anno 1579, ende daerop, by naerapostille vanden XXVIen September anno 1580, onderteeckent Martiny, elcken vande drye supplianten voor recompense syn toegevueght 300 guldens eens, welcke requeste ende appostillen te boecke opgesoecht worden.

Verzameling A. van Valckenisse, D, f° 3.

Ick, Franchoys Ketgen doude, openbaer Notaris byden Raede van Brabant geadmitteert, t'Antwerpen residerende, ende d'oudste vande tweelff stoelclercken vande Secretarye der stadt van Antwerpen voors., certificere mits desen (des versocht zynde van de Heeren Tresoriers ende Rentmeestere, van wegen de voors. stadt van Antwerpen), dat ick van inden jaere XVc ende sevenentachtentich, van myne predecesseurs, zoo stoelclercken als andere clercken der voors. secretarye, ende namentlycken van Cornelis de Gheet, Gabriel Steydlin, Geeraert Pitten, Jan Rogge, Berthelmeeus Ruebens, Jan Driesch, Peeter Smit geseyt Fabri, Jacques de Kimpe, Rombout de Breucker, Dierick vanden Bossche, Nicolaes Cleys van Loemele, Pauwels Robyns, Meester Jan van Wesenbeke, Jan Walewyns, Arnout Peeters van Dam, Severyn Rubbens, Steven van Vissenaken, Jan de Ram, Jan Cornelissen, Cornelis Caters, Vincent van Waerbeke, N. de Meyer, Jacques vanden Huffel, Symon Perry, Guillamme vanden Berghe, Jan van

Barlaymont, Michiel van Cauwenberge, Geeraert Sebastiaenssen, Jeronimus Verbeke, Jeronimus van Halle, Melchior Roeffels, Joncker Joachim Butkens, Guillamme Spoelbergh, Peeter van Gheemert, Jan vanden Perre, Jan van Waerbeke, Peeter Wouters ende andere, vande welcke de voorgenoemde Cornelis de Gheet, Arnout Peeters van Dam ende Jacques vanden Huffel de custodie der prothocollen inde voors. secretarye gehadt hebben, hebbe verstaen ende hen hebbe hooren seggen, ende sunderlinge oft principalycken, den voorgenoemden *Peeter Smit* geseyt *Fabri*, mede oock vande voors. dry bewaerders der prothocollen, dat inde Furie deser stadt, overgecomen anno XV^c^ ende sessentseventich, den vierden dach Novembris, inde voors. secretary *zyn verbrant de prothocollen* vanden jaere aff XIIII^c^ tachtentich tot ende met XIIII^c^ negenentachtentich, ende oock het *certificatieboeck* vanden jaere XV^c^ vierentseventich, die alsdoen int doncker oft ongereet lagen, sonder dat men oynt sedert de voors. Furie eenige der voors. prothocollen gezien en heeft. Maer hebbe ick die verbrande prothocollen menichwerven, zoo voor myn selven, als voor partye van doen gehadt, maer hebbe ick die moeten derven, om oorsaecke vanden voors. brant. De reste vande prothocollen alsdoen gesalveert wesende door den voorgenoemden wylen *Peeter Smit* geseyt *Fabri*, met assistentie vanden *Spaenschen soldaet*, denwelcken dat dien dach 4 November zyn huys, persoon ende familie gesalveert hadde. Ende want het goddelyck ende redelyck is der waerheyt getuygenisse te geven, hebbe ick, de bovengenoemde Notaris, deze onderteeckent met myn gewoonlyck notariael hantteecken, opten XXIIII^en^ dach Octobris anno sesthien hondert ende negenendertich.

F. Ketgen, Notarius publicus admissus.

Protocollen van den Notaris, 1639, f° 101.

Ten versuecke van Augustyn de Colenaer cum suis

Meester Peeter Charles, Greffier deser stadt, *juravit* byden eede etc. dat, alsoe hy geweest is clerck van myne Heeren den Weesmeesteren alhier, hem kennelyck ende oock waerachtich te zyne dat Meester Anthonis Malleus ende Jan Willems zyn gewordden momboiren, op *de Weescamere* alhier, vande kinderen wylen Jeronimus Charles, hebbende aldaer gedaen den behoorlicken eedt, waervan de boecken opde voers. camer inde leste Furie van het innemen van deser stadt verbrant zyn gewordden.

XXV Maii 1577.

Ten versuecke van Jehan Inghencoppel, van Susteren, getrout hebbende Marie, Claes Baten dochtere, voor hem ende inden name van zyner voornoempde huysvrouwe susteren.

Matheeus van Halbeck, scrynwercker, out omtrent LXX jaren, ende Claes Wynants, outcleercoopere, out omtrent tzestich jaren, *opidani, juraverunt* dat zy wel gekent hebben wylen Clase Baten voornoempt ende Marie Smits, Hermansdochtere, zyne wettige huysvrouwe was.... Redene allegerende de voors. deponenten van heurer wetentheyt, want zy metter voors. saken inden voors. jare van zessenvyftich oft dairomtrent gemoeyt waren, ende alsdoen dairmede by ende ane zyn geweest alhier tAntwerpen op *de Weesmeesterscamer*, aldair de voors. Giel Banghen ende zyn wyf de voorgeruerden geloeftenissen deden, ende dat zy hen inder selver saken voor denselven Giel ende zynen wyve borge stelden ende verbonden, wairaff het bescheet nyet en is te becomen, deur dyen de registers vanden selven jare nu inde voorleden beroovinge ende afbrandinge deser stadt opter stadthuys mede verbrant ende vernielt zyn...

VIII Aprilis 1578.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f. 152v en 466v.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft in alre reverentie te kennen Peeter Charles hoedat hy, suppliant, heeft alle zyne Schepenenbrieven van zynen huysen, hoeven, renten ende anderssins, recht voor het saccagement deser stadt, gebrocht opte *Weescamere* alhier, omme dat deselve aldaer souden mogen beter wordden bewaert, indyen dese stadt hadde commen belegert te worddene oft dat haer eenige quade fortune ware toegecomen, gelyck doen ter tyt begonst apparentie te worddene. Ende alsoe het stadthuys alhier is int saccagement heel affgebrant, soe zyn daer oock mede verbrant geweest alle de voors. zyne brieven, midts denwelcken is hem van noode andere Schepenenbrieven te lichtene vuyt de oude registeren, die welcke, soe hy, suppliant, verstaet, noch gesalveert zyn. Maer want de secretarisen tselve nyet en willen doen sonder daertoe te hebbene consent oft ordonnantie van Uwer Eerw., Soe bidt de suppliant dat Uwen Eerw. gelieven wille den voors. secretarisen tselve te ordinerene, midts by hem, suppliant, doende eedt dat hy alle deselve brieven heeft gebrocht corts voor het saccagement opte voors. Weescamere, ende dat deselve aldaer gebleven ende verbrant zyn geweest. Dwelck doende, etc. Ende onderteeckent : P. CHARLES.

Is by myne Heeren geappoincteert ende midts desen den Secretarissen deser stadt geordineert den suppliant te leveren andere brieven, midts by hem doende den eedt in desen gepresenteert. Actum XI$_a$ Januarii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 198.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Rombout vanden Houte hoedat hy zeker proces alhier, als verweerdere, voer Uwen E. heeft hangende tegens Jaques Lemeire ende consoerten, als momboren vande kinderen wylen Jan de Tourcoing, aenleggeren, ter causen vande compagnie die hy, suppliant, zoude gehadt hebben met wylen Jan de Tourcoing, waerinne zoeverre is geprocedeert geweest dat de sake was in staete van wysene ende behoorlyck gefurneert in *de Greffie* van Uwen E. Ende alsoe de originele stucken vanden selven processe zyn int stadthuys verbrant, zoe hebben partyen nu onlancx, om groote costen, moeyte ende processen te schouwene, geaccordeert dat huerlieden procureurs de copyen vande stucken, acten ende actitaten vanden zelven processe, nyet auctentyck ende andere, in huerlieden handen berustende, te confereren ende tselve proces onder behoorlycken inventaris met deselve copyen anderwerff furneren ende bringen in handen van Meester Adolff Blyleven, Oude Schepene, ende Meester Jacob Stiltius, Advocaet deser stadt etc...... MALLERY.

Op den bladrand : Gehoort etc... Actum VII$_a$ Decembris LXXVI. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 168.

Aen myne Eerweerde Heeren etc.

Thoont in alder ootmoet uwe goetwillige poortere Henrick van Montfort hoedat hy, als aenleggere, voor Uwe Eerw., opde ordinarise rolle, heeft gehadt sekere proces tegens Jan de Laet ende Peeter Robrechts, in welcke zaecke soeverre is geprocedeert als dat, opden XXVI^{en} Junii

anno LXXVI, partyen zyn geordonneert hen proces te moeten furneren. Welcken volgende, soe heeft de suppliant zyne stucken in handen van Hanssen Michielssen, clerck van *de Greffie*, behoorlyck alle zyne originale stucken doen opsoecken, maer is daernae gebuert dat doer den brant van het stadthuys een oft egeen vande selve stucken en zyn vintbaer, maer zyn deselve al verbrant. Bidt daeromme die suppliant dat Uwe Eerw. gelieven wille te ordonneren dat partyen met hennen procureur oft advocaet selen compareren voor eenen vande greffiers oft iemanden anders vuyter Weth, ende aldaer medebrengen heure copyen van huere stucken ende andere munimenten die zy eenichssins desen aengaende hebben, ten eynde dat men deselve mach tsamen confereren ende collationneren, ten eynde dat opde selve stucken, alsoe gecollationneert, myne Heeren selen mogen partye recht ende justicie administreren. Dwelck doende, etc. Onderteeckent: ERASMUS.

Is by myne Heeren geappoincteert ende midts desen partyen geordonneert henne stucken, die zylieden desen aengaende hebben, te brengen in handen van Meester Peeter Charles, Greffier, omme deselve gecollationneert te worddene naer behooren. Actum XV[a] Decembris 76. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 174.

Aen myne Eerweerde Heeren etc.

Verthoont ende geeft ootmoedelyck te kennen Franchoys vander Willigen, Oudt Schepene deser stadt, hoedat hy, corts voor de destructie van Antwerpen, alle de rentbrieven sekere weesen (daeraff hy momboir is) competerende, omme wel bewaert te zyne, gebracht heeft op het stadthuys, nu ter tyt verbrant zynde, ende deselve gesloten in een bancke die hy hadde staen in *de Examinatiecamere* aldaer. Onder welcke rentbrieven is geweest eenen chartre, geexpedieert onder

den grooten segele deser stadt van Antwerpen, de data XXI Maii XV^c XLIX, daermede deselve stadt verleden heeft Wouteren van Hove een erffelycke rente van vyfftich Carolusguldenen tsjaers, te quytene den penninck XVIe, den voors. weesen nu ter tyt competerende. Ende gemerct denselven chartre inde voors. destructie mede verbrant is, gelyck hy, suppliant, bereet is by eede te gewarigen, soe soude hy geerne eenen anderen brieff tzynen coste lichten, maer beducht hem dat de secretarissen deser stadt, die de prothocollen daeraff onderhebben, tselve nyet en souden willen doen sonder voorgaenden consente van Uwen Eerw. Midts denwelcken, soe versuect hy, suppliant, inden name vanden voors. weesen, dat Uwen Eerw. gelieven wille Meesteren Janne Asseliers te ordonneren de constitutie vande voors. rente op het prothocol te doen suecken ende daervuyte eenen anderen chartre metten grooten segele deser stadt te maeckene ende hem, suppliant, midts by hem doende den voors. eedt, te laeten volgen, midts betalende tgene daertoe staende. Item, gemerct de voors. rente van vyfftich guldenen opden derden dach Septembris anno XV^c LXXV gereducheert is geweest op viertich guldenen tsjaers, waeraff dierste halff jaer (dwelck hy, suppliant, by anticipatie ontfanghen heeft) verschynen soude den derden Meerte, ende het tweede den derden Septembris anno LXXVI, ende dat alsdoen oock bevonden is byde commissarisen vander reductien dat het verloop vande selve rente, boven de twee jaeren die men was innehoudende, bedroech XIIII guldenen XI stuyvers acht penningen Artois, te betaelen in XII termynen, alle jaer XXIIII stuyvers III 1/2 penningen, daeraff het 1^e jaer vervallen soude te Kersmisse anno LXXVI, gelyck hy, remonstrant, bereet is by eede te verclaerene tselve alsoe, voor zyn memorie, corts voor de voors. destructie geextraheert te hebben vuyte annotatie byde voors. commissarisen gestelt geweest zynde eensdeels opten rugge vanden voors. verbranden chartre als eensdeels op een bladt pampiers aenden selven chartre by hun alsdoen gehecht, Soe versuect hy, suppliant, insgelycx dat Uwen Eerw. gelieven wille den voors. Meesteren Jannen Asseliers te ordonneren, midts by hem, suppliant, onder eedt verclaerende tgene des voors. is nopende de reductie alsoe geschiet ende

by hem, suppliant, voor zyn memorie vuyt het originael getrouwelyck geextraheert te zyne, allen tselve wederomme te stellene *in dorso* vanden voors. nyeuwen chartre. Dwelck doende, etc.

Is by myne Heeren geappoincteert ende midts desen den secretarisen Meesteren Jan van Asseliers geordonneert den suppliant te makene andere brieven, midtsgaders het bescheedt byden suppliant in desen versocht, midts by hem doende den eedt by hem gepresenteert. Actum XXIX Decembris anno LXXVI[tich]. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 183.

Alsoo de Tresoriers ende Rentmeester deser stadt van Antwerpen mynen Heeren den Wethouderen derselver stadt hadden verthoont ende te kennen gegeven dat, mits het affbranden vanden stadthuyse, allen de boecken van het *innecomen ende vuytgeven* deser stadt waeren verbrant ende verloren, emmers datter noch ter tyt egheene tot heure kennisse en waeren gecomen, waerdoere de voors. stadt geschapen waere groote schade ende interest te lydene, zoo vuyt dien diverse pachtingen ende collectacien van accysen ende andere innecomen derselver noch ter tyt waeren onbetaelt, als oyck datter zekere merckelycke somme van penninghen byden jegenwoordighen rentmeester, Jan van Steenwinckel, aen diverse persoonen op rekeninghe van meerdere somme waere getelt geweest, daeraff de acquiten insgelycx waeren verlooren ende verbrant ende daeraff de generale acten ende ordonnantien onder deselve persoonen waeren berustende, die daermede hunne schuldt in tyden ende wylen zouden mogen comen heysschen; Dat daeromme mynen voors Heeren gelieven wilden te committeren eenige commissarisen vuyter Weth alhier, om gesamentlyck met hen op te nemen ende by geschrifte te stellen allen tgene des yemant eenichssints, tzy pachter oft collecteur, zoowel vanden voorleden jaere XV[c] LXXV als van desen

jegenwoordigen jaere XV^{c} LXXVI, vuyt saecken van zyne pachtinge oft collectatie schuldich mach wesen, ende tot dien eynde te visiteren de quitancien oft recepissen van tgene zy daerop souden mogen betaelt hebben, mitsgaders oyck den persoonen die eenige acten oft ordonnantien, tzy van leveringe, wercken, gagien, vacatien oft anderssints, wesende ouder van daten dan dese jegenwoordige, zouden mogen onderhebben, te visiteren ende examineren oft tzy ter saecken van dien yet souden moghen op rekeninghe ontfanghen hebben, om tselve alsoo aen de schuldt te corttene, Soo is by mynen voors. Heeren de Wethouderen gecommitteert ende committeren by desen Joncheeren Gillis Happaert, Schepene, ende Willem Schoyte, Oude Schepene ende Kuermeester deser stadt, om gesamenderhant, oft yemanden van hen beyden metten Tresoriers ende Rentmeester, allen het innecomen deser stadt, zoowel van pachtingen, collectacien, hueringhen, verloop van renten ende chynsen als anderssints, zoowel vanden jaere XV^{c} LXXV als van desen jaere van LXXVI, byeen te colligeren ende in eenen boeck apaert te stellen (voor zooveel hen mogelyck wesen zal) waer ende voor hoevele de accysen ende innecomen deser stadt zyn verpacht geweest oft by collectacie mogen innegebracht hebben, ende daerinne oick te stellene de betaelinge die zy daerop sullen mogen gedaen hebben, mitsgaders den persoonen die eenige acten oft ordonnantien sullen moghen onderhebben, te visiteren, ende, indyen des noot zy, onder eedt te examineren oft zy eenige penninghen op rekeninghe moghen daerop ontfanghen hebben, ende tselve opde voors. acten oft ordonnantien te annoteren, om dienvolghende de, betaelinge byden Rentmeestere voorts gedaen te moghen wordden. Ende sullen tot beter directie derselver besoignee assumeren Jan van Boeckel ende Jan vander Eycken, die binnen den voors. tyde als clercken den voers. rentmeester gedient hebben. Actum XXVII Novembris XV^{c} jaer LXXVI. Ondergeteeckent : A. Dyck.

Tresory. Collegiaal Actenboek 1576-1578, f° 1^{v}.

Alzoe de registers ende allen het bescheedt van *de Rentmeesters ende Fortificatiecamere* deser stadt, deur den brandt opten stadthuyse, opten IIII^en^ Novembris lestleden gebeurt, zyn verbrandt ende anderssins nyet recouvrabel, omme te wetene den persoonen die der stadt schuldich ende ten achter zyn, ende omme daerinne te versiene ende ordene te stellene, voere zoevele eenichssins mogelyck is, Hebben myne Heeren de Wethouderen gecommitteert Joncker Gillis Happaert, Schepene, ende Janne de Poortere, Tresorier, omme vanden persoonen die inden dienst oft eenighe officie vander stadt zyn geweest oft jegewoordelyck alnoch zyn, te aenveerden ende recouvreren alle ende yegelycke de stucken, cohieren, brieven, contracten ende munimenten die zy eenichssins onder zyn hebbende oft weten, omme daervuyte andere boecken ende registers tot behoeff deser stadt te maeckene, ten eynde de stadt alzoe mach geraecken te weten wye heure debiteuren zyn oft niet. Actum II^a^ Januarii XV^c^ jaere ende LXXVII.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 143.

Op heden datum van desen, is by mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen gecommitteert Meester Nicolaes de Voocht, Schepene, omme metten Tresoriers ende Rentmeestere te compareren ende te vaceren int collecteren vanden chynsen deser stadt competerende int Borgerhout, ende aldaer den chysgevers onder eedt te doen vercleren respective henne tachterheyt vande chysen die zy der stadt schuldich ende tachter zyn, ende nyeuwe boecken daeraff ende van derselver tachterheyt te maecken ende te registreren, gemerckt die oude boecken ende rollen deser stadt zyn verbrant, daermede de Tresoriers ende Rentmeester voors. zullen gestaen. Actum Lune VII^a^ Octobris 1577.

Collegiaal Actenboek 1577-78, f° 34v.

Jacques Peeters, out 33 jaren, ende Meester Georges van Lafferden, Secretaris vander Oosterschen natien, out 38 jaren, *juraverunt* waerachtich te zyne dat hetghene wes gescreven staet inde bladeren papiers daerdeure onse letteren zyn getransfixeert, is getrocken vuytte *rekenboecken* van Christoffel Pruynen, Tresorier deser stadt, dewelcke berustende waren op het stadthuys alhier, alwaer die opten IIII[en] dach lestleden verbrant zyn.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 109.

Geordonneert dat Jan de Poortere, mits het verbranden vanden stadthuyse ende de stucken daer geweest synde op *de Rekencamer,* ende door de getrouwe rekeninge die hy ter causen van syne administratie gedaen heeft inde voorleden jaeren, sal ghestaen mits by eede gewarigende aende stadt nyet ten achter te syne noch inde selve gehouden, ende dat hy dit selve tot synder meerder sekertheyt sal moegen aengeven den Breeden Raedt, hebbende voorts denselven de Poorter acte verleent van dat hy, de Poorter, in toecomenden tyden nyet en sal genomen worden tot eenige andere deser stadts diensten, ende dit voor alsoo vele als inden Heeren is ende voorder nyet. Actum XXI Decembris 1577.

Collegiaal Actenboek 1577-78, f° 79.

Aen mynen Eerweerde ende Voorsienighe Heeren Burgmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen reverentelick die guldekens vander Laeckenhalle alhier, hoedat alsoo int miserabel saccagement deser stadt syn verbrant die *Guldeboecken*, waerinne dordonnantien, statuyten, kueren ende breucken der voors. jurisdictie concernerende, waren geregistreert ende gescreven, ende dat die supplianten van offitie ende eedts wegen syn gehouden deselve ordonnantien te doen achtervolgen ende dovertreders van dyer te coerceren, ende tot dyen eynde dagelycx moeten tegens alsulcke transgresseurs in rechte procederen, die telcker reysen versoecken exhibitie vande auctentycke ordonnantien, deur gebreke vande welcke dagelycx vele sware inconvenienten syn spruytende, ende noch meer disordren geschapen souden syn te commen, ten ware by Uwe E. daerinne werdde versien. Desen aengemerct, ende besundere want de jurisdictie vande Laeckenhalle is toebehoorende Uw. E. ende datter tgemeyn welvaren deser stadt ane is gelegen, dat men die ingesetenen ende andere supposten der voors. jurisdictie mainteneert in eene policie, Soo bidden de supplianten dat mynen Eerw. Heeren gelieven wille, by appostille opde marge van deser, te committeren eenen secretaris, die, met adjunctie vande supplianten oft andere Heeren vuyter Weth, sullen moghen redresseren ende redigeren een nieuw Guldeboeck, ende dat al ten coste vander stadt, ghelyck dat behoort. Dwelck doende, etc. Ende was onderteeckent : BERGAIGNE.

Opde marge stont geappostilleert aldus : Is by mynen Heeren voorscreven gecommitteert Meester Henrick de Moy, Secretaris, om te doen ende te besoingneren naer inhoudt van desen. Actum X^{a} XXAugusti XV^{c} LXXXI, ende was onderteeckent : MARTINY.

Lakenhal. Guldenboek, f° 2.

Amplissimis ac Generosissimis Dominis Dominis Edouardo vánder Dilft, Domino de Levergem et Dorne, et Adriano van Heylwigen, post restitutam regi civitatem, primis per triennium Consulibus cœterisque hujus civitatis Senatoribus, necnon Domino Theodorico vanden Werve ac Johanni van Schoonhoven, Equitibus auratis, jurisdictioni operum lanificii Præfectis, ac cœteris ejusdem jurisdictionis senioribus Dominis ac Mecœnatibus imprimis colendis, Henricus de Moy, huic urbi a Secretis, S. D. P.

Cum præteritis hisce annis ita respublica nostra esset turbata, Patres Amplissimi, ut cœlum terræ ac sacra prophanis mixta viderentur, accidit, nescio quo fato, ut hujus civitatis præcipuam regionem exitiales flammæ absumpserint, quæ, in ipsum etiam irrepentes prætorium et in archiva atque arcana hujus civitatis monumenta grassantes, pleraque in luctuosos cineres redegerint, ac simul volumen in quo privilegia, statuta atque decreta jurisdictionem operum lanificii concernentia conscripta erant, eodem igne perierit. Ne vero judicia operum lanificii in incerto fluctuarent ac posteri tali volumine orbati permanerent, injunctum mihi fuit ut quoquoversum dispersa patrum statuta vel a flammis vindicarem vel e cineribus recolligerem et tanquam cribrarem, utque fragmenta undequacunque collecta ad absumpti voluminis exemplar componerem. Quæ sane provincia, cum sollicitam potius industriam quam acumen ingenii (quo me plane destitutum ingenue fateor) desideraret, non gravate a me suscepta fuit, ne parum dicto obediens viderer, ita ut post lustralem laborem præsens hic liber in eam quam videtis formam coaluerit. Non inficior equidem volumen hoc multo plura tam prisca quam recentia privilegia, statuta et patrum decreta complecti, idque meliori methodo quam in combusto continebantur. Quid enim, cum de meo nil præter laborem et industriam adjicerem, in publicis negociis nocere potuit sedulitas ? ac themata ad eamdem materiam spectantia ex diversis locis in unum simul librum compingere,

ut unicuique statim liberum sit, omnia tam antiqua quam recentia statuta in uno volumine reperire ? Hunc itaque quemcunque laborem meum, Patres Amplissimi, vobis dedico atque submisse offero, ut qui primi a Sacrosancta Majestate Catholica, post restitutam illi civitatem, ad componendas turbas huic reipublicæ præfecti estis, etiam primi hujus libri et compilatoris tutelam æquis animis suscipiatis, atque ut, perdomitis turbarum monstris, jurisdictionem lanificii (a quo olim tota Belgia dependere videbatur) pristino nitori vestris auspiciis restitutam esse constet, et, ut bonos athletas decet, præclara a Sua Majestate Catholica pro præclaris ac generosis vestris functionibus præmia recipiatis ac nomina vestra pro ingentibus in hanc rempublicam officiis æternæ posteritati commendanda consacretis. Ambuarpiæ, ipsis Calendis Januarii M. D. LXXXVIII.

Lakenhal. Guldenboek, f° 3.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt Antwerpen.

Gheven te kennen de huerlingen vande *winckels staende onder het affyebrant stadthuys* binnen deser stadt, hoedat zy, supplianten, ende heure goeden inde zelve winckels, in November 76, zyn affgebrant gewordden, waerdore zy, supplianten, hebben moeten doen diversche reparatien ende dezelve heure winckels ter neeringen wederomme bequaem maken, al tot hennen grooten coste ende schade, zonder dat oick alnoch hetzelve stadthuys opgetimmert is, waerdore zylieden lyden groote schade doer het hemelwaetere aen henne goeden, gelyck oick zy, supplianten, noch elders moeten huysen oft camers hueren, overmidts zylieden inde voers. winckels nyet en connen geblyven, zulcx dat wel redene waere dat zy, supplianten, zouden mogen genyeten

denzelven vrydom dewelcke ander zyn genyetende in respecte vande affgebrande huysen, nopende de lasten vanden V^{en} penninck ende andere. Hebben nochtans dyen nyettegenstaende de collecteurs vanden zelven V^{en} penninck hen vervoordert hen, supplianten, te doen sommeren, pretenderende oick van henlieden betalinge te hebben vanden voers. V^{en} penninck, zulcx dat zy, supplianten, genootsaeckt zyn hen taddrescheren aen Uwen E., dezelve biddende, consideratie nemende op heure groote schaden ende dat zy, in andere plaetssen, daer zy henne wooningen hebben, dezelve lasten zyn dragende, dat Uwen E. gelieve hen, supplianten, daeraff ordonnantie inde marge van desen te geven, ten eynde tzelve mach wordden gethoont den voers. collecteurs, om hen, supplianten, daeraff ongemolesteert te laeten. Dwelck doende, etc.

Sy gestelt in handen vanden Tresoriers ende Rentmeestere, ten eynde zy myne Heeren veradverteren van de gelegentheyt vander zaecken, omme etc. Actum VII_a Decembris 1579.

Requestboek 1579-80, f° 27.

Aen myne Eerweerde Heeren etc.

Gheeft in alder ootmoet te kennen uwe goetwillige Lucia Oliviers, Jansdochtere, hoedat Jan Oliviers, haeren vadere, tanderen tyden heeft in hueren genomen gehadt van deser stadt sekeren winckele alhier gestaen onder den stadhuyse, genombreert n° 7, alwaer hy, als zydecremere, was vercoopende alderhande passement, tot opden IIII^{en} Novembris anno XV^c LXXVI lestleden, als wanneer dese stadt (Godt betert) byde Spaensche ende andere soldaten is gesaccageert geweest, ter welcker tyt noch den voors. winckel geheel ende teenemael is gespolieert ende violentelyck berooft, sonder dat zy, suppliante, ysedert de voorgenoempde saccagie deser stadt, den voorgenoempden Janne Oliviers, haeren

vadere, oyt meer heeft gesien, nyet wetende oft hy levendich oft doot is, nyettegenstaende zy, suppliante, ende eenige van haeren vrienden daernae hebben doen vernemen. Ende alsoe zy, suppliante, geerne soude haeren cost winnen int continueren vande voorgenoempde coopmanschappe van zyde, passement ende anderssins te vercoopene, heeft gevonden goede vrienden, die haer, suppliante, eenige penningen sekeren merckelycken tyt sullen leenen tot der voors. neeringe Maer alsoe desen benauden tyt op de handt is ende dat zy alle hetgene zy heeft gehadt met de voorgenoempde saccagement heeft verloren, soe en ist in haer, suppliante, macht nyet wel de voergenoempde neeringe ende coopmanschape te continueren, midts dat de huere vanden voorgenoempden winckele te groot is ende zy, suppliante, die nyet wel en soude connen vervallen, ten ware dat Uwen Eerw., regardt nemende op de voors redenen, haer gelieffden wat affslachs te doene ende de huere te minderen, alle dwelck zy, suppliante, oock heeft den rentmeestere ende andere gedeputeerde vande Rentmeesterscamere te kennen gegeven. Maer alsoe zy in deser zaecken egeenssins en hebben willen resolveren sonder consent van Uwen Eerw., Soe bidt zy, suppliante, seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven wille de voors. huere van LXXX guldenen vanden voors. winckele te minderen op vyfftich guldenen, den termyn ende tyt lanck als des voors. Jans Oliviers huere is duerende, welck soude zyn omtrent anderhalff jaer, oft dese communiceren den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, omme, hen advys gehoort, voorts den voorgenoempden huere gemindert te worddene, soe Uwen Eerw. (regardt nemende opt tgene des voors. is) sullen vinden te behoorene. Dwelck doende, etc. D. van Meerlen.

Sy gecommuniceert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, omme, hen advys gehadt, voorts geordonneert te worddene naer behoorene. Actum XII[a] Februarii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 218v.

BEURS.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft in alder ootmoet te kennen Bartholomeeus de Mompere, hoedat hy, te halff Meerte inden jare van LXXIIII, alsdoen noch *stilo Brabantiæ,* in pachtinge heeft aenveert *den pandt vander Nyeuwer Borssen* alhier, voor tweelff hondert ende LVIII guldenen tsjaers, eenen termyn van drye jaeren geduerende, waeraff deerste jaer is geexpireert te halff Meerte lestleden. Is oock warachtich dat hy, op rekeninge ende in affcorttinge van tgene dwelck is verschenen te Bamisse lestleden, heeft soevele betalinghe gedaen als dat hy ter causen van dyen nyet meer schuldich en is als reste dan omtrent vier hondert viertich guldenen, onbegrepen. Nu ist soe dat, midts de subyte veranderinge ende saccagement deser stadt, eenenyegelycken den pandt heeft verlaten, midts dat allen de cramen vanden pandt ganselyck zyn gesaccageert, zynde hem, suppliant, schuldich gebleven groote merckelycke somme van penningen, ter causen van henluyder winckelhueren, waeraff oock cleyne hoepe is yet te recouvreren, ten ware by lanckheyt van tyen ende dat dese stadt mocht noch eenichssins prospereren, dwelck noch geheel onseker is, midts allen denwelcken datter noch ter tyt nyemandt en is die den pandt begeert te gebruyckene, ende alsoo oock nyet en is te presumeren eenichssins de meyninge oft intentie van Uwer Eerw. als dat hy, 'suppliant, de voors. zyne te zeer hooge ende excessive pachtinge soude moeten continueren, duer het gewoonelyck innecomen vande winckelhueren, die welcke alsnu commen te cesseren, ende denselffden pandt is geschapen geheel te nyeuwte te gane, ende hy, suppliant, met syne huysvrouwe ende kynderen, inden grondt geruyneert te worddene, als oock wesende gesaccageert van zyne goeden ende oock van zyne rekenboecken, soewel opten voors. pandt als tsynen huyse respective, ten ware dat Uwer Eerw. vuyt gracie belieffde, Biddende daer-

omme seer ootmoedelyck dat Uwer Eerw. believen wilde hem, suppliant, vande voors. zyne contracte van pachtinge tontslane ende den voors. pandt hem te laetene, voor den tyt van drye jaeren geduerende, voor vier hondert guldenen tsjaers, innegaende te Kersmisse naestcomende, ende dat hy tgene dwelck hy als reste schuldich is tot Bamisse lestgeleden, mach betaelen in drye payementen, te wetene in elcke der voors. drye toecommende jaeren een gerechte derdendeel, omdat den suppliant bynnen middelen tyde oock mocht sien te recouvreren vande winckelhueren tgene dwelck zy thenlieden vertreck hem respective zyn schuldich gebleven. Dwelck doende, etc. Onderteeckent : BARTHOLOMEEUS DE MOMPERE.

Sy gestelt in handen van Joncker Gillis Happaert, Schepene, ende den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, omme metten suppliant desen aengaende te communiceren, omme, tselve gedaen ende hen rapport gehoort, voorts geordonneert te worddene soe behooren zal. Actum XIX[a] Decembris anno LXXVI[tich]. A. DYCK.

Op den bladrand :

Daernae gehoort het raport vanden voors. commissarisen, hen op dinhouden van desen geinformeert hebbende, ende op al geleth, is by myne Heeren, midts den jegenwoordigen tyt, destructie ende spoliatie bynnen deser stadt gebuert, quytgeschouden de somme van vier hondert LXXIII guldenen ende II stuyvers, die hy, als reste van zyne voorleden pachtinge, gevallen te Bamisse lestleden, der stadt schuldich is, met oock de maenden van November ende December daernae gevolght, behoudelyck hy syne pacht zal continueren, van Kersmisse nu geleden, opden ouden voet ende contracte by hem metter stadt aengegaen, ende tot dyen de cramen doen repareren ende de cremers ende schilders induceren dat zy wederomme inde cramen boven der Borssen commen voortstaen ende frequenteren. Actum VIII[a] Januarii 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 177v.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen.

Gheven ootmoedelyck te kennen uwe onderdanige ende goetwillige die gemeyne huerlingen vanden *cramen staende opde Nyeuwe Borse* deser stadt, hoedat zy, supplianten, by het innecommen vande Spaenssche soldaten, hebben verloren henlieden goeden ende coopmanschape, daermede zy dagelycx hen waeren geneerende, ende eenige alsoe gebloot dat zy van hen selven nyet en hebben omme wederomme te beginnen, sonder assistentie van goede vrienden. Ende wesende nu ter tyt van meyninge hen ter neeringe te stellene op henlieden gewoonelycke plaetse ende hen preparatie te willen maecken, heeft Bartholomeeus de Mompere, pachtere generael vanden geheelen pant, vanden welcken zy, supplianten, de cramen voorts hebben gehuert, hem aenden supplianten geadresseert, pretenderende dat zy souden hen moeten reguleren volgende de voorgaende huere, vuytgenomen een halff jaer tyts, eyndende halff Meerte naestcomende, dat die supplianten de cramen nyet en hebben gebruyct, noch apparentie en is omme te gebruycken, als van egeene goeden gesorteert wesende, noch eenige de middele nyet hebbende om tot sorteringe te geraecken, als daer van vuyt buytensteden en landen gereyst te moeten wordden, daertoe dat zy, supplianten, egeen commoditeyt en hebben gehadt, als myne Eerw. Heeren wel kennelyck is, midts dat nyemandt vryelyck en heeft gereyst noch buytencooplieden herwaertsovere nyet en zyn gecommen, vande welcke der supplianten neeringe meest dependeert. Desen aengesien ende anderssints geconsidereert het groot verlies der supplianten, de gelegentheyt vanden tyde ende dat de huere by consequentie raect deser stadt ende nyet den voors. de Mompere, die alleenlyck maer als pachtere en is bekendt, soe souden die supplianten geerne desen aengaende in communicatie commen omme tot affslach vander hueren te commen, gelyck vuyt dyergelycken oirsaecken, als het gehuert goet den huerlinck

infructuculx gemaect wordt sonder zyn schult, zyn probabel omme tot affslach vander hueren te commen. Bidden daeromme ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieve te committeren eenen commissaris vuyter Weth, omme opden innehouden van deser requeste hem te informeren, omme, tselve gedaen, alsulcken affslach vander hueren voor eenen tyt hen, supplianten, geaccordeert te wordden, soe myne Eerw. Heeren nae de gelegentheyt vander zaecken selen bevinden te behoorene. Dwelck doende etc. Onderteeckent : DA. KEMPENER.

Is by myne Heeren gecommitteert Joncker Gillis Happaert, Schepene, omme hem te informerene opt innehouden van desen, omme, tselve gedaen ende traport des voors. commissaris gehoort, voorts geordonneert te worddene soe behooren zal. Actum XIII[a] Februarii anno LXXVII[tich]. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 219.

TAPISSIERSPAND.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt Antwerpen.

Geven ootmoedelyck te kennen de *Pantmeesters vanden Tappisseryenpandt* deser stadt, hoedat zy aenden Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt ten achteren staen een jaer pandt oft winckelshuere, vervallen te Kersmisse anno LXXVI lestleden. Ende aengemerct denselven pandt vande coopmanschapen daerinne hebbende berust, opden IIII[en] dach Novembris lestleden, zyn inde foille oft Spaenssche Furie soe gespolieert, gepilleert als op excessive rantsoene gestelt geweest, bovendyen dat de innegesetene ende poorteren int particulier hebben moeten thueren huyse mede rantsoenen ende sommige van hen gansselyck zyn beroeft, daerduere als anderssints zy hen bevinden over al ombloot

ende in grooter noot, inder vuegen dat de voors. Pantmeesters, supplianten in desen (die insolidum voor de huere vanden selve pandt staen verbonden) onmogelycken is deselve huere te betaelene, des te meer dat zy deselve moeten ontfangen van verscheyden particuliere persoonen, ende namelycken vande gene die tot Sint Truyen ende Diest zyn woonachtich, die oock meestal beroeft zyn ende gecommen tot armoede, ende veele van hen vuyt puren verdrieten ende ongenoechte zyn gestorven, Bidden daeromme de voors. supplianten in alder ootmoedicheyt dat Uwer Eerw. gelieven wille, aenschauw nemende opt gene voors. ende voor oogen nemende de bermherticheyt ende alsoe prefererende gracie voor rigeur van rechte, hen te willen doen quytscheldinge vanden voors. jaere panthueren, verschenen te Kersmisse lestleden, oft andere meerdere oft mindere quytscheldingen des Uwe Eerw. in goede conscientie naer de gelegentheyt vander zaecken sullen bevinden te behoorene, opdat de supplianten met hueren consoirten moet ende courragie vermogen taenveerdene in huere negociatie ende coopmanschapen te continuerene, ende den voors. pandt oepen te doene doen, die van den tyt aff vande voors. pilleringe tot noch toe is toegesloten gestaen. Ende sult wel doen, etc. C. Berch.

Onderteeckent: Franchois de Mere, Philips van Mettecoven, Daniel Thienpont, Jan van Londerseel, Pauwels Maes, Merten de Cordier, Jan de Moer, Claes Pletincx, Amant Vrancx, Burpierre, Dierick van Os, Franchois Sweerts, Henrick van Beringen.

Sy gethoont mynen Heeren de Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt. Actum XXVIII[a] Martii anno 1577. Blyhoeft.

Daernae gezien by myne Heeren het advys vande Tresoriers ende Rentmeestere, is den supplianten, vuyt redenen breeder in desen geruert, vande huer vervallen te Kersmisse lestleden quytgeschouden ende geremitteert het derden deel van eenen jaere. Actum XX Julii LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 103v.

Ten versuecke vande gemeyne tapitziers van Antwerpen, Bruessele, Audenaerde en Engien.

Andries de Moor, *knape oft wachter in den Tapitzierspant* alhier, out vierenvyftich jaren, *juravit* ierst etc. dat, ten selven dage dat dese stadt byden Spaenschen soldaten innegenomen wert, inden voors. pant gecomen zyn, met bloote rappieren in hen handen, de Capitan Caldron ende een Pedro Yanes, hem, attestant, wel bekent, hem onder ander vragende waer dat was den winckel van Franchois Sweerts ende oft de geheele tapitserie die toebehoorde Franchoise Geubels alnoch dairinne was. Daerop hy antwoorde, neen, ende dat die over eenige dagen daervute gevoert was. Ende dairna hebben deselve Caldron ende Pedro Yanes ende met hen Francisco de Ontoneda, die des daeghs daerna aldair oic quam, met eenighe Spaensche soldaten die ten voors. iersten dage aldair innegecomen waren, gesaiseert ende aenveert alle de tapitseryen ende andere goeden inden voors. pant wesende, oic verscheyden winckels met gewelt opendoende ende de deuren oploopende, ende hebben onder ander de winckels daerinne dat zy wisten dat waren de fynste ende beste tapitzeryen, als namelyck de winckels van Peter vander Ghoes, Joos van Herseele, Amant Vrancx, Franchoys Spierinck, Jan van Londerzeele ende Marten Cordier, berooft ende geydelt vanden meesten deel vande tapitzerien ende goeden die dairinne waren, doende deselve voeren ten huyse vander weduwen d'Aranda, dair de voornoempde Caldron, Ontoneda ende Yanes waren woonende. Ende sommige ander winckels hebben zy metten voornoempden soldaten eensdeels oic berooft, ende oic eensdeels laten ransoenen, ende nyettegenstaende denselven ransoene, heeft de voornoempde Caldron noch genomen tgene hem aenstont. Boven desen, verclairde de voornoempde attestant dat hy by den voornoempden Caldron, Ontoneda ende Yanes mette voorgeruerde soldaten oic heeft sien berooven ende nemen sekere goeden, daironder dat waren vele pelteryen, lywaet ende zeemeleder, geladen staende inden voors. pant op

twee wagenen om gevoert te worden naer Parys, de packen opensnydende ende de goeden van daer vervuerende, zoo hy, attestant, al tgene voors. is gesien heeft ende daermede by ende ane is geweest, als wesende wachter ende woonende inden voors. pant, zoe voors. is.

Anno 1577 XII^a Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 501.

Ten versuecke als vore.

Niclaes Pleytinck, out vyftich jaren, Philips van Mettichoven, out XXXVI jaren, Ghossart Chimay, out XXXII jaren, Franchoys Sweerts, out XXXIII jaren, Franchois de Neve, out XLII jaren, Daniel Steurbaut, out omtrent 29 jaren, alle cooplieden tapitsiers henne winckels hebbende inden Tapitsierspant alhier, *juraverunt* dattet warachtich ende hen, attestanten, kenlick is, als hebbende tzelve gesien ende daermede by ende ane geweest, dat, ten tyde ende inde daghen dese stadt byden Spaenschen soldaten geinvadeert was ende berooft ende geplundert wert, inden voors. pant geweest ende hen gevonden hebben de Capitan Caldron, Francisco de Ontoneda ende Pedro Yanes, hen, attestanten, zeer wel bekent, alwaer by hen ende eenighe soldaten met geweldt opengedaen zynde verscheyden winckels ende cameren, hebben zylieden daervute gelicht ende thenlieder woonhuyse, aenden Dryehoeck gestaen, doen vueren groote quantiteyt van tapitzeryen ende andere goeden, dewelcke de voornoempde Caldron, Ontoneda ende Yanes selve eensdeels namen ende eensdeels jegens de soldaten tot zeer vilen pryse cochten, daerdeure zy den cooplieden ende proprietarisen vande selve goeden grootelycx beletten ende den middel benamen om die selve te rantsoenen ende lossen.

Verclarende voorts de voornoempde Franchois Sweerts ende Franchois de Neve dat, hebbende zy jegens eenige soldaten henne winckels ende goeden gerantsoent ende hoorende de voornoempde Pedro Yanes te wat pryse zy dat gedaen hadde, deselve Pedro hem zeer qualyck te vreden thoonde, seggende totten soldaten dat zy hen te lichtelyck lieten contenteren ende dattet goet vele meer weert was, sulcx dat zy, attestanten, genoech te doen hadden met schoone worden ende geloeften die zy den voernoempden Yanes deden, om met hennen geaccordeerden rantsoene te ontcomen ende gestane.

Anno 1577, XII^a Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 501v.

Martin Cordier, Paul Maes, facteurs des marchans tapisseurs après nommez, et Daniel Steurbault, accoustreur de tapisserie et serviteur du dict Martin Cordier, tous bourgeois et manans de ceste ville, *juraverunt*, asscavoir le dict Martin Cordier et Daniel Steurbault, estre vray et véritable que, au sac de ceste ville d'Anvers, advenu le quatriesme de Novembre dernier, ont esté prins et pillez au Pand des tapisseurs en ceste dicte ville, hors la bouticque du dict Martin Cordier, entre aultres, les tapisseries après spécifiées, asscavoir, cincq pièches de l'Histoire de Jacob, de haulteur de trois aulnes et demie, en tout cent cincq aulnes, appartenans à Arnt Cabeliau ; item trois pièches de l'Histoire d'Abraham, faisans ensemble soixante aulnes, appartenans à Josse Cabeliau ; item neuf pièches, boscaige, de haulteur de trois aulnes, ensemble cent trente-huyt aulnes, compétans à Ghilain Marote l'ancien ; item trois pièches, ymages de David, haultes quatre aulnes, faisans ensemble soixante aulnes, appartenans à Loys

Marote ; plus 6 pièches de l'Histoire d'Elbora, faisans ensemble cent vingt aulnes, appartenans à Loys Bloemart ; item trois pièches, ymages de David, de haulteur de quatre aulnes, faisans ensemble 60 aulnes, appartenans à Jehan van Wymersele ; plus trois pièches, ymages de Dina, contenans ensemble 29 1/2 aulnes, et deux pièches, l'une de 16 et l'aultre de 24 aulnes, de l'Histoire de Scipion, appartenans à Rasse de Carlier ; item quatre pièches, ymages d'Abraham, faisans 76 aulnes, appartenans à Josse de Carlier ; item quatre portes, chascune de 8 3/4 aulnes, boscaige, ensemble 35 aulnes, appartenans à Jehan de Lannoy ; item deux pièches, ymages, chascune de douze aulnes, compétans à Gherart van Moelenbroeck ; aultres deux pièches, chascune de 12 aulnes, ymages, appartenans à Hans Hujoel ; aultres deux pièches, ymages, du mesme grandeur, appartenans à Jehan de Bacquer ; encores deux pièches, ymages, du mesme grandeur, compétans à Hans Erbaut ; davantaige sept pièches, ymages de David, contenans en haulteur 4 1/2, faisans ensemble 180 aulnes, et une aultre pièche du 15 3/4, fine, ymages, tous appartenans à Loys Marote ; deux pièches, ymages, chascune de 15 3/4 aulnes, appartenans à Piere Steurbaut ; item une pièche de 15 3/4 aulnes, ymages, appartenant à Jacques de Vos ; et cincq pièches, boscaiges, appartenans à Jehan de Lannoy, de haulteur de 3 1/2, contenans en tout 87 1/2 aulnes.

Et le dict Paul Maes déclaira et affirma par son dict serment que, au dict sacq, hors la bouticque de luy, affirmant, au dict pand, ont esté prins et desrobé, entre aultres, une chambre de tapisserie, boscaige, de huyct pièches, tenans cincq aulnes en haulteur, faisans ensemble deux cens vingt-cincq aulnes, et une pièche de 25 aulnes, ymaiges de l'Histoire de Absolon, tenans cincq aulnes en haulteur, le tout appartenant au dict Loys Marote.

Déclairant et affirmant en oultre le dict Daniel Steurbaut, que, quelques jours après le saccagement de ceste dicte ville, il a esté mandé et appelé à la maison de la vefve de Jehan d'Aranda, pour illec mectre en ordre certaine

quantité de tapisseries qu'avoyent esté prinses et pillées au dict pan, au sacq susdict. Et luy, déposant, à la requeste de Francisco de Ontoneda et Pierre Yanes, y a remis en ordre plusieurs tapisseries jusques à trente-cincq ou XXXVI grandz pacqz ou fardeaulx, et que entre aultres il y a veu et mis en ordre toutes et chascunes les tapisseries chy-dessus spécifiées et déclairées, toutes lesquelles il cognoissoit très bien pour les avoir souventes fois veues et maniées auparavant le dict sacq aux bouticques du dict Martin Cordier, son maistre, et du dict Paul Maes.

Comparuerunt à la requeste des dicts Martin Cordier et Paul Maes, au nom des dicts marchans, dont ilz sont facteurs, Jehan de Moor, eaigé de cincquante-cincq ans, et Franchois Sweerts, eaigé de XXXIII ans, marchans tapisseurs, *opidani. Juraverunt* qu'ilz cognoissent bien les dicts Martin Cordier et Paul Maes, et qu'ilz scavent qu'ilz sont facteurs des marchans tapisseurs dessus nommez et qu'ilz scaivent pareillement bien que les tapisseries chy-dessus mentionnées ont esté prinses et pillées au dict sac hors les bouticques d'iceulcx Martin et Paul, et par après par le capitaine Caldron, Francisco de Ontoneda, Pierre Yanes et aultres menées à la maison de la vefve de Jehan d'Aranda, là où iceulx Caldron, Ontoneda et Yanes demouroient, et lesquelz au dict sacq se mesloient et entremectoient à lever et prendre les tapisseries hors le dict pan, comme s'ilz eussent esté soldatz eulx-mesmes.

Anno 1577, XV^a Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 509.

Ten versuecke van Pedro de Molyn, coopman alhier.

Peeter Steurbout, coopman van tapitserye, woonende tot Oudenarde, out 34 jaren, Merten de Cordier, facteur van tapitseryen, houdende zynen winckele inden Tapitsierspant alhier, out 36 jaren, *juraverunt* etc., te wetene, de voors. Peeter Steurbout, waerachtich te zyne dat, des is geleden ontrent een jaer, sonder den precisen tyt indachtich te zyn, hy, deponent, den voers. producent binnen deser stadt vercocht heeft een camere van Oudenaertssche tapitserye, van acht stucken, vyff ellen diepe, houdende tsamen II^c^ XXV ellen, wesende de Historie van Achab ende Jesabel, hebbende letteren boven inden oppersten boort vanden bedietsel vande selve historie, waervan deselve producent hem eerlyck voldaen ende betaelt heeft. Verclarende voorts de voers. affirmant dat hy, ontrent een maent voer het innemen ende pilleren deser stadt, deselve acht stucken tapitseryen gesien heeft inden winckel vanden voers. Marten de Cordier, facteur van tapitseryen, staende inden Tapitsierspant alhier, dewelcke hy oock alsdoen open gedaen ende gevisiteert heeft. Ende de voors. Merten de Cordier, hoedat, des is geleden X oft XI maenden, de voers. producent hem in zyne handen gegeven ende in zynen voors. winckele inden Tapitsierspant als voere gestaen, gelevert heeft de voers. acht stucken tapitseryen, ten eynde dat hy die soude vercoopen, zo wanneer daer yemant quame die deselve begeerde ende hy proffyt daerane doen mochte, ende dat hy, ten tyde van het innenemen ende pilleren van deser stadt byde Spaenssche soldaten, die inden voers. zynen winckele, onvercocht ende onverloeft, den voers. producent toebehoorende, gehadt heeft, alwaer die, met meer andere tapitseryen daeraff hy last hadde om te vercoopen, ten selven tyde van het pilleren, genomen ende gerooft zyn gewordden, sonder dat hy die zedert dyen tyde gesien heeft.

Mede is gecompareert de voers. Peeter de Molyn *et juravit* etc. tghene des voers. is waerachtich te zyne ende dat, ten tyde van het pilleren van deser stadt, de voers. acht stucken tapitseryen staende waren inden winckel vanden voers. Merten de Cordier, ende dat die hem toebehoorende waren ende nyemanden anders.

Anno 1577, VII^a Martii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 19v.

Jan de Moir, oudt LV jaeren, ende Marten de Cordier, out XXXVI jaeren, beyde facteurs vande tapitsiers van Audenarde, woonende binnen deser stadt van Antwerpen ende houdende winckel binnen den Tapitsierspant alhier, *juraverunt* waerachtich te syne dat sy Amant Vrancx, oyck facteur van tapitseryen, wel kennen ende over langen tyt wel gekent hebben, ende dat sy denselven houden ende reputeren voer een man van eeren, staende tot goeden name ende fame, ende hem voer sulcx hebben weten houden ende reputeren, sonder oyt ter contrarien gehoort oft vernomen te hebbene in eeniger manieren. Verclaerende voorts waerachtich ende hen, deponenten, wel kennelycken te syne dat de voers. Amant Vrancx is, ende over XVIe ende XVIIIe ende meer jaeren geweest is binnen deser stadt facteur van diversse tapitsiers, hebbende hem synen handel van factoryen altyt wel ende getrouwelycken weten doen, sonder oyck gehoirt te hebbene dat iemant hem daerover soude beclaecht hebben gehadt.

Mede *comparuit* de voors. Amant Vrancx *et juravit* dat, in Novembri lestleden, ten tyde vanden saccagemente deser stadt, inden Tapitsierspant alhier, vuyt synen winckel genomen ende gerooft syn geweest de naevolgende parcheelen

van tapitseryen, syne meesters toebehoirt hebbende gehadt, gemarcqueert mette diversse marcken soe hiernaer volght, ende daeraff hy alleenlyck facteur was, ende die in handen hadde om deselve tot huerlieder behoeve ende proffyte te vercoopene : Asscavoir, primes, neuff pièces de boscaige, du haulteur de cincq aulnes, et six rondes ès bordes ; item dix pièces de boscaige, de cincq aulnes en haulteur, sans rondes ès bordes; item six pièces de figures de

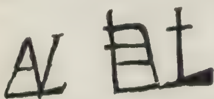
David, de haulteur de cincq aulnes; item sept pièces des figures de Abraham, de quatre aulnes en haulteur, toutes lesquelles sont appertenantes à Léon vanden Hecke et sont marcquées

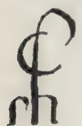
avecq une de ces deux premières marcques mises au marge de cestes, asscavoir aulcunes des dictes pièces avecq l'une et aulcunes avecq l'aultre ; item huyct

pièces de boscaige, haultes cincq aulnes, et encores cincq pièces de boscaige, du haulteur de quatre aulnes et demy, appertenantes à Nicola vanden Hove, tapissier de Bruxelles, marcquées avec la troisièsme marcque ; item huyct pièces de boscaige, du haulteur

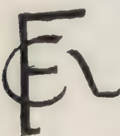
de cincq aulnes, appertenantes à Jacques Leyniers, tapisseur de Brucelles, et marcquées avecq la quatriesme marcque ; item incores une porte de douze aulnes, de figures, de la

marcque comme cy-devant ; item encores deux pièces de David, du haulteur de cincq aulnes, appertenantes à Hubrecht de Maecht, marcquées avecq la cincquiesme marcque ; item unze pièces de figures de Naboth et Achab, du haulteur de six aulnes, appertenantes à Daniel Thienpont, estans marcquées avecq

la VIme marcque ; et encores quatre pièces de figures de Abraham, haultes quatre aulnes aussy appertenantes au dict Daniel Thienpont, et sont marcquées de la première marcque susdicte, parce qu'elles ont esté acchaptées de susdict Léon vanden Hecke,

toutes lesquelles tapitseries sont de Brucelles ; item huyct pièces de Joseph, du haulteur de cincq aulnes, appertenantes à Quintin Flascon, et sont marcquées avecq la VIIme marcque ;

NH item encores huyct pièces de boscaige, haultes cincq aulnes, de Engin, appertenantes à Nicola Hellinck et marcquées de la VIIIme marcque ; item huyct pièces de boscaige, du haulteur de quatre aulnes et demy, appertenantes a Nicola de Dobbeleer, avecq une pièce de quinze aulnes et trois quartz, verdures, et encores deux spolières, verdures, appertenantes au dict Dobbeleer et signées de la IXme marcque ; item cincq pièces de figures de Abraham, du haulteur de cincq aulnes, marcquées avecq la Xme marcque, et encores une petite pièce d'or du Nouveau et Vieil Testament, avecq une petite pièce d'or de la Cène, tout appertenant à Philippe vander Cammen ; item huyct pièces de boscaige, de quatre aulnes et demy en haulteur, appertenantes à Jehan vander Cammen, signées avecq la XIme marcque ; item encores sept pièces de boscaige, haultes quatre aulnes, ouvraige de Brucelles, estans à Cornille Oleviers et signées de la XIIme marcque ; item cincq pièces de boscaige, du haulteur de quatre aulnes, d'Audenarde, marcquées de la XIIIme marcque, appertenantes à Franchois vanden Steene, et encores beaucoup diverses pièces, portes et cussins, tant figures, verdures que aultres, tant de Brucelles que de Engin, et encores cincq spolières, verdures, du haulteur de deux aulnes et demy, de Engin, de Rosseau.

Certificatieboek 1577-78, D. I, f° 140v.

A la requeste de Franchois Spierinck, marchant tapisseur.

Daniel Steurbault, eaigé d'environ XX ans, Michiel de Man, eaigé de LV ans, et Martin van Tieghem, eaigé de XXXVI ans, tous accoustreurs de tapisserie, bourgeois et manans de ceste ville d'Anvers, *juraverunt* préallablement etc., asscavoir le dict Daniel Steurbaut, estre vray que, environ dix ou unze jours après le sacq de ceste ville d'Anvers, quand les soldatz qui avoient spolié le Pand des tapisseurs, avoient réparty les tapisseries et s'en estoient desfaictz, luy, déposant, a esté mandé ou appellé à la maison de la vefve de Jehan d'Aranda, pour illec mectre en ordre cersaines tapisseries qu'avoient esté prinses et pillés au dict pand au dict sacq. Et luy, déposant, à la requeste de Francisco de Ontoneda et Pierre Yanes, y a remis en ordre les dictes tapisseries, affin que chascune sorte polroit estre empacqué à part, et at ainsy rassemblé et mis en ordre vingt-deux ou vingtrois diverses portions ou parts, dont de chascune part ou portion se faisoit ung grand fardeau et fust lié et emballé. Et y a veu et trouvé luy, déposant, entre aultres, les parties et sortes ensuyvantes, asscavoir, une chambre de tapisserie fine, superfine, de huyt pièces, l'Histoire d'Hannibal; item deux chambres, de haulteur de quatre aulnes et demye, l'une, boscaige des douze mois, et l'aultre de Cyrus; plus trois ou quatre pièches fine tapisserie, pescherie, boscaige, le tout ouvraige de Bruxelles ; encores quatre pièces du Fils prodigue ou perdu, de haulteur de quatre aulnes, le tout compétant au dict Franchois Spierinck ; et plus XXVIII ou XXIX pièces, ouvraige et tapisserie du Bruxelles, tant boscaiges que images, appartenans et avec la marcque de Léon van Hecque ; et oultre ce, diverses pièches, de haulteur de six aulnes, appartenans, aulcunes à Daniel Thienpont, et aulcunes à Jehan van Londerseel et aultres marchans, le tout aussy ouvraige de Bruxelles, de sorte

que toute l'ouvraige de Bruxelles et Engien estoit emballé en dix grands fardeaux. Et davantaige qu'il y a encores veu et mis en ordre douze ou treize aultres grands fardeaux de tapisseries, ouvraige d'Oudenaerde, de diverses personnes et sortes, et que alors il oyt et entendit de la bouche propre des dicts Ontoneda et Yanes que les dictes tapisseries touchoient à eulx par ensemble, si comme les dicts Ontoneda et Yanes ont aussy donné au dict déposant, pour sa paine et travail, chascun une porte de tapisserie, ouvraige d'Engien, contenans ensemble XXIIII aulnes. Et a luy, déposant, besoigné pour eulx jusques au soir, aulcune fois jusques à dix heures, aulcune fois jusques à unze et aussy jusques à douze heures de nuict, par l'espace de six ou sept jours continuelz. Attestant en oultre le dict dépossant que les dicts Ontoneda et Yanes luy défendoient sur la vie qu'il ne le diroit à personne, ou luy couperoient la gorge.

Item le dict Michiel de Man, Martin van Tieghem, estre vray que, quelques jours après le saccagement de ceste ville, ilz ont accoustré et mis en ordre aulcunes pièches de tapisseries, de haulteur de cincq aulnes, de l'Histoire de Troyes, ouvraige très fine de Bruxelles, faictes par Martin Reymbout, et aulcunes pièches, de haulteur de cincq aulnes, de l'Histoire de Cyrus, lesquelles tapisseries en partie estoient envoyées à eulx, déposans, par Francisco de Ontoneda et Pedro Yanes, et en partye à eulx ont esté apportées par Daniel Steurbaut et Anthoine, son frère, et les est venu requérir icelluy Steurbaut. Et pour estre payé de leur travail, s'en sont allez eux, déposans, à la maison des dicts de Ontoneda et Yanes, là où leur cassier à eulx a payé leur salaire en partie, et le reste leur a esté payé par le dict Steurbault mesmes.

Anno 1577, XII^a Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 506.

Ten versuecke vande gemeyne tapitziers van Antwerpen, Bruessele, Audenaerde en Engien.

Gheerdt vander Linden, out omtrent dertich jaren, Peter Steurbaut, out XXVIII jaren, Peter Zeghers, out XXXII jaren, Lucas de Keyser, out XL jaren, ende Willem Jacobs, out XLVII jaren, aerbeyders aenden Tapitzierspant alhier, ingeseten poorters deser stadt, *juraverunt* ierst etc. dat, des Dysendaeghs, Woensdaeghs, Donderdaeghs ende sVrydaeghs nadat dese stadt byden Spaenschen soldaten innegenomen ende overvallen was, ende berooft ende geplundert wert, zy, deponenten, met meer andere te wercke gestelt zyn by Francisco de Ontoneda, die men noempde den Bruggelinck, doen ter tyt woonende int huys vande weduwe Jans d'Aranda, zyn schoonmoeder, aenden *Dryehoec* alhier gestaen, (1) om te lichten ende te voeren, zoe zy, deponenten, oic gelicht ende gevuert hebben vuten Tapitzierspant alhier groote menichte van diverse sorten van tapitseryen, zoevele als men op drye oft vier waghenen conste geladen, ende hebben deselve tapitserye gevuert ende ontladen inden huyse voors. der weduwen d'Aranda, aldaer de voornoempde Ontoneda, als vore, was woonende, welcke Ontoneda hen, attestanten, ende henne medegesellen van hennen arbeyt betaelt heeft gehadt.

Die XII Junii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 501.

---

(1) *Het Schilt van Colen*, Huidevettersstraat, nr 55. Dit huis, door Jan d'Aranda bij koop verkregen op 30 April 1558, werd gerechtelijk verkocht op 15 September 1579.

Ten versuecke van Franchois Spierinck, coopman.

Willem Lauwen, out 43 jaren, ende Cornelis Huyghen, out 70 jaren, beyde aerbeyders ende poorters deser stadt, *juraverunt* etc. ierst etc. hoedat zy, deponenten, deur laste ende bevele van eenen Petro Yanes, woonende ten huyse van de Aranda, ten huyse vanden voers. Aranda, ontrent drye weken oft een maent naer de pilleringhe ende roovinghe van deser voers. stadt, op diversse avonden naer der Borssen, sekere packen (sonder te wetene wat daerinne was) geladen hebben op sekere rolwagens, dewelcke zy gevuert hebben int huys geheeten *de Drye Croonkens*, gestaen tegensover het *Huys van Aken* plach te zyne, aldaer zy die ontladen hebben. Ende heeft hen van heure moeyte ende aerbeyt gecontenteert ende te vreden gestelt, zo de voers. Pedro Yanes als Francisco de Ontaneda, behout sone vanden voers. Aranda.

XXV Maii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 104.

Ten versuecke van Joos vanden Lieve, Stadthouder van Vlissingen.

Meester Jan vanden Driessche, openbaer Notaris, residerende binnen dezer stadt, *juravit* by den eede by hem tot zynre officie gedaen, warachtich te zyne, gelyck hy, affirmant, opten XXIII^en^ Januarii lestleden voor Livino van Rokegem, als openbaer Notaris, ende sekere getuyghen

vercleert ende geattesteert heeft, dat hy, deponent, opden XXVII[en] Novembris lestleden, tsavons metten donckere, ten seven uren, commende inde Corte Nieuwstrate alhier tAntwerpen, omme te gaene na synen huyse, sach aldaer passeren ende quam hem int gemoete eenen rolwagen met dry groote packen daeroppe, ende dat denselven wagen volghde eenen Spaengnart, inwoonder dezer stadt, genaempt Peeter Yanes, cassier oft boeckhoudere vanden huyse van wylen Jan d'Aranda, hem, deponent, seer wel bekent. Ende alsoo hy, deponent, verstaen hadde dat de voors. Yanes ende die vanden voors. huyse van d'Aranda vele tapisseryen van de Spaensche soldaten inde roovinge deser stadt hadden opgecocht vuyten Tapissierspant, zoo werdt hy, deponent, denckende ende beruert vuyt compassie om te weten oft het vanden zelven opgecochten goeden mochten wesen ende waer dat zy daermede souden blyven, te meer dat hy, deponent, zelve eenige dagen te voren gemaect hadde zeker Spaensche requesten aenden Auditeur generael, (1) van wegen Peeters vander Goes ende andere cooplieden, tenderende tot restitutie van sekere groote quantiteyt van tapisseryen byden voors. Yanes ende Francisco de Ontaneda opgecocht. Ende tot

---

(1) JUAN DE PAREZA. — *De tapijtwerken ten huize van den Auditeur zelve gebracht, werden door hem, zonder losgeld, aan de eigenaars teruggegeven* :

Peeter vander Goes, coopman van tapitseryen alhier, out 59 jaren, *juravit* etc. dat, alsoe ten huyse vanden voers. Auditeur generael, producent, ten tyde van het pilleren ende rooven deser stadt grootte quantiteyt van tapitseryen van diversse sorten, toebehoorende verscheyden persoonen, gebracht waren, so is hem, deponent, de wete gedaen by Gaspar Rodriguez dat de voers. producent de tapitseryen die waren in zyne handen, soude ende begeerde te restitueren denghenen die die toequamen, ende dat hy tot dyen eynde by den voers. Auditeur ghaen soude. Welcken achtervolgende, zo is hy, deponent, vuyten name van alle deghene die de voers. tapitseryen aenghinghen, opten XXI[en] Novembris lestleden, geghaen by den voers. Auditeur, ende heeft hem de voers. Auditeur alle de voers. tapitseryen gerestitueert sonder eenich rantsoen. Maer omme den voers. Auditeur te gratificeren van zyne cortesie ende benefitie, heeft hy, deponent, vuyten name als voere, den voers. Auditeur gegeven acht stucken tapitseryen grotesco, vyff ellen diepe, houdende tsamen II[c] XXV ellen oft daeromtrent, wesende gheen Bruessels werck.

Anno 1577, XIIII[a] Martii.

Collectanea 1550-82, f° 482.

dyen eynde ende opdat hy, deponent, nyet bekent en soude worden, ende presumerende dat de voors. Yanes hem alsoo hadde gesien, soo gaf hy, deponent, eenen jongen daer voorby passerende, een stuck gelts, dat hy den wagen soude volgen ende sien waer dat deselve packen souden innegaen. Welcken volgende den voors. jongen denselven wagen ende goet alsoo heeft gevolcht ende gesien dat denselven wagen metten selven dry packen is gevuert inde verwerye geheeten *de Dry Croonkens,* tegensover *tHuys van Aken* alhier, ende binnen inde poorte vande selve verwerye, aldaer dat woonde Peeter Lhermite, dwelck denselven jongen hem, deponent, terstont alsoo quam relateren. Ende daerna, omme noch beter daeraf gecertificeert te zyn, zoo gaf hy, deponent, denselven jongen synen mantel te bewaren, ende ginck selve in persoone derwaerts, alwaer hy den voors. rolwagen heeft gevonden, ende de voors. dry packen afgeladen staende inden huyse vanden selven Peeter Lhermite, geheeten de Dry Croonkens, tegensover tHuys van Aken alhier tAntwerpen, ende dat de voors. Peeter Yanes aldaer noch stont by den voors. ontladen packen. Dwelck de voors. deponent den voors. Peeteren vander Goes des morgens vroech alsoo relateerde.

XIa Aprilis 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy et Neesen, II, f° 282.

Ten versuecke van Lyon van Hecke ende Janne van Londerzeele, tapissiers.

Ghileyn Marote, coopman van Audenaerde, out XXXIIII jaren, *juravit* dat, alzoe hy, op en Dysendaghe lestleden, metten Officier alhier was gecomen ten woonhuyse van Diego Alonzo de San Vitores, in *de Meere* gestaen, ende

aldaer hadde gedaen in arreste leggen sekere quantiteyt Audenaertsche tapitzerie, ende comende hy, attestant, de trappen af om vut te gane, ende siende sekere camerdeure met eender spleten open staende, heeft hy die voorts geheel opengedaen. Ende inde camer tredende, heeft hy aldaer sien hangende sekere stucken fyne Bruesselsche tapitzerye, becleedende eene geheele ende eene halve zyde vander cameren, wesende deselve tapitserie bosschagie met galeryen, ende den gront vanden boorde gheluwe zyde.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 574v.

Ten versuecke als vore.

Daniel Steurbaut, tapitzier, *opidanus*, out omtrent twintich jaren, *juravit citatus* dat, omtrent acht oft negen dagen na het berooven deser stadt, hy ontboden is geweest ten woonhuyse van Diego Alonzo de San Vitores, in *de Meere* alhier gestaen, om aldaer te visiteren ende te waerderen sekere tapitzerie. Ende zyn hem, attestant, alsdoen byden voornoempden San Victores opengedaen ende ghetoocht geweest acht oft neghen stucken fyne, soe Bruesselsche als Engiensche tapitzerie, waeronder dat was een stuck van XL ellen, hebbende vogelen ende lantschappen inde boorden, met een ronde int midden vanden boort, ten eynde hy, attestant, dairaf den voors. San Vitores de naeste weerde te kennen geven soude, zoe hy oic dede. Ende is hy, attestant, byden voernoempden San Vitores voorts geleyt geweest ten huyse van Martin de Chavaria, geheeten *Bouloignien*, in *de Langhe Nyeustrate*, aldair deselve San Vitores heeft voorts gelanght ende hem, attestant, getoocht thien stucken, eer meer dan min, Bruesselsche ende Engiensche tapitzerie, hem, de San Vitores (zoe hy alsdoen verclairde) oic aengaende, ten eynde hy, attestant, hem de weerde dairaf oic soude

te kennen geven, ende daironder dat waren twee stucken slechte bosschagie, die hy, attestant, op en Vrydage lestleden wederom gesien heeft ten woonhuyse desselfs de San Vitores. Ende versocht voorts de voornoempde de San Vitores aen hem, attestant, dat hy de stucken tapitzerie die liggende waren ten voors. huyse, geheeten Bouloignien, mette ghene die tzynen woonhuyse waren soude willen sorteren. Dwelc hy, attestant, gedaen heeft, ende die oic, ten versuecke des voornoempden San Vitores, sommigen cooplieden geveylt, ende heeft Pedro Yanes daervore gelt geboden gehadt, maer en zynder by hem, attestant, gheen vercocht. — Verclaerde ende affirmeerde noch voorts de voornoempde deponent dat hy, seker daghen na het innemen ende berooven deser stadt, ontboden is geweest by Francisco de Ontaneda ende Pedro Yanes, *ten huyse van de Aranda*, om aldair sekere tapitzerie te sorteren, zoe hy oic gedaen heeft, ende aldair gesien ende bevonden merckelicke quantiteyt fyne Bruesselsche ende Engiensche tapitzerie, die hy voirts heeft sien packen in acht packen. — Item dat hy, attestant, ten tyde voorgeruert, insgelycx is ontboden geweest ten woonhuyse van Diego de Rojas, in *de Meystrate*, aldair hy aengesproken wert byden selven Diego de Rojas ende by Jasparen Baseliers, die aen hem versochten dat hy soude besien sekere acht stucken Bruesselsche tapitzerie, gaelderyen, die de voornoempde Diego aldair hadde ende thoonde, ende die hy (zoe hy, attestant, alsdoen van hen verstont) tegens den voors. Baseliers begeerde te wisselen op sekere wynen, ende hem, Jasparen, de weerde vande selve tapitzerie te kennen geven soude, zoe hy, attestant, gedaen heeft, nyet wetende oft de voornoempde Rojas ende Baseliers der wisselingen eens zyn geworden oft nyet.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 574v.

———

Aen de Commissarissen van der Staten wegen totter kennisse vande gerooffde goeden alhier.

Gheeft te kennen Merten de Cordier, facteur vande tapissiers van Oudenaerde, hoedat alsoe hy, suppliant, inder qualiteyt voors., voer Paesschen lestleden, *ten huyse van Diego Alonso de San Victores* heeft achterhaelt ende gevonden, ende oick byden Officier deser stadt, naer voorgaende ordonnantie, ende oick by assistentie van Uwer E., daervuyte doen halen ende brengen opt stadthuys alhier zeker vyff volladene rolwagenen tapisserye, den voernoempden tapissiers van Oudenaerde toebehoorende ende hen genomen geweest zyn inden Tapissierspant alhier ten tyde vanden saccagemente deser stadt, zynde alsdoen alle deselve tapisseryen gedaen in eenen vande kelderen vanden voors. stadthuyse alhier, ende aldaer oyt tsedert hebben gelegen ende alnoch zyn liggende, zulcx dat deselve, midts de lanckheyt van tyde, geschapen zyn inden selven kelder te bedervene, ten waere daerinne in tyts anderssins werdde versien, ende dat doende, deselve vuyten voors. keldere gedaen ende geleeght in eenige ander commodieuse ende drooge plaetsse. Bidt daeromme, inden name als voere, dat Uwen E. gelieven wille tordonneren dat dezelve tapisseryen van stonden aene zelen wordden gedaen vuyten voors. keldere ende voorts gevuert ende gelevert inden Tapissierspandt, in een vande packhuysen aldaer, vanden welcken Uwen E. aenveerden, hebben ende bewaeren de sleutelen, totter tyt ende wylen dat dyenaengaende anders zal wesen geordonneert. Dwelck doende etc. Vlierden.

De Commissarissen geleth hebbende opt verzueck vanden suppliant, is denselven geconsenteert de tapisseryen hierinne geruert te mogen transporteren in zekeren winckel inden Tapissierspandt alhier, behoudelyck dat deselve zullen blyven ter selver natueren totter tyt ende wylen daerinne anders zal wesen geordonneert. Actum XXVIa Junii anno LXXVII. Onderteeckent : J. de Pape.

Requestboek 1576-77, f° 176.

Aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Merten de Cordier, als facteur van diversche tapissiers ende cooplieden van Audenaerde, hoedat *ten huyse van Diego Alonso San Victores* becomen zyn geweest vyff rolwagenen tapisseryen, zyns suppliants meesters toebehoorende ende hem int saccagement deser stadt byde Spaensche soldaeten affhendich gemaeckt, dewelcke voors. tapisseryen zyn, ten versuecke vande voors. proprietarissen, by Jeronimus Michielssen, Onderschouteth, met voorgenoempde ordonnantie van Uwen E. ende vuyt crachte vanden placcate ons Heeren des Conincx, in date XVIII Decembris LXXVI, vuyt den voors. huyse gehaelt ende gestelt in handen van Uwen E., als sequesters. Ende daernae zyn deselve tapisseryen betrouwt den suppliant in desen, omme by hem gadegeslagen ende verweert te worddene, onder conditie van deselve nyet te mogen veranderen noch verminderen. Ende gemerckt dat de voors. tapisseryen vuyt den huyse gehaelt zyn dry oft viere dagen nae tvertreck vande Spaengiaerden vuyt deser stadt, ende alsoe by de acht maenden geleden, zonder dat yemant anders na de selve is talende ende daertoe eenich recht pretenderende dan de meesters des suppliants, ende dat oick eenighe vande voors. tapisseryen deur de lanckheyt van tyde bedorven zyn ende van de motten gesteken, waerdeure de proprietarissen zeer zyn beschadicht ende zoe grootelyck geinteresseert dat eenighe van hen genootsaeckt zullen wordden te failleren, ten waere etc., Biddende daeromme, vuyten naem van zyne meesters, dat hem de voors. tapisserye vry ende vranck zullen moghen volgen ende dat hen zal geoorloft wordden van deselve tapisseryen nae goetduncken ende beliefte vande selve zyne meesters te disponeren, ten minsten midts by hem doende den eedt dat de voors. tapisseryen den voors. zyne meesters zyn toebehoorende ende dat deselve, met meer andere die nyet en zyn gerecouvreert, maer verdonckert ende verloren gebleven vuyt syns suppliants winckel gestaen inden Tapis-

sierspandt, ten tyde vanden saccagemente deser stadt byde Spaensche soldaten zyn gepilleert ende gerooft. Dwelck doende etc. BORCOUTS.

Den remonstrant doende blycken van dinhoudt deser requeste ende stellende cautie *de indempnitate contra quoscumque*, selen hem de tapisserye in desen geruert onder deselve cautie volgen. Actum IX^a^ Octobris LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1577-78, f° 71.

Laurens ende Anthonis van Coppennole, Jacques de Vos, Arnt Cabeliau, Joos Oveling, alle voor hen selven, ende voorts inden name van Rogier Lierts, Jan de Bock, Arnt Cobout ende Joris Rombout, ende Martin de Cordier, inden name van zyne committenten ende meesters, alle cooplieden van tapitserien van Audenaerde in Vlaenderen, hebben versocht ende versochten by desen aen Jeronimus Michiels, Onderschouteth deser stadt van Antwerpen, te desen present ende aenhoorende, dat hy henlieden respective overlevere ende rustelicken late volghen alle alsulcke Audenaertsche tapitzerie als hy, thenlieder versuecke ende volgende den placcate ons Heeren sConincx op de vendicatie vande goeden inde plunderinge deser stadt gerooft, gepubliceert, gehaelt ende gelicht heeft vuten *woonhuyse van Diego Alonzo de San Vitores*, henlieden, comparanten, ende heuren consorten ende den committenten des voornoempden Martins de Cordier respective toebehoorende, ende ten tyde vande plunderinge ende saccagemente deser stadt vuten Tapitzierspant alhier gerooft ende gestolen geweest zynde, oft dat anderssints ende in gevalle van weygeringhe, zylieden, comparanten, benoot zelen zyn de voors. overleveringe ende hantlichtinge te vervolgen ende versuecken te Hove ende daer zy te rede zelen vinden behoorende.

Welck versueck byden voornoempden comparanten aenden

voornoempden Schouteth alzoe gedaen zynde, antwoorde dairop deselve Schouteth dat hy de overleveringhe boven versocht van gheene meyninge en is noch oic en vermach te doene, ten ware hy dairtoe hadde expresse ordinantie ende bevel vanden Hove. Dewelcke hebbende, hy sonder difficulteyt hem dairna zal reguleren ende deselve overleringe doen. Actum opten Raidthuyse tAntwerpen, ter presentien van Janne Dries, oic openbaren Notaris, ende Janne Pitten, schryvers inde Secretarye, als getuygen.

Prot. van den Notaris P. Fabri, 1573-79, f° 194v.

A tous etc. certifions pour la droicte vérité que, le huictiesme jour du mois de Novembre l'an mil cincq cens soixante-seize, au nom et de la part de Sa Majesté, en présence du Sieur Thiéry vander Meeren, Soubz-Escoutette en ceste dicte ville d'Anvers, at esté publié (entre aultres choses) ce que s'ensuict, asscavoir, que nul des soldatz venant de dehors, ou aulcune aultre personne ne s'advanche de piller, ranchonner ou prendre aulcune chose du monde en la maison d'aulcun bourgeois de ceste ville, ny aussi aillieurs, item que nul marchant ou aultre personne n'achapte des soldatz aulcunes sortes de marchandises ou vivres, saulff seullement que les bourgeois ou estrangiers pourront rachapter et ranchonner ce que à eulx appertient, sur paine que celluy qui l'achapte perdra le mesme et se confisquera au prouffict de Sa Majesté. Et parce que c'est chose raisonnable de donner tesmoignage de la vérité, espéciallement estant ad ce requis, Si est-ce que nous, Bourgmestres, Eschevins et Conseil susdict, *à instance et requeste de Franchois Spierinck et ses consors,* avons le séel aux causes de la dicte ville faict mectre à ces présentes lettres, le douziesme jour du mois de Juing l'an mil cincq cens soixante-dix-sept.

Collectanea 1553-1608, f° 24.

Ten versuecke van Franchois Spierinck, coopman alhier.

Jan van Londersele, coopman van tapitserye alhier, out 35 jaren oft daerontrent, *juravit* etc., ierst etc., waerachtich te zyne dat, alsoe hy, deponent, van hier gereyst is geweest inde maent van April lestleden naer Maestricht, omme aldaer te recouvreren ende becommen sekere zyne goeden ende tapitseryen, die hem alhier int spolieren ende rooven van deser stadt genomen ende affhendicht gemaect waren, so heeft hy hem geaddresseert aen eenen Francisco de Ontaneda, behout sone van Jan de Aranda, ende van hem begeert de restitutie van zyne voers. goeden. Ende heeft de voers. Francisco Ontaneda hem alsdoen gesecht ende geantwoirt hoedat hy gheene ghoeden meer en hadde, maer dat deselve goeden die hy gehadt hadde, hadde die aen eenen Peeter Lhermite gelevert, omme gesonden te worddene naer *Middelborch in Zeelant*, alwaer die deur middele vanden voers. Franchois Spierinck (alsoe hy seyde) genomen, gerooft ende opgehouden werdden, ende was oock deselve Spierinck daerdeure oorsaecke dat hy, Ontaneda, moeste die stadt verlaten ende banckeroette spelen, sonder zyne crediteuren te moghen oft connen contenteren. (1)

Die XX Maii anno 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 100v.

---

(1) Senor Francisco de Ontaneda, coopman vande Spaenssche natie, residerende binnen der stede van Brugge, nu ter tydt wesende binnen deser stadt van Antwerpen, *constituit* Joos Coingel, Lambrecht Spronchelle, Janne Telleboom ende elck van hen besundere ende *insolidum, ad persequendum et defendendum ommes et quascunque ejus causas motas et movendas etc.*, ende besundere omme van wegen des voers. constituants te compareren voer de Weth der stede van Brugge ende allomme elders daer dat behooren sal, ende aldaer zyne saecke te beschuddene ende te defenderen tegens alsulcken arrest, accusatie, actie oft procedure als Heer Jacop de Boot, Schouteth

A la requeste de Franchois Spierincx.

Jehan Fernand de San Vitores, marchant Espaignol, résident en ceste ville, eaigé de XXXV ans, *juravit* préallablement etc. estre vray que, y a ung mois et demy ou environ, luy, attestant, estant en *Mastricht* pour s'enquester vers aulcuns soldatz à qui ilz avoyent vendu certain pacq de huyt pièches de tapisseries fines de Bruxellees, qu'estoyent prinses au sacq de ceste ville, au Pan des tapisseurs, hors la bouticque du dict Spierinck, et qu'icelluy Spierinc soustenoit et prétendoit que Diego Alonzo de San Vitores et Pierre Rodrigues de Malvenda auroyent achapté des soldatz, luy, attestant, s'est addressé au soldat qui avoit eu la dicte tapisserie, surnommé Alicanti, lequel luy a dict et déclairé qu'il avoit vendu et délivré la dicte tapisserie à ung Italien d'assez grande stature, qui allat vestu en dueil, nommé (comme il disoit que à luy sembloit) Fiesco, et qu'icelluy Italien luy avoit payé pour la mesme tapïsserie deux cens escuz d'or.

Die XII Junii anno 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 504.

---

der voers. stede van Brugge, opten XIIIIen dach deser jegenwoirdiger maendt Januarii gedaen heeft op zyne goeden, boecken, cedullen, penningen, rechten ende actien hem in zynen naeme oft als facteur ende bevelhebbere van andere eenichssints toebehoorende oft concernerende, in deselve saecke te antwoorden, excipieren declinatorie, indyen dat noot is, *litem* contesteren den eedt *de calumnia* doene, in rechte te concluderen, vonnissen interlocutoire ende definitive versoecken ende aenhooren, vande selve ende hoedanighe andere beswaernissen appelleren ende provoceren, deselve appellatien ende provocatien verheffen ende vervolgen oft daeraff renunchieren, *cum potestate substituendi*, ende voorts etc., al waert etc., Gelovende etc., wes alreede gedaen is oft gedaen sal wordden, *sub obligatione etc.*

Anno 1577, XXIIIIa Januarii.

Certificatieboek 1577-78, *D. II*, *f°* 5r.

A la requeste de Franchois Spierincx.

Jehan van Londerzeele, marchant tapissier, *opidanus*, eaigé XXXIIII ans, *juravit* etc. qu'il scait que, du temps du sac et pillaige de ceste ville d'Anvers, advenu le IIIIe jour de Novembre dernier passé, a esté prins et pillé au dict Franchois Spierincx, hors de sa bouticque au Pand des tapisseurs, entre aultres, une chambre de tapisserie fine de Bruxelles, de l'Histoire de Troyes. Et que luy, attestant, y a esté présent à *Maestricht*, du temps que la gensdarmerie Espaignolle y estoit encores, là où le dict Franchois Spierinc prioit et requéroit à ung Martin de Rivera, auparavant le dict sac marchant demourant en ceste dicte ville, qu'il luy voulsist rendre et laisser rachapter la dicte chambre de tapisseries. Sur quoy le dict Rivera, confessant ouvertement et clairement qu'il avoit et tenoit icelle chambre, respondoit qu'il ne la vouloit nullement quicter ne laisser rachapter, disant et menaçant au dict Franchois, s'il s'advanchoit et fust si hardy de, à cause de ce, le suyvre oultre le pont du dict Maestricht, qu'il couperoit au dict Franchois ses aureilles et les luy feroit attacher à ses soulliers. De sorte que le dict Franchois, nonobstant toutes prières et offres, n'at sceu recouvrer la tapisserie susdicte.

VI[a] Julii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 511.

A la requeste que dessus.

Diego de Rojas, marchant Espaignol, résident en ceste dicte ville, eaigé de XXXVIII ans, *juravit* préallablement etc. que, au mois de Febvrier dernier passé, luy attestant,

parlant avecq Martin de Rivera, marchant, alors demourant en ceste ville, touchant certaine chambre de tapisserie de Bruxelles, de l'Histoire de Troyes, que luy, attestant, alors avoit entendu avoir esté prinse, au sacq de ceste ville, au Pan des tapisseurs hors la bouticque du dict Spierincx, auquel icelle tapisserie appartenoit, a dict et déclairé clairement à luy, déposant, le dict Martin de Rivera qu'il avoit achapté la dicte chambre de tapisserie et qu'il en avoit payé deux cens et aultant d'escus, et qu'il estoit d'intention de l'envoyer en Espaigne à sa mère, et qu'il ne la voulloit nullement restituer ne laisser rachapter au dict Franchois Spierinck, et que la dicte chambre de l'Histoire de Troyes, éguallée ou conférée à une aultre chambre de l'Histoire d'Hannibal (qu'il disoit avoir entendu de Pierre Yanes qu'estoit ès mains de Francesco de Ontaneda) icelle sembloit estre canifas en comparaison de celle d'Hannibal.

VI Julii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D II, f° 504.

A la requeste de Jehan van Londerzeele et Franchois Spierincx, marchans tapisseurs.

Le dict Diego de Rojas *juravit* préallablement etc. qu'il est vray et véritable et scait luy, attestant, que au mois d'Apvril dernier passé, estant luy, déposant, et les dicts Jehan van Londerzeele et Franchois Spierincx à *Maestricht*, là où pour lors encores estoit la gensdarmerie Espaignolle, iceulx Jehan et Franchois, pour ravoir certaine leur tapisserie à eulx prinse au sacq de ceste ville, et qui alors desjà en partie estoit hors de ces pays en Lorraine, ont esté constrainctz et nécessitez de rédimer et rachapter contre Francisco Caldron et Pedro Yanes respectivement aulcunes

pièches d'icelles leurs tapisseries, à assez hault pris, de sorte que le dict van Londerzeele, rachaptant contre le dict Yanes six pièches, contenans cent septante aulnes, en a payé huyct solz de gros, monnoie de Flandres, pour chascune aulne, montant à soixante-huyct livres de gros, monnoie dicte, et encores contre le dict Caldron huytante-une aulnes de tapisserie, en a payé pour chascune aulne six solz de gros, montant à vingt-quatre livres six solz de gros, monnoie dicte, et le dict Franchois Spierincx, rachaptant contre le dict Caldron certaine quantité de ses tapisseries, luy en a payé deux cens deux livres de solz et deniers de gros, monnoie de Flandres, ce que le dict déposant dict scavoir, pour y avoir esté présent et mesmes en partie furny et desboursé pour les dicts Londerzeele et Spierincx les deniers susdicts, dont ilz luy ont en après faict remboursement en ceste ville d'Anvers.

VI Julii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 504v.

Franchois vanden Steene, en son propre nom, Jehan van Londerzeele, marchant, en son nom propre et pour et au nom de Christien de Vischer, Nicolas van Hove, de Bruxelles, ses compaignons en marchandise, Daniel Thienpont, Cornille Oliviers, Bartolomeo Zanoli, Henry Pyn, Alyt Diehens, femme légittime de Josse van Herseele, *cum tutore alieno* pour l'absence de son mary, au nom d'icelluy son mary, tous aussy marchans demourans en ceste dicte ville, Amant Vrancx, au nom et comme facteur de Lion vanden Hecque, Nicolas van Hove, Jacques Leniers, Hubert de Maecht et Nicolas Hellinc, tous de Bruxelles, Nicolas Dobbeler et Jehan vander Cammen, tous d'Engien, pour lesquelz il se fist fort, Philippe Cammen et Quintin Flascon, marchans d'Engien, estans présentement en ceste dicte ville, *Constituerunt* Florent Dargondes, marchant demourant à Paris, et Franchois

Spierinck, marchant d'Anvers, et Henry Vrancx, (1) aussy bourgeois et manant de ceste dicte ville, ausquelz, et à chascun d'eulx, seul et pour le tout, portant ces présentes, les dicts constituans ont donné et donnent plain povoir, authorité et mandement espécial et absolut de, pour et au nom d'eulx et de chascun d'eulx respectivement, poursuyr, pourchasser, vendicquer, demander, arrester, encombrer, détenir, lever, recouvrer et avoir toutes et chascunes les biens et tapisseries déclairées et spécifiées ès mémoires ou fattures par eulx, constituans, respectivement soubsignées et parmy ces présentes transfixées, lesquelles les dicts constituans attestoient et affermoient solempnellement avoir perdues et leur estre prinses et desrobées hors le Pan des tappisseurs en ceste ville d'Anvers, au saccagement d'icelle ville, advenu le IIIIe jour de Novembre dernier passé et aultres jours ensuyvans, et ce partout ès quelz lieux, pays

(1) Franchoys Spierincq et Henry Vrancx, marchans tapisseurs, bourgeois et manans de ceste ville d'Anvers, *juraverunt* que, en la poursuyte de la cause et prochès que eulx, affirmans, et leurs consors ont eu à Paris allencontre de Francisco de Ontoneda, à cause de tapisseries et biens prins et pillez au saccagement de ceste ville, ilz ont respectivement vacqué, despendu, payé et desboursé ce et ainsy et comme est déclairé et spécifié au papier parmy ces présentes lettres transfixé, portant en tout à la somme de trois mil sept cens quarante-deux francqz seize solz, y comprins les dictes leurs vacations, à raison de quatre francqz par jour, et ce oultre et par-dessus les aultres frais et despenz faictz et payez en la dicte cause à Paris. Affirmans que pour deux fois aultant ilz ne vouldroient aultre fois délaisser leurs négoces de marchandises et s'absenter de leurs bouticques, si comme en la dicte cause ilz ont faict.

Comparuerunt, à la requeste des dicts Franchoys Spierincq et Henry Vrancx, et pour donner tesmoignaige de la vérité, Pierre vanden Moere, eaigé de 40 ans, Henry vander Ghoes, eaigé de 28 ans, Jehan de Moor, eaigé d'environ 30 ans, Paul Maes, eaigé de 25 ans, tous aussy marchans tapisseurs, *opidani*, *juraverunt* qu'ilz cognoissent très bien et familièrement les dicts Franchois Spierincq et Henry Vrancx, et que eulx, déposans, ne se vouldroient absenter de leur bouticque et, délaissant leur train de marchandise, vacquer à aultre affaire, si comme les dicts Spierinc et Vrancx en la dicte cause ont faict, pour quatre, voire pour huyt francqz par jour. Par où ilz estiment et tiennent pour vray et asseuré que les dicts Franchois et Henry, estans marchans de mesme stil et condition que sont les dicts déposans, ne vouldroient pareillement délaisser leur train de marchandise et s'absenter de leurs maisons et bouticques pour semblables quatre, voire huyt francqz par jour.

XI Decembris 1578.

Certificatieboek 1577-78, *D. II*, *f*° 604*v*.

et royaulmes iceulx biens et tapisseries se polront trouver et attrapper, les saisir et faire séquestrer et mectre soubz justice, et les lever soit soubz caution ou aultrement, et sur ce faire et passer telz acquitz et promesses d'indempnité et aultres que requiz seront, leurs personnes et biens ad ce obligeant, *et, si opus fuerit, lites ponendum cum reliquis clausulis ad lites in amplissima forma*, exécutions etc., *arrestandum, componendum et transigendum, cum potestate substituendi* et générallement etc., jà fût-il etc., promectans etc. *cum ratificatione actorum*, et par espécial tel arrest et poursuyte que par le dict Florent desjà est faict et mis sur six pacqz de tapisseries ou aultres biens ammenées *à Paris* par Francisco de Ontoneda et ses consors, ayans esté les principaulx qui au dict sacq se sont emparez, tant par prinse que par achapt faict contre les soldatz, des dicts leurs biens et tapisseries, promectans en oultre les dicts constituans, chascun en son endroict, qu'ilz porteront et restitueront tous les despens et fraiz faictz et à faire à la poursuite de ce que dessus et que en dépend, et de en et partout indempner et relever les dicts procureurs et leurs substituez de toutes charges de satisdations d'estre à droict de payer le jugué, *sub obligatione* etc.

Anno 1577, XII^a^ Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 502.

A Messeigneurs les Bourgmestres et Eschevins de la ville d'Anvers.

Remonstrent en toute humilité Florens Dergongez, marchandt de Paris, et Franchois Spierinck, marchandt de ceste dicte ville, tant en leur propre nom comme générallement pour et au nom des aultres tapissiers d'icelle ville, Bruxelles, Oudenaerde, Engien et aultres villes et places là où que l'on

faict de tapisseries, avecque leurs consors, comme ainssy soit que Francisco Ontanedo, [1] Francisco Caldron [1] et Pedro Janes, Espaignolz, ayans eu leur résidence en ceste dicte ville, le IIIIe de Novembre dernier passé, accompaignez d'aulcuns soldatz Espaignolz, d'entrer par force et à bras armé au Pand des tapissiers de ceste ville, et ayans fermé la porte du dict pand après eulx, ilz ont ouvert aulcunes bouticques, hors desquelz ilz ont prins et faict porter ou mener les biens et marchandises de tapisseries des dicts suppliants et leur consors, l'argent et tout ce qu'ilz ont trouvez là-dedens, montant à grande somme d'argent, lesquelles tapisseries, argent et marchandises les susdicts Ontanedo, Caldron et Janes ont faict porter à la maison de la vesve Jehan d'Aranda, ayans, à celle fin et pour mieulx couvrir leur faict, employé et mis en œuvre plusieurs ouvriers à cacher les biens et marchandises des dicts suppliants dans la dicte maison, tant en la cave dessoubz les bois, greniers, que dessoubz leur lict, ensemble pour les accoustrer, pacquer ou emballer, dont les dicts Ontanedo, Caldron et Janes ont satisfaict aus dicts ouvriers de leur paine et travail. En après les susdicts Ontanedo et consors ont faict mener ou transporter les dicts biens et marchandises des dicts supplians soubz la protection et conduicte des dicts soldatz Espaignolz et leur hardes ou bagaiges, hors de ceste dicte ville jusques à *Mastricht*, là où les dicts Ontanedo, Caldron et Janes aussy se sont trouvez et illec demeuré jusques à la retraicte des dicts soldatz Espaignolz, comme les dicts supplians espèrent avoir faict apparoir des dicts et plusieurs aultres faictz et circumstances, par la information sur ce

---

(1) Jouffrouwe Marie Sandelyn, weduwe wylen Jans de Aranda, *cum tutore*, Loys de Aranda, Jouffrouwe Maria de Aranda, *uxor* Senor Francisco de Calderon, *cum tutore alieno*, mits der absentien heurs mans in den dienst van 7yne Majesteyt, Jouffrouwe Franchoyse de Aranda met Senor Francisco de Ontaneda, coopman, *ejus marito et tutore*, Jouffrouwe Mechelina de Aranda, jonge dochtere, out XXI jaren, *cum tutore*, alle pro se ende voorts gesamentelyck in desen vervanghende ende hen sterck maeckende voer Diego, Jan ende Aerdt de Aranda, alle wettige kinderen des voors. wylen Jans de Aranda ende Jouffrouwe Marie Sandelyn, Bekenden ende verclaerden etc,

Anno 1577, XIIIIa Februarii.

Scab. Prot. 1577, *sub Martini et Kieffel, I, f°* 20.

prinse par mes dicts Seigneurs, à la requeste des supplians, en vertu *des lettres réquisitoriales de la dicte ville de Paris*, à quoy les dicts supplians se réfèrent. Et d'aultant que les dicts Ontanedo, Caldron et Janes se tiennent enserrez ou caché, et que les dicts supplians ne scavent trouver quelques biens à eux appertenans, sur lesquelz ilz pouroient recouvrer la perte de leurs dicts biens pillées et desrobées, considérant aussy que le faict des dicts Ontanedo, Caldron et Janes au respect des inhabitans de ceste dicte ville est très énorme, et que pour telle ou semblable occasion aultres personnes par l'Officier de la dicte ville sont esté constituez prisonniers et leurs biens annotez, ensemble que l'on procède à l'encontre d'eux en criminel, Par quoy se retirent les dicts supplians à Voz Seigneuries, suppliant bien humblement que leur plaise ordonner ou appoincter sur ceste, que les supplians se pourront asseurer des personnes des dicts Francisco Ontanedo, Francisco Caldron et Pedro Janes, à touttes places et lieux là où qu'ilz les scauront trouver ou acconsuyvir, et au mesme effect leur octroyer lettres réquisitoriales à tous aultres officiers et justiciers. Quoy faisant etc. Uffele.

Messeigneurs les Bourgmestres et Eschevins de la ville d'Anvers ont ordonné et appoincté que les supplians se pourront asseurer des personnes de Francisco Ontanedo, Francisco Caldron et Pedro Janes, à touttes places et lieux là où qu'ilz les scauront trouver, et à cest effect leur octroier lettres réquisitoriales à tous aultres justiciers et officiers. Ordonnons aux secrétaires de ceste ville de donner aus dicts suppliants les susdictes lettres en forme. Actum XVIIe d'Aoust LXXVII. C. Blyhooft.

Requestboek 1577-78, f° 19v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Franchois Spierinck, tapissiere, poorter etc., hoedat tot zynder kennisse gecomen is dat zeker contract voer den Notaris Gillis vanden Bossche ende getuygen, tusschen Francisco Ontanedo ende consorten, ter eenre, ende Peeter Lhermite, ter andere zyden, gepasseert is, beruerende het vervoeren van zeker groote quantiteyt tapisseryen byden voors. Francisco ende consoerten, zoe vuyten winckel des suppliants als meer ander winckelen vanden Tapissierspandt alhier, int saccagement deser stadt gerooft etc., ende onder de conduicte des voors. Peeters Lhermite van hier tschepe geschikt tot in *Zeelant*, aldaer dezelve tapisserye is achterhaelt ende gerevendiceert gewordden. Ende want hem, suppliant, tvoornoempt contract is dienlyck, ende hem daermede in rechte geerne zoude behelpen, zoowel tegen de voornoempden Francisco Ontanedo ende consorten binnen der stadt van *Parys* ende *Angiers*, aldaer hy, suppliant, vele packen ende tapisseryen heeft achterhaelt ende onder hem gehouden, ende tegens dewelcke hy, suppliant, oick aldaer dingtalich is, hebbende alhier onlancx, *met brieven requisitoriael van U Eer.*, van Parys diversche getuygen geproduceert, als tegen den voornoempden Peeter Lhermite in materie van cassatie te Hove hangende, ende hoewel dat de suppliant aenden voornoempden notaris heeft begeert hem vanden voornoempden contracte copye gemaeckt ende gelevert te worddene, geeft voere antwoorde dat hy tselve nyet en vermach te doene, ten waere by ordonnantie van Uwen E., Biddende daeromme etc. tordonneren den voornoempden Gillis van den Bossche, dat hy den suppliant geve copye oft instrument auctentyck vanden voornoempden contracte, onder zynen behoorlycken salaris. Dwelck doende, etc. TIRAS.

Is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen geordonneert den notaris in desen geruert, den remonstrant sonder vertreck te leveren copye auctentyck vanden contracte in

desen begrepen, ten waere hy eenige merckelycke redenen hadde hem moverende ter contrarien, waeraff hy myne Heeren zonder vertreck zal veradverteren. Actum XXVIIa Augusti LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1577-78, f° 24.

Jehan Jacomo Fiesco, marchant Genevois, résident en ceste ville d'Anvers, *constituit* Franchois Spierincq, marchant tapisseur, bourgeois de ceste dicte ville, et Florent Dargonde, marchant demourant à Paris, en donnant à eulx et chascun d'eulx, seul et pour le tout, plain povoir, authorité et mandement espécial de, pour et au nom de luy, constituant, poursuyr, pourchasser, demander, recouvrer et appréhender une pièche de tapisserie, portant la figure de Achan qui est lapidé et de sa famille qui est bruslée, hors de l'histoire de Josué, contenant en longeur dix aulnes et en haulteur six aulnes, laquelle pièche au sacq et pillaige de ceste ville, advenu le quatriesme jour de Novembre dernier passé, a esté prins et ravy au Pand des tapisseurs de ceste dicte ville hors la bouticque de Franchois Spierinc, et qui présentement, entre aultres, est arresté au-dehors et *près de Paris*, là où il est admenné par Francisco de Antoneda, *Quitandum, si opus fuerit*, à cause de ce mouvoir et intenter contre le dict Ontoneda ou aultres action et poursuyte judiciaire, et à ces fins comparoir par-devant tous seigneurs et en toutes justices, tant ecclésiasticques que séculiers, plaict ou plaictz contester, poser etc., *cum reliquis clausulis ad lites in amplissima forma*, exécutions etc., *arrestandum, cum potestate substituendi* et générallement etc., jà fust-il, etc., promectant etc., ensemble etc. *sub obligatione etc., cum ratificatione actorum.*

Anno 1577, IIa Septembris.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 541v.

Maistre Jehan Jacomo Fiesco, marchant Genevois, résident en ceste ville d'Anvers, lequel comparant, préallablement révocquant, cassant et annullant le mandat, povoir et procuration que, le deuxiesme jour de Septembre dernier passé, il at à l'affaire soubscript donné et passé par-devant nous à Franchois Spierincq, bourgeois de ceste ville, et Florent Dargonde, marchant de Paris, veuillant qu'icelle procuration en avant soit et demeure sans aulcune force ou valeur, at de nouveau et de sa certaine science etc., constitué etc. Maistre Pietro Lupi, Raymundo Raymundi, Maistre Ambrosio Pasana, donnant à eulx et chascun d'eulx, seul et pour le tout, portant ces présentes, plain povoir, authorité et mandement espécial de, pour et au nom de luy, constituant, poursuyr, pourchasser, demander, recouvrer, vendicquer, appréhender et avoir de celluy ou ceulx et partout et en quelconque lieu que appartiendra et besoing sera, une pièche de tapisserie à luy appartenante, portante la figure de Achan qui est lapidé et de sa famile qui se brusle, hors de l'histoire de Josué, contenant en longeur dix aulnes et en haulteur six aulnes, laquelle dicte pièche, au sac et pillaige de ceste ville, advenu le quatriesme de Novembre l'an XV^c septante-six, a esté prinse et ravie au Pand des tapisseurs hors la bouticque du dict Franchois Spierincq, et qui, entre aultres, passé aulcuns mois, a esté arrestée au-dehors et *près de Paris*, là où icelle avoit esté admennée par Francisco de Ontoneda ou aultre, comme il a entendu, *Quitandum*, et, si besoing est, à cause et sur ce mouvoir et intenter contre le dict Ontoneda, ou aultre que besoing sera, action et poursuyte judiciaire, et à ces fins comparoir par-devant tous seigneurs et justices, tant ecclésiasticques que séculiers, et illecques plaidoier plaict ou plaictz, contester, poser etc. *cum reliquis clausulis ad lites in amplissima forma*, exécutions, etc. *arrestandum*, *cum potestate substituendi*, et généralement etc., jà fust-il etc., promectant etc., ensemble etc., *sub obligatione* etc.

XVIII Novembris 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 517.

Ten versuecke van Jan van Londersele, coopman van tapitserye.

Jan Helduwiere, coopman alhier residerende, out 33 jaren, *juravit* etc. ierst hoedat, des is geleden ontrent een maent oft vyff weken, by hem, deponent, op de Engelsche Borsse alhier gecommen is eenen Jan Maria Pocobello, makeleere, Italiaen, hem vraeghende oft hy egheene Audenaertsche tapitserye van doene en hadde die out was, dat hy er eeneghe hadde tzynen huyse die met canefas beleyt was. Ende hy, deponent, segghende dat hy die nyet zeer alsdoen van doene en hadde, maer, oft te passe quame, dat hy die wel begeerde te ziene, zo is hy, deponent, metten voers. Janne Maria geghaen tot zynen huyse, woonende by *de Engelsche Borsse* aldaer, naest de *Terweaccyse*. Ende comende aldaer op zyne camere, heeft hy, deponent, in eene cleyne camere daernaest gesien, onder andere, twee groote stucken Turcxsche tapyten. Ende hem, Maria, vraeghende hoedat hy aende voers. twee tapyten gecommen was, vuytdyen dat die anderen tyden toebehoert hadden hem, deponent, so hem dochte, en heeft daeroppe nyet geantwoirt. Ende sekere daghen daernaer, zo is tzynen huyse gecommen de voers. Jan Maria ende heeft gesecht tegens hem, deponent, dat alsoe hy hem eertyden gesecht hadde hoedat de voers. tapyten tanderen tyden hem toebehoort hadden, seyde hy, deponent, dat hy deselve gemangelt hadde tegens eenen Janne van Londersele over andere goeden tegens XXXVI ₰ Vleems, latende hem, Maria, zynen rekenboeck zien, daerinne de voers. partye gescreven stont. Ende heeft hy, Maria, hem, deponent, gevraecht oftet goet waere dat hy hem, Londersele, daeraff adverteerde, want daer eenen was die se hem in handen gegeven hadde voer XX ₰ Vleems. Daeroppe hy, deponent, antwoirde, dat ja, ende dat hy doen soude gelyc een man van eeren behoorde te doene, gemerct de voers. Londersele vele verloren hadde. Ende daernaer zo is de voers. Londersele by hem, deponent, op de Borsse alhier gecommen ende heeft

gevraecht oft hy eenighe van zyne tapyten gesien hadde, daeroppe hy seyde dat hy deselve gesien hadde ten huyse vanden voers. Jan Maria inder manieren gelyck voers. is.

Anno 1577, V^a Julii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 113.

OOSTERSHUIS.

Philippus etc., Allen denghenen die dese jegenwoordige sien sullen, Saluyt. Alsoe Ons van wegen onsen lieven ende besunderen de gedeputeerde ende gesandte vande gemeyne Hansesteden te kennen gegeven is, hoedat dingesetenen vande voors. steden, met heure coopmanschap in onse stadt van Antwerpen comende ende daer handelende, by privilegie van onse voorsaten Hertoghen van Brabant, Lothryck ende Lymborch ende by Ons geconfirmeert, onder andere diversche vryheden, privilegien ende exemptien, gegunt ende verleent is vrygeleyde ende versekertheyt van heure persoonen ende goeden, met vuytdruckelycke geloefte ende verbintenisse van dat, in gevalle eenige coopluyden vande voors. steden in onse voors. stadt van Antwerpen, ter oorsaecke van heure coopmanschap wesende, eenich ongelyck, achterdeel oft schade in heure goeden oft coopmanschap gedaen werde, oft deselve hen werden berooft, genomen oft affhendich gemaect, van die hen wederomme te doen hebben, repareren oft selffs vergelden, Ende dat deur tgewelt vande Spaensche soldaten onder onse soldye wesende, hebbende int jaer XV^c sessentseventich in Novembri met gewelt in onse voors. stadt van Antwerpen gevallen, die tirannelyck berooft, gesaccageert ende eensdeels verbrant, onder andere, oock die coopluyden vande voors. steden

doen inde voors. stadt wesende ende heure coopmanschap hebbende, grooten overlast, hen gewelt ende schade aengedaen ware geweest, beloopende deselve schade veel hondert duysent guldenen, waeraff de voors. steden, deur Heeren Henricke Soederman, Doctor inden rechten, haren *syndicum*, die sy tot dien eynde in dese landen corts daernae schickten, clachtich gevallen waren aende ghene die hen het gouvernement vande voors. onse landen doen waren aendraghende, ende vande selve (achtervolghende den voors. privilegien ende verleeninghen) reparatie ende voldoeninghe versocht, zonder dat sy die tot noch toe hadden cunnen becommen, Waeromme sy nu anderwerff deur heure voors. gesanten Ons versoeckende syn dat Wy, aenschouw nemende op de voors. beloefte by onse voors. voorsaten gedaen ende by Ons als boven geconfirmeert ende bevesticht, hen souden willen met eenighe redelycke vergeldinghe, tot contentemente vande voors. steden, de voors. schade oprechten ende compenseren, opdat de coopluyden vande selve steden te meer geoorsaeckt mochten wesen heure residentie ofte coophandelinghe in onse voors. stadt van Antwerpen te continueren, ende dezelve steden doude alliancie, vrintschap ende goede correspondentie die sy met dese onse landen van allen ouden tyden gehadt hebben, onverbrekelick tonderhouden, te bevestigen ende meer ende meer te stercken, ende op alles regard te willen nemen gelyck Wy in de redelyckheyt ende equiteyt, tot welvaren van deen ende dandere landen, souden vinden te behooren, ende hen op tgene des voorscreven is te verleenen onse opene brieven daertoe dienende, Doen te wetene dat Wy, de saken voors. overgemerct, met meer andere Ons int lange dienaengaende geremonstreert ende gededuceert, ende hierop gehadt tadvys, eerst van onse welbeminde die Burgermeesteren, Scepenen ende Raedt onser voors. stadt van Antwerpen, ende daernae van onse lieve ende getrouwe die Hooffden, Tresorier generael ende Gecommitteerde van onse demeynen ende finantien, geneghen wesende ter bede ende begheerte vande voornoempde supplianten, ende begheerende alle vrintschap ende goede correspondentie mette voors. Hansesteden te houdene, sonder nochtans hen, remonstranten, te willen wegen oft stellen in rigeur van rechte ende justicie, hebben dien

vande voors. gemeyne Hansesteden in onser voors. stadt van Antwerpen in een vanden twee huysen vander natie residerende, oft hunne facteurs inde selve huysen hebbende, genyetende den vrydom denselven steden competerende, by maniere ende in stede van eenige recompense ende anderssins, by advyse ende deliberatie van onsen seer lieven ende frinctlicken neve ende broeder de Eertzhertoge van Oistenryck, Hertoghe van Bourgoignen etc., Gouverneur ende Capiteyn generael van dese onse Erffnederlanden, ende van onse seer lieve ende getrouwe die Luyden van onsen Rade van State neffens hem wesende, gegunt ende verleent, gunnen ende verleenen by desen, voor hunne goeden, waren ende coopmanschapen die vuyt dese landen sullen worden gevoert oft inde selve by hen worden gebracht, vrydom vanden tolle die Wy in Brabant syn heffende, ende dat voor den tyt ende termyn van twintich jaren malcanderen eenpaerlick vervolghende, welcken tyt ende termyn sal eerst beginnen loop te hebben soe wanneer den pacht byden jegenwoordighen pachter aengegaen, geeyndt sal syn, dwelck Wy ordineren zoe van nu aff inde Rekencamer in Brabant opgeteeckent te worden, opdat tselfde ter naester verpachtinghe vuytgesteken mach worden, ordinerende ende bevelende voorts den pachteren ende collecteuren van onse tollen van Brabant, jegenwoirdich ende toecomende, dat sy de voors. coopluyden goeden, nae de expiratie vanden voors. pacht, duerende den voors. termyn van twintich jaren laten vry ende vranck gaen ende commen, sonder hen ter causen vanden voors. onsen tolle van Brabant iet te eysschen oft eenich belet aen te doen oft te laten geschieden in eeniger manieren. Ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die Cancellier ende Luyden van onsen Rade in Brabant, den voors. van onse finantien, President ende Luyden van onse Rekencamer aldaer, ende allen anderen onsen rechteren, justicieren ende officieren, ende dien van onse vassallen ende smaelre heeren, mitsgaders den voors. pachteren ende collecteuren van onsen voors. tollen van Brabant, ende elcken van hen besundere, zoe hem toebehooren sal, dat sy dien vande voors. gemeyne Hansesteden van desen onsen vrydom, voor den tyt te beghinnen inder vueghen ende manieren voorschreven, doen,

laten ende gedooghen rustelyck, vredelyck ende volcomelick genieten ende gebruycken, sonder hen te doen noch laten geschieden eenich hinder, letsel oft moeyenisse ter contrarien, want Ons alsoe gelieft. Des torconden, hebben Wy onsen segel hieraen doen hanghen. Gegeven in onser stadt van Antwerpen, den XV^{en} dach Aprilis 1579.

Chancellier de Brabant, Nous vous ordonnons faire séeller lettres patentes selon la minute cy-dessus. Fait au dict Anvers, les jour et an susdicts. Soubzscript : MATTHIAS.

Aldus onderschreven : Gecollationneert tegens de originale ordinantie ende bevonden accorderende mette selve, by my, geteeckent : POTTELSBERGHE.

Oosterlingen, D. I, n^{r} 67.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen douderman ende coopmansraet met de gemeyne cooplieden vande Oostersche Natie, nu ter tyt residerende in het *Groot Oostershuys* alhier, hoedat, nae voorgaende schandelycke pilleringhe, die byde Spaensche soldaeten, op den IIII^{en} deser maendt, int overloopen deser stadt is gedaen van alle henne meublen, goeden, gelt, gout, silver, clenodien, ringen, juweelen etc., zylieden, noch met vele groote ende onverdrachelycke fortsen, violentien, die aen henne persoonen respectivelyck byden selven soldaten zyn gecommitteert, zoe verre zyn gebracht dat zy, om te salveren de reste van alle coopmanschappen binnen den voors. huyse noch wesende, hebben aenden selven soldaten gelooft te betalen zeker groote excessive somme van penningen, waervan een deel is betaelt gewordden contant ende de

reste zoude comen te betalen binnen II oft III dagen naestcomende. Midts welcken rantsoene oick mede zyn gesalveert gewordden van pillagie zeker balen meede, van grooter weerden, liggende in vier packhuysen vanden voors. Oosterschen Huyse, toebehoorende respectivelyck deselve meede Janne Goutier ende Jaques de Maire, Michiel Maclin ende Gillis de Witte. Ende hoewel recht ende redene dicteren dat deselve persoonen elck, voer zoevele als hem aengaet ende nae rate van zyn contingent inde gesalveerde goeden, helpe dragen tvoors. rantsoen, dwelck voere alle de goeden gegeven ende betaelt is, oft noch betaelt moet wordden, zoe maken nochtans de vier persoonen henlieden dyenaengaende tzuecken, tegen alle redene etc. Bidden daeromme te committeren yemanden vuyter Weth, die met twee goede mannen, by partyen daertoe respectivelyck te kiesene, dezelve partyen zal sommierlyck overhooren ende veraccorderen, opdat hy can, oft Uwen E. rapport doen voer dexpireren vanden voors. tyde, omme daerenteynden zonder dilay recht gedaen te worddene zoo behooren zal, auctoriserende etc. Roelants.

Syn by myne Heeren gecommitteert Cornelis Pruynen, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris deser stadt, omme metten goeden mannen by partyen daertoe te kiesene gedaen ende gebesoigneert te worddene nae inhoudt van deser, deselve daertoe auctoriserende midts desen. Actum XXII Novembris LXXVI. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 163v.

Op heden, datum van dezen, es by mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert, dat alsulcken cofferken als is bevonden int Huys vande Oisterlinghen, toecommende den coronel Carel Fougre, sal wordden gestelt in handen vanden secretaris Meester Jan van Asseliers, ten eynde dat hy de stucken daerinne

wesende oversie, ende deghene die hy sal bevinden te mogen dienen tot voordeel vanden lande ende vorderinge vanden gemeynen saecken, te seynden in handen vanden Staten Generael. Actum XIa Augusti 1577.

Op heden, datum van desen, is by mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen gecommitteert Meester Jan van Asseliers, Secretaris, om in diligentie te reysene naer Bruessele, ende aldaer den Staten te communiceren de brieven ende het bescheet dwelck is bevonden in zekere cofferken, toecommende ende competerende den colonel Fougre, ende voorts dyenaengaende te doene volgende den mondelingen last hem by mynen Heeren gegeven. Des zal dezelve doriginale stucken noch ter tyt onderhouden, volgende den versuecke vanden Heer van Champaigni. Actum XIIIa Augusti 1577.

Collegiaal Actenboek 1577-78, f. 7 en 8v.

ENGELSCH HUIS.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Arnoult Rademakere, coopman ende ingesetene deser stadt, hoedat hy, suppliant, midts de aenstaende troubelen heeft gedaen vuyt zynen huyse in het *Engels Huis* ende aldaer in bewaernisse gegeven een yseren kiste met gelde in handen van Jan Teller, ende noch een andere yseren kiste met silverwerck in handen van Laurens, de poortier vanden voors. huyse, die zylieden hebben gestelt elck onder hen bedde. Nu eest soe dat, door

het innecommen vande Spaenssche soldaten bynnen deser stadt, die vanden voors. Engelsschen Huyse hebben geransoent, pretenderende nu ter tyt het ransoen te brengen tot des suppliants laste voor die eenre helft vande weerde vande voors. zyne twee kisten, hebbende deene metten silverwercke geydelt ende daermede hen beholpen int betalen van henlieden ransoene, gelyck zy oock metten gelde in dandere kiste wesende hen souden hebben beholpen gehadt, soeverre dat de soldaten hadden willen tselve gelt ontfangen, dwelck zy hebben gerefuseert vuytdyen dat het Frans gelt was, hebbende alsoe voorts de eene ydele kiste den suppliant laeten volgen ende dandere kiste zyn blyvende behouden, vuyt oirsaecken als voore, al ombehoorlyck. Ende daer nochtans de soldaten des suppliants kisten noot en hebben gesien ende alsoe daerop egeen reschapt noch regardt en hebben gemaect, ende want nyet en betaempde des suppliants kisten te openen noch hen te stellen tot soe grooten ransoene, soe soude hy geerne de zaecke laeten stellen in de redelycheyt. Deshalven is de suppliant veroorsaect dese zyne requeste aen Uwen Eerw. over te gevene, biddende dat denselven Uwen Eerw. gelieve tordonneren den voors. Jan Teller ende Laurens, ende elck int besundere, dat zy den suppliant de voors. zyne kiste metten gelde ende de weerde vanden silverwerck laeten volgen, onder suffisante cautie van henlieden oft alle andere te rechte te stane ende tgewysde te voldoene, gelyck hy, suppliant, alreede cautie heeft gestelt, oft anderssins commissarisen te ordonneren tusschen partyen in desen, omme voor deselve te procederen ten eynde als vore ende partyen te overhooren ende veraccorderen, des mogelyck zynde. Dwelck doende etc. Da. Kempeneer.

Syn gecommitteert Cornelis Pruynen, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris deser stadt, die partyen aengaende hueren questien sullen overhooren ende veraccorderen, opdat zy connen, oft anderssins ende in gevalle van egeenen accorde daeraff rapport doen, omme, tselve gedaen, voorts geordonneert te worddene soe ende gelyck myne Heeren sullen bevinden te behoorene. Actum XIIII[a] Decembris 1576. A. Dyck.

Op den bladrand :

Daernae gehoort traport vande voors. commissarisen, is by myne Heeren geappoincteert dat de kiste metten Franssen gelde, breedere hierinne geruert, den suppliant sal volgen onder de cautie by hem gestelt oft alnoch ten contentemente vande voors. gedaechde te stellen, ende sullen de gedaechde de reparticie by hen voor commissarissen geallegeert overgeven, omme byden voors. suppliant bynnen den III[en] dage voor deselve commissarissen daerop geantwoort oft gelaudeert te worddene gelyck hy te raide zal bevinden. Actum XXIIa Decembris 1576. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 172v.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Arnoult Rademakere hoedat hem, suppliant, is gegunt by appoinctemente van Uwer Eerw. op zyne requeste hierane gehecht, dat hem, suppliant, soude volgen zyne kiste metten Fransschen gelde die staende is inden huyse vander Ingelsscher Natie, breedere inder voors. requeste verhaelt. Ende alsoe hem, suppliant, voor het lichten vande kiste sufficiente cautie gestelt heeft byden persoon van Niclaes vanden Kieboom, ende dat oock hy, suppliant, die vanden voors. huyse heeft doen sommeren tot diverse reysen, soe en can hy nochtans totte kiste nyet geraken, pretenderende hem, suppliant, te wysen op andere persoonen, daer nochtans die tresoriers, secretarissen ende andere vande voors. Natie de saecke hebben commen defenderen voer myne Heeren de commissarissen ende alsoe hen partye gemaect, ende daeromme oock wel behooren het voors. appoinctemente te voldoene, des zy nochtans nyet en wilden doene, al tot vilipendie vanden voors. appoinctemente. Bidt daeromme hy, suppliant, omme ordonnantie opte marge van desen, daerby de voors. tresorier wordde geordonneert de voors. kiste den suppliant te laeten volgen, onder de voors. cautie hierane gehecht, notoirlyck meer dan suffisant, des te meer dat die selve tresorier ende die vande Natie meer ewech hebben by het vercoopen van zyns suppliants

silverwerck dan zy souden mogen pretenderen hen te commen, des hy, suppliant, hem is refererende totte kennelyckheyt vande voors. Heeren commissarisen, voor dewelcke dyenaengaende hen verclaeren is gedaen. Dwelck doende etc. Onderteeckent : KEMPENEER.

Is by myne Heeren geappoincteert dat de kiste zal wordden gestelt in handen vande commissarisen hierinne geruert, ende aldaer blyven totter tyt partyen aengaende der sufficientie oft insufficientie vande cautie gehoort anders zal wesen geordonneert ende, ingevalle vande weygeringe van deselve kiste te laeten volgen, zal d'Officier deselve doen vuythalen ten eynde als boven. Actum XXIIII[a] Decembris 76. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 182.

HESSENHUIS.

Ten versuecke van Jan van Achelen.

Adriaen Peeters, besteedere van goeden, out 50 jaren, *juravit* etc. waerachtich te zyne hoedat hy, twee oft drye daghen aleer dese stadt innegenomen werdde, vuyt den huyse vanden voers. producent gevuert heeft naer het *Hessenshuys* twee vaten, omme die te bestellen naer Duytslant. Ende heeft hy, deponent, naer het innenemen vande voers. stadt, in het voers. Hessenhuys vonden ligghen twee bodemen vande voers. vaten, die hy, deponent, met zyn eygen handt geteeckent hadde. Affirmerende voorts dat hy, deponent, twee ofte drye daghen naer de Furie, comende ten huyse van Jan d'Aranda, aen *den Dryehoeck* alhier gestaen, omme aldaer te soecken sekere goeden die hy verloren

hadde, heeft aldaer ten huyse gesien deen vat vande voers. twee vaten, open wesende, daerinne wesende, zo hem dochte, gheile paternosters van ammeren oft dierghelycke ware, dwelck hy terstont daernaer den voers. van Achelen geadverteert heeft.

VIII Januarii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 2_v.

SINT-JACOBSKERK.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Heer Rogier de Taxis hoedat hy, suppliant, ten dage van het innecommen vande Spaenssche soldaten, hem vindende bynnen der kercken van Sint Jacops, met grooten getale van volcke, soe mans als vrouwenpersoonen, heeft soevele gedaen aende soldaten die bynnen der voors. kercken waren gecommen, dat hy, suppliant, met alle deselve persoonen werdden gesalveert, midts den accorde van te geven in als de somme van II^c Croonen, daervore dat hy, suppliant, zyne geloefte gedaen heeft, oock met consente ende begeerte van alle deselve persoonen, die op de voors. geloefte voorts vry gelaeten zyn. Ende aengesien dat hy, suppliant, het voors. ransoen alleene heeft betaelt, sonder dat de voors. persoonen daertoe hebben gecontribueert, ende weygeren te contribueren, all tegens alle redene ende equiteyt, Soe bidt de suppliant dat Uwen Eerw. gelieve te ordinneren eenigen commissaris vuyter Weth, voor denwelcken dat die voors. persoonen selen

gehouden wesen te compareren ende te verstane tot contributie inde voors. II[c] Croonen, soo men nae henlieder qualiteyt ende gelegentheyt vander zaecken sal bevinden te behoorene. Dwelck doende etc. DA. KEMPENEER.

Is by myne Heeren geordonneert ende midts desen gecommitteert Meester Adriaen van Heylwegen, Schepene, omme te besoigneren volgende den dispositive van desen. Actum XIIII[a] Februarii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 219v.

Gheeft te kennen Rogerus de Taxis, Cordeken alhier, hoedat hy, suppliant, onlancx leden, van Uwen E. heeft verworven, op zeker zyne voorgaende supplicatie, commissarissen om te verstaene totter liquidatien, repartitien ende contributien van zekeren rantsoene dwelck de suppliant in de leste Furie alhier aen zekere Spaensche soldaten heeft moeten betalen, zoe voer hem zelven als alle de andere die alsdoen inde voors. kercke van Sint Jacops waeren. Ende al eest dat de voors. commissarissen, emmers mynen Heer Heylwegen, vuyt crachte zyner commissie hem by Uwer E. verleent, ten versuecke des suppliants, begonst heeft in der voors. zaken te besoigneren, zoe en can hy dezelve commissie tot egeenen behoorlycken eynde gebrengen, gemerckt diversche persoonen die int voors. ransoen te contribueren hebben, weygeren voer den voors. commissarissen te compareren. Ter oorsaken vanden welcken ende zoeverre de suppliant zoude moeten alle de voors. refusanten op de ordinarisse rolle alhier dagen, zoude de voors. zake, die acceleratie behoeft, in lanckduerich proces apparent zyn te vallen ende anderssins costelycke int vervolch, daer men hem, suppliant, zyn verschoten gelt tot conservatie van zoevele persoonen, behoort hadde promptelyck op te leggene. Bidt daeromme etc. den suppliant, met allen dengeenen die in deser zaken te contribueren hebben, te

renvoyeren voer Meester Janne de Pape ende Meester Niclaes de Voocht, die anderssins by den Hove oick zyn gequalificeert totter expeditie vander zaken vanden lesten trouble dependerende, zoe tquestieux ransoen daer zoewel aff spruyt als dandere questie van innegecochte gerooffde goeden, omme by den voors. commissarissen in deser zaken geprocedeert te worddene met zulcke cortheyt expedite ende anderssins als zy inde voors. andere zaken doende zyn. Dwelck doende etc., WERVEN.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen hebben dese zake versonden ende verseynden midts desen voer Meester Jan de Pape, Schepene, ende Meester Niclaes de Voocht, Oude Schepene, ten fyne hierinne geruert. Actum XXV Junii LXXVII. C. BLYHOOFT.

Requestboek 1576-77, f° 181v.

SINT-SALVATORSKLOOSTER.

Aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Thoonen ende remonstreren in alder ootmoet ende reverentie de Prior ende alle de gemeyne religieusen des goidtshuys van Peeter Pots alhier, Uwe Eerw. ondersaten, hoedat, den vierden dach Novembris lestleden, inde saccage van deser stadt, bynnen den voors. hueren goidtshuyse (soe doer vreese vande doet als oyck doer vreese vanden brande te dyer tyt) hen gesalveert hebben vele ende groote menichte van borgeren ende innegesetenen deser stadt, met henne wyffs, kynderen ende familie, sulcx dat de Prior als te dyer tyt, ten ernstigen versuecke ende grooter bede vanden selven

borgeren, in grooter benautheyt zynde, (als wel te bevroedene is ende die den soldaten, aldaer bynnen den voors. goidtshuyse wesende, geloeft hadden IIII^m Croonen voer hen rantsoen) heeft moeten geven zyne eygene obligatie van een duysent III^c ende XXV Croonen te betalene bynnen XXIIII uren alsdoen naestcomende, ende wesende de reste van II^m Croonen daeroppe dat by mynen Heere den Prior by tusschensprekene ende goeden middele alsoe geaccordeert ende gemodereert wert, ende op welcke voors. I^mIII^cXXV Croonen alsdoen noch dyen avont sekere betalinge gedaen werdt, alsoe dat de voors. soldaten hen hielden content tot des morgens. Ende alsoe de voors. borgeren (in grooter benautheyt als vore wesende) den voors. Prior alsdoen geloeffden ende gelooft hebben te indempnerene ende van als costeloos ende schadeloos te houdene, jae te vreden zynde hoe groote somme deselve Prior soude mogen geloven, gevende deselve borgeren tot dyen eynde een cognoissemente oft bekentenisse van indempnatie ende restitutie, daeraff de copye auctentyck hierane gehecht is. Ende want als nu ter tyt daer ennige borgeren zyn (hen int voors. goidtshuys gesalveert hebbende) die hen grootelyck maecken te soeckene ende excuseren van mede te contribuerene, egeenssints denckende op huere voorleden benautheyt noch opden grooten dienst ende vrientschap vande voors. supplianten, Soe eest dat deselve supplianten seer ootmoedelyck biddende ende begeerende zyn, dat myne Eerw. Heeren, eerst ooge ende regardt nemende opden dienst ende vrientschap den voors. borgeren byden supplianten gedaen, ende oyck noch te lettene opte schade vanden brande byden voors. supplianten geleden ende besundere oyck noch opde groote excessive costen van wyn, bier, broot, botere, kase ende anderssints, die deselve supplianten inde voors. saccagie vanden gesalveerden borgeren gehadt hebben, gelieven wille te ordonneren een oft meer commissarisen, omme de borgeren die hen, als voren, te sueckene maecken, by goeden middele te inducerene omme mede te contribuerene, ten eynde zy, supplianten, van huere schade eenichssints gerecompenseert ende verleden mogen wordden, ende ingevalle van weygeringe van ennige borgeren, daerinne te ordonnerene soe myne

Eerw. Heeren te raide selen bevinden te behoorene. Dwelck doende etc. Broeder Everaert Back, Prior Pots.

Syn by myne Heeren gecommitteert Jончker Adriaen van Heylwegen, Schepene, ende Meester Jan van Asseliers, Secretaris deser stadt, omme te doene ende te besoignerene naer innehoudt van desen. Actum ultima Januarii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 210v.

CLARISSENKLOOSTER.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Remonstreert Barbara de weduwe Jan Keteleers, hoedat, alsoe zy, suppliante, binnen der stadt van Weert ende alsoe dese jurisdictie nyet subject, ten tyde vande pillagie alhier, heeft gehadt seker quantiteyt van lywaet, ten pryse van ontrent VI^m guldenen, berust hebbende in het clooster vande Clarissen, ende tzoo dat een Alexander Rubolus, Spaensch soldaet, de voors. quantiteyt van lywaet, opden IIII^en, nae date dat de pillage verboden was, heeft gepilleert gehadt ende het zelffde lywaet aen Gregorio Ruys, coopman van de Spaensche natie, vercocht ende gelevert gehadt, des hem nochtans in allen gevalle is verboden, volgende den placate van XIII Novembris lestleden, daerby dat vremdelinghen nyet en is geoorloft te coopen yemants anders goet dan den proprietaris zelve, ten waere by refus desselfs, etc. Bidt hieromme dat Uwen E. gelieve den voors. Gregorio Ruys, cooper vanden voors. lywaet, oft ten minsten den voors. Robulus te bevelene haer het voors. lywaet costeloos

ende schadeloos te restitueren oft doen restitueren, oft vuyterlyck dat huer by provisien het voors. lywaet van stonden aene zal mogen volgen onder sufficiente cautie tegen eenenyegelycken. Dwelck doende, etc.

Sy gecommuniceert Gregorio Ruys, omme hierop te zeggene tgeene hem goetduncken zal. Actum IIIa Decembris LXXVI. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 168v.

GROOTE MARKT.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Reynier Pruenen, poorter etc., alsoe hy, suppliant, opden IIIIen Novembris in het saccagement deser stadt, metten anderen zeer deerlyck affgebrant is geweest in het huys geheeten *de Tafelronde*, gestaen hebbende opde Groote Mert alhier, zoedat hy, suppliant, vuyt denselven huyse nyet en heeft gesalveert dan huysvrouwe ende kinderen, ende alle zyne meublen, coopmanschap, pampieren ende boecken verbrant, dwelck groot ende jammerlyck verlies int generael wel behoort ende moet gerespecteert wordden omme de ganssche ruyne vande gemeynte te verhueden, gelyck oick tot dyen eynde, tselve alreede gerespecteert wesende, zyn gecommitteert Meesters Nicolaes de Voocht ende Adolff Blyleven, Schepenen, omme de rentieren van allen den affgebranden huysen voer hen te ontbieden ende verwillighen, opdat zy consten, tot redelycke quytscheldinghe, hebbende oick hy, suppliant, dyenvolgende zyne rentieren geadverteert omme voer Meester Adolff van

Blyleven, als commissaris voors. te compareeren, alwaer hy, suppliant, zynen staet oick heeft gebracht vanden selven huyse, gelyck oick Meester Jan van Asseliers, Secretaris, tegenwoerdelyck tot Bruessel is, omme nopende de saecken vanden affgebranden huysen op als te besoigneren ende rapport doen, Ende gemerckt alle rentieren vanden selven huysen behoorden respect te nemen opde voors. schade der voors. sollicitanten ende emmers ter tyt ende wylen toe dat de voors. procedure te Hove zoude wesen affgedaen, desen al nyettegenstaende, zoo hebben hen nochtans vervoordert eenen Adriaen van Seyst ende Jouffrouw Ysabella van Olmen, als rentieren vanden selven huyse des suppliants, by leveringe aenden zelven pandt te procederen tegens alle redene ende natuerlycke lieffde van onsen evennaesten ende wesen zoude tot ewige ruyne des suppliants etc., ten waere etc. Bidt daeromme etc. tordonnerene den voors. Adriaen van Seys ende Jouffrouw Ysabella van Olmen ende allen anderen die van gelycken zouden willen doen, om nopende de voors. leveringe ende executie te supercederen totter tyt ende wylen toe deselve procedure te Hove mynen Heeren wel kennelyck zal wesen gedecideert, gemerckt van gelycken alreede byden Rade van Brabant in gelycken cas is geordonneert, blyckende byden auctentycken bescheede in data IX[a] Novembris 77 lestleden, hieraene gehecht. Dwelck doende.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, gelet op de brieven vanden Hove vanden IX[en] vander voerleder maendt van November, hebben geordonneert dat de leveringe ende executie in deser geruert zal wordden gesurceert ter tyt ende wylen de sake deser ende andere van gelycker natuere te Hove voors. zal wesen gedecideert. Actum XII Decembris LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1577-78, f° 132v.

Paulyne Brugmans etc. vercochten de twee negenste gedeelen vander erven dairop een huysinghe te stane plach, afgebrant wesende, geheeten hebbende *de Tafelrondë*, geleghen aende Groote Merct, opden hoeck vande Braderystrate, tusschen derve vande affgebrande huysinge geheeten « den Engel » aende voors. Groote Merct ende thuys ende erve geheeten « de Fonteyne » inde voors. Braderystrate....

Die 12 Aprilis 1580.

Scab. Prot. sub Martini & Kieffel, II, f^v^ 36^v^.

Peeter Veyls, coopman, vercocht Franchoisen Lycoops, eene ledige erve (daer eene huysinghe op plach te stane, genaempt *den Engel*, mette kelders alsoe die noch gevouteert liggende syn, met noch alle de materialen ende stoffe daerop wesende ende liggende, gestaen op de Groote Merct alhier by tstadthuys, tusschen de erve vande huysinghe geheeten « de Mouwe » ende de erve vanden huyse geheeten de « Tafelronde »....

Prima Martii 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, I, f° 294.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de dekens, oudermans ende gemeyne gesellen vanden Cuypersambachte alhier, hoedat, ten tyde

vanden saccagemente deser stadt, henlieder huysinge, genaempt de *Gulde Mouwe*, gestaen hebbende aen de Groote Mert alhier, met alle heurlieder ordonnantien ende privilegien zyn verbrant. Ende gemerckt dat nyet mogelyck en waere noch en is tvoors. ambacht ende suppoesten denzelven te houdene in goede ende nootelyck policien, zonder daertoe te hebbene speciale schriftelycke ordonnantie ende verleeninge, Soe hebben zy, supplianten, naer hen beste memorie ende onthoudt, inden libelle hierby gevuecht doen schryven ende stellen in substantie de poincten ende articulen denselven ambachte eertyts gegunt ende verleent geweest zynde, midtsgaders oick daerby gevuecht noch eenige poincten ende articulen oick nootelyck wesende, zoe wel tot voordeele vande gemeyne poorteren ende ingezetenen deser stadt als vande suppoesten vanden voors. ambachte, Biddende ootmoedelyck yemanden vuyter Weth alhier tordonneren als commissarissen om tselve libel te visiterene op dinhouden vanden selven, zoeverre des noot zy, hen, supplianten, toverhoerene ende Uwen E. deshalven volcomen rapport te doene ende alsdan allen ende elcke de poincten ende articulen daerinne gedescribeert te confirmerene zoe ende gelyck Uwen E. zullen v nden tot conservatie vande onderhoudinge vande goede policye onder tvoors. ambacht der supplianten ende gemeyn welvaren zullen vinden te behoorene, ende hen, supplianten, daeraff te doen expedieren ende leveren behoorlycke schepenebrieven oft ander gelooffweerdig auctentyck bescheet tot zulckdanige ordonnancien ende privilegien nootelyck zynde. Dwelck doende. VLIERDEN.

Sy gestelt in handen van Meester Engelbert Masius, Pensionaris, om dese metten beworpe hierinne gementionneert ende aengehecht te communiceren metten Oppercuermeesters ende Policymeesters deser stadt om tselve gedaen, op als geinformeert hebbende ende huerlieder rapport gehoort, voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum XVIa Maii 1580.

Requestboek 1579-80, f° 233.

Item, alzoo het huys vanden ambachte, genaempt *de Mouwe*,

opde Groote Merct alhier gestaen, ten tyde vanden saccagemente affgebrant was ende alsoo geruineert bleeff liggen, soo heeft men bynnen middelre tydt den kelder laeten bewoonen, daeraff ontfanghen ende geproffiteert is, van Kersmisse (1577) tot Paesschen daernae, de somme van . . . . IX gl. X st.

Rekenboek van de Kuipers 1576-1602, f° XLV.

Item verteert den XVII^{en} Octobris (1579) in de « Tenne Schotele » doen men het Cuypershuys verhuerde, met den dekens ende ouders . . . . . . IIII gl. VII st.

Rekenboek van de Kuipers 1576-1602, f° 86.

Alsoo seker different ende questie is geresen tusschen die dekens, oudermans ende ghemeyne supposten van den *Ouden Cruysboge* der stadt van Antwerpen ter eenre, ende de proprietarisen vande stallen oft winckelen vanden grooten steenen huyse genoempt *Spaegnien*, soo aende syde van « de Mouwe » als aen de syde van « den Spiegel » ter saecken vanden opmaecken vanden selven huyse, byde Spaensche soldaten den IIII Novembris 76 geheel affgebrandt totten gronde toe, Ende dat soowel de supplianten als de besitters vande voors. stallen geerne gesien hadden dat tselve huys wederomme hadde opgemaect gheweest, dwelck sonder grooten cost daertoe te doene nyet geschieden en conste, denwelcken geen van desen twee partyen alleene nyet en consten opgebringen, maer was van noode dat sy deen den anderen souden te hulpe comen, om te vinden ende op te bringen de penningen daertoe nootelyck synde, Ende soo sy onderlinge nyet en consten veraccorderen inde quote die de proprietarisen vande voors. stallen oft winckels daertoe souden moeten oft behooren te contribueren, soo

was van noode hun te geven seker comissarisen, by tusschenspreken vande welcke sy mochten veraccordeert worden, soo verre het doenlyck ware, in gevalle neen, dat deselve comissarisen partyen over beyde syden souden hooren ende die swaricheden redigeren in geschrifte, om daernae rapport aenden Cancellier ende Raedt ende oyck aende Wethouderen derselver stadt gedaen synde, geordonneert te worden soo behooren soude, soo ist dat de voors. partyen voor deselve comissarisen tot verscheyden stonden ghecompareert synde ende hun swaricheden ende privatien soo verbalyck als by geschrifte overgegeven ende gedaen hebbende, is tenleste, naedyen men heeft gesien dat partyen by mutuelen consente nyet en consten veraccordeert worden, by deselve comissarisen, op al int lange geleth hebbende, geordineert, ierst voor soovele alst aengaet den besitters vande voors. stallen oft winckelen, ten eynde dat sy wederomme mochten comen tot heurder neeringe ende met Godt ende eeren hun broodt winnen, dat diegene die heure winckels gehadt hebben aende syde van de « Mouwe » selen schuldich syn totten opmaecken vanden huyse genoempt « Spaegnien » te contribueren de somme van drye duysent seven hondert ende viertich Carolusguldenen, ende de proprietarisen vande stallen aenden Spiegel, de somme van twee duysent acht hondert vyffentseventich guldenen, te betalen, deen hellicht gereet, als men daeraen sal bestaen te warcken oft gereetschap daertoe te maecken, ende dandere helft daernae, als dwarck ontrent halff gemaect sal syn, ende dat men de cappe opt selve huys sal bestaen te setten, wel verstaende, sooverre de voors. proprietarisen oft eenige van hun daerinne gebreckelyck vielen ende hun quote nyet op en brochten, het ware by hun selven oft andere die sy daertoe hadden connen verwilligen, dat in dyen gevalle de supplianten selve hun stallen ende winckels nae hun selen moigen nemen ende die proprietarisen daeraff syn vervallen, ende voor soovele alst aengaet den supplianten, dat sy selen schuldich syn binnen eender maendt nae date van dese ordinantie te beginnen dwarck ende opmaecken vanden huyse van « Spaegnien » ende tselve metter tydt oprichten ende stellen in alder vuegen ende manieren ende met sulcken lichtscheppinge vuyt ende

innegaen ende anderssints in alder manieren soo tselve te voren geweest is eer dat byde voors. Spaegniaerts worde affgebrandt, soodat eeniegelyck vande proprietarisen ende gedaegde deselve comoditeyt mach hebben die hy gehadt heeft voor daffbranden vanden voors. huyse van « Spaegnien, » sonder dat deen oft dander vanden proprietarisen over die syde van de Mouwe oft oyck over de syde vanden Spiegel voordere oft meerdere comoditeyt sal hebben dan hy te voren gehadt heeft, ende selen de gedaegde oft proprietarisen selve moeten besorgen ende doen maecken die cramen die sy willen oft moeten gebruycken, sonder cost oft last vanden supplianten, ende sooverre in tgene des voors. is eenige vande voers. partyen worde gebreckelyck bevonden ende hun debvoir soo dat behoort nyet en deden, soo selen zy vuyt crachte van deser ordinantien, by de huissiers vanden Rade van Brabant oft knuyvers van deser stadt moigen bedwongen worden tot voldoeninge vander selver, soo dat behoort. Aldus gedaen binnen der stadt van Antwerpen, by rapporte van comissarisen daertoe geordineert ende aggreatie vanden Cancellier ende Rade van Brabandt, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der voors stadt van Antwerpen collegialiter vergadert wesende den sesten dach van Aprili anno XV^c^ negenentseventich.

Collegiaal Actenboek 1579, f° 55^v^.

Aen myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de dekens, oudermans ende gemeyne suppoesten van den *Ouden Cruysboge* deser stadt, hoe dat zy supplianten, hebben groot gebreck van steenen propis tottet opbouwen van heuren huyse genaempt thuys van « Spaengien » metten pande, die zy nyet en connen gerecouvreren, daerdeure haer werck blyft stille staen, tot heure groote schade ende verdriete, ende want alhier opten werve liggen zekere groote steenen, gecomen zynde vanden casteele propis tot

hennen voors. warcke, zoe hebben de supplianten den voors. fortificatiemeesters aengegaen, opdat se der gilden ennige quantiteyt van die steenen zouden willen laeten volgen, die zonder consent van myne Heeren deshalven nyet doen en willen, ende want de supplianten zyn in treyn om tot chiraet ende gerieve vande stadt te maecken een loffelyck werck. Bidden daeromme hen te gunnen ende consenteren dat se tot opbouwinge van heuren voors. huyse zullen vanden werve mogen haelen V oft zes rolwagens vande resterende steenen vanden casteele. Dwelck doende etc. C. Gabri.

Myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen gezien hebbende dese requeste ende gehoort het advys vande fortificatiemeesters, consenteren, midts desen, den supplianten te mogen aenveerden den steenen by hen in desen versocht, om temployeren ten eynde ende naevolgende dinnehoudt van deser. Actum ultima Augusti 1580. Uffele.

Requestboek 1580, f° 81.

Ten versuecke van Anna van Mortel, wettighe huysvrouwe Andries de Pinel.

Jan Denis, coopman, out omtrent LXtich jaeren, Jan Sebil, coopman van wassche, out XXXII jaeren, Peeter de Lapnie, creemere, out omtrent 58 jaeren, Anthonis de Clerck, schoenmakere, out LX jaeren, ende Anthonis van Hoelwyt, torfdragere, out omtrent LX jaeren, *opidani, juraverunt et affirmarunt*, te wetene, yerst de voornoempde Jan Denis ende Jan Sebil voers. waerachtich te zyne hoedat int innemen van deser stadt byde Spaensche soldaten, dwelck geschiet is den IIIIen Novembris lestleden, thunnen huysen, als woonende opde Groote Merct alhier

in *den Reegenboghe* ende *Meersman* gecommen zyn (na drye oft vier partyen die eerst heurlieden deponenten huysen gepilleert hadden) twee Spaensche soldaten, waeraff den eenen, wesende den man der voors. producente, genaempt was Andries de Pinel, ende den anderen Pedro Chapato, welcke twee soldaten, zoo zy in hunnen huysen ghecommen waeren, vercleert hebben dat zy hen, deponenten, nyet en souden misdoen, maer wouden hen huysen ransoenen ende met hen, deponenten, overcommen, gelyck zy, deponenten, vercleeren dat deselve soldaten ghedaen hebben, ende hebben hen drye huysen geransoent, zonder dat hen, deponenten, boven tzelve ransoen yet vanden selven soldaten is miscommen aen lyff oft ghoet, maer hebben met hen, deponenten, wel geleeft ende henlieder huysen gedefendeert vier daghen vervolgende geduerende, zonder dat hen, deponenten, oick van andere vrempde soldaten yet miscommen is, in zulcker vuegen dat zy, deponenten, siende te dyer tyt hier inde stadt zoo gestelt, God lofden ende danckten hen goede soldaten verleent te hebbene daermede zy mochten overcommen ende hen ranzoen zoo redelyck maken. Affirmerende voorts waerachtich te zyne dat zy, deponenten, der voors. producente int pilleren van deser stadt noot thunnen huyse gesien en hebben oft oick dat hen van derselver producente yet misbuert oft miscommen en is, noch oick nyet verstaen en hebben deselve producente mede gepilleert oft yemanden yet afhendich gemacct soude hebben in enniger manieren. — Item de voornoempde Peeter de Lapnie, alzoo hy, deponent, woonachtich is aen Sinte Michielscloostere alhier in dachterhuys geheeten *de Drye Coninghen*, daer inden voerhuyse gewoont heeft den voors. Andries de Pinel, dat inden rooff ende saccagement voors. hy, deponent, inden voors. voorhuyse gesien heeft twee soldaten wesende van statenvolck, die de voors. Andries de Pinel tzynen huyse gesalveert hadde ende aldaer bewaerde in zynen voorkelder, welcke twee soldaten hy, deponent, zekere daghen na de Furie met zynen dieneer, ten versuecke ende bede des voors. Pinel, heeft vuytgeleyt ende geconvoyeert tot opt Ruggevelt buyten deser stadt in bewaerder hant, ende heeft hy, deponent, oick gesien dat de voors. Pinel deselve soldaten, terwylen die tzynen

huyse waeren, wel heeft onderhouden van eten ende drincken ende alsoo hy, deponent, vande voors. soldaten scheyde opt voors. Ruggevelt, vraechde hy, deponent, oft de voors. Pinel ennich ransoen van hen ghenomen hadde, daeroppe zy hem, deponent, antwoerden dat zy nyet gegeven hadden, ende waeren zeer blyde ende bedanckten hem deponent van zyn convoy ende geselschap, biddende hem deponent dat hy den voors. Pinel zoude van hennentweghen anderwerven willen bedancken. — Item de voors. Anthonis de Clerck ende Anthonis van Hoelwyck, dat zy, deponenten, den derden oft vierden dach na de Furie gecommen zyn ten huyse des voors. Pinel ende hebben aldaer gesien dat den voors. Pinel tzynen huyse bewaerde ende salveerde twee Walsche soldaten, wesende van statenvolck, die hy aldaer onderhielde van eten ende drincken ende oick dat de voors. Pinel deselve twee Walsche soldaten heeft doen vuyt leyden ende convoyeren buyten deser stadt met den voors. Peeter de Lapnie. Sonder argelist.

Anno 1577, IIIIa Junii.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 101v.

BRADERIJSTRAAT.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen dingezetene ende borgers deser stadt dese jegenwoerdige onderteeckent hebbende, wezende respective proprietarissen ende huerlingen van huysen gestaen ende gelegen inde Braderystraete alhier, hoedat, midts het affbranden ende ruyneren vande huysen inde voors. Braderystraete geschiet ten tyde vanden saccagemente deser stadt,

naerdyen dezelve huysen naderhandt wederomme opgemaeckt zyn, geheelyck nootelyck is de voors. straete, wesende eene vande principaelste straeten van neeringe, te versien van behoorlycke cassye, ende gemerckt eenige proprietarissen tonrechte ende sonder redene hen tzuecken maecken omme te contribuerene inde oncosten daertoe behoevende naer advenant hen erve, Bidden daeromme dat Uwen E. gelieve te consenterene dat de defaillanten zelen mogen geconstringeert wordden tot contributie van hen quote ende aenpaert inde oncosten totte voors. cassye behoevende naer advenant van hen erve, Ende dat totten dyen oick Uwen E. gelieve taccorderene dat vander stadtwegen zelen gelevert wordden de materialen totte voors. cassye nootelyck, midts byden supplianten betalende den arbeyt. Dwelck doende etc. Onderteeckent : BASTIAEN LEERZE, MARGRIETE VAN GOLTZ, ANTHONI LE ROY, FRANCHOIS HUYSRAET, LOYS LEERBILS ende meer andere.

Advys vande Tresoriers ende Rentmeestere. Actum XXIa Aprilis 1580. HOBOKEN.

Requestboek 1579-80, f° 205.

Anna Verbeke etc., gaven terve Jasparen van Balen een stuck lediger erven daer thuys genaempt *dEeckhorenken*, nu tertyt afgebrant, opte staen plach, gelegen aende Merct alhier, opten hoeck vander Braderystrate aldaer [1], waerinne men gewoonlick was de merctvrede jaerlicx vuyt te roepen, tusschen thuys genaempt « de Violette, » aen deen syde, ende de Braderystrate aen dander zyde, commende achter aende erve geheeten « de cleyn Violette.... »

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 275.

(1) 11 Mei 1579 aanbesteed den metser Jacob Verscrieck het maken van twee woningen op deze erf.

Scab. Prot. sub Martini & Kieffel, 1579, *II*, *f°* 314.

Peeter van Ouwen, huydevettere, etc., gaven over Cornelise de Cock, ververcooper, allen hun recht in ende ane de drye vierendeelen van eenen huyse, nu affgebrant wesende, geheeten den *Swerten Pot* (1), gestaen inde Braderyestrate alhier, tusschen thuys genaempt « Cuelen » zuytwaert, « de Rave » noortwaert, commende achter westwaert aende erve vanden « Oliffant..... »

Die secunda Octobris anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 500.

Marie Sants, weduwe wylen Franchoys Lambrechts, des pasteybackers, gaff terve de ledige erve vanden affgebranden huyse geheeten *den Kegeleer* ende daer *den Hert* lest wtgehangen heeft, gelegen inde Braderystrate alhier, tusschen thuys geheeten « Sint Jacob » ende derve vanden huyse geheeten « de Rave. »

Die XV Octobris anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 326.

Cornelis Eeuwouts, Heyndrixssone, woonende inden Briel etc...... gaven terve Janne Schyn, coopman alhier, ende Cornelia Lengrande, *ejus uxori*, een huys met oyck alle de oude stoffe ende materialen daeraene ende oppe wesende, welck huys nu affgebrant is ende *Leeuwenberch* te heeten plach, gestaen inde Braderystraete alhier, tusschen thuys geheeten « de Vyff Ringhen » ende de « Drye Caukens » comende achtere aen de huysinghe geheeten « de Roose..... »

XXIX Julii 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 247.

---

(1) Later *de Gulde Werelt.*

Lodewyck vander Lynden, amptman,...... heeft doen veylen te coope een erve dairoppe een huys te stane plochte affgebrant zynde inde furie deser stadt, mette drye plaetsen vande huysen geheeten *Leeuwenberch, Drye Cauwkens* ende *Smale Gans,* gestaen inde Evenschalckstrate dye men heet de Braderystrate, oostwaarts van dese erve, geheeten *de drye Lammerkens,* gelegen by tVleeschuys alhier tegens over « den Coevoet, » tusschen de affgebrande huysinge geheeten « de Catte » aen deen syde, ende de affgebrande huysinge vande « Witte Roose » *ex altera.....*

XXIX Januarii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 553.

Henrick van Hoynssen *constituit* de taellieden totter helft vander erven van eenen affgebranden huyse...... geheeten *de Smael Gans* gelegen inde Braderystrate alhier, tusschen thuys genaempt « de Catte, » ende thuys geheeten « de Dry Caukens..... »

XVIIIa Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 449v.

Heer Lodewyck van der Linden, amptman,.... heeft doen veylen te coope de twee vyffde gedeelten vande erve vanden affgebranden huyse.. .. genaempt *de Catte* gelegen opten hoeck vande Braderystrate soo men naer tVleeschuys gaet, tusschen derve vanden huyse genaempt « den Lammerenberch, » ende derve vanden huyse was genaempt « de Smaelgans...... »

Octava Novembris 1578.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel. I, f° 528.

Andries Cobben, inden name ende als volcomelyck gemechticht van Jouffrouwen Clara Cnobbaerts ende Jouffrouwen Dimpna van Hove ende van Jan de Langaine etc...., gaff terve Anthonise Le Roy, cruydenier, een stuck erven daer een huyssinge op gestaen heeft, dwelck van ouden tyden genaempt werdt *het Keyserryck* ende nu tertyt genaempt is *den Blaesbalck*, ende waerop de voors. Anthoni een huyssinge van nyeuws wederom opgemaect ende gestelt heeft, gestaen ende gelegen inde Braderyestrate alhier, tusschen thuys geheeten « de Croone », *ex una*, hieraff gespleten wesende, ende thuys geheeten « den Putoer », *ex altera*.....

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 333.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Geven te kennen in alre oytmoet Jacques Bernollie, als getrouwt hebbende Franchyna Cocx, ende Guilliam Cocx, dat alsoe Jouffrouwe Catharina tsRycken, heurlieder moeye, by haren testamente onder andere heeft gedisponeert ende gelaten den supplianten een huys genaempt *den Putoir*, gestaen ende gelegen inde Braderystrate deser stadt, op alsulcken last dat die supplianten ende henlieden kinderen daerane alleenlycken souden hebben de tocht, ende dat de proprieteyt daervan soude moeten comen op der supplianten kintskinderen, met reciproche substitutie ende by faulte van alle deselve supplianten kinderen ende kintskinderen te comen op der voors. testatrice erffgenamen *ab intestato*. Nu eest zoo dat het voors. huys is affgebrant door den brande vanden saccagemente deser stadt overcomen, ende considererende die supplianten desen aengaende dat

de oncosten van het opmaken vanden huyse nyet en commen te stane tot henlieden supplianten laste, ende tselve doende, soo souden de oncosten vander melioratie ende timmeringhe commen te vallen tot proffyte vanden ghenen die de proprietarisen vanden huyse in toecommenden tyde souden wesen, onder tdecxel *quod edifitium cederet solo*, ende souden die supplianten by consequentie gefrusteert comen te worden van henlieden penningen. Ende die supplianten, hen daervan beduchtende, souden zyn van egheene meyninghe de voors. erffve te betymmeren, wesende tselve tot deformiteyt van deser stadt ende oock verachteringhe vande gebueren, die in meyninghe zyn te beginnen te tymmeren, gelyck oock eenige alreede begonst hebben te doene. Dwelck de supplianten oock wel souden doen, soeverre dat de voors. clausule in respecte vanden kintskinderen quame te cesseren ende dat sy souden mogen den gront belasten tot employe vande voors. nyeuwe edifitie. Dwelck den supplianten des te meer toegelaten sal behooren te worden, geconsidereert dat sy syn versien met twintich levende kinderen ende dat der voors. testatrice erffgenamen *ab intestato* genoch alreede syn gefrustreert van hope van eenige collaterale successie. Biddende daeromme die supplianten dat Uwen Eerw. gelieve te ordonneren eenen commissaris vuyter Weth, die hem deser aengaende sal informeren, omme, tselve gedaen, den supplianten te versiene ende te consenteren van dat sy selen mogen de voors. erffve optimmeren ten laste vande proprietarisen derzelver, ofte deselve belasten met alsulcken rente als de penningen vander timmeragie selen commen te beloopen, oft anderssins deselve erffve te mogen vercoopen op rente daerop te blyven stane, tot behoeffve ende natuere als vore. Dwelck doende etc. Geteeckent : DE KEMPENEER.

Inde margie stont gescreven aldus : Is by myne Heeren gecommitteert Joncker Willem Schoyt, Schepene, omme hem te informeren op dinhouden van deser, omme, zyn rapport gehoort, voorts geordonneert te wordene soe behooren sal. Actum IIa Maii anno XVc LXXVII. Geteeckent : P. CHARLES.

Daernaer gehoort het voors. rappordt vanden voors.

commissaris, is by mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert dat de remonstranten den gront in deser geruert selen mogen vercoopen oft terffe geven, behoudelyck dat den prys vanden coop sal opden selven gront blyven staende rentschewyse, den penninck zesthiene, ontquytbaer ter tyt ende wylen der supplianten kintskinderen selen gecommen zyn tot behoirlycken ouderdomme. Actum XIa Julii anno LXXVII. Geteeckent : MARTINY.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 111.

Heynrick de Pauw, Janssone wylen, coopman, Jouffrouwe Helena de Pauw, weduwe wylen Meester Willems Martini,... vercochten... tsiaers erffelyck vyventwintich carolusguldenen op een nieuw huys dwelck sy jegenwoordelyck makende syn op derve van heurlieder affgebranden huyse, eertyts geheeten hebbende *Bourgoignien* ende lestmael geheeten is geweest *den Dolffyn*, denwelcken sy oock wederomme daer selen doen vuythangen, gestaen ende gelegen inde Braderystraete alhier, tusschen thuys oock geheeten « Bourgoignien, » ende thuys geheeten « de Croone » comende ende streckende achter aende erve vanden huyse geheeten « den Ingel ».....

XXX Januarii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 167.

Elizabet Wouters alias Michielssen etc...., gaven terve Cornelise Cock ende Martynken de Grande, *ejus uxori*, een stuck ledigher erven, geheeten *den Schilt van Bourgoingien* daer *den gulden Blaesbalck* vuytgehangen heeft,

nu affgebrant wesende, met oyck den stoffe ende materialen daertoe behoorende ende in esse wesende, gelegen inde Braderystraete alhier, tusschen thuys geheeten « den Dolphyn » ende thuys geheeten « den Roetaert »....

Die XXIIII Januarii anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 175.

Cornelis de Ram, enz...... *unde obtulerunt* een stuck erven daer sy nu twee nyeuwe huysingen op makende ende bouwende syn, ende daerop een huysinge (afgebrant synde) te stane plach, genaempt geweest hebbende *den Pater Noster*, gelegen in de Braderyestraete alhier, tusschen de erve vande huysinge was geheeten hebbende « den Cardinael » ende derve vande huysinge was geheeten hebbende « de dry Duyfkens »....

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Asseliers, II, f° 385v.

Valerius van Dale, den ouden, als momboere vande kinderen Valerius Ruts,... *constituit*.. . tot een stuck erven (daeraff thuys geheeten *de drye Duyfkens* inden roof ende saccagement deser stadt afgebrant is), gestaen opden hoeck vande Braderystrate alhier, tusschen thuys genaempt « den Paternoster » ende de Bullinckstrate.....

XXIIa Aprilis 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 225.

OUDE BEURS.

Guillielme van Breen, coopman van specerye,.... gaff overe.... derve vanden afgebranden huyse genaempt *de drye Lammeckens*,... gelegen teghens over tVleeschuys alhier, tusschen thuys ende erve genaempt « Hamborch » nu « de witte Roose », toebehoorende den voors. van Breen, aen deen zyde, alwaer den muer tusschen beyden gestaen met allen zynen toebehoorten van onder tot boven ende van achter tot voeren gemeyn is ende blyven zal tallen daghen, halff ende halff, ende derve vanden afgebranden huyse genaempt « de Catte » aen dander zyde....

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 80.

Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman,..... bekende dat hy openbaerlyck ter Vryer Vrydaechsmerct deser stadt heeft doen veylen te coope.... een erve daeroppe een huys te stane plach, affgebrant zynde inde Furie deser stadt, mette drye plaetsen vande huysen geheeten *den Leeuwenberch*, *drye Caukens*, ende *smalle Gans*, gestaen ende gelegen inde Evenschalckstraete, die men heet de Braderyestraete, oostwaert van dese erve, mette materialen daeroppe wesende, *fundo et pertinentiis omnibus*, geheeten *de drye Lammerkens*, gelegen by tVleeschuys alhier, tegensover « den Coevoet », tusschen de affgebrande huysinge genaempt « de Catte », *ex una*, ende de affgebrande huysinge vande « witte Roose » *ex altera*, comende achtere zuytwaert aende erve vande « vyff Ringhen » aldaer een neercamere opte stane plach....

Die 21 Augusti 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 146.

Hans Boudaen, Jacobssone, woonende *in de Roose* by tVleeschuys binnen deser stadt, *juravit* waerachtich te syne dat, geleden van voore den jaere van sevenentsestich, de voors. Jacob, syns comparants vader, gelevert heeft, ierst aende Excellence des Heeren ende Prince van Oraegnen, soo aen specerye als suycker, totter sommen toe van dry hondert ende vierentseventich Karolus guldenen vyfthien stuvers ende een oort, ende aenden Grave van Bueren, den sone van syne voors. Excellence, insgelycx voor den jaere LXVIItich, oyck aen gelijcke specerye ende suycker, ter sommen van vyff hondert dry Karolus guldenen ses ende eenen halven stuvers eens. Verclarende noch de voors. comparant, omtrent ten voors. tyde, boven tghene voors. staet, noch gelevert te hebbene, soo aen syne voors. Excellence als synen voorgenoempden sone, van gelycke specerye ende suycker, totte somme van vierenviertich guldenen ende onderhalven stuver, sonder naeder oft breeder wetende te specificeren, tot wiens behoeve int besundere deselve leveringhe gedaen is geweest, mits de boecken ende alle ander bescheet van syns comparants vader, ten tyde vanden saccagemente deser stadt, verbrant ende vernielt syn geweest. Affirmerende voorts de voors. comparant, by synen eede als voore gedaen, dat de voors. schult alnoch ombetaelt is, ende synen voors. vader die noch deuchdelyck aen syne Excellence ende Grave van Bueren ten achtere is. Mede *comparuit* Floris Heckeleer, woonende in « den Coevoet » by tVleeschuys alhier, oudt XXXIII jaeren, ende heeft insgelycx by synen eede lyfflyck aenden Heylighen gehouden, gesworen ende geaffirmeert allen tghene voors. staet alsoo waerachtich te syne, want hy ten voors. tyde byden voors. Jacob Boudaen woonende ende dienende was, ende de leveringhe vande voors. goeden selver mede heeft hulpen doen.

Die XXX Martii anno 1579.

Certificatieboek 1579, f° 151v.

Cornelis Mertens, vleeschouwere, ende Margriete Pauwels, *ejus uxor*, vercochten... tsiaers erflick een hondert ende vyftich Carolus guldenen.... op derve vanden afgebranden huyse genaempt geweest hebbende *den bonten Os*, gelegen by tVleeschuys alhier, tusschen thuys genaempt « dMoeleken » ende thuys genaempt « de Rose ».....

IX Martii 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Martini & Kieffel, II, f° 262.

Op heden, vyff dagen in de maendt van Decembre XV^c jaer ende sessentseventich, is gecompareert voor my, Dominico van Couwenbergen, openbaer Notaris byden Raide van Brabant totter exercitie van tselve offitie geadmitteert, ende den getuygen ondergenoempt, deerzaeme Jouffrouwe Agneta Wachmans, wettige huysvrouwe van Sebastiaen van Daele, my, Notario, bekendt zynde, dewelcke heeft geseeght ende verclaert, zeyde ende verclaerde, by dezen, dat, alzoe midts deze voerlede troublen zy, comparante, ende den voors. Sebastiaen van Dale, hueren man, waeren (Godt betert) berooft, ende gepilleert vande soldaten van alle ende yegelycke huere goeden, dat daeromme ende andere redenen huer daertoe moverende, zoe zy verclaerde, huer nyet gelegen en was noch oock en coste gebruycken ende volvueren alsulcke huerceele als de voors. hueren man aengegaen hadde van alsulcken huysinge, dwelck drye wooningen zyn, gestaen op doude Borse alhier, genaempt *den cleynen Beer*, metten dekens ende ouders vanden ambachte vande Smeden deser stadt, dewelcke opden XXII^en Julii anno 1574 waeren gepasseert voere den notaris Adriaen van Hoirne, in presentie van getuygen, versueckende daeromme aen my, Notario voorgenoempt, dat ick my soude transporteren aende dekens vanden voors. ambachte ende hen te kennen geven ende inthimeren tgene voors. is ende totten dyen dat zy de

voors. huere den voors. dekens opseyde tegen Kersmisse toecommende, ende vanden antwoirde by hen te gevene midtsgaders van dezen vercleeren ende inthimatie by my aende voors. dekens te doene haer, comparante, te leveren een oft meer openbaere instrumenten in der bester formen. Dit is aldus gedaen ten dage, maende ende jaere voers. in presentie ende jegenwoirdicheyt van Valerius van Dale, doude, ende Jan Pelgrim, beyde ingesetenen deser stadt, als getuygen totten dezen geroepen ende sunderlinge gebeden.

Achtervolgende den welcken ick, Notaris voorgenoempt, my metten voors. getuygen hebbe getransporteert neffens den persoon van Gillis de Duytsch, deken, ende Peeter van Rotten, buschmeestere ende ouderman respective vanden voors. Ambachte vande Smeden, dewelcke ick geinthimeert ende te kennen gegeven hebbe tgene voors. is. Die my ter antwoirde gaven, dat zy de voors. opsegginge nyet en accepteren, als tselve aengaende den geheelen ambachte, maer dat zylieden tselve die vanden ambachte souden te kennen geven. Aldus gedaen ten dage ende presentie als boven.

Quod attestor,

D. Couwenberghen Not.

Protocollen van den notaris D. Couwenberghen, 1574-76.

Guido Andries, coopman van geleyerswercke, ende Cornelia Snoeys, *eius uxor*, bekenden in voldoeningen van alsulcken geloefte aen Floris Heckelaer den XXIX^en Octobris anno LXXVI gedaen ende alsoe maer vyff oft sesse dagen voer de lestleden jammerlycke ende schadelycke Furie vanden spaenschen soldaten alhier,... procederende vande moederlycke goeden der voers. Anneken voer welcke vier hondert guldenen de voers. Floris wel hadde gemeynt tot behoeff

derselver Anneken eene erflycke rente van XXV guldenen tsiaers te assigneren op zyne huysinghe genaempt *den Coevoet*, gestaen hebbende by het Vleeschuys alhier ende in de voers. Furie teenemale totten gronde toe affgebrant geweest synde,.. hebben geassigneert...

30 Januarii 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 38bis.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen Adriaen Verbeke ende Michiel Verreycken hoedat zy, supplianten, mette weduwe ende erffgenamen van wylen Franchois de Vos, zyn possiderende *pro indiviso* zeker huysinge ende erve geheeten *den Schilt van Vranckryck*, gestaen hebbende tegenover « de Catte » inde Beulinckstrate by tVleeschuys alhier, welcke huysinge nu ter tyt is affgebrant mette andere huysen opden IIIIen November lestleden, waeraene hen, supplianten, is competerende de 2/6 gedeelten ende alsoe een derdendeel, hebbende de voors. wylen Franchois de Vos zyne gedeelten zoevele belast als dat zommige persoonen aenden geheelen pant alreede leveringe hebben genomen, waerdore zy, supplianten, wordden gemolesteert van te moeten ruymen oft handtvullinge doen, ende alsoe henne voors gedeelten infructueulx gemaeckt. Ende alsoe al is notoir dat nyemant en is gehouden langere in onverscheyden goeden te blyven sitten dan hem en heeft gelieft, dat oick partyen de voors. erve nu ter tyt zeer gevuechelyck zullen connen gescheyden ende alsoe henne gedeelten weeten om deselve te betimmeren, ende dat oick de voors. de Vos ende de voors. zyne weduwe henne voors. gedeelte hebben zulcx belast dat apparent is vercocht te wordden, dwelck zoude hen, supplianten, moghen causeren groote schade ende interest,

zulcx dat zy geerne zouden comen tot scheydinge vanden voors. pant ende erve om hen proffyt daermede te doene ende om van het gemeynschap te zyne, midts de inquietatien die hen, supplianten, ter zaken vande schulden, renten ende ander lasten vande voors. weduwe de Vos wordden aengedaen, die welcke oick int verbinden vande zelve henne gedeelten diversche renten hebben verswegen, Bidden daeromme etc. tordonneren commissarissen voer dewelcke partyen zullen compareren ende procederen totte voors. scheydinge vande voors. erve ende opde difficulteyten dyer zouden mogen gerysen toverhooren ende te accorderen, met auctorisatie etc., ende dit al zonder prejuditie van zeker proces tusschen partyen ongedecideert hangende. Dwelck doende etc. Gheutins.

Is by mynen Heeren voors gecommitteert Meester Michiel Cnobbart, Schepene, met Meester Dionys vander Neesen, Secretaris, om te doene ende te besoigneren naer inhoudt van deser, denselven daertoe auctoriserende. Actum XIIIa Maii LXXVII. Martini.

Requestboek 1576-77, f° 142.

Adriaen van Zeyst, *constituit* de Taelliede tot de helft ende tderdendeel van dandere helft van een stuck erve daer een huys, *den Schilt van Vranckryck* geheeten, plach oppe te stane, gelegen by tVleeschuys alhier, naest « den Coevoet », ende tot noch de vyff negenste deelen van een stuck erven daer twee wooningen oppe te stane plagen ende geheeten deen *de Tafelronde* ende dandere *de Sterre* gelegen aende groote Merct alhier, opden hoeck van de Braderystrate...

XXX Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 80.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen ootmoedelyck Catharina Bordincx, achtergelatene weduwe Franchois de Vos, met huere consorten, hoedat deselve Franchois, voer den trouble van Antwerpen, voere de Weesmeesteren deser stadt gehadt heeft proces tegen Adriaen Verbeken, ter zaken vander administratie by hem over zeker huys genaempt *den Schilt van Vranckryck*, hen gelyckelyck toebehoorende, gehadt, daerinne zoeverre geprocedeert is geworden totter sententien exclusive. Ende want de stucken opten stadthuys zyn verbrant geworden ende hueren man vermoort, tvoors. huys affgebrant, heeft zelve op een nyeuw met hueren consorten moeten tvoors. proces intenteren tegen den voors. Adriaen Verbeken, die nu zeere calumpnieuselyck compt declineren huerlieder gerechte, blyckende byder overgegeven antwoorde hiermede gethoont, tot hueren grooten verdriete, die daermede zoevele tyts zoude verliesen, Bidden daeromme etc. den voors. Weesmeesteren tauctoriseren ende committeren om inder saken voorts recht te doen, oft ten minsten subdelegueren totter instructien vanden processe met macht te interloqueren, etc., omme, tproces geinstrueert zynde, by Uwen E. recht gedaen te worddene. Dwelck doende. MALLEUS.

Syn by myne Heeren voors. gecommitteert de Weesmeesters deser stadt om in deser zaken tinterloqueren totten deffinitiven toe excluys. Actum XXI Februarii LXXVIII. MARTINI.

Requestboek 1577-78, f° 192v.

Alyt Vervloet.... bekende dat zy, in voldoeninghen van Adriane Lossart, metser, int opmetsen vanden huyse nabescreven, gheassigneert heeft tsjaers erflick vyftich Karolus guldenen op alle heur recht van eenen nyeuwen huyse, geheeten van outs *den Schilt van Vranckryck*, gestaen ende geleghen inde Bullincstrate jegens over de Braderystrate, tusschen thoeckhuys ende erve geheeten « den Coevoet », aen deen zyde, ende thuys ende erve geheeten « den Schilt van Engelant » aen dander zyde....

XXII Octobris 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Martini & Kieffel, II, f° 148.

(In de scheiding tusschen de kinderen van Janne Alewyns ende Cornelia van Wessenborch) syn de Jouffrouwen Anna, Catharina ende Ursula te deele bevallen, inden iersten, een huys, inde beroovinghe deser stadt affgebrant ende nu onlancx wederomme by hen, comparanten, voor aen tstraete nieuw opgebout, gheheeten *den Vos* gestaen by de Dornickstraete, tegensover de Braderystrate, naest den huyse geheeten « den Araegnien Appelboom » ende thuys genaempt « de blauw Fonteyne », daer neffens inde selve Dornickstraete gestaen....

Die XXII Junii anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 136v.

DOORNIKSTRAAT.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen Peeter vander Mert ende Symon Meerman, proprietarissen voer de 2/3 vanden huyse genaempt *den Salm*, naderhandt gespleten zynde in dry wooningen, gestaen ende gelegen geweest zynde aenden hoeck vanden Predicaren oft Dornickstraete ende vande Beulinckstraete alhier, hoedat de voors. huysingen zyn int saccagement deser stadt totten gronde affgebrant. Nu es alhier int stadt onlancx gecomen Cornelis de Bruyne, medeproprietaris badt dan van dander resterende derdendeel vande voors. huysingen, ende en connen de supplianten van hem niet vernemen noch geweten waer hy zyn aenpaert vande voors. affgebranden geabandonneert heeft voere Schepenen, oft dat hyt zoude willen abandonneren oft nyet abandonneren, zulcx dat den voors. geheelen gront moet ongebout blyven leeghe ende vogelwey liggende totter supplianten grooter schade ende der stadt groote difformatie. Bidden daeromme etc. tordonneren den voors. de Bruyne dat hy in rechte vercleere weder hy is in meyninge tvoors. zyn aenpaert vanden voors. affgebranden gronde te behouden oft nyet, ende, in gevalle neen, dat hy schuldich zal zyn tvoors. zyn negatiff vercleeren voer Schepenen deser stadt te doene met behoorlycke renunciatie van alle dactien hem totten voors. gronde ennichssins competerende, opdat de supplianten hen mogen resolveren wat hen te doene staet, weder zy behooren te verstaene tot wederopbouwinge vanden voors. affgebranden gronde oft nyet. Dwelck doende etc. Ende, in gevalle van dilay, zoe protesteren de supplianten jegens den voors. Cornelis de Bruyn van alle costen, schaden ende interesten geleden ende alnoch te lydene, om die aen hem ende zyne goeden te mogen verhalen zoe ende gelyck dat zy tot hueren raet sullen vinden te behooren. C. Gabri.

Sy gecommuniceert partye, omme binnen den III^en dage naer dinsinuatie van desen te zeggene tgeene hem goetduncken zal. Actum IIII^a Julii LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1577-78, f° 6^v.

A instance et requeste de Jaspar Lebrun, demourant à Wesele.

Simon Brun, marchant et résident en ceste dicte ville, eaigé de 40 ans, et Jehan Sandra, eaigé de 28 ans, *juraverunt* estre vray que le IIIIe jour de Novembre l'an XV^c LXXVI, la maison du dict Symon, nommée *le Saulmon*, gisant au coing de la rue de Tournay, avecq les marchandises et denrées y estantes dedens, at esté bruslée et saccagée par les soldatz Espaignolz, et que entre icelles marchandises avoient quelcques pièces de nouvelles ouvrages envoyées par la vefve Luc demourant lors au dict Wesele.

Die quinta Octobris anno 1580.

Certificatieboek 1580, f° 481.

Dierick Proest, als man ende momboere van Barbara Vervloet, vervangende in desen Elizabeth Vervloet, wedewe Jans van Liesvelt, *constituit* de Taelliede etc., omme etc., tot derve vanden afgebranden huysen, geheeten *den Salm*, *Cam* ende *Lubeeck*, gestaen opden hoeck vande Dornickstrate alhier...

XVII^a Aprilis 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Asseliers, II, f° 44^v.

ZIRKSTRAAT.

Ten versuecke van Lucas Renaerdt, creemere, oppidani.

Jan Journe, creemere, oudt XL jaeren, ende Nicolaes Loemans, vettewarier, oudt XXXII jaeren, ingesetene deser stadt, *juraverunt* dat sy wel kennen den voors Lucas, producent, ende dat sy wel weten ende waerachtich is dat de voors. producent, ten tyde vanden saccagemente deser stadt, gebeurt in November anno XV^{c} LXXVI, is soo byde Spaensche als byde Duytsche soldaeten berooft ende gespoliecrt geweest van de goeden ende coopmanschappen die hy hadde bynnen synen woonhuyse, geheeten *de Craecke*, inde Siericxstraete alhier gestaen, ende dat hetselve huys (dwelck byden producent ende synen huysgesinne was verlaeten) sekere daghen lanck heeft open gestaen, sulcx dat de soldaeten hebben daervuyt ende inne gegaen ende wechgedraghen allen tgene hen gelieft ende goet gedocht heeft gehadt, hebbende nae de spoliatie vanden selven huyse gemaect een plaetse omme heure peerden te stellen. Voer redene van wetentheyt allegerende sy, attestanten, want sy doen ter tydt waeren gebueren des voors. producents, woonende inde selve straete tegensovere synen huyse, ende hebben alsoe dagelycx de spoliatie vanden voors. huyse sien geschieden.

Nona Augusti 1578.

Certificatieboek 1577-78, D. I, f° 406.

KAASRUI.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen de dekens ende oudermans van de *Metsers* ende *Steenhouwers* hoe dattet voornoemt ambacht nu ter tyt in grooter noot gecomen is deur den sacque gedaen dit voerleden jaer, alsoe dat sy geheelyck nyet behouden en hebben van alle dat den ambacht oft der cameren toebehoorde, ende en connen daerdeure nyet betalen de groote schulden, noch oick huer behoorlycke diensten volbrengen, ende dat noch ter qualycker omdat alsnu den tyt vuytgegaen is dat de meesters ende gemeyn gesellen voer huer keersgelt gegeven hebben jaerlycx acht stuyvers, dwelck de Heeren, om den brant vanden jaere LXII ende de opbouwinghe huers huys, XII jaeren lanck geconsenteert hadden, ende dit zoude nu dit jaer wederomme verminderen op II stuyvers, dewelcke II stuyvers, zoe om des tyts dierte als om de cleyn menichte des ambachts gesellen wille, veel te weynich wesen zoude ende nyet der pynen werdt om den tyt daerom te verliesen int inhalen, dit aensiende douders vanden ambachte, hebben onder malcanderen geraempt, indyen mynen Heeren goetdunckt, alnoch tvoors. keersgelt te stellene op acht stuyvers ende alsoe zonder II stuyvers jaerlycx gemindert zynde alnoch ennich proffyt mogen geven om dambacht wat daermede te onderhouden, Bidt daeromme hierinne te versien alsoot mynen Heeren goet zullen bevinden ten dienste Goidts ende welvaren vanden ambachte. Dwelck doende.

Is by mynen Heeren den supplianten geconsenteert dat zy het keersgelt in desen geruert zelen mogen stellen op ses stuyvers drye jaeren lanck geduerende ende nyet langer. Actum XIIII Octobris LXXVII. P. CHARLES.

Requestboek 1577-78, f° 74v.

MANSTRAAT.

Ten versuecke van Marie Bertels, weduwe wylen Balthasar Mertens.

Henrick vanden Eynde, mandemaeckere, woonende inde cortte Ridderstraete alhier, out 33 jaren, *juravit* etc. dat, alsoe hy, deponent, des Maendaechs naer het innemen ende pilleren van deser stadt, dwelck was den V^{en} Novembris lestleden, quam vuyten brande van d'Oude Borsse aff voerby het huys geheeten « het heylich Graff », by het kerckhoff van Onser Vrouwen alhier gestaen, heeft hem aldaer aenveert Diego Devides, Spaegnaert, die int voors. huys geheeten « het heylich Graff » met zyn cousyn was, ende heeft hem, deponent, aldaer fortselicken te wercke gestelt omme wech te draghen sekere goeden die aldaer ten huyse waren ende heeft hy, deponent, daervuyte gedraghen sekeren sack met lywaet ende cleederen die hy met eenen cordewaghen gevuert heeft ten huyse vanden voers. Diego Devides, woonende int eynde vande Meere tegensover het Cellebruerstraetken, ende tselve aldaer gevuert wesende, zo heeft deselve Devides, hem, deponent, ende eenen Symon, wesende een corenmetere, wesende aldaer ten huyse, doen nemen sekeren speelwaghen, staende voer « het Vliesken », op de Eyermerct, ende is mette voers. wagen ende hem, deponent, geghaen ten huyse vander voors. producente, gestaen int Mansstraetken alhier, geheeten *het gulden Peert*, alwaer comende, hebben aldaer gevonden beneden twee Spaegnaerden ende boven sekere Duytsche, ende heeft terstont de voors. Devides hem, deponent, ende den voers. Simon belast dat zy alle tgoet dat daer inne den winckel ende binnen den huyse was op den voers. waghen souden legghen in een coorpet dwelck zy daeroppe gesperrent hadden omme dattet goet daer nyet vuytvallen en soude, gelyck zy gedaen hebben, ende hebben dat al gevuert ten huyse vanden voers. Devides metten voers. waghen, continuerende dat tot vier oft vyff

reysen toe, dat denselven waghen gebroken is, wesende alle tselve goet gebreyt werck, wit gharen ende diergelycke coopmanschape, daermede zy, producente, ommeghaende is, wesende daerby oock een bossche ende een scrynwerckkiste, waeraff de voers. Devides hem gecontenteert ende betaelt heeft met sekere gebreyt rocxken, dwelck aldaer vuytten huyse gecomen was.

Die XXIII Maii anno 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 103v.

OUD STADHUIS.

Thomas Hujoel, Henricxsone wylen, *cum suis*,... bekenden... dat zy... alle de erffgoeden... met malcanderen gedeelt hebben inder manieren nabescreven... ende der voers. Johanna Hujoel syn daertegens te deele bevallen.... ierst derve vanden affgebrande huyse geheeten *het Oudt Stadthuys*,... gestaen opden hoeck van tstadthuys, tegenover « dEycke », gestimeert byden erffscheyderen deser stadt, tegens den penninck sesthiene, op twee hondert Karolus guldenen erfflyck, dewelcke bedraeghen in capitale penningen dry dusent twee hondert Karolus guldenen eens...

Die XVIII Junii anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 137v.

Heer Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman.... heeft doen veylen te coope... een stuck lediger erven metten materialen daeroppe nu ter tyt liggende, metten gronde

ende allen den toebehoorten daeraff, dat huys daeroppe gestaen hebbende ende nu afgebrant is, genaempt was *de Fortificatiecamere*, gelegen by dYseren Brugge alhier, opde welvinge vander ruyen aldaer, tusschen thuys genaempt « de Rekencamere », aen deen zyde noortwaert, ende derve vanden huyse geheeten « de Rentmeesterscamere », aen dander zyde zuytwaerts....

Die XXI Augusti anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Asseliers, II, f° 20.

Thomas Hujoel, coopman, gaff terve Daviden Leeuwaerts, suyckersiedere, een stuck ledigher erven metten materialen daeroppe liggende, daeraff dat huys daeroppe gestaen hebbende ende nu afgebrant is, genaempt was *de Rentmeesterscamere*, metten plaetskene, halven reegenbacke die liggende is eensdeels onder dese erve ende eensdeels onder derve vanden huyse « de Secretarye », staende opde Suyckerruye, gelegen aen dYseren Brugge alhier.... tusschen thuys genaempt « de Fortificaticamere », daer nu ter tyt « den gulden Leeuw » vuythangt, aen deen zyde noortwaert, ende thoeckhuys aende Suyckerruye aldaer, genaempt « de Halle », *ex altera* zuytwaert... *conditione* dat de voors David Leeuwaerts gehouden is tusschen dit ende sesse maenden naestcommende opte voors. erve te maken een huys op gelycke forme als tvoornoempt huys « de Fortificatie » aldaer onlanx gemaect is, beter ende nyet arger....

Die XVIII Aprilis anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, I, f° 511

Joncker Jan van Stralen, Amptman,... heeft doen veylen te coope... derve vanden huyse was genaémpt *de Greffie,* metten materialen daerop liggende... gelegen op de Suyckerroye alhier tegenover « het Lammeken »....

XIIIa Septembris 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gilis, II, f° 271.

Heer Lodewyck vander Linden, Ridder, Amptman... heeft doen veylen te coope... den gront ende erve vanden affgebranden huyse geheeten *de Peysmakerscamere*, metten materialen daertoe behoirende, gelegen opte Suyckerruye, tegensovere derve vanden « Moriaenshoofde », wesende derve vanden derden huyse te tellene vanden hoeckhuyse was excluys, genaempt « de Halle », vande vier huysen waren, gestaen hebbende neffens een opte suytsyde vanden terlinck der huysen waren, gestaen hebbende rontsomme derve vanden ouden stadthuyse, tusschen « de Griffie » was, *ex una* oostwaert, ende derve van « de Weesmeesterscamere » *ex altera...*

Die prima Martii anno 1578.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 358v.

Deselve Amptman... heeft doen veylen te coope... den gront ende derve vanden affgebranden huyse geheeten *de Weesmeesterscamere*, metten materialen daertoe behoorende, gelegen opde Suyckerroye alhier, tegensover « den gulden Voet », tusschen derve vanden huyse genaempt was « de Peysmakerscamere », aen deen syde, ende derve van den huyse genaempt was « het Collegium », aen dander syde...

XVIa Septembris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Asseliers, II, f° 458.

Heer Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman. . heeft doen veylen te coope... den gront ende derve vanden affgebranden huyse dwelck genaempt was *het Collegium*, metten materialen daertoe behoorende, gelegen jegensover de Cordewagencruydersbrugge aende Suyckerroye alhier, opden hoeck vander nieuwer straten loopende vande selve Suyckerroye naer het nieuw stadthuys toe, geweest hebbende deerste huys te tellene vande voors. Suyckerroye aff van « de vyff Ringen » waren, gestaen hebbende neffens een op de westzyde vanden teerlinck....

VI Martii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Asseliers, II, f° 512.

Opden thienden dach der maent July inden jaere XV^{c} ende achtentzeventich soe heb ick, Peeter Frans, openbaer notaris by den Rade van Brabant geadmitteert, tAntwerpen residerende, ende in presentie vanden getuygen nagenoempt, my gevonden, ten versuecke ende in presentien van Henrick van Ranst, inden name ende als rentmeestere van Vrouwe Josina van Dale, weduwe wylen Heer Geeraerts Sterck, des Ridders, my gevonden by de persoonen van Jaspar Cuerlinck als getrouwt hebbende Catheryne Aelwyns, Pauwelsdochtere wylen, ende van Matheus Mertens, getrouwt hebbende Magdalena van Cortenberghe, als proprietarisen vande gronden ende erven van twee affgebranden huysen, daeraff deene te heeten plach *de Eetcamere*, geleghen tegensover de Cordenwagencruydersbrugge alhier, inde strate loopende vande Suyckeroye naer het nieuw Stadthuys toe, tusschen derve vanden huyse dwelck « het Collegium » te heeten plach, aen deen zyde suytwaert, ende derve vanden huyse genaempt was « de Concergiecamere », aen dander zyde noortwaerts, ende dander huys *de Weesmeesterscamere*,

geleghen opte Suyckeroye alhier, tegensover « den gulden Voet » tusschen derve vanden huyse genaempt was « de Peysmakerscamere », aen deen syde, ende derve vanden huyse genaempt was « het Collegium », aen dander zyde, Ende hebbe hen van weghen als boven te voren gehouden hoedat de voers. Vrouwe Josina van Dale de voers. twee stucken erven, metten materialen daerop liggende, ter hoogher Vierscharen ons Genadichs Heeren des Conincx alhier rechtelycken vuytgewonnen hadde voer tgebreck van heure erffrenten die sy daeroppe heffende was....

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Asseliers, II, f° 459.

Heer Lodewyck vander Linden, Ridder, Amptman, ... heeft doen vuytroepen... den gront ende erve vanden affgebranden huyse genaempt *de Conchiergiecamere*, metten materialen daertoe behoirende, gelegen tegenover de Cordewagencruydersbrugge alhier, inde strate loopende vande Suyckerruye naer dnyeuw stadthuys toe, opde welvinge over de ruye aldaer, wesende derve vanden middelsten huyse vanden vyff huysen waren, gestaen hebbende opte westzyde vanden terlinck der huysen waren vander erve van den ouden stadthuyse, tusschen « de Eedtcamere » was, *ex una* suytwaert, ende derve van « de Cueckenen », *ex altera* noortwaert...

Die prima Martii anno 1578.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, 1, f° 358.

De voers. Amptman... heeft doen veylen te coope... den gront ende erve vanden affgebranden huyse genaempt *de Coeckene*, mette materialen daertoe behoirende, gelegen tegensover de Soutruye naer dnyeuw stadthuys toe,

wesende derve vanden vierden huyse te tellene vander selver Suyckerruyen aff vanden vyff huysen waren, gestaen hebbende neffens een opte westzyde vanden teerlinck der huysen gestaen hebbende ronsomme derve vanden ouden stadthuyse, tusschen « de Conchergiecamere » was, suytwaerts, ende derve van « den Breeden Raet », was, aen dander zyde...

Die prima Martii 1578.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 364v.

Heer Lodewyck vander Linden, Amptman,.... heeft doen veylen te coope.... derve vanden affgebranden huyse genaempt was *dAudientie*, gelegen inde straete loopende vander erven van « den Os » na « dEycke » toe, tusschen derve van « den Breeden Raet », opde noortsyde, ende derffve vanden huyse genaempt was « de Rolle », opde oostzyde...

XXII Septembris 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 90.

Joncvrouw Anna Triapain, wedewe wylen Joncher Henrix van Etten, vercocht... tot behoeff van Franchoise, Guillelme ende Catlyne van Zantvoort, Adriaens kinderen wylen, daer moedere af was Jouffrouw Anna van Hersbeke, deen helft ende alle heur recht vanden gront ende erve vanden afgebranden huyse geheeten *de Rolle* metten materialen daertoe behoorende gelegen tegensover het nyeuw stadthuys, in de strate loopende van der erven van de huysinge geheeten « den Os » naer « de Eycke » toe, geweest hebbende het tweede huys te tellene vander erven vanden hoeckhuyse was aff excluys

geheeten hebbende « den Breeden Raet », vande vier huysen waeren, gestaen hebbende neffens een opte noortzyde van den teerlinck der huysen waeren gestaen hebbende rontomme derve vanden ouden stadthuyse was, tusschen derve van « de Audientie », aen deen zyde westwaert, ende derve vanden huyse genaempt « de Sale », aen dander zyde oostwaert...

Die III Decembris anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, I, f° 675.

Heer Jan van Stralen, Amptman,..... heeft doen veylen te coope een stuck lediger erven metten materialen daeroppe liggende, daeraff dat huys daerop gestaen hebbende ende nu afgebrant is, genaempt was *de Sale*, geleghen jegensover dnyeuwt stadthuys, tusschen derve van « der Rollen », *ex una* westwaert, ende derve vanden huyse genaempt « de Puye » aen dander zyde oostwaert...

Die XVIII Junii anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, I, f° 561.

GILDEKAMERSTRAAT.

Joncker Jan van Stralen, Heere van Mercxem ende Dambrugge, Ampman,... heeft doen veylen te coope derve van eenen affgebranden huyse metten materialen daerop liggende ende toebehoirende, genaempt was *den Os*, geleghen opde Groote Merct alhier achter dnieuw stadthuys, tusschen derve van « de Swaen » noortwaert, ende thuys geheeten

« den Struys », zuytwaert, comende oyck ter syden vuyte met eenen ganghe ende eene poorte opde Soutroye, tusschen thuys geheeten « tSweert van Rommerswael » ende derve vande « blauw Schoyte », groot wesende den geheelen gront vande voors. erve seven roeden ende dry quaert soo de selve by Meester Peeter Frans, gesworen erffscheyder deser stadt, gemeten is, gelyck ende in alle der manieren dese stadt de voors. huysinghe metter achtercameren XXIII[a] Septembris anno XV[c] LIII gecocht ende terve genomen heeft tegens Jeronimus Musch ende consoorten ende naderhant toebehoirt heeft gehadt Meesteren Peeter van Wesenbeke ende meer andere, *prout litteræ.*

Die septima Junii anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, II, f° 39.

Memoria voer myne Heeren de Tresoriers ende Rentmeestere der stadt van Antwerpen.

De voorseyde stadt heeft inden jaere 1553 in coope vercregen een huys, gestaen hebbende achter stadthuys alhier, geheeten *den Os...*

Ende is tvoors. huys, met meer andere huysen daerby gelegen, inden jaere 1566 by der stadt vercocht aen Pauwels Alewyns, Dierick Ackart ende Meester Peeter van Wesenbeeck.

Daerna is tvoorgenoempt huys by evictie vande rentieren ter Vrydaechsmerct vercocht, in October 1575, voer de somme van ℔ 101 Brabants erfflyck. Welcken coop van stadtswegen, vuyt crachte vander acten daeraff synde, is gecalengiert.

Ende alsoo tvoorseyde huys, int sacq, gebeurt binnen Antwerpen den 4[en] Novembris 1576, totten gronde is affgebrant ende derve ledich blyft liggende, syn de rentieren opde

voorseyde erve by evictie procederende ende van meyninge deselve erve te vercoopen. Ende bovendien sy niet toe en comen met den voors. vercoope tselve op de stadt te verhalen vuyt crachte vande goedenisse aende stadt by hun gedaen, blyckende by eender missiven van Willem Staes metter goedenisse hiermede overgegeven. Sullen hierom myne Heeren gelieven hierop te versien ende te doene soo sy best bevinden sullen te behoorene.

Bundel Oud Stadhuys.

Heer Lodewyck vander Lynden, Ridder, Amptman,... bekende alzo diverse rentieren.... wtgewonnen hadden derve vanden afgebranden huyse metten materialen dairop liggende... geheeten *de Zwane*, gelegen aen de Merct alhier, achter het nyeuw stadthuys, tusschen derve vanden afgebranden huyse genaemt « den Os », aen deen zyde, ende derve vanden afgebranden huyse geheeten « de Mane », aen dander zyde....

XI Junii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 317.

Gabriel de Haze, suyckersieder,... vercocht... de erve vande afgebrande huysinghe geheeten *de Zwane*, ende metten halven muer, zoo verre dese erve is streckende, vande huysinge geheeten « de half Mane », gelegen dese voors. erve aen de groote Merct, achter der Stadthuys alhier, tusschen derve vande afgebrande huysinge geheeten « den Os », zuytwaert, ende de voors. huysinge ende erve geheeten « de half Mane », noortwaert, comende achter westwaert aen des voors. Gabriels ander erve hieraff gespleten zynde....

XXIIma Junii 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, II, f° 132.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen hooftman, coninck, dekens, oudermans ende ouders ende gemeyne guldebroederen der Colveniersgulde alhier, hoedat zy, supplianten, int saccagement deser stadt anno LXXVI, tot heuren grooten ongerieve, schade ende verdriete, hebben deur den brant verloren haer huysinge ende camer, geheeten *de Halffmane*, liggende alnoch in haer ruyne, tot groote deformiteyt deser stadt, Ende hoewel zy, supplianten, van meyninge zyn, metter hulpen Goidts, den zelven affgebranden pandt nu terstont wederomme op te bouwen, tot een chiraet deser stadt ende tot gerieve der voors. gulde nootelyck om haer camer aldaer naer ouder costuymen te houdene, ende dat hen, supplianten, om hen goede meyninge te volbrengen, van noode zal wesen opden selven pandt hen calck te brandene voer een reyse alleene, gelyck meer andere affgebrande persoonen, in de voors. gebeurte, als oick elders alomme daer ontrent, hennen calck op hen eygene panden gebrant hebben, ende dat hen, supplianten, in heuren respecte in desen cas nyet min maer meer faveur in desen cas behoort te geschieden dan eenige particuliere persoonen die zulcx gedaen hebben zonder eenich belet. Soe eest nochtans dat zy, supplianten, verstaen hebben dat eenen Jaques Opden Hoff, woonende naest de voers. *Halffmane* hem is vermetende tselve, zonder ennige wettelycke oorsake daertoe te hebben, te willen beletten, nyettegenstaende dat alle andere gebueren daerontrent hen, supplianten, geen belet en begeeren te doene, ende want tselve belet zoude comen tot grooten schade ende retardatie van hen, supplianten, goede meyninge, ende dat Uwen E., consideratie nemende op deselve der supplianten goede intentie ende schade die hen zonder eenige oorsake zoude comen te geschieden daerinne alleene can geprovideren, Bidden daeromme omme behoirlycke provisie ende consent vanden voors. calck in huerlieden kelder voer een reyse te mogen branden ende, den calckhoven aldaer gereet zynde, te mogen affstoken, Dwelck doende.

Sy gestelt in handen van mynen Heeren den Binnenborgemeestere mynen Heere van Leeffdale, ten eynde hy voer hem ontbiede Jaques Opden Hoff ende den zelven verwillige in der remonstranten versueck, ende, in gevalle van refus, zelen myne Heeren hierinne versien naer behooren. Actum XXIII Januarii 1580. HOBOKEN.

Requestboek 1579-80, f° 79.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen in alder reverentien de dekens ende oudermans vande Vryschippers deser stadt, hoedat hen ambacht, desen troublen duerende, geleden heeft groote excessive oncosten, daerdeur dat hen ambacht grootelycx ten achter is, dat meer is, geheelycken hen schoon huysinge (1) verbrant, ende omme tvoors. ambacht tadvanceren ende voorderen, oick de voornoempde huysen wederomme op te bouwen ende metsen, onder correctie gesproken, zoe hebben zy onderlinge geconcludeert ende gesloten dat die geene die van nu voortane inde voornoempde neeringe zoude willen commen, dat die gehouden ende schuldich zullen zyn te geven XXIIII guldenen eens, dwelck maer en plach te zyne XII Karolus guldenen, zoe zy, supplianten, Uwen E. tot Bruessel te kennen gaven, daeromme bidden zy, supplianten, dat Uwer E. gelieve hen daeraff ordonnantie ende acte te verleenen ende tordonneren te geven zoe vele als Uwen E. gelieven ende goet duncken zal. Dwelck doende etc.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, collegialyck vergadert zynde, regardt genomen op de redenen in desen

---

(1) Huis *De Lelie*, Gildekamerstraat.

begrepen, hebben geconsenteert ten fyne hierinne verhaelt, dat zoe wie van nu voortane zal willen comen inde neeringe vande remonstranten zal gehouden wesen te gevene de somme van twintich guldenen eens. Aldus gedaen des Maendaechs den XIII May LXXVII. MARTINI.

Alsoe de dekens ende oudermans vanden Schippersambachte der stadt van Antwerpen mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen by supplicatie te kennen hadden gegeven, hoedat hen supplianten ambacht, geduerende deser troublen, geleden hadde groote excessive oncosten ende schaden, daerdore dat hen ambacht grootelycx ten achter waere gecomen, dat meer waer henlieder supplianten huysinge verbrant. Ende omme tvoornoempt ambacht tavanceren ende te voorderen, oick omme de voors. huysinge wederomme op te bouwen ende te metsene, zoe hadden zy, supplianten, onder correctie gesproken, onderlinge geconcludeert ende gesloten dat diegeene die van nu voortane inde voornoempde henlieder supplianten neeringe ende ambacht zoude willen comen, dat die gehouden ende schuldich zoude zyn te gevene ende te betalene XXIIII guldenen eens, dwelck maer plochte te wezen XII Carolus guldenen eens, alsoe de voors. supplianten mynen voors. Heeren, tot Bruessel wesende, verthoont hadden gehadt. Baden daeromme ootmoedelyck dat mynen voors. Heeren gelieven wilden den voors. supplianten daeraff ordonnantie te verleenen ende acte daeraff te doen depescheren hoevele eenyegelyck van nu voortane schuldich ende gehouden zoude zyn te gevene, zoe ende gelyck dat mynen voors. Heeren gelieven ende goetduncken zoude, welcke requeste by mynen Heeren voors. gezien ende int lange gevisiteert zynde, ende op als wel ende rypelyck geleth hebbende, geconsidereert oick allen tgeene des men in deser zaken ennichssins behoorde te considererene, Soe is ten naebeschreven dage by mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der voors. stadt, collegialyck vergadert zynde, geordonneert ende geconsenteert, ordonneren ende consenteren midts desen dat zoe wie van nu voortane zal willen comen inde neeringe vande remonstranten, zal gehouden wesen ten

fyne voors. te gevene de somme van twintich Carolus guldenen eens. Aldus gedaen des Maendaechs XIII Maii anno XV^{c} LXXVII. Onderteeckent, MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 143.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de dekens oudermans vander gulden vanden Ouden Hantboge, hoedat zij, supplianten, dagelycx groote merckelycke sommen van penningen moeten verschieten tot het opbouwen van heure nyeuwe huysinge achter het stadthuys gestaen, genaemt *Valckenborch*, waerdeure de jaercosten aende gemeyne gesellen zeer hooge zullen comen te loopen, hetwelck zy, supplianten, geerne zouden verhueden. Bidden daeromme hen by appostille te gunnen dat zy twee persoonen van heure guldebroeders zullen mogen vryen vanden diensten ende wachten der gulden aengaende. Dwelck doende.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, collegialyck vergadert zynde, geleth op dinhoudt deser requeste ende geleth op de redenen in desen begrepen ende gehoort dannominatie opde persoonen van Meestere Berthelmeeus Couwenbergh ende Peeter de Pape, procureurs alhier postulerende, die dagelycx ende tot meer reysen vaceren inde stadtsaken, hebben den remonstranten, in respecte der voors. geannomineerde, gegunt ende geaccordeert het dispositift deser requeste, zonder tselve te trecken in voorder consequentie. Actum VIII^{a} Novembris 1580. MARTINI.

Requestboek 1580, f° 174v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Geven te kennen Uwer Eerw. onderdanige ende dienstwillige de dekens, oudermans ende oude dekens vande gulde vanden Ouden Hantboge deser stadt, genaempt Sinte Sebastiaens gulde, hoedat alsoo in November inden jaere van XV^{c} LXXVI, tyt vanden saccagemente deser stadt, deselve gulde tot grooten coste ende last derselver opgemaeckt heeft het voorhuys, soo ende gelyck het tegenwoordelyck is staende. Nu ist soo dat de vouten ende fondamenten vande affgebranden enden geruineerden achterhuyse, dwelck der voorseyde gulde geentsints en is gelegen geweest opte maken, zedert den voorseyden jaere van LXXVI, grootelyx syn verargert ende beschadicht worden, soodat, om de voordere verargeringe ende beschadicheyt vande voorseyden vouten ende fondamenten te verhueden, geheel nootelyck is de voors. achterhuysinge opte maecken, daertoe de voors. gulde geenen middel van gereede penningen en heeft, noch en laet desen tegenwoordigen benauden tyt ende sobre neringe geensints toe de suposten derselver gulde daermede te belasten, soodat de supplianten genootsaeckt syn hen te keeren tot Uwer Eerw., ten eynde dat innesiende de goede dinsten die de voorseyde gulde van allen tyden deser stadt heeft gedaen ende alnoch bereet is te doene ende merckelyck oock dat de voorseyde der gulde huysinghe, voor het maecken ende bouwen van deser stadthuys, gelegen hebbende int schoonste vande merckt, ter hueren gegouden heeft tusschen de vyve ende sesse hondert guldens tsjaers, ende alsnu liggende verdruckt achter tselve stadthuys, in vele jaeren, deur ledich staen ende andersints, weynich proffyt daeraff gecommen is ende eenige jaeren maer gegouden en heeft thien ponden tsjaers ende wesende tselve huys belast met hondert vierentnegentich guldens tsjaers. Daeromme ist dat de supplianten bidden Uwer Eerw. gelieve tot opbouwinge vanden voorseyden achterhuysinge de voors gulde tassisteren, sonder dese stadts cost off last, dwelck

sal connen geschieden midts den supplianten accorderende ende consenterende dat sy, boven het jaerlyx getal van vyve, vuyt het gemeyn corpus deser stadt sullen mogen assumeren thien persoonen om in hen gulde te commen ende den eedt daertoe staende te doene, denwelcken sy sullen mogen accorderen ende toeseggen, voor hen leefdage respective gederende, vrydom ende exemptie soo vander gulde als borgelycke wachte, ende voorts van allen diensten derselver gulde, mitsgaders oock vanden diensten van wyckmeesterschap, kerckmeesterschap, dekenschap van ambachten, capiteynschap ende ander officien onder de vendelen vande borgerye, Biddende dat Uwe Eerw. gelieve te deputeren eenige comissarisen vuyt Uwer Eerw. collegie die de plaetse vanden voorseyden affgebranden achterhuyse sullen visiteren, hen op alles informeren ende aen Uwer Eerw. rapport doen, om, tselve gehoort, op alles geordonneert ende versien te worden soo ende gelyck Uwe Eerw. sullen bevinden te behooren. Dwelck doende.

Syn by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen gecommitteert Heer Lancelot TSerraerts, Riddere, Scepene, ende Meester Jan de Gaverelles, Secretaris deser stadt, omme te doen ende te besoigneren naer inhoudt van desen. Actum den XXII Meert 1616. BRANDT.

Requestboek 1616, f° 62v.

Gillis Vermoelen, cruyenier, ende Magdaleene Dumercy, *ejus uxor*, vercochten omme eene somme gelts etc. Bernaert Placquet ende Magdaleenen Vermoelen, *ejus uxori*, tsjaers erffelyck tweehondert Carolusguldenen op een stuck erven, van voere tot achtere, daer eertyden een huys op gestaen heeft, geheeten *de Roose*, gelegen achter stadthuys alhier, ende nu ter tyt een huys op staende is, gestaen inde Keesestrate, geheeten *tPrieel van Roosen*, tusschen derve

vanden ambachte vande Viscoopers alhier, aen deen zyde, van voere tot achtere, ende derve vander gulden vanden Ouden Handtboghe, daer een huys op gestaen heeft geheeten *Valckenborch*, achter tvoers. stadthuys gestaen, ende derve vanden huyse geheeten *Rattenborch*, inde Kaesestrate gestaen, *ex altera* ....

XX Februarii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 17.

Marie du Bois,... vercocht.... vyfventwintich Carolus guldenen.... op eene huysinghe genaempt *de Roose,* ende eenen nieuwen huyse, geheeten *het Prieel van Roosen*,.... gestaen aende Groote Merct alhier, tusschen de huysinghe ende erve genaempt « Henegouwe », aen deen syde, ende de huysinghe genaempt « Valckenborch » aen dander syde....

XV Januarii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moÿ & Neesen, II, f° 423v.

Gielis Vermoelen, cruydenier,... vercocht.... een hondert Carolus guldenen op een ledige erve van eender verbrander huysinge genaempt *de gulden Roose*, daer de voors. Gielis wederomme een nyeuwe huysinge opbouwende is, gestaen aende Groote Merct alhier achter tverbrant nyeuw Stadthuys, tusschen de huysinge van « Valckenborch », *ex una*, ende de erve vander huysinge geheeten « Henegouwe », *ex altera*....

Secunda Maii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 44.

Jan van Berdycke ende Willem van Landuyt, dekens, Henrick Boonaert, Jacop Anthonis, Jan Verstraten, ouders ende gemeyne oudermans respective vanden Vischcoopersambacht deser stadt, als totter belastinge nabescreven specialycken geaucthoriseert synde, naerdere blyckende byde appostille gestelt opte margie van sekere requeste by hen, comparanten, aen myne Heeren Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt gepresenteert, vander daten des vierthiensten daechs Octobris lestleden, geteeckent : Hoboken, *quam vidimus*, ende daeraff den teneur int eynde van desen geinsereert staet, vercochten omme eene somme gelts die hen al ende wel is vergouden ende by hen, comparanten, geemployeert tot het bouwen van des ambachts vanden Vischcoopers huysinge, genaempt *Henegouwe* nabescreven, Jan Daems, de jonge, ende Margriete de Keysere, *ejus uxori*, tsjaers erfflyck viertich Carolusguldenen goet etc., op den grondt ende toebehoirten daer sy, comparanten, een nyeuwe huysinge op makende ende edifierende syn, genaempt *Henegouwe*, dwelck inde sacque vande Spaengniaerden den vierden Novembris anno XV^{c} ende sessentseventich verbrant is geweest, met allen synen toebehoirten, gelegen achter het nyeuwt gebouwt stadthuys, oock inden selven sacque verbrant, tusschen thuys geheeten « de Kersse », aen deen syde, ende thuys geheeten « de Roose », *ex altera*, met noch opten affgebranden grondt ende syne toebehoirten van een achterhuys gestaen ende gelegen inde Lymakersstrate, die men noempt de Keesstrate, tusschen thuys geheeten « cleyn Gelder », *ex una*, ende thuys geheeten « tPrieel van Roosen », *ex altera*, *et ulterius*. op des voers. ambachts vande Vischcoopers andere goeden, ruerende ende onruerende, hoedanich die wesen moegen, die tselve nu heeft ende noch vercrygen sal, te geldene ende te betalene alle jaeren te Kersmisse, daeraff dierste jaer renten vallen ende verschynen sal te Kersmisse anno XV^{c} ende achtentseventich. Te waerne op X scellingen Brabants erfflyc eenre capelrye inder Borchtkercke alhier, item V scellingen Brabants erfflyc den kinderen van Oyenbrugge, item VII scellingen Brabants erfflyc Jacobe van Brimeur, item V ß Brabants

erfflyc Jan van Gale, item XVI scellingen X 1/2 deniers Brabants erfflyc Jacobe Bullens, item XVI ℔ Brabants erfflyc Janne Geens, item VI ℔ V scellingen Brabants erfflyc den regeerders vanden Meyskenshuyse alhier, daer jaerlycx voren vuytgaende, *prout littere*, ende anders nyet....

XVIIa Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 181.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren, Schepenen ende Rade vander stadt van Antwerpen.

Verthoonen oodtmoedelyck Uwe E. onderdanige de dekens, ouders metten gemeynen oudermans vanden Vischcoopersambachte deser stadt van Antwerpen, alsoe desselfs ambachts huysinge, genaempt *Henegouwe*, gestaen achter het nyeuw gebouwt stadthuys, met seker achterhuys gestaen inde Lynmakersstrate, die men nu ter tyt noempt de Keesstrate, opten vierden dach Novembris inden sacque alhier by den Spaengniaerden affgebrant is geweest, waerinne sy oock gelaten hebben alle des voers. ambachts meublen, pampieren ende emolumenten, sulcx dat sy nyet op heurlieder camere oft in heurlieder huysinge tot prouffyte vanden ambachte en hebben cunnen salveren oft recouvreren omme hen te soulageren totter edificien vanden voers. huysinge. Ende want sy, supplianten, gheerne het voers. huys souden opmetsen ende optymmeren, ten eynde den gront (die daer seer weerdich is), altoos nyet en soude blyven ledich, soe en vermoegen oft cunnen sy dat nyet gedoen, vuytdien tvoers. ambacht egheene particuliere incommen en heeft, daermede sy hen souden vermoegen te behelpen, maer wel met vercoopinge oft belastinge vande huysinge, dat sy nyet en begheeren oft willen doen, sonder ierst ende alvoren van Uwen Eer. daertoe gehadt hebbende consent ende aucthorisatie. Waeromme soe eest, dat sy, supplianten, seer oodtmoedelyck syn

biddende dat Uwen E. gelieve hen te consenterene ende willecorene den voers. gront van des ambachts huysinge te moegen vercoopene, alienerene, belastene oft beswarene soe sy dat aldernutste ende bequaemst sullen bevinden totten voers. ambachte, denselven oock te aucthoriseren omme by hen, supplianten, dekens, ouders ende gemeyne oudermans vanden voers. ambachte, nu synde ende by tyden wesende, den coopers daerinne te goedene, ervene ende te vestigene met brieven oft anderssins, soedat behoiren sal, waerantschap te doene ende te gelovene, des voirgenoempden ambachts goeden daervoren te verbindene ende verobligerene. Dwelck doende etc. A. ONDERDELYNDE.

Sy gestelt in handen van Meesteren Cornelis de Wyse, Schepene, ten eynde hy met den remonstrant communicere ende datter middel werde gevonden mits belastende de gronden in dese geruert, sonder deselve te vercoopen oft te alieneren. Actum XXIII Septembris anno LXXVII. MARTINY.

Daernaer gehoort het rapport vanden commissaris in desen geordineert, is by mynen Heeren voors. den supplianten, tot het opbouwen vanden huyse van den ambachte in desen geruert ende commende achter inde Keesstrate, geconsenteert den gront vande voors. huysinge te belasten met twelff ponden Brabants erffelyck. Actum den XIIII[en] Octobris XV[c] LXXVII. HOBOKEN.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 160.

Wouter de Gruyter, coopman, woonende jegenwoordelick tot Middelborch, bekende ende verclairde, alzoe eertyden by der Coninckliker Majesteyt als Hertoghe van Brabant, by titule van confiscatien, aengeslagen ende aenveert is geweest seker zyns comparants huysinghe metten gronde ende toebehoorten alsnu afgebrant wesende, geheeten hebbende

de Keerse, gestaen aende Merct achter der stadthuys alhier, dwelck hy opden tweeden Decembris anno XV^{c} ende eenentzestich jegens Peteren vandēr Haghen, coopman, ende zyne consorten gecregen ende terve genomen hadde ende by Daniele de Lomel ende Hans Kesten, als gemechticht van hem comparant, opden XII^{en} Julii anno sevenentzestich vercocht ende opgedraghen is geweest Hubrechte van Hove, die dairaf wederomme opden XXVI^{en} Februarii anno XV^{c} LXXVII voor Roberte Rescio, openbaren Notaris tot Maseyck ende sekeren getuygen ten behoeve van hem comparant gerenunchieert ende afstant gedaen heeft gehadt, ende het zoe zy dat Henrick, Michiel ende Jacob vander Haghen, gebroederen, Michielssonen, tvoors. huys metten toebehoorten hebben, by ordonnantie vanden Hove ende voor tgebreck vande renten metten achterstellen ende andere tachterheden die zy op ende aenden selven huyse waren heffende ende hen competerende, doen chieren ende vercoopen, ende dairaff ten lesten den coop behouden ende daerenteynden oic by commissarisen by Zyne Majesteyt oft Rade van Brabant dairtoe geordonneert, gegoet ende gheerft zyn, al blyckende byden brieven ende den bescheede dairaf zynde, ende want de voornoempde vander Haghen van tgene daer vore zy de voorgeruerde vercoopinge hebben versocht ende doen doen, ende zy aenden voors. huyse ende hem, comparant, ten achteren ende in gebreke waren, alnoch merckelicke somme te cort comen, dairaf hy, comparant, ende deselve vander Haghen, by tusschenspreken van sekere goede mannen, tsamen minlick zyn overdragen ende vereenicht als dat hy, comparant, in voldoeninge derselver tachterheyt, binnen sekeren termeyne opleggen zal de somme van drye hondert guldenen eens, navolgende der hantscrift by hem dairaf gegeven, ende voorts doen ende passeren de renuntiatie nabescreven. Soe eest dat hy, comparant voors., gerenunchieert, vertheghen ende afgegaen heeft, renunchieerde, vertheech ende ginck aff mits desen, tot behoeff vande voornoempde gebroeders vander Haghen ende van hennen nacomelinghen, van allen alsulcken actie ende gerechticheyt als hem aen oft tot der erven metten gronde ende toebehoorten vander voornoempder afgebrander huysinghen eenichsins is oft soude moghen wesen competerende ende hy dairtoe

oft ane soude moghen pretenderen, tware wt crachte vander Pacificatien gesloten tot Gendt oft anderssints, in wat manieren dattet ware, allen tselve zyn recht ende actie henlieden opdragende mits desen, ende gelovende gheen recht oft actie oft meer dairtoe te pretenderen in eeniglıer maniere, ende oic de renunciatie byden voornoempden Hubrechte van Hove tzynen behoeve vanden voors. huyse metten toebehoorten voor Notaris ende getuygen als vore gedaen, byden selven Hubrechte oft zyne gemechtichde wettelyck voor Schepenen alhier te doen passeren, ende de voornoempde vander Haghen daeraf te leveren behoorlycke brieven ende bescheet, zoe hy hen oic overgelevert heeft alle de brieven ende bescheet hiervoren geruert, gelovende oic de voors. erve metten toebehoorten teeuwigendagen te bevryen, te wairne ende te clairne van alle commeren ende calaengien die by hen oft by den voors. Hubrechte van Hove oft yemanden anders van hennen wegen dairop gemaect souden moghen wesen aen yemanden anders dan aen de voornoempde vander Haghen, verbindende dairvore *se et sua.*

XXV Octobris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 361v.

ZILVERSMIDSTRAAT.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de proprietarissen vande gronde van huysingen ende erven vande Silversmitstrate ende Keesstrate, zoe zy, supplianten, geerne zouden doen ruymen ende

ledich maken de straten ende gronde voors., indyen zy, supplianten, costen overcommen metten carliedens alhier, dewelcke dagelycx hen reysen van gruys wech te voeren hooren ende overschatten die reysen die zy plagen te voeren voer een blanck, daer willen nu eenen stooter ende III stuyvers aff hebben, dus dagelycx hen reysen overschattende etc. Bidden daeromme etc. hierop te lettene ende daerinne versien te worddene dat de keerliedens zullen blyven in hen werck van tgruys wech te voeren taxerende elcke reyse op eenen behoorlycken prys met oick behoorlycke grootte vande keeren. Dwelck doende. Onderteeckent : MANGELEERE, FRANCHOIS LYCOOPS, ADRIAEN VAN HELMONT ende JAQUES DE LANGAIGNE.

Syn by Myne Heeren gecommitteert Mertten van Ranst, Meester Cornelis de Wyse, Willem Schuyt, Schepenen, metten cuermeestere deser Stadt, omme hen tinformeren op dinhoudt van deser, omme derselver rapport deser aengaende gehoort, voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum XVa Aprilis LXXVII. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 117.

Aende Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen.

Gheven oytmoedelyck te kennen de dekens, oudermans ende gemeyne supposten van Sint Joorisgulde die men noempt « den Jonghen Voetboghe » deser stadt, hoedat zy, met advyse van heure medebroederen omme te vindene ende op te bringhene de penningen noottelyck wesende tot het opmaecken vande huysinghe der voors. gulde, ten tyde vanden miserabelen saccagemente deser stadt affgebrant wesende, hebben gelyckerhandt overdragen henlieden erve

ende de nyeuwe geconcipieerde edeficie ende huysinghe daerop te stellene (dewelcke sal wordden genoempt *den witten Leeuw*, gelegen opten hoeck vande Silversmitstraete, gelyck de oude affgebrande huysinghe plachte genoempt te wesene) te belastene met dry hondert guldenen erffelyck. Bidden daeromme dat Uwen Eerw. believen wille henlieden te authoriserene omme deselve rente behoorlyck te moghen vercoopene ende voer Schepenen deser Stadt te verlydene ende te hypothicerene opte voers. huysinghen ende edificie daeroppe te makene, als voers. is. Dwelck doende etc. Geteeckent : Vlierden ; Hans van Obberghen, als deeken ; Gheerdt Braems, als deken ; Niclaes van Cuellen, als ouderman ; Franchoes Heylen, als ouderman, Herman van Dadenborch, als ouderman.

Inde marge stont geappostilleert aldus : Selen de supplianten de opte makene huysinghe in desen geruert mogen belasten met drye hondert guldenen erfflyck, deselve daertoe aucthoriserende. Dies selen de penningen wordden geemployeert tot het opbouwen vande selve huysinghe. Actum den vierden Februarii 1579. Geteeckent : J. Hoboken.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 344v.

Hans van Obberghen ende Gheeraerdt Braems, als dekens van Sint Jorisgulde die men noempt den Jonghen Voetboge... bekenden dat zy, mits der somme van sesthien hondert carolus guldenen eens,... die zy voorts geemployeert hebben inde opbouwinghe... vercocht hebben Janne dela Faille ende Janne Pellicorne, als momboiren van Adriane van Afferen, tsjaers erffelyck een hondert Carolusguldenen opder voors. gulden nyeuwe huysinghe geheeten *den witten Leeuw*, gestaen opten hoeck vander Silversmitstraeten alhier, tusschen thuys geheeten « de witte Leeuwinne », daer nu ter tyt « de witte Lelie » vuythanghende is, gestaen in de voors Silversmitstraete, *ex una*, en derve vande affgebrande

huysinghe geheeten « de Keerse », achter stadthuys gelegen, *ex altera....*

Prima Octobris 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 344.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen.

Remonstreren in alder reverentie dekens, oudermans ende ouders vande gulde vanden edelen Ridder Sint Joris, genoempt den Jongen Voetboge, hoedat huerlieden huysinge, geheeten *den witten Leeuw*, gestaen achter dnyeuw stadthuys opte Groote Mert alhier, opten hoeck vande Silversmitstraete alhier, inde Furie IIIIa Novembris 76, byde Spaensche soldaten tot inden gront affgebrant is geworden, als Uwen E. noch wel in memorie hebbende is. Ende gemerckt zy, supplianten, nyet en zyn verzien geweest van eenige cameren om hen oude possessie ende vergaderinge naer ouden hercomene tonderhoudene, hebben zy, supplianten, goet gevonden ende gedoocht op heure affgebrande erve eene bequame edificie ende nyeuwe huysinge te makene ende te bouwene, gelyck zy, supplianten, als oick *oculariter* ende feytelyck blyckende is, tegenwoerdelyck gedaen hebben, tot een groote eere van deser stadt ende gulde, ende bezundere tot grooten coste ende laste van hen, supplianten, die deselve nyet mogelyck en zyn geweest te vervallene, zonder de voors. huerlieden huysinge grootelycx met erffrenten by maniere van vercoopinge te belastene, ende omme dat zy, supplianten, tot verlichtinge vande gemeyne guldebroederen, vande voors. belastingen in tyden ende wylen ontslagen zouden mogen wordden, Bidden daeromme dat mynen Heeren gelieve, ooge ende regardt hebbende opt geene voors. is, hen, supplianten, tauctoriserene XII persoonen ende lieffhebberen in dezelve hare gulde te mogen vryene van alle

diensten, waecken ende desgelycken, ten eynde zy, remonstranten, by alzulcken middele vuyt de voors. belastinge mogen geraecken. Dwelck doende etc. GHEET.

Selen de supplianten aen myne Heeren exhiberen de lyste vande persoonen die zy pretenderen te vryen, midtsgaders heure wepeleers ende vrye, om, tselve gedaen, voorts geordonneert te wordden zoe behooren zal. Actum IIII^{a} Decembris 1579. UFFELE.

Requestboek 1579-80, f° 24v.

Jan vanden Broecke, de jonge, *Conscabinus*, als man ende momboir van Jouffrouwe Beatrix de Smith, *constituit* de taellieden etc. opten grondt vanden huyse genaempt *de Leeuwinne*, gelegen inde Silversmitsstrate achter der gulden vanden Jongen Voetboge grondt ende erve genaempt « den Leeuw », *ex una*, ende thuys geheeten « den Cop », *ex altera....*

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 205v.

Heer Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman,.... bekende... dat hy heeft doen veylen te coope derve vanden affgebranden huyse geheeten was *de Leeuwinne*, metten materialen daertoe behoorende, gelegen inde Silversmitstrate, tusschen derve vanden hoeckhuyse was geheeten « den Leeuw », *ex una*, ende thuys genaempt « den Cop », aen dander syde....

Die tertia Januarii anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 454.

Lucia Vermuelen, weduwe wylen Godevaerts Nys, *ex una*, Elysabeth van Schoonhoven, weduwe wylen Henricx Cuylen, (en hare kinderen), *ex altera*, bekenden.... dat de eerste comparante vercocht heeft aen de comparante van de tweede partye, derve van de gemeyne gote mette erve vanden gemeynen muer gestaen ende gelegen tusschen der voors. Lucia Vermuelen huysinge.... ghenaempt « den gulden Cop », inde Silversmitstrate alhier gestaen ende der voors. weduwe ende kinderen wylen Henricx Cuylen affgebrant huys ende erve ghenaempt *de Clocke*, ende dit van achter tot vore...

XXVa Februarii 1579.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 55.

Meester Jan de Lengaigne, Licentiaet in beyden rechten, etc. (verkrijgen uit het sterfhuis van Peeter de Lengaigne) een huys genaempt *de Clocke*, gestaen inde Silversmitstrate alhier ende dat met alsulcken last als tot volmaken ende opbouwinge vanden voors. huyse noch behooren sal.....

Die XVI Julii anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, II, f° 301.

Charles vanden Manden, woonende tot Curtrycke, zo voer hem selven als inden name van Jan vanden Manden, zynen vadere, woonende tot Yseghem, bekende ontfanghen te hebbene van Jacques Dangiore, coopman van Aeth, in Henegouwe, alsulcke somme van een hondert ponden grooten Vleems eens als deselve Jacques opten XVIen Julii anno XVc LXXVI bekent heeft gehadt schuldich te zyne Andriese

Taelman, facteur van hem, comparant, ende zynen vadere, ter causen van lywaet coleur van wambeysen te maecken, dewelck deselve Taelman hem alsdoen vercocht ende gelevert heeft, verschenen wesende den lesten Januarii oock lestleden, naer luydt vande obligatie daeraff zynde, dewelcke metten voers Taelman verbrant is inden huyse daer deselve Taelman woonende was, gestaen inde Silversmitstrate alhier, geheeten *den Wissele*....

Die XIII Augusti anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, 1, f° 70.

Jacques de Lengaingne, coopman alhier, vercocht.... tsjaers erflick hondert Carolus guldenen op zekere twee nyeuwe huysen daer hy nu ter tyt vuythangen sal *den gouden Real* ende *den gouden Angelot*, dwelck te voeren eene huysinge geweest is, genaempt geweest zynde *doude Wissele*, gestaen neffens een inde Silversmitstrate, tusschen derfve vanden afgebranden huyse genaempt « Venegien », *ex una*, ende derfve vanden huyse genaempt « de Clocke », *ex altera*...

XXXa Aprilis 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 193.

Gheeraert van Baerle, inden name ende als momboir vande kinderen wylen Gheeraerts van Eeckeren, *quos suscepit, constituit* de taelliede tot een stuck (daer een huys *Venegien* geheeten) oppe te stane plach *cum fundo et pertinentiis*, gelegen inde Silversmitsstrate alhier....

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 78v.

Jouffrouwe Marie de Meere, met Adriane van Brueseghem, sydenlakencooper, heuren manne, etc. gaven terve Janne Comperis, canefassier, derve vanden affgebranden huyse gcheeten *de Violette*, gestaen ende gelegen aende Groote Merckt, tusschen derve vanden affgebrande huysinghe ghenaempt « den Olifant », aen deen syde, ende derve vanden affgebranden huyse geheeten « dEencoren », aen dander syde....

Die XXVIII Aprilis anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 605.

Merten Jacops, canifassier alhier, *juravit etc.* aengaende alle alsulcke boecken vande Torcxsche navigatien, gedruct in diversse spraeken, die Meester Willem Silvius hem, affirmant, tot zyne versekertheyt in handen heeft gegeven inden jaere van LXXVI, dat alle de selve boecken in zynen woonhuyse, gestaen by het stadthuys alhier, met zyne andere goeden, den IIII^{en} dach Novembris anno LXXVI lestleden, geheelyck ende al verbrant zyn gewordden, ende dat daeraff egheene gesalveert en zyn gewordden. Affirmerende voorts de voors. comparant dat de rekeningen hem, Silvius, overgegeven, innehoudende de somme van I^{c} XXI ₶, XIX schellingen, IIII deniers Vlems, dat deselve rekeninge is rechtveerdich ende dat de voors. Silvius hem de voors. somme, ter causen daerinne begrepen, noch deuchdelyck schuldich ende ten achtere is.

Die tertia Novembris anno 1579.

Certificatieboek 1579, f° 445.

Meester Thomas Lhermite, licentiaet in beyden rechten, Michiel vander Haghen, etc.... gaven terve Mertene Jacops, canifassier, een stuck lediger erven, mette materialen van steenen daerop liggende,... daer een huys op gestaen heeft, geheeten *den Olifant*, dwelck van nyeuws wederomme opgemaect ende getymmert is, gelegen aende Groote Merct alhier, tegens over het stadthuys, tusschen thuys genaempt « de Violette », *ex una*, oistwaert, ende thuys geheeten « den Moelen », *ex altera*, westwaert....

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 389.

Loys Leerbeyls, coopman van drooghe waeren, vercocht... tsjaers erfflyck hondert Carolus guldenen,... opde helft van eener erven, daerop eertyts een huys geheeten *den witten Bock* te staen plach, ende opten vierden Novembris anno XV^c LXXVI^tich inden saccagemente deser stadt affgebrant is, geleghen inde Silversmitstraete alhier, tusschen de huysinghe van « den Muelen », *ex una*, ende thuys geheeten « de Helle », *ex altera*, comende achtere aende huysinge ende erve van Andries van Brueseghem « het Wout » ende den « Roosen Hoet »....

IIa Aprilis 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 21v.

Jacobmyne de Ruym, Lambrechtsdochtere wylen.... vercocht... de sessentzestich Carolus guldenen, derthien stuyvers, eenen grooten Brabants erflyck.... op eene huysinghe metten gronde ende toebehoorten, geheeten *den Bock*, gestaen ende gelegen aende Groote Merct alhier, tusschen thuys geheeten

« den Moelen », *ex una*, de huysinghen geheeten « dWout », « Sint Jacop » ende « den Roosen Hoet », algader inde Braderystrate oostwaert, ende de huysinghe geheeten « de Helle », *ex altera* westwaert, comende achtere boven derve vanden huyse geheeten « den cleynen Bock » tegens tVleeschuys alhier over gestaen, welcke voornoemde huysinghe inden roof ende saccagemente deser stadt affgebrant is....

Die XXIII Junii anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel II, f° 99v.

Jouffrouw Jehanne Haeck, weduwe wylen Adriaens van Helmont, met eenen momboire heur gegeven metten rechte, in deen partye, Anna van Helmont, Adriaensdochtere wylen voers., daer moeder af is de voers. Jehanna Haeck, met Henrick Meys, canifassier, heuren wettigen man ende momboire, in dander partye, bekenden ende verlyden onderlinge ten beyden zyden aengaende de huysinge van voere tot achtere, geheeten *de Helle*, daeraff de voerhuysinge, comende inde Silversmitstraete, inden roof ende saccagemente deser stadt, dwelck geschiede den vierden Novembris anno LXXVI, afgebrant is....

Die XII Junii anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel II, f° 14.

Op heden, den elfsten dach der maent Septembris anno XVc ende achtentseventich, soe bekenden Peter David, coopman, inden name ende als gemechticht van Gerarde

du Bosquiel, Guillelme Deliot, Jehan Le Vasseur, Nicolas Bave ende Guillelme Formestraulx, ende henne consorten gesellen in coopmanschappen, specialicken om tgene des nabescreven wordt te mogen doene, breeder blyckende by eenre procuratien opden XXV^en Augusti lestleden onder den segel ter saken der stede van Rysele gepasseert, ter eenre, ende Peter vanden Berghe, cruydenier alhier tAntwerpen, ter ander zyden, dat de voornoemde Peter David, inder voors. qualiteyt, vercocht heeft ende vercoopt by desen, den voornoempden Peteren vanden Berghe, de erve vande afgebrande huysinghe, geheeten *de Duyve*, van vore tot achter, met plaetse, gronde ende allen den toebehoorten ende de materialen dairop liggende, gelegen inde Silversmitstrate alhier, met eenen ganghe achter wtcomende inde Cuyperstrate, metten huyse geheeten « tswert Schaep » achter neffens denselven ganck aldair gestaen, oic al metten gronde ende toebehoorten, zoo ende gelyc al tzelve den voors. constituanten is toebehoorende ende de voors. Gerarde du Bosquiel ende wylen Pierre Deliot dat, inden jare van XLVI, dertich dage in Octobri, jegens Joose de Vogeleere gecregen ende terve genomen hebben gehadt, ende dit voor ende omme de somme van neghen duysent Karolus guldenen eens, tot twintich stuvers elcken gulden gerekent....

Pierre David

Peter vanden Berghe.

P. Fabri, Notarius scripsit, tanquam testis.

Protocollen vanden Notaris P. Fabri 1573-79, f° 257.

Peter David, coopman,... bekende dat hy.... vercocht heeft... de erve van achter tot vore, met plaetse, vouten ende materialen dairop wesende, gronde ende allen den toebehoorten vander huysinghen, geheeten hebbende *de Duyve*, inden saccagemente ende onderganck deser stadt afgebrant wesende, geleghen inde Silversmitstrate alhier, tusschen derve vanden afgebranden huyse, geheeten « Hemelryck »,

aen deen zyde, ende derve vanden afgebranden huyse geheeten « de Helle », aen dander zyde, met eenen ganghe wtcomende inde Cuyperstrate ende den huyse geheeten « tswert Schaep » neffens denselven ganghe inde Cuyperstrate gestaen....

Die III Novembris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 259.

Adam Reyniers *constituit* de taelliede tot een stuck erven daer een huysinghe, *Hemelryck* geheeten, oppe te stane plach, gelegen inde Silversmitsstrate....

Quarta Maii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 99.

Meester Jan vander Balckt, woonende tot Bruessel, enz. gaven terve Lazarus Kessleer, coopman, een groote erve, metten materialen ende stoffe daeroppe liggende, achterhuyse, met eenen vuytgange comende inde Cuyperstrate, gelegen inde Silversmitsstrate, tusschen thuys genaempt « Schotlant », *ex una*, ende derve vanden huyse dwelck te heeten plach « de Duyve », *ex altera*, gelyck wylen Joos Raet ende Jouffrouwe Marie sHertogen, *ejus uxor*, de voors. erve metten affgebranden huyse daeroppe gestaen hebbende gecregen ende terve genomen hebben....

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, II, f° 428v.

Wy, Susters Anna Goos, Mater, Jacquelyne Lougyn, Submater, Alexandria Perre, Procuratersse, etc. alle religieusen inden goidthuyse van Syon binnen der stadt van Lyere, doen te wetene eenenyegelycken dat, nadyen des Sondaeghs nae Aldersielendach int jaer XV^{c} zessentseventich, de Spaegniarden overvallende de goede stadt van Antwerpen, hadden groote menichte van huysen aldaer verbrandt ende onder ander het huys geheeten *Schotlandt*, dat wy aldaer hadden inde Silversmetstrate staende..... hebben wy..... geresolveert dat wy, met eenige somme van penningen (die wy by vercoope van erffrenten op eenige des goidthuys panden mochten furneren) souden de voers. erve eensdeels betymmeren... stellen in onse stede Jacques vanden Loock, onsen Rentmeesteren, om te vercoopene Janne de Witte... tsestich guldenen jaerlyckere rente op derve metten huysen daerop staende, die wy hebben gereserveert vander erve daer thuys *Schotlandt* op te staene plach... Dwelck aldus gedaen is den twintichsten dach van Mey int jaer vyfthien hondert ende achtenseventich....

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 116.

Jacques vanden Loock, Rentmeestere vanden goidshuyse van Syon, binnen der stadt van Liere.... bekende dat hy, mits den vier hondert tachtentich Carolusghuldenen eens.... bekeert tot opbouwinge vande huysinge nabescreven, vercocht heeft Jan Cornelis Adriaenssone, tsiaers erflyck derttich Carolusghuldenen... op derve metten huysen daeroppe staende ende nu nyeuw gemaect worddende, daer thuys geheeten *Schotlant* op te stane plach, geleghen inde Silversmitstrate, tusschen derve vande huysinge geheeten « de Duyve », *ex una*, ende derve geheeten « de Galeye », *ex altera*, met eenen achterhuyse ende plaetse, vuytcomende met eenen gange inde Cuyperstrate....

Secunda Octobris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 37.

Jouffrouwe Jehanne Mangeleers, etc., gaven terve Robert Le Fer, coopmanne van speceryen, een stuck erven daerop een huys gestaen heeft, dwelck affgebrant is, genaempt *de Galeye*,... gelegen inde Silversmitstrate alhier, tusschen derve genaempt « Schotlant », *ex una*, oostwaert, ende derve genaempt « dLammeken », *ex altera*, westwaert, comende achter noertwaert eensdeels aende voers. erve genaempt « Schotlant » ende eensdeels aender voers. erfgeverssen andere erve van heuren huyse genaempt « de cleyn Galeye » inde Cuyperstrate gestaen.

Die XVIII Septembris anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 43.

Jouffrouwe Elisabeth van Haesdonck, weduwe wylen Heeren Jans de Prado, in zynen tyt Riddere ende Secretaris vanden Secreten Raede van Zyne Majesteyt.... vercocht de helft vanden gront oft erve vander huysinghen eertyden geheeten *den Candeleere* ende *het Lammeken*,... gelegen inde Silversmitstraete alhier, tusschen thuys geheeten « de Galeye », *ex una*, ende derve vanden huyse geheeten « den Ketel », *ex altera*....

XV Aprilis 1579.

Joncker Jan van Haesdonck, *ex una*, ende Hercules Herls, *ex altera*, bekenden ende verlyden aengaende de affgebrande erve..... gelegen inde Silversmitstraete alhier, daer eertyden twee huysen op gestaen hebben, geheeten deene daeraff *het Lammeken* ende dandere *den Candeleere*, tusschen thuys oft erve geheeten « den Ketele », *ex una*, ende Roberts Le Fer erve, *ex altera*....

Quarta Junii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 190v en 258.

Jouffrouwe Regina sClercx, weduwe wylen Joos de Weert, des cruydeniers,.. gaff terve Guillielme Lize, coopmanne, een stuck lediger erven voer aent strate, daerop een huysinge gestaen heeft, die affgebrant is, genaempt *den gulden Valck*, metten materialen soe opte erve als inde kelders schoon gemaect liggende.... gelegen inde Silversmitsstrate alhier, tusschen de erve vanden huyse geheeten « de Fontaine », *ex una*, ende de erve vanden huyse genaempt « het Weselken », daer nu ter tyt vuythangende is « het vliegende Peert », *ex altera*, comende achter vuyte met eenen gange inden loosen gawech die men noempt de Cuyperstrate....

Die XXVIII Martii anno 1579.

Scab. Prot 1579, sub Martini & Kieffel, 1, f° 82.

Franchoys ende Jan Verjuys, gebruederen, etc.... vercochten Janne de Coninck, coopman.... een schoone costelycke erve met halven borneput, halven regenback, pompe, welcken halven regenback, halver weerdribbe is gestaen opde erve genaempt « den grooten Wesel » hier neffens gestaen, eenen vryen waterloop, welcken geleyt moet worden achter over de erve ende huyssinge geheeten « den Salm » met twee vouten deen boven dandere, met noch allen alsulcke materialen van steen ende dierlycke als opde voors. erve soude moegen liggen, soe boven als beneden ; maer indien men bevonde inde kelders eenige goeden van coopmanscapen, zal tzelve volgen den huerlinck daer lest int voers. huys gewoont hebbende, welcke erve gelegen is inde Silversmitstrate alhier, daerop een huys plach te stane genaempt *den cleynen Wesel*, tusschen de erve vanden

nuyse geheeten « den grooten Wesel », *ex una*, ende het huys oft nu de erffve geheeten « den Valck », *ex altera*...

Die IX Maii anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, 1, f° 309.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Hans de Donckere hoedat hy, suppliant, den IIII[en] Novembris lestleden, inde Silversmitsstrate, geheelyck is verbrant, hebbende aldaer verloren zyn coopmanschappen inden brant, ende daerenboven noch gespolieert, voer ende aleer den brant int huys is gecomen daerinne hy, suppliant, was woonende, vande Spaensche soldaten, zulcx dat hy, suppliant, daerdore zoe inden gront is bedorven gewordden dat hy tot noch toe hem met olie ende olyven heeft beholpen in zekeren keldere toebehoorende Anthoni Alen, zynen swager. Maer alsoe den voors. zynen swager nyet langer zynen keldere en can gederven, zulcx dat hem, suppliant, van noode is te moeten verhuysen ende dat hy, suppliant, doer het groot verlies dat hy heeft geleden, de macht nyet en heeft in groote huyshueren te sitten, zoe heeft de voors. suppliant gehuert voer redelycken prys zeker ledige erve, toebehoorende Elze van Hestere, weduwe wylen Symon de Mangelaere, voer eenen termyn van zes jaeren, ende dat hy, suppliant, met dry jaren mach affstant doen, op conditie nochtans dat hy, suppliant, op zynen eygenen cost, daeroppe een huysken oft luegenwerck moet stellen, dwelck de suppliant alreede begonst heeft te maken. Maer alsoe Uwen E. daerinne zyn swaricheyt makende, deurdyen hy, suppliant, daer een houten stagie inne heeft gemaeckt ende voer een yseren

tralie inne gestelt, ende boven, met ouden steen die hy, suppliant, op derve heeft gevonden, steensdickte een muerken oft luegenwerck geerne zoude maken, dwelck hem, suppliant, op de helft nae zoevele nyet en zal costen dan oft hy tselve moeste met bert maken, dewelcke voors. dingen hy, suppliant, eensdeels aen hem selven heeft gehadt ende deselve stellen nyet tot zulcken fine dat hy die daer begeert tzynen affscheyden te laeten, maer belooft deselve aff te breken int affscheyden van zyner hueren. Bidt daeromme etc. dat hem, suppliant, zal wordden toegelaten zynen voors. winckel voorts te mogen maken, op sulcke restrictie nochtans dat hy, suppliant, den geheelen gevel int affscheyden vander hueren zal affbreken, opdat hy, suppliant, voer hem, zyn huysvrouwe, wederomme zyn broot mach winnen ende zyn crediteuren alenskens betalen. Dwelck doende etc. HANS DONCKERE.

Sy gestelt in handen vande Brantmeesters, die thuys in questien zelen visiteren, omme, hen rapport gehoort, voorts geappointeert te worddene nae behooren. Actum XI[a] Septembris LXXVII. P. CHARLES.

Op den bladrand :

Gehoort het rapport vanden Brantmeesters ende geleth op dinhouden van deser requeste, is den suppliant geaccordeert den winckel hierinne geruert te mogen voorts maken, onder conditie nochtans dat hy alvoren zal acte verleenen van dat hy denzelven winckele zal moeten affbreken teynde vande dry jaeren, ten zy hy alsdan voer ander dry jaeren voorder consent cryge van myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, opte pene dat, by faulte van dyen, de stadt denselven winckele zal, ten coste vanden suppliant, doen affbreken ende de stoffe tot huer nemen, sonder aensien vanden suppliant. Actum XVII Septembris anno LXXVII. P. CHARLES.

Requestboek 1577-78, f° 36v.

KAASSTRAAT.

Clara tKint, weduwe wylen Ghysbrechts Verjuys, *cum tutore*..... bekende.... dat zy vercocht heeft Arnoute tKint, cruydenier, een stuck erven dairaf thuys dairop gestaen hebbende ende afgebrant wesende, genaempt was *den grooten Wesele*, ende daerop byden voornoempden Arnoute een nyeuw huys gestelt ende getimmert is, oic geheeten *den grooten Wesele*, ... geleghen... inde Keesstrate, opden hoeck noortwaert vande Silversmitstrate, tusschen derve vanden afge branden huyse geheeten « den cleynen Wesele » inde voors. Silversmitstrate gelegen, aen deen zyde, ende thuys ende erve geheeten « Sint Anna » inde voors. Keesstrate gestaen, aen dander zyde.....

XIIJI Octobris 1578.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 409v.

Jouffrouwe Elizabeth Mannaerts, weduwe wylen Willems van Sompeken, bekende ontfanghen te hebbene,... ter saken van alsulcken XXII guldenen die zy, comparante, jaerlicx is heffende op seker huys, nu afgebrant wesende, geheeten *dwilt Wyf*, in de Keesstrate, opten hoec vande Silversmitstrate gestaen...

XXIIII Aprilis 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 418v.

Jacques Herlin, Hubrechtssone wylen,... renuntierde mits desen tot behoef van Rombout Herlin, zynen broeder, van allen trecht.... hem competerende.... aen ende tot der erven,.. dairop een huys te stane plach, geheeten *cleyn Gelre*, dwelck in den saccagemente deser stadt afgebrant is geweest, ende by den voornoempden Rombout wederom tzynen coste alleene is opgebouwt, gelegen in de Keesstrate alhier....

XXIII[en] Septembris anno 1583.

Scab. Prot. 1583, sub Kieffel & Gillis, II, 104v.

Meester Anthoenis van Mansdale, *Conscabinus*, als stadthoudere Heeren Godevaerts Sterck, Amptman inder stadt alhier, bekende dat hy, comparant,... heeft doen vuytroepen den gront ende derve vanden affgebranden huyse geheeten *Rattenborch*, metten materialen daertoe behoirende, gelegen inde Lynmakersstrate alhier, geheeten de Keesstrate, tusschen derve vande huysinge was geheeten « Valckenborch » aen deen zyde, ende derve vande huysinge was geheeten « de Lelie », den ambachte vanden Schipperlieden toebehoirende, *ex altera*....

Die III Novembris anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 351.

Ten versuecke van Michiele Bode ende Boudewyne Roovers, inden name ende als testamentelicke momboiren vanden wettigen kinderen Joachims van Meer, coopman van droguerye, daer moeder aff was Margriete Bode.

Ende hebben by heure mannewaerheyt, in stede van eede (eedt presenterende indien des noot ware) in handen myns Notaris, tselve stipulerende ende ontfangende, verclaert ende geattesteert dat sy wel kennen ende over vele jaren wel gekent hebben den voornoempden Joachim van Meer, gewoont hebbende binnen deser stadt, inde Keesstrate, inde huysinge genaempt *het Steentken*, by de Spaensche soldaten IIII[a] Novembris lestleden met vele andere huysen verbrant, ende dat deselve Joachim is een man van eeren, staende tot goeden name ende fame, wesende van goeden regimente ende onder de cooplieden groot credit gehadt ende syne coopmanschap ende handel eerlick gedaen hebbende. Redene heurer wetentheyt allegerende.

Mede compareerde de voornoempde Joachim van Meer, ende heeft, als voor, verclaert ende geattesteert dat allen dlynwaet by de voors. wylen Margriete Bode, syne huysvrouwe was, by heuren testamente III[a] Januarii anno XV[c] vyffentseventich *anno a Nativitate Domini*, voor my, bovengenoempde Notaris, in presentien van getuygen gepasseert, heuren dochteren gemaect, ende alle heure andere cleederen ende juweelen tot heuren rugge ende lyve behoirt hebbende voerts alle heure kinderen gelyckelyck gelaten metten voornoempden testamente, ende allen synen huysraet ende coopmanschapen inde voornoempde huysinge tsamen verbrant syn.

Protocollen van den Notaris D. van den Bossche, 1576, f° 42v.

Jouffrouwe Catheryne de Vinalde, weduwe wylen Jans vander Hegghen,... vercocht Peteren van Breuseghem de erve vander huysinghen geheeten hebbende *Vlaenderen*, inden saccagemente ende beroovinge deser stadt afgebrant wesende ende alsoe by den voornoempden coopere van nyeuws opgebouwt, ghelegen inde Lynmakersstrate die men heet de Keesstrate alhier, tusschen thuys ende erve geheeten « tRat van Avonturen », aen deen zyde, ende thuys ende erve geheeten « de Zwaluwe », aen dander zyde.....

24 Februarii 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, II, f° 104.

Margriete Kindts, weduwe wylen Lucas Heyndricx,.... gaff terve Janne Willemssone.... een stuck erven daer een huys op gestaen heeft ende nu ter tyt een nyeuwt huys op gemaect wordt, geheeten *den Pluymwan*...... gelegen in de Keyssestrate opten hoeck vande Soutruye, aende Cordewagencruydersbrugge, tusschen deselve Soutruye, *ex una*, ende derve vanden huyse geheeten « tgroot Rat van Avontueren », comende achter aen thuys geheeten « tcleyn Radt van Avontueren »....

Die XVII Octobris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 114v.

Inventaris van eenige rekenboecken ende coopmanschapen overbleven inde huysinge genaempt *den Wildeman*, binnen der stadt van Antwerpen inde Keesstrate gestaen, alwaer Godevart Vermuelen, olyffvercooper (1), 4 Novembris anno 1576, by de Spaensche soldaten, de voors. stadt met gewelt innemende, dootgeslagen ende omgebracht, ende de voors. huysinge geheel verbrant is, achterlatende seven kinderen, namentlyck Godevart, Jan, Gielis, Jacob, Marie, Margriete ende Cecilia Vermuelen, daer moeder aff is Margriete Placquet, gemaect ende bescreven by my, Diericke vanden Bossche, openbaren geadmitteerden Notaris, opten XXI[en] dach Novembris voors., ter presentien van Jacques de Casaga, coopman, ende Peetere van Blyenberge, houtbreker, poirters ende ingesetenen deser stadt, als getuygen daertoe versocht, ende dit ten versuecke vande voors. Margriete Placquet, weduwe des voors. wylen Godevarts Vermuelen, ende onder protestatie (mitsdien heuren voors. man, als voor, ommegebracht, ende thuys met alle heurlieder goeden ende coopmanschapen verbrant synde, ende alsoo egheenen sekeren staet oft gelegentheyt vanden sterffhuyse connende geweten) van te blyven op haer geheel ende sonder prejuditie van heure gerechticheyt omme tsterffhuys taenveerden oft abandonneren ende haer te houden aen hare dotale ende ingebrochte goeden, omme dien aengaende, in tyden ende wylen naedien den staet vanden sterffhuyse sal wesen volmaect, alsulcken vercleeren te doen als sy, comparante, te raede sal bevinden te behoiren, ende dat sy nyet en meynt door den laps vanden tyde haer te prejudicieren oft door eenigen ontfanck van verschenen schulden het sterffhuys te aenveerden, maer alle tselve te doene tot behoeve vanden ghenen die men sal bevinden daertoe gerecht te syn, hiervan mits desen expresselyck protesterende.

Protocollen van den notaris D. vanden Bossche, 1576, f° 40.

(1) Deken van de Meerschen.

Dierick vanden Bossche, *nomine* van Jouffrouwe Hester vander Meeren,.... *constituit* de taelliede... tot derve vanden affgebranden huyse geheeten *de Linde*, gelegen inde Lynmakersstrate alhier, tusschen derffgenamen wylen Peeters Pickaert erve, *ex una*, ende thuys geheeten « den Sperwer », *ex altera*, voor tgebreck van IIII ₶ Brabants errflic metten achterstelle, etc.

XIXª Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 314.

Jouffrouwe Johanna Ketels, etc.... bekenden dat sy vercocht hebben Jorisen Damiens, coopman, een stuck erven, daer eertyts een huys geheeten *het Beylken* op gestaen heeft ende nu affgebrant is, geleghen inde Keesstraete alhier, tusschen de erve van « Sint Joris », *ex una*, ende de erve vanden huyse eertyts « den Halsberch » ende nu ter tyt « het Pansier » geheeten, *ex altera*, comende achter metten muer tegen den cleynen kelder van hetselve Pansier...

XIIII Julii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 107v.

Joris Damiens, coopman, vercocht.... Martene Jacobs, canifassier, tsiaers erflick vyftich Karolusguldenen.... op een stuck erven... daerop hy een nyeuw huys begonst heeft te bouwen ende geloeft terstont voorts op te bouwen ende te volmaken, daerwte hy *het Bylken* voor een teecken hanghen zal, gelegen inde Lynmakersstrate, die men noempt

de Keesstrate, alhier, tusschen de huysinghe ende erve geheeten « Sint Joris », den kinderen Jans de Haze toebehoorende, *ex una*, ende derve vanden afgebranden huyse geheeten hebbende « tPansier », *ex altera*, comende achter metten muer tegen den cleynen kelder van hetselve Pansier....

Septima Augusti 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 250v.

Heer Lodewyck vander Lynden, Ridder, Amptman, bekende..... dat hy heeft doen veylen te coope derve vanden afgebranden huyse geheeten hebbende *tPansier*, metten materialen daertoe behoorende, gelegen inde Keesstrate alhier, tusschen thuys genaempt « het Bylken », aen deen zyde, ende derve vanden afgebranden huyse geheeten « den Brack », aen dander zyde....

XVIa Maii 1579.

Scab, Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 314v.

Catharina Nymmegens, Mathysdochtere wylen... bekende, aengaende den huyse metten gronde ende toebehoorten, geheeten *het Muelenyser*, inde Keestraete alhier gestaen, by den voers. haeren vadere achtergelaeten, dwelck in den saccagemente deser stadt affgebrant ende nu onlancx by den executeuren van synen sterffhuyse wederomme opgebouwt is,.... dat zy, comparante.... vercocht heeft.... aen

haere brueders ende susters.... alle het paert... haer competerende inden voors. huyse....

XXIII[a] Junii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 199v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Jaspar Brugmans, poorter etc., hoedat, int plunderen deser stadt, zyn huys genaempt *de Boom*, inde Keesstrate gestaen, teenemael verbrant is, met allen tgeene daerinne was, ende oick verscheyde Schepenenbrieven van zyne renten ende goeden, ende onder anderen zekeren brieff oft chartre deser stadt, daermede Franchois van Benthem ende zyn wyff coopen ende vercrygen op deser stadt XVI guldenen tsjaers, die zy hem, remonstrant, hebben getransporteert, zynde den voors. chartre in date den IIII[en] Augusti LXIIII. Bidt daeromme den secretarissen tordonneren hem, suppliant, eenen nyeuwen brieff texpedieren, *salvo* etc.

Fiat, ten waere de secretarissen deser stadt bevonden eenige redenen ter contrarien, *salvo* dat de remonstrant eedt doe van den ouden chartre weder inde secretarye te brengene, ingevalle deselve naemaels werdde gerecouvreert. Actum XI[a] Julii anno LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 197v

Jouffrouwe Clara Adriaenssen, weduwe wylen Gielis van Hoynssem, met eenen momboire heur gegeven metten rechte, ter eenre, Henrick van Hoynssem, des voirs. wylen Gielis vader, ende Hans van Hoynssem, broeder desselffs wylen Gielis, ende syn medegeselle geweest hebbende in coopmanschapen, ter andere zyden, Bekenden ende verlyden onderlinghe, ten beyden zyden, alsoo de voors. wylen Gielis van Hoynssem, opden vierden Novembris lestleden, tsynen woonhuyse inde Keestrate alhier gestaen hebbende, by den Spaenschen soldaten doorschoten ende van levenden lyve ter doot gebrocht, ende tselve zyn woonhuys metten goeden ende coopmanschappen die daerinne waren, geheelicken verbrant ende vernielt is geweest.....

XI$_a$ Aprilis 1577.

Collectanea 1573-82, f° 68.

APPELSTRAAT.

Heer Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman,.... heeft doen veylen te coope.... den gront ende erve vande affgebrande twee huysen, mette materialen daerop staende, waeraff deene genaempt was *den Pellicaen*, gelegen waren neffens malcanderen inde Appelstrate alhier, tusschen derve vanden huyse was geheeten « den Schilt van Vranckryck », *ex una*, ende derve vanden huyse genaempt was « Limborch », *ex altera*....

VII$_a$ Februarii 1579.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & *Kieffel, II, f° 486v.*

Jan Vorsterman *constituit* de taellieden... tot een stuck erven daer een huys op gestaen heeft, geheeten *den Schilt van Vranckryck*, gelegen inde Appelstrate alhier, tusschen thoeckhuys, geheeten « de Drye Coningen », *ex una*, ende thuys geheeten « den Engele », *ex altera*....

Ultima Decembris 79.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 360v.

Heer Lodewyck vander Lynden, Ridder, Amptman,.... heeft doen veylen te coope derve ende den gront vanden affgebranden huyse dwelck ghenaempt was *den Engel*, metten materialen daerop liggende, gelegen inde Appelstrate alhier, tusschen derve van « de Broetgans », aen deen syde, ende derve van « den Schilt van Vranckryck », aen dander syde....

XV Octobris 1579.

Scab. Prot. 1579, sub. Moy & Neesen, I, f° 597.

Cornelia Frans, etc, bekenden dat sy vercocht hebben... een stuck erven dairoppe eene huysinge te stane plochte, affgebrandt zynde inde Furie deser stadt, mette materialen dairop liggende, geheeten *de Broetgans* gelegen inde Appelstrate, tusschen de verbrande erve ofte huysinge geheeten « de Wage », aen deen zyde, ende de affgebrande huysinge geheeten « den Engel », aen dander zyde, comende achtere aende huysinghe geheeten « Sint Joris »....

Die XVII Maii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub. Martini & Kieffel, I, f° 572.

Ten versuecke van Janne Placquet, cruydenier, opidani.

Lieven de Croke, out omtrent LX jaren, ende Bernaert vander Schoonderhagen, suyckerbacker, out omtrent oyck LX jaren, beyde *opidani*, *juraverunt* dat sy, affirmanten, den IIII[en] Novembris anno XV[c] LXXVI, alsoo de Spaensche soldaten alsdoen dese stadt innegenomen hadden ende saccagerende waren, onder meer andere huysen inde Appelstrate alhier gestaen, byde voors. Spaensche soldaten in brant gesteken, hebben geheelick aff sien branden de huysinghe genaempt *de Balanche*, inde voors. Appelstrate gestaen, alwaer wylen Jan Placquet doude, des voors. producents vadere, die sy, affirmanten, verclaren wel gekent te hebben, doen ter tyt innewoonende was.

Mede *comparuit* de voornoempde Jan Placquet, producent, *et juravit* dat alle des voors. wylen Jans Placquet, syns vaders, rekenboecken, papieren, scepenenbrieven ende andere stucken inde voornoempde huysinge, genaempt *de Balanche*, mede verbrant syn geweest. Sonder argelist.

IX Septembris 1579.

Certificatieboek 1579, f° 141v.

Meester Jacob de Vos, advocaet inden Hove van Hollant, zone Meester Marynus de Vos, voer hen selven, ende Lodewyck Rattuller, Raidt des Conincx ende meester vande rekeningen in Hollant, voer hem selven, ende voirts inden name van Jouffrouwe Barbara de Vos, des voirs. Meester Jacobs sustere, zyne huysvrouwe.... vercochten Laureyse

Rycx vander Loo eene ledighe erve metten gronde ende toebehoirten ende allen tgene daeroppe noch ter tyt liggende is, daeroppe eene huysinge gestaen heeft over jaer afgebrant zynde, genaempt geweest hebbende *Sinte Niclaes*, gestaen ende gelegen inde Appelstrate alhier, tusschen dafgebrande huysinge ende erve genaempt geweest zynde « de Roose », *ex una*, ende thuys genaempt « Sinte Christoffel », *ex altera*, comende achter op de Roye....

XXX Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 273.

Franchoys Loerans, inden name vande Aelmoesseniers deser stadt, *constituit* de taellieden tot eenen huyse geheeten *de gulden Roose*, gestaen in dAppelstrate alhier, tusschen thuys geheeten « Amstelredam », *ex una*, ende thuys geheeten « Sinter Claes », *ex altera*, dwelck huys nu affgebrant is....

XVIIa Decembris 1557.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 33v.

Heer Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman.. heeft doen veylen te coope de erve, metten materialen daerop liggende ende staende, vanden affgebranden huyse geheeten *de Rape*, gestaen inde Appelstrate alhier, tusschen Bartholomeeus Schillemans huys ende erve was, *ex una*, ende der stadt steeger, *ex altera*....

Sexta Novembris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 467v.

ZOUTRUI.

Jan Spillemans bekende dat hy, midts de affbrandinghe vanden huyse naebescreven inden saccagemente deser stadt geschiet ende midts den commere naebescreven sonder eenighe bate daeraff te hebbene, overgegeven heeft Huges Longin een huys, wesende een hoeckhuys, nu van nyeuws by den voors. Huges opde affgebrande erve geerigeert ende gebouwt, genaempt *doude Wynassyse*, gestaen ende gelegen by de Accysbrugge, opten hoeck vande Soutruye, tusschen thuys genaempt « den Struys », *ex una*, ende « doude Bierassyse », *ex altera...*

XXIa Junii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 197v.

Jan van Schoonhoven doude, suyckerbackere, vercocht Marie Aertssen, weduwe wylen Jans Hermans, derve van eenen affgebranden huyse, mette stoffe ende materialen daerop liggende,.. geheeten *de blauw Schuyte*, gestaen op de Soutruye, tusschen den ganck vanden huyse genaempt « den Os », oyck affgebrant synde, westwaert, ende thuys ghenaempt « doude Maelaccyse », oistwaert.... Ende dien commer ende chys geloefde, midts desen, Guillielme van Eynde, als gemechticht vande voors. Marie Aertssen, synre schoonmoedere.... voordane jaerlicx te betalene.... de voornoempde erve metten huyse dwelck de voors. Marie Aertssen daeroppe jegenwoirdelick begonst heeft te bouwen, ende dwelck de voornoempde Guillielme van Eynde, inden name ende gemechticht als voor, geloefde, mits desen, voorts lofflicken op te metsen ende tymmeren volgende den placcate by Syne Majesteyt op de affgebrande huysen gegeven....

Die XXII Martii anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, I, f° 635v.

Marie Aertssen, weduwe wylen Jans Hermans, vercocht tsiaers erflic vyftich Karolus guldenen.... op een huys geheeten *tSweert van Reymerswale*, gestaen opde Soutruye, tusschen den ganck van « den Os », daerover dit huys mede getimmert is, oostwairt, ende thuys geheeten « de Couse », westwairt, item op noch een huys geheeten *de blau Schuyte*, by heur gebouwt ende getimmert op derve daerinne zy opden XXII^{n} Martii lestleden by Janne van Schoonhoven geerft is, gestaen opde voors. Soutruye, tusschen den voors. ganck van « den Os », westwairt, ende thuys genaemt « doude Maelaccyse », oostwairt.....

Die XVII Septembris anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gielis, II, f° 181.

Jan Ottenbergh enz... bekenden dat zy vercocht hebben Peteren van Breuseghem, den jonghen, cruydenier was... een stuck was erven dairop een huys gestaen heeft, geheeten *dLant van Beloeften*, afgebrant wesende,... gelegen opde Soutruye alhier, tusschen thuys geheeten « tSweert van Reymerswale », aen deen zyde, ende thuys geheeten « tcleyn Rat van Avonturen », aen dander zyde....

Nona Aprilis 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 364.

KORDEWAGENKRUIDERSBRUG.

Elizabeth van Leden,... bekende dat zy vercocht heeft.... eene ledige erve, daeroppe gestaen heeft gehadt zeker huys, afgebrant synde, genaempt *den coperen* ofte *metalen Pot*, gelegen aende Cordewagencruydersbrugge alhier tusschen thuys geheeten « den blinden Ezel », aen deen syde ende der stadtroye ende thuysken vanden Cordewagencruyders, aen dander zyde....

Quinta Augusti 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, I, f° 261v.

SUIKERRUI.

Severyn Rubbens, inden name ende als last hebbende van Willem vander Veken, *constituit* de taillede tot twee huysen, metter plaetsen, packhuyse, werckhuyse, gronde ende allen den toebehoorten, dewelcke eensdeels afgebrant zyn, gestaen ende gelegen neffens een, opte Suyckerruye alhier, achter deser stadt huys, genaempt deene *den gulden Rinck*, ende dander *den Ancker*....

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 669.

Elsken Stekelinch, weduwe wylen Jans Gabron, des suyckerbackers, vercocht... Cornelise Schot, coopman van lakenen,... de dryentnegentich Carolusguldenen erfflyck... daeromme sy.... vercocht een ledighe erve, int saccagement deser stadt affgebrant, genaempt *het Bylken*, gestaen op de Suyckerruye, tusschen de erve vanden huyse genaempt « den Ram », *ex una*, ende thuys genaempt « den Anckere », *ex altera*....

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 373v.

XIIa Martii anno XVc LXXVII compareerden, ten versuecke van Janne Vermuelen, cruydenier, ende Clara van Sorck, syne huysvrouwe,

Willem Michielssen, lakencooper, woonende inden « gulden Mortier » opde Groote Merckt alhier, out omtrent 40 jaren, Jan vanden Langenberge, cruydenier, out 40 jaren, woonende inde Cuyperstrate, inden « Anker », Jan de Cordes, bocxmaker, out 28 jaren, woonende onder den Backerstoren, Jacques de Cordes, dienaer Jaspaers van Surck, out 20 jaren, ende Guillaume Staes, suyckerbacker, out omtrent XXXVI jaren, gewoont hebbende opde Suyckeroye, in den « Voetboge » aldaer,

Ende hebben in handen myns Notaris, tselve stipulerende ende ontfangende, by heure mannewaerheyt, in stede van eede (eedt presenterende indien des noot ware), verclaert ende geattesteert waerachtich te syne dat sy wel kennen ende over lange wel gekent hebben den voornoempden Janne Vermuelen ende Clara van Sorck, syne huysvrouwe, wesende lieden van eeren, staende alhier tot goeden name ende fame, gewoont hebbende int huys genaempt *den swerten Ram*, op de voors. Suyckeroye alhier gestaen,

alwaer de voors. producenten met heure coopmanschap ende handel eerlicken den cost gewonnen ende met heure cooplieden vromelicken gehandelt hebben, sonder oyt de contrarie van dien gehoirt oft geweten te hebben. Verclarende voorts sy, affirmanten, dat, naedien de voors. producenten, IIIIa Novembris lestleden, by de Spaensche ende andere vrempde soldaten, int innemen ende saccageren deser stadt, berooft ende geplundert waren, tvoors. huys ghenaempt *den swerten Ram* met allen der voors. producenten resterende coopmanschap, huysraet, cleederen ende alle heure andere meuble goeden, by den voors. soldaten geheelick verbrant ende vernielt is geweest, sulcx dat sy, producenten, mits den grooten ende onblusselicken brande van tvoors. huys en vande menichte van andere huysen daerby staende, nyet en hebben van heure goeden connen salveren oft vluchten. Verclarende sy, affirmanten, alle tselve hen wel kenlick te syne vuyte lange kennisse, handelinge ende gemeynschap die sy metten voors. producenten gehadt ende den brant ende desolatie deser stadt gesien hebben. Consenterende etc. Actum binnen der voornoempde stadt van Antwerpen inder secretarien op den stadthuyse, dwelck men (mitsdien tstadthuys deser stadt oyck verbrant is) jegenwoirdelick is houdende inden huysingen vanden goidshuyse van Sinte Bernaerts inde Kerckhoffstrate alhier gestaen, ter presentien van Bertholomeeuse Ruebens ende Janne Walewyns, oyck beyde Notarisen ende clercken inder selver secretarien, als getuygen daertoe versocht, by my,

D. VANDEN BOSSCHE, Notarius publicus scripsit.

Protocollen vanden Notaris D. van den Bossche 1577, f° 12v.

Peeter, Jan, Erasmus ende Michiel du Moulin enz. bekenden dat sy vercocht hebben Jannen Jacquez, een huys dwelck inde Furie deser stadt eensdeels affgebrant ende eensdeels alnoch staende is, geheeten *den swerten Ram*,... geleghen

opte Zuyckerruye alhier, tusschen thuys geheeten « dBeylken », *ex una*, ende de erve vanden affgebranden huyse geheeten « Sinte Lucas », *ex altera*.....

XXIIIIa Februarii 1580.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 193.

Jan van Kestelt vercocht Niclaese Verstappen, houtbrekere, tsiaers erfflyck twintich Carolusguldenen op eene erve daer eertyts een huys, geheeten *Sint Lucas*, opgestaen heeft, int saccagement deser stadt affgebrant, daeroppe hy, comparant, alsnu een nyeuw edificie gestelt ende geerigeert heeft, gestaen op de Suyckerruye, tusschen thuys geheeten « den swerten Ram », *ex una*, ende thuys geheeten « den Voetboghe », *ex altera*....

XX Maii 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, II, f° 344v.

Jacob Verhaghen alias Pou ende Guillielme Staes, zuyckerbacker, vercochten enz. Peeteren Baseliers, coopman, tsjaers erffelyck tweehondert Carolusguldenen op een stuck erven, daer eertyden een huys op gestaen heeft, geheeten *den Voetboghe*, ende zy, comparanten, mits desen, geloven van stonden ane een voerhuys ende een achterhuys wederomme te doen opbouwen ende metsen, gelegen op de Suyckerruye alhier, tusschen derve vanden huyse eertyden geheeten

« den silveren Schilt », *ex una*, ende derve vanden huyse geheeten eertyden « Sinte Lucas », *ex altera*, comende achtere aen derve vande huysinge geheeten « de Bargie », inde Hoochstraete gestaen....

X Februarii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 26.

Heer Lodewyck van der Linden, Riddere, Amptman.... heeft doen veylen te coope derve vanden affgebranden huyse, geheeten *den silveren Schilt*, gestaen op de Suyckerroye alhier, tusschen derve vanden huyse geheeten was « Sint Joris », aen deen syde, ende thuys genaempt « den Voetboge » aen dander syde....

23a Maii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 510v.

Peeter van Santvoort, de jonghe, Peeterssone, coopman van suyckere, ende Jouffrouw Barbara de Meere, *ejus uxor*, vercochten.... een stuck erven daerop de voors. Peeter ende zyn huysvrouwe een nyeuw huys opgeboudt ende gemaect hebben, genaempt *Sint Joris*, gestaen op de roye, achter stadthuys was, tusschen de erve vanden huyse dwelc « tSchaeckbert » te heeten plach, *ex una*, ende thuys ende erve genaempt « Sint Anthonis », *ex altera*, comende achter aende erve ende huysinghe was wylen Anthonis del Vaille....

Die XXIIII Decembris anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 510.

Peeter van Breuseghem, doude, inde eerste partye, Ghysbrecht Piggen, enz., tsamen inde tweede partye, Adriaen, Steven, Carel, Jan ende Peeter van Breuseghem, enz., inde derde partye, Jan Gamel, *Conscabinus*, enz., *ex quarta partibus*, Bekenden dat zy... gedeylt hebben alle de goeden hen verstorven mits der doot van wylen Franchois van Breuseghem, hunnen broeder, oom ende outoom respective.... item den wettighen kinderen wylen Stevens van Breuseghem... noch eene rente van twelf Carolusguldenen erffelick die men heffende is op een huys genaempt *het Schaecbert*, dwelck nu afgebrant is, toebehoorende Peeteren van Zantvliet....

Quinta Julii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 269.

Aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen in alder ootmoet uwe onderdanige Peeter van Santvoort, poortere deser stadt, hoedat hy, suppliant, ten tyde van het innecommen vande Spaense soldaten ende saccageren van deser stadt, onder hem heeft gehadt sekere erffbrieven, hem eygen aengaende, als noch andere erffbrieven die welcke zyn competerende den kynderen van wylen Anthonis Geerts, daervan hy momboir is, alle dewelcke in het huys genaempt *het Schaeckbert*, gestaen opde Suyckeruye alhier, aldaer hy woonachtich was, met alle zyne meubelen, zyn verbrant, als hem nyet mogelyck geweest hebbende deselve te connen salveren, als eenenyegelycken genouch te doene gehadt hebbende omme hen lyff te salveren. Nu ist soe dat de suppliant soe van zynentwegen als oock vanden kynderen wegen, nyemanden daerop de brieven zyn sprekende, geene henne

renten en connen geheysschen, daer nochtans deselve kynderen anders ter werelt nyet en zyn hebbende dan de voors. renten, die welcke seer sober zyn om op te levene,

. . . .

Biddende daeromme seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. believen wille den Secretarisen ende henne clercken te ordonneren dat zy den suppliant, onder hennen gewoonelycken salaris, vanden voors. renten leveren andere behoorlycke brieven, midts by hen doende den eedt dat deselve zyn verbrant ende dat hy deselve geenssints doleuselyck van hem en heeft gedaen noch versteken. Dwelck doende etc... By my, onderteeckent : PEETER VAN SANTVOORT.

Is by myne Heeren geordonneert den Secretarissen deser stadt den suppliant andere brieven te verleenen, midts by hem doende den eedt by hem in desen gepresenteert. Actum XXIII Januarii anno XVc LXXVII. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 202.

Jan van Schoonhoven, doude, suyckerbackere, vercocht Janne van Kestelt derfve vanden afgebranden huyse mette oude materiaelen ende stoffen daeroppe liggende, eertyden geheeten *het cleyn Schaeckbert* ende lestmael *de gulde Lelie*, gelegen opde Suyckerruye alhier, tusschen den huyse genaempt « den Caetsbal », aen deen zyde, ende den huyse genaempt « tgroot Schaeckbert » aen dander zyde....

XVII Januarii 1579.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 68v.

Claes van Deurne.... vercocht Janne van Kestelt een stuck ledige erve vanden affgebranden huyse ghenaempt *den Caetsbal,* daer de voornoempde Jan van Kestelt een nyeuw huys op gemaect ende *Sint Jacob* daerwt gehangen heeft, gelegen op de Suyckeroye alhier, tusschen derve vanden affgebranden huyse ghenaempt « tcleyn Scaeckbert » daer « de gulden Lelie » lestmael wtgehangen heeft, *ex una,* ende thuys ghenaempt « den gulden Voet », *ex altera....*

Die XXVIII Aprilis anno 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, I, f° 643v.

Jan Heemssen *constituit* de taelliede tot derve van twee affgeberde huysen, genaempt deen *den gulden Voet,* ende dander *tcleyn Schaeckbert,* gelegen opde Suyckeroye alhier...

XVIIIa Aprilis 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, I, f° 315.

Reynier van Moockenborch, Scepene der stede van Herentals, enz..... vercochten Peeteren Leeuwaerts tsestegedeel ende allen hen recht vanden afgebranden huyse genaempt geweest synde *dMoriaens Hoot,* met allen doude stoffe daeroppe noch ter tyt liggende, gestaen op de Suyckerroye alhier, achter den ouden stadthuyse was, tusschen derfven vande affgebranden huysen geheeten *den gulden Voet* ende *dLammeken* respective...

VIa Septembris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 249v.

Gabriel Dyck, inden name van Dierick van Bouwel ende voorts als momboer vande kinderen Franchois vander Varent, *constituit* de tailliede tot derve vanden afgebranden huyse geheeten *dLammeken*, gelegen opde Suyckerruye alhier....

Die VII Augusti 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 224.

Cornelis Oliviers ende Lansloot Doby, als momboeren van Marie Castillon, *constituerunt* de taelliede tot eenen stucke erven, daerop een huyse gestaen heeft dwelck affgebrant is, genaempt *den Paternoster*, gelegen op de Suyckerroye alhier, tusschen derve van « de vyff Ringen », *ex una*, ende derve van « het Lammeken », *ex altera*....

XVIIIa Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 59v.

Cornelis Oliviers ende Lansloot Doby, als momboeren van Jeremias Castillon, *constituerunt* de taelliede tot eenen stucke erven daerop een huysinge gestaen heeft, die affgebrant is, genaempt *de vyff Ringen*, gelegen op de Suyckerruye alhier, tusschen derve van « den Vogelensanck », *ex una*, ende derve van « den Paternoster », *ex altera*, comende achter aen derve van « de Bargie »....

XVIIIa Decembris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel II, f° 59v.

HOOGSTRAAT.

Barbara Smits, weduwe was wylen Jacobs Beelart, enz. gaven terve Symone Beelart, Jacobssone wylen, cousmaker... een stuck erven... daerop een huys te stane plach geheeten *den Vogelensanck*, afgebrant wesende, gelegen inde Hoochstrate, opden hoeck vande Suyckerruye alhier, tusschen derve vanden afgebranden huyse geheeten « de vyf Ringhen », aen deen zyde, opde voors. Suyckerroye ende des voors. Symons Beelart ander erve, oic geheeten « den Vogelensanck » aen dander zyde, inde voors. Hoochstrate....

X^a^ Martii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 356v.

Wouter Reyns, enz...., gaven terve Symone Beelaert, cousmaeckere, eene lege erve, mette materiaelen daeroppe liggende, keldere onder de strate, gronde ende allen den toebehoorten dair een huys op te stane plochte, affgebrant zynde inde Furie ende saccagie deser stadt vanden Spaingiaerden opten vierden Novembris anno XVc ende LXXVI, gelegen inde Hoochstrate alhier byde Yserenbrugge, genaempt *den cleynen Vogelensanck*, tusschen den hoeck genaempt « den grooten Vogelensanck », *ex una*, ende Willems Berthoudt nyeuw getymmert huys geheeten « Bosschayen », aen dandere zyde....

Die XVII Octobris anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 553.

Heer Lodewyck vander Linden, Riddere, Amptman, bekende..... dat hy heeft doen vuytroepen ende veylen te coope, den grondt ende erve vanden affgebranden huyse, mette materialen daeroppe staende, geheeten was *Bosschayen*, gelegen inde Hoochstrate alhier, tusschen thuys geheeten « den Palmboom », *ex una*, zuytwaerts, ende thuys geheeten « den Vogelensanck », *ex altera*, noortwaerts, comende achter aende huysinge geheeten « de vyff Ringen »...

XXI Augusti 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 494v.

Ten versuecke van Jacques Platin, woonende tot Empden.

Franchois Gast, scrynmakere, oudt LXIIII jaren, Peeter Claes, keesvercoopere, oudt XXX jaren, ende Barbara Verreycke, oudt omtrent LV jaren, *oppidani*, *juraverunt* dat sy respective wel weten ende waerachtich is, dat het huys genaempt *den Palmboom*, dat staende was inde Hoochstrate alhier, ten tyde van den sacque deser stadt opten vierden dach Novembris lestleden totten gronde toe is affgebrant, in welcken huyse ten tyde vande affbrandinge woonende ende den handel van cousmakere was doende Gheertruyt van Liere, weduwe wylen Joos Platin, des voers. producents moeder....

XIa Julii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 191.

Barbara Smits, weduwe was wylen Jacobs Beelart, met Martene Martens, nu ter tyt *ejus marito et tutore*, enz. gaven terve een stuck erven... dairop een huys te stane plach geheeten den *Palmboom,* afgebrant wesende, geleghen inde Hoochstrate alhier, tusschen Willems Berthout alias van Duffel huys ende erve, aen deen zyde, ende Franchois Schot huys ende erve, aen dander zyde....

X Martii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 358.

Franchois Schot, coopman alhier, vercocht Diericke de Moye, oock coopman, tsjaers erffelyck tsestich Carolusguldenen op een stuck erven daer eertyden drye huysen met eene grootte poortte op gestaen hebben, geheeten *de groote* ende *cleyne gulde Baergie*, anno LXXVI den IIII[en] Novembris affgebrant wesende, ende op een deel van welcker erven wederomme nu ter tyt drye nyeuwe huysen op gemaect zyn, groot deselve erve XXVI royen, gestaen ende gelegen inde Hoochstraete alhier, tusschen derffgenamen wylen Aert Thielens erve, *ex una*, ende derve vanden huyse geheeten « den Palmboom », toebehoorende Mertene Mertens, *ex altera*, comende achter aen derve van Jan van Schoonhoven.....

Die XX Novembris anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, I, f° 134v.

Franchoys de Schot, coopman van lakenen, tAntwerpen residerende, te kennen gevende hoedat, inden lesten saccagemente vande Spaignaerden binnen der stadt van Antwerpen

geweest synde, syns comparants huysinge, gestaen inde Hoochstraete, genaempt *de gulde Bargie*, affgebrandt syn geweest, hebbende daerinne hy, comparant, byden voors. brandt verloren verscheyden syne schepenebrieven, ander instrumenten ende munimenten van syne huysinge ende goeden, aldaer ende elders staende ende gelegen.....

Secunda Augusti 1578.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 268v.

Cornelis van Zeters, inden name van Martina Thielens, syne huysvrouwe, ende haer consoorten, als erffgenamen van wylen Cornelis Thielens, *constituit* de taelliede.... tot een stuck lediger erven, daer een huys op te staen ende *Sint Jan* vuyte hangen plach, nu affgebrant wesende, geleghen inde Hoochstrate alhier, tusschen « de Bargie », *ex una*, ende « de Sterre », *ex altera*,...

IIa Januarii 1578.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 181.

Cornelis van Cetere, sydenlaekencoopere, ende Jouffrouwe Martyne Thielens, Aertsdochtere wylen, zyn wettich wyff,.. bekenden ende verclaerden, alzoe de voorschreven Cornelis van Cetere, van voor date vanden miserabelen saccagemente deser stadt, geschiet inde maent van November anno XVc ende sessentseventich, schuldich is geweest Messire Bartholomeo Balbi die men heet Pinello, coopman van

Genes, residerende binnen deser stadt van Antwerpen, als brenger van desselffs Cornelis van Cetere obligatie, de somme van hondert ende tseventich ponden grooten Vlems, ende dat vuyt oorsaecken vanden grooten verliese ende schaede by hen, comparanten, gehadt ende geleden soe aen heure huysen metten gronde ende toebehoorten die gestaen hebben inde Hoochstraete ende Haerstraete alhier, dewelcke al tsaemen alsdoen inden gront affgebrant zyn, alsoock aen heure comparanten andere goeden ende penninghen by hen verloren ende hen gerooft, zoo by ranssonemente vanden Spaensche soldaeten, als anderssints, de voors. Messire Barthelomeo Pinelli hen, comparanten, tot noch toe nyet en heeft gemolesteert ter zaecken vande voorschreven hondert tseventich ponden grooten Vlems, maer dat de voorseyde Messire Bartholomeo Pinello, om den voorschreven comparanten in heuren noot te assisteren ende opdat zy een deel vande beste gelegenste erve, daerop de voorschreven affgebrande huysen gestaen hebben, zouden moghen betimmeren ende daarmede hen meeste proffyt doen, den voorschreven comparanten alnoch duechdelycken heeft geleendt ende in baren gelde getelt.... de somme van drye hondert ende dertich ponden grooten Vleems... Ende daervore hebben de voors. comparanten verbonden ende te pande gestelt, ierst een stuck erven daerop de voorschreven affgebrande huysen gestaen hebben, gestaen ende geleghen by malcanderen eensdeels inde Hoochstraete ende eensdeels inde Haerstraete alhier, groot tsaemen neghen roeden.....

XI Septembris 1578.

Collectanea 1573-82, f° 199.

Martin de Palude, als procureur van Hans Keyb, als gesurrogeerde testamentlicke momboer vande kinderen Peeters Frans, mechticht de taelliede etc. omme te doen

dagene etc. tot eenre ledige erve van eenre afgebrande huysinge, genaempt *de Sterre,* inde Hoochstrate, opten hoecxsken van tHarenstraetken....

Quinta Augusti 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 260.

Elizabeth sKeysers, weduwe wylen Jans Vermanden, vercocht Loyse Verbeke, coopman,... Carolusguldenen op vier huysen metten gronde ende toebehoorten geheeten van outs *Sinte Merten*, gestaen ende geleghen, deen daeraff wesende een hoeckhuys, inde Hoochstrate alhier ende dander drye opde Vlaschmerct aldaer, tusschen derve vanden afgebranden huyse genaempt « de halff Mane », aen deen zyde, ende thuys geheeten « doude Munte », toebehoorende den godshuyse van Sinte Baefs, aen dander zyde..

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 219.

Willem van Schooten, coopman, bekende.... dat de voors. twee obligatien.... in syns comparants handen syn berustende geweest ende syn, onder andere syns comparants stucken ende pampieren, ten tyde vanden saccagemente deser stadt geschiet IIIIa Novembris XVc LXXVI, verbrant ende verloren bynnen synen woonhuyse, geheeten *Sinte Franciscus*, opden hoeck vande Hoochstrate alhier gestaen....

X Junii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 198

Baptista Bruynincx, Meester Anthonissone wylen, cousmakere, vercocht Jonckeren Janne van Stralen, Buytenborgermeestere, hooftman, Janne de Bittere, prince, Michiel Bock, deken, Jan Ryckaert ende Lambrechte Reyns, oudermans vander gulden vande Goubloeme.... de achtentwintich Carolusguldenen erflyck... op een huys genaempt « den gulden Mortier », gestaen opde Cammerpoortbrugge..... verbindende daervoere de helft van eenen stucke erven daerop een huysinge gestaen heeft, die afgebrant is, genaempt *Sinte Franciscus*, ende op welcke helft vanden voers. stucke erven de voers. comparant nu ter tyt makende ende edificerende is eene nyeuwe huysinge, *fundo et omnibus pertinentiis*, gestaen ende gelegen inde Hoochstrate alhier, tusschen dander helft vanden voers. stucke erven, opden hoeck vande oude Corenmerct gelegen, *ex una*, ende thuys genaempt « den Crieckboom », *ex altera*,.....

Die XI Septembris anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 293v.

Willem van Schooten, Janssone wylen, enz..... gaven terve Baptista van Schooten, cousmakere, een stuck erven, *cum fundo et pertinentiis*, gespleten vander erven daer opgestaen heeft een huysinghe, genaempt *Sinte Franciscus*, gelegen inde Hoochstrate alhier, tusschen thuys genaempt « den Crieckboom », westwaert, daeraff den muer tusschen beyde staende gemeyn is halff ende halff ende dandere deel vander voers. gespletenen erven, *ex altera*, oostwaert, comende achter aende huysinghe genaempt « Sinte Christoffel », suytwaert, daeraff den muer tusschen beyde staende insgelycx gemeyn is halff ende halff....

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 136v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Anna van Muelenbroeck, weduwe wylen Jacob Sterckt, belast met zes kinderen ende verloren hebbende hueren man inde Furie, hoe dat zy, suppliante, verstaen heeft, dat Guillielme van Schooten, hebbende zyne erve opden hoeck vande Hoochstraete, neffens der suppliante erve, heeft vercregen consent van Uwen E. van zyne nyeuwe huysinge, opde voors. erve te makene, te mogen vuytsetten ter stratenwaerts vier voeten, waerdore dat zy suppliante zal wesen verdruct in heure nyeuwe timmeringe by huer te maken ende alsoe zy by den brant grootelycks is beschadicht ende oick anderssins, boven het pilleren van huere goeden in huer ander huys, aldaer zy was woonende, heeft moeten betalen groot ransoen, zoe en heeft zy de macht nyet omme de erve die op des voors. Guillielme van Schoote nyeuwe timmeragie zoude comen taccorderen te coopen, noch egeene assistentie van vrienden en is hebbende, die oick affgebrant zyn, waerdore dat zy oick soude veroorzaeckt zyn nyet haest te timmeren, ten waere dat huer werdde geconsenteert van gelycke huere stagie ter stratenwaerts vuyt te stellen, corresponderende op des voors. van Schooten timmeragie daer toe dat zy, suppliante, des te meer wel behoort ontfangen te worddene, aengezien dat zy de erve onder de strate eens heeft betaelt, nyettemin omme inde redelyckheyt te verstaene, is te vreden over huer te laten geven alsulcken II^{c} guldenen als zy deser stadt eertyden heeft geleent gehadt, omme de Spaensche soldaten te betalen, Bidt daeromme huer te consenteren huere stagie te mogen vuytstellen, responderende als voere, midts quytscheldende de voors. II^{c} guldenen, al ten eynde dat zy huere bedorve kinderen in het voors. affgebrant huys wederomme zoude mogen stellen. Dwelck doende etc.

Is by myne Heeren gecommitteert Joncker Gillis Happaert, Schepene, die hem op dinhoudt van desen zal informeren

ende daeraff rapport doen, om desselfs rapport gehoort, voorts geordonneert te wordene naer behooren. Actum IIII[a] Junii LXXVII. C. BLYHOOFT.

Requestboek 1576-77, f° 159v.

Anna vanden Moelenbroeck, weduwe wylen Jacobs Sterck... gaff terve Jacques Le Poivre, coopman,... de erve metten achterhuyse, stoffe ende materialen dairop liggende, met diversche vouten oft kelders daironder, met noch een schoon groote voute onder tstrate ende de begonste edifitie, gronde ende allen den toebehoorten vande afgebrande huysinge geheeten hebbende *den Crieckboom*, met oic de erven voor dese erve liggende ende genomen vande Hoochstrate, gecregen wesende van deser stadt by Guillielme van Schooten,....

Die XXIIII Januarii anno 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 235.

Anna van Meulenbroeck ... vercocht vyftich Carolusguldenen erffelick.... op de erve vande afgebrande huysinge geheeten hebbende *den Crieckboom*, gelegen inde Hoochstrate alhier, tusschen derve vanden huyse geheeten « Sinte Franciscus », aen deen syde, noortwaerts, ende derve vanden huyse geheeten « den bonten Hont », aen dander syde, zuytwaerts....

XXVII[a] Augusti 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 578v.

Jan Voesterman, cousmaeckere, bekende aenghaende den coop vanden gront ende erve vanden affgebranden huyse metten materialen daeroppe staende, genaempt geweest hebbende *den bonten Hondt*, gelegen inde Hoochstraete alhier, tusschen wylen Gillis Musch huysinge ende erve was, *ex una*, ende oock achtere, ende derve vanden affgebranden huyse geheeten « den cleynen Baers », *ex altera*, gestaen ende gelegen inde Hoochstraete alhier...

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 154.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen Cornelis Schot ende Wouter Bosschart hoedat alsoe zylieden, voer daete ende ten tyde van het innemen deser stadt, waeren hebbende zeker huysinge metten toebehoorten, genaempt *den grooten Baers*, gestaen inde Hoochstrate alhier, henlieden toebehoorende voer de vyff VIe gedeelte ende het ander resterende VIe gedeelte competerende Anthoni Speeck, zoe is deselve huysinge byde Spaensche roovers oick mede in brant gesteken ende affgebrant. Ende alsoe hen, supplianten, nyet geraden en is, derselver erven aengaende, langer metten voornoempden Speeck te blyvene in gemeynschap, zoe hebben zy den voornoempden Speeck minnelyck doen aensoecken, ten eynde zy by malcanderen zouden comen omme de voors. gedeelten deen den anderen behoorlyck op prys te stellene, oft, zoeverre zy deshalven nyet en consten overcomen, deselve erve int geheele *plus offerenti* ter Vrydaechsmert te doen vercoopen naevolgende deser stadt rechten, besundere geconsidereert dat men tvoors. een VIe deel vande voors. geheele

erve nyet gevuechelyck en zoude connen gescheyden dan tot schade van alle de deelhebberen derselver erve, waertoe de voornoempde Speeck tot noch toe metter minnen geenssins en heeft willen noch en wilt verstaen, inder vuegen dat de voors. geheele erve alsoe tot noch toe heeft gelegen ende alnoch liggende is ombetimmert ende belast met II^{c} XLIIII guldenen erffelycker renten zonder ennich proffyt, al nyet alleenlyck tot huerlieder schade, maer oick tot oneere deser stadt ende alsoe ombetimmert ende ledich liggende ter plaetssen voors., ende alsoe in eene van de principale straten ter neeringen deser stadt. Ende want hen, supplianten, nyet gelegen en is ter causen van dyen alhier te intenteren ende sustineren lange processen, Bidden daeromme yemanden tordonneren als commissaris omme hen, supplianten, ende den voornoempden Anthoni Speeck aengaende tgeene des voors. is zonder forme van formele procedure sommierlyck toverhoorene ende te veraccorderen, indyen mogelyck zy, oft rapport te doene, omme etc. VLIERDEN.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Adolff Blyleven, Schepene, ende Meester Hendrick de Moy, Secretaris, om te besoigneren nae inhoudt van deser. Actum XVII Decembris LXXVII. HOBOKEN.

Requestboek 1577-78, f° 135v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen Franchois Sagel, woonende achter inde « Halle van Turnhout », ende Cornelis Pot, woonende tegens over de Halle voors., inde Hoochstrate alhier, hoedat zy, supplianten, hebben geransonneert nyet alleenlyck henlieden eygene, maer oick principalyck mede alle de goeden ende coopmanschappen wesende inde voors. Halle, die van Turnhout toebehoorende, ende daervoren betaelt VII^{c} goude

croonen, ende totten dyen noch de soldaten gegeven eenen pot wyns ende den cost, omme deselve geransonneerde goeden te bewarene, gelyck zy oick gedaen hebben totter tyt datter andere ordre alhier is gestelt geweest, waervoer zy, supplianten, oick hebben verschoten meer dan II^{c} guldenen. Ende al eest dat zy, supplianten, tgeene des voors. is oick mede principalyck hebben gedaen tot salvamente ende proffyte van allen den goeden ende coopmanschappen inde voors. halle wesende, gelyck oick de soldaten by hen handtschrift zyn attesterende, indyen dezelve coopmanschappen nyet en hadden gerantsonneert gewordden, dat zy dezelve int geheele zouden hebben gesaccageert ende den brant inde zelve halle gesteken, dat oick voer zulcx die van Turnhout schuldich zyn tvoors. rantsoen metten anderen oncosten hiervoren geruert hen, supplianten, respective te rembourserene, desen nochtans al nyettegenstaende pretenderen die van Turnhoudt de voors. goeden ende coopmanschappen taenveerdene, zonder ierst ende alvoren tgeene des voors. is te voldoene oft oick hen, supplianten, daeraff te doene ennich behoorlyck contentement, Biddende daeromme tordonneren yemant vuyter Weth, als commissaris, om hen partyen sommierlyck toverhooren ende te veraccorderen, oft anderssints rapport te doene, omme etc. VLIERDEN.

Syn by myne Heeren geappoincteert ende midts desen gecommitteert Joncker Phlips Veusels, Schepene, ende Meester Denys vander Neesen, Secretaris, omme opt dinhouden van deser hen te informeren ende partyen te overcomen oft anderssints, ende ingevalle van egeen accoerde, daeraff rapport doen, omme, tselve gedaen, voorts gedaen ende geordonneert te worddene zoe behooren zal. Actum XXIII Novembris LXXVI. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 164v.

Ten versuecke van Elisabeth vander Elst, weduwe wylen Peeters Hack van sHertogenbossche.

Jan Bouden, cleermakere, oudt XXXVI jaren, ende Jacques de Keyser, lakenbereydere, oudt XXXII jaren, *oppidani, juraverunt* ierst warachtich te zyne dat zy, deponenten, wel kennen ende over lange wel gekent hebben de voers. Elisabeth vander Elst, ende dat sy alsoe wel weten ende warachtich is dat, ten tyde de Spaenjaerden dese stadt fortselick ingenomen hebben, deselve Elisabeth woonende was by heuren sone bynnen den huyse geheeten *de Sterre*, gestaen ende gelegen inde Hoochstrate alhier, ende dan tselve huys met meer andere huysen alsdoen oick verbrant is geweest ende dat oick de voers. Elisabeth ten voers. tyde vanden Spaenjaerden is gevangen geweest. Redenen van wetentheyt allegerende, want sy gebueren waren vande voers. Elisabeth.

XXI Maii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. 1, f° 5v.

Aen myne Eerweerde Heeren myne Heeren Burghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Woulter Reyns, lakencoopere alhier, hoedat, inde voorleden maent van November, alsoe dese stadt innegenomen is geweest byde Spaenssche soldaten, het huys daerinne hy, suppliant, ende Abraham vande Vekene respective met huere huysvrouwen alhier inde Hoochstrate woonende zyn, is oock innegenomen by eenen Italiaensschen soldaet genaempt Brazio Fruterol. Ende alsoe de voors. suppliant noch oock de voors. Abraham vande Vekene bynnen hueren voors. huyse nyet en waeren, soe

hebben de huysvrouwen des voors. suppliants ende Abrahams vande Vekene metten voors. Ytaliaensschen soldaet overcommen ende geaccordeert als dat zy denselven souden geven ende betaelen, voor het bewaeren van huerlieden persoonen, goeden ende coopmanschappen bynnen den voors. huyse wesende ende het ransoen van dyen, de somme van duysent goude croonen, met sulcken verstande nochtans dat de vrouwen in respecte van malcanderen souden de voors. duysent croonen dragen ende onderlinge gelden naer advenant vande weerde van elcx goeden ende coopmanschappen die zy respective int voors. huys hadden, gelyck daeraff alsdoen byder huysvrouwe des suppliants ende der huysvrouwe des voors. Abrahams vande Vekene eene obligatie is gemaect geworden tot behoeve des voors. Brazio ende by henlieden onderteeckent, by de welcke de huysvrouwe des suppliants expresselyck verclaert huer aenpaert vande voors. duysent croonen te betalen naer advenant vande goeden die zy in huys was hebbende, hoe wel daer nae de voors. Brazio, tot zynder meerdere versekerheyt, den derden dach naer dinnemen vande voors. stadt, den suppliant heeft doen maken eene claere liquide obligatie vander helft vanden voors. duysent croonen ende daerinne doen stellen den dach vande betalinge tegens den XVI^en^ dach Januarii naestcomende, ende al ist soe dat de goeden ende coopmanschappen des voors. Abrahams vande Vekene, als namelyck tycken, sargien, garen ende andere muebelen, die bynnen den voors huyse alsdoen waeren, zyn wel weerdich geweest inde vyff oft VI duysent guldenen ende meer, daer de goeden des suppliants, dwelck maer mueblen ende eenige acht stucken bayen, vier carsayen ende drye oft vier andere voyerlaecken en waeren, nyet connende excederen de weerde van XII^c^ guldenen, ende dat alsoe wel redelyck is dat de voors. Abraham vande Vekene in respecte van zyne goeden den suppliant te goede comme inde betalinge vande voors. duysent croonen het gene des zyn goeden meer zyn bedragende dan de goeden des suppliants, desen nochtans nyettegenstaende en wilt de voors. Abraham daertoe nyet verstaen, maer pretendeert alleenelyck te gestane metter helft vande voors. duysent croonen, directelyck contrarie der conventien int voors. ransonneren ende raschateren

by henne huysvrouwen aengegaen, ende want de voors. suppliant geschapen is, ter zaecken van desen, tegen den voors. Abraham vande Vekene in rechte te moeten treden ende dat de voors. Brazio Fruterol nu is gecommen bynnen deser stadt, die welcke goede kennisse ende wetentheyt heeft van al tgene des voors. is, ende dat de selve Brasio, als wesende in dienste van Zyne Majesteyt, moet dagelyckx vertrecken van deen plaetse in dandere ende schier oft morgen nyet vintbaer en souden wesen, soe soude de suppliant den voors. Brazio ende andere geerne doen overhooren valetudinarie ende omme hem daer aff te dienene in tyden ende wylen, Bidt daeromme de suppliant dat Uwen Eerw. believen wille te committeren eenen vande Heeren ende eenen Secretaris vuyter weth alhier, daer voeren hy suppliant den voors. Brazio ende andere persoonen, die vande voors. feyten kennisse hebben, zal mogen doen overhooren, behoudelyck dat huerlieden getuygenisse sal blyven secreet tot dat inder zaecken publicatie van thoone zal wesen gedaen, ende den voors. Abraham vande Vekene gereserveert zynde reprochen ende den suppliant syne salvatien ter contrarien. Dwelck doende, etc. Onderteeckent Erwegen.

Syn by mynen Heeren gecommitteert Meester Balthasar van Vlierden, Schepene, ende Meester Dionys vander Neesen, Secretaris deser stadt, daer voer de suppliant zyne getuyghen valetudinarie zal mogen leyden, behoudelyck dat den thoon zal blyven secreet totter tyt anders zal wesen geordonneert ende partye gereserveert huere reproche ende den suppliant zyne salvatie ter contrarien. Actum XXII^en^ Decembris 1576. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 180v.

HAARSTRAAT.

Jacques Schot, Franchoyssone, coopman, in deen partye, Cornelis van Zeters ende Martyna Thielens, zyne huysvrouwe, *ex altera*, bekenden. ... dat de voors. Cornelis van Zeters ende zyne huysvrouwe vercoopen aen den voors. Jacques Schot een stuck erven daer diversche huysen op te staen plagen, int saccagement deser stadt affgebrandt, met de stoffe ende materialen daeroppe wesende, gelegen inde strate geheeten de cleyn Hoogstrate loopende vande groote Hoochstrate nae het Bierhooft toe op de noortzyde vander selver strate, tusschen der weduwe Becx ende de achterceuckene vanden vercooperen hoeckhuyse geheeten « de Sterre », ende thuys metter poorten respective, *ex una*, oostwaerts ende des voorscreven Schotz huys in de selve cleyn Hoochstrate gestaen, *ex altera*, westwaerts, commende achtere noortwaerts aen des voors. Franchoys Schots, zyns vaders erve....

Ultima Augusti 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, II, f° 355.

VLASMARKT.

Catlyne Lems... gaff terve... een stuck lediger erven (daer een huys genaempt *de Halffmane*, verbrant zynde, oppe te stane plach),... geleghen in Sinte Mertensstrate die men noempt de Vlaschmerct alhier, tusschen thuys genaempt « tVlaschuys », nu ter tyt nyeuw opgetimmert zynde, ende derve vanden verbranden huyse geheeten

« Sinte Barbele », dwelck men nu tertyt oick optimmerende is...

XIIIa Junii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 164v.

Jacques de Kimpe, inden naeme ende als volcommelycken ende onwederroepelycken gemechticht van mynen Eerweerden Heere, Heere Peeteren Damant, Bisschop vander stede van Ghent, Heere Carolus Philippus de Roduan, licenciaet in beeden rechten, Deken, Adrianus Vaere, licenciaet in theologie, Archidiaeckere, Johannes Mertens, licenciaet in beeden rechten, Cantere, Adrianus de Meyere, tresorier, Jacobus Coomans van Horst, doctor in theologie, Scholaster, Martinus vanden Bogaerde, Erasmus Reynheere, Folckaert Aytta van Zuichem, licenciaet in beeden rechten, Wilhelmus del Val, licenciaet in beeden rechten ende wylent Officiael van Ghent, Carolus vanden Varent, licenciaet, in beeden rechten, Prothonotaris Apostolicq, Baldewynus Meganck, licenciaet in beeden rechten, Cornelius vander Haghe, licenciaet in beede rechten, Germanus Hontzocht, Gerardus de Neufvecourt, Johannes dHertoghe, Johannes van Daele, licenciaet in theologie, Archipresbyter, Adrianus Vaele, Lodovicus Hughe, Martinus Loot, licenciaet in theologie, Penetencier, Nicolaus Damman, licenciaet in beede rechten, Johannes van Ravesteyn, bachalaurus in theologie, Franciscus Grimaldi ende Nicolaus Fierens, Canonicken der kercken cathedrale van Sinte Baefs binnen Ghent voerscreven, tsamen constituerende ende representerende het gemeen Capittele derselver kercken, omme tghene des naerbescreven staet te doene, blyckende by eenre procuratien in papiere gescreven, gesegelt met Zyner Eerweerdicheyt segele ende der voors. kercken van Ghent, vander daten den XIXen dach Aprilis anno XVc eenentnegentich, *quam vidimus* . . . . . Bekende ende verlyde, inder voors. qualiteyt, dat hy, mits den vier duysent acht hondert guldenen eens die Hercules Herls, innegesetene deser stadt,

mynen voornoemden Eerweerden heere den Bisschop, Deken ende Capittele der voors. cathedrale kercken van Sinte Baeffs opgelecht ende betaelt heeft ende die sy voorts bekeert ende geemployeert hebben tot lossinghe vanden officiael Heer Willem del Vale ende Heer Boudewyn Meganck, Canonicken vande voors. cathedrale kercke van Sinte Baefs, al breeder blyckende byden innehouden van sekere brieven daeraff geexpedieert onder henne segelen ende de hantteeckenen soe van henne secretarissen, als vande voergenoempde canonicken del Vale ende Meganck, vander date den XII[en] dach Augusti lestleden, item noch de duysent guldenen eens die de voors. Eerweerde Heeren hem, Herls, beloeft ende toegevuecht hebben voer sekere satisfactie, merceden ende extraordinarise diensten by hem, coopere, totten daghe vanden voors. coop gepretendeert, ofte die hy soude moghen pretenderen ter causen vande bewaringe vande naergenoempde huysinghe, tytels, lettragien, ornamenten vande voorgenoempde kercke ende oock tbeschermen vande bosschen, plantagien ende anderssints als hy, cooper voorgenoempt, voor, gedurende ende oock naer dese troubelen gedaen heeft, al breeder blyckende by seker contract tusschen de voors. Eerweerde Heeren ende den coopere inden jare XV[c] eenentnegentich, den IIII[en] Februarii aengegaen, ende by hen ende den coopere ten selven daghe onderteeckent, mits dat hy, coopere, oock tot zynen laste heeft genomen alle oncosten, soo van pontpenninghen, lyffcoopen ende alle andere hiertoe gerequireert, ende noch de renten ende chysen vuytten naerbescreven huysen gaende, metten verloope van dyen, bedragende altsamen de somme van VIII[m] guldenen eens, vercocht heeft wel ende wettelyck, gelyck hy vuyt crachte der voors. procuratien doen mochte, den voors. Hercules Herls, der voors. kercken ende capittelen huysinghe, dwelck nu ter tyt twee wooninghen zyn, gestaen ende geleghen inde Hoochstrate, metten hove, stalle, achterhuysinghen, *fundo et omnibus pertinentiis*, geheeten « d'oude Munte », tusschen thuys geheeten « tPeerdeken », aen deen syde, suytwaert, ende thuys geheeten « Sinte Merten », opten hoeck van Sinte Mertensstrate die men heet de Vlasmerct, aen dander zyde, noortwaert, vuytcomende met twee grootte poorten, deene opde Vlasmerct, dwelck eer

tyden een huys geweest is, geheeten *de Halffmane*, affgebrant wesende den IIII[en] Novembri anno 1576 inde Spaensche Furie, nu ter tyt geappliceert wesende totte voors. huysinghe geheeten als voere « doude Munte », ende dandere tegens overe de Munsterstrate die men heet Peter Potsstrate, ende den vuytganck opt Sant, gelyck ende in alle der manieren Willem Nouts deselve huysinghen *cum fundo et pertinentiis omnibus* opten VII[en] dach Aprilis anno M CCCC ende XXXII, voer Paesschen, vercocht heeft mynen Heere den Abt van Sinte Baefs tot Ghendt, tot desselffs godtshuys behoeff, *prout littera quam tradidit*, Ende omme de voors. huysinghen metten hove, plaetsen, gronde ende allen den toebehoorten ten hoochsten ende meesten proffyte te brengene, soe heeft men die tot diversche Vrydaghen openbaerlycken ter vryer Vrydaechsmerct doen vuytroepen ende veylen te coope eenenyegelycken even naer by Jan de Keysere, gesworen oudecleercoopere derselver stadt, waeraff naer vele roepens, ten slote ende eynde, naemelyck des Vrydaechs, den XV[en] dach der maent van Meerte anno XV[c] XCI, den palmslach vanden coope, als leste verhoogere ende meest daervoere biedende, ontfangen heeft Meester Bartholomeeus Craywinckel, Advocaet deser stadt, tot behoeff vanden voers. Hercules Herls, aldaer present wesende ende denselven coop accepterende voor de voors. somme van acht duysent Carolusguldenen eens. Droech op etc., te waerne etc....

X Decembris 1594.

Collectanea 1553-1608, f° 125.

Gheeraert Pitten, inden name ende als rentmeester van Sinte Barbelen goidshuys alhier, *constituit* de taelliede tot een stuck erven daer twee huysen deen geheeten *Sinte Barbara* ende dandere *de Mane* oppe te stane plagen, *fundo et pertinentiis*, geleghen opde Vlasmerct alhier....

VIII Augusti 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 148.

Katlyne Faes... gaff over... een stuck lediger erven van eender verbrander huysinge genaemt *Sinte Barbel*, gestaen in Sinte Martensstrate alhier, die men noemt de Vlaschmerct, tusschen thuys ende erve geheeten « de Mane », *ex una*, ende thuys oft erve geheeten « de Moelen », *ex altera*....

XXVI Maii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 34.

Katlyne Lems, Godevaertsdochtere wylen,..... vercocht negenentwintich Carolusguldenen op een nyeuw steenen huys genaempt *Sinte Berbel*,... gestaen in Sinte Mertensstrate, die men nu heet de Vlasmerct, tusschen de ledige erve vanden affgebranden huyse geheeten hebbende « de Halfmane », *ex una*, ende thuys ende erve geheeten « den Moelen », *ex altera* ...

Die XXX Decembris anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 280v.

Peeter Boudewyns ende Adriaen Williaerts, enz., gaven terve... derve metten gronde ende allen den toebehoorten vanden afgebranden huyse geheeten hebbende *de Croone* ende lestmalen *tghulden Tonneken*, geleghen opde Vlaschmerct alhier, tusschen thuys geheeten « den Meulen », *ex una*, ende derve vanden affgebranden huyse geheeten hebbende « den bontel Mantel », *ex altera*, commende achter aen des goidshuys van Sinte Baefs erve ...

XXI Julii 1581.

Scab. Prot. 1581, sub Kieffel & Gillis, II, f° 58.

Jan de Hane.... *nomine* van Vrouwe Anna Roelants, weduwe wylen Heeren Philips Schooff, des Ridders, *cum suis*, *constituit* de taellieden, tot eenre erve, daeraff dhuysingen daeroppe te stane plaghen verbrant syn inde Furie, ende genaempt was *den bonten Mantele* deene, ende dandere *den Roosen Hoet*, gelegen opte Vlaschmerct alhier....

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 440.

Anthoenis Nys, Jaspaerssone, vercocht..... de erve vanden afgebranden huyse. met alle tgene datter op staende ende gelegen is, genaempt *de Duyfve* opde Vlasmerct gelegen...

XVIIa Junii 1578

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, I, f° 221v.

Magdaleene Goeaerts, weduwe eertyden Jans vander Eertbrugghen, ende nu wettighe huysvrouwe Peeters de Lengaigne,.. transporteerde... een stuck erven daer eertyden een huys op gestaen heeft, dwelck te heeten plach *den gulden Keerscorff*, gelegen opde Vlasmerct alhier, tusschen derve vanden huyse van « den Roosen Hoet », *ex una*, ende derve vanden huyse genaempt « de witte Lelie », *ex altera*,....

VIII Januarii 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, I, f° 15.

Jan de Herde, *conscabinus*, als stadthoudere des Heeren Amptmans,. .. bekende.... dat hy heeft doen veylen te coope den gront ende erve vanden affgebranden huyse dwelck genaempt was *de witte Lelie*, met eenen gevouterden keldere onder tstrate, gelegen opde Vlaschmerckt alhier, tusschen derve van « den Keerscorff », *ex una*, ende Gielis de Costere erve, *ex altera*, comende achter aen derve van Sinter Baeffs....

XX Novembris 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Martini & Kieffel, II, f° 502.

Jan de Herde, als stadthouder van den Amptman,..,. heeft doen veylen te coope de erve ende den gront vanden affgebranden huyse dat eertyden twee wooninghen syn geweest, metten materialen daerop liggende, daer *den witten Coninck* vuytgehangen heeft, geleghen opde Vlasmerct alhier, tusschen thuys genaempt « tPauken », *ex una*, ende derve vanden affgebranden huyse geheeten « de Sonne », *ex altera*. ..

Die IIII Julii anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 48v.

Andries van Mosen ende Anna van Hulsdonck, *ejus uxor*, vercochten ... tsiaers erfflyck twintich Carolusguldenen.... op eene ledighe erve daer eertyts een huys, geheeten *den witten Coninck*, opgestaen heeft, int saccagement deser stadt affgebrandt, ende daer zy, comparanten, alsnu twee nyeuwe huysen op makende syn, gelegen opde Vlasmerct

alhier, tusschen thuys genaempt « tPauken », *ex una*, ende derve vanden affgebranden huyse geheeten « de Sonne », *ex altera*,...

XII Septembris 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, II, f° 354.

Jan de Hane, *nomine* Jonckeren Henricke van Merode... *constituit* de taellieden tot een verbrande erve, inde Furie alhier geschiet,... dairoppe een huys te stane plach, geheeten *de Sonne*, gestaen opte Vlaschmerct alhier...

III Januarii 1578.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 509.

Jan de Herde, *conscabinus*, als stadthoudere des Heeren Amptmans deser stadt, bekende... dat hy heeft doen veylen te coope... den gront ende erve vanden affgebranden huyse dwelck genaempt was de *Cleyne Sonne*, metten materialen daerop staende, gelegen beneden de Vlaschmerct alhier, tusschen thuys geheeten *de Poorte*, ende Jans Eerdewyns huys (1) ende erve, streckende achter aen sgoidshuys van Peeter Pots erve.. .

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 478.

---

(1) *de Schoetcorf* genaamd.

Jan Eerdewyns, Eliassone wylen, ende Marie van Schelle, *ejus uxor*, vercocht Jouffrouwe Elizabet de Pape, weduwe wylen Simons Gerst alias Dingemans, tsjaers erffelyck vyventwintich Carolusguldenen.... op een nieuw huys by hen nu tertyt opgemaect wordende, dwelck heeten zal *den Schoelcorf*, opten Vlasmerct alhier gestaen, tusschen thuys afgebrant, genaempt geweest hebbende « de Sonne », *ex una*, ende thuys genaempt « dLammeken », *ex altera*, westwaerts,....

Die XXVII Aprilis 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 283v.

Jonckheer Jan van Stralen, Amptman,... bekende dat hy heeft doen veylen te coope ... den gront ende derve van den affgebranden huyse, metten materialen daerop liggende,. . genaempt *het Lammeken*, geleghen in Sinte Martensstraete, die men noempt de Vlasmerct, tusschen thuys genaempt « den Schoelcorf », *ex una*, ende derve vanden huyse was genaempt « tHaenken », *ex altera,...*

XIII Junii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 42.

Heer Lodewyck vander Linden, Ridder, Amptman, bekende.. dat hy heeft doen veylen te coope den gront ende erve vanden afgebranden huyse (metten materialen daeroppe staende ende eenen gevouteerden keldere onder de strate), genaempt was *tHaentken*, gestaen ende gelegen opde Vlasch-

merct alhier, tusschen den afgebranden huyse genaempt was « de Tralie », *ex una*, ende den affgebranden huyse genaempt was « dLammeken », *ex altera*, comende achtere aen des goidshuys van Sinte Salvators erve....

Xa Septembris 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 34v.

Meester Jan Heylen, gesworen chirurgyn ende Alit de Vos, *ejus uxor*, vercochten... vyftich Carolusguldenen op een nyeuwt huys... geheeten *de gulden Tralie*, gestaen ende gelegen in Sinte Mertensstrate, die men heet de Vlasmerct tusschen derve vanden huyse geheeten « tHaenken », *ex una*, ende derve vanden huyse geheeten « Sint Jacop », *ex altera*, comende achter aenden muer vanden godshuyse van Sinte Salvator, dwelck men noempt Peeter Pots ...

Die XXXI Decembris anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 409.

Jan de Herde, *loco* Jonckheeren Jan van Stralen, Amptman, heeft doen veylen te coope, de erve vanden affgebranden huyse geheeten was *Sint Jacob*, gestaen opde Vlasmerct alhier, tusschen derve vanden huyse « de blauw Gans », *ex una*, ende derve vanden huyse « de Traillie », *ex altera*,...

XVII Augusti 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, II, f° 43.

Philips de Craeyere, metsere,... gaven terve Abraham Sterck, schaliedeckere,... een huys dwelck noch ter tyt onvolmaect is ende dwelck de voers. erfgeveren geloven te volmakene... geheeten *de Roose*, gestaen opde Vlaschmerct, tusschen thuys geheeten « tHamerken », *ex una*, ende thuys geheeten « de blauw Gans », *ex altera*, comende achter aen derve vanden goidshuyse van Peeter Pots....

Die XV Octobris anno 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 85.

Heer ende Brueder Everaert Back, Prior des godshuys van Sint Salvatoirs genaempt Peter Pots,... bekende dat hy, omme eene somme gelts.... by hen voorts bekeert int opbouwen, timmeren ende metsen vande huysen naebescreven, vercocht heeft.... tsjaers erfflyck tweendertich Karolusguldenen ende thien stuvers... op vier huysen *cum fundo et pertinentiis*, genaempt deene *de groote Clocke*, dander *de cleyn Clocke*, het derde *thouten Hamerken* ende tvierde *den swerten Pot*, gestaen ende geleghen al neffens malcanderen opte Vlaschmerct alhier....

XVI Augusti 1578.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 111v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft in alder ootmoet te kennen Willem Henricx, hoedat alsoe hy gepacht gehadt heeft de halve wyne ende biereaccysen bynnen de heerlycheyt van Berchem, deser stadt competerende, ende dat voor den tyt van eenen jare, innegegaen ende alsoe begonst geweest zynde Ia Maii lestleden, ende alsoe corts nae zyne pachtinge den meestendeel vanden tappers, brouwers ende innegesetenen van Berchem waren vertrocken, midts den volcke van oorlogen aldaer dagelyckx comende, therende ende passerende, sulcx dat daerduere het gewoonelyck innecomen der voors. halve accysen in effecte was cesserende, Soe heeft hy, suppliant, tselve by supplicatie Uwen Eer. geremonstreert, die vuyt regarde van dyen, hebben toegelaeten dat deselve halve accyse soude wordden bedient by collectatie, hebbende daertoe geordonneert als controlleur Anthony Jonckbouwens ende eenen segeler genaempt Henrick van Lare, ende dat vanden eersten Octobris lestgeleden, Ende hoewel dat hy, suppliant, bynnen de maenden van Septembris ende Octobri lestgeleden maer en heeft ontfangen gehadt omtrent Vc guldenen ombegrepen, soe is nochtans hy, suppliant, by diverse ende verscheyden assignatien van wegen deser stadt op hem gedaen zynde, soe belast geweest als dat hy daervorens heeft verschoten tusschen de achte ende negen hondert guldenen, ende alsoe tusschen de drye ende vier hondert guldenen meer dan hy vande voors. accyse geduerende de voors. twee maenden hadde ontfangen, Ende want zyns suppliants huysinge opde Vlasmerct alhier, met zyne goeden daerinne geweest zynde int geheele zyn verbrant, ende de reste van zyne goeden ende gelt (vuyt zynen huyse geweest zynde) gesaccageert ende gerooft, dat hem van noode is op derve van zyne voors. huysinge plach te zyne, te maken eenige cleyne edifitie omme met zynder huysvrouwe ende familie daeronder te schuylene ende dat hy daertoe nu tertyt egeen andere gelt en is hebbende noch wetende dan

hetgene dwelck hy bynnen de voors. twee maenden voor dese stadt by assignatien meer heeft verschoten dan vande voors. accyse ontfangen, als voors. is, Soe bidt hy, suppliant, seer ootmoedelyck dat Uwer Eerw., regard nemende op alle tgene des voors. is ende elck van dyen, believen wille by appostille inde marge van desen te consenterene dat hy, suppliant, op rekeninge ende in affcorttinge vande voors. penningen by hem meer verschoten, te mogen vande penningen by hem by collectatie van andere daernae volgende maenden ontfangen, innehouden de somme van II[c] guldenen eens, ende dat totter tyt ende wylen dat hy, suppliant, metten Tresoriers ende Rentmeestere zal hebben gerekent. Dwelck doende etc.. WILLEM HENRICX.

Sy gethoont myne Heeren de Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt. Actum III[a] Aprilis anno XV[c] LXXVII. BLYHOEFT.

Requestboek 1576-77, f° 112.

KLOOSTERSTRAAT.

Jonckheer Jan van Stralen, Amptman,.... heeft doen veylen te coope derve vanden affgebranden huyse, metten materialen daeroppe liggende ende toebehoorende... geheeten *doudt Maentken*, gelegen voor tclooster van Sinte Michiels alhier, tusschen thuys geheeten « den Swaen », *ex una*, ende thuys genoempt « de Maecht van Gendt », *ex altera*...

IX[a] Augusti 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Kieffel & Gillis, II, f° 339.

Catharina Daems, weduwe was wylen Peeters Spruyt, enz..... gaven terve... Jorise Sergeant, metsere, een stuck erven, dwelck twee huysen te wesen plaghen, onlancx affgebrant zynde, met vouten, kelders ende materialen nae den brant daeroppe gebleven, groot tsamen, soo die by gesworen erffscheyders deser stadt gemeten is, vier roeden ende een halff ende vierendertich voeten, gelegen inde straete loopende van Sinte Michiels cloostere naede plaetse vanden Casteele alhier opde westzyde vander selver straeten, tusschen Meester Marten des stadts smitz huys ende erve, *ex una*, suytwaert, ende het hoeckhuys aldaer, oock affgebrandt wesende ende den vercooperen oyck toebehoorende,.. *ex altera*, noortwaert,....

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 223v.

Catlyne Daems, weduwe was wylen Peeters Spruyt,.... gaven terve.... een stuck erven daer een huys op te stane plochte, onlancx inde Furie deser stadt affgebrant zynde, metten voute, keldere ende anderen materiaelen, daeroppe hy erfnemere een nyeuwe huysinge op is stellende ende by dese geloeft te volmaeckene, gestaen voorby Sinte Michiels cloostere alhier, omtrent den houten Eeckhoff, opte westzyde vande strate loopende nair tCasteel was....

Quinta Februarii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 555v.

Willem Kersavont, cousmakere, calengierde den coop van eenen stucke erven daerop een huys gestaen heeft, geheeten *Egipten*, afgebrant wesende, metten achterhuysken,.. gelegen voorby Sint Michiels clooster alhier.....

XXVII Junii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, II, f° 449v.

Cornelis Spruyt... gaff terve... de helft van... eender erven... dwelck een hoeckhuys te wesen plach, inden saccagemente deser stadt affgebrandt, groot int geheele twee ende een halve roeden een hondert sessentachtentich voeten, met vouten, kelders ende materialen alsnu daeroppe wesende, *fundo et omnibus pertinentiis*, gestaen ende gelegen inde straete loopende van Sint Michiels cloostere nae de pleyne vanden Casteele, tusschen Jans van Deynse huysen van deser erven gespleten, *ex una*, suytwaert, ende de nyeuwe straete loopende neffens de schuere van Sinte Michiels ter Schelden waerts, *ex altera*, noortwaert....

Quinta Februarii 1579.

Scab. Prot. 1578, sub Moy & Neesen, II, f° 234v.

Peeter Frans, Clerck inder Secretaryen alhier, inden name van Meesteren Cornelise Diericx, Procureur postulerende inden Rade van Brabant,... vercocht Nicolase Verbloemen ende Cornelise Verbert, Scepenen tot Hoboken, twee huysen

metten gronde ende toebehoorten, met noch derve van sekere twee affgebrande huysen daerneffens gestaen hebbende, metten materialen daeroppe liggende,... gelegen inde strate loopende na de Croonenborchpoorte....

Die III Decembris 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 427v.

Joncker Jan van Stralen, Amptman,... heeft doen veylen te coope een stuck erven metten edifitie ende materialen daerop staende, groot wesende de geheele erve vier ende een halve roeden, daer twee huysen op gestaen hebben ende int sacq deser stadt van Antwerpen affgebrant syn geweest, ende genaempt waeren *den cleynen Spaerpot*, geleghen by Croonenborch alhier aende oostsyde vande brouwerye genaempt Croonenborch,. . comende achter aen deser stadt houten Eeckhoff....

26 Julii 1580.

Scab. Prot. 1580, sub Moy & Neesen, II, f° 31.

KASTEELPLEIN.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Janneken van Hove hoedat zy, inden voerleden saccagemente, heeft verloren zekere huer vyff

huysen, die geheel verbrant zyn, behalvens noch ander V huysen, die geheelyck zyn beschadicht ende bynae geruyneert, midts dat die alle thien zyn ende hebben gestaen omtrent de pleyne vanden Casteele alhier, Ende hoewel zy diezelve heeft begonst te timmeren ende te repareren, zoe en can zy nochtans tselve nyet volbrengen, midts dat zy zooveel gelts nyet en can becomen, zulcx dat huer daeromme van noode is te vercoopen zeker rente van XIIII gulden erffelyck die zy heffende is op seker huys gestaen aende Faconsbrugge alhier, toebehoorende Henrick Mertens, voldere, Maer want de coopere dezelve rente nyet en begeert te coopene, ten waere dat hem bleke dat zeker rente van XXIIII gulden erffelyck, die te voren vuyten voors. huyse heeft gegaen ende dewelcke de voors. Henrick heeft vercleert affgequeten te zyne, waere affgelost, Zoe eest dat de suppliante totte voors. vercoopinge nyet en can gecomen, aengezien de voors. Henrick weygert het bescheet dat hy daeraff is hebbende te laeten zien, dwelck nyet alleen en is tenderende tot groote schade vande voors. suppliante, maer oock in prejuditie deser stadt, midts dat de voors. huysen nyet en connen opgetimmert wordden, ende want nu de voors. Henrick, zonder recht oft redene, is weygerende tgeene hem nyet en is schadelyck ende der suppliante met oick deser stadt proffyttelyck, Bidt daeromme tordonneren den voors. Henrick Mertens dat hy der suppliante geve copye auctentyck vanden bescheede daeraff by daffquytinge vande voors. rente zoude moghen blycken, tot hueren coste, om huer daermede te behelpen inder manieren voors. Dwelck doende etc. MANTEAU.

Sy gethoont partye, die huer sal reguleren nae inhoudt van desen, ten waere zy ennige redenen hadde ter contrarien, waeraff zy zal gehouden wesen mynen Heeren binnen den III dage te adverteren. Actum XVIII[a] Mey LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 148v.

BOEKSTEEG.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Henrick Slegers, oudt over de LXV jaeren, hoe dat, al ist soo dat hem, suppliant, wel XXVII huysen inde Spaense Furie syn affgebrandt binnen deser stadt ende dat hy alleen maer behouden heeft een huys voor aent straete, geheeten *den Pollepel*, met plaetsen ende vyff wooninghen daerachter, inde Bocxstege alhier gestaen ende gelegen, soo werdt hy nochtans, ter causen van den proces gemoveert in materie van erffscheydinge by Joos Verpickt, metsere, die ten cleynen pryse de voors. huysen *den Pollepel* alleene met drye wooninghen, nae luyt van syne coopcedulle, heeft gecocht, dese geconsidereert, ende dat hy, suppliant, de middel nyet en heeft tvoors. swaer proces in materie van erffscheydinge formeelyck te defenderen, soude geerne mondelinge ten minsten coste voor ymanden van de Heeren vuyte Weth, als commissaris, de saecke laeten beslichten. Bidt daeromme om ymanden vande Heeren vuyte Weth, als commissaris, die partyen sal overhooren ende veraccorderen opdat hy can, oft anderssins rapport doen, soo tgebruyck in gelycke saecken is van doene. Dwelck doende. FAECX.

Syn by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen gecommitteert Cornelis de Wyse, Schepene, ende Meester Jan Brandt, Greffier deser stadt, om te doen ende te besoigneren nae inhout van desen. Actum XVIIIa Februarii 1598. DYCK.

Requestboek 1597-1598, f° 129.

VENUSSTRAAT.

Ten versuecke van Caerle van Maelcote, timmerman, gewoent hebbende aen de nyeuwe Waghe alhier, jegenwoerdelyck gevanghen tot Lueven.

Meester Adriaen Dyck, gesworen Greffier deser stadt, out 42 jaren, Sebastiaen van Hinderssom, gesworen wegere inde nyeuwe waghe alhier, out 40 jaren, Cristiaen de Donckere, metsere, out 56 jaren, Cornelis Losschaert, meecoopere, out 50 jaren, Jan Vrancx, grofsmit, out 30 jaren, Paesschyne vanden Plasse, weduwe wylen Joachims Eggertincx, out XLIIII jaren, *juraverunt* etc. ierst etc. waerachtich te zyne dat zy wel kennen ende over vele jaren wel gekent hebben den voers. producent Caerle van Maelcote, zo deur conversatie als anderssins, ende dat zy wel weten ende waerachtich is dat deselve producent is een man van eeren, van goeden name ende fame, sonder dat zy ter contrarien van dyen oynt gehoort, verstaen oft vernomen hebben in eeniger manieren, hebbende oock geduerende heure kennisse hem, producent, altoos gevonden in alle zyne handelinghe getrouwe ende loyal, gelyck zy oock alnoch hem daervoere houdende ende reputerende zyn, ende souden hem oversulcx betrouwen alle tghene wes zy hebbende zyn ; affirmerende voorts de voors. Paesschyne vanden Plasse dat, alsoe zy woonachtich was ten huyse vanden voors. producent op eene camere ten tyde de Spaenssche soldaten binnen deser stadt quamen, dwelck was den IIII^en dach Novembris lestleden, sekere Spaenssche soldaten hebben den voers. producent aenveert ende hem, ontrent den acht uren des Sondaechs des avonts, wech geleyt, sonder dat zy weet waer dat deselve producent is geleyt geweest, dan dat zy vanden voors. Caerle, thuys gecommen wesende des morgens inden dageraet, verstaen heeft dat hy geweest hadde ten huyse van Pauwels van Hersbeke. Segghende oock alnoch de voors. deponente dat

de soldaten den voors. Caerle ende zynder huysvrouwen zyn gelt affgenomen hebben ende gespolieert, gelyck zy elders doende waren, ende oock sekere andere weduwe haren vliegere vuytgeschoten ende haer, deponente, oock haer ghelt genomen. Verclarende voorts de voers. Jan Vrancx hoedat de voors. Caerle, producent, den tweeden dach inde spolieringhe hem, deponent, met weenende ooghen geclaecht heeft hoedat hy bedwonghen hadde geweest van sekere Spaenssche soldaten, die hem tsynen huyse hadden commen haelen ende soecken, hem hebbende gesmeten met hellebaerde ende gedreycht met opstekers omme met hen te ghaene ten huyse van Pauwels van Hersbeke ende aldaer hen te wysen het secreet dwelck hy aldaer eertyden ten huyse gemaect hadde, hebbende hem oock bedwonghen tselve secreet op te breken. Hebbende oock alnoch op ghisteren het jonckwyff ende de cosyn vanden voors. Hersbeke hooren segghen ende verclaren hoedat de voors. Caerle, producent, aldaer ten huyse gebracht werdde tusschen twee Spaegnaerden ende dat deselve Caerle zeer deerlick was siende ende bedruct.

Anno 1576, X[a] Decembris.

Certificatieboek 1575-76, f° 468v.

Ten versuecke van Anthoni Wynants, dieneer van Pauwelse van Hertsbeke, Heere van Bruynisse.

Signor Peeter Persyn, out omtrent 40 jaren, jegenwoirdelyck syne residentie houdende binnen deser stadt ten huyse vanden voors. Heere van Bruynisse, Janneken Duerweerders, dienstmaerte desselffs Heere van Bruynisse, out omtrent XXIII jaren, ende Marie de Mol, eertyts cameniere geweest synde vande huysvrouwe des voors. Hertsbeke, out omtrent XXII jaren, *juraverunt:* Te wetene de voors. Signor Peeter Persyn waerachtich te syne dat hy, deponent, IIII[a] Novembris

lestleden, ten dage vanden saccagemente deser stadt, geaccordeert synde metten soldaten ingenomen hebbende de huysinge des voors. Heere van Bruynisse, namentlyck met den sergeant Jehan de Valeyo, met de somme van twee hondert croonen terstont daer nae, ende omtrent den VII uren tsavonts, aldaer ingecomen syn twee soldaten ende met henlieden Carel den tymmerman, welcken Carel intredende ende siende hem, deponent, ende de voors. Marie de Mol, scheen verbaest ende verslegen te syne, passerende metten voors. soldaten neffens hem, deponent, sonder een woort te spreken, waren recht vuyt ende tsamen gegaen nae de achtertrappe, nemende de voors. sergeant der voors. Marie de keersse aff, haer ende hem, deponent, expresselyck gebiedende, (merckende dat sy mede wilde gaen), beneden te blyven. Dwelck hy, deponent, siende ende commende inde cuecken, heeft tegen de meysens geseyt: Siet wy syn hier deerlick verraden, maer aleer de voors. soldaten metten voors. tymmerman geheel boven gegaen waren, hebben hem, deponent, geexamineert oft hy nyet en wist te spreken van een secreet daer twee duysent ducaten in souden syn, daerop hy, deponent, promptelyck seyde ende verclaerde gheen altoos te syn noch te weten, daerop byden voors. sergeant gerepliceert werde dat sulcx nochtans by den tymmerman geastrueert was ende dat hy, deponent, daer van noticie ende kennisse hadde ende hy, deponent, persisterende, seyde, wist hy yet mochte daer in doen soo hy dat verstont, maer dat hy gheen secreet en wiste, Syn daernae met dat antwoort wederom boven gegaen ende hebben van een camerken boven de stove een branduer op gebroken by toedoen vanden voors. Carel ende daer inne veel costelickheyts gevonden, als silver, lynwaet, cleyn tapitserye ende andere precieuse saken onestimabel. Ende naedien de voors. soldaten ende Carel alle tvoors. goet vuyt tvoors. secreet gehaelt ende alle coffers ende packen geopent hadden, hebben hem, deponent, ende den dienstboden bevolen hen te vertrecken ende syn alsoo daer eenigen tyt alleene gebleven. Soo oyck de voors. tymmerman met noch eenen jongen synen neve inden huyse dien nacht ende tsanderendaeghs gebleven syn ende stoutelyck mede eetende ende drinckende als andere. Ende de voors. Janneken

Duerweerders ende Marie de Mol waerachtich te syne alsoo de voors. Persyn metten voors. sergeant geaccordeert was voor twee hondert croonen, dat Carel den tymmerman met twee Spaensche soldaten, deen vande soldaten met hem dragende een lanterne, tsavonts omtrent den seven uren, ten huyse vanden voors. Heere van Bruynisse gecomen syn, ende de voors. Carel siende den voors. Persyn ende haer, deponenten, seer bleeck ende verbaest schynende, is sonder spreken met eenen vande voors. twee soldaten ende metten voors. sergeant nae dachtertrappen bovenwaerts gegaen ende de soldaten der voors. Maeyken de keerse vuyter hant nemende, hebben haer ende den voors. Persyn bevolen dat sy beneden souden blyven, dwelck siende sy, deponenten, ende de voors. Persyn seyden tegen malcanderen : Wy syn verraden ; maer de voors. soldaten metten voors. Carel (aleer sy boven waren) wederomme affgecomen synde, vraeghden den voors. Persyn yet in Spaenscher talen, dwelck sy vuyt den selven Persyn verstaen hebben, te wesen oft hy, Persyn, wiste dat in thuys een secreet was daer twee duysent ducaten in waren, dwelck by hem ontkent synde ende byden soldaten daerop geseyt dat den tymmerman verclaert hadde sulcx waerachtich te syne, syn sy terstont weder boven gegaen, alwaer sy hen beliefte gedaen hebben, ende werden de coffers byde voors. soldaten al meest opgebroken, houdende de voors. Carel den nacht by hen, ende is deselve Carel des anderen daeghs met eenen jongen tymmerman int huys gebleven metten voors. soldaten eetende ende drinckende ende hen behulpich wesende. Verclarende voorts. de voors Marie de Mol, soo de voors. soldaten metten tymmerman boven gegaen waren, dat sy hen gevolght is ende gesien heeft dat de voors. Carel besich was om een rollecoetsken te vertrecken in een camerken over de stove, ende sy, declarante, den voors. Carel vragende wat hy daer was, doende antwoirde dat daer een secreet was dwelck hy open moeste doen, dwelck sy ontkennende, seyde hy, Carel, tselve wel te weten duer dien hy tselve secreet aldaer selve gemaect hadde, ende voorts varende ende een branduere opgeslagen hebbende, heeft aldaer veel costelickheyts van silver, brieven ende anderssins vuyt helpen halen, dwelck siende sy, declarante, heeft tot hem geseyt dat hy een proper werck

gedaen hadde, waerop hy, Carel, antwoirde dat hy syn lyff daermede gecocht hadde, maer dat hy nu vreesde van myn Heer van Hertsbeke doot gesmeten te worden, daerop sy declarante, antwoirde dat hy sulcx wel verdient hadde. Ende de soldaten voorts haren wille doende, hebben haer ende allen thuysgesin doen vertrecken. Sonder argelist.

XV Decembris 1576.

Certificatieboek 1575, f° 354.

Ten versuecke van Anthoni Wynants, dieneer van Pauwelse van Hertsbeke, Heere van Bruynisse.

Janneken Deurweerders, dienstmaerte des voors. Heere van Bruynisse, out omtrent ... jaren, Ende heeft in handen myns, Notaris, tselve stipulerende ende ontfangende, verclaert ende geattesteert waerachtich ende haer kenlick te syne dat, op den vierden Novembris lestleden, als wanneer de stadt van Antwerpen byde Spaensche soldaten innegenomen ende gesaccageert wert, Signor Pieter Persyn, van wegen des voors. Hertsbeke metten soldaten voor rancon geaccordeert is mits de somme van twee hondert croonen eens. Ende, tselve gedaen synde, heeft sy, deponente, gesien dat Carel, de tymmerman, ten selven dage, tsavonts omtrent den seven uren, ten huyse vanden voors. Hertsbeke, inde Venusstrate gestaen, gecomen is met twee Spaensche soldaten, deen van de soldaten met hem dragende een lanterne, ende de voors. Carel, siende den voors. Persyn ende Maeyken van Molle, eertyts camervrouwe geweest synde van des voors. Hertsbekens huysvrouwe, seer bleeck ende verbaest schynende, is sonder spreken met eenen vande voornoemde twee soldaten ende metten sergeant, inden voornoemden huyse wesende, nae dachtertrappen bovenwaerts gegaen, ende de soldaten der voors. Maeyken de keerse vuyter hant nemende, hebben haer ende den voors. Persyn bevolen dat

sy beneden souden blyven. Dwelck siende sy, deponente, ende de voors. Persyn seyden tegen malcanderen : wy syn verraden. Ende de voors. soldaten metten voors. Carel, eer sy boven waren wederomme affgecomen synde, vraeghden den voors. Persyn yet in Spaenscher talen, dwelck sy vuyt denselven Persyn verstaen heeft te wesen oft hy, Persyn, wiste dat int huys een secreet was daer twee duysent ducaten in waren ; dwelck by hem ontkent synde, ende byden soldaten daerop geseyt dat den tymmerman nochtans verclaert hadde sulcx waerachtich te syne, syn sy terstont weder bovengegaen, ende is de voors. Maeyken hen gevolght, alwaer de soldaten heure beliefte gedaen hebben, ende werden de coffers meestal opgebroken byde voors. soldaten, houdende den voors. Carel dien nacht by hen. Ende is deselve Carel des anderen daeghs met eenen jongen tymmerman int voornoemt huys gebleven metten voors. soldaten, eetende ende drinckende ende hen behulpich wesende. Van alle dwelck etc. Actum binnen der voornoemde stadt van Antwerpen....

Marie de Mol, eertyts gedient hebbende by den voornoemden Heere van Bruynisse ende nu woonende . . . . , out . . . . , heeft in handen myns, Notaris, tselve stipulerende ende ontfangende, verclaert ende geattesteert waerachtich te syne dat sy, IIIIa Novembris lestleden, inden huyse des voors. Hertsbeke present heeft geweest, aldaer Signor Peeter Persyn, de neve vanden voors. Hertsbeke, tvoornoemt huys tegens de Spaensche soldaten heeft gerancoent voor twee hondert goude croonen. Ende, tselve gedaen synde, heeft sy, deponente, gesien dat Carel, den tymmerman, ten selven dage, tsavonts omtrent den seven uren, ten huyse vanden voors. Heere van Bruynisse met twee Spaensche soldaten gecomen is, deen vande soldaten met hem draegende een lanterne Ende de voors. Carel, siende den voors. Persyn ende haer, attestante, seer bleeck ende verbaest schynende, is sonder spreken met een vande voornoemde twee soldaten ende metten sergeant inden voornoemden huyse wesende nae dachtertrappen bovenwaerts gegaen, ende de soldaten heur, attestante, de keerse vuyter hant nemende, hebben haer ende

den voors. Persyn bevolen dat sy beneden souden blyven, dwelck siende, sy, deponente, ende de voors. Persyn seyden tegen malcanderen : wy syn verraden. Ende de voors. soldaten metten voors. Carel, eer sy boven waren wederomme affgecomen synde, vraeghden den voors. Persyn yet in Spaenscher talen, dwelck sy vanden selven Persyn verstaen heeft te wesen oft hy, Persyn, wiste dat int huys een secreet was daer twee duysent ducaten in waren. Dwelck by hem ontkent synde, ende byden soldaten daerop geseyt dat den tymmerman nochtans vercleert hadde sulcx waerachtich te syne, syn sy terstont weder boven gegaen. Ende sy, attestante, hen gevolght synde, heeft gesien ende bevonden dat de voors. tymmerman besich was om een rollecoetse te vertrecken in een camerken over de stove, ende sy, attestante, den voors. Carel vragende wat hy daer was doende, antwoorde dat daer een secreet was, dwelck hy open moste doen. Dwelck sy ontkennende, seyde hy, Carel, tselve wel te weten, duerdien hy tselve secreet aldaer selve gemaect hadde. Ende voortsvarende ende een branduer opengeslagen hebbende, heeft aldaer veel costelickheyts van silver, brieven ende anderssins vuyt helpen halen. Dwelck siende sy, attestante, heeft tot hem geseyt dat hy een proper werck gedaen hadde. Waerop hy, Carel, antwoirde dat hy syn lyff daermede gecocht hadde, maer dat hy nu vreesde van myn Heer van Hertsbeke doot gesmeten te worden, daerop sy, attestante, antwoirde dat hy sulcx wel verdient hadde. Ende de soldaten voorts hare beliefte doende, hebben haer ende alle thuysgesin doen vertrecken, houdende den voors Carel dien nacht by hen. Ende is deselve Carel des anderen daeghs met eenen jongen tymmerman int voornoemt huys gebleven metten voors. soldaten eetende ende drinckende ende hen behulpich wesende. Verclarende sy, attestante, de coffers meestal byde soldaten opgebroken te syne ; van alle dwelck etc.

Protocollen vanden Notaris T. vanden Bossche 1576, f° 41.

VIII[a] Februarii anno XV[c] LXXVII compareerde Meester

Pieter van Persyn. Bekende ende verclaerde dat, deurdien onlancx Pauwels van Hertsbeke, Heer van Bruynisse, syn neve, belieft heeft gehadt tot Loven te doen vangen eenen Carel Maelcot, tymmerman, vuyt sake dat deselve Carel een secreet den Spaingnarden, ten tyde vanden saccagemente deser stadt van Antwerpen, tot des voors. Hertsbekens huys ontdeckt ende geopent hadde, waerdeur deselve Hertsbeke sonderlinge beschadicht is geweest. Ende dat de vrienden vanden voors. Carel suspitie genomen hebbende dat tselve deur des voors. comparants toedoene (nochtans tegens der waerheyt) geschiet soude syn, soo eenige vande selve vrienden hem, comparant, binnen den stadthuyse deser stadt genoch opentlick aengeseyt ende oversulcx oyck gedreyght hebben, soo hy, comparant, verclaerde. Ende dienvolgende (soo hem een soldaet genaempt Jan Castellanus selffs geseyt ende gewaerschout heeft) hem, comparant, sulcx vermaent hebben by eenige soldaten, namentlick by eenen Orlando, die tsynre boelschappe (soo de voors. Castellanus hem, comparant, verclaert heeft) een nichte vanden selven Carel te hebben, ende alsoo mede haer personnaige speelt opdat deur dreygementen ende overlast die de voors. Orlando ende soldaten hem, comparant, souden mogen doen, de voors. Heere van Bruynisse genootsaect soude syn den voors. Carel te relaxeren, dat oyck daernae gevolght is dat de voors. Orlando, seker tyt geleden, hem, comparant, opder straten vindende, hem expresselyck aengeseyt heeft dat deur hem, comparant, alleenlick de voors. Carel gevangen soude syn ende dat hy de sake was voortstouwende ende procurerende, hem daerom geseyt ende gewaerschout hebbende dat hy, comparant, den voors. Carel soude weder ende terstont doen relaxeren, oft te verwachten dat, indien tselve nyet alsoo en geschiede, op hem, comparant, ende op des voors Hertsbekens goeden ende huysen gewroken soude worden met brant oft een tweede saccagement, dat oyck onlancx daernae, tot vier ende meer distincte reysen, de voors. Castillanus ende syne signora Loysa hem, comparant, int minlick geadverteert ende gewaerschout hebben dat hy by den voors. Hersbeke, synen neve, maken soude dat de voors. Carel gerelaxeert werde, oft dat hy hem versteken oft vuyt deser stadt versien soude, sweerende ende ver-

clarende beyde hooghlick dat de voors. soldaten syns voors. comparants doot oft hem opt casteel gevanckelick te doen brengen, gesworen hadden, indien de voors. Carel aent lyff ter causen voors. yet soude mogen geschieden, gelyck selve eensdeels oyck eenen Joos Cornelis kenlick is, als daer eens by gestaen hebbende als de voors. Castillanus dat sulcx hem, comparant, was waerschouwende, soo deselve Joos my, Notaris voornoemt, oyck verclaert heeft, gelyck oyck daernae eenen Jeronimo Valeyo, sone van Juan Valeyo hem, comparant, oyck gewaerschout heeft opder Borsen alhier, in presentien van Signor Pedro Lopez, van dat hy wel wiste ende hem aengedient was van vrienden om hem, comparant, te seggen dat etlicke soldaten hem meenden, om de voors. sake van dat hy cause soude syn vande gevanckenisse vanden voors. Carel, het hooft te breken, sulcx deselve Valeyo ende Lopez my, Notario, oyck verclaert hebben geschiet te syne, van alle welcke dreygementen hy, comparant, verclaerde den voors. synen neve van Hertsbeke geadverteert te hebben, begeerende te weten den staet vanden proces tegens den voors. Carel gevangen, om hem daernae te reguleren, ende indien hy Carel in laste soude mogen comen vuyte stadt te trecken ende de periculen alsoo te schouwen, soo hadde deselve syn neve, soo hy, comparant, verclaert, hem daerop by syne missive laten weten dat de voors. Carel wel mochte in laste comen ende diergelycke, waerdeur hy, comparant, te meer beducht synde ende in dese stadt van Antwerpen (aldaer hy dagelycx de voors. soldaten soude mogen comen te rencontreren ende soo in pericle comen) hem nyet langer en derff houden, te meer dat hy in thuys vanden voors. Hertsbeke oyck (mits den vertrecke vanden grave van Westmerlant naer Maestricht, die hem, comparant, daerinne beloeft hadde te defenderen) nyet langer en derff blyven ende daeromme te meer genootsaect is te vertrecken, nyettegenstaende dat hy, comparant, oyck can bemercken dat syne absentie vuyt syns voors. neeffs huyse denselven huyse ende goeden aldaer ende elders schadelick can syn, om al dwelck te conserveren hy, comparant, tot noch toe verclaerde syn debvoir gedaen te hebben ende syn eygen saken in Hollant, Seelant ende Vuytrecht daeromme te rugge gestelt, nyettegenstaende

diversche bescryvinge tot dien eynde aen hem, comparant, gedaen, soodat naedien de voors. syn neve den voors. Carel tot noch toe belieft heeft gevangen te houden ende even vierich tegens hem te procederen, soo hy selffs oyck scryft, hy, comparant, by desen verclaert dat hy genootsaect sal syn, om redenen voors., hem van hier te versien ende vertrecken, gelyck hy dat ierstdaeghs van meyninge is te doene, protesterende wel expresselyck dat, indien de voors. syn neve van Hertsbeke hier namaels bevonden mocht werden gefundeert te syne om mits overlatende hem, comparant, syn meublen ende goeden van hem te mogen repeteren de penningen vuyt ende van syns Hertsbeke gelt den soldaten eerst voor rantsoen getelt, dat, indien eenige schade nae tvertreck van hem, comparant, geviele in des voors. Hertsbeecx goeden ende huyse, tot bewaringe van hem, comparant, staende ende vanden soldaten eertyts geransonneert, dat hy, comparant, in sulcken gevalle deselve schade meynt ende verstaet aende penningen die de voors. Hertsbeke soude als voren mogen eysschen, te corten, als by hem, comparant, nyet staende maer byden selven van Hertsbeke, om redenen als voren ende andere in tyden ende wylen naerdere te verclaren, versueckende hieraff de voornoempde comparant ende protestant hem by my, bovengenoempden Notaris, gemaect ende gelevert te wordene acte, een oft meer, in behoirlicker formen. Aldus gedaen ende gepasseert binnen de voornoempde stadt van Antwerpen, opden stadthuyse, inder secretarien aldaer, dwelck men jegenwoirdelyck is houdende inde huysinge vanden goidshuyse van Sinte Bernaerts inde Kerckhoffstrate gestaen, ter presentien van Bartholomeeuse Ruebens ende Meesteren Janne de Witte, beyde oyck Notarisen ende clercken inder selver secretarien, als getuygen daertoe versocht, by my,

PIETER VAN PERSIJN.

D. VANDEN BOSSCHE, Notarius publicus scripsit.

Prot. van den Notaris T. vanden Bossche, 1577, f° 10v.

Alsoo Joncker Emanuel van Steenbor myne Heeren vuyten name van Mevrouwe van Egmont te kennen gegeven heeft de groote siecte ende noot van der doot daerinne deselve Mevrouwe, Godt betert, haer nu tegenwoordelyck is vindende, dat oyck nyet redelyck syn en soude dat men deselve Vrouwe inden vuytersten noodt eenichssints soude stooren oft quellyck vallen, tsy int verhuysen, delogeren, versuckelen oft anderssints vanden huyse toebehoorende Heer Pauwels van Hersbeke, Ridder, Heer van Brunesse, die daerinne geerne soude comen, daer deselve met heuren huysgesinne nu is gelogeert, nyet sonder stoornisse vande voors. Mevrouwe, Soo ist dat om Mevrouwe voors. te believen ende gherieven, mitsgaders den voors. Heer van Brunesse te accomoderen nae borgerlyck ende behoorlyck recht deser stadt, Myne Heeren, ter begeerte van Mevrouwe voors. ende tot haren eygen redelycken cost, geordonneert hebben ende ordonneren, mits desen, dat men den voors. Heer van Brunesse van stonden ane sal accomoderen, ten redelycken coste van Mevrouwe voors., int huys van Heer Peeter van Dale, daer te woonen plach Heer Melchior Groenenborch, ende dat ter tydt ende wylen toe Mevrouwe van Egmont voors. een weynich sal wesen becomen. Actum XII^a^ Junii anno 1578.

Collegiaal Actenboek 1577-78, f° 177v°.

VERSCHEIDENE STRATEN.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Quiryn Baltens, hoe dat hy binnen deser stadt van eenen genaempt Paeschier Brugmans, van opten IX^en^ Februarii LXXI alsdoen noch stilo Brabantie,

heeft gehuert een huys, geheeten *het Cofferken metten gelde*, gestaen ende gelegen tegens over de Vierschare alhier, ende dat voer den tyt van zes jaeren, innegegaen ende alsoe begonst geweest zynde medio Martii, daernaestvolgende, al naer inhoudene ende vuytwysen der huercedullen daeraff zynde, gelyck hy oick dyen naevolgende ten zelven tyde in tvoors. huys is gecomen met zyn huysvrouwe ende familie, Ende hoe wel dat hy, suppliant, ten tyde als de Spaensche soldaeten dese stadt hadden innegenomen ende hem moordadelyck gequetst, alleenlyck vuyt deser stadt was vertrocken tot zynder versekeringe, omme het voorder moordadich gewelt derselver soldaten tontgaene, latende aldaer int voors. huys zyne huysvrouwe ende familie, met zyne goeden, als noyt in meyninge geweest zynde tselve gehuert huys oft oick zyne domicilie aldaer te verlatene; Soe is gebeurt dat ontrent drye weken daernae, zyne huysvrouwe vande zelve soldaten zoe moordadichlyck is gewont gewordden, als dat zy daeraff is gestorven ende heeft de voornoempde Paesschier Brugmans, nyettegenstaende hem was geadverteert gelyck hy selve tegens den prochiaen vande Borchtkercke heeft verclaert ende bekent gehadt, dat de suppliant in desen nyet doot maer in leven was, hem vervoordert zonder consent ende directelyck tegens den danck ende wille desselfs suppliants, tvoors. huys te verhueren aen eenen genaempt Jaques van Male, sonder den suppliant de voors. zyne voorgaende huere te willen laeten continueren, gelyck dat behoorde, dwelck de suppliant considererende, heeft denzelven Paeschier Brugmans alhier voer Uwen E. te rechte betrocken ende tegens hem gecontendeert, ten eynde dat hy zoude schuldich zyn te moeten gedoogen dat hy, suppliant, tvoors. huys zoude noch gebruycken ende continueren de voors. huere den tyt inde voors. huerceele gedescribeert, ende alsoe de voornoempde Brugmans als verweerdere alsdoen (geweest zynde den XIIII[en] Martii lestleden), was versueckende ende obtinerende dach tot des Saterdaechs daernaer ende dat van wegen des suppliants als aenleggere wordde verbalyck geremonstreert, dat de voornoempde Jaques van Male pretendeerde int voors. huys te commen ende dat de voornoempde Brugmans pretendeerde alsoe de conclusie

des suppliants, ende vonnisse by hem tobtineren te maken illusoir, zoe is alsdoen by Uwen E. geinterloqueert ende geappoincteert, dat interim nyet en zoude wordden geattempteert, blyckende by de extracten daeraff zynde, in dorso vande welcken oick staet geteeckent de judiciele weete daeraff aen partye gedaen, naden welcken is oick gebeurt, dat alsoe de voornoempde Jaques van Male, nyettegenstaende ende in verachtinge vande voors. interdictie, hem hadde vervoordert int voors. huys een deel van zynen huysraet te brengene oft te doen brengene, ende alsoe tattempteren in prejuditie als voeren, zoe heeft hy, suppliant, tselve oick alhier in rechte verbalyck doen remonstreren opten XXVIIIen Martii daernaer ende nu lestleden, ten welcken tyde oick by Uwen E. is geinterloqueert, dat nyemant in prejuditie der voors. litispendentie int voors huys comen en zoude, van welcke judiciele interdictie is oick by Adriaen de Bie, officier vande Cortteroeden deser stadt, de behoorlycke weete gedaen, zoe wel aende huysvrouwe des voornoempden Jaques van Male, als in respecte des voornoempden Paeschiers Brugmans, blyckende oick byden extracte daeraff zynde, metten relase in dorso van deselve geteeckent, welcken oick nyettegenstaende, zoe en heeft de voornoempde Jaques van Male Uwen E. interdictie egeenssins geobtemporeert noch oick willen obtemporeren, maer in verachtinge ende versmadenisse van dyen ende van Uwen E. auctoriteyt, met zynen huysraet ende familie gecomen ende hem gestelt ende gehouden inde possessie vande voors. ende selven huyse, oick al nyettegenstaende ende in prejuditie der voors. litispendentie alsdoen alhier noch gehangen hebbende ongedecideert, Allen dwelck is oick van wegen des suppliants geremonstreert geweest, ten tyde als de zake tusschen hem, suppliant, ende den voornoempden Brugmans wordde gepresenteert, opten lesten dach der voors. maendt Martii, ten welcken dage is oick by Uwen E. onder ander judicielyck tot conservatie van huerlieder jurisdictien ende auctoriteyt ende omme deselve te doen obtemporeren, gezeght ende alsoe gewesen dat de voernoempde presens huerlinck, wesende Jaques van Male, pendente lite, int voors. huys gecomen zynde, zoude gehouden zyn te ruymene ende thuys ledich te

makene ter tyt toe anders by Uwen E. zoude wesen geordonneert ende alsoe de voors. Jaques van Male, vuyt crachte ende tot voldoeninge van dyen, behoorlyck gesommeert wesende, nyet en hadde geobtempereert noch oick en wilde obtempereren oick al in groote vilipendentie vande auctoriteyt ende jurisdictie van Uwen E., zoe heeft hy, suppliant, ten fyne voors., exceptie versocht ende by tseynden vande cluyvers gedaen in respecte ende tot laste desselffs Jaques van Male, die naderhant hem tegens de zelve exceptie heeft geopponeert ende welcken aengaende partyen gehoort, is opten XX^{en} Aprilis deser maendt, tusschen den suppliant in desen ende den voorn. Jaques van Male, opponent, gewezen dat partyen de voors. acten metten weeten zouden colligeren, gelyck oick hy, suppliant, tselve onder behoorlycken inventaris heeft gedaen, den welcken hy hier mede is exhiberende, Ende want hy, suppliant, oick geduerende de voors. materie van oppositie oft exceptie heeft alhier geobtineert collegiael vonnisse in respecte vanden voors. Paeschier Brugmans, verhuerder, byden welcken is gezeeght midts by hem, suppliant, doende eedt daerinne gedescribeert, (gelyck hy oick den zelven dyen naevolgende heeft gedaen), dat hy zoude genyeten zyne huere, ende alsoe tvoors. huys byden voors. Paeschier Brugmans worde gedeylt ende gelevert, al nae inhoudene ende vuytwysene der acten van den selven collegialen vonnisse, vuyt crachte ende tot voldoeninge van welcken vonnisse, is oick behoorlycke sommatie gedaen geweest aenden selven Paesschier, die metten voornoempden Jaques van Male, gelyck wel is te presumeren, colluderende oyck egeenssins en heeft geobtempereert noch oick willen obtempereren, maer ter contrarien alsoe hy, suppliant, tot voldoeninge vanden selven voors. collegialen vonnisse heeft exceptie versocht ende meynen te doene, zoe heeft de voornoempde Paeschier Brugmans hem vuyt deze stadt geabsenteert gelyck hy alnoch hem blyft absenterende, meynende doer dyen middele tvoors. collegiael vonnis te makene ende te latene geheelyck illusoir ende zonder ennich effect, al in fraude desselfs suppliants, blyckende oick byden verclaren vande cluyvers, in dorso vande voors. acte oick geteeckent, Al nyet alleenlyck tot groote ende irrecuperable schade ende intereste des suppliants, maer oick mede in groote

verachtinge ende derisie van Uwen E. henlieder auctoriteyt ende jurisdictie, midtsgaders in versmadenisse van de justitie, Biddende daeromme dat Uwen E. gelieve de voors. acten ende actitaten metten voors. weeten, sommatien ende relatien respective te visiterene ende tusschen hem, suppliant, ter eenre, ende den voornoempden Jaques van Male, als opponent, ter ander zyden, nopende de voors. exceptie tusschen henlieden in questien oick recht te doene ende dat doende, te verclarene dat midts den redenen hier voer verhaelt, de voornoempde Jaques van Male zal schuldich ende gehouden zyn, midts den voors interdicte ende judiciele appoinctemente, van Uwen E. in respecte desselfs Jaques van Male oick gegeven, van stonden aene tvoors. huys te moeten ruymen, ydel maken ende hem, suppliant, laeten volgen oft dat, by gebreke van dyen, hy, suppliant, mette voors. zyne begonste exceptie zal mogen voorts varen ende dat doende, den selven Jaques van Male met zyne familie ende huysraet vuyten zelven huyse doen vertrecken ende ydel maken met assistentie het zy vande cluyvers oft tsheeren colffdragers deser stadt oft anderssins, gelyck Uwen E. zullen bevinden ende ordonneren te behoorene, ten eynde de voors. henlieder appoinctemente ende vonnisse mogen wordden geobtempereert ende geeffectueert, ende alsoe nyet en wordden gemaeckt ende blyven illusoir, als voors. is, ende is oick hy, suppliant, bereet de huere vanden voors. huyse ten verschyndage, als de zelve zullen comen volgende de voors. zyne huercheele te betalene, het zy aenden voors. Brugmans oft rentieren opt selve huys gehipothiceert wesende, gelyck Uwen E. zullen ordonneren. Dwelck doende etc. Vlierden.

Is by myne Heeren voors. gecommitteert Meester Michiel Cnobbaert, Schepene, om hem tinformeren op seker poincten hem verbalyck by myne Heeren belast. Actum XXVII Aprilis LXXVII Martini.

Op den bladrand :

Daernaer gehoort trappoert van den voors. commissaris, is by myne Heeren geappoincteert ende midts desen Jaques van Male geordonneert zyne stucken behoorlyck te furneren in handen van den voors. commissaris binnen XXIIII uren

nae dinsinuatie van desen, alias zullen de Heeren op de overgegeven stucken recht doen, auctoriserende den voors. commissaris omme partyen deser saecke van exceptie aengaende ende allen anderen te overhoorene ende veraccorderen op dat hy can, met auctorisatie van te mogen interloqueren, ende in gevalle van egeenen accoerde, rapport doen. Actum penultima Aprilis XVc LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 129.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen in alder ootmoet Hillebrant Fuys, Controlleur van Zyne Majesteyt grooten tol van Seelant bynnen Antwerpen, hoedat hy, suppliant, opden IIIIen Novembris lestleden, met meer andere gebueren ende vrienden, heeft helpen salveren sekere goet vuyten brande (die int huys van Jacques Male, gestaen aen de *Gevangenbrugge*, was geschoten van over tVeer) ende alsoe in zyns suppliants winckele waren gestelt ende gelaeten twee vaten oft tonnen met salpeter die hy, suppliant, heeft moeten ransonneren ende transoen betalen, ende dat daernae deselve twee tonnen salpeeters by den Spaensche soldaten zyn aenveert ende vercocht, overmidts deselve Jacques ende zyn huysvrouwe de voors. vaten nyet en hadden thuys gehaelt ende transoen betaelt dwelck hy, suppliant, daervoer hadde moeten geven, gelyck hy, suppliant, by zyne aensprake dat breeder is deducerende, Soe eest dat de voors. Jacques ende zyne huysvrouwe nyet alleenelyck refuseren hem, suppliant,

tvoors. ransoen, beloopende XV daelders, te restitueren, maer, dat arger is, de huysvrouwe des voors. Jacques heeft haer vervoordert den suppliant, soe voor zyn duere als elders, op volle straten, nae te seggene ende nae te roepen dat hy, suppliant, haer goet dieffelyck heeft onthouden ende vercocht, ende noch dagelycx is naeseggende, met meer dyergelycke injurien nyet om te verdragene. Bidt daeromme de suppliant dat Uwer Eer. gelieve hem te admitteren omme deselve te mogen doen dagen tegens morgen voor den middach int Collegio, oft voor de commissarissen vande extraordinarise zaecken, oft voer eenen commissaris oft twee by myne Heeren te ordonneren, ende aldaer te mogen overgeven zyne aenspraeck ende voorts te procederen soe hy tsynen raide sal bevinden, interdicerende bynnen middelen tyde malcanderen te misseggene oft te misdoene etc. Dwelck doende, etc. Onderteeckent Roelsius.

Is by myne Heeren den suppliant geconsenteert partye te mogen doen dagen tegens morgen extraordinarise, ende aldaer te nemene alsulcken conclusie als hy tsynen raide sal bevinden te behoorene, interdicerende partyen malcanderen te misseggen oft misdoene, in woorden oft wercken, by hen selven oft iemanden anders, in eeniger manieren, opte correctie vande Heeren ende vande stadt. Actum XVIIa Decembris anno LXXVI. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 175v.

Ten versuecke van Anthoni Boel, Peeterssone.

Sacharias Rem, suyckerbackere, out omtrent XLIII jaeren, ende Andries vander Moelen, corckvercooper, out omtrent vyftich jaeren, *juraverunt et affirmarunt*, te wetene, de voors. Sacharias Rem hoedat hy inden rooff ende saccagemente deser stadt heeft gewoont inden huyse vanden

producent, geheeten *den gulden Leeuw*, op de Gevangenbrugghe alhier gestaen, ende de voors. Andries vander Moelen hoedat hy ten zelven tyde was woonachtich neffens den voornoempden huyse ende nu ter tyt woonende int zelve huys, ende dat waerachtich ende hen kennelyck is hoedat, ten zelven dage vande Furie, dwelck geschiede den IIII[en] Novembris anno XV[c] LXXVI, des smorgens doer een groff geschut, comende van over tVeer, int voornoempt huys, genoempt *den gulden Leeuw*, tzelve huys is in brant gecommen ende gebrant heeft, oversulx dat den geheelen achtergeevel in was gevallen ende den voorgeevel van gelycken gevallen soude hebben ten waere daerin zoo haest nyet versien en hadde geworden met anckeren, ende is tvoornoempt huys byden producent wederomme opgetimmert ende gemetst ende daerdoere groote schade ende verlies geleden.

Quarta Augusti 1578.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 655v.

Ten versuecke van Jacques Vervloet, coopman van seemeledre.

Niclaes Dortant, cleermakere, out XXXVIII jaren, ende Gheeraert Dorttant, syn broedere, oock cleermakere, out XXXVI jaren, beyde woonende inde Stoeffstrate alhier, *juraverunt et affirmarunt* waractich te syne dat, corts nae het innemen ende saccageren van deser stadt, theuren voors. huyse syn comen logeren sekere Duytsche soldaten, dewelcke, int innemen van deser stadt, den IIII[en] dach

Novembris anno XV_c ende LXXVI geschiet, gesaccageert ende gespolieert hadden het huys van hem, producent, ende dat de voors. Duytsche soldaten binnen heuren voors. huyse brochten Camerycxdoeck met diverse cleederen, dwelck de selve Duytsche seyden ten huyse des voors. Jacques Vervloet gespolieert ende genomen te hebben ende hebben sy, deponenten, gesien dat de voors. soldaten het voors. doeck met des voors. producents cleederen binnen heuren voors. huyse vercocht hebben gehadt aende Spaensche soldaten.

Present Hans Aertssen, Jaspar Coopal, cleermakers, *testes*, 19 Decembris 77.

Protocollen van den Notaris J. Dries, 1564-79, f° 274.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Elizabeth Straelmans, weduwe wylen Jan de Muntere, hoedat zy ende wylen hueren man binnen zynen leven, inden jaere van LXXIIII hebben gehuert van Andriesen de Meester een zyn huys, genaempt *de Bargie van Bruessel*, gestaen opt Sant, tegen over het veerstal aldaer, ende dat voer den tyt van vier jaeren geduerende, innegegaen ende alsoe begonst geweest zynde Sint-Jansmisse inden selven jaere voors., welcken naevolgende is zy, suppliante, met hueren man ten zelven tyde int voors. huys gecomen, gelyck oick hueren man int zelve huys deser weerelt is overleden omtrent Lichtmisse inden voerleden jaere LXXVI; naden welcken heeft zy, suppliante, weduwe zynde, de voors. huere gecontinueert ende oick den geconvenieerden prys vande selve alle vierendeel jaers betaelt, naer inhoudene ende vuytwysene de quytantien desselfs de Meestere daeraff zynde, maer is gebeurt dat alsoe het cryschvolck ende soldaten vander Spaenscher natien dese stadt met gewelt hadden ingenomen, gebrant, gesaccageert vele ende groote

menichte vande poorteren ende ingesetenen deser stadt, zoe mans, vrouwen als jonge dochteren respective vermoort, vercracht ende gevioleert, ende dat zy henlieder wachte quamen ende bleven houdende aent Bierhooft, zoo hebben de zelve soldaeten oick eensamentelyck innegenomen tot henlieder commoditeyt, de voors. huysinghe, dewelcke zy, suppliante, als huerlinge was bewoonende, huer, suppliante, wezende een schamel weduwe, affgeteert ende gebrant allen den cost ende berringen, dewelcke zy binnen den zelven huyse was hebbende, eensamentelyck oick noch verbrant stoelen, schabellen, een deel van huer coetsen ende voorts diversche ander percheelen van hueren huysraet gerooft ende huer ontdragen ende voorts gedaen zulcken overlast, als dat zy ten lesten is genootsaeckt geweest vuyten voors. hueren gehuerden huyse te scheydene, ende dat nochtans anders nyet dan met meyninge ende intentie van wederomme daerinne te comene ende huere huere voorts te continuerene den voors. tyt geduerende, naer dyen dat de voornoempde geweldige soldaten daervuyte zouden zyn gescheyden ende huer mogelyck tselve te gebruyckene, omme aldaer huere gewoonlycke hanteringe ende neeringe te doene, welcken al nyettegenstaende, heeft de voornoempde Andries de Meestere hem vervoordert tselve huys te verhueren aen zekeren anderen persoon, zonder consent ende directelyck tegens den danck ende wille der suppliante, ende oick contrarie van den voors. hueren contracte van hueringe, zonder huer tselve te willen laeten gebruycken, jae dat erger is, is ende blyft oick huer onthoudende allen huer lywaet, cleederen ende ander meuble goeden, de welcke zy voer date van het incommen deser stadt, binnen den huyse desselfs Andries de Meestere heeft te bewaren gestelt ende gegeven ende by hem aldaer aenveerdt, zonder haer daeraff yet te willen restitueren oft oick het bert, waerinne staet geschildert de barge van Bruessele, dwelck zy selve heeft doen maken ende becosticht ende alsoe huer eygen toebehoorende, zonder oick dat hy huer wilt goet doen tgeene dwelck zy ter causen van nootelycke reparatien binnen den voors. huyse heeft verschoten, al directelyck tegens recht etc.; ende want zy, suppliante, als eene schamele weduwe zynde, egeen middel en heeft omme ter causen van allen tgeene des voors. is

ende elcken van dyen tintenterene ende vervolgene eenige formele ende lanckduerige processen, Bidt daeromme yemanden vuyter weth te committerene als commissaris, die den voornoempden Andries de Meestere ende haer, suppliante, aengaende allen tgeene des voors. is sommierlyck ende sonder figuer van processen overhoore ende veraccordere, indyen mogelyck zy, oft ingevalle van egeenen accoerde, rapport doen, omme tselve gedaen, alsdan aengaende allen tgeene des voors. is ende elcken van dyen tusschen hen partyen geordonneert ende getermineert te worddene naer behooren, auctoriserende de voors. commissaris omme etc. VLIERDEN.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Willem Schuyt ende Meester Michiel Cnobbaert, Schepenen, omme te doen ende te besoigneren naer inhoudt van desen, deselve auctoriserende midts desen. Actum XIXa Aprilis LXXVII. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 131.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Reynier de Cuyper, woonende alhier, hoe dat hy opden XI Decembris LXXVI lestleden te rechte betrocken geworden voer de Wethouderen deser stadt by Guillielme van Rommerswale, hebbende alsdoen tegens den suppliant geconcludeert ten eynde dat hy zoude schuldich wesen mede te contribuerene voer zyn contingent ende aendeel inde somme van III^{c} goude croonen eens, ter causen van zekeren asyn vaten den suppliant toebehoorende, die welcke onder meer ander coopmanschappen, verscheyden lieden competerende, opden V^{en} Novembris daer te voren in tsaccagemente van deser stadt voer prys waeren by de soldaeten aengeslagen, ten huyse vande weduwe Peeters

de la Flie, gestaen alhier opt Schelleken, ende is inder zaken zoe verre geprocedeert, dat eyntelingen opden IX[n] Meerte lestleden alhier vuytgesproken voer recht, dat de suppliant, ende aldaer verweerdere, zoude gehouden wesen naer rate vande goeden, die hy hadde binnen den huyse, breeder inden processe geruert, mede te contribuerene inden rantsoene die den voors. Guillielme van Rommerswale tot rantsonneringe ende salvemente vande goeden daer inne wesende, heeft moeten dragen, ende dat tot liquidatie vande welcke selen gaen ende compareren voer Meester Michiel Cnobbart, Schepene der voors. stede, ter presentien van ander goede mannen, die partyen aengaende hueren questien zullen overhooren ende veraccorderen, opdat zy connen, oft dat anderssins ende ingevalle van egeenen accoerde, des voors. commissaris rapport gehoort, voorts etc.; dyen volgende zoude geerne de voors. suppliant verstaen totter contributie naer rate inde zelve III[c] goude croonen, maer alsoe het recht ende redene wel verheyscht dat de voors. weduwe wylen Peeters de la Flie, als proprietaresse vanden voors. huyse, mede gedooge dat in contributie zal gebrocht wordden het voors. huys, vuyt dyen meest dat de soldaeten, omme te commen totte voors. compositie van rantsoene, hebben gewilt tselve huys in brande steken, gelyck zy alsdoen hebben alreede met den stroy het vuer inde cuecken gesteken ende dat de voors. weduwe, omme de selve schade ende swaerde inconvenienten te schouwene, is te vreden geweest, midts dat zy zeyde egeen contant gelt onder te hebbene, dat men mette soldaeten zoude overcomen ten besten dat mogelyck doende waer, zy zoude mede het beste doen ende transoen betalen, maer bevreest de sup-suppliant dat de voors. weduwe totte de voors. contributie nyet en zal willen verstaen ende veel min te compareren voer den voors. commissaris, ten waere by ende midts voorgaende ordonnantie van Uwen E., Bidt daeromme, etc. tordonneren de voors. weduwe wylen Peeters de la Flie, dat zy mede comparere voer de voors. commissarissen metten suppliant in desen ende den voers. Guillielme van Rommerswale, omme voer den selven commissaris te liquideren de voors. contributie vande III[c] croonen, naer rate vande weerde vanden voors. huyse ende coopmanschappe

alsdoen daer inne geweest zynde, ten waere dat zy ennige merckelycke redenen hadde ter contrarien, waervan zy huer zal gehouden wesen ter presentien vanden voors. suppliant ende den voors. Rommerswale voer den commissaris te funderene ende voorts aldaer te procederen naer behooren totten diffinitiven toe excluys, omme het rapport etc. deselve commissaris daer toe auctoriserende. Dwelck doende etc. C. Berch.

Sy gethoont partye, om huere antwoorde gezien, voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum XXIII Aprilis LXXVII. Martini.

Requestboek 1576-77, f° 125v.

Reynier de Cuyper ende met hem gevuecht voer hen interest Jan Baptista Arnolphini, Hans Sterck ende Guillielme van Landuyt, supplianten, tegens Jouffrouwe Margriete van Aelst, weduwe wylen Peters de la Flie, rescribente.

De voors. supplianten, gezien hebbende de pretensieuse rescriptie als nu onlancx in rechte alhier is overbracht ende daertegens int cortte replicerende, zeggen, poseren, articuleren ende desnyetemin geven over tgeene des ende alsoe hier naer volcht : Al voren employeren in plaetsse van replicque de supplicatie die opten XXIIIen Aprilis lestleden byden voors. Reynier de Cuyper aen Uwen E. is overgegeven tegens de rescribente in desen, daerinne ende by de voors. supplianten zyn insisterende ende persisterende, des te meer dat de rescribente daertegens nyet en heeft weeten te gevene goede ende vaste solutie, daertoe alleenlyck vuegende omme Uwen E. te remonstreren, dat de voors. rescribente is te vreden geweest ende heeft

gelooft gehadt huer huys in questien inde gemeyne contributie te brengene, zoe staet alhier te permitterene als waerachtich, dat alsoe zeker twee Spaensche soldaten, opten V^{en} Novembris LXXVI lestleden, des smorgens vroech, hebben tselve huys innegenomen gehadt ende geinvadeert omme te saccageren oft ten rantsoene te brengene, hebben de voors. Spaensche soldaten, midts de absentien vande manspersoonen ende dat zy nyemanden bequaem en vonden die met hen totten rantsoene zoude verstaen, tselve huys in grooter furie willen affbranden : want is waerachtich dat de selve soldaten hen hebbende in de keucken begeven ende vindende aldaer een coetse staen, hebben het stroo daervuyt met eenen eynde getrocken ende buspoeder daeroppe gestroyt, ende voorts tot twee reysen toe het vier daerinne gesteken, in zulcker wys dat de vlamme daerin zynde, is daernaer by de vrouwepersoonen aldaer present wesende met groote neersticheyt ende diligentien beleth ende geblust geweest ; ende tselve aenmerckende de huerlingen vande huysingen ende cameren der zelver, hebben omme tselve ende meerder schade van brande ende anderssins te verhuedene, met eenen genoempden Guillielme van Rommerswale, deur het jonckwyff desselfs Guillielms, aldaer ontboden gehadt de rescribente in desen, als proprietaresse vanden zelven huyse, ten eynde dat zy ordre zoude comen stellen om huer huys vanden brande en voorder inconvenienten te beschermene, daer deure nyet alleenlyck het huys in questien zoude comen aff te branden, maer daerenboven den geheelen teerlinck al huer huysen waeren ; ende de voors. rescribente by tgeene voors. gepreadverteert zynde van tvoors. jonckwyf ende willende daerinne versien, heeft aldaer ter plaetsen gesonden aende voors. huerlingen ende ander persoonen aldaer present ende jegenwoerdich zynde, Jaspar van Aelst, hueren cousyn : hebbende deur den voors. Jaspar doen aenzoecken ende bidden den voors. huerlingen ende principalyck den voors. Guillielme van Rommerswale, ten eynde dat zy doch in als het beste zouden willen doen met de soldaeten ende hen te vreden stellen, opdat huer huysen ende de goeden daerinne wesende, zouden mogen gesalveert wesen zoe van den brande als anderssins ; seggende dat de rescribente middels genouch

hadde omme de soldaten van huer rantsoen contentement te gevene, maer aengezien zy mede in huer huys, aldaer zy innewoonende was, oick met Spaengiaerden was belast ende dat zy alsoe aen huer gelt oft juweelen nyet en conste commodieuselyck geraken, ende heeft zelve doen ter tyt aldaer nyet present connen wesen: hebbende daeromme doen zeggen doer den voors. Jaspar, dat zy dyennyettegenstaende daervoren te pande was stellende alle huer huysen wesende wel tot in getale salvo justo alle byeen aldaer gestaen, zeggende voorts: myn moeyken, denoterende de rescribente in desen, heeft my doen zeggen dat zy is die geene die ulieden vanden rantsoene zal voldoen inder vuegen dat ghylieden nyet en condt verliesen, want zy zal ulieden de penningen wederomme restitueren; maer alsoe de voors. huerlingen ende namelyck de voors. Guillielme van Rommerswale de woerden desselfs Jaspars egeen groot geloove en gaven, noch oick hem des betrouwende, heeft de voors. Guillielme zyn jonckwyff aen de voors. rescribente gesonden, huer hebbende doen verhalen tgeene Jaspar van heurentwegen de huerlingen hadde toegeseeght ende oft tselve oick huer woert was: waeroppe de rescribente heeft geantwoerdt, dat tselve huer woert was, daertoe vuegende, want doer den brant nyet alleenlyck dat huys en zoude hebben connen schade te lydene, maer voorts oick huere voors. resterende huysen, daerby ende neffens gestaen ende gelegen. Ende de antwoerde dezelve huerlingen gehoort hebbende deur het voors. jonckwyff, zoe is de voors. Guillielme van Rommerswale met de voors. soldaten overcomen ende tvoors. huys in questien metten packhuyse, solders, goeden ende coopmanschappen daerinne wesende, tselve gerantsonneert voer de somme van IIII^{c} daelders; is voorts waerachtich dat sanderdaechs daernae des smorgens, wesende den VI^{en} der voors. maendt van Novembris lestleden, de voors. rescribente is by de voors. huerlingen gecomen int huys *unde questio*, hen vragende hoe dat zyt al hadden gemaeckt. Ende alsoe de voors. huerlingen huer vertelt hadden vande voors. insolentien vande soldaten, mitsgaders vanden appoinctemente met hueren consente mette selve soldaten aengegaen, gelyck voors. staet, is deshalvens de voors. rescribente zeer wel te vreden geweest en huerlieden

daeraff bedanckt ; vragende desnyettemin onder andere de voors. rescribente, oft de voors. Guillielme de penningen vanden voors. rantsoene aende soldaten hadde betaelt gehadt, ende alsoe de voors. Guillielme vercleerde alnoch de selve nyet betaelt te hebbene, zoe heeft zy begeert dat hy zonder langer vertreck tselve rantsoen zoude willen verschieten ende betalen, ende dat omme voerder inconvenienten, zoe van brande als anderssins, te verhuedene, gelovende alsdoen dat zy den voors. van Rommerswale daeraff zoude contenteren ende dyenvolgende heeft de voors. Guillielme ten selven dage het voors. rantsoen betaelt oft emmers zeer naer ; heeft daeromme ende vuyt de voors. redenen, de voors. rescribente met allen groot ongelyck van te willen ontkennen by den I[en] articule van huerder pretensieuse antwoerde, van dat zy te vreden zoude zyn geweest, midts dat zy egeen comptant gelt hebbende, dat men met de soldaten zoude accorderen zy zoude het rantsoen mede betalen, comende alsoe totten II[en] articule vande pretensieuse antwoerde, de resumptie van dyen wederhoudende, seggen de voors. supplianten dat zy merckelyck ende by expresse midts desen zyn accepterende, dat zy aldaer opentlyck is bekennende, dat zy int huys in questien heeft gehadt zeker quantiteyt van coren, sustinerende daeromme dat zy zal gehouden wesen dezelve quantiteyt te aennoemen, omme tselve gedaen, voorts inde gemeyne contributie oick gebracht te worddene, gelyck naer recht zal behooren te geschiedene, ontkennende des nyettemin dat zy rescribente zoude deshalven naer rate in het rantsoen van Guillielme van Rommerswale voors. gecontribueert hebben gehadt, gelyck daervan de supplianten in desen nyet en is gebleken oft alnoch en blyckt ; ende genomen zy, rescribente, deshalvens colluderende met den voors. Guillielme yet hadde mogen geattenteert hebben gehadt, zoe en zoude daerdeure de supplianten egeene quade conditie connen gedaen wordden, midts dat tselve zoude geschiet zyn in huerlieder absentien ende zonder hennen weete, daertoe zy nochtans nootelyck voer hen interest behoorden geroepen geweest te zyne ende behoorde deselve repartitie oft smaldeelicheyt gelaudeert gehadt te hebbene, *quia quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari....* Soe concluderen

de voors. supplianten gelyck by de voorgaende supplicatie byden voors. Reynier de Cuyper is geconcludeert geweest, makende heysch van costen etc. Onder enz. C. Berch.

Sy gethoont der rescribente omme binnen acht dagen daerop te comen dupliceren, zoe zy tot hueren rade zal bevinden te behooren, salvo weete. Actum XIa Maii LXXVII. P. Charles.

Requestboek 1576-77, f° 144.

Ten versuecke van Jouffrouwe Margriete van Aelst, weduwe wylen Peeters de la Flie.

Guillielme van Rommerswale, coopman, woonende aende Hoeykenspoorte inde huyssinghe van wylen Peeters van Aelst, oudt omtrent XXXVI jaren, *juravit* ierst etc. dat alzoe hy, deponent, opden IXen Augusti lestleden, voor den examinateur Brugmans, in presentie van Meesteren Janne de Pape, Scepene, heeft gedaen gehadt zyne depositie, ten versuecke van de voers. producente, in welcke depositie, naer dien datter is gedaen publicatie van thoone, inde zelve bevonden wordt gestelt te zyne dese woirden in substantie : Ende dat zy sien souden oft zy vanden selven huyse daer hy, deponent, inne is woonende, een ransoen consten gemaken, hebbende de Spaengiaerden, naerdat zy de packhuysen eensdeels duersien hadden ende datter nyemant vande persoonen en quamen die tgoet toebehoorden, voor transoen vanden selven huyse ende goeden dier inne waren, geheyscht vier hondert daelders etc., Verclaert dat de woirden huysen inde selve syner depositie syn gestelt zonder syne wete ; ende dat de Spaengiaerden ter causen vanden huyse egheen ransoen en hebben geheyst, dan alleenlyck vande coopmanschapen daerinne wesende, verclaerende daerom de clausule inde voers. zyne yerste depositie gestelt te

desavoyeren voor soevele het aengaet het ransoen vanden huyse, seggende ende verclaerende syn seggen anders nyet geweest te zyne dan hy hier voir geseyt ende gedeponeert en heeft..... Maer verclaert de selve clausule sulcx te behoiren zyne als hier nae volght aldus : Ende dat zy sien souden oft zy vanden selven cooplieden goeden wesende int huys daer hy, deponent, inne is woonende een rantsoen consten gemaken, hebbende de Spaengiaerden, naer dat zy de packhuysen eensdeels deursien hadden ende datter nyemant van de persoonen en quamen die tgoet toebehoorden, voor transoen vande zelven goeden dier inne waren, geheyscht vier hondert daelders. Voorts soe verclaert hy, deponent, zyne voers. ierste depositie in alle andere puncten ende clausulen te approberen ende te lauderen voir de gerechte waerheyt.

IXa Octobris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 162v.

Joris Verstappen, backere, ende... bekenden... overgegeven te hebben... een verbrande erve, mette materiaelen daeroppe liggende gestaen ende gelegen opten Oevere alhier, tusschen thoeckhuys genaempt « den Hillegeer, » *ex una*, suytwaerts, ende der weduwe Eustaes vander Haghen huysinghe ende erve, *ex altera*, noortwaerts...

XX Junii 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Martini & Kieffel, I, f° 559.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen ootmoedelyck uwe onderdanige ende goetwillige Cristiaen Portmans, oudecleercoopere, innegesetene ende poortere deser stadt, hoedat hy, XIII oft XIIII dage na de voorleden jammerlycke ende schadelycke Furie vanden Spaensschen soldaten, vuyt grooter noot, duer de beroovinghe ende afflhendicheyt van alle zyne goeden, omme voor hem, zyne huysvrouwe ende vier cleyne kinderen den soberen cost te winnen, van hier is vertrocken geweest nae Zeelant in Cruyningen, ende hoewel dat de weduwe van wylen Jacop van Henexthoven, hieroppe regard nemende, wel behoorde metten suppliant compassie gehadt te hebbene ende oyck denselven eenige remissie oft gratie te doene aengaende alsulcken huyshuere als hy haer soude mogen schuldich zyn ter causen vander hueringe van sekeren huyse gestaen opte Vrydaechsmerct alhier....

XIXa Martii anno 1577.

Requestboek 1576-77, f° 94.

Ten versuecke van Joris vanden Heede, oppidanus.

Jouffrouw Catlyne Faleth, wedewe wylen Meester Melchior Chaerles, in zynen leven Griffier deser stadt was, out LVIII jaeren, ende Catarina van Loockenborch, alnoch ongehylict, out omtrent XXXII jaeren, der voors. Jouffrouwen Catlynen dienstmaerte, *juraverunt*, alzoo zy, deponenten, woonende zyn ten huyse des voors. Joris vanden Heede, inde Boekeleerstrate alhier, geheeten *de groote Oorloghe*, dat, opten IIII^en Novembris lestleden, als de Spaensche

soldaten deser stadt spollieerden, tot hunnen huyse oick ghecommen zyn drye Spaignaerden, dewelcke zoo zane zy in huys waeren, hen, deponenten, dreychden te doerschieten en eyschten vander voors. Jouffrouwe Catlyne Faleth heur ghelt, dwelck zy, deponente, hen gaff ende heurlieder contenteerde zoo zy best conste. Ende alzoo zy tghelt hadden vande voors. Jouffvrouw Catlyne Faleth, zyn terstont voortsgeloopen opder camer vanden voors. Joris van Heede, ende alzoo zy, deponenten, saghen dat de voors. van Heede deselve soldaten nyet en conste gecontenteren, nyetjegenstaende hy hen ghelt gegheven hadde, ende zy hem tot vier verscheyden plaetsen zeer gequetst ende gewont hadden ende daermede wel ginck te meesteren sesse weken, soo hebben deselve soldaten den voors. Joris noch ghedreycht doot te smyten. Dwelck siende de voors. Catlyne Falet, heeft voor den voors. producent ghebeden ende viel voer den soldaten op heur knien, zoodat de soldaten ophielden, maer wouden meer gelts hebben. Ende alzoo de voors. Joris seyde dat hy noch wat soude halen ende alzoo gonck op een ander camer, zoo zyn de voors. soldaten hem gevolcht. Ende alzoo deselve soldaten opde camere waeren, zoo langhde de voors. Joris hen twee van zyne zilvere croesens ende eenen silveren vuyl, maer en waeren daermede noch nyet tevreden, soodat zy, deponenten, gesien hebben dat de voors soldaten den voors. producent bedwonghen te halen eenen hamer, ende denselven hamer gebrocht hebbende, hebben daermede opgeslagen twee groote coffers, daerinne deselve soldaten vonden drye cleyn cofferkens, dewelcke zy opsmeten met hen poignaerden, en hebben vuyte selve coffers ghenomen allen tsilverwerck ende juweelen die daerinne waeren, ende de cleederen die zy daerinne vonden, smeten zy omverre, ende hebben tsilverwerck ende juweelen gedaen in eenen sack die de voors. Catarina van Loockenborch gedwongen wardt te houden om dyen in twee stucken te snyden, mits dat denselven sack te groot was. Ende zyn deselve soldaten, nadien zy de sloten die op dyer camer waeren opgesmeten hadden, van daer gegaen ende wederom gecommen opder cameren vande voors. Jouffrouwe Catlyne Faleth, alwaer zy, deponenten, hen open deden doen alle hen sloten, ende namen daervuyt allen

het ghelt dat der voors. Catlyne toebehoorde. Ende zyn deselve soldaten alzoo met den daghe met denselven hennen roof van daer gegaen, ende zyn, teghen den avontstont, wederom tot hunnen huyse ghecomen twee jongers van Engelschen, ende alzoo zy, deponenten, ende de voors. Joris, producent, tot hen seyden datse al gepilleert waeren, ende dat de Spaignaerden al ewech hadden, soo heeft de huysvrouwe des voors. Joris deselve jongers vuytgecocht met eenen gouden rinck, ende zyn daermede gescheyden. Ende daerna, inder nacht, zyn tot hen, deponenten, ende des voors. producents huyse ghecommen vier Duytsche soldaten, die wel by drancke waeren, ende wouden ghelt hebben oft wouden thuys pillerenen de alle de cleederen mededraghen, Soo heeft de voors. Joris, na vele dreygementen die zy denselven Joris aendeden, jeghens deselve Duytschen geransoent ende hen gegheven tweelff Philippusdaelders ende eenen Cruysdaelder, daertoe de voors. Catarina, deponente, den voors. Joris leende de voors. tweelff Philippusdaelders, ende daerenboven droegen zy noch mede ennige cleederen vande huysvrouwe des voors. producents, ende zyn deselve Duytschen tot hueren huyse gebleven tot sMaendaechs smorgens vroech, ende alsdoen van daer gescheyden. Ende hebben zy, deponenten, ende de voirs. Joris ende zyn huysvrouwe (siende de groote oultragien ende overlasten die inder stadt alsdoen ghebeurden) hen huys verlaten, maer aleer zy daervuyt gongen, hebben zy, deponenten, gesien dat de huysvrouwe des voors. Joris zekere cleederen droech boven inde gote vanden voors. huyse, die zy daer doen gesalveert heeft. Ende naerdyen zy, deponenten, hennen huyse verlaten hadden ende gegaen zyn in hen gebuerte, zoo zyn sMaendaechs smorgens ghecommen tot hennen huyse soldaten vuyt het Casteel, daertegens zy hen huys geransoent hebben, ende daervoere de voors. Joris voor zyn huys heeft moeten betalen ende gheven vyventwintich Carolusguldenen ende eenen swertten lakenen mantel met een opgerecht bedde ende zyn toebehoorten, ende daerenboven noch hen tweeder den coste moeten gheven acht daghen lanck. Sonder argelist.

XVI Martii 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 152.

Aujourd'huy, ce XIXe jour de Décembre l'an mil cincq cens septante sept, sont pardevant moy, Jehan Dries, Notaire et Tabellion publicq par le Conseil du Roy nostre Seigneur ordonné en Brabant admis, résident en Anvers, et en présence des tesmoingz dessoubs nommez, personnellement venuz et comparuz Nicolas Dortant, couturier, eaigé de XXXVIII ans, et Gérard Dortand, son frère, aussy couturier, eaigé de XXXVI ans, demourans en ceste dicte ville, et ont dict, déclairé et attesté, disent, déclairent et attestent par cestes, par leur foy d'hommes en lieu de serment, lequel ilz sont prest de le faire s'il est besoing et quand ilz ad ce seront requis, à la requeste de Jacques Vervloet, marchant des buffels et chamois, demourant *au Pellican d'or*, sur le Vieil Marché du Blé icy, et pour donner tesmoignage de vérité, estre vray et véritable que, peu temps après le saccagement et spoliacion de ceste dicte ville, avenu le IIIIe jour de Novembre l'an XV^c^ LXXVI, sont venuz loger dedens leur maison située en la rue nommée *de Stoefstrate*, certains souldartz Allemans, lesquelz, ledict IIIIe jour de Novembre, ont saccagé la dicte maison du dict producent, et ont hors la dicte maison spolié certaine toille de Cambray et aultres marchandises, avecq les habillemens du dict producent et de sa famille, comme les dicts souldarts eulx déposans disoyent, et ont les dicts deposans veu que les dicts souldarts Allemans ont vendu dedens leur dicte maison la dicte toille de Cambray et les habillemens du dict producent aux souldarts Espaignolz, le tout sans fraulde ou mal engin. Ainsy faict en la dicte ville d'Anvers, au jour et an susdict, en présence de Jehan Aertssens et Jaspar Coopal, aussy couturiers, demourans en ceste dicte ville, comme tesmoingz ad ce appellez et requis.

En tesmoignage de vérité moy, Notaire susdict, ay signé la présente de mon nom et seing manuel accoustumé.

J. Dries, Notarius admissus scripsit.

Protocollen van den Notaris J. Dries, 1564-79, f° 273.

Ten versuecke van Jan Campaert, coopman.

Jan Pierson, zydelakenvercoopere, out 42 jaren, ende Willem Bastiaenssen, outschoenmaeckere, out 30 jaren, *juraverunt* waerachtich ende hen kennelyck te zyne dat alsulcke sayen als ten tyde vanden saccagemente deser stadt, te wetene anno XV^c LXXVI, den vierden Novembris, ligghende waren inden kelder van Jan Linckenborch, gestaen opde Oude Corenmerct alhier, dat deselve sayen vuyten selven kelder zyn gevoert des Woensdaechs oft Donderdaechs omtrent den avont nade voers. saccagemente ende furie. Redenen van wetentheyt verclarende, want zy, deponenten, daerby ende ane zyn geweest doen de voers. saeyen geladen zyn gewordden ende zelfs oock eensdeels helpen laden opden cordewaghen. Verclarende oock de voors. Willem dat hy deselve saeyen gevolcht heeft totten huyse toe daer die ontladen werdden, te wetene tot opde Catelyneveste *Inden gout Gulden.*

XXII Decembris 1579.

Certificatieboek 1579, f° 421v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont aenden selven Uwen Eerw. uwe goetwillige Rogerius de Taxis, Coordeken vander Cathedraelder kercken van Onser Liever Vrouwen alhier, hoedat eenen Dionys Frans, schoenmaeckere alhier, ten tyde vander miserablen saccagemente deser stadt, tot zyns remonstrants

huyse gebrocht heeft gehadt diverse goeden ende penningen, hopende datte selve aldaer best bewaert zouden zyn. Ende want eenen soldaet genaempt Bernardino de Sainct Jacques des remonstrants huys innegenomen hadde, alle deselve goeden aengeslagen ende voor prys gehouden soude hebben, soeverre de remonstrant (deselve beneficierende) nyet en hadde aende voors soldaet verransoent voor de somme van IIIIc guldenen eens, die hy den voors. soldaet daer voren heeft geloeft te betalen, ende dat alsoe recht ende redene dicteert dat de voors. Dionys Frans den remonstrant aenden voors. soldaet liberere oft hem, suppliant, verleene quitantie absolute van gelycke somme die de suppliant tzynre versekerheyt vuyten goeden des voors. Dionys Frans in handen is hebbende, desen nochtans nyettegenstaende en wilt de voors. Dionys Frans noch deen noch dandere leth voldoen. Waeromme soe bidt de voors. remonstrant seer ernstelyck dat Uwen Eerw. gelieve te committeren eenige Heeren vuyter Weth, die partyen differentien overhooren ende accorderen, opdat zy connen, oft, by gebreke van dyen, huer advys daeraff aen Uwen Eerw. overbrengen omme, tselve gesien, daerinne gedaen ende gewesen te worden sulcx als Uwen Eerw. in goeder conscientien selen vinden te behoorene. Dwelck doende, ende auctoriserende voorts de voors. commissarisen *ad interloquendum inter dictas partes usque ad deffinitivam exclusive*, ende sult wel doen. WERVEN.

Is by myne Heeren gecommitteert Joncker Adriaen van Heylwegen, Schepene, die partyen hierinne geruert zal nopende huere differentien overhooren ende deselve veraccorderen, opdat hy can, oft, ingevalle van egeenen accorde, raport doen, omme, tselve gehoort, voorts geordonneert te worddene naer behooren, auctoriserende denselven omme tusschen partyen te mogen geven alle sententien interlocutoir totter deffinitiven toe excluys. Actum IIa Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1569-77, f° 230.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont in alder ootmoet ende reverentien uwe goetwillige Rogerius de Taxis, Coordeken vander Cathedraelder kercken van Onser Liever Vrouwen alhier, hoedat hy is in sekere zyne zaecke tegens Dionys Frans, onlancx leden by Uwen Eerw. versonden in commissarisen van deser Weth *qui partes accordarent vel referent*, aldaer dese zaecke noch indecis is hangende, nyet sekere wesende wanneer deselve gedefinieert zal wordden, waeromme ende dat deselve zaecke eensdeels *in facto* is gelegen, ende dat de persoon van Jacop Maes, eenen van zyne getuygen, is veerdich omme vuyten lande te vertrecken tot voorderinge van sekere zyne negocien, Soe keert hem de suppliant tot Uwen Eerw., biddende omme appointement opde marge deser te stellen, vuyt crachte vanden welcken de voors. Jacques Maes, *tamquam testis abfuturus, ad perpetuam rei memoriam* mach onderhoort wordden op sekere feyten des suppliants, ende sunderlinge hieroppe dat de suppliant den voors. Dionysen Frans, soe haest als hy inder leste furien is vindtbaer ende te becommen geweest, duer den voors. Jacoppen Maes ende andere tot diverse stonden (duerende de preferentie vanden soldaet die zyns suppliants huys innegenomen hadde) heeft doen te kennen geven hoedat hy, suppliant, tot beneficie des voors. Dionys Frans, metten voors. soldaet veraccordeert was voor het rascat van des voors. Dionys Frans goeden, tsyns suppliants huyse bevonden, ter sommen toe van viere hondert Carolusguldenen eens, daervoren hy, suppliant, aenden voors. soldaet geloefte van betalinge gedaen hadde, doende hy, suppliant, tot diverse reysen den voors. Dionysen manen dat hy de voors. geaccordeerde somme den voors. soldaet soude willen betalen ende hem, suppliant, van zynre voors. geloeften libereren, oft immers ten besten dat hy conste denselven soldaet contenteren ende den voors. soldaet vuyterlyck den suppliant van den hals houden, dat allen desen nyet

tegenstaende, de voors. Dionys noch deen noch dandere en heeft willen doen, waeromme de suppliant altyts van zynre diligentien ende heussche interpellatien heeft geprotesteert gehadt, soe hy noch by desen is protesterende etc. WERVEN.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Philips Vuesels, Schepene, ende Meester Jan van Asseliers, Secretaris, omme te besoigneren volgende den dispositive van desen, behoudelyck dat den thoon blyve secreet ende partye adverse in tyden ende wylen daertegens huere reproche ende den suppliant zyne salvatie ter contrarien. Actum XVIa Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1576-77, f° 91.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Henrick Tempelaer, coopman van lywaet, woonende tot Buegel ende alhier zyne negociatie doende, hoe datter, ten tyde vande lestgeleden furieuse invasie vande Spaensche soldaten, zyn insgelyckx, ten In dage vander selver Furien, zeker twee Spaensche cappiteynen oft soldaten, genaempt Michiel de Lantorno ende Galcaron Darmengol, zeer furieuselyck ingecomen binnen den huyse van Michiel Valck de jonge, nae ende midts de voers. Furie afflyvich gewordden, gestaen tegenover Onser Liever Vrouwenkerckhoff, alwaer zy vanden selven IIIIn dach aff diversche dagen daernae continuelyck gebleven geweest zynde ende den cost dagelycx gehadt hebbende, tot grooten laste vanden voers. Michiel ende van zyne weduwe Elisabeth Denys, ende oick van ennige andere binnen den voors. huyse woonende, hebben van stonden aene aenveert zeker packhuys met twee dueren, gestaen voer aende straete,

daerinne waeren staende drye kisten ende twee halve kisten lywaets, tot IIc ende XVI stucken toe, respective competerende den voers. suppliant, ten voers. tyde alhier present, ende Peeterken Berthelmeeus, van sHertogenbossche, oick coopvrouwe van lywaet, alsdoen van hier absent, hebbende de voors. capiteynen deene deure vanden selven packhuyse, comende van binnen aenden inganck vanden voors. huyse, wel vast doen toesluyten met een maelslot, ende van dander deure, comende vast aende voors. neercamere, daer zy dagelycx waeren etende, den sleutel affgenomen ende in henne bewarenisse gehouden, zoe lange totter tyt ende wylen dat henlieden belieft heeft hetzelve packhuys open te doene ende alle de voors. kisten met eenen smit naer hennen wille open te doen smyten, nemende alsdoen oyck vuyt ennige van dyen vanden eygen lywaet der voors. Peeterken X fyne stucken ende latende voorts den suppliant de resterende IIc VI stucken met vele bidden ende smeeckens ransonneren voer de somme van XIIc guldenen eens, die hy, suppliant, zelve, by assistentie van Merten de Baron, behouden sone van Signor Loys Peres, zoe voer zyn LVI stucken, waeraff hy te voren apaert voor zyn ransoen was geaccordeert op IIc guldenen ende dewelcke hy namaels apaert in een bezunder ransoen alleenlyck nyet en hebben willen ontfangen, als voer de Ic L stucken vander voors. Peeterken, midts haerder absentie, vuyt vrintschappen heeft betaelt ende verschoten, gelyck hieraff oick claerlyck is blyckende by twee attestatien notariael, deene van Jeronimo Pardo ende dander vande voors. Elisabeth Denys, hiermede gethoont. Ende hoewel hy, suppliant, wel hadde gehoopt dat de voors. Peeterken, alhier wedergekeert zynde, huer voors. Ic L stucken in salvament vindende, zoude naer rate van dyen hem, suppliant, behoorlyck remboursement hebben gedaen, alzoot oick in rechte ende equiteyt is gefundeert, nochtans is zy tot noch toe desen aengaende in gebreke geweest, nyetjegenstaende diversche minnelycke requisitien ende, onder dander, oick seker protestatie by Notaris aen huer gedaen den XIIIIn deser, waeroppe zy, bekennende de waerheyt, alsdoen anders nyet en seyde zeer slechtelyck dat hy huer voors. laken zoude houden ende zynen vryen wille daermede

doen, blyckende insgelyckx by notariael instrument, hoewel dat hy, suppliant, hem oick vastelyck aen tselve huer lichtveerdich vercleeren, als wesende een jonge vrouwepersoen, nyet en heeft willen houden, geconsidereert oick de meerdere weerde van huer lywaet dan huer contingent inde contributie vande voors. somme zoude mogen bedraghen, zoedat hem van noode is geweest tot zynder versekeringe op huer voors. lywaet arrest te doene, daertegens zy huer oick tot noch toe in rechte egeene partye en heeft gemaeckt, verclarende by variatie, deen reyse, dat zy te vreden zoude zyn contributie te doen, maer dat zy geen gelt en is hebbende, ende dander reyse, dat zy inde zelve contributie zoude hopen ongehouden te zyne, zoe dat hy met huer tot egeenen tax en can geraken, ende want nyet en betaempt dat men om dusdanige zaken van verschoten rantsoene zoude formel proces moeten sustineren, Bidt daeromme te committeren twee Heeren vuyter Weth, die inder voors. zaken zullen mogen besoigneren ende partyen accorderen, oft anderssins rapport doen, omme etc., met auctorisatie etc. C. Petri.

Is by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Cnobbaert, Schepene, omme te doene ende te besoigneren naer inhoudt van desen. Actum XXIX Novembris LXXVI. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 166v.

Ten versuecke van Roelant van Caseele.

Joncker Henrick Serarts, Heere van Couwesteyn, etc., oudt ontrent 36, *juravit* warachtich te syne dat, den IIIIn Novembris anno LXXVI lestleden, hy, affirmant, als lieutenant vanden regimente van thien vendelen knechten daer colonnel over was de Heere van Beersele, nu ter tyt

Marquiz van Berghen opt Zoom, by commissie vande Staten van Brabant, naedemaele dese stadt van Antwerpen byden Spaengiaerden is overloopen, ganschelyck overwonnen ende in brant gesteken geweest, hem met drye van syne soldaten, die hem alleenlyck by gebleven waren, heeft gesalveert in een huys dat hy by geluck open vont, gestaen omtrent den Vrouwenbruedersclooster, inde Huydevettersstrate alhier; ende achter opde erve vanden huyse comende, is geroepen ende gewenckt geweest van twee persoonen, wesende alsdoen int hoochste vande Vrouwenbroederskercke, dwelck waren deen capiteyn Rytlart vanden voors. regimente, ende dander Cornelis Sterck, sone Godevaerts Sterck, Amptman deser stadt was; op welcke roepinghe ende wenckinghe de voors. Serarts met de drye soldaten voors. is over diversche mueren geclommen inden ganck vanden Vrouwenbrueders, vuytcomende inde Huydevettersstrate voors., alwaer hem den dienaer vanden voors. Cornelis Sterck met eenighe monnicken hem, Serarts, de doere vander kercken open dede ende byden selven knecht geleydt worde opt hoochste vander kercken, int torenken, aldaer hy vondt den voors. Cornelis Sterck, denwelcken hy, arffimant, op hem betrouwende, heeft gevraecht oft hy eenighen middel wiste hem, affirmant, te salveren, waerop hy geseecht heeft voor hem te doene gelyck voor hem selven. Ende is daerop de voors. Sterck van boven vander kercken gegaen doer tvoors. clooster achter inden hoff; maer den voors. Serarts, hem beduchtende, is hem terstont naergevolght, vragende eenen vanden monicken die hy inden pandt vonde, oft hy den voors. Sterck nyet en hadde sien passeren, ende waer hy gegaen was; daerop den monnick hem geantwoort heeft: naeden hoff; alwaer hy, deponent, hem, als daer nyet bekent zynde, heeft metten monnick doen leyden. Ende aldaer comende, heeft den voors. Sterck gevonden staende op een leere, die gericht was tegens den muer scheydende derve vanden voors. convente ende vanden Amptman voors., vader des voors. Cornelis Sterck, aldaer hy stont sprekende met syne schoonmoeder ende syne sustere, weduwe wylen heer Reyniers van Urssele. Ende hy, Serarts, hem, Sterck, wat hertelycken aensprekende ende vraghende oft hy middel wiste hem, Serarts, te salveren oft nyet, is tselve gehoort

geweest van syne moeder ende suster voors., op dandere zyde vanden muer staende, ende hem gevraecht hebbende wie deghene was die hem was aensprekende, is hen by den voors. Sterck geantwoort geweest dat het was den affirmant. Waerop syluyden hem geseyt hebben dat hy, Sterck, soude overcomen ende laten hem, deponent, op de leere comen hen spreken. Dwelck byden affirmant gedaen zynde, heeft hen gevraecht oft sylieden middel wisten om hem te salveren, waerop sy geantwoort hebben dat sy hoopten jae, deurdien dat Juliaen Romero, van deerste dat de Spaengiaerden vande stadt begonsten meester te worden, aldaer ten huyse gesonden hadde een van synen dienaers, om het huys te bewaren voor de furie vande Spaengiaerden ende om te segghen dat Juliaen Romero daer soude comen logeren, hopende alsoe middel te vinden om den voors. Serarts te salveren. Waerop hy over den muer is gecomen, ende daer ten huyse in een camerken vande voors. vrouwen geleyt geweest. Maer de voors. deponent hierop hem in alles nyet betrouwende, doerdien hy wel wiste dat hy grootelycx in dooghe stonde van Roda, Sancho Davila ende Camargo, den Provost vande Spaengiaerden, vuyt dien dat Camargo voors., deur laste vande twee anderen voornoempden, hem, deponent, in Augusto daer te voren, bynnen deser stadt gevanghen nemende (doerdien hy, Serarts, gesonden was van Bruessel byden Staten Generael om te tracteren metten Grave van Oversteyn, dat hy hem wilde verclaren aen hunlieden syde te blyven ende dat hy nyet toelaten en soude dat eenich gelt vuyt dese stadt voor de Spaengiaerts soude gevuert worden, ten anderen dat hy soude induceren de Magistraet deser om ter puyen aff te doen publiceren het placcaet daermede de gemutineerde Spaengiaerden ende heur adherenten waren verclaert byden Raedt van Staten alsdoen wesende voor rebellen van Syne Majesteyt) is hy, Serarts, byden borghers ende eenich volck vanden voors. Oversteyn ontweldicht geweest, ende de voors. Camargo deur syn been geschoten ende sommighe van synen volcke dootgeslaghen geworden. Vuyt welcke oorsaken hy, deponent, voor dbeste gevonden heeft hen gevanghen te gheven in handen van Juliaen Romero voors., dwelck hy deur intercessie van Cornelis Sterck voors.

ende syne sustere gedaen heeft, mits gelovende voor syn rantsoen de somme van vyfthienhondert croonen, daerjegens Julian Romero voors. beloeffde (gelyck de voors. Sterck ende syn sustere hem aenbrochten) dat hy hem, deponent, soude houden in syn protectie, gelyck syn eyghen hert. Maer desen nyettegenstaende, door den haet die de Spaengiaerden vuyt oorzaken voors., op hem, deponent, hadden, heeft alle oorzaken gesocht om in syne liberteyt te comen, ende tot dien eynde gepresenteert aen Cornelis Sterck ende syne sustere voors., indien zy verwerven costen dat den voors. affirmant op syn obligatie mochte vuytgeraken, als nyet wetende middel om soo haest het belooft gelt te furneren, oft dat Sterck met syne voors. sustere voor hem wilden borgh blyven, dat hy, tot Bruessel comende, soude syn vuyterste debvoir doen om te doen relaxeren eenen geheeten del Rio, dewelcke hen neve was. Waerdore Sterck voors. ende syne sustere (soot scheen) gemoveert synde, hebben voor den affirmant borghe gebleven ende van hem genomen syne obligatie, bynnen twintich daghen doen naestcomende te doen tellen in handen vanden voors. Sterck de somme van drye dusent Carolusguldenen, daeraff cortende drye hondert guldenen, die den voors. deponent by zynen rentmeester, Dierick Ganderheyden, dede beloven terstont betaelt te worden, gelyck de voors. III^{c} guldenen aenden voors. Cornelis syn betaelt geweest, blyckende by drye quytancien byden voors. Sterck onderteeckent, elck vander sommen van C guldenen, deene vander daten XXIX^{n} Novembris, dandere den VIII^{n} Decembris daer naestvolghende, ende de derde den XVIII^{n} derselver maent al anno LXXVI, welcke voors. drye quitancien wy, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt voornoempt certifficeren ons gethoont te syne. Maer, nademael de voors. Serarts is op syn obligatie ende conditie voors., sDonderdaechs naede Furie, by Sterck ende twee Spaensche capiteynen vuyter stadt geleydt geweest, heeft de voors. Serarts, te Bruessel comende, vast vernomen de collusie dier is geweest tusschen den voors. Sterck ende Juliaen Romero voors , als te wetene dat het voors. rantson soude comen tot proffyte vanden voors. Sterck ende nyet van Julian Romero ; heeft daeromme oock gedifferecrt synen dach van betalinghen te houden totter

tyt toe den pays is getracteert geweest tússchen de Staten Generael ende Don Jan, deurdien oock den voors. Seraerts was verboden byde Staten gheen gelt aende vyanden te seynden. Welcken pays getracteert zynde, heeft Cornelis Sterck voornoempt noch meer als te voren, met brieven ende bootschapen, den voors. Serarts continuelyck geimportuneert tot voldoeninghe vande III^{m} guldenen voors., segghende ende allegerende dat hy de III^{m} guldenen in diversche sommen aen Juliaen Romero voors. hadde moeten opleg-ghen ende betalen. Maer alsoo ter selver tyt, volgende tractaet vanden pays voors., de Spaengiaerden werden byden commissarisen daertoe byden Staten gedeputeert, vuyten lande gheleyt ende geconduiseert, heeft hy, Serarts, Juliaen Romero voors. doen vraghen doer eenen van de voors. commissarisen oft hy eenighe partyen van gelde van weghen Serarts voors. vanden voors. Sterck ontfanghen hadde, daerop deselve geantwoort heeft neen, ende daerenboven hadde de voors. Sterck hem, Serarts, noch willen wys-maken ende te verstaen gheven, hoedat hy een partye van drye hondert croonen, in minderinghe vande III^{m} guldenen, oock hadde getelt van des voors. Serarts weghen in handen van eenen die men hiet den hooffmeester van Juliaen Romero, denwelcken, byden commissaris voors. daerop oock gevraecht synde, heeft verclaert ende by syn eygen hanteecken betuycht, dat hy vanden voors. Sterck, ter oorsaken van dien oft oock eenighe ander, noyt halder oft penninck ontfanghen en hadde; ende voorts hadde de voors. Sterck hem, deponent, noch willen te verstaen gheven hoedat hy eenighe schulden alhier tAntwerpen vanden voors. Julian Romero tsynen laste genomen hadde tot volle betalinghe vande voors. III^{m} gul-denen, dwelck hy nochtans noyt en heeft connen bewysen. By allen dwelck den voors. Serarts claerlyck genoech was blyckende de malversatie vanden voors. Cornelis Sterck, die, onder tdecxsel van voor hem, Seraerts, borghe te blyven ende vrintschap te doene, meynde den voors. Seraerts tot synen proffyte te rantsonneren, gelyck hy soude gedaen hebben in dien hem, Serarts, tgene voors. is niet en hadde ontdeckt geworden, ende gelyck hy oock alreede begonst hadde te doene, midts dien de voors. Serarts de voors. somme van drye hondert guldenen den voors. Sterck hadde

doen betalen eer hy, deponent, vande malversatie voors. wiste. Voorts heeft de voors. Serarts noch geaffirmeert dat de voors. capiteyn Riflaert, van den Vrouwenbroeders voors. ten huyse vanden voors. Amptman gecomen ende aldaer gehaelt zynde byden knecht vanden voors. Cornelis Sterck, heeft de voors. Sterck hem oock geranzonneert voor sessehondert guldenen, vercleerende dat Juliaen Romero hem voor zynen gevangen gegeven hadde, ende is alsoe met hem geaccordeert, op synen eygenen name, ter voors. somme van VI^c^ guldenen, welcke somme hem, Cornelis Sterck, eensdeels is betaelt geweest vanden voors. Ryflart oft zyne vrienden, ende eensdeels by hem, deponent, deur handen des voors. Diericx Ganderheyden, dwelck naemaels hem byden voors. Ryflart is gerestitueert geweest. Maer alsoo den pays met Don Johan is gemaect geweest, de voors. Ryflart, groot verdriet hebbende dat den voors. Sterck hem als vyant hadde geransonneert, ende hem noch was draghende door de stadt als een goet patriot, heeft vanden voors. Sterck de voors. VI^c^ guldenen gerepeteert, hem dreygende, indien hy hem die niet en wilde wedergeven, dat hy hem des aende Staten soude beclaghen. Dwelck de voors. Sterck hem ontsiende ende vreesende dat hy daerdore soude voor adherent vande Spaengiaerden ende vyanden vanden lande vercleert worden, heeft den voors. Ryflart gebeden, versocht ende doer den voors. deponent doen versuecken, dat hy hieraff gheen groot gerucht ende wilde maken, hy soude hem te vreden stellen ; maer gelyck hy, Sterck, gheen gelt en hadde om den voors. Ryflart wederomme te gheven, heeft hem gecontenteert met gouden cnoppen ende andere juweelkens, tot de weerde van drye oft vierhondert guldenen, ombegrepen, de reste heeft hy, Ryflart, den voors. Sterck vuyt liberaelheyt laten houden voor dat hy, Ryflart, ten huyse vanden Amptman, des voors. Cornelis vader, eenighe daghen hadde getracteert geweest ende den cost gehadt.

XII Meerte 1579.

Scab. Prot. 1579, sub Moy & Neesen, I, f° 146.

Ten versuecke vanden Heere van Mongarmi.

Jacques Berclaer, out 57 jaren, Niclaese van Herzele, out 63 jaren, Dierick Beelaert, out 55 jaren, Cornelis Beelaert, out 29 jaren, ende Jacques van Bocxsel, out 30 jaren, alle woonende alhier tAntwerpen inde Groendalstrate, *juraverunt*, ierst etc. waerachtich te zyne hoedat zy den IIII^n Novembris ende andere naervolgende daghen anno XV^c LXXVI byde Spaensche soldaten gesaccageert ende berooft zyn geworddden van alle tghene wes zy in heurlieder huys waren hebbende ende heurlieden aenstont. Verclarende oock dat Noel Moreau, woonende in *den grooten Robyn* in heurlieder gebuerte, insgelycx gesaccageert ende berooft is geworddden by de voors. Spaensche soldaten ende dat zy diversse goeden vuyt zynen huyse hebben sien draghen.

Die IX^a Januarii 1580

Certificatieboek 1580, f° 408.

A instance et requeste du Sieur Mangarmi, gentilhomme Franchois.

Noël Moreau, bourgeois de ceste ville, eaigé de.... ans, *juravit*, etc. préallablement estre vray que, pendant le séjour que le dict Sieur de Mangarmi auroit faict en ceste dicte ville durant les mois de Septembre et Octobre de l'an mil cincq cens septante six, il auroit continuellement et jusques à son partement de ceste dicte ville pour retourner en France (qui fut vers la fin du dict mois d'Octobre, sans qu'il puisse aultrement cotter le jour) logé en la maison du dict attestant assiz en ceste dicte ville, enseigne du *gros Robin*, le jour duquel partement ce dict Sieur de Mangarmi luy délaissa en garde la somme de neuf cens

florins monnoie de Flandres en deux cens dix neuf demy réaulx d'or dictz demy Impériales, en cent huictante six et demy dalders, de XXXII patars pièce, en cincq cens soixante pièces, de sept patars pièce, et en monnoie neuf patars, dont le dict attestant luy bailla récepissé, sans touttesfois y spécifier les dictes espèces, laquelle somme de neuf cens florins le dict attestant afferme avoir esté totallement vollée et pillée ès dictes espèces au sacq universel de ceste dicte ville d'Anvers exécuté par les Espaignolz et advenu le quatriesme Novembre au dict an et aultres jours suyvantz, avecq quelcques ses meubles, or, argent, pierreries en or et hors d'or et aultre grande quantité de marchandise, de grand pois et valleur, estans en sa dicte maison, appartenant tant au dict attestant que à plusieurs marchans François et aultres, comme semblablement furent vollez, pillez et saccagez plusieurs beaux tableaux, pintures, pièces de thoile de Hollande et aultres belles hardes que le dict Sieur de Mangarmi avoit achaptées en ceste dicte ville et laissées en la maison du dict attestant, en attendant qui les peult seurement faire voicturer avecq des tapitseries qu'il avoit achapté, ce qu'il n'avoit jamais peu faire parce que auparavant le dict sac les ditz Espaignolz occupoient tous les chemins et advenues de la dicte ville, en sorte que rien ne pouvoit librement sortir d'icelle sans grand dangier et hasard.

13 Januarii (1580).

Certificatieboek 1580, f° 410.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Thoont ende geeft te kennen in alre ootmoet ende reverentie uwe onderdanige dienaere Jehan Baptista de Grimaldis Morasana, ingeborene poortere deser stadt, hoedat

hy, suppliant, opden III^en Novembris lestleden (vreesende tgeschut vanden casteele) hem heeft gevonden bynnen tGroendalstraetken alhier, ende aldaer gehuert een cleyn camere, alwaer hy, des anderen daechs daernae, wesende Sondach, den IIII^en derselver maent, heeft overgevuert sekere zyn bedde, sargie, slapelaeckenen, hempden ende andere lynwaet, midtsgaders zyne cleederen ende andere muebelen, ten fyne dat se wel bewaert souden zyn. Nu eest vyffve oft sesse dagen ombegrepen naer het innenemen ende spoliatie van deser stadt, hy, suppliant, es gecommen by den huysheere van wyen hy de voors. camere (als voren) hadde gehuert, omme zyne voors. goeden wederomme te hebbene ende te vuerene nae zyne voorgaende wooninge, dewelcke hem ter antwoorde gaff ende verclaerde dat het al genomen was behalven dbedde met een witte sargie, ende tselve hadde moeten rantsonneren ende lossen met drye daelders, die de suppliant hem ter goeder trouwen wedergegeven ende betaelt heeft. Maer want hy, suppliant, midts sekere merckelycke redenen, een achterdencken heeft dat den voors. huysheere in desen nyet oprecht en es wandelende, gelyck in desen tyde van gelycken dagelyckx bevonden wordt metter daet, Soe bidt de suppliant seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. *ex officio* believen wille hem te willecorene ende consenterene dat hy met mynen Heere den Onderschouteth oft twee gesworen Colffdragers, byden selven Uwen Eerw. hiertoe te auctoriserene, sal mogen gaen bynnen den voors. huyse ende aldaer ondersoecken ofter egeene van zyne voors. goeden meer en zyn gebleven ongespolieert, omme deselve liber ende vry te hemwaerts taenveerdene. Dwelck doende. JEHAN BAPTISTA DE GRIMALDIS MORASANA.

Sy gestelt in handen vanden Schouteth deser stadt, omme by avont hem te transporterene ten huyse hierinne geruert ende besien ofter eenige goeden zyn den suppliant in desen toebehoorende, omme, zyn raport gehoort, voorts geordonneert te worddene nae behooren. Actum XI^a Martii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 90.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Jouffrouwe Barbara de Lantmetere, ende met huer gevuecht voer zyn interest Phlips de Lantmetere, hoe dat zy, suppliante, opten IIII^n^ dach der maendt van Novembris anno LXXVI, heeft by titele van hueringe gewoont ende huys gehouden int voorhuys van Jouffrouwe Anna van Thuylt, gestaen inde lange Gasthuysstraete alhier, als wanneer zy oick apaert ende int besundere hueren persoon ende meuble goeden (die zy aldaer ten huyse hadde), heeft tegens de Spaensche soldaten, die zoe wel het voorhuys alst achterhuys geoccupeert hadden, moeten rantsonneren voer de somme van I^c^ LX goude croonen, sonder noch huer gereet gelt ende silverwerck, die de selve soldaten huer genomen hebben, ende de groote schade die zy doer den brant alsdoen oick geleden heeft van zekeren hueren huysen metten toebehoorten, geheeten *de Ram*, gestaen hebbende inde Braderystraete alhier, huer van heuren ouders te deele bevallen ende aengecavelt voer de somme van II$_c$ LXXV guldenen erffelyck, van welck rantsoen zy oick de voors. soldaten heeft betaelt, alst blyckt byde quytancie oft recepisse vande zelve soldaten onder eedt gedaen ende gepasseert voer Meester Lieven van Rockegem, Notaris, ende zeker getuygen, den XXVIII^n^ Februarii LXXVII, dyen al nyettegenstaende, zoe heeft de voors. Jouffrouwe Anna van Thuylt, in affwesen der suppliante, huer vervoordert gehadt, vuyten voors. voerhuyse oft woonhuyse der suppliante, te vueren oft te doen vueren ende dragen een coffer, Phlips de Lantmeter, hueren broeder, gevuechde in desen, toebehoorende, de welcke huer, suppliante, het zelve te bewaeren gegeven hadde, met diversche goeden, eensdeels hueren voors. broeder, ende eensdeels huer, suppliante, toebehoorende ende daertoe noch alle huere ende heure kinderen beste cleederen, met een bedde ende toebehoorten, huer, suppliante, competerende, ende de zelve gestelt oft doen stellen in handen

van Mevrouwe vant ryck gasthuys alhier, dewelcke die noch is onderhebbende, weygerende de zelve goeden huer, suppliante, ende gevuechde respectivelyck te laten volgen, als hen toebehoorende, onder het decxsel dat zy zeggen wilt de voors. Anna van Thuylt geleent te hebbene IIII[c] guldenen eens, omme de soldaten, die huer ende huere goeden voer de zelve somme gerantsonneert hadden, te betalene ende huer de zelve goeden, met meer andere, als pant metter minnen by de voors. Anna van Thuylt, tot huere meerder versekerheyt, in handen gebracht ende gegeven te zyne, hoe wel dat de voors. Vrouwe vanden gasthuyse inde zelve excusatie egeenssins gefundeert en is, noch en can onder sulcken decxsele huer, suppliante, ende gevuechde, huere voors. goeden nyet onthouden, zoe vuyt dyen dat de voors. Jouffrouwe Johanna van Thuylt, noch yemant anders, van huer, suppliante, ende gevuechde, egeenen last noch anderssins macht en heeft gehadt, omme huerlieder goeden tegens hueren wille wech te vueren ende te verdrangene ende aen eenen anderen te versettene oft te verbindene, ende dat zy, suppliante, ende gevuechde, anderssins oick naer dispositie vande geschreven rechten ende besunder oyck vande ordonnantie onlancx alhier gepubliceert, gerecht ende gefundeert zyn omme henne goeden, hen ten tyde vande plunderinge deser stadt genomen, te vendiceren, daer zy de zelve weten te vindene, sonder yet daervoren te dorven betalen, het zy dat dezelve goeden by de soldaten wechgenomen oft wechgevuert zyn oft by yemant anders, tegens den wille vande proprietarisen, welcke redenen overgemerckt, Soe bidden de suppliante ende gevuechde, elck in zynen respecte, dat Uwen E. gelieve de voors. Vrouwe vanden gasthuyse tordonnerene dat zy, van stonden aene, affstant doe vande voors. kiste ende goeden, ende huer, suppliante, ende gevuechde respectivelyck, de zelve goeden doen ende laten volgen costeloos ende schadeloos, behoudelyck huer verhael tegen de voors. Jouffrouwe Anna van Thuylt oft elders, zoe heuren raet gedragen zal. Dwelck doende etc. P. Mallery.

Sy gethoont Myvrouwe vanden gasthuyse, ten eynde zy huer regulere nae inhoudt van desen, ten waere zy hadde

redenen huer moverende ter contrarien, waer aff zy mynen Heeren zal adverteren binnen den III^{n} dage nae dinsinuatie van desen. Actum XIII Aprilis LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 115.

Ten versuecke van Meester Willem van Brouhese, gesworen Procurenr alhier.

Peeter Verstraten, oudt omtrent XXVI jaren, ende Henrick Baten, oudt omtrent 31 jaren, beyde gesworen Procureurs alhier, *juraverunt* warachtich te zyne dat diverse ende vele van des voors. Meester Willems pampieren, stucken ende munimenten alhier den IIII^{en} ende V^{en} Novembris lestleden byde Duytsche soldaten, int saccageren deser stadt, verstroyt, genomen ende verbrant syn geweest. Redene van wetentheyt allegerende, want zy, deponenten, tzelve doen ter tyt int voorby gaen ende passeren van des producents huyse inde Meere gestaen, gesien hebben ; mede *comparuit* de voors. Meester Willem van Brouhese ende verclaerde dat onder de voors. verloren ende verbrande pampieren is geweest een obligatie waermede Sebastiaen de Vriese bekende schuldich te zyne Roelande Terro, van Bruessel, de somme van XXIIII ℔, V Schellingen Vlems, ter causen van vercochten houte, waerop Andries Willemssen, als brenger sbrieffs, vonnisse alhier voor Wethouderen den VII^{n} Junii anno LXXV ten achterdeele vanden voors. Sebastiaen de Vriese geobtineert heeft gehadt, achtervolgende de acten daeraff zynde.

XIX^{a} Octobris 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 164.

XIII Aprilis 1577.

Eduart van Ghistele, cramere ende ingeseten poorter deser stadt, woonende aende Borse int huys geheeten *den gulden Hoet*, out negenenveertich jaren, seeght, verclairt ende attesteert by zyne manne waerheyt, in stede van eede, ten versuecke van Melchiore Botman, coopman, warachtich te zyne hoedat, opden derden dach Novembris lestleden, ten tyde het crychsvolck vande Staten binnen deser stadt waren comende, Pedro Rodrigues de Malvenda, Spaensch coopman alhier, aende Borse voors. omtrent den huyse van hem, attestant, aenveert wert by eenighe persoonen hem, attestant, onbekent, dewelcke hen opden selven Malvenda zeer leelicken hadden ende schenen hem te willen evelen vanden lyve, wttreckende op hem poingiaerden ende ander gheweer, zoedat de voornoemde Malvenda, in grooten noot zynde, by hem, attestant, geleyt is geworden ende gesalveert wt der voors. persoonen handen binnen zynen huyse voors., alwair hy, Malvenda, hem hercleede opde borghersssche wyse, begheerende aen hem, attestant, dat hy hem wilde convoyeren na den casteele, zoe hy heeft gedaen met II zyne gebueren; maer comende omtrent den gasthuyse, en hebben nyet derven voortgaen, maer wederom keerende, is de voornoemde Malvenda gebleven ten huyse vanden Postmeester. Ende alzoe des anderen daeghs, den vierden der voors. maent, dese stadt overvallen ende berooft wert byden Spaenschen soldaten, is omtrent den avonde tzyns, attestants, huyse gecomen de voornoemde Malvenda, een javelynken oft diergelicken stock in zyn hant hebbende, verselschapt onder andere met eenen zynen dienaer, die een bloot rapier in zyn handen hadde, seggende tot hem, attestant, deselve Malvenda dat hy, in vergeldinghe vande weldaet die hy hem sdaeghs te voren bewesen hadde, hem, attestant, ende zyn huys begheerde te salveren, ende dat hy te dyen eynde aldaer laten zoude, zoe hy oic latende was, den voornoemden zynen dienaer, genaemt Pedro. Ende te wyle de voornoemde Malvenda als vore tzynen huyse was, is aldair oic gecomen sekeren Spaenschen Alferez, genaemt Revere, dyens sone hy, attestant, sekeren tyt gehouden hadde, in bekentenisse vanden welcken de voor-

noemde Alferez seyde dat hy zyn huys salveren wilde. Dairop de voornoemde Malvenda seyde dat hy tzelve oic begheerde te doene om deswille hy hem sdaeghs te voren zyn leven hadde gesalveert, sulcx dat dairop de voornoemde Alferez van daer is gescheyden, verhopende ende meynende hy, attestant, dattet hem beter wesen soude hem te betrouwen op een coopman dan op een soldaet. Ende is de voors. Malvenda alzoe wechgegaen, met hem tzynen huyse leydende de huysvrouwe van hem, attestant. Ende zynde des voornoemden Malvenda dienaer tzyns attestants huyse, heeft sommige soldaten van daer geweert, hem gelatende al oft hy oic soldat ware geweest ende seggende dattet huys by hem ende zynen meester was innegenomen, aldair blyvende tot inder middernacht, als wanneer hy van daer scheyde, seggende tot hem, attestant, zoeverre hem yemant veroverlasten wilde, dat hy comen oft yemanden seynden soude ten huyse vanden voors. Malvenda. Ende te wyle hy wech was, quamen tzyns attestants huyse eenighe soldaten, die hem van sommige zyne goeden beroofden. Ende seyndende hy, attestant, synen sone ten huyse vanden voors. Malvenda, is deselve Malvenda met Diego Alonzoo de San Vitores ende noch drye andere persoonen, altsamen geharnast ende met hellebarden ende ander stocken gewapent zynde, gecomen ten huyse van hem, attestant, ende hy hen clagende dat hy berooft wert ende biddende om hulpe, seyde tot hem de voornoemde Malvenda : ghy sult desen capiteyn (wysende op eenen vande voors. gewapende persoonen die hy, attestant, naderhant bevonden heeft te wesen desselfs Malvenda dienaer ende genaemt te zyne Pedro de Bilban la Vielle) geven drye of vier hondert croonen ende hy sal U ende u huys ende goeden beschudden ende salveren ; maer hy, attestant, zeer clagende ende seggende dat hy de macht nyet en hadde zoe vele te geven, zyn de voornoemde Malvenda ende andere persoonen altsamen wechgegaen, sonder datter yemant tzyns attestants huyse gebleven is, maer wechgaende heeft de voornoemde Bilban (die de voors. Malvenda seyde Capiteyn te wesen) opde deure van zyns attestants huyse met cryt sekere geschrift gestelt ende geschreven ; ende inden dageraert zyn tzyns attestants huyse gecomen drye oft vier Spaensche

oft Italiaensche soldaten die hem van meest alle zyne goeden ende coopmanschappen berooft ende geplundert hebben, sonder dat hy, attestant, dairtegens, ten huyse des voirnoemden Malvenda, eenige hulpe conste gecrygen, hoewel zyne huysvrouwe tzelve aldair ernstelic versocht ende gebeden heeft gehadt ; attesterende voorts de voornoemde Eduart dat, sekere daghen naden saccagemente deser stadt, hy tot verscheyden reysen gemaent is geweest, zoe by den voornoemden Malvenda selve, als byden voornoemden Pedro, zynen dienaer, om wederom te hebben sekere neghen stucken gouts die hy, Malvenda, ten tyde hy hem als vore tzyns attestants huyse salveerde, aldaer gegeven ende gelaten hadde om den armen gegeven ende gedeylt te wordene, ende die onder meer ander gelts oic mede hem, attestant, gestolen waren, zoe dat ten lesten, deur henne importunatie, hy, attestant, benoot is geweest den voors. Malvenda voor de selve negen stucken gouts (die hy seyde thien croonen geweest te zyne) te geven vyf goude pistoletten ende vier goude halve realen; presenterende de voornoemde attestant al tgene voors. is by solemnelen eede te affirmeren daertoe versocht wesende. Consenterende etc. Actum ten huyse voors. des voornoemden attestants, ter presentien van Jacques Salvator, cousmakere, ende Melchior Wissels, cleermakere, poorters der voors stadt, als getuyghen.

Per me Edewaert van Ghystel.

P. Fabri, Notarius scripsit.

Protocollen vanden Notaris P. Fabri, 1573-79, f° 197.

Ten versuecke van Franchois Bonanomi, coopman van lakenen et opidani.

Anthonis Melich, deken vande Bereydersnatie deser stadt, oudt LIII jaren, Merten de Costere, outdeken van deselve natie, oudt XLV jaren, Elisabet Bocx, oudt XLVIII jaren, dienstmaerte, Pauwels Veusels, creemere, oudt XXXVI jaren, ende Wouter Janssen, cleerlappere, oudt XLV jaren, *juraverunt*, te wetene, de voors. Anthonis Melich ende Merten de Costere, warachtich te zyne dat sy, deponenten, seer wel kennen ende over langhe jaren gekent hebben den voors. Franchois Bonanomi, denwelcken sy altyt hebben gehouden ende geacht, ende weten houden ende achten van andere voor een persoon van eeren, staende tot goeden name ende fame, als hem hebbende weten ende sien loffelyck exerceren syne voors. coopmanschape van vuytsnydinghe van lakenen, houdende openen winckel inde corte Nyeuwstrate in *de Halffmane* alhier tAntwerpen, alwaer sy hem hebben zien woonen over vele jaren tot opden dach toe vande inneminghe derselver stadt vanden Spaenschen soldaten opden vierden Novembris nu lestleden ende dat deselve producent is vrymeester vande selve natie; affirmerende voorts de voors. deponenten dat sy seer wel weten dat de voors. Franchois Bonanomi is geboren poorter deser voors. stadt, seggende voor redene van haerlieder wetentheyt van allen tgene des voors. staet, ende namentlyck de voors. Anthonis Melich, doordien hy de ouders desselffs producents wel gekent ende gesien heeft, wesende zynen vader saligher oock genoempt Franchois Bonanomi ende syne moedere, noch in leven wesende, Jouffrouwe Elisabeth van Trier, ende geweten heeft dat de voors. producent noch nyet en was geboren, als woonende doen ter tyt alhier tAntwerpen by zyns producents grootvader, genaempt Willem van Trier, ende de voors. Merten de Custere doordien hy hem, producent, inden jare van synen voors. dienste heeft ontfanghen voor vrymeester, als voors. is, ende hem opgeteeckent heeft voor geboren poorter deser stadt ende tselve

heeft soo hooren seggen van andere, ende doordien beyde de voors. deponenten metten selven producent vele ende langhe jaren geconverseert hebben ende gehandelt. De voors. Elisabet Bocx, dat sy by ende tegenwoordich geweest is alwaer op den vierden dach der maendt Novembris lestleden, omtrent den vier uren nae den noen, wanneer de Spaensche soldaten geinvadeert hadden dese stadt, gecomen syn ten huyse des voors. Franchois Bonanomi (alwaer sy, deponente, alsdoen woonende was) sekere Spaensche soldaten, soe te voete als te peerde (nyet onthouden hebbende den justen nombre van dien) die welcke seer furieuselyck gevallen hebben opden voors. huyse des producents, hebbende ten lesten genomen ende sMaendaechs daernae vuytgevoert den meestendeel van synen lakenen, die hy in redelycke quantiteyt hadde in synen huyse ende winckel, met oock syne cleederen ende beste meublen (als selver huys houdende) ende oock fortselick opgesmeten alle syn secreten, ende namentlyck sekere ysere kiste, alwaer sy oock vuytgenomen hebben sekere somme van penningen, nyet wetende de quantiteyt van dien, affirmerende voorts de voors. deponente wel te wetene dat deselve producent heeft noch boven allen dien moeten betalen aende selve Spaensche soldaten merckelycke somme van penningen, nyet wetende oft waren twee hondert oft drye hondert croonen voor rantzoen vande resterende syne goeden, coopmanschapen ende meublen ; seggende voor redene van haerder wetentheyt doordien zy, deponente, ten selven daghe ende wel twee jaren aldaer te voren continuelyck heeft gewoont ende gedient gehadt ten huyse desselfs producents ende alle tghene des voors. staet alsoo heeft sien ende weten geschieden. De voors. Pauwels Veusels, dat sMaendaechs oft Dynsdaechs nae de occupatie der voors. Spaensche soldaten deser voors. stadt van Antwerpen, hy gesien heeft voor den huyse desselfs producents staen sekeren straetwagen, alwaer hy heeft sien opladen ende ewech vueren vuyt zynen huyse, door bevele van sekere Spaensche soldaten, sekere bedden ende andere meublen hem, producent, toebehoorende, segghende insgelycx voor redene van zyne wetentheyt doordyen hy ten selven daghe ende noch drye jaren te voren heeft gewoont gehadt inde gebeurte tegensover den huyse desselffs

producents. Ende de voors. Wouter Janssen, dat de voors. producent inde inneminghe deser voors. stadt, bynae heel geplundert is geworden vande Spaensche soldaten, redene zyner wetentheyt alligerende doordien hy ten voors. tyde ende sekere jaren te voren ende noch tegenwoordelyck is voortsittende achter den huyse desselfs producents, als van hem huerende zekere plaetse, alwaer hy syn voors. ambachte is doende, ende dat hy twee oft drye dagen nae de selve inneminghe is gecomen ten huyse desselfs producents (als inden selven huyse dagelycx converserende) ende heeft gesien tselve huys bynae al geplundert te wesene soo van zyne lakenen, als oock vanden meestendeel van syne meublen, hebben oock gebroken gesien sekere schappraye ende namentlyck eene ysere kiste.

XIII Februarii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. I, f° 6v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen in alder ootmoet uwe onderdanige Anthonia Janssen, coopvrouwe van lynwaet, hoe dat eenen Peeter Juliaen, cousmakere, woonende in « de Fortuyn » byde Borsse alhier, nyettegenstaende dat hy is een innegesetene deser stadt, nyet wesende inden dienst oft soldie, hem heeft vervoordert, inden lesten trouble ende pilagie vanden vierden Novembris, vuyt der suppliante huyse te haelen gestaen opte Eyermerct, genaemt *het Hoeffysere*, sekere achthien stucken lynwaets, soe Hollants als Bosch, ende hoe wel zy, suppliante, dickwils den selven Peeteren heeft vermaent tot restitutie van het selve lynwaet, als

byden voors. Peeteren haer, suppliante, zynde inde voors. pilagie genomen ende gepilgeert, soe is nochtans de voors. Peeter in gebreke te restitueren, sulcx dat zy, suppliante, is in meyninge den voors. Peeteren te doen dagen voer Uwen Eerw. omme te hebben restitutie vande voors. XVIII stucken lywaets, maer alsoe zy beducht dat de voors. Peeter Juliaen, zynde gedaecht, hem sal absenteren, soude geerne zyn versekert van zynen persoon, Bidt daeromme zy, suppliante, seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven wille haer te consenteren omme haer te mogen doen versien by apprehensie van zyns Peeters persoon, ter tyt toe dat hy haer, suppliante, sal hebben gestelt sufficiente cautie van te rechte te stane ende tgewysde te voldoene, oft dat Uwen Eerw. gelieve te ordonneren commissarisen, een oft twee, die hen van tgene voors. is sullen informeren, omme de selve informatie gesien, voorts geappoincteert te worddene ende haer, suppliante, het dispositytf van desen geaccordeert te worddene soe behooren zal. Dwelck doende. ANTHONIA JANSSEN.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Philips Vuesels, Schepene, ende Meester Jan van Asseliers, Secretaris deser stadt, omme hem volcomelyck te informeren opt innehouden van desen, omme, tselve gesien, voorts geordonneert te wordden naer behooren. Actum II[a] Januarii XV[c] LXXVII. A. DYCK.

Op den bladrand : Daernae gehoort het rapport vande commissarissen voors., is by myne Heeren geappoincteert dat de suppliante haer zal mogen doen versien vanden persoon van Peeter Juliaen, ten eynde hierinne gementionneert. Actum V[a] Januarii 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 186v.

Ten versuecke van Nicolo Bedegno, Alexio Schura, Lasaro Crahulcqui, Bardo Stilia ende Andrea Lalte, alle vyve soldaten Albanoisen.

Franchois vanden Driessche, pasteybackere, out 46 jaren, woonende opde Coepoortbrugge, Heylken Ydens, zyne huysvrouwe, oudt 41 jaren, ende Heylwich vanden Driessche, haere dochtere, out 21 jaren, *juraverunt* etc., te wetene de voers. Franchois vanden Driessche ende zyne huysvrouwe, hoedat zy in sekere houten viercanten coferken, des Saterdaechs, doen het volck van wapenen vande Staten in dese stadt quamen, wesende den III^n^ dach Novembris lestleden, gepact ende gelecht hebben de specien van gelde ende jouweelen naervolgende : inden iersten neghen Henricquesnobelen van V gulden V stuyvers tstuck, acht Roosenobelen van VI gulden VI stuyvers tstuck, I dubbelen ducaet van Spangien van X gulden XII stuyvers, I enckelen ducaet van V gulden VI stuyvers, XVI Franssche croonen van XLVI stuyvers tstuck, VIII gouwe halve Realen tot XXXVII stuyvers, een heelen gouwen Reael van III gulden XIIII stuyvers, I Keyserscroone van II gulden V stuyvers, VI gouwen Philippusguldenen van XXX stuyvers tstuck, I hondekensgulden tot XVIII stuyvers, eenen grooten gouwen rinck met een wapen daerinne gesneden, noch II gouwe ringhen, I silveren paternoster, weert wesende omtrent XL guldenen ende een gouwen rincxken wesende een robynken, item in daelders van XXXII stuyvers de somme van I^c^ XXVI gulden XIIII stuyvers, ende in silvere Philippusdaelders de somme van II^c^ guldenen, met diversse zyne brieven ende andere rekeninghen, welck cofferken de voers. Franchois, des Sondaechs daernaer, te wetene den vierden Novembris, doen de Spaegnaerden innequamen, gegeven heeft der voers. zyner huysvrouwen ende dochtere, heur belastende dat zy tselve zeer wel souden bewaren. Ende is hy, deponent, vuyten huyse gescheyden, als wanneer daernaer, omtrent den vier uren, daerinne gecommen de voers. Lasaro Crahulcqui ende noch eenen anderen soldaet hebbende eenen

platten neuse; de voers. Heylken vanden Driessche, hoedat corts naer dat de voers. haeren vadere vuyten huyse was, te wetene des Sondaechs omtrent den twelff uren, aleer de voors. soldaten theuren huyse commen waren, zy, deponente, met haren broedere met Hansken vanden Driessche tvoers. cofferken, volgende dbevel van haere ouders, gedraegen heeft inden keldere ende geborgen onder tgemul, ende aldaer hetselve gelegen heeft tot des Maendaechs tusschen vier ende vyve uren, als wanneer ghaende de voers. Lasaro ende den anderen soldaet zynen medegeselle inden voers. keldere, zy tvoers. cofferken aldaer gevonden hebben, ende tselve ontstucken gesmeten ende tgelt ende andere joyeelen daervuyte genomen, hebbende zy, deponente, de stucken van het voers. cofferken metten brieven ende pampieren, die deselve soldaten nyet genomen en hadden, des anderen daechs daernaer vuyten keldere gehaelt. Affirmerende voorts de voers. Franchoys vanden Driessche hoedat hy, des Maendaechs, omtrent den vyff uren des achternoens van buyten deur het kelderghat gesien heeft dat de voors. Lasaro ende zynen medegeselle metten platten neuse inden keldere waren, houdende de voers. Lasaro de keersse ende smytende den anderen tvoers. cofferken in stucken, worpende de brieven vuyte ende nemende het ghelt ende de juweelen. Verclarende oock alnoch de voers. Heylken Ydens hoedat, des Maendaechs voerscreven, omtrent den vyff uren, zy de voers. twee soldaten, te wetene Lasaro ende dyen metten platten neuse heeft inden keldere zien ghaen, hebbende de voors. Lasaro in zyne handt de keerse, dwelck ziende zy, deponente, is vuytten huyse gescheyden deur mistroosticheyt.

Anno 1577, Ia Martii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 18v.

———

Inventaris van alle ende yegelycke den goeden, beyden haefflyck ende erfflyck, bevonden inden sterffhuyze van wylen Franchoys van Bruesegem, in zynen levene coopman van zydenlakenen, die, bynnen deser stadt van Antwerpen, bynnen den cloostere vande Swerttesusteren deser stadt, alwaer deselve gevlucht was, midts den troublen vande soldaten dese stadt ende des voors. Franchoys huys gepileert hebbende (Godt betert), deser werelt overleden is opden iersten Decembris 1576, achterlatende Jouffrouwe Johanna van Ettersen, zyne weduwe, die hy voor de tocht, ende zyne erffgenamen *ab intestato* voor de proprieteyt in zyne goeden geinstitueert heeft, naer luyt den testamente by hem opden V^en Novembris anno 1576, gepasseert voere den Notaris Heer Joannes Huysman, priestere, in presentie van getuygen....

Prot. van den Notaris D. Cauwenberghen 1574-76, nr 72.

Ten versuecke van Henry Botler, coopman aventurier vande court vander Engelscher natien.

Meester Gabriel Meurier, out omtrent LXIIII jaren, woonende inde huysinge ghenaempt *de Borse* gestaen opde Bruerkensruye omtrent der Coepoortbrugge, *juravit*, ierst etc. waerachtich te syne dat de voornoempde producent inden packhuyse vande voornoempde huysinge, genaempt « de Borse », voor date ende ten tyde vanden saccagemente deser stadt heeft liggende gehadt merckelycke quantiteyt van spellen, lint ende lakenen, welcke spellen, lint ende lakenen, omtrent des Vrydaeghs na den saccagemente, sonder sekerlyck den precisen tyt te wetene, nae dien de soldaten de deure vanden ganck opengebroken hadden, ende Diego de Vides daernae tslot van tvoors. packhuys selve

opengebroken hebbende, soo heeft sekeren arbeyder, die de voers. Diego met hem hadde gebrocht, deselve goeden vuyten voornoempden packhuyse doen vueren, sonder te weten waer de voers. Diego deselve coopmanschapen voorts bestelt oft getransporteert heeft gehadt. Sonder argelist.

Die IX Maii anno 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. I, f° 92v.

Ten versuecke van Floris Diericxsen Alowyn, coopman, residerende alhier tAntwerpen.

Pedro de Muro, soldat onder den Capitain Julian Romero, ende Anthonio Maria, hooffmeester vanden selven Capitain Julian, wesende ende hen jegenwoordelyck vindende alhier tAntwerpen, ende hebben, by gestaefden eede lyfelyck aenden Heyligen gehouden, gesworen ende geaffirmeert ierst, rechtelyck dairtoe gedaeght zynde, te wetene, de voors. Pedro de Muro, warachtich te zyne dat, hebbende hy ende de voornoempde Anthonio Maria int innemen ende saccageren deser stadt van Antwerpen, innegenomen ende gesaiseert gehadt het huys, geheeten *den Mol*, gestaen inde Keyserstrate, dairinne woonende is de voornoempde Floris Diericxsen Alowyn, deselve Floris hetselve huys met alle den meublen van dyen ende oic alle de coopmanschappen ende hoedanige andere dinghen die int voors. huys ende inde packhuysen ende kelders van dyen waren liggende, hercocht ende gerantsoent heeft voor twee duysent guldenen, ende dat de voornoempde Floris hem, Pedro de Muro voornoempt, voor zyn part ende deel dairaf gegeven ende betaelt heeft een duysent guldenen, ende dat in Hongersche ducaten ende anderen gelde, boven ende behalven tgene dat

deselve Floris den voornoempden Anthonio Maria voor zyn part ende deel oic heeft moeten geven ende betalen, ratificerende ende confirmerende dairomme hy, attestant, alsulcke quictancie als hy desen aengaende gegeven ende voor Lieven van Rokeghem, openbaren Notaris, gepasseert heeft gehadt. Ende de voors. Anthonio Maria warachtich te zyne dat hy voor zyn part ende deel vanden rantzoene vanden huyse, geheeten « den Mol », inde Keyserstrate gestaen, met allen den meublen ende coopmanschappen dairinne wesende, ontfanghen heeft vanden voors. Florise Diericxsen Alowyn, een duysent Karolus guldenen, ende dat zoe in gereeden gelde als in ringhen ende juweelen tzynen contentemente, confirmeert ende ratificeert dairomme oic, onder zynen voors. eede, de quictancie die hy dairaf voor Lieven van Rokeghem, openbaren Notaris, gepasseert heeft gehadt. Ende is te wetene dat tghene voors. is den voornoempden deponenten respective in Spaenscher talen voorgehouden ende verclairt is geweest. Sonder argelist.

Anno 1577 IXa Martii Pedro de Muro, *comparuit*, die XIIa Anthonio Maria.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 582v.

Ten versuecke van Floris Diercxssen Alowyn, coopman.

Marten van Zassenbroeck, coopman, woonende alhier tAntwerpen, out XXVIII jaren, *juravit*, dat hy, deponent, in de weke na den innemen deser stadt ende, na zyn best onthout, opden VIIIen dach Novembris lestleden, ten versuecke ende ernstige begeerte des voors. Floris Diercxssen Alowyn, heeft verschoten ende betaelt voor denselven Floris aen Juan Maria, hoofmeester vanden Capiteyn Julian Romero, ende Pedro de Muro, soldat onder tvendel vanden

voornoemden Capiteyn, ten tyde vanden innemen ende saccageren deser stadt, gesaiseert hebbende gehadt het huys metten toebehoorten genaemt *den Mol*, gestaen inde Keyserstrate alhier, daerinne de voors. Floris is woonende, de somme van een duysent guldenen eens, tot XX stuyvers tstuck, ende dat voor dierste paye van desselfs Floris obligatie by hem voor zyn rachapt oft ransoene aende voornoemde soldaten gegeven, ende dat hy, deponent, deselve betalinge heeft gedaen gehadt ten byzyn van zyne huysvrouwe, dienare ende vanden soldaten zyns deponents huys gesaiseert hebbende gehadt.

Anno 1577 XXIII^{a} Januarii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 555.

Ten versuecke van Joris Matruyt, coopman, woonende in de Keyserstrate alhier, naest thuys geheeten den Schilt van Delft.

Christoffel Durr, geboren tot Nurenborch ende woonende nu ter tyt bynnen deser stadt ende XIIII jaren lanck alhier gewoont hebbende, oudt XXXIII jaren, *juravit* warachtich te zyne dat, opden vierden dach van Novembris anno LXXVI lestleden, als wanneer de Spaensche soldaten dese stadt innenamen, hy, deponent, ende de voers. Joris Matruyt, omme hun lyven te salveren, gevlucht waren bynnen den huyse van Fernando de Sevilia, coopman, woonende oick inde voers. Keyserstrate, nuysch tegensover thuys van hem, producent, hy, deponent, gesien heeft alsoe de Spaengiaerden thuys vanden voers. Jorise ingenomen hadden ende deselve Joris zyn goeden verransoent hadde, ende de Spaengiaerden noch nyet te vreden en waren met tgene de voers. Joris betaelt hadde voer rantsoen van zyne

goeden, heeft hy, deponent, gesien dat deselve Spaengiaers aenden persoon van Bertelmeeus de Gaenis, bewaerder ende preserveerder was van des voers. Sevilia huys, gecomen syn, denselven Bertelmeeus vragende nae den persoon vanden voers. Joris Matruyt, welcken Spaengiaers de voers. Bertelmeeus doen ter tyt antwoorde dat Joris Matruyt daer nyet en was, ende alsoe deselve Spaengiaers ende soldaten nyet oppe en hielden den voors. Bertelmeeus meer ende meer te quellen ende dreygen, seggende dat sy wel wisten dat de voers. Joris daer was, heeft ten langen lesten de voers. Bertelmeeus soevele moeten doen dat hy den soldaten byden voers. Jorise moeste brenghen ende hem doen spreken, ende alsoe de soldaten byden voers. Jorise waren, hoorde hy, deponent, dat de soldaten heyschten den voers. Jorise de somme van een duysent croonen voer het brantschatten van zyn huys, ende ingevalle hy soevele nyet geven en woude, soe souden zy den brant int huys steken, ende alsoe de voers. Joris al tselve sach, is deselve Joris gegaen by Aelbrecht van Hoogendorp, proprietaris vanden voers. huyse, die oick was int voers. huys van Sevilia sittende by den viere inde coecken, hem adverterende hoe dat de Spaengiaers van zyn huys te ransoenen hebben wouden de somme van een duysent croonen oft anderssins wouden zy tvier daerinne steken, dwelck hoorende de voors. Aelbrecht die daer seere mismodich sat, bat opden voers. Jorise dat hy het beste metten huyse ende soldaten doen soude, ende alsoe de voers. Joris het woort vanden voers. Aelbrecht hadde, accordeerde de voers. Joris metten voers soldaten metter sommen van vier hondert croonen, die hy, deponent, gesien heeft dat sanderdaechs daernae, omtrent der noenen, de voers. Joris betaelt heeft met twee gouden ketten, brasseletten ende een jagenon, al dwelck gewegen ende geschat werdt by Merten de Wilde, goutsmit. Sonder argelist.

XI Maii 1577.

Certificatieboek 1577-1578, D. I, f° 44v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Joris Matruyt, hoe dat ten tyde van het innemen vande Spaensche soldaten binnen dese stadt, ende den saccagemente daernae gevolcht, Bertelmeeus Genis hem, suppliant, was aengevende dat hy zoude zynen persoon ende goet comen salveren inden huyse van Ferdinando de Sevilla, aldaer hy was cassier, bewaerder ende opperste vanden huyse in desselfs de Sevilla absentien, die binnen den casteele was gevloden, zeggende dat de suppliant aldaer wel bewaert zoude wesen, hebbende de suppliant inden zelven huyse gecregen een mande met silverwerck, wel weerdich wesende in de VIII^c guldenen, ende hoe wel dat de suppliant ten zelven dage vande saccagie ter antwoerde gegeven was, dat het silver vuyten huyse was gedragen by de soldaten die des voors. Sevilla huys innegenomen hadden, zoe is nochtans waerachtich dat ter contrarien het silverwerck ierst is vuytgedragen gewordden wel V oft VI dagen nae den sacq, als wanneer dat de soldaten oick met den gelde van rantsoene vuyt den huyse gegaen zyn, zynde het voors silverwerck alsoe gebleven ter voors. plaetssen, bedect met hoy ende oude schepeleeren, ende de palfrenier vanden huyse tselve gewaer worddende dry oft vier dagen naden sacco, ende de voors. Bertelmeeus daervan adverterende, ende hem vragende oft men het silverwerck den suppliant wilde wedergeven oft ewech nemen, is by den selven Bertelmeeus geantwoort gewordden dat men tselve silver nyet en zoude rueren, want de soldaten hadden gezegt zoe verre dat men dat zoude rueren, zy zouden het huys voorts saccageren ende int brant steken ende alsoe daerdoer volgen moet dat des suppliants silverwerck de voers. Sivilia heeft gedient tot redemptie van zynen huyse, ende omme voorder inconvenienten te verhueden, zoe behoert de selve de Sivilia wel te verstaen tot contributie van de weerde van dyen, Biddende daeromme enz. te committerene eenen

commissaris vuyter Weth, voer den welcken de voors. Fernando gehouden zal zyn te compareren ende te verstaene tot contributie, in respecte vanden voors. silverwercke, zoe ende gelyck men zal bevinden te behoorene. Dwelck doende, enz.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Jan de Pape, Schepene, ende Meester Willem Martiny, Grieffier, etc., omme te doene ende te besoigneren nae inhoudt van desen. Actum XXIIII[a] Maii LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 152.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Hans van Obbergen, ingezeten deser stadt, brouwer, ten tyde van den saccagemente deser stadt gewoont hebbende inde brouwerye genaempt *het Sweert*, ende nu ter tyt woonende in « den Ketele », hoe dat hy, suppliant, deur het voors. saccagement in zyne goeden ende meublen geleden heeft merckelycke groote schade, boven ende behalven het excessiff rantsoen dwelck hy aende Spaensche als andere soldaten heeft moeten betalen, by middele van welcken rantsoene en zyn nyet alleenlyck gesalveert de goeden ende meublen des suppliants, maer oick de voors. brouwerye metten alem derselver, den welcken alem gehouden wordt voer meuble goeden, ende hoe wel dat den proprietaris vande voors. brouwerye hem, suppliant, int voors. rantsoen hadde behooren te goede te comen, oft emmers aen de huyshuere zoe vele te laeten cortten, als zyn contingent naer rate vande weerde vande voors. brouwerye ende alem int voors. rantsoen zal comen te bedragen, gelyck de proprietarissen van ander brouweryen dat hebben gedaen, als namentelyck den proprietaris van

« den Ingel », den proprietaris van « den Tempst », van « de dry Coninghen », van « den gecroonden Leeuw » ende van « der Fortuyne », waer aff eenige henne huerlinghen hebbende aende huere laten cortten een vierendeel, sommige 2/4 ende dander 3/4 jaers, dyen nochtans nyettegenstaende, zoe en wilt Clara vanden Broecke, proprietaresse van het voors. *Sweert*, hem, suppliant, nergerincx inne te goede comen, noch tot eenige corttinge, tzy van twee oft ten minsten van 1/4 jaers vuegen, maer heeft den suppliant voer een geheel halff jaer huyshueren, verschenen te Bamisse lestleden, bedragende IIcL guldenen, doen dagen, ende hebben de commissarissen vande ordinarise rolle hem, suppliant, inde voors. totale somme gecondempneert, zonder op de schade ende excessiff rantsoen eenich regardt oft consideratie genomen te hebben, by de welcke condempnatie hy, suppliant, hem bevindende gegraveert, heeft daeraff aen Uwen E. geprovoceert, maer omme alle voorder oncosten te schouwen, ende omme ter causen vanden voors. rantsoene in egeene langduerighe ende formele processen te treden, Bidt daeromme omme appostille, vuyt crachte vande welcke partyen van als, zoe wel aengaende het rantsoen als de huyshuere, zullen versonden wordden voer commissarissen, die partyen zullen overhooren ende accorderen, opdat zy connen, ende, ingevalle van egeenen accoerde, rapport doen. Dwelck doende, etc. BERCOUTS.

Sy gestelt in handen vande commissarissen van sHooffs wegen daertoe gecommitteert, die partyen sommierlyck zullen overhooren ende veraccorderen, opdat zy connen, oft anderssins rapport doen. Actum XIIa Julii LXXVII. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 199.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft oitmoedelyck te kennen Uwe Eerw. onderdanich Henrick Oyen, mulder ende pachter vande Pisterne muelen alhier, hoedat, ten tyde van dinnemen deser stadt, tot synen huyse ende inde voors. muelen met furien gecommen zyn de Spaenssche soldaten, hebbende aldaer groot gewelt bedreven ende den brandt, tot twee reysen, in zyn huys gesteken, die by des suppliants huysvrouwe geblust is geweest, synde de voors. soldaten aldaer continuelyck gebleven badt dan drye weken, vande welcke hy, suppliant, dach voor dach, meer dan een pondt groot cost gehadt heeft, boven dat, geduerende denselven tyde, hy de voors. muelen nyet en heeft connen gebruycken, midts de soldaten de huysinge vanden muelen tot stallen voer haere peerden gehouden ende de backen in stede van cribben gebruyct hebben, waerduere de geheele muelen hem tongerieve gemaect is geweest, ende alsoe geduerende den voors. tyt, noot halder ofte myte geprouffiteert ofte gewonnen en heeft gehadt, maer ter contrarien groote schade ende verlies geleden, inder vuegen dat hem, suppliant, nyet mogelyck en is den pacht vanden voors. muelen te voldoene sonder zyne geheele bederffenisse, ende ten eynde de selve verhuedt werdde, Bidt ootmoedelyck dat Uwen Eerw., op tgene voors. staet ende den voorledenen tyt regard nemende, gelieve hem, suppliant, sekere gracieuse quytscheldinge van zyne pachtinge te doene, opdat hy alsoe mach middel hebben om voor hem, zyne huysvrouwe ende kinderen, den cost te blyven winnen, midtsgaders oock den Rentmeestere deser stadt tordonneren dat hy hem, suppliant, aen zyne voors. pachtinge zal cortten ter causen van het stil staen der voors. muelen ende reparatien by hem tot diverse reysen daer ane gedaen, volgende de specifficatie hierane gehecht, naer advenant ende gelyck men den anderen pachters vanden watermuelen deser stadt gedaen heeft. Dwelck doende etc.

Sy gestelt in hande van Joncker Gillis Happaert, Schepene, ende den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt, omme hen te informeren opt innehouden van dese, omme, der selver rapport gehoort, voorts geordonneert te wordden naer behooren. Actum XXI[a] Januarii anno 1577. A. Dyck.

Op den bladrand : Daernae gezien dadvys by de Tresoriers ende Rentmeestere overgegeven, is by myne Heeren denselven Tresoriers ende Rentmeestere geordonneert den suppliant aen zyn pachtinge te corttene voer allen zyne gepretendeerde beschadicheyt XXIIII getyden tot dry guldenen, bedragende LXXII guldenen. Actum XVIII Aprilis anno XV[c] LXXVII. P. Charles.

Requestboek 1569-77, f° 199v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont Willem Malabrant, poorter etc., hoedat, alzoe geduerende de voors. Furie thuys daer hy doen ter tyt inne woonde ende tegenwoerdelyck alnoch inne woont, geheeten *Roma*, gestaen by het Ingels Huys, was innegenomen vande Spaengiaerden, zoe is gebuert dat, doerdyen deselve Spaengiaerden daerinne nyet en vonden goudt, gelt ende goet, nae hueren contentement, hebben tselve willen inden brant steken, ten waere dat men opden staenden voet daeraff accordeerde van het rantsoen, dwelck doen ter tyt gedaen is by eenige des suppliants goede vrinden hen aldaer doen ter tyt present gevonden hebbende, aengezien hy, suppliant, alsdoen hem nyet thuys en vant, welcken vrint, nae lange communicatie metten Spaengiaerden, zoevele gedaen heeft dat hy de Spaengiaerden getelt heeft van

wegen des suppliants, om te redimeren zyne meublen, Ic guldenen, ende andere Ic guldenen om te redimeren het voors. huys vanden voors. brant, waeraff hy, suppliant, den voors. vrindt heeft te vreden gestelt. Nu eest dat den suppliant de voors. Ic guldenen geerne zoude cortten aenden proprietaris van zynen huyse aen zyne huere, dwelck zyn zeker weeskinderen van wylen Lasarus Reyns, daerover het voors. regiment ende bewint heeft Willem vander A, denwelcken Dysdaechs nae de voors. Furie, hieraff de conde oick gedaen is geweest van dat men voer het rantsoen vanden huyse bedwongen was gewordden de Spaengiaerden te betalen de voors. Ic guldenen, die doen ter tyt hem daer mede te vreden was houdende, alleenlyck van hem, suppliant, begeerende dat hy daeraff zoude nemen een declaratie oft recepisse, zoe hy, suppliant, als geseet is, gedaen heeft. Ende want de voors. Willem ende Meester Nicolaes de Voocht, Schepene, die oick mede over de voors. weeskinderen administratie heeft, nu ter tyt swaricheyt maken den suppliant de voors. Ic guldenen te willen cortten, emmers nyet zonder consent van myne Heeren ende by voorgaende kennisse van zaken, Bidt daeromme etc. tordonneren eenen commissaris vuyter Weth die hierover kennisse zal nemen ende daeraff zyn rapport doen, om, tselve gehoort, nopende het voors. cortten by appostille te stellen zoe zy bevinden zelen te behoorene. Dwelck doende. Cousture.

Is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen gecommitteert Meester Lucas de Mera, Oudeschepene, om te besoigneren nae inhoudt van deser. Actum XVa Januarii LXXVIII. Martini.

Requestboek 1577-78, f° 163.

Ten versuecke van Henrick ter Weyden, coopman, woonende int Vosken, by het Hessenhuys dezer stadt.

Silvester de Roy, kerdryver binnen dezer stadt, woonende byde Slyckpoorte alhier, out omtrent XL jaren, *juravit citatus* warachtich te zyne dat hy, affirmant, wesende by ghevalle ende hem met zynen peerde ende kerre ghesalveert hebbende des Sondaechs, den vierden Novembris lestleden (als wanneer de Spaensche soldaten ende hunnen aenhanck deser stadt saccageerden) ten huyse des voors. Henricx ter Weyden, gesien heeft dat aldaer zekeren Italiaen, een ruyter wesende onder de Spaengnarden, met twee andere Spaengnarden, te voete, innegecommen zyn geweest, die denzelven Henricke ter Weyden ende zyne familie gheforceert hebben zeker gelt by hem inde messie gegraven, te ontgraven, ende hem tselve ende noch seker ander gelt inde casse geweest hebbende, wesende groote merckelicke somme, afgenomen hebben, met noch de andere juweelen hiernavolgende, namelick eenen silveren vergulden cop, vier silveren schalen, eenen silveren aker, vier silveren lepelen, een palleur vande schermers, een silvere vergulde ketene, twee ringen met robynen, een rincxken met eenen diamant, een pensee, eenen ronden draet, een turcoos, eenen silveren poingnart, een silvere proefscael, eene memorie met dry ringen ende eenen diamant, ende allen tzelve alzoo naer hem genomen hebbende, heeft hem, affirmant, gedrongen tselve met syne kerre ende peerde te vueren inden Ancker, wesende eene brouwerye, gestaen by het Hessenhuys voors., alwaer de voors. deponent by hen heeft moeten blyven met zyn kerre ende peerde tot des derden daechs daernae, als wanneer de voors. deponent allen tselve gevuert heeft nae Borgerhout, ende binnen anderen dry dagen daernae, heeft de voors. deponent allen tselve gebrocht ten huyse van Hortensio Magnacavalli, opde Eyermerct alhier gestaen, alwaer hy, affirmant, gesien heeft dat de voors. Italiaen, ruyter onder de voors. Spaen-

gnaerden, allen tselve overgelevert heeft den voors. Hortensio Magnacavalli; sonder dat hy, affirmant, ghesien heeft duerende den tyde dat de voors. Italiaen, ruytere, binnen deser stadt ende daeromtrent gheweest is (want de voors. deponent tot synen vertrecke toe by hem geweest is) dat allen tselve oft eenich deel van dyen by yemanden elders vervuert oft gedragen is, maer dat allen tzelve, soo hy, deponent, nyet twyfelt, ten dage van des voors. soldaets vertrecke noch geweest is ten huyse des voors. Hortensio Magnacavalli. Sonder argelist.

Anno 1577 XI^a^ Aprilis.

Scab. Prot. 1577, sub Moy & Neesen, II, f° 261v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen Jaques Tulpyn ende Peeter van Hecke, poorteren etc., dat alsoe zy, supplianten, tot groote oncosten, des is geleden ontrent dry jaeren, opgerecht hebben gehadt twee soutkeeten op het Kiel, tot gerieve vande ingezetenen deser stadt, omme daerdoer de neeringe vanden soute binnen deser stadt te brengen ende hen soecken te vervoorderen, zoe zyn deselve byde Spaensche soldaeten inden tyde vanden saccagemente aengesteken ende geheelyck verbrant gewordden, tot der supplianten groote schade, midts de groote oncosten die int opstellen vande keeten geschiet zyn, ende ten eynde dat zy, supplianten, de neeringe voorts zouden mogen continueren ende die binnen deser stadt behouden ende voorderen, zoe hebben zy bevonden tot derselver zaken bequaem te zyne zeker henlieden huys ende plaetsse gestaen ende gelegen op Sint Jansvliet, neffens ende aen

der stadt mueren ende den thoren aldaer, zy, supplianten, wel van meyningen zouden wesen een soutkeeten opte stellen, waerdore dat egeen pericule van brande en can gecauseert wordden min noch meer dan in ander neeringen die den brant useren, te weetene van brouwers, potbackers ende dyergelycke, die binnen deser stadt op diversche plaetssen woonende zyn ende oick neffens der supplianten huys woonende is, gelyck tselve by informatie daervan te nemene wel zal bevonden wordden, ende vuyt dyer oorsake oyck een soutkeeten ontrent den eenen jaer is toegelaten ende gestelt by het Reusenhuys binnen deser stadt, gelyck oick zoe tot Bergen opden Zoom als in ander steden van Vlaenderen, Zeelant ende Hollant binnen der steden aldaer de soutkeeten oyck gestelt zyn, ende ten eynde dat zy, supplianten, hen bittere schade zouden mogen verhalen ende henne neeringhe continueren tot gerieve vande ingezetenen deser stadt, zoe zouden zy van meyningen wesen ter voors. plaetssen een soutkeeten op te stellen, zoeverre dat Uwen E. zulcx belieffde hen te consenteren, Bidden daeromme etc. tordonneren eenen commissaris die opde gelegentheyt vanden voors. huyse ende deser zake hem zal informeren, omme, tselve gedaen, voorts. etc. Kempeneer.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Jan de Pape, Schepene, ende de Tresoriers ende Rentmeestere, om de plaetsse hierinne geruert te visiterene ende daeraff rapport doen, omme, tselve gehoort, alsdan voorts geordonneert te wordden naer behooren. Actum XVII[a] Aprilis LXXVII. C. Blyhooft.

Daernaer gehoort trapport van de voors. commissarissen, myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen hebben den remonstranten geconsenteert het dispositiff van deser requeste Actum XIX[a] Aprilis LXXVII. Martini.

Requestboek 1576-77, f° 121v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont in alre ootmoet uwe onderdanige Jan van Werven, Advocaet postulerende voer Uwer Eerw., hoedat hy, den vierden Novembris lestleden, tyt precis vanden miserabelen saccagemente deser stadt, bedwongen is geweest by sekeren soldaet Albanois, wesende een ruytere te peerde, die zyns suppliants huys innegenomen hadde, denselven avont te moeten vuytreycken ende tellen de somme van IIIc goude croonen, ende dat in specie van goude ende anders nyet, ende dit voors. rascaet oft ransoen van allen de goeden generalyck die in des suppliants huys wesen mochten, sonder distinctie weder deselve hem, suppliant, oft andere toebehoorden, ende hoewel dat sekere quantiteyt oft nombre van sumacken, wel tot XCII balen, *salvo pluri*, toebehoorden Pedro Fernandez, coopman vuyt Portugael, in des suppliants wooninge in zyn packhuys ten tyde vanden voors. saccagemente geweest zynde, byden voors. affgedrongen getelden ransoene ende alsoe metten eygenen penningen des suppliants zyn geconserveert geweest, ende dat alsoe de voors. gesalveerde coopmanscape van sumacke naer alle recht ende equiteyt behoort te dragen de rate portie van den voors. geextorqueerden ransoene, soe en wilt nochtans de voors. Pedro Fernandez, proprietaris der voors. sumacken, des nochtans int minnelyck versocht zynde, tot egeene contributie *pro rata parte* nyet verstaen noch hem anderssins tot egeene redelycheyt vuegen, welcken aengesien ende dat dese differentie is in effecte materie van rekeninge ende priseringe respective. Soe keert hem de suppliant tot Uwen Eerw., biddende dat hen gelieve te ordonneren twee commissarisen vuyter Weth, die partyen voor hen geroupen, met assumptie ende adjunctie van lieden hen des verstaende, de mueble goeden des suppliants, midtsgaders de voors. quantiteyt van sumacken, den voors. Peeteren Fernandes toebehoorende, selen priseren ende naer advenant vande weerde derselver tvoors. rantsoen

grootdeelen ende taxeren, oft anderssins partyen overhooren ende die veraccorderen, opdat zy connen, ende, ingevalle van egeenen accorde van partyen geschil, aen Uwen Eerw. rapport doen, omme tselve gesien, byden selven Uwen Eerw. voorts recht ende justicie tusschen partyen gedaen te wordden soe zy selen bevinden te behooren. Dwelck doende etc. Onderteeckent : Werven.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Philips Vuesels, Schepene, ende Meester Janne van Asseliers, Secretaris deser stadt, die partyen aengaende hueren questien ende geschillen overhooren ende daeraff veraccorderen sullen, opdat zy connen, oft anderssins ende ingevalle van geenen accorde daeraff rapport doen. Actum XXIX Decembris anno LXXVItich. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 182v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Ortensio Magni Cavalli hoedat, inde furie van het saccagement deser stadt, diverse personen tot zynen huyse gebrocht hebben sekere cofferen, tonnen ende pacquetten, ten eynde dat hy, suppliant, hen daeroppe soude willen doen ennich gelt, omme daermede henne ransoenen te betalen aende soldaten, die hun anderssins wilden evelen vanden lyve, dwelck hy, suppliant, alsoe gedaen heeft te goeder trouwen, sonder dat hy doen ter tyt gesien heeft wat inde selve tonnen ende coffers was, gelyck hy tselve op dese ure alnoch nyet en weet, ende de persoonen die hem de selve coffers, tonnen ende pacquen thuys hebben gebrocht ende en hebben tsedert nyet

eens ommegesien, soedat hy, suppliant, beducht dat deselve selen vuyt deser stadt vertrocken zyn, al tot achterdeele des suppliants, die zyn gelt ter goeder trouwen heeft verschoten omme de goede lieden te accommoderen, sonder dat hy weet wat hy heeft tot zyne versekerheyt, soude daeromme hy, suppliant, deselve coffers, tonnen ende packen wel willen open doen, maer beducht dat hy hem in toecomende tyden soude mogen prejudicieren tegens de proprietarisen vande voors. goeden, midts den welcken, Bidt hy, suppliant, omme tselve te precaveren, dat Uwen Eerw. gelieven wille te committeren eenen Secretaris vuyter Weth alhier, in presentie vanden welcken de suppliant de voors. coffers, tonnen ende packen zal mogen open doen ende de goeden daerinne wesende oock inventarieren, soe verre des noot zy. Dwelck doende etc. STELTIUS.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Jan Damant, Schepene, ende Meester Janne Asseliers, Secretaris deser stadt, omme te doene ende te besoigneren nae innehoudt van desen. Actum VIII[a] Januarii 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 189.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Hortensio Magna Cavalli, hoe dat hy, in dit voerleden saccagement, heeft een vrouwe persoon, wesende de huysvrouwe van Loys Claris, tot huere groote bede ende instantien, geassisteert met eene somme van V[c] croonen, om daermede huer rantsoen aen zeker soldaten te betalen, die huer anderssins dreychden te deursteken ende duysent insolentien ende outragien te doene, zoe zy dat quam clagelyck aenden suppliant te kennen geven, dwelck de voors. persoon ende hueren man voors. nu qualyck bekennen, want alsoe de suppliant begeert van

zyn verschoten penningen huer in hueren vuytersten noot gedaen, betaelt te zyne, zoe maken zy hen daerinne tsoecken, ende dat arger is, en vervreesen hen nyet te zeggene ende overal vuyt te geven, dat de suppliant op I^c ℔ Vlems naer, zoe vele aende voors. soldaten nyet en zoude betaelt hebben, ende dat deselve soldaten oft eenige van hen zulcx zouden hebben bekent, dwelck den suppliant egeenssins en staet met eene silentie voerby te gaene oft te dissimulerene, midts den welcken, zoe zoude hy den voors. Loys Clarisse in rechte betrecken, om hem tselffde anders te doen verstaen, ende oick allen die weerelt te kennen te geven huer groote ondanckbaerheyt ende ombeleeftheyt, maer bevreest hem voer ennige lange processen die opde voors. rolle zouden mogen loopen, al tot zynen grooten achterdeel ende prejuditie, ende daerinne Uwe E. oick wel behoort te versiene om zulcke zake als dese is, met eenich faveur te becorttene, Bidt daeromme tordonnerene ennige commissarissen vuyter Weth alhier, voer die welcke de suppliant zal den voors. Loys Clarisse mogen doen daghen, ten eynde dat hy schuldich ende gehouden zal zyn den suppliant vuyt te reycken ende te restituerene de voors. somme van V^c ducaten, tot XLV stuyvers stuck, met alle costen, schaden ende interesten by hem tot noch toe deur tgebreck vande selve betalinge ende restitutie geleden ende noch te lydene, op als tantwoerdene voer de voers. commissarissen ende voorts te procederen zoe hy dat zal bevinden te rade, omme tselve gedaen, ende der voors. commissarissen rapport gehoort, voorts recht etc.

Sal de suppliant mogen doen dagen Loys Claris, in desen geruert, voer de commissarissen van de gepilleerde goeden ende aldaer zyn recht vervolgen, zoe hy tzynen rade zal bevinden te behoorene, Actum XV^a Maii LXXVII. Blyhooft.

Requestboek 1576-77, f° 146.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven met alder ootmoet te kennen Andries Rosseau ende Niclaes de Backere hoedat, midts der absentie van Meester Walraven van Berchem, Medecyn, als midts der afflyvicheyt van Meester Henrick de Hondt, ende dat oock Meester Laureys Houwaert elders hem in dienste heeft begeven (alsoe de supplianten verstaen) omdat hy alhier van zyne achterstellige gagie egeene betalinge en creech, sy, supplianten, alhier tegenwoordelyck alleen hebben den last vande arme siecke lieden vanden peste inden gasthuyse ende elders te cureren ende gade te slane. Ende gemerct zy tselve nyet en connen gedoen zonder grooten cost ende moeyte, behalven tpericule daerinne gelegen, eensamentlyck dat zy, supplianten, gelyck andere ingesetenen, nu onlancx vande soldaten gespolieert zyn ende oock in langen tyt vande stadt egeene betalinge van huerlieden gagie en hebben gehadt, hoewel nochtans daertoe ordonnantie was gegeven geweest, Soe en is hun nyet mogelyck langer de voors. arme lieden te connen gedienen, ten ware Uwen Eerw. den Rentmeestere deser stadt last ende ordonnantie gaven den supplianten elck een jaer gagien te betaelen jegens I[c] XX guldenen tsjaers, oft elders opde accysen deser stadt soevele assigneren te ontfangen, want zy nu ter tyt van voor Kersmisse twee jaeren ten achtere zyn ende inde voorleden jaeren grooten cost ende last vande arme lieden hebben gehadt, midtsgaders oock alnoch hebben, want daer seer vele crancken na den tyt vanden jare int gasthuys liggen ende duer de perturbatie die den menschen heeft overgecommen noch meer geschapen zyn inden vuytwaert vanden tyde cost ende last daeraff te gecrygen. Bidden hierom dat Uwen Eerw. Heeren gelieven wille, by appostille in de marge van desen, de voors. ordonnantie oft assignatie van betalinge te willen verleenen ende te doen effectueren, anderssints en soude hen nyet mogelyk zyn lange de voors. arme lieden te connen vermaken. Dwelck doende etc.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Gillis Happaert ende de Tresoriers deser stadt omme te doen ende hen te informeren nae innehoudt van desen. Actum IXa Januarii anno LXXVIItich. A. Dyck.

Op den bladrand: Daernae gehoort het rapport vanden voors. commissarissen, is by myne Heeren den Tresoriers ende Rentmeestere geordonneert den supplianten ende elck van hen vuyt te reycken ende te betalen een jaer gagien ter eerster ende bester commoditeyt des mogelyck wesen zal. Actum XVa Januarii 1577. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 191.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Joris Hoeyer hoedat hy, suppliant, als gecommitteerde ende last hebbende vanden doorluchtigen Heere den Hertoge van Holsteyn, langen ende merckelycken tyt alhier bynnen deser stadt gelegen ende gevacheert heeft, tot grooten coste, omme te vervolgene ende recouvreren betalinge van groote merckelycke sommen van penningen die dese stadt van Antwerpen den voors. Heere Hertoch schuldich is, ende alsoe het nu soe zy het dat de suppliant, duer scryven van zyne voors. Heere, van hier soude vertrecken naer het landt van Holsteyn ende dat hem, in het voorleden saccagement deser stadt, het zyne geroeft ende affhendich is gemaect, sulcx dat hy jegenwoordelyck den middel nyet en heeft omme te betalen ende te vervallen de oncosten by hem gedeurende het voors. vervolgh gedaen ende by den wege te doene, gelyck hy, suppliant, eenige vander Weth tot meer reysen mondelinge heeft voorgehouden, Soe bidt de voors. suppliant

andermael, midts desen, dat Uwen Eerw. gelieve, in mindernissen van zyns voors. Heeren groote tachterheyt, hem, suppliant, ten eynde als voren te doen betalen ten minsten twee hondert guldenen eens, opdat de suppliant van hier mach commen ende vertrecken, daerby dese stadt (tot dyens coste hy alhier gelegen heeft ende blyft liggen) van voorderen coste mach ontlast wordden. Ende boven dyen selen Uwe Eerw. den voors. Heere Hertoge daermede vrintschap doen ende oirsaecke geven omme metter stadt gracieuselyck te handelen. Dwelck doende etc.

Is by myne Heeren geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt den suppliant vuyt te reycken endė te betaelene de somme van hondert guldenen eens, vyff weken lanck, ter weken twintich guldenen. Actum XV^a^ Januarii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 195.

Marie Reuzels, wettighe huysvrouwe Jacques Ryckmans, lakenbereydere, *opidani*, *juravit* aengaende alsulcken vier hondert Karolusguldenen eens als Carel Radermaker, borgher van Nuys, van Breda, aen heur, affirmante, voor ende ten behoeve van Gheeraerde van Vossen, oic tot Nuys woonachtich, gesonden, ende zy op den tweeden dach Novembris lestleden alhier tAntwerpen ontfangen heeft gehadt wt handen van Janne, den bode van Breda voors., dat zy, affirmante, op den derden dach Novembris voors. vander selven sommen gegeven ende betaelt heeft Thomas Dolman, Engelsman, de somme van hondert ende vierenveertich guldenen, ende dat de resterende twee hondert sessenvyftich guldenen des daechs dairnaer, te weten opden vierden derselver maent, als wanneer dese stadt ingenomen ende geplundert wert, heur, comparante, by twee Spaensche soldaten fortselicken genomen ende afhendich

gemaect zyn met vele meer ander goets ende gelts heur, comparante, eyghen toebehoorende, ende dat zy, affirmante, de voors. penninghen nyet min en heeft bewaert oft begeert gehadt te salveren dan oft die heur eyghen hadden toebehoort.

XXIX Januarii 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 557v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Seboult Wonderer ende consorten hoedat zy, supplianten, dinghtalich zyn voor commissarisen Meester Michiel Knobbaert, Schepene, tegens Loys Lopes ende Janne de Basyn, ter causen van sekeren gepretendeerden rantsoene, dwelck zy seggen verschoten ende getelt te hebben aen eenige soldaten die des voors. Jans Bousyn huys innegenomen hadden met sekere vellen hen, supplianten, toebehoorende, ende die welcke de voors. Loys Loupes ende Jan Bousyn pretenderen hooger geransoent te hebben dan zy inder waerheyt hebben getelt, denwelcken aengaende hen, supplianten, van noode zal wesen ten thoone te leyden de soldaten die het ransoen souden hebben ontfangen. Ende midts henluyden dagelycx vertreck, ende dat partyen noch nyet en zyn geadmitteert ten thoone, Bidden daeromme dat Uwen Eerw. gelieven hen, supplianten, te admitteren omme hueren thoon valetudinarie te mogen affleyden voor den voors. commissaris, denselven blyvende secreet, ende behoudelyck partye in tyden ende wylen hunne reproche ende den supplianten hunne salvatie ter contrarien. Dwelck doende etc. Da. Kempeneer.

Is by myne Heeren den supplianten geconsenteert hunnen

thoon valetudinarie te mogen affleyden voor Meester Michiel Knobbaert, Schepene, behoudelyck partye huere reproche daertegens. Actum XIII[a] Februarii 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1569-77, f° 218.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen in alder ootmoet uwe onderdanige Cornelis Roeff, cleermakere van zynen ambachte, ende woonachtich bynnen deser stadt, hoedat hy, ten tyde vanden saccagemente deser stadt, te weten des Maendaechs den V[en] Novembris, by Pauwels Haeck, als proprietaris vanden huyse daerinne hy, suppliant, woonende is (soo oock mede doet de selve Pauwels) seer instantelyck versocht is geweest dat, aengesien hem, Pauwels, alle zyn gelt was genomen ende gespolieert byden soldaten dewelcke het voors. huys hadden innegenomen, dat hy, suppliant, omme te salveren het voors. huys ende alle henlieden goeden (die deselve soldaten pretendeerden ewech te vuerene ende het voors. huys te verbrandene) souden willen verschieten ende geven aende selve soldaten de somme van II[c] Carolusguldenen eens, volgende de conventie byden selven soldaten met hem, Pauwels, daeraff aengegaen ende gemaect, Soe heeft hy, suppliant, ten fyne als vooren, deselve twee hondert Carolusguldenen ten selven dage hem, Pauwels, in handen gelevert, die welcke deselve den voors. soldaten heeft overgetelt ende in handen gegeven tot liberatie als voore, hebbende daervan genomen een quitantie oft billiet, gescreven in Spaensscher talen, daeraff de translatie hiermede wordt gethoont; ende hoewel nu de voors. Pauwels schuldich waere geweest hem, suppliant, te rembourseren van zyne voors. verschoten penningen, emmers ten alderminsten voor

deen helft van dyen, soe en wilt hy, Pauwels, hem daertoe nyet verstaen, als hem laetende duncken, dat hy, suppliant, deselve leeninge soude moeten alleene dragen tot zynen laste, dwelck over al nyet en is gefundeert. Bidt daeromme hy, suppliant, seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven wille te ordineren eenen commissaris vuyter Weth alhier, voor dewelcke partyen in desen (omme formele processen te schouwene) selen schuldich zyn te compareren, dewelcke hunlieden van hennen differentien zal overhooren ende daeraff veraccorderen, soe verre tselve doenlyck is, oft anderssins ende by gebreke van dyen, daeraff raport doen, omme, tselve gedaen ende by Uwen Eerw. gesien, voorts recht gedaen te worddene *prout de jure.* Dwelck doende etc. CORNELIS ROEFFS.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Merten van Ranst ende Meester Balthasar van Vlierden, Schepenen, omme te doene ende te besoigneren naer innehoudt van desen. Actum XVIIIa Februarii 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 221.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Francisco Ruys de Vergara hoedat hy geschapen is alhier sekere proces te moeten intenteren tegens Fernando de Nagera, ter causen van sekere penningen die deselve Nagera van zyns suppliants debiteuren voor hem ontfangen heeft, in welcke zaecke hy, suppliant, sal behoeven te thoonen, mette soldaten die het huys van Jacques Luyten, Baillieu vande Posten van Brugge, ten tyde vanden saccagemente deser stadt geoccupeert ende gesaccageert hebben, door Reynier Bovaert, cassier des

voors. Fernando de Nagera ende Diego de Chavari hem ten selven tyde vertrocken hadde, te wetene dat de voors. soldaten vande penningen die de voors. cassier des voors de Negara ende Chavari aldaer gebracht oft verborcht hadde noch anderssints van eenige penningen int selve huys geweest hebbende, nyet meer vanden voors. cassier en hebben gehadt dan IIII^c Philippusdaelders ; ende want de voors. soldaten, geheeten Pedro de Mantilla, vande compaignie vanden capitain Gaspar Ortis, ende Alonso Fernandes, vande compaignie vanden meestere del campo Don Fernando de Tolledo, vuyt dese landen van hier corttelinge sullen moeten vertrecken ende dat deen van hun is jegenwoordelyck tot Maestricht, Soe bidt de suppliant ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven wille hem te consenteren deselve getuygen valetudinarie te mogen produceren, ende hem, suppliant, te verleenen Uwen Eerw. requisitoriale brieven addresserende aende Weth van Maestricht ende alle andere rechteren ende justicieren, om den voors. Alonso Fernandes, van hier als voren absent ende tot Maestricht wesende, aldaer oft elders daer men hem zal moegen becommen, op tgene des voors. is, te mogen doen examineren, behoudelyck dat de voors. getuygenissen selen blyven secreet totter tyt toe anders zal wesen geordonneert, ende partye adverse daertegen in tyden ende wylen zyne reprochen ende hem, suppliant, zyne salvatien ter contrarien. Dwelck doende etc. P. MALLERY.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Merten van Ranst, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris, die de getuygen des suppliants selen examineren, behoudelyck dat de getuygenisse blyve secreet totter tyt anders zal wesen geordonneert, partye gereserveert daertegens in tyden ende wylen zyne reproche, ende den suppliant zyne salvatie ter contrarien. Actum VI^a Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Daernae zyn by myne Heeren den suppliant verleent brieven requisitoriael addresserende aen de Weth van Maestricht ende alle andere rechteren ende justicieren, omme Alonso Fernandes, in desen geruert, wesende absent ende tot Maestricht,

denselven aldaer oft elders, daer men hem zal connen becommen, te mogen doen examineren, behoudelyck *ut supra*. Actum *ut ante*. Blyhoeft.

Requestboek 1569-77, f° 231v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen in alder ootmoet Pedro de Horosco dat, opten X^en dach der maent Novembris lestleden, tsynen huyse gecommen is eenen Peeter de Velaer met sekere vrouwe persoon, crytende ende makende groot misbaer, hem biddende dat, gemerct de soldaten die tot zynen huyse waren nyet en willen te vreden wesen, hem willende doersteken oft willende betaelt wesen van het rantsoen, hy, suppliant, soevele soude willen doen dat hem gelieven soude voor hem te spreken ende zyn rantsoen geloven te betalen bynnen eene maent, gelyck hy, suppliant, (aensiende de groote ellendicheyt), gedaen heeft ende den brieff ende obligatie vande voors. de Velare onderteeckent, als principael, van tsestich goude croonen, gelovende alsdoen de voors. de Velaer, dat hy, bynnen acht dagen of thien, hem de voors. somme te betalen. Ende want de voors. de Velaer, ten dage vande betalinge, de voors. somme nyet betaelt en heeft ende dat hy, suppliant, opten IIII^en Januarii lestleden, de voors. somme aenden voors. soldaten heeft moeten betaelen, ende daertoe bedwongen is geweest, naer luydt van de bescheede daeraff zynde, Ende dat oock, wat diligentie ende neersticheyt hy, suppliant, gedaen heeft omme remboursement te crygene vande voors. de Velaer vande voors. somme, oft consentement omme te mogen doen vercoopen sekere muebele goeden die hy tsynen huyse in versekerheyt heeft, en heeft daertoe nyet connen gecommen, gemerct de voors. de Velaer hem is houdende absent. Bidt

daeromme de voors. suppliant dat Uwen Eerw. gelieven wille te ordonneren eenen commissaris vuyter Weth alhier, die partyen voor hem zal ontbieden ende voorts daerinne ordonneren sommierlycken, soe bevonden sal wordden te behoorene, gemerct de zaecke sulcx is vuytheysschende.

Is by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Knobbaert, Schepene, omme te besoigneren nopende dinhoudt van desen, die partyen sal veraccorderen, opdat hy can, oft, ingevalle van egeenen accorde, rapport doen, auctoriserende denselven omme te mogen geven alle vonnissen interlocutoir totten diffinitiven toe excluys. Actum VIa Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1569-77, f° 233.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Geeft ootmoedelyck te kennen Seger Boel hoedat hy, suppliant, bynnen zynen huyse was hebbende sekere quantiteyt van wit garen, ten tyde vanden saccagemente deser stadt overcommen, dwelck hy, suppliant, met zyne goeden tsamen heeft gesalveert ende gerescatteert vanden soldaten die zyns suppliants huys innegenomen hadden ; ende aengesien dat hetselve garen is gesalveert geweest doer zyns suppliants feyt ende reschapt, soe behoort hy, suppliant, oock nae rate daervan voldaen te worddene ; denwelcken aengaende hy, suppliant, hem beducht dat hy zal hebben proces tegens de proprietarisen vanden garen, die hen alreede hebben tegens het reschapt geopponeert ; ende alsoe hem, suppliant, van noode sal wezen in toecomende tyden thoon te produceren vanden reschapte metten soldaten gemaect, die alsdan nyet en selen wesen te becommen, midts henlieden aenstaende vertrecke, soe soude die suppliant geerne synen thoon

affleyden, omme hem in tyden ende wylen daermede te behelpene, Biddende daeromme ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieve hem, suppliant, te consenterene omme zynen thoon te mogen affleyden als *ab future* ende *ad perpetuam rei memoriam*, midts denselven blyvende secreet, ende partyen respective in tyden ende wylen henne reproche ende salvatie ter contrarien. Dwelck doende. DA. KEMPENER.

Sal de suppliant zyne getuygen valetudinarie mogen leyden voor Meester Michiel Knobbaert, Schepene, ende Meester Janne Asseliers, Secretaris deser stadt, behoudelyck dat de depositie zal blyven secreet totter tyt anders zal wesen geordonneert, ende partye gereserveert huere reproche ende den suppliant zyne salvatie ter contrarien. Actum VII[a] Martii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 234.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Doet in alder ootmoet remonstreren Jehanna de Vos, weduwe wylen Jacques Pels, wesende tegenwoordich tot Brugge, hoedat zy, suppliante, heeft verstaen dat Francisco Lopes, soldaet vande compaignie van Loys de la Carrera, haer in rechte heeft doen oproepen omme te hebben betalinge vande somme van XVI[c] guldenen, procederende soe van geleenden gelde als van rantsoen, ende dat zy tot eenige reysen soude verclaert zyn geweest vuyter stadt; maer alsoe zy, suppliante, haer is absent houdende ende willende vande presentie ende vuyten oogen vanden voors. soldaet, omme dat zy egeen middel en heeft noch egeene provisie en weet voor de handt, omme den voors. soldaet contentement te geven, soe beducht sy, suppliante, dat de voors. soldaet sekere huysen, gestaen aende Roode Poorte, tegensovere

het Knechtkenshuys, soude in brandt steken, gelyck hy hem tot diverse reysen heeft gevanteert ende beroempt, soe de suppliante verstaet, waerinne de suppliante wel soude willen versien ten besten haer mogelyck zynde, maer geconsidereert dat zy haer vuyterste debvoir, soe by haer selven als by andere heeft gedaen omme de voors. penningen te becommen, soe en heeft zy nochtans tot noch toe daerane nyet connen geraecken, inder vuegen dat zy egeenen naderen noch gereederen wech en weet omme de voors. XVI^c guldenen op te brengen, dan midts verbindende de voors. huysen ende daeroppe rente verlydende, dwelck zy, suppliante, valide nyet en soude connen gedoen, ten ware by consente van Uwen Eerw., midts dyen dat de voors. huysen oft emmers de proprieteyt daeraff toecommen huere kynderen, waeraff sy, suppliante, by testamente huers mans gemaect ende geordonneert is momboiresse. Ende gemerct dat naer rechte de kynderen gehouden zyn henne ouders vuyten noot te hulpene ende tot dyen eynde huere goeden te vercoopene, ende vele meer deselve te belastene, Soo bidt zy, suppliante, seer ootmoedelyck omme appostille opde marge van desen, vuyt crachte vande welcke haer zal toegelaeten ende geconsenteert wordden de voors. huysen te mogen verbinden ende hipothiceren voor de voors. XVI^c guldenen, omme daermede den voors. soldaten te betalen ende de voors. huysen te bevryen tegens den voors. geminaceerden brandt, ten minste midts by haer, suppliante, stellende cautie van dat zy de voors. huysen bynnen eenen jaere vande voors. verbintenisse ende hipotheke, sonder der voors. haeren kynderen last oft cost, sal ontslaen ende libereren. Dwelck doende, etc. BORCOUTS.

Is, midts den noot mynen Heeren kennelyck zynde, de suppliante geconsenteert de huysen hierinne geruert te mogen verbinden ende hipothiceren voor sekere XVI^c guldenen in dese gementionneert, midts by haer stellende sufficiente cautie by haer gepresenteert. Actum VIII^a Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1569-77, f° 235^v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven ootmoedelyck te kennen Michiel Lamy, coopman van Parys, als volcomelyck gemechticht van Jouffrouwe Barbara Grard, zyne moedere, woonende tot Parys voors., ende Hans Struys, als gemechticht van Matheeus Grard, coopman, woonachtich tot Cameryck, hoedat wylen Anthony Grard, in zynen levene coopman ende innegesetene deser stadt, is inde invasie der selver stede, gedaen ende voortsgekeert byde Spaenssche soldaten ende hen adherenten, vermoort ende deser werelt overleden, achterlaetende de voorgenoempde Matheeus, Barbara ende Guilliame Grard, zyne brueders ende sustere ende naeste erffgenamen. Nu eest soe dat de voors. Guilliame Grard, wesende een ongehoudt eeloopich persoon, nyeuwers fix domicilie houdende, ende dewelcke, midts zynen soberen regimente, allen het zyne ommegebracht heeft, zynde omtrent twee maenden voor date vande invasie deser stede geweken vuyt Dornick vuyten oogen van zyne crediteuren, is alsdoen bynnen deser stadt gecommen aenden voors. wylen Anthony Grard, zynen broedere, de welcke vuyt compassie hem heeft bynnen zynen huyse ontfangen ende den cost gegeven tot zyne afflyvicheyt toe ; naden welcken is de voors. Guilliame aldaer ten huyse gebleven ende heeft hem selven absolut heer ende meestere gemaect vande mueble goeden byden voors. Anthony achtergelaeten ende daermede gehandelt nae zyne gelieffte, hebbende themwaerts genomen de boecken desselffs wylen Anthony, midtsgaders oock diverse obligatien, papieren ende gescriften, dewelcke de voors. afflyvige by zyne dienstmaerte hadde doen versteken opden soldere van zynen huyse, die de voors. Guilliame alsnu seeght verseth te hebbene. Boven dyen heeft de voors. Guilliame de voors. dienstmaerte bedwongen dat zy hem heeft moeten wysen sekere secreet, dwelck de voors. afflyvige bynnen zynen huyse gemaect ende daerinne hy verborgen hadde eenige van zyne weerdichste muebelen, als silverwerck ende anderssints, daermede hy insgelycx heeft gehandelt nae zyne

geliefte, pretenderende alsnu datter eenige parcheelen souden vuytgenomen wesen, sonder dat de voors. Guilliame wilt verstaen tot redelycheyt ende behoorlycke inventarisatie vanden goeden byden voors. afflyvighen achtergelaeten, tot grooten achterdeele, schade ende verdriete vande supplianten inde voors. qualiteyt, ende noch meer soude wesen, jae, souden mettertyt gansselyck gefrusteert ende alle de goeden byden voors. Guilliame ommegebracht ende gedissipeert wordden, ten ware dat by Uwen Eerw. hierinne promptelyck werdde versien, Bidden daeromme de voors. supplianten ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven te ordineren commissarisen vuyter Weth, de welcke op tgene des voors. staet mogen informatie nemen, ende daeraff sommierlyck gebleken zynde, hen te consenterene dat zy den persoon des voors. Guilliams Grard selen mogen doen apprehenderen ende ter presentie vande selve commissarisen behoorlyck inventarieren alle de goeden bynnen den huyse was vanden voors. afflyvigen ende inde voors. secreten wesende ende dat alle deselve goeden selen wordden gestelt in sequester handt by Uwen Eerw. daertoe te committerene tot behoeve vanden gemeyne erffgenamen sonder prejuditie van iemandts gerechticheyt. Dwelck doende, etc. J. sHERTOGEN.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Knobbaert, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris deser stadt, omme hen te informeren opt innehoudt van desen, omme die gesien, voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum XIa Martii anno 1577. A. DYCK.

Op den bladrand : Daernae gehoort traport vanden voors. commissarisen hen op dinnehouden van desen geinformeert hebbende, is by myne Heeren geappoincteert midts desen den supplianten geconsenteert den persoon van Guilliame Grard hierinne geruert bynnen zynen huyse te mogen doen bewaren ende oyck in presentie vande voors. commissarissen de goeden vanden sterffhuyse van Anthony Grard te inventarieren. Actum XIIIa Martii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 238.

Senor Francisco Caldron, capitane Espaignol, et a recogneu et confessa comme luy, comparant, en le saccagement de ceste ville, at achapté des souldarts ayans saccagé et spolié la maison de Maistre Reynier Wempens, les habillemens et meubles après nommez, appartenans au dict Maistre Reynier et qui luy, comparant, les deniers de ce at payé et eulx contenté, estant tousiours d'intention de les restituer aux dict Maistre Reynier, Si est il que luy, comparant, pour les bonnes services et cures par le dict Maistre Reynier faict vers sa personne et que encoires faire pourra, par forme et manière de donation, at cédé et transporté, comme il cédoit et transportoit par cestes, audict Maistre Reynier Wempens, premièrement, une longe robe fourré de satin, deux robes de damast, ung capoet fourré de velour, ung capoet fourré de peaux de loup, trois samaires de dame, deux robes de femmes, ung barette bourdé de velour, cincq anneaulx d'or, une petite chaine d'or, et aulcunes serviettes et gordines, de sorte que luy, comparant, tous lesdicts habillemens et meubles cédoit et transportoit au prouffict dudict Maistre Renier, pour luy, ses hoirs et successeurs, et ce avecq toute l'action, tant réele, personèle, mixte que aultrement, que luy, comparant, en les mesmes biens avoit, et confessoit n'avoir ne retenir plus aulcun droict. Sans fraulde ne malengien.

Anno 1577, XII^a Martii.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 209.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Bernardin Succa, hoe dat hy, suppliant, inde maent van October is gereyst geweest met zyne familie nae Luydick, hebbende gelaeten bynnen zynen huyse zyne beste goeden ende cleyne muebelen, soe van silverwerck, sydelaecken ende andere juweelen, lynwaet ende dyergelycke, gedaen in sekere secrete plaetse, ende heeft zyn huys voorts bevolen aen Ludovico Nicola, synen swagere, die welcke, eenige dagen nae date vanden saccagemente deser stadt overcommen, in het voors. huys, byden soldaten innegenomen, gestelt heeft eenen Andries Stroppeni met Tanneken..., zyn huysvrouwe, innegesetenen deser stadt, omme tselve huys te bewarene ende de soldaten te gerievene, die oock aldaer over de drye maenden tyts met henne familie inden huyse gebleven zyn, tot des suppliants wedercompste ; nu eest soe dat de voors. Andries ende zyne vrouwe, subytelyck op eenen morgenstont, seer vroech zyn vertrocken ende hen absenteren sonder dat zy zyn te becommen, ende die suppliant meynende zyne goeden inde voors. secrete plaetse te vinden, soe bevindt hy dat de selve ewech genomen zyn, den welcken aengaende hy heeft suspicie genomen opden voors. Andreas ende zyne vrouwe, midts henlieder subytelyck vertrecken, ende vernemende nae desselfs Andreas saecken, heeft soe verre vervolgh gedaen, dat hy, suppliant, heeft becommen een coffere vol van zyns suppliants goeden, ende heeft tselve achterhaelt ten huyse van des voors. Andreas vrouwe moedere, aldaer zylieden dat hadden gepact ende gestelt, daerby dat bevonden wordt de andere goeden zyns suppliants by den voors. Andreas ende zyne huysvrouwe genomen ende het voors. secreet geopent te zyne, ende aengesien dat de suppliant zyne actie geerne soude institueren, soe en zyn de voors. Andries ende zyne vrouwe nyet te becommen, deshalven hem van noode is te gebruycken den middel van proclamatien, omme tot zyne goeden te geraecken,

gelyck in aldusdanige saecken midts der voors. absentie ende latitatie wel mach geschieden, Bidt daeromme ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven hem te consenterene den voors. Andreas ende zyn vrouwe te mogen doen proclameren, ende by dyen middele tegens hen procederen, soo men na de gelegentheyt vander zaecken sal bevinden te behoorene. Dwelck doende. BERNARDIN SUCCA.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Knobbaert, Schepene, ende Meester Dionys vander Neesen, Secretaris, die hen opt innehouden van desen selen behoorlyck informeren ende daeraff raport doen, omme, tselve gehoort, alsdan voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum XVI[a] Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1576-77, f° 91°.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Heer Bartholomeeus Tourlant, Canonick van onser Liever Vrouwen kercke alhier, hoe dat ten dage vanden saccagemente deser stadt overcommen, bynnen zynen huyse gecommen zyn don Michiel Dalentorre ende Signor Hermingola Gentily vanden commandor wylen, die welcke beyde persoonen van des suppliants goede kennisse zyn, als wesende vuyt eenen lande geboren, ende groote familiariteyt met malcanderen gehadt hebben, vuyt welcke oirsaecken dat die voors. Heeren des suppliants huysinge ende goeden hebben bevryt, met oock de goeden van Jouffrouwe Anna van Almaras, weduwe van Michiel Tourlant, ende vande weduwe van Michiel Valck, die welcke bynnen zyns suppliants huyse zyn innewoonende

inden quartiere by henlieden van hem, suppliant, gehuert, vande welcke dat de voors. persoonen nyet en hebben willen hebben ofte affnemen ; nu eest soe dat in den selven huyse, in een packhuys, was staende sekere quantiteyt van lynwaet, toebehoorende sekere cooplieden van sHertogenbossche, dwelck die voors. persoonen hebben willen nae hen nemen, maer midts den rantsoene daervoren gemaect ende betaelt by Henrick Templer, soe is het lynwaet den cooplieden gebleven onder den selven ransoene, dwelck die voors. cooplieden pretenderen te brengene mede ten laste vanden supplianten ende de voors. weduwe, al ombehoorlyck vuyte voors. redenen van quytscheldinge ende gratuiteyt, ende aengesien dat de voors. persoonen geerne souden vertrecken, ende dat hem, suppliant, van tgene des voors. is, van noode is te hebben certificatie, Soe bidt de suppliant dat Uwen Eerw. gelieve te ordonneren eenen commissaris vuyter Weth ende eenen Secretaris voor de welcke dat de suppliant sal mogen affleyden zynen thoon *ad perpetuam rei memoriam*, midts den selven blyvende secreet. Dwelck doende, etc. DA. KEMPENER.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Knobbaert, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris deser stadt, omme te overhooren de getuygen die de suppliant in meyninge is te leydene, behoudelyck dat den thoon zal blyven secreet, totter tyt toe anders zal wesen geordonneert ende partye gereserveert zyne reproche ende den suppliant zyne salvatie ter contrarien. Actum XIX Martii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 93v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen uwe onderdanige Meester Laureys Huaert, gesworen pestmeestere deser stadt, hoe dat Uwen Eerw., nu sekere dagen geleden, ordonnantie hebben gegeven om den suppliant van zyne gagien te contenteren, gelyck andere zyne medebrueders alreede hen betalinge hebben ontfangen, ende dat den suppliant evenwel alnoch egeene betalinge en is gedaen, mede tsyne oock grootelyck van doene heeft, midts dyen hy, gelyck meer andere innegesetenen, inde Furie gansselyck heeft gespolieert geweest, Bidt daeromme dat Uwen Eerw. gelieven wille, tsy metten officier vande Cortterroeden oft anderssints, zyne recommandatie aenden Tresorier Happaert te willen doen, ten eynde deselve mede teekenen dat men den suppliant betaele, dwelck mynen Heere den Rentmeestere alsoe begeert tot zynder versekeringe. Dwelck doende, etc.

Sy gethoont den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt omme, hen advys hieroppe gehadt, voorts geordonneert te worddene soe behooren zal. Actum XXVI^{a} Martii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 97v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven ootmoedelyck te kennen Michiel Valck ende Barbara van Corttryck, zyne huysvrouwe, hoe dat zy, sup-

plianten, hebben proces, daerinne soe verre is geprocedeert, dat de zaecke is gesloten ende geseet te formeren ter causen van huyshuere ende reparatien vanden huyse by Franchoys van Winge bewoont, ende by haer, supplianten, hem verhuert, waer tegens dat die selve Franchoys by reconventien heeft geheyst contributie vanden rantsoene dwelck hy heeft gegeven vuyt respecte van een coffre met cleederen ende muebelen daerinne wesende, dwelck de supplianten, eenigen dagen voor den saccagemente deser stadt overcommen, ten huyse des voors. Franchoys van Wingen hebben gestelt gehadt, tegens welcke contributie de supplianten hen egeen partye en hebben gemaect, maer hebben verclaert te vreden te zyne hen te verstane tot liquidatie vanden selven rantsoene, ende oock van het voors. coffere te laeten estimeren, dwelck nu ter tyt wel gevuechlycken can geschieden, aleer de voors. zaecke vander huyshuere gedecideert is, des te meer dat de voors. van Wingen, ter causen van huyshuere, vele meer schuldich is dan hem van den rantsoene soude mogen commen ; ende omme dat de supplianten hunlieder dingen hebben van doene tegens desen toecomenden hoochtyt, soe souden zy geerne het voors. coffere laten estimeren ende tselve naer hen nemen, daerinne dat egeen prejuditie van partyen en is gelegen, Bidden daeromme ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieve te ordonneren eenen commissaris vuyter Weth, in presentie vanden welcken de estimatie vanden voors. coffere zal wordden gedaen ende tselve hen, supplianten, laeten volgen onder sufficiente cautie, soe verre dattet ranson meer soude commen te beloopene dan de bekende huyshueren. Dwelck doende, etc. DA : KEMPENER.

Is by myne Heeren gecommitteert Joncker Willem Borrewatere, Schepene, die partyen in desen zal overhooren ende daeraff veraccorderene, opdat hy can, oft ingevalle van egeenen accorde, raport doen omme, tselve gehoort, alsdan voorts geordonneert te worddene naer behooren, auctoriserende den voors. commissaris omme tusschen partyen te mogen geven alle vonnissen interlocutoir totter diffinitiven toe excluys. Actum XXVIII[a] Martii anno XV[c] LXXVII. Onderteeckent : BLYHOEFT.

Op den bladrand : Daernae is by den voors. commissaris geappoincteert dat een vande gesworene oudecleercoopers met hueren clerck sullen inventarieren de cleederen ende mueblen wesende int coffer hierinne geruert, ende den inventaris daeraff brengen in handen vanden voors. commissaris, ende dat voorts de supplianten, midts by hun stellende sufficiente cautie, sullen het voors. coffer, metten cleederen daerinne, mogen naer hun nemen Actum IIa Aprilis LXXVII. Blyhoeft.

Requestboek 1576-77, f° 103.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen de weduwe wylen Michiel Valck, de jonge, hoedat hueren man saliger int saccagement deser stadt opden IIIIn November lestleden is gequest gewordden ende is gebrocht ten huyse van Jaspar Valcx, zynen broedere; ende alsoe hy in zyne tesche was hebbende zeker obligatie vande weduwe ende erffgenamen Jans Darande vander sommen van Ic II ₶, schellingen ende deniers vlems, heeft hy, Jaspar Valck, deselve obligatie naer hem genomen ende zoevele gedaen, als dat hy de voors. weduwe heeft te rechte betrocken vuyt crachte vande voers. obligatie, die welcke oick onlancx vonnis tot laste der voors. weduwe Daranda heeft geobtineert. Nu eest zoe dat zy, suppliante, willende maken een masse van huere goeden, hebbende by eenige van huere vrinden doen overzien huers smans wylen, namelyck Hans Templiers, boecken, bevinden inde zelve openlyck geteeckent te zyne hoedat de voors. obligatie te volle is voldaen; waervan zy, suppliante, den voors. Jaspar Valck heeft geadverteert nopende het inhouden vande voors. boecken, die welcke de suppliante gelooft heeft, midts by hem gerembourseert worddende de costen by hem gedaen, hy, Jaspar, te vreden waere huer, suppliante, de voors. obligatie,

als voldaen ende betaelt zynde, te restitueren, hetwelck hy nu weygert te doene, Bidt daeromme etc. tordonneren den voors. Jaspar Valck dat hy huer, suppliante, restituere de voors. obligatie, zynde zy, suppliante, te vreden volgende de voors. conventie den voors. Valck te restituerene zyne oncosten by hem gedaen. Dwelck doende etc.

Sy gethoont partye, om, zyne antwoorde binnen den III^{n} dage nae dinsinuatie van deser gezien, geappoincteert te worddene nae behooren. Actum VIII^{a} Augusti LXXVII. C. BLYHOEFT.

Requestboek 1577-78, f° 16.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Guillielme de Wouwer, Procureur deser stadt, hoedat hy in de voerleden troublen zoevele gedaen heeft, dat hy heeft gesalveert ennige meuble goeden, deur eenen Spaegiaert, van wylen Jouffrouwen Geertruyt de Bloyer, weduwe wylen Michiel Mertens, die inde voors. troublen vande Spaensche soldaeten vermoort is gewordden, Godt betert, achterlatende zesse cleyne kinderen, daeraff douste maer oudt en is zeven jaeren, hebbende oick de suppliant, als maeschap wesende, deur zyn huysvrouwe, vande voors. Jouffrouwe, de weeskinderen tsynen huyse aenveert gehadt ende deselve onderhouden den tyt van twee maenden ; ende alsoe de suppliant hem nyet en heeft willen moeyen noch aentrecken dachtergelatene goeden vande gesalveerde goeden als andere vande voors. Jouffrouwe Geertruyt, zoe ist hem van Joncker Henrick de Bloyer, grootvader vande weeskinderen, belast gewordden tsterffhuys vande voers. Jouffrouwe Geertruyt taenveerden

onder benefitie van inventaris, gelyck hy gedaen heeft, overmidts datter waeren ende alnoch zyn zeker schuldenaers die pretenderen ten achter te wesen aenden voers. Michiel Mertens, zoodat de suppliant de selve processen, omme te eviteren alle groote oncosten ende proceduren, wel begeeren zoude versonden te wordden voer eenen commissaris, alsoe dese zake concerneert weeskinderen ende dat dezelve processen met eender zaken zouden mogen wordden geliquideert, alsoe de suppliant nyet voorder en is heyschende, inder qualiteit voors., dan voer de dote vande ingebrachte goeden vande voors. Jouffrouwe Geertruyt huer te houwelyck gegeven tot behoeve van heure voors. weeskinderen, Bidt daeromme etc. te committerene Meester Lucas de Mera ende den Secretaris vander Neesen oft anderen by Uwen Eerw. daertoe te ordonnerene, die partyen in als overhooren ende van hueren geschillen accorderen, opdat zy connen, ende tselve doenlyck zy, oft anderssins rapport doen, omme etc. auctoriserende, etc. WOUWER.

Syn gecommitteert myne Heeren de Weesmeesteren deser stadt van Antwerpen om te besoigneren naer inhoudt van desen. Actum XVa Aprilis LXXVII. CHARLES.

Requestboek 1576-77, f° 117.

Catharyne Michielssen, weduwe wylen Willems van Montfort, *juravit* etc. hoedat Don Hernando de Toledo, capiteyn, haer, affirmante, schuldich ende ten achtere is de somme van een hondert XXVIII guldenen, XVIII stuyvers, ter causen van houden van peerden ende andere oncosten, naer luydt vanden bescheede daeraff zynde, ende dat zy vanden selven Don Hernando anders nyet onder gehadt en heeft, als pandt metter minnen tot versekertheyt vande voors. heure schult dan een paer blau geborduerde caussen, dewelcke haer in het pilleren ende rooven van deser stadt, genomen

ende gepilleert zyn gewordden byde Spaenssche soldaten heur huys gepilleert hebbende, sonder dat zy die oft yet anders vanden voors. Don Hernando is onderhebbende. Mede *comparuit* ten versuecke vande voers. Catharyne Michielssen, Gheert Mys, weert geweest hebbende in *de cleynen Spiegele*, ende Willem Jongelinck, weert in *den Schilt van Aken*, beyde *oppidani et juraverunt*, te wetene, de voers. Gheert Mys, waerachtich te zyne hoedat des Sondaechs snachts, doen dese stadt gepilleert werdde, tzynen huyse inden voors. *cleynen Spiegele,* sekere Spaensche soldaten gebrocht hebben de voers. blauwe geborduerde caussen die hy ten huyse vande voers. producente dickwils gesien hadde ; de voers. Willem Jongelinck, dat hem kennelyck is dat, ten tyde de peerden ende eenighe vande familie vanden voers. Don Hernando de Toledo ten huyse vande voers. Catharine, producente, quamen logeren ende van daer vertrocken, continuelyck aldaer geweest heeft, ende dat hy alsoe daerdeure wel weet dat aldaer ten huyse van wegen des voers. Don Hernando, tot versekertheyt vande voers. schult, anders nyet gebrocht en is dan de voers. blauwe gebordeurde caussen, want hy daeraff de rekeninge was houdende. Voordane *constituit* de voers. Catharyne Michielssen Pedro Dessonariba, wesende jegenwoirdelyck tot Maestricht, *ad petendum et recipiendum* vanden ghenen des behooren sal de voers. 128 guldenen 18 stuyvers die de voers. Don Hernando, als voere, schuldich is....

Die XXII Aprilis anno 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 143v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen Thomas Oeyen, *cum uxore*, hoe dat Andries Matton, graencooper, heeft zekeren tyt voer het saccagement ende innemen deser stadt, ten huyse oft packhuyse vande supplianten, gedeposeert gehadt dry comcoffers, met noch een houten kiste vol costelycke goeden, als beste cleederen, juweelen, lywaet ende anderssins, wel weerdich geweest zynde badt dan XV^c guldenen eens, ombegrepen, ende hoe wel dat de voors. Andries schuldich ende gehouden is, volgende zyne beloofte, den voors. supplianten te contenteren ende betalen de huere oft staengelt vande voors. goeden, gelyck meer ander persoonen, die hen goeden ten huyse vande supplianten hebben gehadt, gedaen hebben, midtsgaders oick hen, supplianten, te goede te comen ende helpen dragen tverlies ende rantsoen dwelck zylieden hebben gehadt ende betaelt aende Spaengiaerden, ten tyde vanden saccagemente, ende dat zy, supplianten, alle de voors. goeden ende coffers des voors. Andries ende nae raete van het verlies ende rantsoene, dwelck de supplianten hebben gedaen ende betaelt, nochtans zoe is de voors. Andries in gebreke ende weygert hen, supplianten, zoe wel van deene als van dander, te betalen ende te goede te comen, ende gemerckt dat het different van partyen behoort gemiddelt te worddene, om te schouwen langduerich proces, Bidden daeromme etc. te committerene commissarissen vuyter Weth, voer dewelcke zy, supplianten, zelen mogen doen hueren heysch ende die, partyen gehoort, zelen mogen veraccorderen oft rapport doen omme voorts etc., bezundere gemerckt de voors. Andries Matton, met schoone woerden, zyn goeden metten coffers ende kiste heeft doen vuythalen ende nu anders nyet en zueckt dan de supplianten te frustreren ende houwen gaende met lange processen. Dwelck doende etc. BERGAIGNE.

Syn by myne Heeren gecommitteert Willem Schuyt ende

Meester Michiel Cnobbaert, Schepenen, om te doene ende te besoignerene naer inhoudt van desen. Actum XXIXa Aprilis anno LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1576-77, f° 130v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Loys de Couloingne, hoe dat ontrent Lichtmisse lestleden, ennige Spaensche soldaten hebben ten huyse des suppliants gebracht zekere quantiteyt buspoeder, ende hem, suppliant, bevolen met hoochmoedige woerden, ende alsoe in effecte bedwongen, tselve poedere binnen zynen huyse te droogene, ende hoe wel dat hy, suppliant, hem deshalven excuserende, zeyde dat hy nyet en vermochte sulckdanige quantiteyt buspoedere in zyn huys taenveerdene ende te hebbene, als wesende ontrent VI oft VII ponden, hebben deselve soldaten gevraecht wie hem dat hadde verboden, ende alsoe hy, suppliant, daerop seyde dat tselve hem was verboden van sHeeren wegen, seyden de selve soldaten alsdoen dat hy, suppliant, ende de Heeren Lutrianen waeren, daertoe vuegende noch diversche hoochmoedige woerden ende dreygementen, inder vuegen dat hy, suppliant, alsoe deur vreesen is bedwongen geweest tselve buspoedere te droogene ; ende is oick gebeurt dat int droogen, deur grooten ongelucke, de vlamme is gecomen int selve buspoeder, zonder nochtans dat zyns, suppliants, oft oick yemants anders huysingen daerby zyn beschadicht geweest, oft oick yemant anders dan den particulieren persoon desselfs suppliants, die zedert met zyne handen nyet en heeft connen, gelyck hy alnoch nyet en can, gevuechelyck wercken, welcken al nyettegenstaende, pretendeert de Brantmeester deser stadt van hem, suppliant, te hebbene noch zeker breucke, zonder eenich regardt te willen nemen dat hy, suppliant, in der manieren ende ten

tyde voors. daer toe is bedwongen geweest, ende dat hy hem noyt daer te voren oft oick daernaer en heeft geneert met ennich buspoeder te vercoopene, Biddende daeromme etc. hem, suppliant, te libererene ende quytscheldinge te doene vanden voors. gepretendeerden bruecke, bezundere oick geconsidereert dat de Spaensche soldaten hem hebben berooft van alle zyne goeden ende gelde, ende dat hy, suppliant, duer het voors. ongeluck, tsedert zyn ambacht van busmaken nyet en heeft connen, gelyck hy alnoch nyet en can, exerceren, ende alsoe in effecte egeen middel hebbende omme hem zelven, zyne huysvrouwe ende kinderen, tonderhoudene van nootelycke alimenten, ende veel min, ennich gelt waer mede hy zoude connen den voors. gepretendeerden brueck oft oick eenich deel van dyen te voldoene. Dwelck doende etc. VLIERDEN.

Sy gestelt in handen vande Brantmeesters, etc., ten eynde zy hen desen aengaende informeren, om, hen rapport gehoort, voorts geordonneert te worddene zoe behooren zal. Actum XIIIIa Maii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 145.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Jan du Carne dat, int rooven deser stadt byde Spaensche ende Duytsche soldaten, henne adherenten, zyn binnen den huyse van hem, remonstrant, jammerlyck vermoort gewordden vier persoonen, onder denwelcken eene is geweest zynen sone, ende boven de roovinghe van zyns remonstrants gereet gelt, juweelen ende anderssins ontvreempt is gewordden eene Schepenenobligatie ende voluntaire condempnatie van IIc XCI ℔, XIIII scellingen, VIII deniers Vleems, gedateert den XVen Junii LXXIIII,

sprekende ten laste van Jan Peres Floriaen, Spaengiaert, ende Baptista ende Jan de Cuellar, ende elcken van hen int geheele ende als principael, welcke obligatie hy, suppliant, nyet en heeft connen achterhalen, wat debvoir hy daeromme heeft gedaen, ende en weet noch nyet waer hy deselve zoude mogen vinden, besunder midts den vertrecke vande Spaengiaerts onder dewelcke tselve bescheet ontwyffelyck is schuylende. Ende want nyet redelyck en waere dat hy, remonstrant, vuyt oorsake vande voors. roovinge ende violentie bleve gefrustreert vanden voors. bescheede, zonder dwelck hy zyne tachterheyt nyet gevuechelyck en zoude connen heyschen, Bidt daeromme hem te consenteren dat hy tsynen coste vuyter secretaryen alhier moge lichten eenen anderen brief ende bescheet vande voors. schult. Dwelck doende etc. JAN DU CARNE.

Fiat, salvo dat hy den eedt doe dat, ingevalle hy den ouden geraeckte te recouvreren, hy denselven inde secretarye zal brengen om gecasseert te worddene. Actum prima Junii anno LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 157.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen Jan Peres Floriaen ende Fernando de Cuellar hoedat de voors. de Cuellar eertyts tot behoeve van Jan de Carne heeft gepasseert ende verleden gehadt zeker voluntaire condempnatie vander sommen van XVII oft XVIII^{c} guldenen, voer de versekeringe vande welcke de voors. de Cuellar denselven Jannen de Carne heeft in handen gegeven gehadt, als pant metter minnen, diversche rentbrieven, naer denwelcken zoe heeft de voors. de Carne de voors. obligatie ende voluntaire condempnatie verlenght, dwelck hy oick nyet en wilde doen ten waere dat hem

de voors. Jan Peres hem daerinne borge constitueerde als principael, dwelck hy oick heeft gedaen, waeraff alsdoen eene andere condempnatie apart is gemaeckt ende gepasseert geweest byden voors. Jan Perez, ende nu zoe is gebeurt opden V[en] Novembris lestleden dat ten huyse vanden voors. de Cuellar zyn gecomen dry Spaensche soldaten, hebbende in handen de voors. voluntaire condempnatie mette voors. rentbrieven, heyschende daeraff vanden selven betalinghe vuyt crachte vande clausule bb. daerinne begrepen, ende alsoe de voors. Cuellar hem grootelyck was excuserende ende defenderende als dat hy de macht nyet en hadde alsdoen dezelve te betalen ende oick dat de paeyen noch nyet al verschenen en waeren, zoe en hebben de voors. soldaten daernae nyet gevraecht, maer hebben fortselyck ende met gewelt met bloote poignaerden den voors. Cuellar zulcx getormenteert ende gedreycht dat hy daeromme eenige vrinden ende persoonen heeft moeten moeyen om hem eenich gelt te doene ende alsoe de furie vande voors. soldaten ontgaen, dwelck alsdoen is gedaen geweest, hebbende de voors. Cuellar tot zyne versekerheyt, om nyet andermael mette voors. condempnatie gemolesteert oft geexecuteert te worddene, deselve nae hem genomen. Is daernae noch gebeurt dat de sonen vanden voors. Jan du Carne, midts der absentien van hennen vader, hebben requeste overgegeven gehadt aenden conseillier Roda, alsdoen binnen deser stadt wesende, tenderende ten eynde de voors. supplianten zouden schuldich zyn te brengen in handen vanden provoest Camargo de voors. brieven, obligatien ende voluntaire condempnatie, waerop alsdoen voor den auditeur questie geresen geweest zynde, zoe hebben de supplianten genecessiteert ende bedwongen geweest de voors. brieven ende condempnatie te moeten brengen in handen vanden selven provoest, nyettegenstaende dezelve inder manieren voors. waeren betaelt, alwaer dezelve zyn gebleven. Naer denwelcken zoe is, nae het vertreck vande Spaengiaerden, gebeurt als dat de voors. Jan de Carne andere requeste heeft gepresenteert gehadt aende commissarissen van sHooffs wegen gecommitteert totter audientie vande saken vande gerooffde goeden, tenderende ten eynde zy, supplianten, schuldich zouden zyn hem de voors. brieven anderwerff te

restitueren, waertegens zy, supplianten, hebben gerescribeert ende geantwoerdt gehadt ende de gelegentheyt vande zaken zulcx verhaelt ende gededuceert als dat de voors. de Carne nyet en heeft gerepliceert, noch voorts geprocedeert, maer pretenselyck gedesisteert, hebbende gaen useren eenen anderen middele, te weeten dat de voors. de Carne heeft aen Uwen E. ander requeste gaen overgeven, (verswygende alle de voors. proceduren, betalingen ende andere acten hier voer ende oick breeder inde voors. proceduren verhaelt) waerby de voors. du Carne heeft alleenlyck te kennen gegeven, dat hem de voors. brieven inden saccagemente zouden zyn genomen geweest ende dat hy die nyet en conste becomen, versueckende daeromme dat hem zoude wordden toegelaten te lichten ander brieven, waeroppe (zoe de supplianten verstaen), de voors. de Carne heeft gecregen appostille daerby tselve hem is geaccordeert. Ende hoe wel de voors. de Carne tvoors. appoinctement ende appostille heeft vercregen ende geobtineert subrepticelyck ende obrepticelyck, verswygende al tgeene des voors. is, dwelck indyen hy te kennen hadde gegeven en zoude hem zulcx nyet geconsenteert noch toegelaten zyn gewordden, zulcx dat de voors. nyeuw gelichte brieven oft copye auctentycque vuyter protocollen nyet met allen en behoort tot laste van hen, supplianten, te opereren, emmers nyet meer dan eene simpele copye ende dewelcke oick daeromme behoort gecasseert, doot ende te nyete gedaen te worddene, overmidts dat de selve by den supplianten aenden brenger des brieffs eens zyn voldaen ende alsoe daeraff geheelyck gelibereert, gelyck zy, supplianten, presenteren te doen blycken ende dwelck zy eensdeels inde voors. ierste zake hebben doen blycken, zoe vervoordert hem nochtans de voors. Carne, vuyt crachte vande voors. nyeuwe gelichte copye, den voors. de Cuellar te doen sommeren, pretenderende den selven oick texecuteren al tegens recht. Bidden daeromme etc. tordonneren den voors. Jan de Carne, ten eynde dat hy zal schuldich zyn de voors. nyeuwe gelichte brieven te casserene oft emmers wederomme inder secretaryen te brengen, om gecasseert te worddene, ende zyne pretentieuse actie, indyen hy eenighe meynt te hebben, ordinarise tegens hen, supplianten, te vervolgen, welcken aengaende zy gereet

zyn hen in rechte te defenderen tegens den voors. de Carne, ende ingevalle van oppositie, dat de voors. begonste executie zal wordden gehouden in stat ende surceantie; dwelck doende, etc. GHENTINS.

Sy gethoont partye om derselver antwoerde binnen den III^{en} dage gezien voorts geappoincteert te worddene zoe behooren zal. Actum XXVI Junii LXXVII. MARTINI.

Op den bladrand: Daernae gezien dantwoerde, is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen geordonneert partye, ingevalle deselve in cas van oppositie willen gehoort wordden, tselve zelen schuldich wesen te doene extraordinarise voer recht op en Donderdage naestcomende. Actum prima Julii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 176v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Henrick Hulscher, hoe dat alsoe de Spaensche soldaten, opten IIII^{n} Novembris lestleden, dese stadt ingenomen hebbende ende saccagerende, hebben ten zelven dage oick mede ingenomen het huys dwelck hy, suppliant, als huerlinck alhier oick bewoonende is, ende eensamentelyck aldaer van de goeden des suppliants gerooft ende geplundert allen tgeene dwelck hen heeft goet gedocht ende belieft gehadt, ende daernaer tvoors. ende tselve huys mette resterende goeden daerinne wesende willende ende oick gedreycht in brande te stekene ende alsoe te laten verbranden, in dyen hy, suppliant, tselve nyet en wilde oft en waere zoe wel tvoors. huys als de resterende goeden rantsonneren ende redimeren, inder vuegen dat hy, suppliant, mette voors. dreygementen, fortsen ende gewelden derselver

soldaten, de welcke zylieden oick zoe wel metten brant als anderssins in diversche andere plaetssen deser stadt hadden geeffectueert, is bedwongen ende genecessiteert geweest, omme zoewel tvoors. huys als zyne resterende goeden vanden voors. brant te salverene ende redimeren, den selven soldaten te belovene IIc L ducaten, om die tsanderdaechs te betalene ende oick *de facto* heeft moeten voldoen ; ende hoe wel de proprietaris vanden voors. huyse schuldich ende gehouden waere totter voors. redemptie te contribuerene, ende dat doende, naer rate vande weerde vanden selven zynen huyse hem, suppliant, restitutie te doene vande voors. penningen by hem totte voors. redemptie verschoten, zoe en heeft hy nochtans daertoe egeenssins willen, gelyck hy oick alnoch nyet en wilt, metter minnen verstaen, directelyck tegens recht, redenen ende alle equiteyt, ende want hy, suppliant, ter causen van dyen nyet en behoort tintenteren ende sustineren ennich langduerich formeel proces, maer sommierlyck daerinne versien te worddene, Bidt daeromme yemanden vuyter Weth alhier tordonneren als commissarissen, omme den selven proprietaris ende hem, suppliant, aengaende tgeene des voors. is, sommierlyck toverhoorene ende, zoe verre des noot zy, deshalven informatie te nemene, ende hen partyen te veraccorderene oft anderssins van als Uwen E. rapport te doene, omme etc. VLIERDEN.

Is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen gecommitteert Meester Jan de Pape, Schepene, om te doene ende te besoigneren naer inhoudt van desen, den selven daertoe midts desen auctoriserende. Actum XVIIIa Maii LXXVII. MARTINI.

Op den bladrand : Daernaer gehoort trapport vanden commissaris, is by myne Heeren geordonneert dat de suppliant hem zal mogen funderen tegens den proprietaris vanden huyse in questien, zoe hy te rade zal bevinden te behoorene. Actum IIIIa Junii LXXVII. P. CHARLES.

Requestboek 1576-77, f° 151.

A instance et requeste de Pierre Luytens dict Boulloys, gentilhomme du Conte d'Egmont.

Jorge Reynaldi, marchant Italien, résident à présent en ceste dicte ville, eaigé de 43 ans, *juravit* etc. estre vray comme le dict producent, le IIIIe jour du mois de Novembre dernier passé, lorsque les Espaignolz entrarent en ceste dicte ville, fust prins prisonnier par le mestre d'hostel du Baron de Frunsberch, avecq vander Eycken, aussy gentilhomme ; et ayant luy, déposant, pourchassé vers le dict Baron la relaxation du dict producent, est l'affaire et négoce venu si avant que le dict Baron, pour n'entendre bien l'ung à l'autre, par le dict son mestre d'hostel à luy, déposant, fist dire que le dict producent estoit peu de chose et qu'il estoit bien informé qu'il n'avoit pas grand povoir ne moyen, mais d'aultant qu'il estoit démouré pleisge pour le dict vander Eycken, lequel estoit allé à Bruxelles à solliciter la relaxation de certain capitaine Alleman, il estoit nécessaire qu'il demourast en la prison jusques au retour du dict vander Eycken, ou du capitaine pour lequel il estoit allé solliciter. Et pour ce que icelluy vander Eycken ne tint pas son jour désigné pour le dict retour, craignant que le dict Luytens ne s'absentast sans tenir sa parolle, comme avoit faict le dict vander Eycken, fust mis au fer au logis du prévost logeant à la maison de Franchoys Schot, où il demoura environ trois septmaines, avecq guarde jour et nuict de deux ou troix soldartz ; après quoy, après plusieurs sollicitations, requestes et instances du dict déposant et aultres amys, at esté relaxé et remis au logis du dict Frunsberch, où, y ayant esté environ ung mois ou plus, devint malade, tant pour les estuves, ne les estant accoustumé, que pour avoir esté si longuement au fer et aultrement. Ce que voyant luy, déposant, estant importuné du dict Luytens et mestre d'hostel, en est demouré pleisge pour la somme de VI^c florins vers le dict Frunsberch, qu'il ne sortiroit hors ceste dicte ville sans l'exprès consentement du dict Baron et qu'il se con

stitueroit prisonnier derechieff touttes fois et quand que ad ce il seroit requis; ou aultrement que luy, déposant, payeroit la dicte somme de VI^{c} florins. Et soubz la dicte pleisgerie est sorty le dict producent et at esté malade environ ung mois.

Anno 1577, V^{a} Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 106.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont ootmoedelyck Elisabeth Oliviers, achtergelaten weduwe van Steven Goris, backer, hoedat Meester Jan Syen, Notaris, ten laste van den voors. Steven Goris, heeft zeker vonnis, daeraff hem noch zoude resteren de somme van XXII guldenen, *salvo justo*, hebbende de suppliante tegen de crediteuren heurs mans, XXIIII Octobris LXXIIII, geproduceert pro dote, volgende den bescheede hier aen gehecht, welcken nyettegenstaende ende naer dat de voors. hueren man vanden Spaenschen soldaeten vermoort is ende zyn goet berooft, pretendeert de voors. Meester Jan, met cluyvers, huer die noch boven de voors. miserie textorqueren de voors. XXII guldenen tegen recht ende redenen, Bidt daeromme heur te gunnen dat zy huer tegen de ombehoorlycke voortstel des voors. Meesters Jans mach opponeren ende gehoort wordden in rechte. Dwelck doende etc. MALLENS.

Fiat, *salvo* dat tselve geschiede *ad Martis* naestcomende extraordinarise. Actum VIII^{a} Junii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 163.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Jan Gremer, als man ende momboere ende alsoe inden name van Jouffrouwe Marie Pastein, zyne huysvrouwe, hoedat alsoe de Spaensche roovers, opten IIII[n] Novembris lestleden, dese stadt hadden ingenomen, zoe zyn den zelven avont, onder anderen, oick binnen den huyse desselfs suppliants gecomen Bertelmeeus Swicher, behoudtsone vanden facteur vande Fockers alhier, alsdoen geweest zynde secretaris, ende Fyt Meeringhen, alsdoen hooffmeester van den coronel Focker, die hen hebben vervoordert te saiserene ende te roovene alle desselfs suppliants huysvrouwe meuble goeden ende cleederen, oick nyettegenstaende dat de selve daer te voren waeren gerantsoent aen zeker Spaensche roovers, die thuys des suppliants ierst hadden innegenomen, ende dat oick al nyettegenstaende dat de voornoempde coronel Focker allen den geenen van zyne huysgesinne ende familie alsdoen geweest zynde ende consecutivelyck oick mede den voors. pretentieusen secretaris ende hooffmeestere, hadde expresselyck verboden den borgeren oft ingezetenen deser stadt te roovene oft te pillerene ; nu eest zoe dat de selve pretentieuse secretaris ende hooffmeester, geweest zynde van huerlieden offitien ende dienst verlaten ende alsoe gecasseert, omme merckelycke redenen den voornoempden coronnel Focker daertoe gemoveert hebbende, zulcx dat hy, suppliant, ende zyne huysvrouwe zyn beduchtende dat de selve vuyt deser stadt oick zullen vertrecken ende dat hy, suppliant, inder qualiteyt als voere, alsoe egeene middele en zoude hebben omme te versueckene reintegratie vande voors. gerooffde goeden, ten waere daerinne in tyts anderssins werdde versien, Biddende daeromme hem, suppliant, te consenterene dat hy de voors. twee persoonen zal mogen apprehenderen ende alhier gevangen houden, totter tyt ende wylen dat zylieden den voors. rooff zullen hebben gereintegreert, oft emmers in allen gevalle alhier solvente cautie

gestelt van dyen aengaende hem, suppliant, inder qualiteyt als vore te rechte te staene etc. Dwelck doende etc. VLIERDEN, *quatenus juris.*

Sy gestelt in handen van Meester Jan de Pape, Schepene, om hem op dinhoudt van desen tinformerene, om voorts gedaen te worddene naer behooren. Actum XIa Junii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 166.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Diego de Genara dat hy, als aenleggere, alhier voer Uwen E. heeft vuytstaende gehadt zeker proces tegens Jan Anthony Bertoli, waerinne finalyck by collegialen appoinctemente is gezeet geweest, alsdat de stucken vanden processe zouden wordden gecolligeert, omme etc., ende is dyen achtervolgende, voer den overloop deser stadt, gefurnieert geweest, consisterende tselve proces alleenlyck op een point als te weeten wat schepen begrepen zyn oft mogen begrepen wordden onder dese woerden : Eene armeye van Zyne Majesteyt van XX schepen cleyn oft groote, welck proces is verbrant gewordden inden voors. overloop op het stadthuys, zonder dat hy, remonstrant, eenige copyen ter weerelt daervan onder heeft oft by zynen procureur weet te recouvreren, tot zynen grooten leetwesen, overmidts dinterest dwelck hy, als aenleggere, deur het dilaeyeren vanden selven processe is lydende, gelyck hy oick om dezelve interesten te schouwen voer het verlies vande voors. stucken dagelyckx zeer groote instantien heeft gedaen ende doen doen, om te hebben

expeditie vander zaken ; ende want hy nu bevindt dat Wynant van Heylwegen, procureur des voornoempden Bartholi, op de rolle van den XI^{n} deser maendt Juni de zake heeft gepresenteert *a tergo* ende doen stellen, hem, remonstrant, oft zynen procureur ongeroepen ende ongehoort, dat de copyen vanden processe zoude gehouden wordden voer originele ende dat men die zelve zoude furneren, omme etc., zoe beducht hy, remonstrant, daerby vercort te worddene vuyt redenen voors., ten waere dat hem de copye die de voors. Wynant zoude willen furneren, ierst ende voeral werdden gecommuniceert mette copye vande inventarisen vanden voorgaenden furnissemente, om deselve by hem ende by die van zynen rade gezien ende gevisiteert te worddene, ten eynde dat daerinne nyet anders en werdde gebracht noch gehandelt dan behoorlyck ende met exclusie van alle circumventie ende bedroch, Bidt daeromme dat Uwen E. gelieve het effect vanden appoinctemente vanden XI^{n} deser, hieraen gehecht zynde, te stateren etc., ende den voors. Wynant van Heylwegen tordonneren dat hy hem, remonstrant, communicere de copye vande inventarisen vanden voorgaenden furnissemente, onverandert met de copye vande schriftueren, stucken ende munimenten inde selve inventarissen respectievelyck gementionneert ende te voren gefurneert geweest zynde om die by den suppliant met zynen rade gezien ende gevisiteert te worddene, ende tselve gedaen, alsdan gedaen te worddene zoe behooren zal. Dwelck doende etc. ROELANTS.

Myne Heeren stateren ende houden in surceantie het effect vanden appoinctemente vanden XI^{n} deser hierinne geruert, ordonnerende Wynant van Heylwegen dat hy den remonstrant communicere de copye vande inventarissen vanden voorgaenden furnissemente, onverandert, mette copyen vander schriftueren, stucken ende munimenten inde selve inventarissen respectivelyck gementionneert. Actum XXVIII^{a} Junii LXXVII. C. BLYHOOFT.

Requestboek 1576-77, f° 180v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Agneeta Lucas, weduwe van Job Peeterssen, hoedat zy des Saterdaechs, den III^{n} Novembris LXXVI, merckende dat het cryschsvolck vande Staten binnen deser stadt gecomen waeren, heeft zeker sacxken met gelde, innehoudende V^{c} ende ontrent XXXVI guldenen, met huere suster gedragen ten huyse van Jan Nuyts, zydenlakencooper, ende der huysvrouwe des voors. Jan Nuyts te bewaren gegeven, ende is zy, suppliante, voorts oick ten huyse des voors. Jan Nuyts gebleven tot den IIII^{n} Novembris voors. tsavonts. Ende alsoe de Spaensche soldaten, ontrent den II uren naenoene, het huys des voors. Jan Nuyts ingenomen hadden ende van hem terstont zekere somme gelts wilden hebben, ende midts dyen dezelve Jan Nuyts hen terstont nyet meer en langde dan ontrent XXVII ℔ Vleems, zeggende dat hy nyet meer gelts en hadde, ende dat de voors. soldaten, daermede nyet te vreden wesende, den voors. Jan Nuyts dreychden te vermoorden, zoeverre hy hen terstont meerder gelts nyet en gave, zoe heeft de voors. Jan Nuyts huysvrouwe, omme huers voors. mans lyff te salveren, vuyt den keldere vanden huyse met een bernende keersse in alle neersticheyt gehaelt het voors. sacxken met gelde der suppliante toebehoorende, ende tselve gelt de voors. soldaten gegeven ; ende alsoe de dochtere des voors. Jan Nuyts merckte dat de suppliante daermede nyet te vreden en was, heeft heur gezeet dese oft gelycke woerden in substantie : myn moeder heeft de soldaten u gelt gegeven, maer en vreest nyet, zy zalt u tot een drymyte toe wederomme geven ; dwelck de voors. Jan Nuyts ende zyn huysvrouwe oick daernae tot meer reysen bekent hebben. Dat meer is, de huysvrouwe des voors. Jan Nuyts seker dagen daernae by oft van wegen der suppliante van tvoors. gelt gemaent zynde, heeft gezeet dat zy nyet en begeerde dat de suppliante daeraene eenen stuyver verliesen zoude, maer dat zy tyt

hebben wilde omme huer, suppliante, daeraff te betalen. Ende hoewel dat de voors. Jan Nuyts ende zyne huysvrouwe, volgende tgeene des voors. is, huer, suppliante, wel behoorden de voors. somme te restituerene ende te betalen, zoo weygeren zylieden nochtans tselve te doene, meynende, zoot schynt, huer, suppliante, een arme weduwe wesende, met processen zoeverre te brengene dat zy huer zoude laten contenteren met nyetmetallen, midts dyen zy, suppliante, de macht nyet hebben en zoude omme ter causen voors. lange formele processen te sustineren. Midts denwelcken ende opdat huer, suppliante, goet cort recht mach geschieden, Bidt daeromme yemanden te committeren vuyter Weth die partyen sommierlyck aengaende huerlieder questien toverhooren ende vereenigen zelen, opdat zy connen, oft ingevalle van egeenen accoerde, rapport doen, omme etc., auctoriserende etc. MALLERY.

Myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen hebben gecommitteert Meester Cornelis de Wyse, Schepene, om te doene ende te besoigneren nae inhoudt van desen. Actum ultima Junii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 185v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Henrick Matheeussen Turck hoedat hem, suppliant, inde voerledene troubelen, zyn genomen alle zyn peerden, gelt, cleederen ende huysraet, ende is daerdore zoe bedorven gewordden dat hem onmogelyck was zyne crediteuren te betalen, ten waere dat se metten suppliant hadden willen de pacientie hebben; ende gemerckt eenige vande voors. crediteurs hem met riguere wilde overvallen,

nyettegenstaende dat zy wel wisten dat hem, suppliant, was al genomen ende berooft, zoe eest hem van noode geweest te impetreren de miserable brieven van cessien ende zyne huysvrouwe tevincerene voer huer dote alle huers mans goeden. Maer alsoe hy, suppliant, alle zyne crediteuren, nyetjegenstaende de voors. brieven ende der acten van evictien van zyne huysvrouwe, geerne zoude voldoen, zoe heeft hy, suppliant, zyne voors. crediteurs gepresenteert in betalinge over te gevene zekere actie die hy is hebbende op die van Borsbeke, Wommelgem, waervan hem, ter causen van diensten voer de voors. dorpen gedaen, is competerende ontrent I_c XXXVI guldenen, als reste, ende daerinne zoeverre is geprocedeert dat de suppliant heeft nu onlancx gedient extraordinarie van replicque, met welcker presentatien hoopt de suppliant dat zyne crediteurs wel zouden te vreden zyn, zoeverre de suppliant, nyettegenstaende de vacantie mochte zyne zake voorderen, twaere alhier extraordinarie van III^en^ dage tot IIIe dage oft voer commissarissen, Bidt daeromme etc. dat hem, suppliant, zal wordden geconsenteert zyne zake te mogen presenteren van IIIe dage tot IIIe dage extraordinarie, nyettegenstaende de vacantie, oft dat deselve zake voere eenen commissaris mach versonden wordden, opdat hy, suppliant, zyne huysvrouwe ende kinderen zyn broot wederom mach winnen. Dwelck doende etc. GHENTINE.

Is by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Cnobbaert, Schepene, daervoren partyen aengaende dese questien zullen compareren, die partyen zal overhooren ende veraccorderen, opdat hy can, oft anderssins ende in gevalle van egeenen accoerde, rapport doen. Actum XIIIa Julii LXXVII. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 201v.

Inden jaere Ons Heeren Jesu Christi duysent vyff hondert zevenentzeventich, den vyffthiensten dach der maendt July, comparerende Nicolaes de Leenheere, oudt bat dan vyftich jaeren, ende Bartelmeeus Marcquez, out XLIIII jaren, cooplieden ende inwoonders deser stadt, dewelcke tot getuygenisse der gerechter waerheyt van tgene des naebeschreven is daertoe versocht zynde van weghen Pieter Hustaert, hebben geseght, verclaert, gecertificeert ende geaffirmeert, elck by zynen eede hiertoe solemnelyck gedaen, waerachtich te zyne hoedat zy, deponenten, wel weten ende zeer goede informatie ende kennisse hebben dat de voers. Pieter Hustaert zekere corte voerleden jaeren zeer groote verliesen in zynen handel heeft gehadt ende geleden, zoe ter zee als te lande, ende namentlyck dat zynen compaignon ende facteur Symon dHonneur, in Spaengnen over een jaer met zyne huysvrouwe is doot gevallen, ende thuys op henlieden gevallen ende de camere daer zylieden sliepen oick duer is gevallen tot int packhuys, dat hy, Hustaert, daeronder hadde vol goidts ende daerdoere bedorven werdt, ende den anderen facteur die hy, Hustaert, daer noch hadde in desselven plaetse om dbeste te doene ende tgoet te beneficieren, heeft alle tzelve zekere maenden lanck laeten alsoe vuyl ende bedorven liggen ende heeft van tgereede ongereet gemaect, zoe zy lieden, deponenten, verstaen hebben, zoedat hy, Pieter, in persoone daeromme naer Spaengnen heeft moeten reysen om zyne saecken recht te stellen, ende daernae heeft hy wederomme groot verlies ghehadt ter zee, ende ten lesten zoe is Willem vander Cappellen, oyck zynen compaignon, dien hy tAntwerpen ghelaeten hadde omme zyne affairen ende handel te doene, alhier tAntwerpen inde massacre ende pillagie deerlycken gebleven ende tgoet dat hy onder hadde voer hem, Hustaert, ende zyne voers. compaignie, is all geplondert, gepilleert, ghe saccageert ende wechgenomen gheweest, ende daerenboven zyne boecken ende pampieren verdestrueert, zoedat alle des voers. Hustaert goeden meest al zyn verloren ende zyn inschulden meest all quaet gewordden. Welcken aenghemerct, zy, deponenten, met andere desselven Hustaerts

crediteuren wesende meest in getale ende verre de meeste somme, hebben onderteeckent het appoinctement ende accordt des voers. Peeter Hustaerts, als vindende selve redelyck ende in goede conscientie gefondeert, ende dat daeromme andere tzelve accort oyck wel stonden behoiren te teeckenen. *Comparuit* Meester Lieven van Rokeghem, openbaer geadmitteert Notaris, out XXXVIII jaren, *juravit* dat Jacques le Roy, coopman, tgene voors. is, voor hem, attestant, als Notaris, oic verclaert ende geaffirmeert heeft.

XXVI Juli 1577.

Certificatieboek 1577-1578, D. II, f° 495.

Meester Lambrecht van Thuylt, doctoir inder medecynen alhier, ende bekende dat hy (in mindernissen ende op afcortinghe van alzulcken penningen als Jouffrouw Catlyne van Thuylt, zyne zustere, wedewe wylen Meester Bonaventura Vorselius, voor hem, comparant, in zyn ranzoen, dwelck hy inden roof ende saccagemente deser stadt den Spaenschen soldaten heeft moeten betalen,) overgegeven, gecedeert ende getransporteert heeft, gaff overe, cedeerde ende transporteerde, mits desen, *sine revocatione* der voors. Catlyne van Thuylt, tzestendeel ende alle zyns comparants recht, paert, actie, gedeel ende toeseggen hem competerende tot, inne ende ane alle ende jegelycke de goeden, hoedanich die wesen mogen ende alomme waer ende tot wat plaetsen die gelegen zyn ende bevonden selen wordden, als mits de doot ende aflyvicheyt van wylen Marcelis van Thuylt, oick heuren broedere, die zonder wettich hoir gestorven ende deser weerelt overleden is, op hem comparant gesuccedeert zyn, vuyt crachte ende naer vermogen vanden testamente ende vuytersten wille van wylen Lambrecht van Thuylt ende Lysbeth van Godsenhoven, zynen wyve, zyns comparants vadere ende moedere, by hen gesamenderhant gepasseert voor

Meester Walterius van Eerssel als Notaris, in presentie van zekere getuygen, opten XVII^en^ Februarii anno XV^c^ XL. Droegh oppe met allen den rechte etc. Constituerende voorts hy, comparant, Meester Augustyn van Geele ende...... tsamen ende elck besundere omme tvoors. transport ende opdracht vanden goeden voors. voor Scepenen van Diest ende elders, daer des behooren sal, te vernyeuwen ende anderwerven te bekennen, ende voorts gelovende. Sonder argelist.

Die XXXI Augusti anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 280.

Ten versuecke van Pauwels Timmerman, coopman vande Oistersche Natie.

Christina de Bittere, huysvrouwe Aerts Fabri, out 49 jaren, Jan de Bittere, coopman, out 46 jaren, ende Vincent Flammeng, dienaer vanden voers. Aert Fabri, out 26 jaren, *juraverunt*, waerachtich te zyne hoedat, tusschen des Sondaechs ende Maendaechs snachts, naerdyen de Spaenssche soldaten alhier inder stadt den vierden Novembris lestleden gecommen waren ten huyse des voers. Aerts Fabri, gecommen is de voers. producent by den Spaegnaert die aldaer thuys innegenomen hadde, ende hebben zy, deponenten, gesien ende daerby ende ane geweest aldaer de voers. producent metten Spaegnaert overcommen is, dat de voers. Spaegnaert het huys vanden voers. producent soude salveren geduerende de plunderinghe, dat hetselve van egheene andere soldaten, twaren Spaegnaerden oft anderen, nyet en soude geplundert wordden, waervoere de voers. producent denselven Spaegnaert gelouft heeft te gheven de somme van VIII$_c$ rycxdaelders, ghelyck hy oick daeraff hem

eene obligatie gemaect heeft. Ende hebben zy, deponenten, gesien dat, geduerende de voers. plunderinghe, de voers. Spaegnaert tvoers. huys van plunderinghe bevryt ende gesalveert heeft.

IXa Octobris 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 22.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont Marie Verbiest, als getrouwt gehadt hebbende Geert van Goor, hoedat, naedyen hy byden Spaenschen soldaten alhier is vermoort gewordden, zy in huer gespolieert ende gedesoleert sterffhuys bevonden heeft zeker testament byde selve Geert ende Johanna Keul, zyne Ie huysvrouwe, voer Notaris ende getuygen gemaeckt, byden welcken zy hennen voerkinderen, voer henne vaderlycke oft moederlycke goeden, laeten XIIc guldenen, die deselve Johanna Keul noyt en heeft achtergelaten. Ende alsoe zy nu metten momboren vande voors. voorkinderen ende oick van hueren kinderen, die zy vanden voors. Geert heeft behouden, geerne soude scheyden ende deylen ende huer in als vuegen omme denselven voorkinderen van henne moederlycke goeden, die nu midts den saccagemente zeer sober zyn, te contenteren ende alle middelen soecken dat de arme schamele naekinderen, daer hy, Geert voors., oick de vader is geweest ende zy, suppliante, de moeder oick was, voer henne vaderlycke goeden ende toecomende alimentatie, die noch zeer cleyn zyn, mochten genyeten, ende zoude tselve, midts hueren soberen staet met egeene processen connen vervolgen, Bidt hieromme tordonnerene Meester

Anthonis van Mansdale, Schepene, oft ander vuyter Weth, als commissaris, die partyen van henne questien veraccordere, oft, in gevalle van egeenen accoerde, aen Uwen E. rapport doen, omme etc., met auctorisatie etc. MALLEUS.

Sy gethoont partye, omme hiertegens te seggene binnen den III[en] dage nae dinsinuatie deser, huer goetduncken. Actum XIXa Octobris LXXVII. HOBOKEN.

Requestboek 1577-78, f° 112v.

Ten versuecke van Michiele Bast.

Mayken Baltens, huysvrouwe van Peeter Frans, woonende inde Schuttershofstraete, out 33 jaren, *juravit* waerachtich te zyne hoe dat de huysvrouwe van Peeter Fernandez, portier geweest hebbende opt casteel alhier, heeft gesecht tegens haer, deponente, tot diversse reysen ende namentelyck des is geleden omtrent een maent, dat alsoe de tweede portier vanden voers. casteele opten IIII[n] Novembris lestleden binnen deser stadt was plunderende, ende deselve haer man de poerte was bewarende ende deselve tweede portier haer man voer het selve bewaren maer en ghaff een stuck gouts, zy seyde tegens denselven tweeden portier oft hy nyet meer hebben en soude, ende dat alsoe de voers. tweede portier haren voers. manne noch gegeven heeft eenen vliegere met voerderinghe, daeraff voer de voerste panden haer geboden zyn neghen guldenen, maer en woude ze daervoere nyet gheven ; ende heeft haer noch hooren segghen dat zy noch heeft eenen bouwen ende eenen keurs vande gestolen goeden, maer wie haer die gegeven heeft en can zy nyet wel gesegghen. Affirmerende voorts dat de voers. haere gebueren alsdoen seyden : en soude uwe

man nyet meer hebben voer zyn moeyte, hy behoorde wel de helft te hebben van tghene hy (denoterende de tweede portier) gehaelt heeft.

XXIII Octobris 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 26.

Ten versuecke van Peeter Moor, van Gulich, coopman.

Boudewyn Breyl, coopman, oudt omtrent XXVI jaren, ende Peeter Soenkens, cleermakere, oudt omtrent XXXIII jaren, beyde *opidani, juraverunt* warachtich te syne dat sy, deponenten, wel kennen ende over diversche jaren wel gekent hebben den voers. Peeteren Moor, ende dat sy wel weten ende warachtich is dat, opten vierden dach van November anno LXXVI lestleden (alswanneer dese stadt vande Spaengiaerden gesaccageert werdt) de voers. Peeter Moor oick bynnen deser stadt doen ter tyt was, ende besundere de voors. Peeter Soenkens dat des voors. Peeters Moors male, tsyns deponents huyse, te dier tyt, byden Spaengiaerden opgesneden ende geplundert is geweest. Redene alligerende van heurlieder wetentheyt, te wetene, de voers. Peeter Soenkens, want de voors. producent ten selven tyde tsynen voors. huyse heeft thuys gelegen, ende de voors. Boudewyn Breyl, want hy den voors. producent ten selven tyde bynne deser stadt gesien ende gesproken heeft.

II Novembris 1577.

Certificatieboek 1577-1578, D. I, f° 32v.

Ten versuecke van Adriaen vanden Voorde, coopman, residerende binnen deser stadt van Antwerpen.

Anthonis Doyen, out omtrent LXI jaeren, ende Dierick Huysmans, out omtrent XLI jaeren, ingesetene poorteren deser stadt, *juraverunt* dat zy wel kennen ende over vele ende lange jaeren wel gekent hebben den voornoempden Adriaen vanden Voorde, ende dat zy, deponenten, met denzelven producent alhier dagelycx geconverseert, genegocieert ende gehandelt hebben, ende oick met eeneniegelycken alhier, op Oosten ende Westen, zoo te passe gecommen is, hebben weten negocieren, coopmanschappen ende handelen, waer doere ende meer andere merckelycke circumstantien by hen, deponenten, aenden voors. producent bevonden, zy hem houden, achten ende reputeren ende van eeneniegelyck altyts hebben weten achten ende reputeren voor een man van eeren, staende tot ghoeden name ende fame, zonder oyt contrarie van dyen gehoort oft vernomen te hebbene, affirmerende voorts de voornoempde deponenten hen kennelyck te zyne, dat de voors. producent, inden roof ende saccagemente deser stadt vanden Spaenschen soldaten, groote vuytnemende schade ende verlies heeft gehadt ende deerlycken in zynen gereede penningen, meublen ende coopmanschappen berooft ende gesaccageert is geweest, boven noch het excessif ende leelick ransoen dat zy, deponenten, weeten dat de producent voor zyn lyff promptelyck moeste opbrenghen ende betalen, waerdoere zy, deponenten, wel weeten dat de qualiteyt ende conditie des producents grootelycx is vermindert, ende zoo sterck nyet en zoude connen handelen als hy voor datum van desen gedaen heeft, hoe wel zy, deponenten, nochtans den selven producent wel toebetrouwen dat hy anders nyet handelen en zal dan een coopman van eeren toebehoort ende betaempt. Affirmerende voorts waerachtich te zyne alzoo de voors. producent jegens hen, deponenten, opentlycken vercleert heeft, omme zoo sterck van handelinge nyet te zyne als hy voor datum der voors.

spolatie is geweest ende daeromme in meyninge is hem vuyt deser stadt te transporterene naer Hollant oft Zeelant omme aldaer zyne residentie ende woonplaetse te houdene, dat zy, deponenten, wel weten dat de voors. producent sulx nyet en is doende anders dan om te siene oft hy met minderen handel ende trafficque, hem aldaer zoude connen behelpen ende den cost eerlycken zoude moghen winnen, tzy met handelinge van coopmanschappe oft andere zyne industrien. Sonder argelist.

Die XII Decembris anno 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 268.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen Marie Bacx, weduwe wylen Gommers Verbeke, des cuypers was, hoedat de voors. Gommer, haer man wylen, inde Furie is gebleven, achterlatende zyn huysvrouwe met kinderen desolaet ende al gespolieert met vele schulden belast, zoedat zy daerdeure is genootsaeckt geweest te procederen by arreste ende evictie ter Hooger Vierscharen opde goeden des voors. Gommers, huers mans, voer huere dotale ende ingebrochte goeden by huer te huwelycke gebrocht ; ende want de voors. suppliante wordt gemolesteert vande crediteuren desselfs huers mans, zoe wordt de voors. suppliante veroorsaeckt te moeten procederen in cas van preferentie tegens de crediteuren desselfs, dwelck zy in meyninge is te intenteren ; ende want huer van noode is inder zelver zaken te produceren zeker oude caducque lieden om te doceren van huer dotale ende ingebrochte goeden, dwelck zyn huer vadere ende moedere, oudt ontrent de LXXX jaeren, *salvo justo* ende ennige andere, Bidt daeromme

omme deselve valetudinarie te mogen doen overhooren, behoudelyck etc. HOUTE.

Sal de suppliante huer vader ende moeder in deser geruert mogen doen valetudinarie overhooren, behoudelyck dat huerlieder depositien blyven secreet, ende partyen in tyden ende wylen gereserveert huere reprochen ende salvatien. Actum VIII[a] Januarii LXXVIII. HOBOKEN.

Requestboek 1577-78, f° 156v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont in alre oytmoet ende reverentie Meester Michiel Bredesteyn hoedat hy, suppliant, ende syne huysvrouwe, vuyt oirsaecken vanden saccagemente deser stadt overcommen, zyn gesprongen vande vesten deser stadt ende hen begeven in Vlaenderen ende elders met heurlieden huysgesinne, zynde voorts zyn huys gesaccageert, ende zyn buyten deser stadt gebleven tot nae het vertreck vande Spaensche soldaten, als wanneer dat die suppliant met zyne familie wederomme gecommen is, ende hebben eenige, door bevel des suppliants, vanden resterenden huysraet, zoe van houtwercke ende diergelycke, het huys ledich gemaeckt, zonder dat die suppliant oft yemandt van zynentwegen thuys, binnen den tyde dat de Spaengnaerden binnen deser stadt waren, heeft gebruyckt. Nu eest zoe dat Jan Hues, als proprietaris vanden voors. huyse, compt heysschen de volle huere, in respecte dat die suppliant tzelve nyet en heeft gewoont noch heeft connen gewoonen ofte mogen gewoonen, mits den placcaete van Zyne Majesteyt ten voors. tyde gepubliceert, dat nyemandt vande innegesetene deser stadt

vertrocken wesende, wederomme hen souden mogen begeven binnen derselver stadt, op groote correctie, volgende denwelcken plaecaete die suppliant, door obedientie ende omme nyet te vallen inde indignatie vande Majesteyt ende de Staten van desen lande, heeft moeten buyten deser stadt blyven, ende dyenvolgende oyck behoort vande huere, in respecte vanden voors. tyde, ongehouden te zyne. Denwelcken nyettegenstaende zoe is die suppliant opden dach vande maendt van Februari gecondempneert gewordden te moeten betaelen de voors. huere, by welcken vonnisse, mits den voors. placcate, die suppliant hem bevindt gegraveert, Biddende daerom die suppliant vanden voors. appoinctemente te mogen cruycen. Dwelck doende etc.

De suppliant inneleggende, volgende dordonnantie, sal vanden vonnisse in deser geruert mogen provoceren, behoudelyck wete aen partye, omdat hy zyne redenen van provocatien proponere *ad primam*. Actum XIII Martii 78. Onderteeckent : Hoboken.

Requestboek 1577-78, f° 206v.

Ten versuecke van Geeraerd Parys, coopman, woonachtich binnen der stadt van Madrit inden Coninckrycke van Spaignien.

Seger Verlint, coopman, out omtrent XXXV jaeren, residerende binnen deser stadt, ende heeft, by gestaefden eede lyfelycken aenden Heyligen gehouden, gezwoeren ende geaffirmeert yerst etc. waerachtich te zyne dat hy, deponent, zekere jaeren geleden, van Michiel d'Ayala, van wegen de huysvrouwe Anthonio de Quintelia, heeft ontfangen ende in handen gehadt zekere coopmanschappen van hantschoenen,

borssen ende andere wercken van lynwaet, toebehoorende der voers. huysvrouwe Anthonio de Quintelia, ten eynde hy, deponent, dezelve zoude vercoopen. Ende alsoe hy, deponent, dezelve coopmanschappen tot diversche reysen heeft geveylt ende begeert te vercoopen, zoe en heeft hy, deponent, omme noot totter helft toe connen commen zoe dezelve goeden gepriseert waeren ; waeraf hy, deponent, der voers. vrouw persoon heeft geadviseert, ende heur oick selfs gesproken als hy, deponent, in Spaignien was, ende alsdoen aender zelver versochte vanden voers. coopmanschappen ontslegen te zyne, die op hem, deponent, alsdoen begeerde dat hy deselve goeden soo lange soude houden tot dat zy daeraff geadverteert hadde zekeren heuren vrient, den secretaris vanden Commandor Mayor, die zy belasten soude deselve goeden naer hem te nemen ende daeraff hy, deponent, noot yet vernomen en heeft. Affirmerende voorts hy, deponent, waerachtich te zyne, dat drye oft vier daegen te voeren alleer dese stadt byden soldaten gerooft ende gesaccageert wert, dwelck gebeurde den vierden Novembris 1576, tot zyns deponents huyse gecomen is de voers. d'Ayala, om nopende dezelve coopmanschappen met malcanderen te spreken, ende seyde hy, deponent, tot hem, d'Ayala, dat hy de saken deser stadt zoe periculeus vonde, dat hy de voers. coopmanschappen in zynen huyse nyet langer en begeerde, ende versochte aenden voers. d'Ayala dat hy dezelve zoude aenveerden ende naer tcasteel deser stadt vueren, alwaer de voers. d'Ayala was te dyer tyt logerende, gelyck de andere cooplieden vander natien vele deden, opdat hy, deponent, daeraf alzoe ontslegen zoude wesen. Soe heeft de voers. Ayala hem, deponent, daeroppe geantwoert dat het geen noode en was, want hy wel wiste dat de Castelleyn ende den Borgemeester ende andere Heeren deser stadt tsaemen veraccordeert waeren, zoedat de stadt daeraf nyet beschadicht en zoude wordden, ende is de voers. d'Ayala alzoe vuyten huyse van hem, deponent, gescheyden, ende heeft hy, deponent, de voers. coopmanschappen blyven behouden in zynen huyse. Affirmerende voorts waerachtich te zyne dat hy, deponent, zyne huysvrouwe ende familie, siende de Furie binnen deser stadt aencommen opten vierden Novembris

voers., zyn huys, met allen tgene daerinne was, hebben geabandonneert ende verlaten, ende dat hy, deponent, weder thuys comende, heeft bevonden dat zyn huys was opgebroken ende gerooft ende gesaccageert, zonder dat hy, deponent, inde Furie int zelve zyn huys dorste comen, om tselve te ransonneren, doer de quade soldaeten die daerinne waeren, vreesende oft zy hem, deponent, dleven zouden benomen hebben.

9a Junii 1578.

Ten versuecke als voere.

Philips vanden Ommeslage, coopman, out ontrent 38 jaeren, ende Geeraerd van Stralen, herbergier, out ontrent XXXIII jaeren, *opidani, juraverunt et affirmarunt* dat zy woonachtich zyn in de gebuerte des voors. Segers Verlint ende dat zy, deponenten, hebben gesien dat opten IIII^en^ Novembris voors., thuys desselfs Segers by den soldaten is opgebroken geweest, ende hebben de soldaten thuys desselfs Zegers gerooft ende gesaccageert, ende daervuyt ende inne zien gaen drye oft vier daghen geduerende.

XII Junii 1578. PHILIPS VANDEN OMMERSLAGE.
XII Junii GERARD VAN STRALEN.

Certificatieboek 1577-1578, D. II, f° 647.

Ten versuecke van Hanse Preter, coopman vander Oisterscher natien.

Jacques Peeters, out 34 jaren, *juravit* etc. waerachtich te zyne hoedat hy, ten versuecke van Barthele Beeckman ende den voors. producent, tghene des begrepen staet in het blat papiers daerdeure dese letteren zyn getransfixeert, selfs gescreven ende getrocken heeft vuyt het boeck vanden finantien deser voors. stadt, gehouden by Christoffel Pruynen, als eertyden Tresorier deser stadt, ende dat omtrent een jaer te voren aleer tselve boeck opten IIII^{n} Novembris anno XV^{c} LXXVI int innemen vande voors. stadt byde Spaensche soldaten, met alle de anderen stucken opten Raedtshuyse alhier, verbrant is geworden.

Quinta Novembris 1578.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 431.

Ten versuecke van Jan van Valckenborch, coopman van sydelaeckenen, ingesetene deser stadt.

Guillielme le Pape, out achtendertich jaren, oick sydelaeckencoopere, Michiel Bode, out XXXV jaren, Guillielme Michielsen, out XLII jaren, beyde laeckencoopers, Jouffrouwe Elizabeth Nys, out XXXIX jaren, wettighe huysvrouwe des voors. Guillielme Michielsen, ende Aerdt Cappruyns, waeghmeester deser stadt was van boter ende caes, out XLIIII jaren, alle poorters ende ingesetene dezer stadt ende lieden van geloove, *juraverunt* ierst etc. warachtich te

syne, te wetene de voors. Guillielme le Pape, hem wel indachtich te syne dat de voors. Jan van Valckenborch, omtrent dry weken voor het berooven deser stadt vanden Spaengnaerden ende hunnen aenhanck (dwelck was den vierden Novembris anno LXXVI lestleden) hem geseeght heeft ontfangen te hebben vuyt Grueninghen een last boter oft daeromtrent, ten eynde hy die van Reynier Hendricx wegen (die hem die gesonden hadde) alhier vercocht soude gehadt hebben, ende dat hy sekerlyck weet (als daermede by ende present ghevonden hebbende) dat ten tyde van tvoors. berooven deser stadt, de voors. Jan van Valckenborch, onder andere goeden, de voors. boter tegens eenige Spaengnaerden gherantsoent et tselve rantsoen betaelt heeft ende dat, nyetyegenstaende tvoors. rantsoen ende de betalinge daeraf gedaen, des Dysendaechs inder nacht, dwelck was den VII^en^ Novembris, sekere Spaengnaerden fortselinge ende met gewelt de voors. boter met andere goeden vuyten voors. huyse, met kerre ende cordewagen, hebben doen vervueren, sonder dat de voors. Valckenborch, noch nyemant van synen tweghen (nietyegenstaende hun neerstich debvoir) deselve boter in al noch in deele en hebben cunnen recouvreren. Item de voors. Michiel Bode, Guillielme Michielsen ende der voors. Jouffrouwe Elizabeth Nys, dat zy (als desselfs Jans van Valckenborchs ende syne huysvrouwe, ghebueren gheweest hebbende ende noch synde) ten voors. tyde ghesien hebben dat (boven tvoors. rantsoen byden voors. Valckenborch betaelt) zekere Spaengnaerden de voors. botere, sonder onthouden te hebben hoevele vaten dattet waren, vuyten voors. huyse met gewelt inder nacht vervuert hebben met kerre ende cordewagens, sonder dat men oyt vernomen heeft waer de voors. botere gebleven is, hoewel de huysvrouwe des voors. Jans van Valckenborch, zy, affirmante, ende meer andere, soo opt casteel als inde waghe deser stadt daernae getaelt hadden, ende de voors. waeghmeester dat hem wel indachtich is, dat de voors. huysvrouwe des voors. Jans van Valckenborch, ten voors. tyde, hem last gegeven heeft dat, waert dat hy (tware inde wage oft elders) eenige boter gemerct metten marcke gestelt inde marge van dezen wiste te becommen, dat hy hen tselve wilde denonchieren, want de Spaen-

gnaerts heur omtrent een last boter afgenomen hadden, opdat zy die mochten recouvreren.

XXVIIIa Novembris 1579.

Collectanea 1573-1582, f° 304.

Jacques Bacx, van sHertogenbossche, bekende ende verclaerde dat hy wel ende int langhe gesien ende gevisiteert hebbende de rekeninghe ende accort dwelck Govaert van Dycke, zyn schoonsone, vuyten name van hem, comparant, in Februario lestleden, gemaect ende gesloten heeft met Christoffel d'Orlande, coopman, ende Digna Cornelissen, *ejus uxore*, in presentie van Francisco Bernardin Maldotti, dat hy, comparant, de selve rekeninghe ende accort in alle zynen puncten ende clausulen gelaudeert, geapprobeert ende geratificeert heeft, laudeerde, approbeerde ende ratificeerde mits desen sonder eenich wederroepen, ende besundere alsulcke quytscheldinge van VIc Karolus guldenen eens voer het rantsoen van Ic XLI stucken Hollants lywaets die ten tyde vanden saccagemente van dese stadt ten huyse vanden voers. d'Orlande ende zyne huysvrouwe waren. Gelovende de voors. comparant tegens tghene des voors. is ende wes metten voers. Govaerde, zynen schoonsone, gesloten ende geaccordeert is nyet te doene noch comene, noch doen doen noch commen, directelyck noch indirectelyck, in rechte noch daer buyten in eenigher manieren, *sub obligatione*, etc.

Die XV Decembris anno 1579.

Certificatieboek 1579, f° 454v.

Jehan de Boisy, marchant succrier, *opidanus*, *juravit* que feu Jehan Barlet, en son vivant demourant à Arbois en Bourgoigne, luy est demouré redebvable et que ses vefve, hérietiers et biens délaissez présentement luy doibvent la somme de soixante quatre livres, onze solz, trois deniers de gros monnoye de Flandres, comme reste de plus grande somme, à cause de succres au dict feu Jehan Barlet vendus et livrez et de deniers pour luy payé et deboursé, comme appert par l'extraict du libvre de compte de luy, affirmant, par luy soubsigné et parmy ces présentes transfixé, et que la dicte debte est bonne, léalle et point payée, et que les cédulles que sur ce il peult avoir eu du dict debteur, en Novembre de l'an septante six, au saccagement de ceste ville, ont esté bruslées........

XIIma Decembris 1580.

Certificatieboek 1580, f° 564.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de gemeyne Taverniers deser stadt hoedat zy, supplianten, midts het innecomen vande soldaten, zyn gecomen in groote excessive schaden ende verliesen van heurlieden goeden ende gereeden gelde, ende bovendyen oick hen wynen affgedroncken ende vervuert te zyne, zonder dat zy, supplianten, die hebben connen becomen, waerdore dat zy alsoe totalyck zyn bedorven dat zy nyet en hebben de middele, noch en weeten om hen ransoen te betalen dan by vercoopen van henlieder wynen, die zy oick noch schuldich zyn aende cooplieden van de

welcke zy die op dach vercocht hebben. Ende hoewel, desen aengemerckt, zy, supplianten, nyet en behoorden gemolesteert te wordene ter causen vande accysen die zy zouden mogen schuldich wesen voer den tyt van dry quartieren oft min, ter goeder trouwen, nochtans zoe pretendeert de collecteur vanden wynaccyse in alre vuegen al oft hen, supplianten, de fortune nyet en waere overcomen, dwelck den supplianten nyet mogelyck en is te doene ende oick naer alle equiteyt voer dese gemeyne fortune wel behooren van dusdanige lasten gedechargeert te zyne, als nyet mogelyck wesende ennige penningen te connen opbrengen, ende zelen moeten hen neeringe oick opstellen, zoeverre dat Godt de Heere den supplianten doer ennige vrinden ennich bystant en liete geschieden, jae, hen zelven oick moeten versien by provisie tegens henlieder crediteuren, die zy nyet en connen betalen noch apparent en is de schade te becomen als oick hebbende moeten opbrengen voer hen ransoen meer dan henlieder macht is geweest ende dagelyckx noch beschadicht wordden met onderhouden van soldaten tot hen, supplianten, coste oft anderssints staen in vreese van ennige inconvenienten hen te geschieden, Bidden daeromme etc. hen, supplianten, vande voors. dry quartieren te deschargeren ende den voors. collecteur te bevelene den supplianten daeraff ongemolesteert te laeten. Dwelck doende, etc.

Sy gestelt in handen van Heer Jan Wolffhart, Gillis Happart ende de Tresoriers ende Rentmeestere, omme hen te informeren opt dinhouden van desen, om, derselven rapport gehoort, voorts geordonneert te wordene nae behooren. Actum V^a^ Decembris LXXVII. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 170.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen uwen onderdanigen dienaer Cornelis Grameye, collecteur vander wynaccyse deser stadt, dat alsoe de tavernieren op schinderinge staende hebben versocht by sekere haere requeste, midts den saccagemente ende verbrandinge van ennige van dyen, quytscheldinge van hueren vervallen drye quartieren ende dat dyen aengaende zyn gecommitteert sekere Heeren vander Weth om hen daeraff te informeren ende met hen te communiceren, de welcke van als raport gedaen hebbende, is den voors. tavernieren de versochte quytscheldinge *tacite* affgeslegen ende hen alleenelyck gegunt eenige termynen van betalingen, volgende den bescheede ende acte daeraff zynde ; nu eest soe dat hy, suppliant, beducht dat ennige vande voors tavernieren ende hunne borgen, nyettegenstaende het voors. gegeven dilay, souden mogen insolvent wordden oft insufficent zyn om henne tachterheyt te voldoene, hoe wel zy voor date van dyen ryck ende machtich genouch waeren omme der stadt te voldoene, midts den welcken ende besundere geconsidereert dat alsulcken fortune deser stadt overgecommen zynde nyet en behooren te stane ten laste van hem, suppliant, als collecteur, maer daeraff naer alle recht ende redene ende equiteyt ontlast te blyvene, ende te gestane met tgene hy zal oft soude connen gerecouvreren, Soe bidt hy ootmoedelyck dat Uwen Eerweerde gelieven wille, vuyt consideratie van tgene des voors. is, hem te willen laeten gestaen met het gene hy vande voors. tavernieren oft hunne borgen sal connen gerecouvreren, midts by hem doende zyne vuyterste debvoir ende diligentie gelyck hy tot hertoe gedaen heeft. Dwelck doende etc

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Gillis Happaert, Schepene, ende Jan de Poortere, Tresorier deser stadt, omme hen volcomelyck te informeren opt innehouden deser

ende dyen aengaende te oversiene de borchtochten byden suppliant vande voorleden tyden genomen, omme der selver raport gehoort, voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum ·XXVIIIa Januarii anno 1577. A. Dyck.

Op den bladrand: Daer nae gehoort het raport vanden voors. commissarisen, de Heeren verclaeren te vreden te zyne soe verre de suppliant vande resterende tachterheyt van Ysebert Couvreur, bedragende hondert XLIII ℔, VII schellingen, VII deniers, XII myten, van Coenraert Cuypers, hondert XVII ℔, II schellingen, VII deniers, Coenraet Ruys, LXXV ponden, XIIII schellingen, IX myten, ende Pauwels van Houte, XV ℔, IX schellingen, IIII deniers, IIII myten al Brabants, nyet en can betaelt wordden vanden accyse vanden wynen by hen respective getapt totten XIIen Octobris lestleden, dat hy, suppliant, daer voren nyet en zal gehouden wesen noch aengesproken wordden, den suppliant daeraff midts desen acte verleenende, gemerct den Heeren volcomelyck gebleken is van het goet debvoir midts het ongeluck vanden saccagemente deser stadt ende den innegesetenen toegecomen, zyn quaet ende infructueulx gewordden. Actum XXa Februarii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 209[1].

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven ootmoedelyck te kennen die Dekens, ouders ende gemeyne suppoesten vanden Taverniers deser stadt, hoe dat zy, supplianten, onlancx hebben aen Uwen Eerweerden overgegeven sekere henlieden requeste, daerby dat zy midts redenen daerinne verhaelt ende daervan oock hierane de copye gehecht is, hebben versocht quytscheldinge van tgene dat zy ten tyde vanden saccagemente schuldich waeren ter causen van accyse, midts de opgeresen troubelen ende de

quade conditien die hen, supplianten, overcommen waeren, ende hoe wel dat de selve waeren soo pregnant dat hen, supplianten, de selve quytscheldinge wel hadde behoort toegelaeten te worddene, soe hevet Uwen Eerweerden nyet anders belieft dan den supplianten te gunnen simpelen dach van drye termynen van betalingen vande volle accyse, daerby dat die supplianten anders egeen genyet en hebben dan van eenen quartiere, alsoo de ordinarise betalingen vanden vervallen accyse ten voors. tyde vanden saccagemente maer voor een quartier en stonde te betaelen ; maer alsoe die supplianten grootelyckx zyn overvallen gewordden, ende hen nyet en connen verhaelen, als alle tgene dat zy dagelycx ontfangen, moeten employeren tot betalinge van hen ransoen ende anderssints, compt te smelten in dagelycxe oncosten vande soldaten die zy tot grooten coste moeten houden, ende midts den dranck ende gerieve die zy ten huyse der supplianten vinden, des te meer dan andere ingesetenen wordden getravailleert ende oirsake van meerdere oncosten ende cleynre neeringe vande innegesetenen die der supplianten huysen daer doere schouwen, boven dyen dat oock zy, supplianten, veel verliesende zyn aen diverse innegesetene, soe afflyvich gewordden zynde als verloopen ende tot armoede gecommen, waerduere dat hen nyet mogelyck en is de vervallen accyse te connen opbrengen, ende soe verre zy tegens andere particuliere crediteuren hadden te doene, souden benoot wesen hen te moeten versien by andere middelen, waerop oock in andere plaetsen, aldaer saccagien zyn gevallen, is regard genomen geweest ende de accyse is quytgescholden den Taverniers aldaer, ende ten eynde dat zy, supplianten, souden nyet veroirsaect wesen optebreken ende anderssints te vallen in andere inconvenienten ende hen nyet mogelyck wesende eenige penningen op te brengene, Soe bidden de supplianten ootmoedelyck dat Uwen Eerweerden gelieve, aenschouw nemende opde gelegentheyt vanden tyde, den collecteur Cornelis Grameye te ordonneren den supplianten ter causen vande vervallen accyse nyet te molesteren. Dwelck doende.

Is by myne Heeren geappoincteert dat zy, supplianten,

selen hebben dexatien ende hen reguleren volgende den appoinctemente ende ordonnantie by mynen Heeren onlancx gedaen. Actum XVIII Februarii 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 222.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven ootmoedelyck te kennen uwe goetwillige de kerckmeesters van Sinte Andrieskercke alhier, hoedat eenen Peeter van Laecken, metsere, hem dagelyckx is vervoorderende den supplianten groote, enorme ende onverdrachelycke injurien naer te seggene ende te roepene, ten aenhooren van diverse persoonen, namentlyck op onser Liever Vrouwen Lichtmissedach ende andere dagen daer te voeren, soe inder kercken als elders, dat de supplianten hun rantsoen aende Spaengiaerden souden betaelt hebben metter kercken gelt, al contrarie der waerheyt, met noch meer andere onverdrachelycke injurien ende dreygementen den supplianten daerenboven noch te evelen vanden lyve, al sonder redene oft oirsaecke daertoe te hebbene, dan alleenelyck duer dyen dat zy hem geheyscht hebben betalinge van XII Carolus guldenen van wegen Meester Cornelis wylen, schoelmeestere was van der selver kercken, zynen sone, daervan hy hem is dragende als erffgename ende de achtergelaetene goeden tot dyen eynde heeft aenveert, dewelcke denselven Meester Cornelis hadde geloeft te betaelen ende te goede te commen aen sekere werck gemaeckt aen zyne wooninge tot zynen grooten gerieve ende commoditeyt, pretenderende boven desen noch vuyter selver schoelen te haelene sekere taeffelen daerane de schoolkinderen waren scryvende, met noch andere houtwerck, welcke taeffelen ende houtwerck nochtans zyn betaelt soe

by de kinderen als by de supplianten. Synde nyettemin te vreden dat de voors. Peeter van Laecken, doende blycken dat deselve taeffelen oft andere houtwerck hem oft zynen sone zyn toebehoorende, dat hem die selen volgen gelyck zy altyts tselve hebben gepresenteert, midts betalende de voors. XII Carolus guldenen tot behoeff vander voors. kercke, Bidt daeromme de supplianten seer ootmoedelyck dat Uwen Eerw. gelieven wille den Schouteth deser stadt te ordonneren dat hy, vuyten name van zynder officien, vande groote intollerable ende onverdrachelycke injurien zal nemen informatie om deselve by Uwen Eerw. gesien den voors. Peeteren, nae gelegentheyt vande zaecken te corrigerene, eenen anderen ten exemple. Dwelck doende etc. MATHYS PELGROM, GABRIEL DYCK, JAN VAN ESSCHE.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Michiel Knobbaert, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris deser stadt, omme hen te informeren opt inhoudt van desen. Actum VIa Februarii anno 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 214.

Ten versuecke van Caerle van Maelcote, timmerman.

Adriaen Broers, coopman, out 34 jaren, oft daeromtrent, *juravit* etc. dat alsoe hy, deponent, ten tyde dat de Spaensche soldaten in dese stadt quamen, te wetene den IIIIen Novembris lestleden, sekere zyn ghelt gedaen ende geborghen hadde ten huyse vanden prochiaen van Sinte Andries alhier, so heeft hy, deponent, deur de grootte force, dreygementen ende anderssins die de Spaensche soldaten ende Duytssche, die zyn huys innenamen ende

roofden, hem aendeden, deselve soldaten moeten leyden ten huyse vanden voors. prochiaen, ende aldaer moeten wysen ende designeren de plaetse daer hetselve ghelt was, ja, het secret moeten opsmyten daer dat innegemetst was ende hen tselve overgelevert.

Anno 1577, XXVa Februarii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 16v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven te kennen de tafelhouders deser stadt hoedat zy, boven den grooten verliese van hen eygen ende ander lieden goeden, doer het saccagement deser stadt overcommen, noch hebben moeten betalen voer de resterende goeden ter tafelen gebracht groot excessiff rantsoen, omme de resterende overschietende goeden ende panden voerts te salveren, daertoe dat dye supplianten oick zyn benoot ende veroorsaeckt geweest, omme zulcx te doene, om de goeden te salveren dat zy ten besten hebben connen gedoen oft anderssins, zoe waeren de cappiteynen ende soldaten, die der supplianten huys innegenomen hadden, van meyninge de resterende goeden ewech te vueren, gelyck zy alreede tot dyen eynde diversche wagenen inder straeten gebracht hadden, ende alsoe hetzelve rantsoen moet ende behoort te staene tot gemeynen laste vande gesalveerde goeden ende persoonen die dezelve zyn toebehoorende, denwelcken aengaende, midts de menichte van dyen, wel in de vier duysent beloopende, de calculatie zoude wesen zoe difficil te maken om het rantsoen nae raete te stellen, dat men zoude mogen zeggen metter waerheyt doer de difficulteyt de repartitie vande contributie nae raete onmogelyck te

zyne, dwelck ende om der redenen de supplianten inden Rade van Brabant te kennen hebben gegeven ende desen aengaende versocht, om te schouwen de multipliciteyt van processen die eenige den supplianten zouden willen aendoen, henlieden versien te wordden, welcke requeste by beslotene brieven is versonden gewordden aen Uwen E., ten eynde dat desen aengaende zoude wordden geordonneert commissarissen, voer dewelcke dat ontboden zouden wordden de persoonen oft partyen die tegens den voors. rantsoene hen zouden willen verstaen, ende partyen overhooren, omme de zake voorts te modereren ende anderssins te neder te leggen zoe tselve in goeder conscientie ende gelegentheyt vande zaken zoude connen geschieden; achtervolgende welcke ordonnantie vanden Hove ende voors. Rade by Uwen E. gecommitteert zyn Meester Adolff Blyleven ende Meester Michiel Cnobbaert, Schepenen, ende Meester Jan van Asseliers, Secretaris etc., omme te besoigneren naer inhoudt vande zelve beslotene brieven in henlieder handen nu ter tyt berustende. Nu eest zoo dat zy, supplianten, als rescribenten hebben proces supplicatoir tegens eene Marie Sy monssen ende Carel Francisci, daerby hy, Francisci, heeft gepretendeert eenige zyne panden ter tafelen gebracht hem gerestitueert te wordden, ende nyettegenstaende dat den tyt over de acht maenden is overloopen dat hy hadde behooren zyne panden te comen lossen, zoe hebben zy, supplianten, op henlieder rechte geexcipieert ende dezelve Carel by zyne replicque comen in debat brengen de zake van den rantsoene, zoe zouden de supplianten geerne de zake dyen aengaende debatteren verbalyck voer de voers. commissarissen, achtervolgende de voors. henlieder commissie, zonder desen aengaende formeel proces te sustineren ende de zake van malcanderen te splytene, Bidden daeromme dat Uwen E. gelieve beyde de voors. zaken supplicatoir voer de commissarissen te verseynden, omme, die verbalyck aldaer gedebatteert zynde, byden commissarissen voorts geordonneert te worddene nae behooren. Dwelck doende. KEMPENEER.

Syn by myne Heeren voors. gecommitteert ende midts desen geauctoriseert Meester Michiel Cnobbart, Schepene,

ende Meester Jan Asseliers, om te doene ende te besoigneren nae inhoudt van desen. Actum IIIIa Maii anno LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 134.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen ootmoedelyck de Dekens, oudermans, busmeesters ende gemeyne gesellen vanden Zagersambachte, hoedattet voors. ambacht heeft int saccagement van Antwerpen geleden groot verlies, midts dyen dat de busmeesters ende bewaerders van de brieven ende boecken den ambachte concernerende, is affgenomen allet gelt dwelck den ambachte is competerende zoe van affgeleeghde rente als anderssins, midtsgaders zoe zyn oick alle de brieven, boecken, papieren ende Schepenenbrieven verloren, inder vuegen dattet ambacht is geschapen grooten oncost te hebbene eer dattet zal hebben achterhaelt het dobbel van alle de voors. brieven die zy zyn gemissende, ende midts der voors. spoliatie daermede den voors. ambachte is affgenomen al dattet hadde, ende bezundere allen tgeene dat de busse is concernerende, gelyck mynen Heere Willem Schuyt, commissaris geordonneert zynde nopende zeker swaricheden vander bussen, daervan zeer wel is geinformeert, die oick wel weet dat de busse is zulcx verarmpt, midts de voors. spoliatie ende de benautheyt vanden tyde, dattet den supplianten nyet en is mogelyck vuyt de voors. busse eenige distributie te doene, ende hebben oick de supplianten in hennen eygenen name nyet de macht omme vande henne voer de busse yet te verschietene, gelyck dit allen den suppoesten vanden ambachte zeer wel is kennelyck; des nochtans nyettegenstaende, zoe vervoordert hem Michiel

vanden Bulcke, een van henne suppoesten, met eene oude acte ende vonnis, daermede is gezeeght dat hy de busse mach genyeten, voer vele maenden verloops texecuteren ende te overvallen omme te hebben betalinge vande voors. busse, zonder regardt te nemene op darmoede vande busse ende opten jegenwoerdigen benauden tyt, ende dat hy wel heeft de macht ende commoditeyt om te leven zonder de busse, gelyck de voors. commissaris dat oick wel heeft verstaen, Bidden daeromme, ende bezundere regardt nemende op dat het hen nyet en is mogelyck vuyt de busse noch ter tyt ennige distributie te doene, gelieven wille te gunnen appostille daermede wordde geordonneert dat de distributie vande voors. busse, vuyt redenen mynen Heeren moverende, zal stille staen voer den tyt van vier maenden, omme binnen dyen tyde de voors. busse te mogen addresseren ende ophelpen naer hen vermogen. Dwelck doende etc. C. GABRI.

Ghehoort het rapport van Willem Schuyt, Schepene, mondelinge by myne Heeren gecommitteert wesende om hem desaengaende te informerene, is by de voors. Wethouderen geappoincteert dat al tgeene dwelck tot op heden, datum van deser, in respecte vande busse in desen geruert, zoude mogen verschenen ende vervallen wesen, men nyet en zal gehouden wesen yet te betalene, ende dat dezelve daerenboven van nu voorts alnoch zal stille staen den tyt van vier continuele maenden, innegaende datum deser, zonder dat de remonstranten oft eenige andere in huer plaetsse in gelycken dienst tredende, ter causen van dyen, zelen mogen gemolesteert oft becommert worden, interdicerende dyenvolgende eenenyegelycken die dyen aengaende yet zouden willen pretenderen, tzy deselve zoude mogen executie verworven hebben oft alnoch zoude mogen verwerven, yet voorders te attenteren, tselve midts desen surcerende. Actum III^a Junii LXXVII. MARTINI.

Requestboek 1576-77, f° 159.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont ootmoedelyck Jan van Geelen, gesworen boeckprinter ende boeckvercoopere, nu ter tyt Deken vanden zelven boeckprinters, hoedat deselve boeckprinters voer Uwen E. hebben proces tegen de boeckbinders, waerinne vele ende diversche acten van noode zyn te houden tot voorderinge vanden selven boeckprinters ende den processe, ende alsoe Dierick vander Linden, des suppliants mededeken, nu in dese miserable destructie is vermoort geweest van Spaenschen soldaten, en alsoe maer alleene en is die den last vande affairen vande voors. boeckprinters ende huerlieder processen moet vervolgen ende hem nyet mogelyck en is alleene te vervolgen zonder assistentie van yemanden anders, Bidt daeromme een vande vier genoempde boeckprinters bequaem wesende, te weetene : Daniel Vervloet, Anthoni Thielens, Peeter Beelaerts ende Jan van Waesbergen, inde plaetsse vanden afflyvigen te surrogeren, midts by den gesurrogeerden doende eedt in handen van Uwen E. Dwelck doende etc. JAN VAN GEELEN.

Is by myne Heeren geordonneert ende midts desen Dierick vander Linden afflyvige gesurrogeert Anthoni Thielens, in desen geruert, om te wesen Deken vande boeckprinters, midts byden selven doende den behoorlycken eedt daertoe staende. Actum IIII[a] Julii anno LXXVII. C. BLYHOOFT.

Op den bladrand : Daernae, midts tvernyeuwen vande Weth, geordonneert den boeckprinters ten eynde zy overgeven vier persoonen, om daervuyte de II gecosen ende geordonneert te worddene te wesen dekens. Actum XXIIII Julii 77. A. DYCK.

Requestboek 1576-77, f° 189.

Ten versuecke van Laurens Le Roy, inden name ende als facteur van Jehan du Chasteau ende vande weduwe van Jehan Bayart.

Ryckart Janssen, zeepziedersknape, woonende ende dienende ten huyse van Balthazar Anthonis, zeepsieder inden *blauwen Hont* opt Sant alhier, out dertich jaren, *juravit*, dattet warachtich ende hem, attestant, kenlyck is dat, omtrent acht oft thien dagen voor dinnemen ende berooven deser stadt, de voors. Laurens Le Roy heeft gecocht vanden voornoempden Balthazare Anthonis sekere tonnen met groen zeepe, sonder het juyst getal onthouden te hebbene, dewelcke voornoempde Balthazar dede laden in sekeren schepe om gevoert te wordene naer Walschlant. Item dat hy, deponent, naderhant dicwils verstaen heeft dat de voors. zeepe inden saccagemente deser stadt oic mede gerooft ende gestolen waren wten schepe dairinne die waren geladen, dwelc liggende was inden Borchtgracht alhier, ende alzoe hy, deponent, met eenen zynen medegeselle, corts te voren eer de Spaengiaerden wten casteele alhier vertrocken, aldair ontboden was om sekeren back smouts te meten, ende hy geleyt wert in sekeren kelder aldair, heeft inden selven kelder gesien eenige vande voorgeruerde tonnen zeepe die hy, deponent, zeer wel kende, deur dyen hy deselve zeepe mede helpen maken ende in de tonnen gedaen hadde, ende mits dyen oic de tonnen gemarct waren met des voornoempden Balthazars Anthonis, zyns meesters, brantteecken oft marc, hier buyten inde margie gestelt, maer en is hem oic nyet indachtich hoe vele tonnen hy op den casteele voors. gesien heeft.

Die XXX Augusti 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 514.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Jan Schenck, coopman van Coelen, hoe dat hem bynnen deser stadt inde Furie ende daernae, zyn affhendich gemaect, in zyn absentie ende sonder zynen wille, wete ende dancke, merckelycke quantiteyt van Renssche wynen vuyt zekere twee kelders gestaen int Bousaenhuys alhier, sonder dat de voors. suppliant can geweten by welcken persoon oft persoonen, oft tot wyens versuecke de selve wynen zyn ewech gevuert, genomen ende gespolieert, ende veele min, waer ende in wat plaetsen de selve zyn vervoert ende geocculteert, dan verstaet dat met het vuytvueren vande selve wynen zyn byden voors. spoliateurs gebruyct geweest de craenkynders deser stadt ende andere, ende hoewel de voors. suppliant zyn beste ende vuyterste debvoir heeft gedaen omme daervan de waerheyt te weten, soe en can hy daertoe nyet geraecken ten waere by middele van justicie, Bidt daeromme de voors. suppliant dat Uwen Eerweerde gelieve inde marge van desen tordonneren eenen Schepen vuyter Weth alhier, met eenen Secretaris, hen auctoriserende ten eynde dat de suppliant voer hen valetudinarie *et ad perpetuam rei memoriam* zal vermogen te doen overhooren alsulcken getuygen die hy zal willen doen overhooren op alsulcken interrogatorien als hem zal believen in handen vanden selven Secretaris te gevene ende sult wel doen. Jan Schenck.

Syn by myne Heeren gecommitteert Meester Balthazar van Vlierden, Schepene, ende Meester Dionys vander Neesen, Secretaris deser stadt, omme te doene ende te besongneren nae innehoudt van desen. Actum VIIIa Januarii anno 1577. A. Dyck.

Requestboek 1569-77, f° 190.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheven ootmoedelyck te kennen Joris Santernel, vuyten name van Guert Friekenborch, Geeraert Bockelt ende Herman Schonck, Hans Steenkens ende Jacques van Thienen, cooplieden van wynen, hoe dat zy, supplianten, inden saccagemente deser stadt, hebben achterhaelt henne wynen respective die byden soldaten vuyten kelderen gevuert waeren, ende anderssints by hen innegenomen, de welcke zy oock hebben moeten rantsonneren tegens Charle Caravantes ende Gregorio Ruys de Juramendis, coopman alhier, tot sekere groote somme, daer voren zy hebben gegeven sekere henne pretense obligacie voor Notaris gepasseert, meynende gehouden te wesen tot den voors. rantsoene, daer nochtans by Heer Ieronimo de Roda, opden XV^en^ dach Novembris lestleden, van der Majesteyts wegen is geordineert dat men voor de wynen egeen rantsoen en soude betaelen, maer dat de wynen den supplianten wederomme souden gerestitueert wordden, gelyck die oock den supplianten gerestitueert zyn ; ende alsoe die supplianten beduchten dat zy by die voors. Caraventes ende Gregorio Ruys hen, supplianten, vuyt crachte vander voors. notariale obligacie, selen in rechte betrocken wordden voor de reste die hen soude mogen commen, volgende der selver obligacie, die welcke oock gemaect is op meerdere somme dan die voors. Gregorio ende Caraventes met vuytcoopen vande mede participanten soldaten voor de wynen hebben gegeven, wel ter sommen van by de twee duysent croonen, ter causen van welcker sommen als oock van de getelde penningen, geschapen is proces te rysene, van noode wesende tot conservatie van hennen rechte oock de voors. soldaten te produceren ten thoone, die dagelyckx zyn vertreckende ende in tyden nyet en souden vindtbaer wesen, Soe bidden die supplianten omme geadmitteert te worddene hen productie te mogen doene valetudinarie ende *ad perpetuam rei memoriam*, behoudelyck

dat den thoon zal blyven secreet ende partyen in tyden ende wylen respective henlieden reproche ende salvatie ter contrarien. Dwelck doende etc. DA. KEMPENEER.

Is by myne Heeren gecommitteert Joncker Merten van Ranst, Schepene, ende Meester Jan van Asseliers, Secretaris deser stadt, omme de getuygen in desen gementionneert te overhooren. Actum XXVIa Januarii anno LXXVII. P. CHARLES.

Requestboek 1569-77, f° 205v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft ootmoedelyck te kennen Jacques Gielis, coopman deser stadt, inden name van Signor Mathyas Dagna, coopman residerende tot Brugge, hoe dat hy alhier liggende heeft omtrent seven pypen Canariewyn, reste van meerdere quantiteyt, die hy van over badt dan drye jaeren alhier gehadt heeft, de welcke (als suerachtich zynde) nu ter tyt nauwelyckx acht guldenen dame en souden mogen gelden, nyettegenstaende dat de selve den suppliant, inder voors. qualiteyt, ongelyck meer gekost hebben, behalven noch het groot rantsoen dwelck de suppliant daervore betaelt heeft ende alnoch eensdeels gehouden is te betaelen, boven welck verlies ende oncosten soude de suppliant geschapen zyn de voors. wynen alhier te moeten laeten bederven, soe verre hy daeraff daccyse ende impost soude moeten betaelen, midts dat de selve accyse ende impost bynaer soe vele souden bedragen als de voors. wynen mogen weert wesen, tot des suppliants groote schade, waerduere oyck dese stadt nyet en soude commen te prouffiteren, ten waere dat hem, suppliant, toegelaeten

werdde de voors. wynen met amen, halve amen, vierendeelen ende achtendeelen aende poorters ende cooplieden alhier te mogen vercoopen ende distribueren, op alsulcken accyse ende impost als men in respecte van poorters gewoonelyck is te gevene van Franssche wynen, omme dwelck de suppliant seer ootmoedelyck is biddende etc. P. MALLERY.

Is by myne Heeren gecommitteert Cornelis Grameye, Collecteur vanden wynaccyse deser stadt, omme de wynen hierinne geruert ten huyse des suppliants te gaen proeven, omme, tselve gedaen ende zyn raport gehadt, voorts geordonneert te worddene naer behooren. Actum IIII[a] Februarii 1577. A. DYCK.

Op den bladrand : Daernae is by myne Heeren den suppliant toegelaeten de wynen hierinne geruert te mogen vercoopen opde accyse van vier guldenen dame, sonder dat hy de selve wynen zal mogen overlaeten den taverniers, maer selver moeten tappen, veylen ende vercoopen tegens VII stuyvers den pot. Actum VII[a] Februarii 1577. A. DYCK.

Requestboek 1569-77, f° 212v.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Gheeft te kennen in alder ootmoet Arnoult Clamp, coopman van Rýnssche wynen ende suppoest vande Hensensteden, hoedat, in dese voorleden pillaige der stadt van Antwerpen, vuyt zynen huyse ende kelders inde Hoochstrate, daer *den gulden Helm* vuythanght, omtrent den VII[en] oft VIII[en]

dach Novembris lestleden, zyn genomen ende gesleypt XIX stucken Rynsschen wyn ende gevuert int Huys van Portugael, daervan sekere drye stucken van daer voorts zyn gevuert ten huyse van Ortensio Magni Cavalli in *den Biekorff*, opde Eyermerct alhier, alwaer deselve hy, suppliänt, heeft doen arresteren, ende soude deselve met rechte ende justicie daervuyt hebben doen haelen, maer overmidts dat deselve Hortensio doen ter tyt seyde tot hem, suppliant, dat hy deselve drye stucken daer inden keldere soude willen laeten ende deselve daer soude commen versoucken ende visiteren soe dickwils als hem, suppliant, belieffde, ende dat deselve daer wel souden bewaert wesen, ende, indyen men bevonde dat hem selve soude moeten gerestitueert wordden, dat hy hem, suppliant, deselve soude restitueren oft de weerde betaelen. Nu eest alsoe dat, by placcate vande Majesteyt is geordonneert dat yegelyck coopman syn eygen goet soude mogen aenveerden etc. Bidt daeromme de voors. suppliant dat myne Eerweerden Heeren believe den voors. Hortensio te bevelen ende tordonneren dat hy den suppliant restituere de voors. drye stucken Rynssche wynen, oft de weerde daervoor betaele tot moderatie van cooplieden hen des verstaende, oft eenen commissaris vande Schepenen te ordonneren, omme tgeschil van partyen te overhooren ende deselve te veraccorderen, eest mogelyck, oft anders raport te doene, deselve auctoriserende omme te interloqueren etc., ende sunderlinge omme te overhooren sekere getuygen die de suppliant geerne soude produceren valetudinarie, overmidts deselve in meyninge zyn haest te vertrecken metten provoest Camargo, omme etc. Dwelck doende etc. W. Roelsius.

Syn by myne Heeren gecommitteert Joncker Philips Vuesels, Schepene, ende Meester Jan Asseliers, Secretaris, die partyen in desen sullen accorderen, opdat zy connen, oft, ingevalle van egeenen accorde, raport doen, omme, derselver raport gehoort, voorts geordonneert te worddene nae behooren. Syn oock voorts de voors. commissarisen gecommitteert omme de getuygen des suppliants valetudinarie te overhooren, behoudelyck den thoon blyve secreet ter tyt ende wylen anders zal wesen geordonneert,

reserverende partye daertegens zyne reproche ende den suppliant ter contrarien zyn salvatie. Actum VIIIa Martii anno 1577. BLYHOEFT.

Requestboek 1569-77, f° 236.

Ten versuecke van Gheeraerdt van Boucholt, coopman van wynen, borgher van Coelen.

Henrick van Deventer, craenkint deser stadt, out XLII jaren, *juravit* waerachtich te zyne hoedat hy, deponent, met zynen consorten, des Dysendaechs ende Woensdaechs naer Martini lestleden, deur bevel ende laste ende oock deur force ende gewelt van sekeren Spaenssche soldaten, vuyt sekeren keldere gestaen onder den huyse van Jacques van Yewerven, by de Engelsche Borze alhier, gedaen hebben alle de wynen die inden selven keldere liggende waren, wesende naer zyn best onthout XXVI stucken ende drye cleyne vaetkens, dewelcke hy gevuert heeft eensdeels in *den Helmen*, inde Coeperstrate, eensdeels by Sint Jacops inde *Drye Nuesen* ende in andere diversse plaetsen, ende hebben de Spaegnaerden, die in « den Helm » thuys laghen, hem, deponent, betaelt van zynen salaris.

Anno 1577, XIIIa Martii.

Cornelis vande Velde, out 55 jaren, Hans Menschen, out XL jaren, Laureys Wouters, out LV jaren, ende Ambrosius Lybert, out XXX jaren, alle craenkinderen deser stadt, *juraverunt* etc. *ut precedens testis* etc.

Anno 1577, XIIIa Martii.

Ten versuecke als voere.

Jacques van Yewerven, coopman, woonende by de Engelsche Borsse alhier, out 49 jaren, *juravit* etc. waerachtich te zyne hoedat de voers. Gheeraert van Bocholt, producent, opten V^{en} Septembris nu lestleden, van hem, deponent, gehuert heeft den keldere van de huysinge aldaer hy, deponent, jegenwoirdelyck innewoonende is, gestaen als voere by de Engelsche Borsse, in welcken keldere de voors. producent sekere quantiteyt van wynen ligghende hadde ten tyde doen de Spaensche soldaten hier innequamen, welcke wynen sesse oft seven daghen naer het innemen ende pilleren van deser voors. stadt, vuytten voors. keldere gedaen zyn gewordden byde craenkinderen deser stadt, deur bevel ende laste van sekeren capiteyn logerende alsdoen in « den Helm » inde Coeperstraete, alwaer een deel vande selve wynen gevuert is, ende de reste in andere plaetsen, als ten huyse van eenen Jan de Caracena, een stuck.

Anno 1577, IIII^{a} Martii.

Ten versuecke als voere.

Franchois van Lemens, coopman alhier, out 63 jaren, *juravit* etc. waerachtich te zyne hoedat, drye oft vier daghen naer het sack van deser stadt, hy, deponent, ten versuecke ende begheerte van Jan van Loo, cuypere, die de wynen van hem, deponent, liggende inden keldere vande huysinge van Jacques van Yewerve, te bewaren hadde, mette huysvrouwe vanden selven van Loo geghaen is inden voers. keldere, alwaer doens ter tyt vyff oft sesse Spaegnaerden waren, die de selve wynen aenveert hadden, omme te besiene oft hy de selve wynen, wesende XXV oft XXVI stucken ende II oft III toelasten, soude hebben connen verrantsoenen. Ende aldaer wesende ende met hen nopende

het voers. rantsoen sprekende, is ten lesten mette voers. Spaegnaerden nopende den prys ende rantsoen veraccordeert, op sulcken conditie dat hy ierst ende voeral den man die deselve wynen aenghingen, te wetene hem, producent, wilde spreken. Ende daernaer hem, producent, sprekende ende deselve hoorende dat den prys ende rantsoen groot was, en heeft daermede nyet te vreden geweest noch tselve willen accorderen, dwelck hy, deponent, daernaer den Spaegnaerden aengesecht heeft ; ende vier oft vyff daghen daernaer, zo heeft hy, deponent, gesien dat de craenkinderen de selve wynen vuytten voers. keldere gedaen hebben, ten versuecke ende deur bevel vande voers. Spaegnaerden, die aldaer present ende tegenwoirdich waren, sonder te weten waer zy die gevuert hebben, dan heeft wel hooren seggen dat zy eenighe daeraff vercocht ende eenighe wechgeschoncken hebben.

Anno 1577, VIII^{a} Martii.

Collectanea 1573-82, f° 4.

Ten versuecke van Jaecques van Steenberghen ende compaignie, Melchior Mant ende compaignie, Jan Ghevaerts, de jonghe, ende compaignie ende Jacob Ghey ende compaignie, alle cooplieden van wynen.

Jacques de Deckere, facteur van wynen, out XXXI jaeren, Adriaen Raet, out XLII jaeren, Aernoult Rostaert, out XLII jaeren, Jan Fyer, out XXIII jaeren, alle cuypers ende werckers van wynen, *opidani*, ende Jan Janssen, cuypere ende wynwerckere opden casteele alhier, out 34 jaeren, *juraverunt et affirmarunt* waerachtich te zyne, te wetene de

voors. Jaecques de Deckere, aengaende alsulcken XXIIII stucken Renschen wyns, als voer den saccagemente ende rooff deser stadt, geleghen hebben inden kelder van Henrick van Hoynssen, byde Borcht alhier gestaen ; Item aengaende alsulcken elff stucken Renschen wyns, als voer den selven rooff ende saccagemente, gelegen hebben inden kelder vanden voetboghe byder voors. Borcht, ende aengaende oick alsulcken tweelff stucken Renschen wyns, als gelegen hebben inden kelder onder *Breslau*, inde Sausierstrate, ende altsamen, thiene dagen naerden selven saccagemente, te wetene den XIIII^en^ Novembris lestleden, vuyten selven kelders gehaelt ende gevuert zyn naerden casteele alhier, by bevele ende ordinantie van Andries de Malvezeda, Spaignaert ende munitiemeester vanden casteele deser stadt was, die de selve voor prys ende verbeurt maecte, dat alle de selve wynen toebehoorende zyn, te wetene de tweelff stucken, van de voors. XXIIII stucken inden kelders des voors. van Onchen, houdende deen doer dandere omtrent sesse amen, den voors. Jaecques van Steenberghen ende compaignie, ende dander tweelff stucken wesende van eender grootte, den voors. Mechior Mant ende compaignie, Item de voors. elff stucken wyns, ligghende inden voors. voetboghe, den voors. Jan Ghevaerts ende compaignie, ende de resterende tweelff stucken wyns, inden kelder van *Breslau*, den voors. Jacob Ghey ende compaignie, redene van zyne wetentheyt allegerende want hy, deponent, is facteur ende cuypere vande voors. producenten ende wynen, ende dat hy, deponent, de selve wynen heeft doen kelderen inden kelders ende plaetsen voors. ; Item de voors. Adriaen Raet, Aernoult Rostaert ende Jan Fyer, gesamenderhant, waerachtich te zyne dat zy, deponenten, opten XIIII^en^ Novembris lestleden, daerby ane ende present zyn geweest alwaer de voors. Jaecques de Deckere, van wegen zyne meesters, de voors. wynen geerne geranzoent hadde jegens den voors. Andries de Malvezeda nyetjegenstaende dat de voors. eerste XXIIII stucken, toebehoorende den voors. Steenberghen ende Melchior Mant, tegens den soldaten eens geranzoent waeren, maer en woude de voors. Malvezeda daerna nyet hooren, seggende tot den voors. de Deckere dat hy die nyet en const gederven ende de

selve opt casteel van noode ende van doene waeren, affirmerende voorts de voors. Adriaen Raet ende Aernoult Rostaert dat zy alle de voors. stucken wyns, behalven twee stucken, daeraff deen by den voors. Malvezeda vercocht werdt, ende dandere by hem oft zynen dieneers vervuelt ende vuytgedroncken werdt, hebben moeten helpen vuytdoen vuyt de voors. kelders ende met wagens gevuert hebben opt casteel voors., alwaer zy, deponenten, de selve wynen weder hebben moeten kelderen, metten kraenkinders deser stadt, inden amunitie kelder vanden Renschen wynen opt casteel voors. gestaen, ende dat zy, deponenten, badt als vierthien daghen daerna, de selve wynen inden selven amunitie kelder continuelycken geregeert hebben, ende naer de selve vierthien daghen dat zy, deponenten, noch dickwils geweest hebben opden voors. casteele ende gesien hebben dat de selve wynen aldaer noch laghen, gelyck oick zy, deponenten, op heden inden voors. kelder geweest hebben ende aldaer vande voors. wynen alnoch bevindende zyn, namentlyck vande eerste tweelve, toebehoorende den voors. Steenberghen ende compaignie, vyff heele stucken ; Item vande voors. andere tweelff stucken, toebehoorende den voors. Melchior Mant ende compaignie, drye heele stucken, waeraff dat deen nu jegewoordelyck ten tappe loopt, ende vande voors. elff stucken wyns, toebehoorende Jan Gevaerts ende compaignie, vyff heele stucken, ende vande voors. tweelff stucken wyns, den voors. Jacob Ghey ende compaignie toebehoorende, en hebben zy, deponenten, egeene gevonden dan een stuck liggende alnoch inden selven kelder, nyet wel wetende oft den voors. Jacob Ghey is toebehoorende, maer wel waerachtich te wesen dat tselve stuck wyns oick is gerooft ende gepilleert geweest ende toebehoorende is den cooplieden van wynen voors. ; ende de voors. Jan Janssen, waerachtich te zyne dat hy zedert de voors. vierthien daghen dat de voors. Adriaen Raet ende Arnoult Rostaert de selve wynen werckten ende regeerden, dagelix alle de voors. wynen geregeert ende gadegeslagen heeft, gelyck hy op heden datum van desen alnoch doende is, ende dat de voors. derthien stucken wyns zyn vande selve stucken die de voors. Adriaen Raet ende Aernoult Rostaert onder de bovengescreven quantiteyt ten daghe voors. opden

casteele gebrocht ende gekeldert hebben, zonder dat de selve wynen oyt zedert zyn afgesteken op andere vaten oft verhandelt oft vervuert zyn in andere kelders oft plaetsen. Sonder argelist.

XXVIII Martii 1577.

Scab. Prot. 1577, sub Martini & Kieffel, II, f° 147.

Ten versuecke van Hans Steynkens, cuyper ende facteur van wynen, inden name van Peteren Nollens, coopman van wynen.

Anthonis Lenaerts, out LXX jaren, Willem Neefs, out omtrent XL jaren, beyde arbeyders aende Crane, ende Lion Dargo, cuyper, out XXXIIII jaren, alle *opidani, juraverunt* dat zy, deponenten, des Donredaeghs ende Vrydaeghs naden innemen ende berooven deser stadt, te weten opden achtsten ende negensten Novembris lestleden, hebben, deur bevele ende bedwange van George de Ayala, gelicht ende getrocken wt sekeren kelder onder den huyse geheeten *de roode Logie*, aen Sinte Petersbrugghe alhier tAntwerpen gestaen, vele verscheyden stucken Rynschen wynen, ende dat zy, attestanten, met heuren medegesellen sommige vande selve stucken wynen, sonder den justen nombre van dyen te wetene, deur bevel als vore, ghevoert hebben ten huyse van Janne de la Faille, inde Huydevetterstrate alhier gestaen, dairinne doen ter tyt thuys lach ende gelogeert was capiteyn Julian Romero.

Comparuit de voornoempde Hans Steynkens *et juravit* dat hy over de wynen voorgeruert van weghen den cooplieden die de selve toebehoorden, administratie heeft gehadt, ende dat vanden selven wynen die als vore wten

voors. kelder onder de *roode Logie* getrocken ende gelicht zyn, gevoert ende gebracht zyn inden logemente vanden voornoempden capiteyn Julian, tweelf stucken, die hy, affirmant, in sekeren kelder vanden selven logemente gesien heeft onder de macht vanden voors. Romero ende van zynen hoofmeester, ende dat hy, attestant, wel weet dat de negen stucken wynen dairaf toebehoorende waren den voornoempden Peteren Nollens oft zynen committenten, ende de resterende drye stucken waren toebehoorende Hermanne Aeck, van Colen.

Die XVIII Aprilis anno 1577.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 566.

Ten versuecke van Gielis Lambrechts, conchierge vanden Stadthuyse.

Hans van Erpe, creemere, *opidanus*, out XXXVII jaren, *jnravit* dat warachtich is ende hy gesien heeft, seven oft acht daghen na den innemen ende berooven deser stadt, Joris de Ayala, die hy, attestant, zeer wel kent, gecomen is opte Groote Merct alhier tAntwerpen, ende heeft wt laste ende bevele (zoe hy alsdoen verclaerde) vanden Maistre de campo, wt des voors. Gielis Lambrechts kelder, liggende onder den stadthuyse, naest den winckel van hem, deponent, doen trecken verscheyden stucken Rynsche wynen, dairaff hy, attestant, eenighe stucken heeft sien voeren ten huyse van Jan de la Faille, dairinne gelogeert was de Maistre campo, capiteyn Julian Romero.

XVIII^a Aprilis 1577.

Ten versuecke als vore.

Henrick Hoffmans, cuyper, *opidanus*, out XXVI jaren, *juravit* dat op den Sondach, acht dagen na dinnemen deser stadt, hy, deponent, deur bevele ende by bedwanghe van Joris de Ayala, heeft helpen lichten ende trecken wt des voors. producents kelder verscheyden stucken Rynsche wynen, sonder het just getal dairaf onthouden te hebbene, oft oic te wetene waer die voorts gevoert zyn geweest.

Die eodem.

Ten versuecke als vore.

Bartelmeeus Henricx, cuyper, out XLIIII jaren, *juravit* dat hy, deponent, ende de voors. Henric Hofmans met meer andere, op en Sondage, acht dagen na dinnemen deser stadt, by bevele ende bedwanghe vanden voers. Jorise de Ayala, gelicht ende getrocken heeft wten voors. keldere verscheyden stucken Rynsche wynen dairaf vier stucken by hem, deponent, ende zyne medegesellen, deur bevele als vore, gevoert ende gebracht zyn ten huyse van Janne de la Faille, daer alsdoen gelogeert was de capiteyn Julian Romero, aldaer sy die ontladen ende opde plaetse geleyt ende gelaten hebben.

Die eodem.

Peter Spaen, oic cuypere, out XXXI jaren, *juravit* dat hy, ten voors. Sondage, deur bevel vanden voornoempden Joris

de Ayala, wten voors. kelder oic heeft helpen trecken verscheyden stucken Rynschen wynen ende twee stucken dairaf voeren ende brenghen ten logemente voors. vanden voornoempden capiteyn Julian, boven noch vier ander stucken wyns die aldaer ten selven dage byden voors. Bartelmeeus ende andere gebrocht waren, zoo deselve Bartelmeeus boven heeft geaffirmeert.

Die eodem.

Comparuit de voors. Gielis Lambrechts et *juravit* dat de sesse stucken wynen voorgeruert, die als vore gevoert zyn geweest inden logemente vanden voornoempden capiteyn Julian, zyn geweest zyns affirmants eyghen wynen, beloopende tsamen sesse voeders, gerekent sesse amen voor elk voeder, weerdich wesende elcke ame seven ponden grooten Vlems, ende dat Joris de Ayala voornoempt hem, affirmant (alzoe hy solliciteerde om zyne voors. wynen oft de weerde van dyen weder te cryghen) verclaert heeft dat deselve wynen wten voors. kelder gehaelt waren wt bevele ende ten behoeve vanden voornoempden capiteyn Julian, gelovende de selve Ayala dat hy hem, affirmant, vande selve zyne wynen soude doen contenteren, maer dat hy, affirmant, egheene vande selve wynen noch yet ter werelt dairvore tot noch toe en heeft connen wedercryghen oft recouvreren.

Die eodem.

Certificatieboek 1577-1578, D. II, f° 567.

Mei 1577.

Aujourd'huy (1) du mois de May l'an mil cincq cens septante-sept, par-devant moy, Pierre Fabri, Notaire et Tabellion publicq par le Conseil du Roy nostre Sire ordonné en Brabant admis, résident en Anvers, et en présence des tesmoingz dessoubnommez, est venu et comparu en sa personne Jacques Decquers, facteur de vin, bourgeois et manant de ceste ville d'Anvers, au nom et comme facteur de Jehan Gevaerts, marchant de vin, demourant à Nuys, pour lequel il se faict fort, et a recogneu et confessé, recogneut et confessa par cestes, que Monseigneur le Prince de Chimay, Seigneur de Rotselair etc., Lieutenant au chasteau de ceste ville d'Anvers pour Son Excellence le Duc d'Arschot, son père, at, ensuyvant l'ordonnance tant de Son Altèze que de Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté, délivré et laissé suyvre à luy, comparant, hors le dict chasteau, la quantité de cincq pièches de vin de Rhin, appartenans au dict Jehan Gevaerts, contenans, asscavoir une pièche six ames six rayes, une aultre six ames deux rayes, une aultre six ames quinze rayes, item une aultre six ames trois rayes et la cincqiesme pièche six ames dix-huyt rayes, faisans ensemble trente deux ames, lesquels dictz vins avoient esté prins et pillez par les soldatz Espaignolz au saccagement de ceste dicte ville d'Anvers et en après menné au dict chasteau hors la cave ou celier de la maison dicte *l'Arbalète*, située en ceste dicte ville au Bourg, dont luy, comparant, a promis et promect par cestes de guarantir et indempner à tousjours le dict Seigneur Prince et tous aultres qu'il appartiendra contre et envers tous ceulx qui polroient prétendre aulcun droict ou action sur les dicts vins, en tout ou en partie, de non estre à eulx appartenans. Et pour plus grande seureté de ce que dessus dict est, est semblablement comparu par-devant moy, le dict Notaire et témoingz après

(1) Dit stuk is zoo erg beschadigd dat de uitgelaten woorden daarin zijn verdwenen.

nommez, Arnout de Laet, marchant de draps, demourant à la Hoochstrate en ceste ville, beau-père du dict Jehan Gevaerts, et a promis et s'est constitué pleisge, comme principal, pour le dict Jacques Decquers et Jehan Gevaerts, à la descharge et indempnité du dict Seigneur Prince et tous aultres que besoing est, en la manière de ce que dessus. Obligeans ad ce les dicts Jacques Deckers et Arnout de Laet respectivement leurs personnes et tous, et quelzconques leurs biens, meubles et immeubles, présens et advenir, vers tous seigneurs et justices, et renonchants à toutes exceptions, bénéfices, faveurs et aydes de droict (1) non valoir si espècialle ne précède, consentans à moy, Notaire, sur ce estre faict et expédié acte ou instrument, ung ou plusieurs en meilleure forme. Ainsy faict au dict chasteau aux jour et an que dessus, en présence de Michiel Marien et Otto Janssen, cuveliers, bourgeois et manans de ceste dicte ville, comme tesmoingz à ce requiz et priez.

Protocollen van den Notaris P. Fabri 1573-79, f° 205.

(Juni-Juli 1577.)

Comparant (1) bourgeois et manant ont recogneu et confessé, recognoissent et confessent par cestes, d'avoir receu de Monseigneur le Prince de Chimay, Seigneur de Rotselair etc., Lieutenant au chasteau de ceste ville d'Anvers pour Son Excellence le Duc d'Arschot, son père, la quantité de cincq pièches de vin de Rhin, contenants, scavoir, deux pièches, chascune cincq ames et demie et six rayes, une aultre pièche, cincq ames cincq rayes, une aultre pièche, cincq ames et demie et cincq rayes, et le restant pièche, cincq ames et demie et trois rayes, faisant tout ensemble vingt-huit ames et

(1) Zelfde aanmerking als op bladz. 444.

cincq rayes, et ce par ordonnance tant de Son Alteze que de Messeigneurs du Conseil d'Estat, lesquelles dictes cincq pièches de vin avoient esté prins et pillez par les soldatz Espaignolz au saccagement de ceste dicte ville d'Anvers, et enaprès menné au dict chasteau hors d'une cave ou celier de la maison que fut de Henry van Onchen, situé auprès de la Vierschare, dont le dict comparant a promis et promect par cestes de guarantir et indempner à tousjours le dict Seigneur Prince et tous aultres qu'il appartiendra contre et envers tous ceulz qui polroient prétendre aulcun droict ou action sur les dicts vins, en tout ou en partie, de non estre à eulx appartenans. Et pour plus grande seureté de ce que dessus dict est, est semblablement comparu par devant moy, le dict Notaire et tesmoingz après nommez, Vincent Boomart, hostellier à l'hostellerie dicte (1), situé au Marché aux Chevaulx, bourgeois d'Anvers susdict, lequel a promis et s'est constitué pleisge comme principal pour le dict Jacques van Steenweghe, à la descharge et indempnité du dict Seigneur Prince et tous aultres que besoing est, en la manière de ce que dessus, obligeants ad ce le dict Jacques van Steenweghe et Vincent respectivement *se et sua* vers tous Seigneurs et Justices, et renoncheants quand ad ce à toutes exceptions, bénéfices, faveurs et aydes, de droict et de faict, faisans aulcunement au contraire de cestes, et, par espécial, au droict disant généralle renonchiation non valoir si espécialle ne précède, etc., consentans à moy, Notaire, sur ce estre faict et délivré acte.... (2)

Ghisbert Floris, marchant de vin, bourgeois et manant à Bois-le-Duc, tant en son nom propre et privé que pour et au nom de Anthoine Cornelissen, aussy marchant, demourant à Venlo, pour lequel il se faict fort, lequel comparant, en icelle qualité, recogneut que Monseigneur le Prince de Chimay, Seigneur de Rotselair etc., Lieutenant etc. *ut supra*, ensuyvant l'ordonnance tant de son Alteze que de Messeigneurs du Conseil d'Estat de Sa Majesté, a délivré et laissé suyvre

(1) *la Vigne.*
(2) Zelfde aanmerking als op bladz. 444.

à luy, comparant, hors le dict chasteau, deux pièches de vin de Rhin, contenans, l'une, appartenant au dict Ghisbert, six ames moins deux rayes, et l'aultre, compétant au dict Anthoine Cornelissen, six ames et demie, lesquelles dictes deux pièches de vin avoient esté prinses hors de la cave ou celier de la maison dite *l'Arbalestre*, situé au Bourg en ceste dicte ville, dont le dict comparant a promis etc.

Comparuit le dict Vydt Boomart et a promis et s'est constitué pleisge etc. pour le dict Ghisbert etc. *ut in precedenti ad finem.* Actum en présence de Arnout de Laet, marchant de draps, et Michel Marien, cuvelier, tesmoingz.

Jacques Deckers, facteur de vin, bourgeois et manant de ceste ville, au nom et comme facteur de Jehan Gevaerts, marchant de vin, demourant à Nuys, pour lequel il se faict fort, recogneut que Monseigneur le Prince de Chimay, etc , ensuyvant l'ordonnance etc., at délivré et laissé suyvre à luy, comparant, cincq pièches de vin de Rhin, appartenant au dict Jehan Gevaerts, contenans, asscavoir, une pièche IX ames six rayes, une aultre six ames deux rayes, une aultre six ames XV rayes, item une aultre six ames trois rayes, et la cincqiesme pièche six ames dix-huit rayes, faisans ensemble XXXII ames, lesquelz dictz vins etc., hors la cave ou celier de la maison dicte *l'Arbalestre*, situé en ceste ville au Bourg, dont etc.

Comparuit Arnout de Laet, marchant de draps, demourant en la Hoochstrate..... [1]

Le dict Jacques Deckers, au nom et comme facteur de Melchior Mant, marchant et bourgeois à Couloigne et compaignie, pour lesquels il se fist fort, recongneut etc. trois pièches de vin de Rhin appartenans au dict Melchior Mant et compaignie, contenans l'une pièche sept ames huyt rayes, une aultre six ames douze rayes, et le tiers cincq ames douze rayes, hors la cave de la maison de Henry van Onchen.

(1) Zelfde aanmerking als op bladz. 444.

Vydt Boomart, hoste à l'hostellerie nommé *la Vigne*, au Marché aux Chevaulx, au nom et soy faisant fort de Jehan Spore le jeusne, demourant à Hattinghen, recogneut que Monseigneur le Prince de Chimay etc. ensuyvant etc., a délivré et laissé suyvre à luy, comparant, au nom que dessus, une petite pièche de vin de Rhin appartenant au dict Jehan Spore, contenant deux ames et demie et cincq screves, peu plus ou moins, qu'avoit esté prins et pillé etc. hors de la maison dicte *l'Arbalestre*, situé etc.

Gérardt Bocholt, marchant, demourant en ceste ville, recogneut que Monseigneur le Prince de Chimay etc. at, ensuyvant etc., délivré et laissé suyvre à luy, comparant, une pièche de vin de Rhin, contenant sept ames et huyt rayes, à luy appartenant, qu'avoit esté pillé etc. hors d'une cave de la maison de Jacques van Eyewerve, située près de la Bourse des Anglois.

Protocollen van den Notaris P. Fabri 1573-79, f° 209.

Ten versuecke van Jaspar van Schoonhoven, coopman van wynen.

Laureys Wouters, oud LV jaren, ende Henrick van Deventer, out 41 jaren, beyde craenkinderen alhier, *juraverunt* waerachtich te zyne hoedat zy, omtrent drye weken naer het innemen ende pilleren van deser stadt, in absentie vanden voers producent, deur bevel ende laste van den hoefmeestere kelderweerdere ende andere vanden coronel Fruntsberch, vuytten keldere des voers. producents, gelegen onder de huysinge, geheeten *de Roose*, gedaen hebben van voere aen straete een groot stuck wyns van acht amen, ende hebben tselve gerolt inde voers. huysinge geheeten

de Roose ende gedaen in desselfs Fruntsberch drinckkeldere, daeraff zy gecontenteert zyn geworden vanden volcke des voers. Fruntsberch.

Anno 1577, XI[a] Junii.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 156.

Ten versuecke van Jaspar van Schoonhoven, coopman van wynen.

Pieter de Bloote, oudtcleercoopere, out 32 jaren, ende Adriana Jacques, huysvrouwe van Joris Dierens, out 38 jaren, *juraverunt* etc. waerachtich te zyne, te wetene de voers. Pieter de Bloote, hoedat hy, des Dysendaechs naer het innemen ende pilleren van deser stadt, geghaen is ten huyse vanden voers. producent, deur bevel ende last vanden dispensier vanden coronel Fruntsberch, ende aldaer gehaelt heeft de sleutels vanden keldere gestaen onder den huyse geheeten *de Roose*, aldaer de wynen des voers. producents ligghende waren, ende heeft hy, deponent, alsdoen gehoort dat de voers. dispensier seyde dat den voers. wynen nyet misschien en soude ende dat hy deselve voer den producent soude bewaren als den appel van zyne ooghen, ende heeft hy, deponent, omtrent XIIII daghen daernaer, vuytten voers. keldere helpen doen twee amen vande selve wynen ende die gedaen inden keldere vanden voers. Fruntsberch. De voers. Adriana Jacques, hoedat zy daer by ende ane is geweest, inden voers. keldere daer de wynen liggende waren, des Woensdaechs naer het voers. innemen, aldaer Joncker Halder, dienaer vanden voers. Fruntsberch, in presentie vanden voers. dispensier, alle de wynen geproeft ende geteeckent heeft, ende heeft gehoort dat de voers. Halder ende dispensier alsdoen seyden dat zy voer den voers. producent de voers.

wynen verwaren souden als den appel van heurer ooghen. Affirmerende voorts de voers. deponente dat zy gehoort heeft dat het volck vanden voers. Fruntsberch by avonde ende ontyden, inden voers. keldere geghaen is, maer wat zy daerinne gedaen hebben en weet zy nyet.

Die XI Junii anno 1577.

Certificatieboek 1577-1578, D. II, f° 156v.

(*Juli 1578.*)

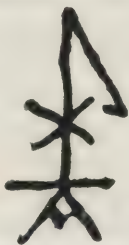
Ten versuecke van Otto Janssen, cuypere.

Otto Muller, out XXXVI jaeren, *opidanus, juravit et affirmavit* dat hy, den achtsten Novembris anno XVe LXXVI, ten versuecke des voirs. producents, getelt heeft in handen van sekere Spaigniaerden (die ingenomen hadden den keldere onder den huyse genaempt *den Voetboge*, achter de Borchtkercke alhier, ende deden rantsoenen de wynen inden selven keldere liggende) de somme van twintich Karolusguldenen eens, op rekeninge vanden rantsoene dat de voirs. producent den voirs. Spaignaerden moest geven van sekere wynen die hy inden voirs. keldere hadde liggende.

Certificatieboek 1577-78, D. II, f° 690.

Ten versuecke van Geerart Bouchout.

Peeter Oeyen, cuyper, woonende nu tertyt tot Gheele, out omtrent XL jaren, *juravit* ierst etc. warachtich te syne dat hy, inde weke nadyen de Spaengnaerts dezer stadt ingenomen ende berooft hadde, sonder den precisen dach onthouden te hebben, by eenighe vanden selven Spaengnaerden fortselinghe bedwonghen is geweest omme sekere wynen alsdoen liggende in *den Helm*, inde Coepoortstrate alhier, te regeren ende te sleypen naer Jacques le Maire huys inde Vleemincxstrate gestaen, ende dat hy alsdoen, vuyt laste vanden zelven Spaengnaerden, ten huyse desselfs Jacques heeft helpen sleypen ende kelderen inden keldere desselfs Jacques, staende voor aen de strate na de kerck toe, seker voeder van seven amen ende acht screven, overlents

gemerct metten buytenstaenden mercke, hebbende hy, affirmant, ierst tvoors. voeder afgesteken op twee toelasten ende een ame. Affirmerende oick onder den voers. synen eede, dat de voers. Geerart hem, affirmant, omtrent dry weken na tvoors. berooven ende tot diversche reysen daernae geclaeght heeft dat hem tvoers. voeder wyns inder voers. manieren byden Spaengnaerts afgenomen is geweest, hem gebeden hebbende dat hy in memorie wilde houden hoe hy metten voers. voeder wyns gehandelt hadde.

Die XVIII Martii anno 1579.

Certificatieboek 1579, f° 225.

III.

6 November 1576.

Monseigneur,

Ayant veu par la lettre de Vostre Altèze du IIIIe du présent, qui nous est venue ce matin, son arrivée à Luxembourg, en sommes esté infinement resjouys, tant pour entendre Vostre Altèze avoir passé les dangers estans tant fréquents par le monde en ce temps tant divers, mesmes ayant esté si petitement accompaigné, que pour espérer que sa venue apportera le remède dont tant ont de besoing ces pauvres pays. Et pour tant plus acertener Vostre Altèze du grand plaisir et contentement qu'avons de sa dicte arrivée, avons requis, avecq les Estatz-Généraulx, assamblez en ceste ville, le Seigneur d'Yssche de vouloir prendre la peine pour aller trouver, bienviengner et congratuler de nostre part son arrivée en santé au dict Luxembourg, dont louons Dieu, ne pouvant obmectre dire à Vostre Altèze qu'elle peult s'asseurer que l'on peult bien espérer tout bon remède, si les Estatz peuvent entendre brieffvement qu'elle vient avec pouvoir et volunté de faire retirer promptement les Espaignolz de par-deçà, aultrement estans les choses peu à peu par les occasions que Vostre Altèze entendra par cy-aprèz venues si avant qu'elles sont, ne voyons comment pouvoir faire poser les armes aus dicts Estatz, par quoy seroit bien requis que Vostre Altèze se hastast de s'approcher, affin d'envoyer vers icelle quelques personnaiges comme elle commande, pouvant en oultre asseurer Vostre Altèze que de nostre part ne manquerons de faire tout ce qu'est en nous pour la bonne direction des affaires au service de Dieu, de Sa Majesté et tranquillité

du pays, comme avons faict jusques à présent. Ce pendant nous nous recommanderons très humblement en sa bonne grâce et prierons le Créateur octroyer à icelle,

MONSEIGNEUR,

repos, santé, très bonne et longue vie. De Bruxelles, le VIe jour de Novembre J576.

Et en bas estoit escript : Ceulx du Conseil d'Estat du Roy, et signé : BERTY.

A Monseigneur, Monseigneur don Jehan d'Autrice, Gouverneur et Capitaine Général des pays de pardechà.

---

6 November 1576.

Instruction pour le Seigneur d'Yssche, envoyé et allant de la part des Estatz pardevers Don Jan d'Austrice à Luxembourg.

Le dict Seigneur d'Yssche se transportera en diligence, à la conduicte de Marc d'Ocoche, pardevers son Altèze, presentant à icelle les lettres et très humbles recommandations des dicts Estatz.

Et tenir avecq icelle devises et propos en conformité des dictes lettres dont luy est délivrée copie.

Que s'il est enquis plus avant pour dire et proposer ce

qu'il trouvera convenable pour le service des Estatz, asscavoir qu'iceulx ont de longtemps desirez et attendu l'ordre de Sa Majesté en ces affaires, espérant que, aiant entendu le pied et intention des Estatz, Son Altèze trouvera le tout redunder au bien et augmentation de la Religion et service de Sa Majesté, veu la ruine apparente en quoy se représentoient les affaires.

Au surplus, pourra déclairer et advertir ce qu'il trouvera convenir au subject de la dicte matière, pour tant plus l'incliner à haste sa venue en ceste ville de Bruxelles et se confier des dicts Estatz cy assemblez.

Mesmement seroit bon qu'il puist persuader à Son Altèze de vouloir prendre la voye de la poste, pour par telle familiarité et confidence, tant plus confirmer le peuple du grand fruict et bénéfice espéré de son arrivée, avecq ce aussy qu'estant sa venue notoire et publicque, ne se rencontre quelque empeschement qui pourroit retarder son arrivée, laquelle est nécessaire estre hastée.

L'advertissant davantaige que par ce moyen esteindra toute sinistre opinion que aulcuns diffidens ou malveuillans sèment entre le peuple.

Toutesfois luy pourra en premier lieu déclairer et advertir la grande dévotion et désir que Monseigneur le Duc d'Arschot et aultres Seigneurs et gentilz hommes ont de l'aller recueiller, sachant le chemin que prendra Son Altèze.

Faict à Bruxelles, le VIme de Novembre 1576.

Par charge expresse de Messeigneurs les députez des Estatz du Pays-Bas, assemblez à Bruxelles.

6 November 1576.

MESSEIGNEURS,

Vous aurez, au retour du Marquis de Havrech, entendu l'intention du Roy au faict du gouvernement général de ses pays de par-deçà et le choix que Sa Majesté avoit faict de nous, pour luy servir en cest endroict. Et quoy que dez lors, pour la bonne et naturelle affection que portons aus dicts pays, eussions bien désiré le suyvre sur le pied, touttesfois, comme pour prendre congé de Sa dicte Majesté, il nous a premièrement convenu la venir trouver d'Italie en Espaigne, est advenu (à nostre bien grand regrect) que la chose a prins quelque traicte, et néantmoins pour faire tant plus paroistre l'envie et désir qu'avons de veoir unesfois les affaires de par-deçà se réduire à quelque bonne yssue et détermination, nous sommes bien avecq tout travail et péril volu hazarder par la poste, jusques en ce lieu, et vous envoyant les lettres que Sa dicte Majesté vous escript là-dessus, les accompaigner de ce mot pour vous dire et asseurer qu'il n'y a chose de plus prez à nous recommandée, que de par tous bons moyens et avecq l'ayde de Dieu, tellement addresser les affaires que les bons subjectz de par-deçà, affligez desjà par tant d'années, puissent unefois estre remis à repos et tranquillité. Ce qu'estimerons tant plus tant aiséement pouvoir consuyvre, quant nous verrons par vous correspondu, secondé et assisté de telz et si bons offices qu'avez tousjours faict du passé et desquelz nous asseurons entièrement envers vous, comme asseurez vassaulx, fidelz et léaulx serviteurs de Sa dicte Majesté. Et pour nostre endroict, ne fauldrons à vous faire cognoistre par effect et de bien bonne volunté le vray zèle et bonne dévotion qu'avons de vous complaire et gratifier et de n'obmectre chose aulcune servante à la pacification des troubles et altérations passées et au support et soulaigement des bons et léaulx subjectz de Sa dicte Majesté, priant le Créateur

nous vouloir tellement inspirer que Sa divine Majesté en soit en premier lieu servie et le bien de ces dicts pays advancé et promeu comm'il convient à sa divine gloire et pour le service de Sa Majesté, qui l'a tant à cœur et nous l'a si soingneusement recommandé. A tant, Messeigneurs, le Seigneur Dieu vous maintiègne en sa saincte garde. De Luxembourg, ce VIe de Novembre 1576.

Votre bon amy, signé : JEHAN.

A Messeigneurs les Prélatz, Nobles et villes du pays et duché de Brabant, ou à leurs Députez.

Recepta le XVIe de Novembre 1576.

---

7 November 1576.

Rudolphus secundus, divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, etc.

Illustres, generosi, magnifici, nobiles, honorabiles, prudentes, fideles, dilecti, Non dubitamus quin ex litteris nostris ante plures dies ad vos datis, intellexeritis quibus de causis venerabilem et illustrem Gerhardum, Episcopum Leodiensem et Guilielmum, Ducem Juliacensem, Cliviæ et Bergiæ etc., consanguineum, affinem et principes nostros, charissimos nec non nobilem honorabilem et doctum nostros et imperii sacri fideles dilectos Philippum, Baronem in Winnenberg et Beylstain, Consilii nostri Aulici præsidem et Andream Gayl, juris utriusque doctorem, consiliarum nostrum Aulicum, isthuc ablegare decreverimus. Quæ cum ad vestram patriæque vestræ salutem et tranquillitatem ac commune reipublicæ bonum pertineant, vos benigne hortamur et requirimus ut eisdem commissariis nostris in

iis omnibus quæ nostris verbis vobiscum acturi sunt, non secus ac nobis ipsis plenam ac indubiam fidem prestare, vosque ad ea tales exhibere velitis, ut quod præ vobis fertis pacis et quietis publicæ studium reipsa perspici possit. Erit hoc et vobis et patriæ vestræ imprimis commodum ac salutare nostræque de vobis expectationi maxime consentaneum. Datum in civitate nostra imperiali Ratispona, die septima mensis Novembris anno domini 1576, regnorum nostrorum, Romani secundo, Hungarici quinto, Bohemici vero secundo. Signatum : RUDOLPHUS. Adhuc subscriptum : Ad mandatum Sacræ Cæsariæ Majestatis proprium. Subsignatum : BERNBURGER.

Superscriptio : Illustribus, generosis, magnificis, nobilibus, honorabilibus, prudentibus nostris et Imperii Sacri fidelibus, dilectis nostrarum ditionum Belgicarum Ordinibus et Statibus, Bruxellæ vel alibi congregatis

---

7 November 1576.

MONSEIGNEUR,

Comme pour les nécessitez augmentans désirons nous servir des Bas Allemans des régimens des Contes de Boussu, de Meghem et Baron de Hierge, en nombre de XXXIII enseignes, qui nous présentent toute fidélité, telement qu'il y a grand espoir de les gaigner, avons désiré supplier Vostre Excellence vouloir dépescher et envoyer le dict Seigneur Conte de Boussu au pays d'Utrecht, pour practicquer cest affaire. A quoy sa présence prouffiteroit grandement en ceste conjoincture que le désastre d'Anvers les pourroit avoir refroidé. Et comme la chose requiert grand haste, retournons à prier Vostre Excellence le vouloir dépescher

au plus tost. L'on a ce jour d'huy retenu les trois mille piétons, et mil chevaulx Franchois qu'on a promis de faire marcher en toute diligence. Si allons travaillant de toutes parts pour recouvrer deniers et gens, afin de résister aux invasions de l'ennemy et le déchasser, s'il est possible. A quoy prions Vostre Excellence vouloir aussy assister de touts ses effortz.

MONSEIGNEUR,

Dieu Nostre Créateur veulle donner à Vostre Excellence bonne et heureuse vie. Aprez noz très affectueuses recommandations à Vostre bonne grâce. De Bruxelles, ce VIIe de Novembre 1576.

De Vostre Excellence,

TRÈS AFFECTIONNEZ SERVITEURS LES ESTATZ DU PAYS-BAS ASSEMBLEZ A BRUXELLES.

Par charge expresse des Seigneurs des dicts Estatz.

A Monseigneur
Monsieur le Prince d'Orenges.

---

7 November 1576.

MONSIEUR,

Nous sommes fort joyeulx de vostre délivrance, qui aussy servira grandement à la patrie en ceste conjoincture qu'elle a nécessité d'estre secourrue de ses amys, vous priant et requérant bien instamment de vouloir passer

jusques à Utrecht pour gaigner les Bas-Allemans de vostre régiment et aultres estans en ce quartier, qu'avons desjà commencé à practicquer par aulcuns députez envoiez de nostre part. A quoy vostre présence serviroit de beaucop pour la bonne affection et réputation qu'il vous ont tousiours porté. Nous escrivons à Monseigneur le Prince d'Orenge à ces mesmes fins, comme verrez par la copie cy-joincte. A quoy derechieff prions vous vouloir accomoder et vous encheminer par-deçà avecq les dicts gens de guerre au plus tôt que vous sera possible. Et si du mesme voiaige pouvez réduire le chasteau d'Utrecht avec la ville en l'asseurance et dévotion des Estatz, ce seroit ung grandissime bénéfice pour la patrie. En quoy obligerez grandement tout le pays et Estatz à le recognoistre en tout service. Nous recommandant sur ce très affectueusement à vostre bonne grâce, prions Dieu vous donner,

Monsieur,

Santé heureuse et longue vie. De Bruxelles, ce VIIe de Novembre 1576.

De Vostre Seigneurie,

Très affectionnez en service les Estatz du Pays-Bas assemblez a Bruxelles.

A Monsieur
Monsieur le Conte de Boussu.

8 November 1576.

Monseigneur,

Depuis le partement du Seigneur d'Yssche vers Vostre Altèze, nous nous sommes advisez de dépescher vers icelle Messire Jehan Fonck, Prévost de l'esglise Sainte Marie et Archidiacre à Utrecht et du Conseil privé de Sa Majesté, comme celluy qui, depuis la relaxation de quelques ungz du Conseil d'Estat, y a esté employé et partant enthièrement imbu des affaires, pour déclairer par le même à Vostre Altèze l'enthier estat diceulx, ensemble les demandes et prétensions des Estatz et ce que pourra leur donner contentement et remédier et estaindre ung si grand feu desjà allumé si avant que si l'on n'y va audevant par les vrays remèdes, en ensuyvra infailliblement la ruine de tous ces pays, comme ledict Fonck le déclarera plus particulièrement à Vostre Altèze, laquelle supplions très humblement l'oyr bénignement, luy adjouster enthière foy comme à nous mesmes, et considérant et pesant le tout comme mérité la qualité et importance de l'affaire, y procéder aussy par la voye salutaire et nécessaire pour la conservation de tous les pays de par-deçà, l'augmentation et accroissement desquelz à tant esté à cœur à feu de très glorieuse mémoire l'Empereur Charles, père de Vostre Altèze, et les subjectz et vassaulx desquelz il avoit en tant grande estime pour leur tant grande et anchienne fidélité, laquelle se trouvera encores en eulx, ostant les occasions qui peuvent les avoir altéré doiz quelques années ença, qui sera l'endroict où pour fin de ceste nous nous recommanderons,

Monseigneur,

très humblement en la bonne grâce de Vostre Altèze, et supplierons au Créateur qu'il doint a icelle très bonne et

longue vie. De Bruxelles, le VIIIe jour de Novembre 1576. En bas estoit escript : Ceulx du conseil d'Estat du Roy, soubzsigné : Berty. Et la superscription estoit : A Monseigneur, Monseigneur Don Jehan d'Austrice, Chevalier de l'Ordre, Lieutenant Gouverneur et Capitaine Général du Roy ès pays de par-deça.

---

9 November 1576.

Messeigneurs,

Nous avons avecq singulière allégresse et plaisir entendu, tant par voz lettres du VIe de ce mois que le rapport du Seigneur d'Ysque, le contentement qu'avez receu de nostre arrivée en ce lieu, de quoy vous scavons très bon gré et remerchions de la bonne remonstration qu'il nous en a faict de vostre part, et mesmes de la bonne et ferme délibération qu'avez de persévérer en la saincte foy et religion catholicque et en l'obéyssance que debvez à Sa Majesté vostre Prince naturel, comme ont tousjours si constamment faict voz prédécesseurs. En quoy vous pouvons bien asseurer que ne fauldrons de vous seconder, assister et favoriser de tout nostre pouvoir et à procurer le repos et tranquillité de ces provinces desjà longuement et griefvement affligées par ces troubles et esmotions passées, et en tout cecy vous faire paroitre de combien désirons ensuyvre l'amour et direction dont tout le monde scait feu l'Empereur de très haulte mémoire avoir embrassé les dicts pays, aymé et estimé ses vassaulx et subiectz en iceulx sur tous ses aultres pays et royaulmes. Duquel ayant de Dieu cest honneur d'estre filz, le remercions aussy d'avoir hérité la mesme inclination et affection naturelle, espérans pour ce, avecq l'ayde du Créateur et vostre bonne correspondence, tellement

addresser les affaires que sa Devine Majesté en sera en premier lieu servie et le tout conduict à une vraye et asseurée pacification, laquelle Sa dicte Majesté a tant à cœur, et nous a si soingneusement recommandée, à l'advanchement de laquelle aussy esmenés et poulsez du dict zel et bonne envie, et à raison de ce, nous sentans et réputans comme de la patrie, nous avons bien voulu exposer par la poste à tant de travaulx et périlz, pour nous rendre au plus tost par-deça, voires sans aulcune suycte et si petitement acompaigné, comme avez peu cognoistre, nous esloignant pour ce seul respect de la personne de Sa dicte Majesté et postposant les aises, honneurs et commoditéz que nous y pouvons avoir. Et comme la célérité peult ès présentes conjoinctures apporter grand avantaige au bien publicq, et d'aultre part toute dilation quant et soy une infinité d'inconvéniens, désirant au plus tost, avecq suyte et accompaignement convenable et séant à nostre qualité et degré qu'il a pleu à Sa Majesté nous donner en ce pays de par-deça, nous rendre en lieu commode où puyssions conjoinctememt entrer en communication avecque ceulx qui de vostre part seront députéz vers nous, auquel effect sera requis que vous envoyez au plus tost quelques seigneurs de vostre part en ce lieu pour entamer et donner commenchement à une si bonne négotiation et adviser tant sur le faict de nostre suyte et garde que du lieu où nous pourrons rendre pour y continuer et avecq l'ayde de Dieu achever ce bon œuvre, dont le commencement se prendra icy par nostre entreveue. Nous asseurant, puisque nostre but ne tend aillieurs que de remectre le pays en repos et establir une ferme et durable paix, de trouver en vous la volunté tellement correspondante à nostre désir que, ayans communiqué par ensemble avecq voz députéz sur les vrays remèdes et moyens de pacification à nous enchargéz par Sa dicte Majesté, ilz n'en départiront qu'avecq grandes occasions de se contenter et louer de nous, et que la fin sera si fructueuse que ce sera à la louenge de Dieu, service de Sa Majesté, bien et repos des bons subiectz d'icelle, ainsy qu'avons chargé au dict Seigneur d'Yssche vous asseurer et promectre de nostre part, l'ayans pour ce regard incontinent renvoyé vers vous, affin de tant plus accélérer la

venue des dicts Seigneurs que pourez envoyer par devers nous en ce lieu, la venue desquelz nous entenderons icy avecq très grand désir. Et sur ce, Messeigneurs, le Seigneur Dieu vous maintienne en sa saincte grâce. De Luxembourg, ce IX[e] de Novembre XV[c] LXXVI. Plus bas estoit escript : Vostre bien bon affectionné amy, et signé : JEHAN. La superscription estoit telle : A Messeigneurs les Députéz des Estatz du Pays-Bas assemblez à Bruxelles.

---

17 November 1576.

Eerweerdighe, Edele, Wyse ende zeer Voersienighe Heeren myne Heeren den Gedeputeerden der stadt van Antwerpen.

EERWEERDIGE, EDELE, WYSE ENDE SEER VOERSIENIGHE HEEREN ENDE MEDEBROEDEREN.

Wy gebieden ons vuyt gansscher herten aen Uwer Eer., derselver midts desen overseyndende sekere requeste dewelcke Uwer Eer. sal gelieven te presenteren aenden Raidt van Staten ende neffens deselve te vervolgen, dyen achtervolgende, passepoort om van deser stadts weghen te mogen seynden aen Don Juan d'Austrice ende Syne Hoocheyt willecomme te heeten, ons deselve metten bringer van desen terstont overseyndende. Voerts, voer soevele aengaet het ongeluck dwelck dese voerlede daighen deser stadt is overcomen, aengesien hetselve al de werelt nyet dan te seer bekent is (Godt betert), en is van egheenen noode daeraff veel te schryven, dan alleenlyck moeten allegader den Heere bidden, dat hy syne barmherticheyt over dese

stadt wilt storten, ten eynde deselve soe zy geschapen is geheelycken nyet verloren en gae,

EERWEERDIGHE, EDELE, WYSE ENDE SEER VOERSIENIGHE HEEREN, ENDE MEDEBROEDEREN,

Hiermede Uwen Eer. den Almogenden bevelende. Geschrevuyt Antwerpen, desen XVII^en Novembris 1576.

SCHEPENEN ENDE RAEDT DER STADT VAN ANTWERPEN.

Briefwisseling van het Magistraat.

---

13 December 1576

Veu que plusieurs bourgeois et habitans se retirent journellement hors de ceste ville, abandonnant les ungs le lieu de leur naissance et les aultres celuy de leur domicille et ordinaire résidence, auquel touteffois ilz sont tenuz d'assister en cas de besoing et nécessité, non seullement selon les loix positives ains aussy selon le droict de nature, Nous, y désirans pourveoir, avons défendu et défendons, par ceste, au nom et de la part du Roy, que nulz bourgeois ny habitans d'ichy en avant ne présument de changer leur domicille ny se retirer hors de ceste ville, ains qu'ilz ayent à y continuer leur résidence comme du passé ; et au regard de ceulx qui desjà se sont absentez, qu'ilz ayent à retourner en leurs logis et reprendre leur résidence en ceste ville endedans le terme de quatre sepmaines, ceulx qui se tiennent dedans les pays de par-deçà de Sa Majesté, et de six sepmaines ceulx qui se sont retirez hors d'iceulx à encommencher doiz la publication de ceste, enchargeans à tous parens, alliez, amys et voisins d'iceulx absens, de leur en faire l'advertence, affin qu'ilz retournent, en faulte de quoy, l'on déclaire tant les dicts absens que ceulx qui

d'ichy en avant s'absenteront, privéz de leur droict de bourgeoisie, et en oultre avoir fourfaict la somme de deux mil florins, et que ultérieurement sera contre eulx procédé selon que de droict et raison on trouvera convenir. Et affin que de la présente ordonnançe personne puisse prétendre ignorance, ordonnons à l'Escoutette de ceste ville de la faire publier là et selon qu'il appartient. Faict en Anvers, le XIIIme jour de Décembre 1576. Signé GER^mo^ DE RODA, et cachetté ou sellé de certain cachet ou séel royal, y mis en placcart, en cire rouge.

Publicatum XIIII Decembris XV^c^ LXXVI.

Spaensch Privilegieboeck 1574-97, f° 117.

December 1576.

A Messeigneurs représentans les Estatz de Brabant.

Remonstrent humblement les bons et désoléz bourgeois, marchantz et habitans de la ville d'Anvers, comme ayant les remonstrans, le IIIIe de Novembre et quelques jours après, esté saccaigéz, pilléz et rençonnéz à plusieurs fois avecq telle et tant barbare cruaulté, qu'il est incroyable à ceulx qui ne le sceuent que par oyr dire et sans l'avoir veu et expérimenté, et estant advertyz tant voz Seigneuries que Messeigneurs du Conseil d'Estat, que le soudart Espaignol avoit esté assisté par les marchantz estraingiers, principallement Espaingnolz, au dict Anvers, tant de faict que de conseil et prodition, et que journellement se practicquoient divers moyens pour emmener les biens pilléz en figure de

marchandise, et l'or et l'argent y pillé par lettres de change, a esté faict ung placcart ou édict soubz l'authorité de Sa Majesté, le XIIIe Décembre dernier, et ainsy environ six sepmaines après le dict sac, par lequel a esté, en conformité de droict escript, ordonné et statué que ung chascun pouroit vendicquer son bien pillé, en quelle main qu'il fût, sans en payer quelques deniers à tiltre de rençon ny aultrement, et tous contractz, conventions et lettres de change, faictes et dressées pour et à cause des dicts biens pilléz, sont déclairées nulles et sans aulcung effect ; et combien que cest édict soit droiturier et salutair, et méritoit estre favorablement exécuté et entretenu, sy est-il que par quelques Seigneurs Conseillers de la Chancellerie de Brabant a esté puis naguères sentencié au contraire entre Melchior Bothmer, marchant Oistreling (poursuyvant son bien à la valeur de six mil livres de groz) et Pedro Rodrigues de Malvenda et consortz, marchans Espaingnolz, ayans achapté, en l'ardeur du dict sac, tous les dicts biens pour deux mil escuz d'ung jeusne garçon, serviteur du dict Bothmer, ayans les dicts Conseillers déclairé icelluy Bothmer non recepvable pour avoir demandé par provision la restitution de ses dicts biens, que les dicts Malvenda et consortz avoient judicielement confessé avoir en leur occupation, parmy souffisante caution pour les deniers qu'ilz prétendoient avoir déboursé, dont l'on entend avoir esté le motif que le dict placcart n'avoit esté publié au dict Anvers durant l'occupation séditieuse et rebelleuse des dicts Espaingnolz, qui rendroit du tout inutil icelluy placcart, chose par trop absurde et contraire à tout droit et raison, de laquelle asérée sentence prengnant les dicts Malvenda et consortz et plusieurs aultres leurs complices confidence et audace, ont osé par une remonstrance présentée à Messeigneurs du Conseil d'Estat requérir rétractation ou modération du dict placcart en leur regard ou endroict, soubz ombre qu'ilz auroient de bonne foy et intention assisté avecq leurs deniers et crédit les bourgeois d'Anvers, et par ce moyen les garanty de massacre et feu que les dits soudartz Espaingnolz leur eussent donné, avecq aultres plusieurs invéritables persuasions, car il se trouvera au contraire que aulcungz d'entre les dicts marchantz Espaingnolz se sont arméz contre

les bourgeois et durant le sac se retiré sur le chasteau, y ayans auparavant saulvé leurs biens, sans avoir esté rençonnez et moins pilléz, voires aprerra en besoing que aulcuns des dicts marchans Espaingnolz ont esté délateurs et accusateurs de plusieurs bourgeois et aultres marchans et autheurs qu'ilz ont esté très mal traictéz et à diverses fois rençonnez après qu'ilz ont esté pilléz de tout leur comptant, vasseille et jouaulx, et qu'ilz en ont eu leur part, de sorte qu'ilz ont esté pirs que les dicts soudartz pillans et en méritent condigne chastoy, tant s'en fault que le dict placcart en leur regard deusse estre cassé, révocqué ou modéré, comme aussy n'est chose droiturière ny accoustumée en ce pays, qui se doibt gouverner par justice, de casser placcartz ou édictz publicqz au regard de quelques particuliers, mais de doibvent telz particuliers contenter de la bonne justice qui les défendra en leur innocence, s'il s'en treuve, et que par les preuves de leur cause il en apparusse, et jasois que le prétendu des dicts marchantz Espaingnolz deusse estre rejecté, ne méritant admission ny audience en bonne justice, toutesfois craingnant que quelque reste d'affection aux dicts Espaingnolz pouroit résider encores aux cœurs de quelques ungz, Supplient les remonstrans très humblement que voz Seigneuries, avecq l'adjoinction des Estatz icy assembléz, veullent tenir la bonne main à cest affaire, et tant faire par voye deue et droicturière que le dict placcart demeure en sa vigeur et soit entretenu et observé en tous ses pointz, et la dicte sentence abusivement rendue au préjudice et par enfrainte d'icelluy révoquée, affin qu'elle n'engendre quelques pernicieux effectz en semblables caz. Ce faisant, etc.

---

9 Januari 1577.

L'union des Estatz-Généreaulx des Pays-Bas assemblez à Bruxelles, dont l'originel est signé tant par les Prélats, nobles, villes que aultres, aggréé par Messeigneurs du Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté à gouvernement général des dicts Pays-Bas, reposant le dict original soubz la garde des Estatz de Brabant.

Nous soubzsigné, Prélatz, gens d'église, Gentilzhommes, Magistratz des loix, villes, chastellanies et aultres faisans et représentans les Estatz du Pays-Bas, en ceste de Bruxelles à présent assemblez, et aultres estantz soubz l'obéissance de très hault, très puissant et très illustre Prince le Roy Philippe, nostre souverain, seigneur et prince naturel, Sçavoir faisons à tous présens et advenir, que, voyans nostre commune patrie estre affligée par une oppression des Espaignolz plus que barbare et tyrannicque, ayons esté meuz, pousez et constrainctz de nous unir et joindre par ensemble, et avecq armes, conseil, gens et deniers assister l'ung l'aultre contre les dicts Espaignolz et adhérens, déclairéz rebelles de Sa Majesté et noz ennemis, et que ceste union et conjunction a depuis esté confirmée du Conseil d'Estat, par Sa Majesté commis au gouvernement général des dicts pays. Or comme le but prétendu de ceste union requiert toute fidélité, constance et asseurance mutuele et réciprocque pour jamais, et que ne voulons aulcunement par quelque malentendu y avoir matière de soupçon et moins de sinistre volunté et aulcuns de nous, mais au contraire les affaires d'icelle union estre procuréz, diligentéz et executéz en toute sincérité, fidélité et diligence de sorte que personne des subjectz et habitans des dicts pays n'ayt occasion raisonnable de se mescontenter ou doubter de nous, pour ces raisons et mesmes affin que riens ne soit faict infidèlement au préjudice de nostre

commune patrie et juste deffence, ou obmis par négligence ou commencé ce que pour icelle juste deffence est ou sera requis, avons en vertu de nostre povoir et commission respectivement et aultrement pour nous et noz successeurs promis et promectons, en foy de christiens, gens de bien et vrays compatriotes, de tenir et entretenir inviolablement et à jamais la dicte union et association, sans que aucun de nous s'en puisse desjoindre ou départir par dissimulation, secrète intelligence ny aultre manière quelconque, et ce pour la confirmation de nostre saincte Foy et Religion Catholicque, Apostolicque, Romaine, accomplissement de la pacification, joinctement pour l'expulsion des Espaignolz et leurs adhérens et à la deue obéissance de Sa Majesté pour le bien et repos de nostre patrie, ensemble pour le maintiennement de tous et chascun de noz prévilèges, droictz, franchises, statutz, coustumes et usances anchiennes, à quoy exposerons tous les moyens que nous seront possibles, tant par deniers, gens, conseil et biens, voires la vie, s'il fust nécessaire, et que nul de nous ne pourra en particulier donner aulcun conseil, advis ou consentement, ny tenir communication secrète ou particulière avecq ceulx qui ne sont de ceste union, ne au contraire leur révéler aulcunement ce qu'est ou sera, en nostre assemblée traicté, advisé ou résolu, ains se debvra en tout conformer à ce que portera nostre générale et commune résolution, et, en cas que quelque province, estat, pays, ville, chasteau ou maison fust assiégée, assaillie, invahie, foullée et oppressée, en sorte que fust mesmes si aulcun de nous ou aultre s'estant esvertué pour la patrie et commune défence d'icelle contre les dicts Espagnolz ou aultres affaires et dépendans, tant en général qu'en particulier, fust recherché, emprisonné, ranchonné, intéressé, molesté ou inquiété en ses personnes, biens, honneur, estatz ou aultrement, promectons y donner assistence par tous les moyens susdicts et mesmes procurer la délivrance des emprisonnéz, soit par force ou aultrement, à paine d'estre degradéz de noblesse de nom, d'armes et honneur, tenuz pour parjures desléaulx et ennemis de notre dicte patrie, devant Dieu et tous les hommes, et encourir note d'infamie et lascheté à jamais. Et pour valider ceste nostre saincte union et association, avons ceste présente

signée de noz mains et seingz manuelz, ce IXe jour de Janvier 1577. Dessoubz sont les signatures en particulier, et au bas d'icelles ceste agréation de mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat :

Ayans les députéz des Estatz-Généraulx cy-dessus soubzsigné, requiz ceulx du Conseil d'Estat, commis par Sa Majesté au gouvernement général des Pays de par-dechà, de voulloir aggréer le contenu de l'union cy-dessus escripte, iceulx du Conseil, attendu la dicte réquisition et les raisons cy-dessus contenues, ont, aultant que en eulx est, aggréé et aggréent par ceste la susdicte union, selon sa forme et teneur. Faict à Bruxelles, en la maison de la ville, en l'assemblée, le IXe jour de Janvier 1577.

Soubzscript : Par ordonnance de mes dicts Seigneurs du Conseil d'Estat, et signé : Berty.

Verzameling Gerardi, D. I, nr 59.

---

14 Januari 1577.

Eerweerdige, Edele, Wyse ende zeer Voorsienige Heeren, den gedeputeerden der stadt van Antwerpen, onse besundere goede medebroederen jegenwoirdelyck wesende tot Brussel.

Eerweerdighe, Edele, Wyse Heeren ende Medebroederen,

Wy gebieden ons vuyt gansscher hertten tot Uwe Eer., deselve adverterende hoe dat wy Uwe Eer. brieven, den XIen deser gescreven, mette copye vanden brieven vande Hoocheyt van Don Jan aen de gedeputeerde vande General Staten daerinne gesloten, op gister avont ontfangen hebben, welcke copye wy terstont hebben gecommuniceert aen

Signor Jeronimo Roda, versueckende dat zyne Eer. hen dyenvolgende soude willen reguleren, dewelcke ons vercleerde dyen aengaende oock brieven van Syne Hoocheyt ontfangen te hebben ende dat hy die soude achtervolgen, ende het verwondert ons zeer dat Uwe Eer. ons nyet met allen en adverteren vande hope dyer soude mogen wesen nopende de generale pacificatie, daer het gans welvaren van dese gedesoleerde stadt aen is hangende, want anderssints geschapen is deselve, met alle de goede borgeren ende ingesetenen die hen op hope vanden selven peys daer nu noch in zyn houdende, inden gront verloren te gaen, te meer dat die vande Natie van Engelant met alle heure goeden, by consente vande voors. Hoocheyt van Don Jan, van hyer naer Brugge zyn vertreckende, ende wel te presumeren is dat, ingevalle den peys nyet cortelinge voorts en gaet, dat alle dandere natien sullen volgen, ende eens elders nedergeslagen synde, dat se nyet zoo haest weder in dese stadt commen en sullen. Sal daeromme Uwe Eer. believen de hant, neffens de stadt ende elders daer sy zullen vinden van noode te wezen daeraen (soo veel in hen is) te houden. dat den voors. peys mach voortsganck hebben, ende ons van tsucces derselver adverteren, dwelck God Almachtich deur syn goddelycke gracie wil gunnen dat volcken mach geschieden tot zynen eeren ende Uwe Eer. nemen in zyn hoede. Gescreven desen XIIII^{en} Januarii anno XV^{c} sevenentseventich.

Uwe Eer. goetwillige Medebroederen,

Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen.

Briefwisseling van het Magistraat.

(Wordt voortgezet.)

Einde van het XXIIIe deel. — Fin du XXIIIe volume.

GETTY CENTER LINRARY
3 3125 00667 7211

